BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
22/(II
15

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

38
6
15

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

DE STATVS, AC BELLI RATIONE SERVANDA CVM BELGIS, SIVE INFERIORIS GERMANIAE PROVINCIIS.

ALIISQVE A LEGITIMO SVORVM Principum Dominio, & Obedientia Rebellantibus.

Diſcurſus, & Animaduerſiones.

D. IOANNIS BAPTISTÆ VALENZVELA Velazquez Nobilis Hiſpani.

SACRI SVPREMI CONSILII IVSTITIAE REGNI Neapolis, & Collateralis Conſiliarij. Regentis Regiam Cancellariam.

AD INVICTISSIMVM D. PHILIPPVM III. Hiſpaniarum, Indiarum Noui Orbis, & vtriuſque Siciliæ Regem Catholicum, Flandriæ Comitem, Dominum ſuum clementiſſimum.

Cum Argumentis, Summarijs, & Sententiarum notabilium Indice.

PRIVILEGIO, ET SVPERIORVM PERMISSV.

Bibl. ser. ex leg.

Coll. Rom. S.J. Card. Pallav.

NEAPOLI,
Ex Typographia Tarquinij Longhi. M.DC.XX.

Digitized by Google

Lælius Abbas Taſſius Deput. vidit.

M.Cornel. Tiroboſc.Prædic. Ordin. approbat.

Imprimatur.

Alexander Boſchius Epiſcop.Carinol.Vic. Gen.Neap.

Cenſura Doctiſſimi Viri V. I. D. Ioannis Laurentij Rogerij Primæ Cathedræ Legalis Iuriſprudĕtiæ inſignis Vniuerſitatis Neapolitanæ perpetui moderatoris meritiſſimi.

Illuſtriſſime, & Excellentiſſime Domine.

Quæ de Status, ac Belli ratione ſeruanda cum Belgis,ſiue Inferioris Germaniæ Prouincijs,laborioſè collecta; concinne diſpoſita, prudenter diffinita, eruditiſſimè, æquè, ac pijſſimè confirmata. exarauit Doctiſſimus integerrimus, atque abſolutiſſimus Iuris Conſultus. D.Regens Valenzuela Velazquez. Tũ ad Reſpublicas à Rebellium contumacia tutandas: Tum ad Inuictiſſimi Regis Noſtri conſeruandam, augendamque Maieſtatem, non minus neceſſaria quam aptiſſima mihi viſa ſunt; Ideoque digniſſima,vt non deliteſcant, ſed in lucem prodeant. Die ſecunda Ianuarij. 1620.

V. E.

Humillimus ſeruus.

Io. Laurentius Rogerius.

POTENTISSIMO

D. PHILIPPO TERTIO HISPANIARVM,

INDIARVM NOVI ORBIS, AC SICILIÆ

Vtriuſque Regi Catholico, Flandriæ Comiti

DOMINO SVO

IOANNES BAPTISTA VALENZVELA VELAZQVEZ
Regni Neapolis Collateralis Conſiliarius, Regens
Regiam Cancellariam.

S. & P. F. P.

CVM primum benignitate, & clementia Maieſtatis Veſtræ creatus fui Collateralis Conſiliarius, & Regens Regiam Cancellariam huius Regni Neapolis, animaduertens varietatem, & magnitudinem cauſarum, quæ in Collaterali Conſilio incidunt, & quotidie tractari ſolent, non ſolum circa materias Iuſtitiæ, & aliorum Iudicum, & Tribunalium directionem. Sed etiam circa ſtatus regimen: Opere pretiū duxi animum, & ingenium conuertere ad ſtudia ciuilis doctrinæ, politioriſq; literaturæ intermiſſa annis quibus per prius inſeruierã Maeſtati Veſtræ in eius Sacro Regio Conſilio Regni præfati, in quo id mihi fuit curæ præcipuè, celeri cauſarum expeditioni, & diſtri-

butioni Iuſtitiæ incumbere, meaſq; operas quales quales præſtare. & cum viderem ad præſens tempus impleri quo Veſtra Maieſtas pro innata ſua pietate, & beneuolentia in ſubditos etiam demerentes, *dignata fuit arma ſuſpendere alias iuſtè, imo iuſtiſſimè declarata ad punitionem Rebellium Belgarum, opportunum putaui ſequentes diſcurſus tanquam tempori cōuenientes ad Veſtram Maieſtatem tranſmittere, vt ex illis elicere valeat quomodo, & qualiter ſe debeat habere contra rebelles ſi indurati extiterint in ſua inobediētia, aut iniquas pacis cōditiones proponere ſtuduerint. argumentū tractatione, & imitatione dignū, & licet ab aliquibus tactū, non ſatis hucuſque pro maieſtate, & magnitudine materiæ exaratum. Supplex itaque V. Maieſtatem exoro, vt meis auſibus parcere dignetur. Et ſi è magna curarum, ac ſolicitudinum mole qua quotidie diſtringitur pro regimine ſuæ ampliſſimæ monarchiæ, & Catholicæ Eccleſiæ commodis, aliquod vel breue temporis ſpatium ſibi ſupererit. ſuos pergratos oculos in eoſdem diſcurſus inijciat, vt illorum ſplendore viuificari incipiant. animique mei vigor augeatur ad maiora ſeruitia in dies impendenda Maieſtati Veſtræ. quam Deus Optimus Maximus incolumen ſeruét cum ſuorum ſtatuum tranquillitate, & aliorum regnorum ab infidelibus poſſeſſorum adiectione, vt Chriſtianæ Reipublicæ, & Sanctæ Sedi Apoſtolicæ, & Catholicæ Romanæ Eccleſiæ conuenit, & nos humiles vaſalli, & ſerui Maieſtatis Veſtræ, continuè precamur. Neapoli die XXV. Aprilis. M. DC. XX.*

Lectoribus meis

IMPERATORI REGIBVS PRINCIPIBVS. DVCIBVS, ET GVBERNATORIBVS RERVMPVBLICARVM.

CVM eo vſque humana nequitia proceſſerit,vt ſubditi multoties erecta ceruice curent,& machinentur abijcere à ſe iugum obedientiæ , & reuerentiæ ſuorum legitimorum Principum,refractis pudoris, & conſcientiæ clauſtris,ne dũ ſeditiones,ſed apertas,manifeſtaſq; rebelliones aduerſus illos faciendo, commouendoque alios tyrannos qui ipſis imperitent,ſeque offerant eſſe Duces,& à quibus defendantur, & foueantur illorum peſtifera dogmata,& ſectæ perditionis in Dei offenſam,& trãquilli ſtatus eius Catholicæ,& Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ turbationem : non potui me continere quin hos diſcurſus in lucem prodire curarẽ. quorum doctrina,& admonitiones , & ſi ſolummodo videantur Maieſtati Domini mei Regis Catholici directæ,inſectenturque Neptuninos illos Belgarum Rebelles . nihilominus tamen alloquuntur etiam,& commonefaciunt,ac excitare intendunt, reliquos vos legitimos Principes,& Reſpublicas habentes dominatus, ſubditos,& vaſallos,vt animaduertatis idem vobis in dies euenire poſſe,creſcente malitia,& peruerſitate malorum,vt ex eo cautiores efficiamini aduerſus eos,ne in caput veſtrum conuertatis diuinæ potentiæ,& vindictæ iram ſi dictos,aut alios ſimiles Rebel-

Digitized by Google

les iuuare in animum induxeritis. Ideoque tanquam in publica, & communi cauſa omnes vires,neruoſque intendatis, ac curetis magnopere,vt ſæuum illud incendium,& flammæ extinguantur, quarum primæ ſcintillæ neglectæ ſolent nimis licentioſa libertate protendi ad id quod remotius,magiſque reſeruatum,& bene cuſtoditum putabatur.Oro tamen,vt acceptum habeatis candorem animi mei & iuxta ſynceritatem illius cenſuram mitem adhibeatis eius quod minus prudenter apparuerit ſcriptum pro qualitate,& magnitudine ſubiecti. Hoc enim ſolum erit mihi præmium condignum,& coæquale, zelus publici boni quo ſum commotus optans,deſideranſque veſtrum diuturnum Imperium,Regnorum, Principatuum,Dominationumque exaltationem.

VALETE.

In

Digitized by Google

AD AVCTOREM.

D. CAROLI BELAMOREI.

Epigramma.

NIliacis , enſem , ac librum , fert Cæſar in vndis ,
Luſtre , docens vt dant litteræ , & arma decus ,
Romani , Hiſpano , tu VALENSOLA Monarchæ
Auguſtum claro dogmate ſtemma refers.
Te regat imperio naſcentes conſule mundos
Famæ in vtroque magis Cæſare nomen erit .

Aliud.

VALENSOLA , doces condignas regibus artes ,
Queis regni valeant ferre decenter onus .
Has ſi rite ſtudent , tibi , & illis laude ſuorum
Diuinum æterni ſurget honoris opus .

D. IO: BAPTISTÆ VALENZVELA VELAZQVEZ
Regio à Latere Conſiliario, & Neapolitani Regni
Regiæ Cancellariæ Regenti.

IOANNES BAPTISTA DE STEPHANO
Iuriſconſul. Neapolitanus.

EPIGRAMMA.

ARmis ornatas, armatas legibus Vrbes,
VALLENZVELA tua vidimus artis Ope;
Regna Ornas, calamique tui, tu cuſpide Munis,
Prælia cum Mauors inter acerba fremit.
Regna armas, ſcriptis tradens moderaminis artem,
Pax vbi pacatos ducit amica choros.
Vrge opera hac (REGGENS) debebunt regna libellis,
Siuè Sagata tuis, ſiuè Togata tuis.

ALIVD.

COnſilio, calamoque virum Doctiſſime polles,
Mortale ad rectum ducis vtroque genus.
Hinc tua ab Occaſu virtus dicetur ad Ortum,
Ibit, & a ſera poſteritate Recens;
Hauriet, & ſi quis populis præcepta Regendis
Ciuica, & ex animis eruta ſenſa tuis;
Ite procul Graij ſcriptores Ite Latini,
Et TACITO dicet cum leget iſta Tace.

ALIVD.

SCripſiſti, atque vrbis moderandæ, artemque modumque,
Quiſque tui Calami munere tutus habet,
Pax viget alma? tuis Princeps regat artibus vrbes,
Stat Bellona? tuis artibus ille regat;
Viue Diù fœlix mihi VALLENZVELA libellis,
Debet, & illa tuis, debet & iſta tuis.

In

Digitized by Google

In librum Status, & Belli:

Domini Regentis

IOANNIS BAPTISTÆ VALENZVELÆ

Supremi Ordinis Conſiliarij.

Carolus de Eybersbach.

Regna Therapnæus rexit Spartana Lycurgus
Et validis domuit legibus illa datis.
Mopſopiamque Solon fouit Salaminius Vrbem
Conſilio, & ſtudijs, Pindariciſque modis.
Belgia dumque fremens veſanis obſtrepit armis
Imperio Regis ſubdere colla ſui.
Hydricoma, atque inſtar bachatur Erynnis in almam
Eccleſiam, & Regem, Numina, & ipſa Dei.
En nouus iſte Solon, *inuicti gloria Regis*
Auſtriadis, rutilans Theſpiadumque iubar.
Ne magis obtundat gladios clementia Regis,
Et pereat belli pronuba ſeditio.
Protinus effrenes ſuadet compeſcere Belgas
Conſilio, votis, legibus, arte, modis.

Aliud

In eundem Librum.

Dum tubæ clangunt ſtatuum recuruæ
Belgicorum; timpana, dumque contra
Regis inuictam Auſtriadis Tyaram
Rauca rebombant.
Dumque turgeſcunt animo rebelles
Subditi, & diro machinantur aſtu,
Exuant, vt colla iugo ſacrati
Regis Iberi.

Dum

Digitized by Google

Dum quoque in Clerum, Eccleſiæque ſummum
(Væ miſellis) Pontificem malignè
Sæuiunt, nec cœlicolas abhorrent
Temnere Diuos.

Magnus en Legum Arbiter, & Lycurgus
Nunc VALENZVELA hanc miſerando cladem,
Hoſtium inſultus ratione ſuadet
Frangere toruos.

Belgiæ, vt fractis lugeat moroſa
Denique armis perfidia; ac beata
Inter omnes Pax vigeat, fideſque
Floreat alma.

Digitized by Google

ARGVMENTA

SEQVENTIVM DISCVRSVVM.

PARTIS PRIMAE.

Introductio. Pag. 2.

Belgica rebellio qualis, & qualiter illi occurrendum, & Reipublicæ cauſa omnia ſacienda.

Conſideratio. 1. Pag. 5.

Hominis natura, & dignitas recenſetur, & eius deprauatio à primæuo origine, quareque vnus alteri contrarietur, & de incommodis Imperij, & Regni. Quareq. Deus permittat ſeditiones, rebellioneſque aduerſus illos exoriri.

Conſideratio. 2. Pag. 23.

De Rebellione, & rebellibus, & celeri punitione, & oppreſſione facienda, & propter hoc delictum, nedum domos, ſed Ciuitates ſolo æquatas.

Conſideratio. 3. Pag. 44.

Principijs ſeditionum, & rebellionum occurri debere, & occaſiones eſſe obſeruandas, nec temeritate, ſed prouida cunctatione vtendum in bellis maximè defenſiuis.

Conſideratio. 4. Pag. 57.

Princeps non debet præſidia militum tollere à Prouincia quæ ſemel

re-

Digitized by Google

rebellauerit, & de natura Plebis, qualiterque praua conſilia agnoſci, & præcaueri debeant, ac hoſtis natura, & de fortitudinis bono, exemploque Principum bonorum imitando.

PARTIS SECVNDAE.

Introductio. Pag. 65.

Belgicorum ſtatuum poſt rebellionem miſeria recenſetur, & Reges quæ debeant conſilia ſequi, & cum conſilio deliberare, & de virtutibus prudentiæ, & fortitudinis, & præmiorum præſtatione, quandoque ſit reprobata miſericordia.

Conſideratio. 1. Pag. 75.

Quando ſit vtendum clementia, & de impunitatis damnis, & bello quando ſit decertandum pro imperij conſeruatione, & contra rebelles, & eorum fautores, & libertatem affectantes, & de pacis tractatibus, Prouidentia futurorum, qualiterque agendum cum ſeruis, & vaſallis rebellibus.

Conſideratio. 2. Pag. 97.

Rebelles quæ amittant, & in quas pœnas incurrant Diuino, & Humano iure. Regemq; iura regia minuere nō debere, nec Vaſallos alijs ſe ſubijcere poſſe, nec contra Religionem Catholicam paciſci cum ſubditis Principem debere, & de munere illius ergà Eccleſiam, & fide ſeruanda, conſeruando decore, & malis coercendis, & diſciplinæ militaris obſeruantia.

Conſideratio. 3. Pag. 133.

Rebellio qualiter contrahatur, & Pax qualis, & qualiter appetenda, vel reijcienda, vel tractandum bellum, maximè contra rebel-

les,

les, aut pro religione tuenda, & de illius bonis, Qualiaque damna ſortiatur Reſpublica labente illa.

Conſideratio. 4. Pag. 149.

Conſilia praua quæ damna operentur, bonique Conſiliarij quid ſeruare, & abijcere debeant in conſilijs, & de ſecreto ſeruando, & affectibus proprijs abijciendis.

Conſideratio. 5. Pag. 158.

Rex debet dare, & non recipere pacis conditiones, & de prudentia illorum qui paces tractant, quidque Romani in hoc obſeruare ſoliti eſſent, rebelleſque qualiter tractarentur ab illis.

Conſideratio. 6. Pag. 163.

Pacis nomine rebelles gaudere non debent, Princepſque debet omni conatu efficere ne contënatur, ſed decus Regium ſeruare, & contra rebelles totis viribus intendere, & opprimere, & Eccleſiam, ac religionem tueri, ociumque à ſuis ſtatibus eijcere, ſubditos in militari diſciplina exercendo contra hoſtes.

Conſideratio. 7. Pag. 176.

De obedientia ſuperioribus debita, Imperatorum, & Regum officio, et defenſionis iure, præmij, ac pænæ, & legum commodis, & vtilitatibus.

Conſideratio. 8. Pag. 183.

Paces fictæ magna damna cauſant, Rebellibuſque non fidendum, nec timiditatis ſpecimen, aut vmbram Principem debere oſtendere, & de illicita miſericordia in malos, membrorumq; regni conſeruatione.

Con-

Conſideratio. 9. Pag. 187.

Vaſalli Rebelles quid prætendere ſoleant, & quæ generentur præiudicia ſi Princeps cum illis conniueat. Quidque in hoc obſeruauerint Principes magnanimi, & de damnis libertatis conſcientiæ & Religionis Catholicæ conſeruatione commodis.

Conſideratio. 10. Pag. 202.

Princeps qualiter ſe debeat habere in pacibus feriendis, & in aduerſitatibus, & de Romanorum robore, & conſtantia in illis, aliorumque Regum exempla, & de prudentia, ac fortitudine Principibus neceſſaria, & Magiſtratuum ordinibus quantum Reipublicæ conferant, & illius decori.

Conſideratio. 11. Pag. 223.

Duellum quibus nationibus ſit peculiare, Regemque alijs debere præſtantiorem eſſe, & de fortitudine à temeritate aliena, & quando cunctatio, aut feſtinatio conueniant, deque Maieſtate Regia, conſilijs bellicis, prudentia, & ſtratagemmatibus, & exercituum conſeruatione.

Conſideratio. 12. Pag. 241.

Antiqua ſequenda, & nouitates reijciendæ ſunt, & in pacis tractatibus Religioni, & Eccleſię non præiudicandum, nec conſcientiæ libertas permittenda, & de damnis libertatis vaſallorum.

Conſideratio. 13. Pag. 249.

Principum facta diuerſa à priuatorum actionibus, & qualiter conueniat illos Religioſos eſſe, & fidem ſeruare, & quid repræſentēt in terris, quantumque conferat eſſe veritatis amatores, & abhorrere mendacia.

con-

Conſideratio. 14. Pag. 264.

Diffidentia prudens quam ſit proficua, quamque periculoſa negligentia, & ſecuritas, & de vigilantia Principis, *& Hiſpanorum victorijs aduerſus* Romanos, *& Sarracenos.*

Conſideratio. 15. Pag. 271.

Reges debere imitari prædeceſſores, & de effectu conſuetudinis, quãdoue rebelles ſint admittendi ad reconciliationem, & Romanorũ *in hoc mos. & in annullandis inhoneſtis pacis conditionibus.*

Conſideratio. 16. Pag. 240.

Arma quibus auferenda, aut quibus permittenda, & quantum Reipublicæ conferat illorum tractatio, & quibus ob rebellionem arma prohibita, & de inconuenientibus exortis ex aſſuefactione bellum gerendi, cum natione alias imbelli.

Conſideratio. 17. Pag. 293.

Arma, & illorum exercitium quanti ſint habenda, & Duces præſtantes in pretio, & exiſtimatione à Regibus habendi, & qualiter occurrendum calumnijs, quæ aduerſus Duces inſignes euulgari ſolent.

Conſideratio. 18. Pag. 301.

Populus *Iſraeliticus taliter à Philiſtijm erat oppreſſus quod nec arma tenere, nec fabricare permittebatur, & Hiſpaniarum vaſtatio à Mauris vnde proceſſerit, & de damnis pacis neglecto armorum vſu, & bella quare inuenta, & egregia facta inuidiæ obnoxia, & crimen leſæ Maieſtatis qualiter incurratur laudeſque Hiſpanorum militum recenſentur, pluraque de illorum innata ui, & fidelitate, & de præmiorum præſtatione.*

Con-

Conſideratio. 19. Pag. 327.

Principis lenitas nimia in rebelles noxia, & homines exemplis moueri, metus, & timiditatis ſigna à Principis animo repellenda, & qualiter debilitas Principis ſtatus amiſſionem operetur.

Conſideratio. 20. Pag. 336.

Princeps quantumuis prudens debet negotia grauia cum conſilio deliberare, & vni tantum minimè confidere, ſed plurium Conſiliariorum ſententias perpendere, & meliores ſequi, & de vtilitatibus quæ ex inde naſcuntur, & detrimentis praui conſilij, & prouidentia qua res bellicæ tractari debent.

Conſideratio. 21. Pag. 351.

Princeps debet milites honoribus afficere, & præmijs, quantumque conferat in Ducem militum amor, & de pacis commodis, ſi vera ſit non ficta, & doloſa, & de remouenda pigritia, occaſione ſeruanda, & *Hiſpaniæ laudes, ac ad D. Regem Catholicum peroratio.*

Conſideratio. 22. Pag. 362.

Religio quæ commoda Reipublicæ afferat. Deumque iuſtis victoriam frequentius tribuere, & de peccatorum diſcriminibus, Regnaque ex quibus cauſis de gente in gentem transferantur, & de vtilitate regiminis Monarchici, *& rebelliũ dedecore, ad quid etiam inſtituti* Reges, *Deumque praſtò eſſe in aduerſitatibus illum recto corde colentibus.*

DE

DISCVRSVS
ET CONSIDERATIONES STATVS, ET BELLI:

CIRCA REBELLIONIS SVBDITORVM MATERIAM.

PARS PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Timore naturaliter afficitur, qui per tenebras incedit.*
2 *Belgica rebellio comparatur Hidræ, & Antæoni.*
3 *Maieſtas, & prudentia D. Regis Catholici quare debeat rebellioni Belgicæ totis viribus occurrere.*
4 *Venia dignus eſt, qui in cauſa conſeruationis Reipublicæ reperitur audax.*
5 *Reipublicæ vtiliſſima ſunt dicenda, & conſulenda.*
6 *Minerua Phidiæ propter perſectionem collocata in arcis ſummitate.*

Digitized by Google

INTRODVCTIO.

OBSCVRITAS, & tenebræ naturaliter
opprimunt cor illius,qui per inuia & aſpe-
ra loca facit iter , efficiuntque , vt quodam
1 timore,† & oppreſſione animi afficiatur, vt
non progrediatur vltra. Verum exorienti-
bus Solis radijs,oculos aperit,illorumque
acie itineris difficultatem compræhendit ,
& aſperrimas rupes , cliuoſaque loca alacri
cum animo tranſit: Hoc naturali metu etiam num cor meum affi-
citur taliter vt cogar , per huiuſmodi deſertum,& ſalebras iter fa-
cere abſque vllo alio lumine,quàm turbidæ,& ſi zelotypæ contem
plationis,animaduertendo cum ingenij mei humili mediocritate,
modicaq; experientia,an opprimi poſſit rebellio Belgica,capitum
2 multorum ſerpens, inſtar rediuiuæ † Hydræ repullulans, & ſuper-
bus ille Antæon , quibus niſi Diuinus Hercules opponatur. (qui
3 eſt † fortitudo,prudentiaq;Maieſtatis Domini Catholici Regis)fa-
cile cum irreparabili ruina finem cauſabunt tot ſumptuoſorum,
ſplendidorumque Belgarum , ſeu inferioris Germaniæ ſtatuum
charum,antiquumq; patrimonium eius, & multorum aliorum mi-
nabuntur interitum, quos Deus Optimus Maximus pro ſua Diui-
na Clementia, ſub regia eius corona conſeruare dignetur . Et li-
cet intellectus mei oculi turbati quodammodo ſint, tetraque ca-
ligine offuſi , non deſinam tamen audere proferre, quod mecum
4 re vera ſentio.†Venia quippe dignus eſt,qui in cauſa conſeruatio-
nis Reipublicæ audax reperitur , vt ex Demoſthenis ſententia con
5 ſtat in oratione de Cherſoneſſo in principio. † *Vtiliſſima* (inquit)
Reipublicæ tum dicenda, tum decernenda eſſe . Non tamen in om-
6 nibus approbari , & acceptus fieri concupiſco , cum ſolus † Phy-
dias Mineruam eius tanquam perfectiſſimam in arcis ſummita-
te collocare meruerit,teſte Plinio lib.35.naturalis Hiſtoriæ cap.8.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 Elementa ſunt principia totius corporalis compoſitionis.

2 Elementa naturæ facultatum fere contrariarum, inter ſe illigantur.

3 Homo creatus fuit ad imaginem Dei.

4 Homo ſuperior eſt, & gubernator creatarum rerum.

5 Homines ſunt ſuperarum rerum ſpectatores.

6 Homo à natiuitatis inſtanti, eſt ſubiectus omni infortunio.

7 Philoſophi antiqui in ortu puerorum flebant, & gaudebant in morte.

8 Homo eſt exemplum imbecillitatis.

9 Beatus nemo dicendus ante obitum.

10 Homo habet rationem pro armis.

11 Homo viuit in continua lucta, & palæſtra.

12 Homo relictis armis rationis, meditatur alias artificiales vitæ contrarias.

13 Naturalis lex ſi obſeruaretur homo homini non noceret.

14 Bella, violētiæ, & ſeruitutes fuere gentium iure introductæ.

15 Homines aciem mentis acuere ad formādū genus armorum.

16 Seruitus iure gentium eſt introducta.

17 Homines habent inter ſe quandam cognationem.

18 Homines quare deberent eſſe inter ſe vniti.

19 Homo eſt maior hominis inimicus.

20 Dicarchus philoſophus probauit homini ab homine maiora mala obueniſſe quam aliunde.

21 Homunciones ſuperbia elati velut Gigantes contra ſuum Principem rebellarunt.

22 Dominus Rex Catholicus habet gubernacula in vtroque orbe.

23 Hecubæ dolor facie velata à pictoris ingenioſi manu ſignificatus.

24 Belgicorum ſtatuum miſeria, & calamitas recenſentur.

25 Reges inſtituti, vt faciant iudicium, & iuſtitiam.

26 Odia non debent eſſe hæreditaria.

27 Nabuchdonoſor fecit decretum contra blaſphemantes Deum Iſrael, quem adorabant Sydrach, Miſach, & Abdenago.

28 Traiano Imperatori, quid dixerit vidua ſuper miniſtranda illi Iuſtitia.

29 Dominus Rex Catholicus poteſt

Digitized by Google

dici Imperator noui Orbis Orientalis, & Occidentalis.

30 *Mundus tunc foret fœlix, quando ſapientes regnaſſent, aut Reges eſſent ſapientes.*

31 *D. Rex Philippus Secundus fuit velut alter Salomon ſapiens.*

32 *Publio Attilio primum conceſſus ſapientis titulus à Romanis.*

33 *Ariſtides iuſtus cognominatus.*

34 *Prudentia, & bonitas deſiderantur in Principe.*

35 *Rex ſapiens Reipublicæ ſummũ bonum.*

36 *Principem iuſtum, & ſapientem, habere contra ſe rebelles mirandum eſt.*

37 *Maieſtas eſt impatiens conſortis.*

38 *Violentiæ ſubditorum rebellium eſt obuiandum iuſto bello.*

39 *Dei abſcondita iudicia nemo explorat, aut immutare valet:*

40 *Fulmina altos montes, & turres eminentiores feriunt.*

41 *Reges expoſiti ſunt tanquam ſignum ad ſagittam.*

42 *Monarcha magnus magis ſub iacet fortunæ.*

43 *Diadema regium quam graue ab aliquibus habitum.*

44 *Tiberius quare diu recuſauerit Imperium Romanum.*

45 *Antigonus dixit regnum eſſe ſplendidam ſeruitutem.*

46 *Regum proprium eſt noctes agere inſomnes pro tranquillitate populi.*

47 *Regum Corona aculeata, & ſpinoſa quare effingantur.*

48 *Principatus eſt ſummi laboris, & periculi.*

49 *Saturninus Auguſtus, quid dixerit, cum purpura indueretur.*

50 *Aegyptij in coronis regum quare aſpidem depingi facerent.*

51 *Tolerabilius eſt, non acquirere, quam amittere.*

52 *Infortunij genus infœliciſſimum eſt, fuiſſe fœlicem.*

53 *Reges portare cenſentur oneroſum lapidem Siſyphi.*

54 *Virtus omni tempore firma, & tranquilla eſt.*

55 *Fortis animus, & magnus, ex quibus agnoſcatur.*

56 *Seditiones ſolet Deus permittere ad maiorem Principum gloriam.*

57 *Vitia ſæpè incedunt ſub virtutum habitu, & Sathan ſolet transfigurari in Angelum lucis.*

A R-

ARGVMENTVM.

Hominis natura, & dignitas recenſetur, & eius deprauatio à primæuo origine, quareque vnus alteri contrarietur, & de incommodis imperij, & regni quareque Deus permittat ſeditiones, rebellioneſque aduerſus illos exoriri.

CONSIDERATIO I.

PErſpicua res eſt Deum appoſuiſſe talem ordinem, & conſonantiam in cœlorum motu, & elementorum
1 varietate † quæ ſunt principia totius corporalis compoſitionis, vt Petrus Greg. ait lib. 1. de Repub. cap. 1. num. 16. quod illis inter ſe contrariantibus, colluctantibuſque (quia faculta-
2 tum ferè contrariarum) † ex ijs omnibus vnitis, talis procederet harmonia, vt alter alteri non repugnaret, veluti, Caſſiodorus ait lib. 2. var. epiſt. 39. *Elementa, quæ inter ſe contraria intelliguntur, varietate pugnare, ſibi mutuis complexionibus illigantur, & mirabili fadè ratione coniunguntur*, è quorum temperantia Terra ſinum ſuum vermiculatum haberet, ob creaturarum varietatem. Sed cum in ipſa varium animalium genus creaturus eſſet, contrarias quoque qualitates in ipſis ineſſe opus erat, ac pro eorundem tutela, & conſeruatione vnicuique ipſorum arma peculiaria tribuere, Seneca lib. 4. de benefic. cap. 18. dicens *Fac nos ſingulos quid ſumus præda animalium, quoniam cæteris animalibus in tutelam ſui ſatis viriũ eſt hominem imbecillitas cingit.* Greg. Lop. Madera. lib. 1 excell. Hiſp. cap. 1.

3 Sed † cum formaſſet hominem ad imaginem ſuam, Geneſ. cap. 1. Sapient. cap. 2. & Pſal. 8. Stobæus Serm. 116. qui eſt, vt Plutarchus inquit libro de exilio poſt Platonem, cæleſtis planta, fecit eum, vt Lactantius lib. 3. de falſa ſcient. cap.
4 10. ait, † Superiorem, & gubernatorem creatarum rerum, Petrus Greg. de Repub. lib. 7. cap. 11. num. 3. Et vt ait idem Petrus Gregor. de Repub. lib. 1. c. 3. num. 5. poſuit eum tanquam centrum, in quem velut lineæ omnes res tangerent, & infudit

ei viuam quandam contempla
tionẽ ſecretorum Cœli ad quæ
5 continuò aſpirare deberet †
Sunt inquit Cicero lib.2. de
Nat.Deor.*è terra homines, non
vt incolæ, atque habitatores; Sed
quaſi ſpectatores ſuperarum re
rum, atque cęleſtium, quarum
ſpectaculum ad nullum aliud
genus animantium pertinet.* Bal
duin.de inſtit:Hiſt. in fine, Sto-
bæus ſerm.45. vt homo eſſet ſe
poſitus & ſegregatus ab huma
nis rebus, in quibus eum debi-
lem fecerat, non tribuendo illi
ciuitatem permanentem in ter
ra, vt ait D.Paulus 2.ad Hebr.
6 cap.13.† & à natiuitatis inſtan
ti cum luctu, & ſuſpirijs cogno-
ſcere dedit eſſe omnis infortu-
nij capacem, egenum, nudum,
& inermem, S.Thom.Opuſc.20
de Regimine Princip.Lactant.
Firmian.de opificio Dei cap.2.
Diuus Auguſtinus de viſitat.
infirmorum dicens *quis nume-
rare poſſet præſentis vitæ mole-
ſtias, eſurire, ſitire, algere, laſſa-
ri, & innumerabilia quæ ex ip-
ſa conſuetudine nobis domeſtica
ſunt, Denique cum audacia pro-
nuncio quod principium vitæ ho
minis, initium dolorum eſt, &
ideo homo moriendo fit de ſeruo
dominus, certus de dubio, de mi-*
7 *ſero beatus* † agnouerũtq; Philo
ſophi antiqui, qui in ortu pue-
rorum flebant, in morte autem
gaudebant, ſignificantes, quod
homo ad laborem naſcitur, mo
ritur ad requiem, Alex.ab Ale-
xan.lib.2.dier.genial. cap. 25.
Clicthoueus lib. de regis offi-
8 cio cap.16. pag.57. † Eſt enim
homo vt ex Ariſt. tradit Ioan.
Stobæ.ſermo.96. imbecillitatis
exemplum, temporis ſpolium
fortunæ luſus, inconſtantiæ ima
go, inuidiæ, & calamitatis truti
na. Homeruſquè lib. 18. Iliad.
ait *ex his quæ terram ſerpunt,
ſpirantque per amplam, Nil vt
homo eſt æquè miſerum putan-
dum.* Seneca lib. 14. epiſt. 96.
9 † Quò tendit, quod Cræſus cũ
omnium mortalium ſe fœliciſſi
mum crederet, monitus eſt à
Solone neminem ante cineres
beatum dicendum quod quoad
viuimus periculum ſit ne inſta-
bilis huius mundi fælicitas do-
lore aliquo contaminetur, vt re
fert Plutarchus in Solone. He-
rodot.lib.1.Petrus Gregor.lib.
6.de Republi. cap.3. num. 10.
& lib.26.cap.3.num.9. tradide
ratquè lib.5. cap.5. num. 9. &
10. recenſetquè Iuſtus Lipſius
in monitis, & exemplis politi-
cis c.14.S.10.

10 † Eſt

10 † Eſt enim homo ſolum rationi ſubiectus, quam ſibi pro armis natura tradidit, vt ait Ariſtot. lib. 1. de Republi. Acciaiolus ad lib. 7. politicorum eiuſdem fol. 243. Seneca lib. 4. de benefic. cap. 18. Pontan. lib. de Sermone cap. 1. Ioan. Stobæ. ſermo. 51. Plutar. in libro de auditione in princip. & libello de fortuna, Petrus Magnus tracta. de conſilio cap. 14. Vannozius in animaduerſio. polit. volu. 2. num.

11 37. † Cum viueret, vt inquit Diu. Paul. ad Roma. cap. 7. & Iob eod. capite, in cõtinua colluctatione, & militia medius in palæſtra, aut bello variorum affectuum, iniuriarumq; ſentiendo in ſe diuerſam legem ab illa quam ratio, & intellectus ſibi dictarent, Marc. Tull. in ſomnium Scipionis vbi Macrob. lib. 1. cap. 14. Boetius lib. 3. de conſolatione Manilius lib. 5. aſtronom. Vt victor euadens rerum ſeculi huius glorioſum referret triũphum. Diuus Paulus 2. ad Timoth. c. 2.

12 † Sed homo ipſe propria ſibi damna procurans, vt Homer. ait in princ. lib. 1. Odiſſeæ temperatis armis rationis relictis, ac abiectis, continuè meditatur alia artificialia, quæ abhorret natura, quærẽs ſemitarum compendia ad breuiandam viam eius miſeræ, & fragilis vitæ, nam, vt ex Seneca, tradit Vannoz. in dictis animaduerſionibus politicis volum. 3. num. 1330. *Nos non accepimus breuem vitam, ſed fecimus nec inopes eius, ſed prodigi ſumus, ſicut amplæ, & regiæ opes, vbi ad malum dominum peruenerunt, momento diſſipantur, at quamuis modicæ ſi bono cuſtodi traditæ ſunt, vſu creſcunt, ita noſtra ætas bene diſponenti multum patet*, verba ſunt Senecæ libro vnico de breuitate vitæ ad Paulinum c. 1.

13 † Et ita naturali lege violata, & rupta, qua obſeruata ait Cicero lib. 3. officior. homo homini nocere non poteſt

14 † inuenit homo aliud nouum genus legis, vt ait Imperator Iuſtinianus in §. 1. inſt. de Libertinis I.C. Caius in l. 1. ff. de ijs, qui ſunt ſui, vel alieni iuris Hermogenia. in l. manumiſſiones, & Vlpian. in l. ex hoc iure ff. de iuſt. & iure, in quo includuntur bella, violentiæ, ſeruitutes miſerabiles, & rebellio-

nes,ac inordinati affectus, effectuſque. Polyb. lib. 5. pag. 483.Iuſtinus lib.38.hiſtoriar. Seneca dicta epiſt.96.vbi ait *Non priuatim ſolum, ſed publicè furimus, Homicidia compeſcimus, & ſingulas cædes. Quid bella, & occiſarum gentium glorioſum ſcelus? Non auaritia, non crudelitas modum nouit, Et iſta quandiu furtim, & à ſingulis fiunt, minuſque noxia, minuſque monſtruoſa ſunt.* Ex Senatus *Conſultis, plebiſque ſcitis ſæua exercentur, & publicè iubentur vetita, priuatimque commiſſa capite luerent, tamen quia paludati fecere laudamus. Non pudet hominis mitiſſimum genus gaudere ſanguine alterno, bella gerere, gerendaque liberis tradere cum inter ſe etiam mutis ac feris pax ſit, Aduerſus tam potentem, explicitumque late furorem operoſior philoſophia facta eſt, & tantum ſibi virium ſumpſit, quantum bis, aduerſus, quæ parabatur*
15 *acceſſerat* † ad quorum executionem aciem mentis acuere formantes varium genus inſtrumentorum, & armorum de quibus Veget. Valtrinus què de re militari, ac Lipſius de Romana militia, deſtruentes homines quantum eſt ipſis poſſibile naturā ipsā, vt ait M.Tulli.lib.1. de legib. lib.2. de officijs, & lib.5. de finibus Lactant. Firmian. lib.5. diuinar. inſtitutio.cap.8. Simanc. lib.3.de Repub.cap.1.num.9 Tibull.dolens lib. 1. eleg.10. dum ait.

Quis fuit horrendo primus, qui protulit enſes?
Quam ferus, & verè ferreus ille fuit.
Tunc cædes hominum generi, tunc prælia nata
Tunc breuiter diræ mortis aperta via eſt.
At nihil ille miſer meruit nos ad mala noſtra
Vertimus in ſæuas quod dedit ille feras.

16 † Et cum ſecundum Criſippum philoſophum, vt in eius vita refert Diogenes Laertius, & Marc.Tull. lib. 1. officior. ac Iuriſconſultorum ſententia l.non tantum 6.ff. de appellatio.l.ſeruus ff.de ſeruis exportan.& Imp. Iuſtinian.in Auth.

Digitized by Google

Auth.de non eligen.ſecundo nuben.cap.1.collat.1. vna ex cauſis,quibus naſcuntur homines,ſit,vt alij alios iuuare va-
17 leant † memores cognationem quandam naturam inter eos conſtituiſſe, vt Florentinus ait in l. vt vim ff. de iuſt. & iure,Seneca dicta epiſt.96. dicens. *Omne hoc quod vides, quo diuina,atque humana conclusa ſunt,vnum eſt, membra ſumus corporis magni. Natura nos cognatos edidit,cum ex iiſdem, & in eadem gigneret. Hæc nobis amorem indidit mutuum,& ſociabiles fecit, illa æquum,iuſtumque compoſuit. Ex illius conſtitutione miſerius eſt nocere,quàm lædi, ex illius imperio paratæ ſunt iuuantis manus*; Quintilian.declamatio.in gladiatore, Martin.Vran.conſ.4.num.10. tomo 2. Adeo vt ſapientes mortale genus vnum hominem eſſe teſtati ſint, quoniam omnes à cunctis caſibus ſuis indiuiſos eſſe voluerunt, vt Caſſiodor. ait lib. 11. variar.cap. 17.ſe ipſos impediunt,& parcali fato incidunt filum.

18 † Imò cum inter ſe vniti eſſe deberent vinculo pietatis, & mutuæ generalis commiſerationis agnoſcendi ſe taliter vitreos, & ſubiectos cuilibet intemperiei, vt lamentatur Iob cap. 8. & dicitur Eccleſiaſt. cap.12. & tradit Stobæ. ſermo.96. ſequuntur opinio-
19 nem diuerſam † cum non ſit maior hominis inimicus, quã homo ipſe, ſecundum Xenophontem de Pędia Cyri. adeo vt Seneca libro de moribus dixerit,quod homo eſt inimiciſſimus hominis,& epiſtola 104. *ab homine homini quotidianum periculum, aduerſus hoc te expedi, hoc intentis oculis intuere*. Simanc.lib.3.de Repub.cap.1. num.5. 6. & 9. Bartholom. Agricola lib. 1. Symboli Pythagorici cap. 5. Ideoque meritò Nicœta lib. 3.Annal. Manuelis Comneni ait: Draconem quidem, & Leonem, qui videt,aut audit in montibus ſtatim declinat: lachrimis, & precibus etiam latro mitigatur; Ad virum verò alijs inſidiantem, qui aliud lingua promptum,aliud pectore clauſum habet cauendum, magna ſapientia eſt opus,& numinis auxilio,dicebatque Aeneas Syluius in lib.de Mundo Vniuerſo,quod manus humana, quæcunque facit

ſacit eadem deſtruit, nec vl-
lum eſt tutum homini refu-
20 **gium.** † Vnde Marcus Tul-
lius lib.2.offic.dixit,quod Di-
carchus Philoſophus Peripa-
teticus librum ſcripſit,in quo
poſitis, & deſignatis cauſis
omnibus peſtium, inundatio-
num Maris,& Fluminum, de-
ſtructionem incendiorum, &
ferarum beſtiarum,quæ diuer
ſis temporibus occiderũt ma
gnum hominum numerum,
facta computatione, & com-
paratione ſummæ illorum,
qui occiſi fuere per manus a-
liorum hominum in bellis, &
rebellionibus,ſunt incompara
biliter plures multò iſti,quàm
illi,Simanc.d. num.9. cap. 1.
de Repub.Cuius cauſa,maio-
ri ex parte eſt Ambitio, & in-
ordinatus affectus non obe-
diendi, aut alienas res vſur-
pandi, ex quo oriuntur tot
mortes violentæ Regum, &
21 deſtructiones regnorum. †
Hoc equidem ego mecũ per-
pendens, & per experientiam
quoque videns ad talem pro-
tendi terminum, hoc inſatia-
bile deſiderium,quod de ter-
ra exorti, & eleuati quidam
noui Gigantes, vel homuncio
nes potius,(vt Ariſtides dice-
bat in Orat: quam ad Rho-
dios mittebat) conſpiratione
facta Dijs Gigantum more
congrediantur illorum æmuli
facti vnitis Olympijs monti-
bus Ouid.lib.1.Metam.Goro-
pius Beccanus in Gigantomá
ch. Macrobius lib. 1. Saturn.
cap. 20. Officin. hiſtor.lib.1.
cap.8.& turribus Babylonicis
extructis Geneſ.cap.11.ſuper
poſita cogitatione ſuperba
ex immodica, & inordinata
quadam ambitione, & vanis
quibuſdam imaginationibus,
in nouum,turpiſſimumque ge
nus tyrannidis incidẽtes præ
cipiti quodam volatu aſcen-
22 dere ſpumarunt † Quocirca
cum Regia Catholica Maie-
ſtas felices teneat gubernatio
nis habenas, currumque So-
lis à ſummo rerum Motore
ſibi traditum,vt alter Phębus
de quo Ouid: 2. Metam. pru-
dentia cùm ſingulari regat,
vt ſplendore ſuo illuminet, &
circumdet orientale, & occi-
dentale imperium; nihilomi-
nus hac tempeſtate,(proh do
lor) Mundus vndequaque
tàm ſæuis belli flammis incen
ditur, tàm dira ſanguinis effu
ſione inquinatur, tamque
mæſtis ob multorum innocen
tem

tem vtriuſque ſexus mortem, luctibus impletur, vt nec potens ille Athlas polorum Axen ſuper humeros eius reſplendentem amplius ſufferre poſſe videatur. Nam cum ſit ſuper eis mouenda machina regnorum Sacræ Maieſtatis Catholicæ, magnopere ſuſpirarunt, curaruntque ſeptentrionalem Belgarum polum inteſtinis bellis turbare, atque corrumpere, vt reliquas ſuas ditiones, & regiones, ſecundum ſuum deſiderium, tranquillis, ordinatiſque prudentiæ curſibus regere nequiret, ac proinde neceſſe eſt, omnium membrorum robus, debili huic cordi communicare, vt myſticum Chriſtianæ Reipub. corpus, & columna, eiuſdemque fidei defenſor qui à Deo, ſolus in his terris eſt, Regia Catholica Maieſtas nouis in poſterum poſſit magnificari iuribus, ſingulari cū Eccleſiæ Catholicæ Romanæ decore, cuius ſplendor in hac motuum turbulentia, ita obumbratus videtur, in hac noſtra Hieruſalem, eiuſque color adeò mutatus, vt ad viuū ſuper eam poſſimus lugere cum lachrimis diuini Prophetæ Hieremię cap. 1. & 3. Threnor. Nam cum non poſſit ad viuum ita depingi, remanebit velata, & operta ſilentij velo,

23 † quemadmodum altera Hecuba, cuius dolor, cum ſubtili penicillo exprimi non poſſet, ingenioſi artificis, velamine ſaltem faciei ſignificatus dicitur, vt in ſacrificio Iphigeniæ Timantes velatum parentis vultū effinxit, Rauis. Tex. in officina tom. 2. pag. 241. Et inde magis vbi doctæ Phydiæ, Apellis, & Parrhaſij manus tremerent, cordiſque dolore oppreſſi, arteriæ debitum ſuum officium non facerent, ſi deplorandam ſtatuum ſuorum deſolationem Sacr. Reg. Cathol. Maieſtati oſtendere

24 voluiſſent † Et quamuis non deficerent riui ſanguinis miſerabiliter effuſi, quibus ipſorum pictura vermiculari poſſet; non poſſent tamen tàm varij, & excellentes colores reperiri, vt eandem ad exquiſitam ſuam perfectionem, & viuacitatem reddant; quin remaneant quædam vmbræ, aut lineamenta veræ imaginis, quam exprimere deberent, ita vt artificialis tantum modo, & non naturalis extraret

ret motus;vt āmarè plorat,pura & ſyncera noſtra fides Catholica Romana,cui pro nunc miſerum hunc relinquamus luctum,cum ad viuum ſentiat occaſum miſerandorum horum ſtatuum, magnificorum Belgiæ templorum ruinas,tot bonos,fideleſque vaſallos, quibus Reg. Catholica Maieſtas imperat,fouetque tot deſolatas,ac miſerabiles viduas, tot ephebos orphanos, & pios denique viros religioſos, qui abſque vllo patrocinio,ac defenſione exanimes quaſi, innocentem ſuum ſanguinem multoties effundere coguntur & quod peius eſt, non valent ſignificare quod in dies patiuntur; ſed oculos ad cœlum tollentes,paulatimque eos Hiſpaniam verſus vertentes,debili,fragilique quadam voce ad Sacram Regiam Maieſtatem Catholicam tanquam ad ſecurum Aſylum, eorundemque Regem, ac Dominū confugientes, animis proſtratis eius gratiam implorantes vt ſub alarum ſuarum vmbra eos ponat,& protegat,Pſalm. 16.priuſquam miſeram finiāt vitam,inter ſecretos, & timidos illos ſingultus quibus ad eundem clamitant, non audentes inter rabidos illos Lupos afflictum ſuum ſtatum palam lugere;ſed velut ſedentes in ripis inconſtantis huiuſce Babyloniȩ,ſuſpenſiſque ſanctis fidei inſtrumentis,in infructuoſis ſalicibus, Pſalm. 136. cum Propheta Habacuc cap.1.vociferantur.*Vſquequō Domine clamabo, & non exaudies? Vociferabor ad te vim patiens? Quare oſtendiſti mihi iniquitatem, & laborem,videre prædam,& iniuſtitiam contra me, & factum eſt iudicium,& contradictio potentior cum iuſti ſint ſub iniquorum pedes; Deus te Principem fecit in poſſeſſione eius, libera eius populum de manu inimicorum*
25 *circuientium eum* † & fac illi iudicium,& iuſtitiam,3. Reg. cap.10.c.Regum officium 23 q.5.ex D.Hieronym.ſuper Ierem:cap. 22. Sinamus lugeat chriſtiana, & timida Mater, quæ videt miſellos ſuos filios ſine baptiſmo ad perpetuas inferni pœnas damnatos, & quod nequaquam ſibi permiſſum ſit in ſacra illos fide inſtituere; & quod magis,magiſque piam eius mentem perfundat, teneram eorum æta-

tem

Digitized by Google

tem hæreſibus induratam, cum decem, & ſeptem anno. rum rebellione iam iam contra Deum, & Regem ſuum armis flagrari, exequentes
26 odium † cuius hæreditate inquit Seneca lib. 2. de ira cap. 34. Non eſt iniquior res in Repub: Quintilian. declam. 9. in gladiatore Caſſiodorus lib. 8. epiſt. 1. dicens, *Claudantur odia cum ſepultis*. Et alios filios, qui propter ſequutam Ieſu Chriſti fidem manibus ſuorummet parentum ante oculos conſpicatur mortuos
27 † Nabuchodonoſor Daniel cap. 3. decreuit, vt quicunque dixiſſent blaſphemiam in Deum Sydrach, Miſach, & Abdenago in interitum irēt, & domus eorum in perditionem. Si ergò Rex alienigena, ne blaſphemeretur Deus Iſrael, qui potuit tres pueros de igne ardentis fornacis liberare, prohibuit; Quare non ſæuiunt Reges Chriſtiani, quia Chriſtus exſufflatur, à quo non ſolùm tres pueri; ſed totus terrarum Orbis, cum ipſis Regibus, & Principibus à Gehennæ incendijs liberatur. Quando vident Chriſtum à quo liberati ſunt exſufflari inter Chriſtianos. Quando audiunt dici Chriſtiano, Dic te non eſſe Chriſtianum? talia facere volunt, ſaltem talia patiuntur. D. Auguſt. ſuper Ioa. tract. 11. ad caput 3. & refertur in cap. quando vult 23. q.
28 4. c. ſi propterea 23. q. 5. † Quot viduæ ſunt, quæ poſſent Maieſtatem Catholicam acclamare illius inſtar, cui filius optimus, & innocentiſſimus iuuenis inſons, & ſine vlla culpa occiſus fuerat, quæ Traiano dixit, vt referunt Ioan. Saliſber. lib. 5. in Policrat. c. 8 Aelius Spartia: in Traian Borrellus ad Bellug. in Specul. Princ. in proę: Author Politiæ de regno contra Machia. lib. 3. Theor. 35. pag. 348. *Imperator eſt nè poſſibile, quod te imperante tam atrocem, & grauem ego patiar iniuriam?* Eſt nè poſſibile, quod tyrannus ſic me valeat affligere in hoc aureo ſeculò Maieſtatis Veſtrę, tempore quo ſubiugat & acquirit, vel ſola armorum oſtentatione, noua regna, &
29 dominia, † valens dignè coronari Magnus Imperator noui orbis orientalis, & occidentalis, vt tradit Gregor. Lopez Madera Conſiliarius Supre-

mi Conſilij Caſtellæ in libro
de Excellentijs Hiſpaniæ c. 9
num.4.& 5. & vir doctus Ca
millus Borrell de præſtantia
Regis Cathol.cap.47.num.6.
Poſſibile ne eſt quod aſtus, &
verſutia prauorum habeát
præualere meo damno, & ia-
ctura aduerſus Principem
prudentia, & magnitudine
30 valentem † in quo impletum
agnoſcimus cœlebre Plato-
nis dictum Dialogo 5 de Re-
publica,vel de iuſto,aſſerentis
tunc mundum fœlicem futu-
rũ fore qñ Sapientes regnare
inciperent, aut Reges eſſe Sa
pientes,vt per Boet.de cõſola
tio.lib.1.,pſa 4.Io.Stob.ſermo
41.de Republ.Greg.Lop.Ma
dera vbi proxi. c.7.n.4. Sene
ca Epiſt.91.ad Lucill. Vanno
zius lib. 1. polit. animad. nu.
510. dicens ꝙ ſeculum illud
foret aureum ſi regnarent Sa
pientes:ait Seneca, *Pænes ſa-
pientes aureo ſeculo regnum
erat. Hi continebant manus,
& inferiores à validioribus
tutabantur.ſuadebant,diſſuade
bantque,& vtilia, & inutilia
diſſuadebant; Horum pruden-
tia,ne quid deeſſet ſuis prouide
bat: Fortitudo arcebat pericu-
la, beneficijs augebat,ornabat-
que ſubiectos:officium erat im-
perare, non regnum*. Cum
& Demoſthenes in orat. con-
tra Theocrinẽ protulerit: Tũ
Rempub.ſe optimè habere,
cum modeſti & prudentes vi
31 ri ipſam adminiſtrarent †
Cum igitur Sacr Reg. Ma-
ieſtati Domini Philippi II.
Parenti Maieſtatis veſtræ,
immortalis memoriæ velut al
teri Salomoni 3.Reg. cap. 3.
Deus conceſſerit cœli ſapien
tiam, tali cum incremento,ac
virtutum ornamento,illuſtrã-
32 do eum † Sapientis titulo, vt
alteri Publio Attilio leg. 2. §.
deinde ſextus ff. de origine
Iuris,Albanus lib.1.Polit.c.1.
euenit, qui primus memora-
tur à Senatu Romano,eiuſmo
di magnificatus agnomine,
33 † ac iuſti,vt alteri Ariſtidi no
mẽ datũ, vt tradit Seneca lib.
4.de Beneficijs c.27.Plutarc.
in Ariſtid.Skualemb.de regio
animo p.1.pa.129. Vãnozius
in Animad.Polit.to.3 n.1231
Patritius lib.5.de Regno c.11.
34 † ſublimãdo ipſum in bonita
te,& prudentia, quæ virtutes
in Principe deſiderantur, vt
ex lib. Reg. 3. cap. 1. Arri-
gius de bonitate Princip. c.
19. tribuendoque ſibi, quod
Eccle-

Eccleſiaſtici cap. 19. promittitur diſcurſum,& intellectum
35 † vt adimpleatur id, quod Deus dicit per Eccleſiaſticum cap. 10. *Iudex ſapiens iudicabit populum ſuum, & principatus ſenſati ſtabilis erit, ſecundum Iudicem populi, ſic, & miniſtri eius. Qualis Rector eſt Ciuitatis, tales, & inhabitantes in ea. Rex inſipiens perdet populum ſuum, & Ciuitates inhabitabuntur per ſenſum potentium.* Et Sapien. cap. 6. Sapientia clamat. *Ad vos Reges ſunt hi ſermones mei, vt diſcatis ſapientiam, & non excidatis.* Et in eodem loco: *Concupiſcentia ſapientiæ deducit ad regnum perpetuum. Si ergo delectamini ſedibus, & ſceptris, ò Reges populi diligite ſapientiam, vt in perpetuum regnetis.* Verè Rex ſapiens eſt ſtabilimentum populi, Paris de Puteo de Syndic. verbo *Rex autem* num. 15. & Prouerb. cap. 20. *Diſſipat impios Rex ſapiens, & incuruat ſuper eos fornicem*: Circumſtantiæ iſtæ ſatis arduum reddunt iſtorum
36 ſtatuum negotium † Videtur enim in mundo ſimul ſtare non potuiſſe Monarcham tam præſtantem, & contra ipſum tot conſpirationes, ac rebellionem tam longo temporis interuallo, (decem, & ſeptem nimirum annorum) viguiſſe, vt non incomptè poſſimus dicere cum Propheta Habacuc cap. 1. *Aſpicite in Gentibus, & videte; admiramini, & obſtupeſcite, quia opus factum eſt in diebus veſtris, quod nemo credet, cum narrabitur.*
37 † Nã vt aiunt Lucanus lib. 1 Pharſal & Siman. lib. 3. de Repub. cap. 3. Maieſtas impatiẽs conſortis eſt; Idem ſenſit Homerus ingeniorum vertex lib. 1. Iliad. Petrus Aerod. lib. 7 rer. iudic. tit 3. cap. 13. nec bellum in Mundum intraſſet, ſi inferior aliquis non deſideraſſet æqualis fieri magnitudini
38 alterius † cuius violentiæ reſiſti debet, immò eadem opprimi iuſto, & ſalutari bello, Cæl. Calcagn. ad Ariſtot. Polit. nu. 32. Leuit. cap. 26. Exod. cap. 27. Farin. de delictis q. 20 nu. 124. & authoritate Andreæ de Iſernia Tiber. Decia tract. crimin. lib 7. cap. 39. num. 40 qui memorat exempla Caroli V. contra Federicum Saxoniæ Ducem, & Lantgrauium Ducem Haſſiæ, Regis Galliæ contra Armiraleum ſuum, &

contra

contra Principem Condè, & nouiſſime D. Philippi II. Hiſpaniarum Regis contra rebelles in Flandria, & meritò, cum ſit vlcus, quod ſua contagione ſanum, ſyncerumquè corrumpit, Polyb. lib. 1. hiſtor. verſic. *Vt enim*. F. Vardent. ſup. Ruth cap. 2. ſect. 9. cap. reſecandæ 24. q. 3. Dignum profectò animaduerſione erit, cum futuris ſeculis memorabuntur ſucceſſus varij, qui ſub fęlici Sacr. Maieſt. Catholicæ regimine in regnis eius paſſim contigerunt, pręſertim, cùm tàm inopinatam contrarietatem, & repugnantiam quæ ſub naturali ratione nequaquam conſiſtere poſſe videtur, inuenerint. Si quis etenim admiratione detētus fuerit, cum tot virtutibus heroicis illuſtratam viderit Hiſpaniam noſtram ex vnius prudentiſſimi ſcilicet Regis moderamine, è contra etiam Mūdum tot, tamque œnormibus delictis ſqualentem, tum rebellium, & Vaſallorum inſolentiam, magnoperè deteſtabitur. Et ſi in ſferico orbe glorioſiſſimorum Hiſpaniæ Regum depictus, & affabrè deſignatus vnius Catholici, & iuſtitiæ cultoris Regis animus, vt in bello experti, & in pace manſueti perpendetur; è cōtra quoque in globo iſtius Mundi, quem Deus pro diuina ſua clementia in manus tradidit illi, ex peruerſorum hominum improbitate in ſplendidis præſertim Belgiæ ſtatibus, amiſſis virtutum coloribus, ita vitijs ſcatere, vt S. R. Maieſtas, quæ illos prius, ſumma cum animi delectatione florentes viderat, nunc demùm eoſdem, quaſi in vilipendium, & abiectionem magnitudinis ſuę, caliginoſa quapiā, denſaque delictorum nube in cordibus dilectorum, antiquorumque Vaſallorum inſita, vacillare, ita vt eorum quos primùm in honore poſuerat, arma nunc ſplendeſcere videantur. Vltimo Prouincias rebellatas, accenſaſque varijs hæreſum generibus, vt gloſ. 2. ait, in cap. inter hæc Hircum de pœnitent. diſt. 3.

39 † Secretò forſan Dei iudicio, cuius animum explorabit nemo; nec iudicium addendo, aut detrahendo, mutabit. Nā vt inquit Nicæta in Annal. Ioannis Comneni, *Hominum cogitationes lubricæ ſunt; Dei verò*

verò conſilium non eſt irritũ,
40 *nec mutabile* † Hæc ſunt fu-
rentia fulmina, quæ maiori
ex parte cadunt in profundũ
pelagus quàm in paruos ri-
uulos, tardaq; flumina, & quã
doq; feriunt altos mõtes, tur-
reſq; eminentiores, quàm hu-
41 miles caſas † Dicebat Fride
ricus iij. Imp. Reges, quaſi ſi-
gnum ad ſagittam expoſitos
eſſe, & turres præaltas fulgu-
ra ferire, humilia præterire
tecta, vt ex Aenea Syluio in
Comment. libr. 1. de dictis
memorabilibus Alphonſi tra
didit Schualenbergius de re-
42 gio animo p. 2. pag. 438. † iſta
eſt fortuna cui magnus Mo-
narcha ſubiacet. Scripſit e-
nim prudenter Seuerinus ille
Boetius in 2. de Cõſolatione:
Quis enim eſt tàm compoſitæ fælicitatis, vt non aliqua ex parte, cum ſtatus ſui qualitate rixetur. Anxia enim res eſt, tam compoſitæ fælicitatis, humanorũ conditio bonorum, & quæ vel nunquam tota pro ueniat, vel nunquam perpetuo ſubſiſtat, & nemo facilè cum fortunæ ſuæ conditione concordat; Ineſt enim ſingulis quod inexpertus ignoret, expertus exhorreat, & perexigua ſunt,
quæ fortunatiſſimis ſummam
43 *beatitudinis detrahunt.* † Et
quod timebat Rex ille, de quo
Valerius Maximus loquitur,
quem, cum ſubditi vellent re
gio diademate coronare,
priùs illud diadema in manus
ſuas recepit, & poſt aliquod
temporis ſpatium dixit: O
nobilem magis, quam fælicem pannum, quem, ſi quis penitùs cognoſcat, quàm multis pericu lis, ſollicitudinibus, ac miſerijs ſit refertum, ne humi quidem iacentem tollere dignaretur.
Paul. Manut. lib. 7. Apophr.
44 † Vnde Tiberius Imperator
referentibus Suetonio in Ti-
ber. c. 24. Corn. Tacit. libr. 1.
Annal. Siman. libr. 9. de Re-
pub. c. 1. Xenophon. in Hyero
ne. Gambarut. in diſcur. po-
lit. pag. 352. diù recuſauit im
perium, adhortantes amicos
increpans vt ignaros, quanta
bellua eſſet imperium; tandẽ
quaſi coactus & quęrens mi-
ſeram, & oneroſam ſibi iniun
45 gi ſeruitutem, recepit † Vn-
dè ingenuè Rex Antigonus
cum filium de regni cura
moneret, ingenuè faſſus, &
præfatus eſt: Nil aliud re-
gnum eſſe, quam ſplendidam
ſeruitutem, Aelia. lib. 2. de

var.hiſt.cap.20.P. Greg.libr.
6.de Repub.c.3.nu.16.Quo-
niam populus non cauſa Gu-
bernatoris; ſed è contra, Gu-
bernator cauſa populi ſit.Ser
uit ergò Gubernator populo,
46 ſicut Paſtor ouili † Eſt enim
Regum proprium, inſomnes
trahere noctes,vt populi ſub
omni tranquillitate degant,
quemadmodum Epaminon-
das Thebanus ciuibus in lu-
dos,feſta,& conuiuia ſolutis,
ſolus arma,mœniaq; luſtrabat,
dicens,ſe vigilare, ac ieiuna-
re,quò alijs dormire,genioq;
47 indulgere liceret. † Nec im-
meritò Regũ coronas aculea
tas,& ſpinoſas effingũt,vt ait
Caro.Paſch.li.9.de coronis c.
13. ceù triſtificas,& ãxiferas.
48 † Eſt enim Principatus, tum
ſummi laboris, & periculi; tũ
magnæ cautionis, & ſeruitu-
tis, vt tradit Albanus Spina-
ſati. libr.1. Polit.cap.14.lau-
dans Traianum, quod Sena
tum, Patrem, appellare ſoli-
tus, ſe tantùm laboris mini-
49 ſtrum diceret. † Quis Sa-
turnini Auguſti non memi-
nit, cum à ſuis purpura im-
peratoria indueretur, dixiſſe
ferunt. *Neſcitis amici, neſci-
tis quid mali ſit, imperare;
Gladij noſtris impendent cer-
uicibus, iminent haſtæ, timen-
tur hoſtes, comites formidan-*
50 *tur* † Hoc voluerunt ſignifi-
care antiqui Aegyptiorum
Reges, de quibus ait Cælius
Rhodiginus lib. 13. Lection.
antiq. cap. 161. quod in
diademate Aſpidis picturam
ferebant, ſignificare volen-
tes, quod ille, qui diadema
portabat, erat illius inſtar,
quem Aſpis ſerpens momor-
derat, qui eius naturæ eſſe
fertur, quod Letargico ſom-
no efficiat mori, & quod Re-
ges,viuentes moriuntur,ſom-
no reſpiciendi, ſe eſſe formi-
datos, ac reueritos; ſed cum
veneno curarum, & afflictio-
51 num. † Ex quo inquit Sene-
ca de tranquil. Vitæ lib. 1.c.
8.*Tollerabiliùs autem eſt, fa-
ciliùſq; non acquirere, quàm
amittere. Ideòq; lætiores vi-
debis,quos nunquam Fortuna
reſpexit; quàm quos deſeruit.*
52 † Et Boetius Seuerinus libr.
3.de conſol.proſa 4.tradit: In
ter omnes aduerſitates For-
tunæ infœliciſſimum genus
infortunij eſſe, fuiſſe fęlicem.
Et Plautus in Rudente Actu
5.Scena 3. Tiraquell. li.2. ll.
connub.nu.17.& 18. Miedes
lib.5.de ſale nu. 103. F.Var-
dent.

dent. ſuper Ruth c.1. fol. 55. Cornel. Gallus eleg. 1. dicens

Dura ſatis miſeris memoria priſca bonorum.

53 † Peroptimè conſiderabat Demoſthenes, quod quilibet magnus Rex, & Monarcha ſuper humeros portat onero ſum Syſiphi lapidē, cum dice ret; Nullum ignorare priuati vitam quietam, tranquillam, ſecuram, & ſine periculo eſſe: Adminiſtrantis verò Rempub. periculis plenam, & omni temporis inſtanti, varijs la borum generibus ſubiectam. Et ideò ſcriptum eſt Sapient. c.6. *Exiguo enim conceditur miſericordia; Potentes autem potenter tormenta patientur.* P.Greg. lib. 6. de Repub. cap. 2. nu. 11. dicens, Potentes po tenter torquentur. Verè iſta conſideratio digna eſt, quæ pertimeſcere faciat ſumptuo ſa, ac ſuperba Principum ſceptra, qui magnitudine, poten tiaq; ſua elati ſibi perſuadēt, præſtantiorem ſplendorem, theſaurorum eſſe, vt Rex Lydorum Cræſus arbitrabatur; quàm coruſcantem virtutis radium, iuſtitiæ nimirum, ac Fortitudinis, eò quod ille veloci quadam mutabilitate obumbretur; hic verò efficiat diaphanam, & tranſlucentē quandam nebulam; ideoq; Ci

54 cero pro Seſtio inquit † Qd' Virtus in ſæua tempeſtate eſt tranquilla, & ſplendet in tene bris, & iactata, ac compulſa tandem, firma in ſua remanet patria, & per ſe ſola, lumem præſtat, nec vnquam aliena macula coinquinatur; imò magnanimus ſpiritus in ad

55 uerſa fortuna agnoſcitur † di cebat M. Tullius lib. 1. offic. *Omninò fortis animus, & magnus, duabus rebus cernitur, quarum vna, in externarum rerum deſpicientia ponitur, nulliq; neq; homini, neq; perturbationi animi, neq; Fortunæ ſuccumbere.* Iuxta quod ait Imperator Iuſtinianus edi cto 7. in forma Pragmaticæ, De Argentariorum contracti bus. *Quemadmodum Virtutis vis in rebus aduerſis ſemper elucet; ita etiam imperatoria cura, & gubernatio in ſubditorum controuerſijs manifeſta fit; & optandum nobis quidem eſt, ne quid vnquā*

Reipub. noſtra aduerſi eueniat; Verùm ſi aut rerum humanarum mutabilitas, aut commota ad id diuina voluntas mortalibus mala immittat, vt deſuper benignè inducta caſtigatio imperatoria curæ, benignitatiſq; occaſio, atq; fundamentum ſit.

Et ita euigilet, & ſurgat à ſomno Princeps, & debitam cum prouidentia occurrat tot varijs rerum, caſuumq; ſucceſſibus, quos Deus tempore illius in regno ſuo dignatur
56 operari † Eadem ratione placuit Diuinæ ſuæ Maieſtati cruentas haſce ſeditiones ad fœlicia vſq; Sac. Reg. Maieſtatis veſtræ ſecula reſeruare ad tribuendum ſibi in Olympicis hiſcè ludis tam eximium ſpatium, per quod prædicanda ſua prudētia fœliciter currere valeat, tam laudabiliter
57 † & cum vniuerſi mundi admiratione ſeſe exercendo, ſuperandoq; vitia, quæ in multis Principibus perſonata incedunt ſub prætextu laudatarum Virtutum, dicente Seneca epiſtol. 45. quod *pro bonis mala amplectimur, vitiaque nobis ſub virtutum nomine irrepunt*. Idem Seneca epiſtol. 120. *ſunt* (inquit) *virtutibus vitia confinia, & perditis quoque, ac turpibus recti ſimilitudo eſt*, & Iuuenal. Saty. 14. ait. *Fallit enim vitium ſpecie virtutis*. Anne. Robert. lib. 1. rerum iudicata, cap. 7. vt valeat. veſtra Maieſtas referre. triumphum ab Sathanæ Angelo transfigurato in ſpecioſum Angelum Lucis c. ſæpe 41. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Rebellio eſt ambitio excedens, & inordinata.*
2 *Princeps omni conatu, armiſq; debet rebelles proſequi.*
3 *Bellum non proprie dicitur contra rebelles, ſed iuriſdictionis exercitium.*
4 *Leges omnes, contra rebelles inuehunt.*
5 *Rebellionis cogitationi celeriter occurendum vt puniatur.*
6 *Rebellionum remedia, quæ ſint.*
7 *Ageſilaus vt rebelles puniret, Lycurgi leges abrogauit, & poſtea reſtituit.*
8 *Imperatoris virtutes, quæ ſint.*
9 *Morbis eſt periculoſa immatura medicina.*

Pa-

10 *Pace & bello, nec cunctatione, aut præcipiti feſtinatione vtendum.*
11 *Rebellionum oppreſſio celerem feſtinationem requirit.*
12 *Diuinæ iuſtitiæ celeris prouidentia contra apoſtatas, & rebelles angelos recenſetur.*
13 *Furij* Camilli *celeritas contra Tuſculanos rebellantes ponderatur.*
14 *Furius Camillus Veientanis rebellantibus quid fecerit.*
15 *Solon ſtatuit magiſtratuum delicta celerius quàm priuatorum punienda.*
16 *Semirami Aſſyriorum* Reginæ *ſtatua quare, & quo habitu erecta.*
17 *Semiramis egregia, & virilia facta memorantur.*
18 *Fuluia Antonij vxor qualiter ſe habuerit in bello Peruſino.*
19 *Alcibiades celeriter occurrit rebellioni Byzantij.*
20 *Ageſilaus qua vſus fuerit celeritate contra Satrapas Perſarum.*
21 *Manuel* Comnenus *quam celeriter occurrit Perſis.*
22 *Metelli celeritas contra rebellionem Vaccenſium laudatur.*
23 *Publius Scipio celeriter occurrit rebellioni Mandonij, & Indibilis, ac ſuorum militum.*
24 *Solonis ſententia circa tyrannidem, & rebellionem opprimendas adducitur.*
25 *Solon ne obediret tyrannidi Pyſiſtrati in* Cyprum *ſeceſſit exul ſpontè.*
26 *Pythagoras Samo, Demarathus* Corintho *eceſſere, ne tyrannis ſeruirent.*
27 *Metellus Numidicus quid fecerit contra Saturninum Tribunum populi Romani.*
28 P.*Valerius Publicola contra Tarquiniorum Tyrannidem quid fecerit.*
29 *P.Valerius quid fecerit, vt ſuſpitionem Tyrannidis, & rebellionis purgaret.*
30 *M.Aemilius Scaurus aduerſus* Saturninum. *quid populo Romano dixerit.*
31 *Rebellionum authores ſanguine luere,* Reipublicæ *conuenit.*
32 *Balduinus decimus Flandriæ* Comes *contra Vaſcenſes rebelles quid fecerit.*
33 *Rebellionis authores celeriter à Principe puniendi.*
34 *Ageſilaus qua celeritate tranſierit cum exercitu contra*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Artaxerxem.
35 *Conſtantinus Monomachus aduerſus rebellionem Scleri celeriter profectus.*
36 *Celeritas plurimum confert ad res magni momenti fœliciter gerendas.*
37 *Caroli V. Imperatoris celeritas ad ſedandos Germaniæ motus laudatur.*
38 *Rebellium, & tyrannorum domus ſolo æquari, & ſale aſpergi ſolebant.*
39 *Sal, & aquæ ſalſæ inducunt ſterilitatem.*
40 *Ciuitates iudicia acerrima paſſæ propter crimen leſæ maieſtatis.*
41 *Carthago propter rebellionem ſolo æquata, & diris imprecationibus obſtricta.*
42 *Salaminorum Ciuitas ob proditionem, & rebellionem ſubuerſa.*
43 *Alba diruta fuit ob rebellionē Albanorum.*
44 *Galba Imperator Ciuitatum Galliarum, & Hiſpaniarū muros euertit.*
45 *Fridericus primus capto Mediolano eius mœnia dirui fecit.*
46 *Henricus VII. propter ſeditionem aratro damnauit Ciuitates quaſdā Thuſciæ, & Italiæ.*
47 *Guillelmus Siciliæ Rex, Ciuitatē Barenſem quare euerterit.*
48 *Genſericus Ciuitatum Africæ muros quare euertit.*
49 *Cato Ciuitatum Hiſpaniæ Cis Bætim fluuium muros dirui fecit.*
50 *Totilas Benauentum vi captam mœnibus nudauit.*
51 *Ozias Rex Hieruſalem euertit murum Geth, Iabniæ, & Azoti.*
52 *Muri Hieruſalem fuere diruti.*
53 *Lyſander captis Athænis muros euertit.*
54 *Carolum Magnum muros Ciuitatis Pampelonæ diruiſſe qui tradant.*
55 *Rodulphus Imperator plura Caſtra Franconiæ, & Alſatiæ propter rebellionem euertit.*
56 *Aratrū quare iniiciatur Vrbibus euertendis.*
Aratro ſolebant ſignari muri ciuitatum. Ibidem.
57 *Rebellium, & ſeditioſorum domus pro execratione criminis quare diruantur.*
58 *Clodius quare Aedes, & Villas Ciceronis diruerit.*
59 *M. Flacci, & L. Saturnini ædes*

ades diruta ipſis interfe-ctis.

60 *Spurij Caſsij Viſcellini ex ſuſpitione concupitæ dominationis punitio recenſetur.*

61 *Spurius Caſſius filium ſuum tribunum quod legem Agrariam tuliſſet, necari fecit.*

62 *Spu. Mælij recenſetur punitio.*

63 *Marcus Manlius Capitolinus qualiter punitus ob patriæ dominationem concupitam.*

64 *Spurius Metellus eadem de cauſa grauiter punitus.*

65 *Gracchorum mors recenſetur ob machinationes proditorias in patriam.*

66 *Publius Mutius Tribunus plebis nouem eius collegas comburi fecit.*

67 *Bruti ſeueritas in filios recenſetur quod Tarquinijs fauiſſent.*

68 *Fabius Maximus transfugis manus abſcidit.*

69 *Aulus Fuluius iuſſit necari filium, eo quod factioni Catilinæ adhæſerit contra patriam.*

70 *Numerij Equitij, & Aomanij Marcelli domus propter crimen dirutæ.*

71 *Arma, & inſignia rebellium aboleri debent.*

ARGVMENTVM.

De rebellione, & rebellibus, eorum pœnis, & celeri punitione, & oppreſſione facienda, & propter hoc delictum ne dum domos ſed Ciuitates ſolo æquatas.

CONSIDERATIO II.

QVI contemplatus fuerit ordinē quo directa fuit iſta rebellio, facilè deſinet admirari cum viderit iniquos dictorum ſtatuum conceptus, & cecidiſſe bonam ſpem reductionis eorundem, eò præcipuè, ſi primò aduerterint, fundamentum rationis ſolidum, firmumuè nequaquam fuiſſe; imò, omnia eorum conſilia, ob leuem inſtabilitatem pueriliſq; motus, nulla nedū ſpe boni lactari potuiſſe; ſed miſerabili etiam ruina, flammaq; quæ infelicis populi viſcera priùs depaſceretur, præ-
1 cipites tandem ire. † Nam cum rebellio ſit ambitio excedens, & inordinata eximendiſe ab obedientia Superioris,

ſuumq; ſortiatur finem, ac ef-
fectum, neglecto rebelle, aut
dato ſigno puſillanimitatis,
ac deſidiæ leuiter ſufferendo
tàm atrox delictum, ſub diſſi-
mulatione, aut promiſſioni-
bus, aut verborum etiam fu-
cata dulcedine. Quid inde
aliud expectari poteſt, niſi a-
gnoſci tandem pro rebelle,
qui profectò ſibi timeret, ſi ei
dem viriliter occurreretur, eò
quòd tanto ſtudio ſuam quæ-
rat rebellandi oportunitatē,
quamuis extrinſeca cum ap-
parentia quietum, ſyncerūq;
animum præſeferat; nihilo-
minùs tamen oblata quauis
2 occaſione rebellet? † Ideoq;
neceſſe eſt vt Princeps omni
conatu, armiſq; proſequatur
rebelles, & ab imperio deficiē-
tes, c. authoritatem 15. q. 6. c.
ſcire vos 23. q. 8. l. amiſſione
§. qui deficiunt ff. de capit.
diminut. & fecit Dauid 2.
3 Reg. c. 20. † & hoc non dici-
tur propriè bellum; ſed exer-
citium Iuriſdictionis; vt ex
Innoc. in c. olim 1. de reſt. ſpo-
liat. tradit Lelius Zechi: lib. 1.
4 de Princ. c. 5. n. 4. † Quare ſi
ſequi volumus regulas benè
ordinatę Reipub. legeſq; diui-
nas, naturales, ac poſitiuas
quæ omnes vehementer ex-
clamant contra rebelles, eiſ-
dem ſingulari quadam inue-
ctione, ira, pudendæ infamiæ,
ac ignominiæ notam inuren-
do. Ioannes à Terra rubea
tract. 3. contra rebelles art. 9.
verſ. de pœnis. Affirmari
certò poteſt, quod, niſi tam
deteſtandæ rebellionis princi
pijs occurratur, cureturq; ma-
xima cum celeritate, vt repri
matur priuſquā permittatur
exoriri, breui temporis inter-
uallo, Princeps ille contra
quem conſpiratur, maxima
ſeſe animi anxietate, & con-
fuſione proſtratum ſentiet
5 † Nam ſi ſola iſtius periurij
imaginatio, & cogitatio quā-
primum omni diligentia, ac
rigore non puniatur, præter
id, quòd eiuſcè ſemper rema-
neat aliquod ſignum, non fa-
cile poſtea puniri poterunt o-
pera, Cic. in orat. pro Milone,
ait. *Niſi quia forte perfecta
res non eſt, non ſunt punienda,
perinde quaſi exitus rerum,
non hominum conſilia legibus
vindicentur. Minus dolendū
fuit re non perfecta, ſed puni-
endum certè nihilominus. Niſi
verò intereſſe aliquid putas in
ter eum qui hominem occidit,*

&

& eum qui cum telo hominis occidendi cauſa fuit: ſi interfici Saturninum nefas fuit. arma eſſe ſumpta contra Saturninum ſine ſcelere non poſſunt. Harmenopul lib. 6. tit. 6. Tertulian. lib. de pœnitentia. *Non facti ſolum, verum & voluntatis delicta vitanda, neq; enim ſi mediocritas humana factis ſolum iudicat, quia voluntatis latebris par non eſt, idcirco crimina eius etiam ſub deo negligamus.* Quintil. declam. 281. dicens, *nunquam mens exitu æſtimanda eſt, nã & qui impetum in patrẽ ſtricto gladio feciſſet, retentus diceret. Non occidi, ſi venenum paratum deprehendiſſem, diceret, Non occidi.* Philo Iudæus lib. de ſpecialibus legib. Ann. Rober. lib. 1. rer. iudic. c. 6. dicens ex Seneca lib. 5. de benef. *Veneficus eſt qui ſaporem cum venenũ cre leret miſcuit. Sic latro eſt etiam antequam manus inquinet.* l. prima. C. ad leg. Iul. de ambitu Quint. declamat. 274. *inſidiatus cui etiam ſi non effecerit ſcelus pœnas tamen legibus ſoluet.* Senec. lib. 4. controu. 7. *Scelera quoque quamuis citra exitum ſubſederint puniuntur.*

Et ſicut negligentiæ tempore pacis ſolent pro criminibus reputari tempore belli; ita ſimili modo, ſola rebellandi cogitatio, minimumq; eiuſcè indicium, feſtinanter opprimi debet, ac ipſius rebellionis effectus, & operatio. Nam virus peſtilentiſſimum eſt, corruptumq; Rerumpub: vlcus, quod nullo alio antidoto curari poteſt faciliùs, quam Principis diligentia, ac celeritate
6 † Tria autem potiſſimũ ſunt contra ſeditiones, & rebelliones remedia: Primum, vt præuideat, & præcaueat Reipub. Rector maturè, ne accidant: Secundum, vt eadem oportunè emendet, priuſquàm motus incipientes, vires acceperint, & peruenerint ad effectum pernicioſioris perturbationis. Tertium, vt pœnis ſeditioſos afficiat, vt tali exemplo alij, ab eiuſmodi malis deterreantur, circa quæ omninò diligenter vigilandum erit, vt admonent Petrus Gregorius lib. 23. de Repub. cap. 9. Et Adam Kellerus lib. 2. de offic. Iurid. Polit. cap. 20. verſ. *Porrò tria* †
7 Nec alienum eſt factum Ageſilai quo nullum ſapientiùs legitur.

tur. Nam cum aduerſus Rēpub. conſpirationem noctu ortam comperiſſet leges Lycurgi continuò abrogauit, quæ de indemnatis ſumi ſupplicium vetabant: comprehenſis autem, & interfectis ſontibus è veſtigio ſtatim reſtituit, Valer. Max. lib. 7. cap. 2 Petrus Gregor. lib 10. de Re-
8 pub. c. 5. n. 19. † Hinc Marc. Tullius pro Lege Manilia ait, quod imperatoriæ, Virtutes hæ ſunt, *Labor in negotijs, Fortitudo in periculis, Induſtria in agendo, Celeritas in conficiendo, Conſilium in prouidendo:* Audaci enim celeritate, bella etiam difficillima perficiuntur. Nicæta Choniates in li. 2. Annal. Manuelis Comneni. Nec alienum eſt, quod ait Seneca in libro de Conſolatione ad Albinā, & Lipſ.
9 lib. 4. Polit. c. 3. † Quod in morbis nihil ſit magis periculoſum, nec pernicioſum; quā immatura medicina, dicente Tertulliano lib. de reſurrectione carnis. *Quid de tali medico iudicabis qui nutriat morbum mora præſidij, & periculum extendat dilatione remedij quo prætioſius, aut famoſius curet,* cuius meminit Ann. Rober. lib. 1. rerum iudic. cap. 5.
10 † Et licet tàm in bello; quàm in tempore pacis, nec præcipiti feſtinatione, nec moratoria cunctatione ſit procedendum vt in l. Tutor, qui repertorium, §. 1. ff. de adminiſtrat. tut. Paul. Manut. in adagio feſtina lente, col. 620. Varam. in Meditam: pro fœderibus c.
11 2. nu. 57. † tamen contra rebellium oppreſſionem, oportuna, & celeri feſtinatione vtendum eſt. Vegetius enim lib. 4. cap. 31. teſtatur, quod in rebus bellicis, *celeritas magis ſolet prodeſſe, quàm Virtus*. Hinc rectè de ſemetipſo ſcribit Cæſar lib. 5. de Bello Gallico, ſe in celeritate vnum, communis ſalutis auxilium poſuiſſe, Reuſner. libr. 2. artis ſtratagem. cap. 33. pag. 365. optimè Liuius libr. 6. Decad.
12 1. fol. 6. col. 2. † Exemplo ſit iuſtitiæ diuinæ, celeris prouidentia ſacri eloquij veritate teſtata, cum Apoſtatas Angelos, eorumq; Principem *Sathanam*, quæ vox hebraicè *rebellem, & aduerſarium*, ſignificat diuinæ, ac ſummæ Maieſtati cedere nolentem, & ſimilem ſe Altiſſimo iactantem Duce Michaele Archangelo,

ac

ac iuſtorum Angelorum exer
citu oppreſſum, ſubitò fuiſſe
de cęlo deiectum, & igni ſem
piterno deſtinatum, vt obſer-
uat Ant.Cont.in Indice Con-
iurationum,Defectionum,Re
bellionum,& Proditionum,
quæ ab initio Mundi ſunt ex-
13 ortę † Magnum timorem
Tuſculanis dedit hæc diligen
tia: Nam cum aduerſus Pop.
Romanum rebellaſſent,fuit in
ſenatu decretum,vt omninò,
ac totaliter deſtruerentur, ad
quod Furius Camillus, cum
potenti exercitu miſſus fuit;
Richardus Streinn. de Fa-
mil. Roman. in familia Furia
pag.74.Tuſculani verò,ſanio
ri,& excellentiori ſalutis pro-
priæ conſilio ſumpto, ſuam
præuenere incolumitatem,ob
uiam prodeuntes Camillo, of
ferentes illi, quod ab eis vo-
luiſſet, introducentes ipſum
armatum in Ciuitatem,abſq;
eo, quod in ipſis agnoſcere-
tur,in vultu, & habitu muta-
tio; nec maior terminus, &
imago belli apparebat; quã ſi
nunquam cogitaſſent rebel-
14 lare: † Secùs euenit Veien-
tanis. Nam vt ait Eutropius
lib.1.Hiſtor.Roman. cum re-
bellaſſent,miſſus fuit contra
illos Dictator idẽ Furius Ca-
millus, qui primùm eos vicit
acie,mox etiam Ciuitatem
diù obſidens, cępit antiquiſſi-
mam Italiæq; ditiſſimam.Hac
celeritate ſemper vſi fuere
Principes, qui deſiderarunt
videre mortuas, & extinctas
ſcintillas primas rebellionũ,
priuſquam leuarent flammas
furentes,& in cinerem verte-
rent eorum regna,& dominia
15 † Solon in eius Legibus (vt
Demoſthenes ait) decreuit,vt
delictũ hominis priuati puni-
retur,poſt aliquod tẽporis in-
teruallum;ſed alicuius Magi-
ſtratus celeriter,eò quod pri-
uatus quolibet tẽpore puniri
poſſet;&quod homo publicus
non daret ſpatium vindictæ.
16 † Quid aliud ſignificabat ſta
tua illa erecta Babylonię,Ex-
cellenti Aſſyriorum Reginæ
Semirami, quæ ex vno late-
re ſparſos, & incultos habe-
bat capillos; ex alio verò cõ-
ptos,& diſtinctos; niſi oſten-
dere velle celeritatem, quæ
ſeruari debet in occaſionibus
& oportunitatibus belli, præ-
ſertim in rebellionibus op-
primendis. Namque cum
eidem Semirami Aſſyriorum
Reginæ circa cultum capitis

occupatæ, nunciatum eſſet,
Babylónem defeciſſe, altera
párte crinium adhuc ſoluta,
protinùs ad eam expugnan-
dam cucurrit, nec prius de-
corem capillorum in ordinē,
quam tantam Vrbem, in po
teſtatem ſuam redegit. Quo-
circà ſtatua eius Babylone po
ſita eſt illo habitu, quo, ad
vltionem exigendam celeri-
tate præcipiti tetendit. Vt re-
fert Val.Max lib.9.c.3. And.
Eboren. in exemplis tit. de
ira fol. 162. Georg. Pagliar.
obſeruat. 31. in Cornel. Ta-
citum, Franciſcus Patritius
17 lib.4. de regno cap. 10. † vt
meritò facta eius virilia, Plu-
tarchus orat.2. de Fortitudi-
ne Alexandri extollat, dicens;
Quod cum eſſet mulier, claſ-
ſes inſtruebat, legiones arma-
bat, Babylonas cōdebat, Dio-
dor.Sicul.lib.2 c.24.Iuſtin.li.
1.hiſt. P.Greg. lib. 2. de Re-
pub.c.9.nu. 10. mare rubrum
circumuecta, Aethyopes ſubi
gebat, & Arabes, quæ, & Aſiā
tenuit, & pp inundationem
Nyli aggeres conſtruxit, An-
dr.Eboren. in exemplis c. de
18 proditione fol.94. † vt viſum
fuit in Fuluia vxore Antonij
in bello Peruſino, quæ nihil
muliebre præter corpus ge-
rens, omnia armis miſcebat.
Velle.fol.2.Pagliar.obſeruat.
148.ad lib.1.Cornel. Taciti,
Petrus Gregor.de Repub.lib.
7.c.11.num.43.& c. 18.n.1.
19 † Cum Conſtantinopolis re-
bellaret ab Athenienſibus,
quorum Militum Imperator
Alcibiades erat, ait Plutar-
chus, quod optimè ſciens,
quantum diligentia confer-
ret ad finiendum negotia bel
lica in inſtanti, celeriq; & ve-
loci curſu, diuq; noctuq; ad
illam recuperandam profe-
20 ctus fuit, Xenophon Ageſi-
laum laudat, & extollit in mo
ralibus, quia in ſimili opor-
tunitate cum Helleſpontum
tranſire vellet, neceſſeq; ha-
buiſſet per nationes, in qui-
bus Perſarum Rex profectio-
nem fecerat, anno integro,
ipſe mirabili celeritate men-
ſe vno iter, & profectionem
21 confecit. † Memorat Nicę-
ta Choniates libr. 6. Annal.
Manuelis Comneni, accidiſſe
aliquando illi quod cùm ci-
bum caperet, & malum perſi-
cū purganti nunciaretur Per-
ſas in Frumentatores feciſſe
impetum, pomo abiecto, & ar
mis properè ſumptis, equo cō
ſcen-

22 ſcenſo egreſſum fuiſſe †Quid Vaccenſes effeciſſent, ſi Metellus ſe pigrum oſtendiſſet? Nam cum rebellaſſent,& præſidium Romanorum occidiſſent,talem diligentiam,induſtriamq; adhibuit, vt gaudiũ triumphuſq; ſuæ rebellionis vltrà biduum non durarit. †.

23 Quem itidem finem ſortita eſſet rebellio illa duorum Ducum Hiſpanorum Mandonij, & Indibilis,& alia tempore quo Romani milites,qui erãt iuxta Sucronis Ripas ſimiliter rebellarunt, ſi , Cornelius Scipio cum maxima celeritate non fuiſſet profectus ne vires augerentur,& alij populi rebellarent,vt poſt Plutarc. in vita Scipionis tradit Tit. Liuius lib.28.Hiſt.ab Vrbe cond.pag.329 & ſequen. Nã ab ipſis Mandonio, & Indibili obſides recipere noluit, dicens:apud Liuium lib.8.Decad.3.c.14. *Neq; ſe in obſides innoxios; ſed in ipſos, ſi defeciſſent, ſæuiturum; nec ab inermi; ſed ab armato hoſte pœnas expetiturum.* Vt refert Hieron. Frachetta in Seminario de ratione ſtatus,& belli pag.584.Io.Zonar.to.2.annal.pag.91.& ſeq.

Inconueniens quod ex tarditate,& pigritia ſequitur ſatis apparet Solonis prudentia præuiſum, cuius leges,& conſilia ſi Athenienſes obſeruaſſent, diuturnum obtinuiſſent imperium, vt Valer. Maxim. ait lib.5.c.3. in externis §.4.

24 in Solonem † cum eius opinionis, & ſententiæ fuerit, tyrannidi, & rebellioni illico debere occurri armorũ vi,qui Piſiſtrati tyrãnidẽ primus vidit oriẽtẽ,& ſolus armis opprimi debere palam dictitare auſus eſt; publicè enim prodiẽs armatus vniuerſo populo dixit, vt referunt Plutarch. tomo 2. moralium,titulo an ſeni ſit gerenda reſpubl.& Diogenes Laert.in Solone, Paul. Manut.in apophthegm. illius nu.1.Barthol. Philippus de conſilio,& conſiliarijs diſcurſu.6.num 5.Se ſapientiorem, fortioremq; ciuibus. Primum quia non aduertebant, Piſiſtratum velle occupare tyrãnidem. Fortiorem nam ſi aliqui id præuiderant,& reſpexerant, metu tacebant, nec audebant quicquam proferre. Et cum Athenienſes id furori tribuerẽt,eò, quod Piſiſtratus eius eſſet conſanguineus,

Digitized by Google

neus, ipſe dicebat : Meus hic
furor citò videbitur, cùm Ve-
ritas in lucē prodierit, ideoq;
non fuit illi fides adhibita, &
Tyrannus ſe fecit Athenarū
25 Dominus, † & ne Solon ei
obedire cogeretur, indè ſeceſ
ſit in voluntarium exilium in
Cyprum, vt neq; ei in patria,
de qua optimè meruerat, hu-
mari contingeret; vt ait Va-
ler. Max. dicto libro 5. cap. 3.
§. 4. dicens in eius abſceſſu: O
patria, ego te verbis, & ope-
ribus iuuaui, & tuo damno, mi
26 hi fidem non tribuiſti, † ad
imitationem Pythagoræ, &
Demarati, quorum alter Sa-
mo; alter verò Corynthо, ex-
ceſſere, ne ſubderentur Ty-
rannis, l. 2. ff. de orig iur. Al-
ciat. in l. debitorum pactioni-
bus n. 25. C. de pact.
27 † Similiter fecit Metellus
Numidicus, videns Saturni-
num Tribunum Pop. Rom. ſe-
ſe velle Tyrannum efficere,
fecitq; vt Senatus per vim
iuraret in verba iniuſtæ legis
Agrariæ: Nam relicta digni-
tate Cenſoria, vltrò, propriaq;
ſponte Rhodum in exilium
28 proficiſcebatur. † Pub. item
Valerius Publicola ab Hiſto-
riographis magnificè cele-
bratur, & extollitur, eò, quod
primus fuerit, qui Romæ con-
tra Tarquiniorū tyrannidem
iurauerit, de quo Plutarchus
ait, quod hilari vultu in Con-
ſiſtorium ingreſſus fuerit, pri-
muſq; iurauerit, ſe inuictum
animum contra Tarquinios
in æternum habiturum, & pro
libertate patriæ, vbiq; virili-
ter pugnaturum; ac propte-
rea deniq; cum Conſul crea-
tus eſſet, legem tulit, vt ab
omni pœna liber, & immunis
eſſet, is, qui Tyrannum occi-
diſſet, etiam priuſquam de-
nunciaſſet tyrannidem, hac
conſtitutione ſignificans, quā
ta celeritate tyrannidi occur
rendum eſſet, dum cuilibet
abiectoq; quouis homini au-
thoritatem tribueret, vt velu-
ti Iudex vltimo ſupplicio quē
cunq; ſimile facinus commit-
tentem, afficere poſſet.
29 † Addo, quod cum quartum
Conſul. P. Valerius ſine colle
ga magiſtratum gereret, Ro-
mani ipſi infenſi, eum, non
Bruti conſulatus hæredem;
ſed Tyrānidis Tarquinij ſuc-
ceſſorem extitiſſe ferebant,
Qui cum omnibus faſcibus,
ac ſecuribus ex tantis, tamq;
ſplendidis ædibus prodiret di

Digitized by Google

xerunt. Sumptuoſiorem etenim habebat domum foro propinquam; Quod, cum Publicola cognouiſſet, plurimis accerſitis Opificibus ædes illas noctu deſtruxit, atq; funditùs euertit, quod Romani manè videntes, magnitudinē eius animi mirati ſunt, & è contra, tam ſpectabilem domum eſſe dirutam, magnoperè doluerunt. Secures quin etiam à faſcibus remouit, & faſces ipſos cum in concionē prodibat, populo ſubmiſit; Pecuniæ quoq; tractationem alijs mandauit, ne per eam Cōſulum augeretur potentia: & tunc primùm Quæſtoribus deſignatis, qui principiò cauſarum capitalium cognitioni præfuerāt, ab inquiſitione Veritatis Quæſitores appellati ſunt; poſtea deniq; ærario præfecti fuere, iudicijs aliorum curæ commiſſis, & Collegam aſciuit Lucretium Lucretiæ Patrem, eoq; mortuo, M. Horatium, vt narrat Ioann. Zonar. tom. 2. Annal. pag. 20. Florus libr. 1. epitom. cap. 9. Val. Max. lib. 4. c. 1. de Animi moderatione, Plutarc. in vita Publicolæ.

30 † M. Aemilius Scaurus vidēs quod Saturninus Pop. Tribunus, & alij efficerentur Tyranni, & quod non eſſet, qui eiſdem reſiſteret, curiā adijt, Caiumq; Marium Conſulem exhortatus eſt, vt leges, & libertatem patriæ defenderet. Qui etiam ſi grandæuus, ſenioq; quaſi confectus eſſet, cū reliquijs tamen priſtinæ virilitatis animi, arma ſibi afferri iuſſit, armatuſq; ante fores, Senatores, & Equites monuit, ſummiſq; conatibus induxit, vt armati in Saturninum irruerent, quem quoq; confoderunt, remanente ſic oppreſſo primo illo rebellionis ſigno.

31 † Cōuenit enim publicę quieti, vt nefariæ ſeditionis authores, ſanguine luant ſuo, quod peruersè admiſerunt, vt ex Liuio lib. 28. tradit Iuſtus Lipſius libr. 6. Ciuil. doctrinæ, cap. 4.

32 † Et cum Henricus Franciæ Rex, regnum, & filios ſub tutela Balduini decimi Comitis Flandrenſis reliquiſſet, idque Vaſcenſes maximè ægrè ferrent, neq; filijs eiſdē obedire vellent, Balduinus magna celeritate exercitum formauit, ſimulanſq; ſe contra Mauros in Hiſpaniam tranſire

vel-

velle, tranſitum per Vaſcenſes fecit, eorundemq; primates ad preſtandum ſibi obediẽtiam compulit, eorundem filijs pro obſidibus captis. Quam ob cauſam Authores, & Hiſtorici aſſerunt, quod huiuſmodi factum & ſtratagemma eidem Comiti ſummam conſilij, ac magnitudinis animi opinionem peperit, reliquoſq; omnes ad obediendũ
33 induxit † Et quod in puniendis Authoribus, & Capitibus rebellionis, Princeps celeri debeat vti animaduerſione, vt eò citius populum à timore liberet, vt feciſſe Cæſarem Carthreſ. ex Hirtio in hiſtor. libr. 8. num. 2. tradit Hieron. Frachetta libr. 1. de Principe cap. 19. ſubiungens, Quod ſi populi rebelles velint ſe pertinaciter defendere, vt ſolent illi facere, qui alias ſoliti ſunt rebellare, vt Volſci, & Equij à Romanis, referente Liuio lib. 3. Decad. 1. n. 33. debebit eos rigoroſè punire, præſertim ſi timor adſit, vt alij populi ſumant exemplum faciendi idẽ. Sic Cæſar grauiter puniuit Ciues Vxelloduni in prouincia Cadurci, Hirtius dicto lib. 8. fol. 279. qui num. 2. refert feciſſe ſibi obſides, à Burgenſibus, & alijs Ciuitatibus viciniis; prout etiã Papyrius Conſul fecit Satricanis, Liuius, Decad. 1. lib. 9. num. 6. Et Corbulo leges, & magiſtratus mutauit Friſijs rebellantibus, Tacit. lib. 11. Annal. n. 6.
34 † Aemilius Probus in vita Ageſil. laudat eum, quod ſimulatq; imperio potitus eſt, perſuaſit Lacædemonijs, vt exercitum mitterent in Aſiã, bellumq; Regi inferrent, dicens, Satiùs eſſe in Aſia, quã in Europa dimicare. Namq; fama exierat Artaxerxẽ cõparare claſſem, pedeſtreſque exercitus, quos in Græciam mitteret. Data hac poteſtate, tanta celeritate vſus fuit, vt priùs in Aſiam cum copijs peruenerit, quàm Regij Satrapę eum ſcirent profectum, quo factum eſt, vt omnes Imperatores imparatos, imprudenteſq; offenderet, vt refert Ioan. Curopalat. in hiſt. fo. 99.
35 & ſeq. † Simili celeritate vſus fuit Conſtantinus Monomachus aduerſus rebellionem Scleri: inde Laonicus Chalcondilas libr. primo de rebus Turcicis, ait.
36 † Celeritatem plurimùm momen-

menti ad res præclarè gerendas habere, vt nihil magis Ducem, quàm celeritatem, & indefeſſam curam in agendo,& conſultando debere ſectari, Georg. Pagliar. obſeru[illegible] ad lib. 2. Corn. Taciti. [illegible]cebat Vegetius lib. 3. Quod *ſubita conterunt hoſtes*. Hieronymus Frachetta lib. 2. de Principe pag. 190. ait, quod debet in expeditionibus,& bellis vti celeritate, cum illa improuidos inimicos deterreat, vt Cæſari (qui in hoc alios excelluit) euenit, cum ad ob[illegible]tiam Populi Romani reduxit illos de Rens, Sans, & Sueſſones,& ſuperauit Germanos iuxta locum, quo Moſa Fluuius Rhenum ingreditur; Rupit,& in fugã vertit Varũ Ducẽ claſſis naualis Scipionis,& ſimili celeritate præueniuntur,& reddũtur vana cõſilia inimicorũ.

37 † Et recentiores Hiſtorici meritò concelebrant celeritatẽ, & diligentiã Imperatoris Caroli V. glorioſæ memoriæ,qua vſus eſt, in occurrendo tam feris motibus Principum Germanorum, & Gandauenſium rebellioni, quæ talis fuit, vt per medium Regni Franciæ curſu velociſſimo tranſire nõ dubitaret, non obſtante quod Franciſcus 1. Rex Galliç acerbiſſimus eius inimicus eſſet. Sciebat enim, vt Tacitus ait lib. 1. hiſtor. *Nihil in diſcordijs ciuilibus feſtinatione tutiùs eſſe*, quia breui momento ſumma verti poſſunt. Idem Tacit. lib. 5. annal. Bocalin. raguagl. 86. centur. 2. Borrel. de pſt. Reg. Cath. c. 32. n. 94.

38 † Valerius Max. lib. 6. c. 3. §. 1. ait, ſi vultis videre, q̃ magnũ eſſet odium, animis antiquorum radicatum contra inimicos libertatis, rebelles, & Tyrannos, teſtimonium præſtat ruina domorum, in quibus habitabant, quæ aratro exarari ſolebãt,& ſale deinceps aſpergi. Legitur enim in lib. Iudicum cap. 9. Abimelech Regem, Vrbem Sichem, propterea quod ab eius imperio defecerat, funditùs diruiſſe, & habitatoribus interfectis, ſale aſperſiſſe. Et Eſther cap. vlt. *Omnis autem Prouincia, & Ciuitas, quæ noluerit ſolemnitatis huius eſſe particeps, gladio, & igne pereat, & ſic deleatur; vt non ſolùm hominibus; ſed etiam beſtijs inuia ſit in ſempiternum, pro exemplo contẽ-*

ptus & inobedientia; quò tendit Bonifacij Octaui conſtitutio, in c.fęlicis, de pœnis lib. 6.dum ait: *Fiant habitationes eius deſertæ, & vt non ſit, qui eas inhabitet, dentur cuncta ipſius ædificia in ruinam, & vt perpetuæ notam infamię, perpetua ruina teſtetur, nullo tempore reparentur*, Et dilucidant Ludouicus Cæl. Rhodigin.lib.14. Lection. Antiq. c.5. & Boer. deciſ. 230.nu.6. Petrus Gregor.lib.4. Syntag. iur.c.5.nu. 15. Seneca lib. 1. de clem. c. 26. Suntq; leges Hiſpanicæ lex 6. tit.13.l. fin. tit.19.l.6.tit.27. p. 2. quibus
39 id apertiſſimè cauetur, † Cuius rationem curioſè tangit Guilielm.Benedict. in c.Raynuntius verbo *qui cum alia* nu.70.de teſtamen. dum ait, Quod aquæ ſalſę inducunt ſterilitatem, ſecundum Nicola. de Lira in cap. 3. Genes. & quod in huius rei ſignum, quando Principes Ciuitatem propter delictum damnãt, ea demolita, & aratro ſuppoſita, aſpergunt ſal ſuper eam in ſignum perpetuæ ſterilitatis, & deſertionis, vt pulchrè comprobant Miedes lib.2. de Sale nu. 44.& ſeq. Parlador. lib.1. rerũ quotidian.cap.21.
40 † quod in Ciuitates etiam ipſas iudicia acerrima ob crimen læſæ Maieſtatis,& rebellionis lata fuerint, Boſſius de crimi. lęſæ Maieſt. num.132. Farina. de delictis,& pœnis. q.24.nu.120. Et inquit And. de Iſer. in titulo de Capitaneo, qui Curiam vendidit §. final.in fine,quod quando Populus eſt rebellis Principi ſuo, qui capiuntur,efficiuntur ſerui, & terra patitur aratrũ, & ad aliũ locũ transferuntur, vt cũ Mauriſcis Granatenſibus fuit iuſtiſſimè factũ poſt rebellionẽ.l.19.tit.2.lib.8. recopil. Et exempla ſunt plura, refert Vitruu.lib.1. de Architect. c. 1. ꝙ Caria Vrbs Peloponeſi tota deleta fuit,Viri ad vnũ interfecti, Matronæ in ſeruitutem redactæ, eò, quod cum Perſis aduerſus Græcos fæderatos, conſilia belli inijſſet
41 † Exciſa,& deleta Carthago quoq; fuit funditus ob rebellionem, eiusq; ſolum diris imprecationibus obſtrictum, ne quis vnquam in ea habitaret, Ioan. Zona. tom. 2. Annal. pag.117. Saluſtius de Coniurat. Catilinæ, Liuius lib. 51. Solin. lib. 40. Appian. Alex.

in

in Lybico, L. Florus lib. 48. & 49. Abbreuiatio illius li. 2. Epitome cap. 15. Plin. lib. 15. natural. hiſt. cap. 18. Oroſius lib. 4 c. 22. & 24. D. Auguſt. lib. 3. de Ciuit. Dei cap. 21. & Exarata l. ſi vſusfructus ff. qui bus modis vſusfruct. amit. Mart. Laud. de Princip. nota. 101. Alexand. ab Alexand. lib. 6. dier. genial. c. 14. verſ. *Quod quidem* Macrob. libr. 3. Saturnal. c. 9.

42 † Salaminorum Ciuitas ob proditionem decretò Athenienſium in totum ſubuerſa fuit, vt ait Pauſanias in lib. 1.

43 † ob crimen proditorum Albanorum, qui cum Metio Suffetio pro Romanis pugnā ſuſceperant. Alba ipſa quā uis parens ęmula, tamen diru ta à Tullio Hoſtilio, Florus lib. 1. Epit. cap. 3. Virgil. lib. 8. Aeneid. Ioan. Zonar. tom. 2. annal. pag. 11. & Liuius lib. 1. Decad. 1. dicens. *Interea cre-*

44 *ſcit Roma Albæ ruinis* † Sue tonius in Galba cap. 12. refert, ipsū Ciuitates Galliarū, & Hiſpaniarū, quòd ſibi cunctantiùs obtemperaſſent, murorum destructione, & grauioribus tributis puniuiſſe. Petrus Gregor. Syntag. iur. lib. 35. cap. 1. num. 19. & 20.

45 † Fridericus huius nominis primus, capto Mediolano cun cta Ciuitatis mænia euertit, Naucl. lib. 2. gener. trigeſima nona ciuibus Iureiurādo ada ctis, ſe nunq̃ ea reſtauraturos, & ſi victi Victores eluderent Vrbem principio profunda foſſa muniendo, ſe pacta, & conuenta hoc modo violare negantes, demùm mœnijs ipſis repoſitis, vt ait Nicæta lib. 7. Annal. Manuelis Comneni, & Senec. lib. 1. de Clem. cap. vlt. ait, *Quò poſſit exercitatior à ſingulorum cædibus, deindè in exitia Gentium ſerpere rabies, & inijcere tectis ignem, aratrum exuſtis Vrbibus, inducere potentiam pu-*

46 † *tat.* Henric. etiam ſeptimus Imperator ob ſeditionem ad aratrum damnauit Ciuitatē Tuſciæ, & aliarum Ciuitatum Italiæ, quæ in continua rebellione, & inobedientia diù per ſtiterant mœnia demolitus eſt vt refert Platina in vita Clementis VII. Rolan. à Valle conſ. 86 nu. 29. vol. 2.

47 † Et Guillelmus Siciliæ Rex Ciuitatem Bari funditus euer tit, quia illius Ciues Græcis fauentes nequiſſimè contra

 ipſum

ipſum conſpirauerant, vt refert Sigibert. in chronico.

48 † Genſericus etiam poſt Martiani obitum cum crebris excurſionibus afflixiſſet Africæ partem Romanæ ditioni ſubiectam omnium vrbium præter vnius Carthaginis mœnia diruit, & eam Vandalici regni regiam facile cõſtituit, & ita imperauit non immitis donec Beliſarius ex improuiſo capta Carthagine nonaginta quinque poſt annis, Iuſtiniano regnũ Vandalorum ſubiecit, vt memorat Petrus Gregorius lib. 2. de Republ. cap. 3. num. 7. qui poſt Polyb.

49 † & Plutar. in Catone, refert oppidorum Hiſpaniæ cis Bætim fluuiũ die vno Marci Catonis Conſulis imperio mœnia diruta fuiſſe, quæ multa erant, & bellicoſis viris abundantia: ne daretur occaſio

50 rebellandi † Et nouo animo belli Gothici, Totilas Rex Benauentum vi captam, mœnibus nudauit, ne locus alioqui natura munitus, ſedes belli fieret hoſtibus, vt tradit Marc. Anton. Sabellic. lib. 3. Aenead. 8. Blond. lib. 6. de-

51 cad. 1. † Et anterioribus ſeculis Ozias Rex Hieruſalem pugnans contra Philiſtijm deſtruxit murum Geth, & murum Iabnię, murumque Azoti, vt habetur lib. 2. Paralip-

52 pom. c. 26. † & cap. 36. memoratur deſtructio murorum Hieruſalem, Neem. cap. 1. & 2. Hierem. cap. 39. Threno. cap. 2.

53 † Eadem ratione Lyſander captis Athenis, muros ex Ephororum ſententia diruit, vt Rempublicam libertate donaret, nam ſublatis mœnibus, poſtea triginta vrbi, decem Piræo præpoſuit rectores, arci appoſuit præſidium cui Harmoſtem dedit Callibium ſpartiatem, Plutarch. in Lyſandro, Petr. Grego. dicto c. 3 num. 7.

54 † vbi ex annalibus Pipini, & Caroli Magni anno 778. ait Carolum Magnum Pampelonæ Ciuitatis in Nauarra ante à Saracenis occupatæ cũ ſe dedidiſſet, iuſſiſſe muros ad ſolũ vſq; deijci ne rebellaret, Annal. incerti auth. fol. 7.

55 † Et eodem remedio fuit vſus Rodulphus poſtquã Imperator electus, & à Romano Pontifice confirmatus rebellium motus in Sueuia, Franconia, & Alſatia, necnon quibuſdam prouincijs compreſ-

ſit,

ſit, conuentum agens Erphordiæ Caſtra pluſquam ſeptuaginta deſtruxit, vt ait Conrad. Brunus, tracta. de Seditioſis, lib. 6. c. 6. num. 16. & ſeqq.

56 † Et aratrum ideo Ciuitatibus rebellibus inijcitur, vt eo demmodo deleantur quo ędificari cœperunt, cum Vrbes ab Vrbo, ſeu vrbatura aratri dicantur quod in condenda Vrbe olim adhiberi ſolebat. vt tradit Pomponius I.C. in l. pupillus 239. §. vrbs 6. ff. de verbor. & rerũ ſignific. Alex. ab Alexan. lib. 6. dierum Genial. cap. 14. verſ. *cum enim* D. Iſidor. lib. 15. ethymologiar. Briſſon. li. 19. de verbor. ſignif. fol. 652. Forcatul. lib. 2. de Gallor. imperio, & Philoſophia, pag. mihi 199. & ſeq. Seruius ad illud Virgil. 1. Aeneid. circa finem.

Interea Aeneas Vrbem deſignat aratro.

Ouidiusquè lib. 4. Faſtor. dicens.

Apta dies legitur qua mœnia ſignet aratro.

Et ibidem.

Neue quis aut muros, aut factam vomere foſſam
Tranſeat.

Horat. lib. 1. carmin. ode 16. dicens.

Ire altis Vrbibus vltima
Stetere cauſa cur perirent
Imprimeretque muris.
Hoſtile aratrum.
Exercitus inſolens.

Cuius in hoc meminit Henningius Arniſæus libro. 1. de Republ. cap. 5. ſectione. 2. nu. 4. & concernit quod tradit M. Tulli. in orat. Philippica. 1. Parlado. dicto lib. 1. rerum quotid. c. vlt. nu. 4.

57 † Similiter Seditioſorum & rebellium domos pro pœna diruti pro execratione criminis Domini ibi, vel alibi ab eo, aut ab alijs cõmiſſi olim, & nunc quoque obſeruatur vt ille hiatus ædificiorum apparens ſolo ſuo aſpectu, & deformitate, & deſertione loci admoneat intuẽtes de grauitate exẽplari pęnę, tradit lãte

Tiber. Decian.tract.crim.lib.
7.cap.40.nu.37.qui plurium
authoritate,& exemplis con-
firmat,Capycius deciſ.Neap.
130.nu.71. Hiero Gigas de
crim.læſæ Maieſt lib. 2.q.37.
Iul. Clar.lib 5.ſent.§. fin. q̃ſt.
82.ſtatuto 8. vbi Baiard. Pe-
trus Gregor.lib. 2. de Repu-
58 blica,cap.10. nu. 5. † dicens
Clodium ædes,Villaſq; Cice-
ronis diruiſſe, quod contra le
ges publicas Cethegum, &
Lentulũ indemnatos ſubſtu-
liſſet, Appian. Alexan.lib.2.
de Ciuilib. Romanorũ bellis.
59 † Idemque viſum fuit in Ro-
mana Republica in M.Flacco
& L. Saturnino, quibus iuſſu
Senatus interfectis ipſorum
domus dirutæ, & penates
ſolo ſunt æquati, de quibus
tractans Valer. Maxim.lib.6.
cap.3.ait. *Quantum ergo odij
aduerſus hoſtes libertatis in-
ſitum animis antiqui haberẽt,
parietum,ac tectorum in qui-
bus verſati fuerant ruinis te-
ſtabantur, ideoq; & M.Flac-
ci, & L. Saturnini ſeditioſiſſi-
morum ciuium corporibus tru
cidatis penates ab imis funda
mentis eruti ſunt*. referunt
Appian. Alexandri. lib.1. de
bellis ciuilibus M. Tull. in
orat. pro domo ſua,& in orat.
pro C.Rabirio,Paul.Oroſ.lib.
5.c.19. Liuius lib. 59. & 61.
Plini. de Viris illuſtribus in
M. Aemil. Scaur. Idem Vale.
Max.lib.3.cap.2.§.18. Marc.
Ant. Sabellic.lib.1. Aenead.
3.M. Mantua lib.2.polymat.
c.8. & ex c.1. §.receptatori-
bus vbi And. de Iſer. de pace
tenen.& d.c.fœlicis de pœnis
in 6. Boer. in add. ad tract.
de author. mag. conſ. num.
60 155.† Spurio Caſſio Viſcel-
lino non iuuauit gloria dupli-
cis triumphi,& quod ter fuiſ-
ſet Conſul,quin ex ſola ſuſpi-
tione talis delicti concupitæ
dominationis non foret Sena-
tusConſulti ſententia capi-
tali pœna punitus,adiecto ꝙ
illius domus ſuper ipſum in-
teremptum ſuperiaceretur vt
penatium quoque puniretur
ſtrage, Valer. Maxim.lib.6.c.
3.§. 2. dicens ꝙ in ſolo ædem
telluris fecit,ita vt quod prius
domicilium impotentis viri
fuerat, in futurum eſſet reli-
gioſæ ſeueritatis monumen-
tum, Dionyſ. Halicarnaſ. lib.
8.antiquit.Roman.Carol. Si-
gon. in faſtos Romanorum
anno Vrbis 266. Valentin.
Forſterus de iuriſd. Romana

c.6.

c.6.nu.4. Plinius lib.34. cap. 4.Petrus Greg.lib.13. de Republica cap.12.nu.12.& lib. 22.cap.11.nu. 10. P. Aerod. lib.7.rerum iudic.cap.4.tit.3.

61 † Et ſi prius exemplum L. Bruti ſequutus idem Caſſius filium ſuum,qui Tribunus plebis Agrariam legem primus tulerat, multiſquè alijs rebus populariter animos hominũ amore ſui deuinctos tenebat, poſtquam illam poteſtatem depoſuit,adhibito propinquorum conſilio, affectati regni crimine domi damnauit, verberibusq; affectum necari iuſſit, ac peculium eius Cereri cõſecrauit,Liuius li. 2. Dion. lib.7.Valer. Max. lib. 5. cap. 8.§.2.& lib.6.c.3.Cicero in Orat. 2.Philip. circa finem.

62 † Eadem auſum Sp.Mœlium conſimili exitu patria mulctauit; Area verò domus eius, quò iuſti ſupplicij notitia ad poſteros perueniret Aequimelij appellationem indè traxit. Inquit Liuius lib.4. Melium frumentarium diuitem equeſtris ordinis in annonæ caritate, frumentum plebi elargitum regnũ affectaſſe, & ob id, à Dictatore Quintio Cincinnato, Q.Minutio deferente, in ius vocatum, reluctantem ab Ahala Seruilio obtrũcatum, eiuſq; bona publicata, & domum eius dirutam, vt momento area eſſet oppreſſa nefariæ ſpei, quam Aequimelium vocatam ſcribit, idq; anno ab Vrbe condita 317. contigiſſe teſtatur, M. Geganio Macinno, Tertium, & L. Sergio Coſſ.Marcel.Dona.di luc. in Tit. Liuiũ lib.38.pag. 48.Anton.Cont.in indice diuerſ.rebellio. in Spur. Melio. pag.425.P.Aerod.lib.7. c. 5.

63 titu. 3. Quem finem habuiſſẽt machinationes Marci Mãlij Capitolini, ſi Senatus iiſdẽ non occurriſſet cum celeritate, cum facilè animos ciuium illaqueatos haberet,ob opinionem, quod patriæ fuerat excellẽs defenſor,repulſis à Capitolio Senonibus Gallis, qui in illud aſcenderant; Qua de cauſa Patronus à Ciuibus appellatus, & farre donatus fuit; dono etiam publicè in Capitolio accepto, & ſuperbia elatus, cum à Senatu argueretur,gallicos ſupreſſiſſe theſauros, & addictos propria manu liberaret, regni affectati ſuſpitione in carcerẽ coniectus, & populi conſenſu

liberatus. Tandē cum in eadē culpa, & grauiùs perſeueraſſet, reus factus, & in conſpectu populi ampliatus, alio deindè loco damnatus fuit, & de Saxo Tarpeio præcipitatus, domo eius diruta, bonis publicatis, & iurante gentilitia Manlij familia, ne quis cognominis eius poſtea Capitolinus vocaretur, irritis, & vanis redditis eius cogitationibus, vt recenſent Liuius hiſt. 6. ab Vrbe condita, Plinius de Viris illuſt. pag. 459. Agellius lib. 11. Noct. Attic. c. 13. Cicero in Orat. pro domo, & Philipp. 1. & 2. Plutarchus in Camillo, Ioan. Zonaras tom. 2. Annal. fol. 35. Valer. Max. lib. 6. cap. 3. §. 1. dicens: Quod Manlij ſupplicio æternæ memoriæ nota iniecta eſt, propter illum enim leges ſanciri placuit, ne quis Patritius in arce, aut Capitolio habitaret, vt referunt Anton. Cont. in Indice diuerſarum rebellionū pag. mihi 426. Ioan. Rauiſ. Textor in officina tom. 1. c. de præcipitatis, Henricus Farneſius in Apohtheg. Card. Petri Aldobrandini tit. 8. c. 27. M. Mantua lib. 2. polymathiæ c. 8. P. Aerod. lib. 7. rer. iudic.

64 tit. 3. c. 6. † Quem finē prætereà habuiſſent retia Spurij Metelli, ſi punitione ſimili eidem non occurſum fuiſſet? Quam ſeditionē cauſati fuiſſent Tarquinij? ſi cum ignominia non eiecti fuiſſent, ipſorum bonis in prædam datis, domibus, Rēgiaq́; ſolo æquatis, ipſorumq́; campo Martio Marti ſacrato, & meſſibus deniq́; in eo exiſtentibus proximis inciſioni eradicatis, & cū palea ipſa in Tyberim proie-

65 ctis † Quot ſanguinis riui decucuriſſent, ſi datæ fuiſſent habenæ potentiæ Tyberij, & Caij Grachorum, qui ſtatum ciuitatis conati fuerant conuellere, ſi res acta fuiſſet petitionibus, & reſpōſionibus iuxta opinionem Scęuolę Conſulis; niſi ſequuta fuiſſet illa Scipionis Naſicæ, qui protulit hæc verba, referēte Valer. Max. lib. 3. cap. 2. *Quoniam Conſul dum iuris ordinem ſequitur, id agit, vt cum omnibus legibus Romanum imperium corruat, egomet priuatus voluntati veſtræ me offero Ducem, ac deinde læuam manum aperta toga circundedit, ſublataque dextera proclamauit; Qui Rempub. ſaluam eſſe volunt,*

lunt, me ſequantur, eaq; voce, cunctatione bonorum Ciuium diſcuſſa Gracchum cum ſcelerata factione, quas merebatur pœnas, perſoluere coegit; Cum ipſorum cõplicibus itaq; Gracchi Scipionis Aphricam Nepotibus, (quorum erat ſumma nobilitas, & ſpes ampliſſima in Ciuitate) *præcipitatis, inſepulta cadauera iacuerunt, ſupremuſq; humanæ conditionis honor illis tandẽ defuit:* Quin etiam familiares eorum, ne quis Reipub. inimicis, amicus eſſe vellet, de Robore præcipitati ſunt, Valer. Max. lib. 6. c. 3. occiſoribus etiam ab homicidij pœnis liberatis, vt recenſẽt Plutarch. in vita Gracchorum, Appianus Alexand. lib. 1. de bello ciuili, & Petrus Gregor. Syntag. iur. lib. 36. c. 21. n. 24. & lib. 23. de Repub. c. 9. nu. 15. Petrus Anch. conſ. 277. nu. 11.

66 † Publius Mutius Tribunus plebis extinxit flammas, quæ tyrannidem accendere inceperant, efficiendo, vt viui cõburerẽtur nouem Collegæ ipſius, vt publici boni perturbatores, qui duce Sp. Caſſio id egerant, vt Magiſtratibus non ſubrogatis, communis libertas in dubium vocaretur, qua ſeueritate nihil fidentiùs. Vnus enim Tribunus, pœnam illam nouem Collegis inferre auſus eſt, quam nouem Tribuni ab vno Collega exigere perhorruiſſent, Valer. Max. lib. 6. c. 3. §. 2. Ant. Cont. in Indice diuerſarum rebellionum à principio Mundi in Spurio Caſſio pag. mihi 424.

67 † Excellens Conſul Brutus non parua erogatione propriorum viſcerum intelligere dedit populo Rom. rigorem, & celeritatem hanc. Cum enim reperiſſet Titum, & Tiberium eius liberos, epiſtolas adinuicem ſcripſiſſe cum tyranno Tarquinio, & cum coram Collatino Cõſule, & Valerio Publicola fuiſſent interrogati, qui Bruti authoritate moti erant in voto, quod exularent, Parens graui protulit voce; Titi, & Tiberi, quare non datis huic accuſationi reſponſum? & cum videret illos oculis in terram proiectis, non reſpondiſſe tribus Iudicis interrogationibus, conuerſus ad iuſtitiæ miniſtros dixit, vt ſuum exercerent officium, obtinens comprehenſos, manibus retrorſum ligatis, & pro

Tri-

Tribunali virgis cęſos, & ad palum religatos ſecuri percu ti iuſſit, exuit patrem vt Con ſulem ageret, orbusq; magis viuere; quàm publicæ vindi-ctæ deeſſe maluit. Et cum magna circumſtantium miſe-ratione, patre inſpiciente, vultu ſeueritate cum triſtitia apparente, non priùs loco di-ſceſſit; quàm capita illis inci-derentur, & alijs delinquenti-bus Collatino traditis ſurre-xit, ac lento, grauiq; inceſſu ſeceſſit, non relinquens præ-ſentibus locum, tale factum laudandi propter ſui dignita tem, aut vituperandi propter libertatem patriæ, vt m. mo-rant Liuius lib. 2. Plinius de Viris illuſtr. in Bruto, Anton. Cont. in Indice diuerſ. rebell. Valerius Max. in lib. 5. cap. 8.

68 §. 1. † Idemq; Valer. Max. lib. 2. c. 7. §. 11. ait, quod in Prouincia Hiſpan. Q. Fabius Max. ferociſſimæ gentis ani-mos contundere & debilitare ſuſpirans, manſuetiſſimum ſuum ingenium, ad tempus depoſita clementia, ſæuiori coegit vti ſeueritate. Omniũ enim, qui ex præſidijs Roma-norum ad hoſtes transfuge-rant, captiq; erant, manus præcidit, vt trunca præ ſe bra chia geſtantes, defectionis metus reliquis inijceretur. Rebelles itaq; manus, à cor-poribus ſuis diſtractæ, inque ſolo cruento ſparſæ, cæteris ne idem committere auderẽt, documẽto fuerunt, Front. lib. 4. Paul. Oroſ. lib. 5. cap. 4. Ap-pian. in Iberico, Liuius lib. 30. in fine.

69 † Idem Valer. Max. ibidem æquè atrox exemplũ de Aulo Fuluio Viro Senatorij ordinis recenſet, dicens: Ex hoc nu mero fuit quidã Fuluius Auli Senatoris filius, qui, ſi Cati-linæ amicitiam vitare potuiſ-ſet, nihil à Maiorum ſtirpe degeneraſſet, erat literis lati-nis, & græcis optimè inſtitu-tus, ineratq; ei ingenium ſa-tis acre, forma præterea cor-poris, & ſumma virtutis indo les; Sed is Catilinæ amicitia factus ſui, ſuorumq; diſſimilis, temerario impetu ad illa ca-ſtra irruebat, quem Seuerus Parens ex itinere retractum, cum verborum contumelijs laceraſſet, necari poſteà iuſ-ſit, Forſterus de Iuriſ. Rom. c. 6. nu. 6.

70 † Imò domos Numerij Equi tij, & Aomanij Macelli Romæ

quia

quia ſingulari latrocinio multa loca habebant infeſta, fuiſſe dirutas recẽſet Petrus Aerodi. lib. 8. rerum iudicat. tit. 3. de vi publica c. 2. & 10.

71 † Imo arma, & inſignia rebellium vbicunque reperiantur aboleri debere ex l. eorũ qui ff. de pęnis tradit Ludo. Rom. ſing. 480. & ſing. 673. Ioann. Ant. de Nigris ad cap. Regni Neap. *nuper apud Tranum*, nũ. 43.

SVMMARIVM.

1 *Rebellio ſicut ignis facilius extinguitur in principio.*

2 *Principijs prauis occurrendum eſt.*

3 *Malum naſcens facilius opprimitur, inueteratum ſit robuſtius.*

4 *Morbo naſcenti occurrendum eſt.*

5 *Rebelles quare conueniat celeriter punire.*

6 *Seditio nondum adulta melioribus conſilijs flecti ſolet.*

7 *Remedijs modicis primi motus ſedari ſolent.*

8 *Occaſiones ſeruandæ ſunt.*

9 *Secunda fœlices, aduerſa magnos probant.*

10 *Iulius Cæſar celeriter compreſſit ſeditiones militum.*

11 *Auguſtus Cæſar vultu, & aſpectu ſolo exterruit legiones Actiacas.*

12 *Occaſiones paruæ magnarum rerũ cauſæ ſolent exiſtere.*

13 *Momentis minimis maximæ mutationes ſolent euenire in Rebus publicis.*

14 *Læuia etiam cauſari ſolẽt maximi momenti effectus.*

15 *Maturè, & ordinatè ſunt res peragendæ.*

16 *Occaſio eſt res magni momenti, & exiſtimationis in hominum operibus.*

17 *Bellum geſturus præcedere debet, & anteire occaſiones, non ſubſequi.*

18 *Belgicorum ſtatuum rebelles in quo confidant.*

19 *Decipere ſeipſum, res turpis eſt.*

20 *Fabius Maximus non fuit tardus, ſed prudens, ac diligentiſſimus Dux.*

21 *Fabius Maximus Hannibalem iuueniliter exultantẽ patientia molliebat.*

22 *Cunctator cui cauta conſilia placeant eligendus.*

23 *Fabius quare Maximus appellatus, Africanus verò Magnus.*

24 *Prouidentia quantum temeritati*

ritati præſtet adducitur.

25 *Hoſtes aliquando perferendi, quandoque aggrediendi ſunt.*

26 *Hannibal propter Hiſpanorũ militum robur Fabium Maximum in caſtra reduci coegit.*

27 *Celeritas prodeſt in expugnatione regionis exteræ, & in propria cunctatio.*

28 *Fabius habuit maximam aſſiſtentiam Populi Romani in bello contra Hannibalem.*

29 *Ducis proprium officium eſt hoſtis ingenium cognoſcere.*

30 *Contraria contrarijs curantur.*

31 *Cunctatio nociua eſt aduerſus hoſtẽ moroſum & phlegmaticum natura.*

ARGVMENTVM.

Principijs ſeditionum, & rebellionum occurri debere, & occaſiones eſſe obſeruandas, nec temeritate, ſed prouida cunctatione vtendum in bellis maximè defenſiuis.

CONSIDERATIO III.

1 QVod † autem Princeps debeat principijs rebellionis occurrere, priusquã flammæ accendantur, quæ ex parua ſcintilla exoriri ſolent, conſtat authorit. Eccleſiaſtici cap. 11. vbi dicitur; *à ſcintilla vna augetur ignis, & ab vno doloſo augetur ſanguis*, cuius meminit Lipſius lib. 6. Ciuil. doctr. c. 3. Cui conſonat illud Q. Curtij lib. 6. *parua ſæpè ſcintilla contempta, magnum incendium excitare ſolet*, Tit. Liuius lib. 21. hiſtor. ab Vrbe condita, dicens, *Ne quandoq; paruus hic ignis incendium ingens exuſcitet*, Portius Latro declamat. in Catilinam. *Extinguenda itaq; eſt flamma nobis ſcelerata, & atrox dum adhuc velata cineribus, ac ſopita, facultas extinguendi latiſſima data eſt, ne cum omnia comprehenderit* (Quod immortales Dij penitùs auertant) *nos fruſtra poſteà furibundam, atq; exultantem extinguere cupiamus*, di-

cebat

cebat optimè Pacatus Drepanius in Panegyrico ad Imperat. Theodoſium. *O quàm paruis veniunt ſumma mala principijs* cap. reſecandæ cum ſeq. 24. queſt. 3. M. Tullius philippica 5. dicebat, *Omne malum naſcens facilè opprimitur, inueteratum plerunq; fit robuſtiùs.* Iuſtus Lipſius lib. 6. ciuil. doct. cap. 4. & Caſſiodorus lib. 5. var. Epiſt. 38. *Quæ nunc virgulta ſunt, erunt ſi negligantur, & robora. Iſta enim quæ modò facili diuulſione dirimuntur poſteà vix ſecuribus icta ſuccumbent*; idemq; lib. 3. epiſt. 4. dixerat, *Melius eſſe, vt inter initia pernitioſa reprimatur aſſumptio, vt ſine labore perficiatur omnium, quod certamen eſſe poterat ſingulorum*; optimè Ariſt. lib. 5. Polit. c. 4. ait, Quarè talibus naſcentibus malis occurrendum eſt, motusq; Principum & Potentum dirimendi?

2 † Eſt enim peccatum in principio, & principium totius dimidium eſſe dicitur. Quarè, & paruum in eo peccatum reſpondet alijs aliarum partiũ? Demoſth. orat. 1. Olinth. Principijs obſtandum, ait, niſi velis hoſtem longiùs progredi in dies. Et orat. 4. in Philippum probat, parua in principio neglecta, magnas tandẽ clades parere, Nicæta Choniates lib. 1. Annal. Iſaac Angeli pag. 415. ubi dixit, aduerſus ſeditioſos arma ſine cunctatione inferenda, & Cornel. Tacit. lib. 4. Annal. ait, Curtius Lupus diſpoſitis claſſiariorum copijs cęptantem tùm maximè ſeruilem coniurationem diſiecit, Pagliar. obſer. 203. Hinc ſcriptura ait 4. Reg. c. 8. *Paruulos eorum elides.* Pſal. 136. *Allidet paruulos ſuos ad petram.* Oſeæ c. 14. Naum cap. 3. dixitq; Caſſiodorus lib. 5. Var. Epiſt. 15. In ipſis cunalibus, & infantia eſſe crimina reſecanda, & punienda, Maſtix Fallitorum Danielis Sauterij c. 37.

3 † Et omne malum naſcens facilè opprimitur, inueteratũ verò fit plerumq; robuſtius. Cic. 1. Philip. & Ouid. 1. de remed. amor.

Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus vmbras
Quæ poſita eſt primùm tempore Virga fuit.

Tunc

Tunc poterat manibus ſumma tellure reuelli
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.
Vidi quod fuerat primum ſanabile vulnus
Dilatum longa damna tuliſſe mora.

Georg.Pagliar. obſer.123.ad
lib.1. Cornelij Tacit. P. Gre-
gor.lib.13. de Repub.c.9.nu.
10. Hinc Nicolaus Bieſius
lib.4.de Repub.c.10.ait, *Prin
cipijs etiam minimis diligentiſ
ſimè ſemper occurrendum. Scin
tillæ enim dum flammas leua-
runt difficillimè extinguun-
tur, & riui facti torrentes diſ
ficiliter diuertuntur à curſu,*
4 † naſcentiq; morbo eſſe occur
rẽdũ, ait Vannoz.p.2.animad.
polit. nu. 658. Hinc dicebat
Tacitus lib.1.Hiſt.n.62. Cun
ctatione opus non eſſe, vbi
pernitioſior eſt quies, quàm
temeritas, Aeneas Sil. Epiſt.
81. *Malum cum naſcitur, cũq;
recens eſt, abſq; negotio radi-
tur, cum adultum eſt, difficilè
extinguitur*, dixitq; Cato in
orat. quam fecit contra ce-
lebrantes Romæ Bachanalia.
Nullas adhuc vires coniura
tio, cæterùm incrementum
ingens virium habet, quòd in
dies plures fiunt, quod clarè
perſpicitur in illis, qui nouas
ſectas introducunt; Nam ſi
in principio non extinguun-
tur, vt ignis quando ardeſce-
re incipit, tẽpore coaleſcunt,
tantamq; vim aſſequuntur,
quæ in dies Reipub. quietẽ per-
turbant, vt obſeruat Barthol.
Philippus diſcur. 12. de Con
5 ſilio, & Cõſiliarijs nu.13. † Et
conueniens eſt promptè, ac
celeriter punire eos, qui re-
bellarunt, ne alijs præbeatur
occaſio faciendi idem, vt Cy-
rus apud Xenofontem lib. 5.
de Pædia Cyri n.23. dicebat,
commendando reſolutionem
Regis Aſſyriorum contra Ga
datam ad puniendum illum.
Et oſtendit Cæſar lib.3. de
Bello gallico cum celeriter
arma mouit contra Berto-
nios, & eorum conuicinos re
belles, Frachet in Seminario
rationis ſtatus, & belli c. 48.
6 nu.11. † Sic incipiens, & non
dùm adulta ſeditio meliori-
bus conſilijs flectitur, Tacitus
lib.6.hiſt. Lipſius lib.6. ciuilis
doctrinæ c. 4. Nam nec cor-
poris quidem morbos vete-
res, & diu auctos, niſi illos per
dura,

dura, & aſpera coerceas, corruptus ſimul, & corruptor, æger & flagrãs animus, haud leuioribus remedijs reſtinguendus eſt, cum libidinibus ardeſcit, Daniel Sauterius in Maſtice Fallitorum c. 4. & qđ in principio faciliùs valeant extingui flammæ, quæ Rempub. conſumerent coopertæ, & occultatæ cineribus falſarum ſimilitudinũ religionis, & obſequij, ſeruitijq; Principis ſui diſpoſita tunc exiſtente Repub. ad inclinandum in eam partem, in quam ducatur propter fundamentorum

7 eius fragilitatem † Nam ſępè modicis remedijs primi motus conſedere, vt ait Tacitus lib. 14. Annal. Iuſtus Lipſius lib. 6. ciuilis doctrinæ cap. 4. dicens, quod ſi ſeditio coaluit, fortioribus remedijs eſt agendum, & ſi detrectetur imperium, bello certandum

8 Tacit. 1. Annal. † cum ſit plùs quàm neceſſarium occurrere cum diligentia, vtendo oblata quauis occaſione, ne volans tranſeat, vt ab antiquis pingi ſolebat ſub imagine Nimphæ currentis, quæ ante oculos pigrorum, & negligentium hominum repreſentabatur, habens in fronte capillorum manipulum, & reliquum capitis caluum, quæ intrinſecus loquens pertranſibat, vt furens, nec relinquens vllum veſtigium, aut ſignum greſſuum ſuorum, cum ſingulari eiuſdem mærore, luctuq; qui eandem pertranſire permiſit, ſerò, & in uanum manum extendens, Georg. Cedren. in compendio hiſtor. pag. 265. Angel. Politian. cap. 49. Miſcellan. Lilius Girald. 1. Syntag. Alciat. emblemat. 121. vbi Claud. Minois, & omnes Imperatores, & Duces, qui fuere virilium animorum ipſius celeritatem præuenere, præſertim Inuictiſſimus ille Imperator Carolus V. glorioſæ, ac æternæ memoriæ curſu publico tranſiens Hiſpaniã, & Franciam, propter recentes motus Gandauij, reperitque, quod nondum totaliter in dicta regna intrauerat, ſed cum videret ſe per velocitatẽ Caroli præuentam, abſcondit ſe ad inuadendum eos illo tempore quò minùs illud debebat efficere, iuſto fortaſſis, abditoq; Dei conſilio, vt Sac. Reg. Maieſtatis veſtræ conſtantia, & prudentia eluceſceret,

ſceret, cum idem ſibi dicere poſſimus, quod Plinius Imperatori Traiano, quod, cum omnia ſecunda vbiq; mereretur, manifeſtum eſt, ſi quid aduerſi ſucceſſiſſet, laudibus, meritisq; ſuis materiem, campumq; proſterni, † cum ſecũda fœlices; aduerſa magnos probent, vt ait Madera de Excell. Reg. Hiſpan. c. 8.

10 † Exemplo ſit etiam Iulius Cæſar, Nam in illius vita refert Sueton. Tranq. cap. 69. ꝙ ſeditiones militũ ſic compreſſit, vt celeriter ad officiũ redierint, nec tam indulgentia Ducis, quàm authoritate. Non enim ceſſit vnquam tumultuantibus, atq; etiam ſẽper obuiam ijt, & nonam quidem legionem apud Placentiam, quanquam adhuc in armis Pompeius eſſet, totam cum ignominia miſſam fecit; ægreq; poſt multas, & ſupplices preces, nec niſi exacta de ſontibus pœna, reſtituit, Petrus Greg. lib. 23. de Repub. c. 9. nu. 14. Vnde Lucànus lib. 5. dixit

——— ————————— ſtetit aggere fulti
Ceſpitis intrepidus vultu, meruitq; timeri
Nil metuens

11 † Sicut Auguſtus vultu, & aſpectu Actiacas legiones exterruit, referẽtibus Tacito 1. Annal. & Lipſio lib. 6. Ciuil. doct. c. 4.

12 † Benè hoc intellexit Demoſthenes in præclara illa oratione ad Leptinem, cum dixit: *Paruæ occaſiones, magnarum rerum cauſæ exiſtũt*, & in Orat. de fędere Alexan. ait, *An exiſtimatis ipſam rei benè gerendæ occaſionem aliquando valere, ac etiam abſq; iure id, quod conducit, efficere; iam verò cum in id ius ſimul, & occaſio, & vtile conſentiunt, aliud quoddam tempus expectatis veſtræ, ſimul, & aliorum Græcorum libertatis recuperandæ*, Procop. lib. 2. de bello Vandalico dicens, *Rerum humanarum momẽta, in occaſionis perceptione conſiſtunt. Nam ſi per ignauiam quis fortunam paratam neglexerit, ſi ſua culpa ab ea deſeratur, nequaquam illam; ſed*

ſeipſum

13 *ſeipſum accuſet* † Marc. Tull. 5. Philipp. dicebat, *Minimis momentis, maximas inclinationes temporum fieri, cum in omni caſu Reipub. tùm in bello.* Polyb. lib. 9. hiſtor. & lib. 10. *Exiguoq; momento euertuntur, quæ maximis laboribus, & impenſis parata ſunt;* Conſtat ex Nicæta li. 2. Annal. Manuelis Comneni, & libro 5. vbi ait, *Sæpè ex leui cauſa magnas mutationes, & ingentes calamitates eſſe ortas* Niceph. Gregoras lib. 10. hiſtor. Rom. pag. 344. ait, *Paruo momento, maximas incidere rerum mutationes*, quod priùs aſſeruerat Cæſar lib. 1. de bello ciuili, cum diceret, Sæpe in bello paruis momentis, ma-
14 gni caſus intercedunt † & nihil tam leue eſt, quòd non magnæ interdum rei momentum faciat. Lipſius libro 5. ciuil. doct. cap. 16. Vegetius libro 3. de re milit. cap. 26. Idq; latè oſtendit Franciſcus Guicciard. lib. 4. & 16. Hiſtor. & Ioann. Iouian. Pontan. hiſtor. lib. 1. dicens: *In omni re bellica* (quod vſus ipſe docuit) *plurimùm occaſio valet, quam optimus quiſq; Imperator, ſummo ſtudio, & celeritate complecti debet; quippè cuius ea natura ſit, vt ardua in planum facilè vertat,*
15 † ſed in omni occaſione capienda, incæptiſq; proſequendis duo potiſſimum ſeruanda ſunt; vnum, quod factu opus eſt, maturè id vt fiat; Quid enim occaſione breuius, & fugacius eſt? alterũ, vt ſuo quæq; res geratur ordine, quando in re, præſertim militari, nihil ordine ipſo po-
16 tiùs, ac maiùs eſt † Theogenes in Gnomis elegiacis ver. 401. ait, quod occaſio eſt res maioris exiſtimationis in operibus hominum. Pyndarus in Pytijs ode 4. antiſtrophe 14. ver. 3. ait, Quod occaſio, & oportunitas in homines breuem occupat locum. Plinius etiam lib. 36. cap. 39. inquit. quod oportunitas vim obtinet in negotijs, & celeritate.
17 † Et vt ait Bieſius lib. 4. de Repub. cap. 7 pag. 179. Is qui bellum rectè geſturus eſt, occaſiones non ſequi, ſed præcedere debet. Adeò verùm eſt, quod Aemilius ſcribit, lib. 6. Maximas vrbes bello magnas fieri ſolitudines ſi virtutem præſtes, ſi celeritatem adhibeas, ſi cunctationem tollas.

Reuſner lib.2. artis ſtratag.c. 33 Polybiusq; li.9. ait, *Valet verò in oībus humanis rebus, & pollet occaſio; ſed maximè in bellicis, in quibus occaſio,* (ait Vegetius li 3.c 26.) *ſolet amplius iuuare, quàm Virtus,* ideoq; Titus Liu.lib.22.conſulit, vt Dux armatus, intentuſq; ſit, vt neq; ſuæ occaſioni deſit, neq; ſuam hoſti det. refert Lipſius lib.5. c. 16. ciuilis doctr.

18 † Perſpicua itaq; res eſt, qđ iniuſti Sac Reg.V. Maieſtatis inimici non tantam habent fiduciam in brachiorum, neruorumq; ſuorum robore, quã tam in vicinorum ſubſidiarijs ſuccurſibus, & aſtu infectarum intentionũ, dictorũq; ſtatuum fortitudine, eò, quod agnoſcant, quod florenti exercitu, & perſeueranti, conſtantia alicuius optimi Imperatoris militum, ſeu Capitanei Generalis, & medijs quibuſdam quæ valerent accomodari, nequaquam poterunt reſiſtere, ſed aliam vim habent, & qualitatis maioris quæ. nobis bellum continuum infert, vt eſt cognitio, quã habent Hiſpanicæ naturæ, dicentes, qđ ex præteritis actibus perſpectum habeant, quod omnia ad illorum voluntatis libitum ſucceſſura erunt, ſi ipſi arma deponere pollicerentur; additis nimirum duobus, aut tribus capitibus paci Gandauię firmatæ, & quod Hiſpania ſcilicet negotia ſua ſolidis qualificata fundamentis ferat, & quod Sac. Reg. veſtra Maieſtas ſeſe nunquã potenti quodã exercitu moueat, quodq; conſiliarij illius literis, & experientia præſtantiſſimi ſint, nec vlla temeritate notabiles, & quod demum aureis literis ſcripta teneãt verba illa Pop. Romani in Fabij Max. laudẽ apud Ennium lib.12. Annal. Reuſner.d.cap.33. pag.366. *Vnus homo nobis cunctando reſtituit rem,* quaſi tarditate, & cunctatione illius, imperium ipſorum redemptum fuiſſet, Vt Veget.ait, de re milit.lib. 3.c.9. Melchior Iun. tom. 2. quæſt.polit.q.78. Hæc eſt confidentia rebellium, quæ cum ipſis fęliciter ceſſerit in omnibus experientiæ generibus, eodẽ audaciores, & animoſiores reddit aduerſus S.R.M.V.

19 † Quare non incomptè poſſumus dicere cum Demoſthene orat.1 in Philippum, quod

tur.

Digitized by Google

turpe ſit, ſemetipſum decipere, & ea omnia quæ moleſta ſunt, differre, omneſque demum rei gerendæ occaſiones negligere; ac nec illud poſſe intelligere, eorum officium eſſe qui bellum adminiſtrent, nec ſequi res; ſed rebus antecedere. Et quẽadmodum vſu receptum eſt, vt exercitum ducat Imperator; ſic & à cordatis Viris, res ducendas eſſe, vt quæ ipſis videantur, ea gerantur, non vt euentum proſequi cogantur. Athenienſes cum copias habeatis omnium maximas, Triremes, Legiones, Equites, pecuniæ redditus, ne harum quidem rerum abundantia, in hodiernum vſque diem vlla vnquam oportunè eſtis vſi, & neminem non ſequimini, & vt barbari Pugiles dimicare ſolent, ita vos bellum geritis.

20 † Non leuis, imò maximus eſt error illorum, qui opinantur quod Fabius Maximus, tardus, & piger fuiſſet, cum Cato Maior, qui Capuæ ſub ipſo militauit, ſtipendiaque meruit, & poſteà tam excellens Dux euaſit, dicat apud Ciceronem in libro de Senectute, quod licet grandæuus eſſet, bellicas res tractauit, ac ſi fuiſſet in iuuentute, non quieſcendo, vt ſuis vires animumque tribueret, conſumeretque audacis inimici vigorem, quod eſt officium pro-
21 prium optimi Ducis † Hannibalem enim iuueniliter exultantem patientia ſua emolliebat, de quo præclarè dixit Ennius dicto lib. 12. magnam promeruiſſe famam; *Nam iudicio ſenſato vicit, non facta oſtentatione victoriæ donec eam in manibus haberet. Non ponebat enim rumores ante ſalutem.* Fridericus Ceriolan. lib. de Conſilijs, & Conſiliar. c. 3. §. 9. Lelius Zechius lib. ſecundo de Principe cap. 4. num. 4. Vuaremundus in medit. pro fœderibus, c. 2. n. 154. vbi ait, Quod licet Hannibal feſtinando multa præclarè geſſerit, intentus ad ſingula; tamen Fabium cunctando illi conferendæ manus oportunitatem ademiſſe iudicantem, durando, ferendo, terendoque tempus, fruſtrando dolos eius, atque artes eius vires eneruaturum, vt rectè de vtriuſque

ingenio iudicat Iouian. Pontan. libr. 3. de prudentia titul. *de Cunctatione, & Celeritate*,

22 † Ex Taciti enim ſententia lib. 2. hiſt. *Cunctatorem natura quæras, & cui cauta potius conſilia cum ratione; quàm proſpera ex caſu placeant*. vt Titus Liuius lib. 30. dixit de ipſo, huiuſmodi encomio. *Vir certè fuit dignus tanto cognomine, uel ſi nouum ab eo inciperet, ſuperauit paternos honores, auitos æquauit pluribus victorijs, & maioribus prælijs auus inſignis Rullus; ſed omnia æquare vnus Hannibal poteſt; cautior tamen, quàm promptior hic habitus fuit. Et ſicut dubites vtrũ ingenio cunctator fuerit, an quia ita bello proprie, quod tũ gerebatur, aptum erat, ſic nihil certius eſt; quàm vnum hominem nobis cunctando rẽ reſtituiſſe*, ſicut Ennius ait, Poſt calamitatem enim à Romanis apud Cannas acceptam, cum Fabius Maximus creatus fuiſſet Imperator cũ Claudio Marcello audaci Viro, ſemperque geſtienti cum Hannibale confligere, Fabius potiùs ſperabat futurum, vt ſi pugna abſtineret, Hannibalis exercitus ductu temporis deficeret, quod ſentiens Hannibal dixit, ſe magis formidare Fabium à pugna quieſcentem; quàm Marcellum pugnantem, vt eſt author Plutarchus tom. 1. Moral. in apopht. Roman. in Fabio, Palacios Rubios libro de fortitudine bellica, c. 28.

23 † Quarè immeritò Aphricanus ferebat ægrè, quod ipſe Magnus, ille Maximus appellaretur, ideò vt Polyænus refert, libro octauo, in hæc verba prorupit. *Quid ita Fabi? vt tu qui ſolum exercitum conſeruaris, Maximus ego qui deuicto Hannibale bellum confeci, Magnus appeller*; cui Fabius, *atqui* inquit. *Niſi ego milites ſeruaſſem, tu non habuiſſes, vnde vinceres*, quò tendit pulcher L. Flori locus cap. 43. dicentis, *Primæ redeuntis, ſed vt ſic dixerim reuiuiſcentis imperij ſpes Fabius fuit, qui nouam de Hannibale victoriam commẽtatus eſt, non velle pugnare.* Hinc illi cognomen nouum, & Reipub. ſalutare *Cunctator*, de quo apud Silium Itali-

lieum lib. 6.7. & 16. bellorũ Punicorum, Manilium libr. 1. Aſtronom. Ouid. lib. 2. Faſtor. & Claudian. de bello Getico dum ait.

Primus fulmineum lento luctamine Pœnum
Compreſſit Fabius.

Valer. Maxim. lib. 3. cap. 8. §. 2. & lib. 8. cap. 2. Bieſius lib. 4. de Republica cap. 7. pag. 179 Hieronym. Columna in explicatione ad Ennium dicto lib. 12.

24 † Quod comprobat Niceta Choniat. lib. 3. annal. Manuelis Comneni, dicens, re ipſa compertum eſſe, quantum boni ſit in prouidentia, quantũ temeritas, & inconſulta conſilia apportent incommodorum, & malorũ, ac longè præſtare ſalutarem moram perniciosæ feſtinationi, quantumuis initio ſpe bona blandiẽti. Vndè Zenocarus ait lib. 4. de Vita Caroli V. Imp. Roman. *Nonnè vt Fabius Max. alibi pugnando, & dimicando, & alibi ducendo, & protrahendo bellũ rem Romanam Imperiũ, & Dominatum ſuum conſeruauit* Schuualenberg. de regio animo part. 2. pag. 421.

25 † Nam vt docet Bieſius lib. 4. de Repub. cap. 7. fol. 176. *Nonnunquam hoſtes perferendi ſunt donec deferueſcat, & conſumatur Bilis; quandoque ſunt aggrediendi prius, quam accendatur.* Nam vt ex Liuio lib. 4. decad. 1. tradit Hieron. Frachetta in ſeminar. de rat. ſtat. diſcurſu 64. Non expectant belli tempora, moras, & dilationes Imperatorum, & pugnandum eſſe interdũ, non quia hoſtis cogat. Quid iuuat dicere quod pax ſit, ſi non videtur? quod eſt obedientia, ſi eãdem non videmus? Vicit Fabius, quia non de facili confidit, vt alij temerarij, & parúm prouidi Duces, qui cum ſuam perditionem viderent ante, non tamen cunctabantur. Vicit diuerſo ſtylo quo alij Duces, qui putabãt, minus prouida cunctatione eum imitari in perditionem ſui caſumq; incidere, cũ omninò neceſſarium, & opportunum eſſet dimicari, & audere celeriter. Nam ſicut inconſi-

derata audacia effecit, quòd Terentius Varro perderetur, eodem quoq; modo velox illa feſtinatio, & præcipitantia effecit, vt Scipio Aphricam obtineret; patientia verò, & dimicationis abſtinentia Fabij ſecundùm temporis occaſionem, & opportunitatem Italiam conſeruauit ab inſul-
26 tu Hannibalis † Nam cum ſemel hoſtem inuadere cogeretur, arrepta fuga rediјt, ſeſeq; in caſtra reduxit, magna cum militum ſuorum ſtrage, propter celeritatem, & robur Hiſpanorum militum, qui ſub vexillis Hannibalis militabãt, nil aliud cupientes, quàm cũ Romanis manus conſerere, vt Plutarchus ait in Vita Fabij
27 Max. † Et vt ait Bieſ. lib. 4. de Repub. c. 7. ſicut in externæ regionis expugnatione celeritas; in propriæ defenſione, cunctatio valet: Nam foris commeatus, & reliqua præſidia belli ſæpiùs deficiunt, quã
28 domi † Ex quo colligi poteſt, quod Fabius vicerit, eò quod haberet neruos belli, pecuniarum ſcilicet maximam ſummam. Lipſius lib. 5. ciuil. doctr. cap. 6. magnamq; vim, & aſſiſtẽtiam Pop. Romani, qua mediante paulatim conſumpſit, extenuauit, & demùm ad nihilum redegit vires hoſtis Afri, qui alioquin ex ipſiuſmet naturæ inſtinctu promptus, fortis, ac celer erat in circuendo ipſum ex omni parte præſidiarijs ſuis munimentis, ac defenſionibus. Cæteris enim omnibus qui vel in Vrbe, vel in Caſtris erant, meliùs intellexit, qui Ciuitatis, quiſuè hoſtium ſtatus eſſet. Liu. lib. 22. Polyb. lib. 3. tradit; Barclai. libr. 1. de Regno pag. 37. non manum in acie conſerens cum notabili militum Hannibalis periculo. Qui cũ octuaginta millia pedeſtrium militum; equitum verò grauis armaturæ duodecim millia ex Hiſpania eduxiſſet, damnoſiſſimum profectò ſibi videbatur, cum exercitu tàm numeroſo animis ardenti, furoreq; ſpumanti, manus con-
29 ſerere † Nihil autem aliud magis propriũ eſt bono Duci eiuſq; officio cõſonũ; quam hoſtium, & Imperatoris aduerſarij naturam, & ingenium noſſe, vt Polyb. ait lib. 3. Nam quorundam in impetu vis eſt, qui parua mora lãgueſcunt, vt ait Liuius lib. 7. quorumq; im-

impetus acres cunctatione ceſſant,aut in perfidiam mutantur,vt ex Tacito lib.3. Annal.obſeruat Lipſius lib.5. doctr. ciu.cap.16.

30 † Sed hic adeſt contraria ratio. Nam Gens illa, natura ſua phlegmatica eſt,tenax,& perſeuerans, nec facilè mouetur eius moroſitas,niſi vi,quadam diligentia, ac violentia. Nam vt Caſſiodorus ait libr. 8.Variar epiſt. 20. *Contrarijs rebus plerumq; medicina ſuccedit. Nam dum calor vitalis adhibitus fuerit,frigus peſtiferum tunc recedit: Nubila ipſa,Ventorum ſpiratione tergũtur,& Aquilo faciem cœli trãquillam reddit,quam Auſtralis aura turbauerit*, Et Galeno authore lib. 3.de methodo medendi c. 7. *Omnes eadem medicamenta non admittunt, ſed naturæ infirmiores,molliore:que mitiora,validiores,ſicciores ſque fortiora* D. Bernar. in apolog. ad Guillel. Abbatem dicens. *Diuerſis morbis diuerſa conueniunt medicamenta, & fortioribus fortiora.* & Saluian. lib. 6. de gubern. Dei pag.213.inquit. *Optimi, ac peritiſſimi medici,diſſimilibus morbis,curas diſpares præſtant, atque alijs per dulcia medicamina, alijs per amara ſuccurrunt, & quoſdam curãt cauteriorum aduſtione,quoſdã malagmatum placabilitate, alijs adhibent duram ferri per ſectionem,alijs blãdam infundunt olei lenitatem,& tandem diuerſiſsimis licet curis eadem ſalus quæritur.* optimè Ann. Rober.lib.1.rer. iudic. cap.5.

31 † Et procedere remiſsè, & cunctanter nil aliud eſt,quàm eius flammam, & moroſitatẽ fouere,ſuaſq; vires augere,vt efficiantur indè bellicoſiores, & in laboribus bellicis perſeuerantiores. Tyranni enim ab ingenita natura concordiam abhorrent, Claud.de Inſtitut. Princ. Iuſtus Lipſius lib.6.polit.c.5. hinc agnoſcimus experimentis ſuas opes augere alienis diſſidijs, qui affectant tyrannidem, Andr. Ebor.in ſuis ſententijs, verbo *Tyrannis*.

SVMMARIVM.

2 *Princeps non debet tollere præſidia militum præcipue in ſtatibus rebellibus. Apologus Aeſopi de lupis,& ouibus applicatur ibid.*

2 *Hiſpanorum præſidia conſeruari conuenit in ſtatibus Belgicis.*

3 *Rebelles obſeruant ſi conniuetur cum eis, vt peiora moliantur.*

4 *Plebs ſua natura nouarum rerum cupida.*

5 *Multitudo leui ſententia eſt, & facile mouetur huc, illucq.*

6 *Venena mala ſunt duplicis ſpeciei, calidum, & frigidum.*

7 *Rebellium malitia inſtar veneni frigidi eſt in corpore Reipublicæ.*

8 *Cleopatra quare aſpidi brachium protenderit ad internecionem.*

9 *Falſæ perſuaſiones in ſcopulos impingere faciunt credulos.*

10 *Domeſtica arma, & ſeditiones ciuiles periculoſiores ſunt.*

11 *Populi ira licet cohiberi videatur, tandem ſolet erumpere.*

12 *Hector, & Aiax, hoſtes donis ſibi mutuo datis periere.*

13 *Braſida Lacedemonius quid dixerit ſcuto perfoſſo in bello.*

14 *Rebellio quid ſit.*

15 *Principes prudentes hoſtium naturam agnoſcere debent.*

16 *Vulgo nihil modicum eſt, & eius natura recenſetur.*

17 *Fortitudo eſt eligere melius in periculo iminenti.*

18 *Proſperitas in terram cadit, ſi aduerſitati non conſulitur prouidenter.*

19 *Hydræ rebellium ſunt capita amputanda.*

20 *Rex Catholicus eſt eccleſiæ columna.*

21 *Rex Catholicus imitari debet Gothorum Reges ſuos anteceſſores in robore bellico.*

22 *Carolus V. inuictiſſimus Imperator in exemplum ſumẽdus.*

ARGVMENTVM.

Princeps non debet præſidia militum tollere à Prouincia quæ ſemel rebellauerit, & de natura Plebis, qualiterque praua conſilia agnoſci, & præcaueri debeant, ac hoſtis natura, & de fortitudinis bono, exemploque Principum bonorum imitando.

CON-

CONSIDERATIO IIII.

1 HAec † particulariter p̃cedunt ſecũ eo cõcurrat Principem ſe priuare proprijs viribus, & præſidijs ex quo nil aliud expectari poteſt,niſi ruina, & ſtrages ſtatuum ſuorum, iuxta Apolog. Aeſopi 38.de lupis,& ouibus. Nam cũ fœdus inter eos iniretur datis vtrimq; obſidibus, ſcilicet catulis à Lupis, & Canibus ab ouibus ipſis quietis, & paſcentibus, cum lupuli matrum deſiderio vlulatus ederent,lupi irruentes fidem fœduſq; ſolutum clamantes, oues canum præſidio deſtitu-
2 tas laniarunt † Quod non aliud denotat,quàm in fœderibus non conuenire præſidia Hiſpanorum à dictis ſtatibus tollere, quæ ſunt veluti Catholici gregis cuſtodes, ne lupi rebelles in ipſos crudeliter irruant: Vt in ſimili caſu Demoſthenem Athenienſibus dixiſſe, tradit in Apophr. cius Manut. lib. 4. num. 7. & P.Gregor. lib.6. de Repub.c. 1.num.7. eo quod cum verterit oculos viuis flammis eos ardere viſurus ſit,ijs cum effectibus quos diſſimulatio in
3 rebellibus ſolet operari † Ipſi enim initio ſenſim,paulatimque procedunt, aſtutè reſpicientes, & obſeruãtes an ipſis cum violentia quadam occurratur,& interim animorum illorum, & ſinceritatem quouis modo corrumpere inſudant,illorum præſertim, quos Principi ſuo fideles eſſe reſpiciunt, quos procurant ſine præmio degere, ac velut in angulo ſepoſitos, ſegregatoſq; hiſcere non audentes, nec deſtruere inuiſo quodam impetu tàm Catholicos ſtatus repẽtinaq; violentia oppugnare,vt in præſenti negotio viſũ fuit, quòd tam profundis,occultiſque rationibus aliquandiù coopertum reſtitit.Vt autem maiori cum aſtu miſerũ, ac rude vulgus à Dei, & Regis ſui obedientia debita arcerent, tam fucatis, virulentiſq; ſuis opinionibus illos illaqueare ſtuduerunt, donec tãdem ſumma cum luculentaq; doloris teſtificatione viderint & agnouerint,quod nefarium il-

illud virus Reipublicæ quoq; cor tetigerat, nam vt D. Cyprian.ad Donat.lib.2.epiſt.2. ait. *Malorum blandientium virus occultum eſt, Et arridentis nequitiæ facies quidem læta, ſed calamitatis abſtruſa, illecebroſa fallacia inſtar quod dã veneni vbi in lethales ſuccos dulcedine aſperſa calliditate fallendi, ſapore medicato poculum videtur eſſe quod ſumitur, vbi epota res eſt pernicies hauſta graſſatur.* Ann Rober. lib.1.rer.iudic.c.7.

4 † Plebs enim ſuapte natura rerum nouarum ſemper cupida, vanis, & falſis iſtis perſuaſionibus facillimè ad aſſentiendum alicui adigitur, & inſtar fluctuum maris à ventis impellitur, vt ait Franc. Guicciard.lib.16 hiſtor.Liuius lib. 8.decad.3.Zonaras to.1. An-
5 nal.dicens, † Quod multitudo eſt leui ſentẽtia, & facilè huc atq; illuc impellitur, D. Baſilius apud Ant.par.1.ſerm.18. Quemadmodum nebulæ iuxta mutationem flatuum, nunc huc, nunc illuc feruntur; ſic vulgus quouis vento, nunc in hanc, nunc in illam partem ſeſe flectit Polyb.libr. 11. hiſtor. Demoſthenes in Orat. de falſa legat. dicitque Nicæta Choniates in Annalibus Alexij filij Manuel. Cõneni, quod plebs temeraria eſt, & magno impetu fertur, neq; conſilio quicquam aggreditur, neq; eo animo ab inhoneſtis conatibus deſiſtit, & interdùm fama tantum ſeditionis impulſa, igne magis exæſtuat in enſes in præcipitia, in marinos ſcopulos cæco furore ruit; Contra, cum perterrita eſt, ad quemuis ſtrepitum expaueſcit, cuius collum calcandum præbet, ideò rectè inconſtantiæ & temeritatis nomine reprehenditur. Nã colluuies illa populi, neq; ipſa ſibi rectè conſulere, neq; alijs benè præcipientibus auſcultare ſolet, latè Iuſt. Lipſ. lib.4.ciuil.doctr.c.5.

6 † Aſſerunt naturales Philoſophi duplex eſſe virus, vnum calidum, alterum frigidum. Albert.Magn.lib.6. de anim. c.5. Calidum violẽter, & quaſi comburendo interficit, & citò quaſi aduſtum reddit locum morſus, vnitum enim calori noſtro naturali, facilè cor tangit; Frigidum autem cum vaporificè ad cor defertur, frigidando cor interficit;

non

non tamen tranſit,nec ita faciliter operatur, propter reſiſtentiam caloris naturalis,
7 † Hoc vſi fuere Tyranni iſti publicantes fidem, & obediētiam, patriæ defenſionem, iniurias Hiſpanorum: Et ſic progreſſu, ac decurſu aliquot annorum, penetrauit viuacitas eius ad cor, & viſcera incauti populi fera pridem Aſpi de morſi, aut Hydra variorũ capitum opinionum ſine fine, diuerſarumq; hæreſis ſectarũ immerſi, ac propulſi in inextricabilem confuſionum, difficultatum, & variarum opinionum labyrinthũ,quas quo libet momento ſibimet imagi nantur, Quemadmodum Stoici Academici,Epicurei, Peripatetici,& alij,qui abſq; ſereno ſacroſanctæ Catholicæ fidei Lucifero,obduratis cordibus, clauſiſque oculis animæ ſuæ ſaluti dormientes ſemet ad perpetuas inferni pœnas præcipites reddunt, vt non immeritò illis applicetur illud Iob cap 24. *Ipſi fuerunt rebelles lumini, neſcierunt vias eius,nec reuerſi ſunt per ſemitas eius.* Et quod dicitur Prouerb.cap.26. *verba Suſurronis,quaſi ſimplicia, & ipſa peruenient ad intima cordis, & mille fallendi artibus per cuniculos alios ſubuertunt*, vt ex Baud.de fenore tradit Maſtix Fallitorum Danielis Sauterij cap.23. quod omne patiuntur,& ſufferunt, non aliã ob cauſam,quàm ob ſæuam quandam proteruitatem qua ſeſe Sac.Reg.Catholicæ Maieſtati, & pijs eius iudicijs ſub
8 dere obſtrepunt † ad ſimilitudinem Cleopatræ Aegypti Reginæ quæ M. Antonio ſuo marito defuncto, Aſpidi potius brachium mordendum præbere voluit, q̃ in manus, & ſubtus iuridictionem Cæſaris venire, vt narrant Plutarch.in Vita illius, Plin. lib. 21.c.3.Propert.lib.3. & Textor par. 1.offcin. de his qui ſibi mortem conſciuerunt. M.Ant.Sabellicus lib.9.Aen.
9 6.† tali falſæ opinionis lumine ipſos adduxere, vt cæcutientes in ſcopulos tàm latiſſimi diuerſarum miſeriarum maris, ſummaq; cum animarum iactura, ac naufragio, turmatim inciderint, ad ſimilitudinem piſcatorum illorum iniquorum,de quibus Vlpian. I.C.in l.10.ff.de incendio, rui na,naufragio,qui noctu lumine

ne oſtenſo fallebant nauigantes quaſi in portum aliquem delaturi, eoq; modo naues, & eos qui in eis erant, in periculum deducebant, ſibi execrãdã predam præparantes ideo Demoſthen. in Orat. de Cherſoneſo ait; *Non enim fieri, non fieri poteſt, vt externi hoſtes ſuperentur, niſi prius domeſticos hoſtes punieritis, qui illis ſubſeruiunt; ſed neceſſe eſt, vbi in hos tanquàm ſcopulos quoſdam impegeritis, vt illi*
10 *vobis anteuertant*, † vnde Ziſca, vt refert Pius II. in hiſt. Bohemica dicebat, Domeſtica nobis arma timenda magis quàm externa, ciuileſq; ſeditiones proinde auferre oportere, quia vt lepidè dicebat Bald. in l. vnica nu. 1. C. de caduc. tollen. ſunt ſicut vermis ingreſſus in caſſeo. Dicit enim Diuus Ambroſ. lib. 3. offici. cap. vlt. *inimicus vitari poteſt, amicus non poteſt, ſi inſidiari velit illum cauemus cui non committimus conſilia noſtra, hunc cauere non poſſumus cui commiſimus.* Hoc eſt innatum quodammodo Tyrannorũ deſideriũ, & iniqua, ac praua deſidia cũ qua Solon, & Demoſthenes accuſabant patriam ſuam Athenienſem; eò autem Rebellis aſtutia ſua verſutiaq; placet donec omnibus palàm fit, ac
11 diſcooperitur. † Dicebat enim D. Gregorius Nazianz. contra Iulianum, quod ſolet populus, etiam ſi ad præſens iram cohibeat, tanquam ignis in ligno deliteſcens, ceu fluuius vi coercitus, vbi tempus eſt oblatum, reaccendere, & erumpere. Summa enim mala tergiuerſationem non patiuntur, in quibus vel exigua negligentia ſummæ rerum eſt euerſio, vt ad milites ſuos dicebat Contoſtephanus referente Nicæta libr. 5. Annal. Manuelis Comneni; Alij ſimulatione bonitatis moliuntur Reipub. damnum, & Principis ſui periculum, habentes arma potentiora cum quibus pugnent: videlicet, ſcrutari animi ſui ſecreta, & conceptus de rebus agendis, ad quæ cũ fuerint admiſſi, participeſque facti eadem penetrantes, concipientes, & præparantes argumenta ad excuſandum ſeſe, & alios conuincendum, cũ tanquam mali, ac peruerſi declarati fuerint, abſq; eo, quod ſuperior poſtea regere, atque

gu-

gubernare queat, ſtylo, normaq; diuerſa eius quem ipſi ſciunt, & intelligunt tam benè, ac ipſe Princeps qui moritur, & occumbit proprijs ar-
12 mis. † Sicut Hector, & Aiax quorum primus ab Hectore occiſus, & Baltheo iuxta Ilij muros circa mœnia per terram tractus fuit; alter verò gladio, ab Hectore ſibi dono dato ſeipſum interemit, vt narrant Homerus Iliad. 11. Sophocles in Aiace flagelliſero. Andr. Alciat emblem. 67. Hector Farneſ. in Apophteg. Cardinal. Petri Aldobrandini tit. 10. c. 17.
13 † Et ſicut ille Braſida Lacędemoniorum Dux; nam cum perfoſſo ſcuto vulneratus, eſſet interrogatus qualiter illi eueniſſet, reſpondit, quod amicus eius cum quo putauerat ire ſecurè coopertus falſus illi extiterat Manu lib. 1. apoptheg. in Braſida nu. 60. Per hos greſſus vim aſſequitur
14 † rebellio quæ delictorum immunitas eſt, & criminoſorum Aſylum, ſtatua Beli Nini parentis, ad quam, vt teſtantur Zonar. tom. 1. Annal. f. 53. confugiebant fugitiui, & Exules condemnati, O miſerabilis conditio eorum, qui ob perpetratum facinus, dedeculque oculos obuelare, & inter ſuos habitare reformidare coguntur? alij qui vitijs dediti, & libertatem legis, ac rationis vagabundi hinc indè oberrant, & nouitatum cupidi, qui relicta lege diuina negatam libertatem nanciſci ſuſpirant, dicentes Deo, recede à nobis, & quaſi nihil poſſit facere Omnipotens rerum conditor, æſtimant, vt Iob cap. 22. l. fin. C. de ſumm. Trin. & fide
15 Cathol. † Ac propterea neceſſe eſt, vt Principes prudentes ſubditorum ſuorum naturam agnoſcant, qui vt Ariſtoteles inquit Ethic. cap. vltim. non ſunt nati, vt verecundiæ obediant; ſed metui; nec vt ſe ſolum abſtineant à malefactis propter illorum turpitudinē; ſed propter punitionem, &
16 pœnam † Dicebat enim Tacitus lib. 1. Annal. *Nihil in vulgo modicum terret ni paueat, vbi pertimuerit, impunè contemnitur.* Georg. Pagliar. ibidem obſeruat. 79. dicens ex Liuio lib. 4. decad. 3. quod *multitudo vulgaris, aut humiliter ſeruit, aut ſuperbè dominatur.* Lipſius lib. 4. ciuil. doctr.

Digitized by Google

ctr.c.5.vbi ait,ex Tacito li.6. Annal. Vulgus audacia turbidum niſi vim metuat. Totum hoc virus ne ſerpat, curatur non differendo antidotum, nec dilitando media, & res
17 aptas,& ſalutares.† Quia, vt ait Olaus Magnus libr.15. c. 26. Fortitudo eſt quando minatur periculum, non diſſimulare, ſed eligere promptè qđ melius eſt,illudq; exequi vſq;
18 ad vltimum † Nam ſi non adſit vigil cuſtos contra aduerſitatem,proſperitas in terram cadit,& in bello difficilè reſiſtitur inimico, qui facilè deſides opprimit;multum fuit operata celeritas,multùm moroſitas abſtulit. Et quemadmodum ſagittæ in ſe vim continent æqualem,& ſolùm conſiſtit in brachio ipſas flectente; ſi fortis eſt, aut remiſſior, & debilis, & enſis in dextera qua regitur. Sic negotium quantumuis graue ſit, de ſeipſo cadit, & non valet effectum aliquem operari, ſi non exequitur fortis, & validi pectoris,robore manuq;diligentis, & magnanimi Principis.
19 † Propter omnia hæc inconuenientia debebat confeſtim opprimi hydra illa, ne exorirentur,& naſcerētur tot, tãq; varia coniurationum, ac rebellionis capita. Sed cum punctum illud, & oportunitas iam tranſierit, maior erit gloria Sacr. Reg. Maieſtatis veſtræ, ſi vincātur ad præſens commetiendo vires eius,cum negotij iſtius magnitudine,& qualitate,iaciendoq; plusquā opus fuerit,vt Vegetius ait de re milit. Nam vt dicitur Prouerb.cap.12. *Manus fortiū dominabitur, quæ autem remiſſa eſt, tributis ſeruiet*, & cap. 10. *Egeſtatem operata eſt manus remiſſa; manus autem fortium diuitias parat*
20 † cum hic agat tractatus, vt S.Reg. veſtra Maieſtas tueatur cauſam omnipotentis Dei, & Eccleſiæ Catholicæ Romanæ, cuius habetur columna,ac defenſor,& propter eminentiam,& ſplendorem coronæ ſuæ regiæ, ſibi perſuadendo,qđ hoc ſit rebellionis
21 iſtius remedium †,& imitādo Gothorū Regū Anteceſſorū ſuorū morem,de quibus Caſſiod.lib.12. variar. epiſt. 28. ait, *Mox vt Gothi ad belli ſtudium gemina ſe fortitudine contulerunt; ita proſpera concertatione cæſa eſt rebellium ma-*

*nus, quaſi inde nudos hinc ſtare conſtituiſſet armatos, diuini æquitate iudicij, vt in ipſis cã-
pis Prædo corrueret, quos va-*
22 *ſtare præſumpſit* † & Inuictiſ-
ſimum Imperatorem Carolum V. cuius gloria, in veſtra S. Reg. Maieſtate reſplendet, qui etiamnum actiones ſuas reſpicit, quibus S.R.V. Maieſtas ſuam exornat Monarchiam cum æterna omnium memoria ſeculorum, prout eandem reliquit ipſe inter omnes mortales lætam, atque glorioſam.

Verùm, ſi rebelles illi ſubditi, ſeſe oppreſſos conſpicientes, aut propter alios motus, fictam quandam pœnitentiã oſtenderent, vel etiam veram, Regiaq; veſtra Maieſtas, vt ſolet, miſericordia, ad veniam ipſis impertiendam, moueretur, neceſſe eſt, vt ea, quæ ſequuntur altiùs ſecum perpendat, ne magnitudo S.R. veſtræ Maieſtatis diminuatur.

Finis Partes Primæ.

PARS

Digitized by Google

PARS SECVNDA

QVAS RES ANIMADVERTERE DEBEANT prudentes Duces,& fideles Conſiliarij, qui ſupplicant, & ſuadent Catholicæ Regiæ Maieſtati, vt admittat ad reconciliationem Vaſallos rebelles, aut faciat pacem cum inimicis armatis.

SVMMARIVM.

1 *Oculi quæ nimium propè ſunt, diſcernere non ſolent.*
2 *Belgicorum ſtatuum miſerabilis ſtatus poſt rebellionem recenſetur.*
3 *Ducibus expertis in rebus belgicis fides adhibenda.*
4 *Regum corda ſeduci ſolent ſermonibus fucatis.*
5 *Rex aures aſſuefactas veritati ſolet habere.*
6 *Reges nihil audire ſolent, niſi valdè elimatum.*
7 *Sapientiores habētur à Principibus qui ad eorum ſenſum, & opinionem magis accedunt.*
8 *Principes qui ex ſua natura iudicant alios, facilè decipiuntur.*
9 *Belli euentus varius, & à fortuna pendere ſolet.*
10 *Rebellionis Belgicæ cauſa ex principalioribus fuit ſincera conſilia non eſſe admiſſa.*
11 *Alexander Seuerus in conſilium adhibebat peritiores rei de qua agendum erat.*
12 *Idoneus ſolus eſt ille qui ſapit ea de quibus agitur.*
13 *Prudentioris conſilio facilè homines acquieſcunt.*

14

14 *Reſpublica ſalua ſit cum vigent conſilia ſenum, & arma iuuenum.*

15 *Fortis armatus cuſtodiens bona ſua in pace poſſidet.*

16 *Nemo prouocare audet promptum ad vindictam.*

17 *Athenienſium, & Romanorum fortuna variauit, aduerſantibus Alcibiade, & Coriolano.*

18 *Dedali Labyrinthus prudentia, & fortitudine Theſei ſuperatus.*

19 *Minotauri effigies, quid portenderit in Romanorum ſignis.*

20 *Præmia ſunt nutrimenta virtutum.*

21 *Miſericordia quando ſit iniuſta.*

22 *Saul Dei offenſam contraxit, quia miſertus eſt Agag* Regem.

23 *Cum peccatoribus diſſimulandum non eſt in delictis ſuis.*

24 *Reſpublica principis fræna ſi ruperit magnum imperio damnum infertur.*

ARGVMENTVM.

Belgicorum ſtatuum poſt rebellionem miſeria recenſetur, & Reges quæ debeant conſilia ſequi, & cum conſilio deliberare, & de virtutibus prudentiæ, & fortitudinis, & præmiorum præſtatione, quandoque ſit reprobata miſericordia.

Introductio Partis Secundæ.

SOLET communiter euenire, vt oculis alicui rei infixis, intentiſq; abſque aliquo motu res aliqua ab oculis euaneſcat, & ſi eandem diſcernere volumus, opus ſit, eoſdem aliquantulum occludere, vel
1 iuſtam diſtantiam interponere †, cum oculi ea, quæ nimium

Digitized by Google

propè admota eis ſunt, non cernant, vt ex D. Baſilio Anton. Monachus tradit.

2 † Hoc idem videmus quando de vera aliqua propoſitione, tam pertinaciter controuertitur; Nam datis,& acceptis rationibus argumentorum,& difficultatum,perdi ſolet trames illam aſſequendi. Idem credo, euenire illis, qui reſpexere belgicas res; Nam quanto plus apertos, & viuaciores habuiſſe oculos videntur;tantò minus viuacitatem colorum ſuorum penetraſſe liquet,albumq; ſignum,ad quod malos ſemper ictus iecere, quos ſi paululum occludiſſent, oſtenſo verò rigore, non equidem viſus lumine deſtituti fuiſſent; nec etiã veritas obnubilata; adeò, vt in omnibus eorundem actionibus, interfuerit diſſona quædam ruditas manifeſtaque diſſonantia, quæ ſatis, ſuperque diſtinguunt illud. Principum deſuper,ac Regum etiã auditus,qui viuaciori ſenſu, miſerabilium horum ſtatuum tragedias intuentur, & quodammodò gaudent eo ꝙ huiuſcè Monarchiæ turbulentiam,& obedientiam, quæ illorum conſeruationis radix eſt,inuerſam conſpiciant; præter id quod belli furor tam potens fuerit, quemadmodum ab omnibus neceſſe ducebatur, perſpicuè videntes,quod illa deficiente, aſtutæ illorum circumuentiones locum exoptatum nacturæ eſſent,ita vt templũ miſerabilis huiuſce Hieroſolymæ,cuius baſis,& fundamentum religio Catholica exiſtit,& S.R. veſtra Maieſtas lapis triangularis,cum quo clauditur,& ſumma cura, & ſolertia firmatur hoc ædificium,ruinam aliquando minaretur, cum ad præſens taliter deformatum ſit, quod poſſimus dicere cum Saluiano libro 1. *vbi eſt illa nunc eximia forma tua, & totius corporis pulchritudo,* de quo Annæ.Robert. libr. 1. rer. iudica. cap.7.Ierem. Threnor.cap.1. *& egreſſus eſt à filia Sion omnis decor eius. Facta eſt Hieruſalem quaſi polluta menſtruis inter inimicos eius,* vt in ſimili deplorat de Arrianorum temporibus B.Victor.lib.3. perſequutionum Africæ ad finem.

Vnum autem ex præcipuis,& præſentibus remedijs,eſt,ꝙ in
3 rebus iſtis bellicis aſſequatur veritatem, † vt S.R.V.Maieſtas aures præbeat hominibus magis expertis, quorum opera ver-

bo-

borum ſuorum teſtimonium ſemper tribuunt quorumque conceptus auferat velum, & vmbram cuiuſlibet ſuſpitionis, animumque reddant ſecurum ad agnoſcendum eos, qui diuerſa,
4 & contraria conſilia in medium adferunt, † linitis quibuſdam ſermonibus, quibus corda innocentium Regum, ac Principum multoties ſeducuntur. D Paulus 1. ad Romanos cap. 18. & Sapiens Prouerb. cap. 29. dicens *Princeps qui libenter audit verba*
5 *mendacij, omnes miniſtros habet impios*, † quæ facilè Rex ille manifeſtat, qui habet aures ad veritatem aſſuefactas: *Nam*
6 *voluntas Regum, labia iuſta*, vt dicitur Prouerb. cap. 16. † cum nihil audire ſoleant niſi valdè elimatum, elaboratumque, vt ex l. omnium C. de teſtam. tradit Io. Guttie. lib. 3. practic. qq. q. 17. num. 180. & præſertim in rebus tangentibus regni ſui ſtabilitatem conſonum, abſque eo quod aliorum verbis, ac conſilijs fidem tribuant cum notabili quandoq; periculo amiſſionis il-
7 lius † Nam cum audiantur placidè in eo, quod Principes vellent, referente Franciſco Guicciardino lib. 2. hiſtor. *Illos à Principibus facilè ſapientes haberi, qui ad eorum ſenſum, & voluntatem magis accedunt*; Georg. Pagliar. obſeruatio. 35. ad Cornel. Tacit. lib. 1. Annal. facilè ipſos ſequuntur perſuaſi fucatis, & apparentibus quibuſdam rationibus.

8 † Aures enim Principum ſimplices, & ex ſua natura alios æſtimantes, callida fraude decipiuntur *Innocens* (ait Salomon Prouerbi cap 14. *credit omni verbo* D. Ambroſ. libr. 3. officio. cap. 10. dicens *Quis hoc reprehendat in Sanctis, qui cæteros de ſuo affectu æſtimant, & quia ipſis amica eſt veritas mentiri neminē putant, fallere quid ſit ignorant, libenter credunt, quod ipſi ſunt, nec poſſunt ſuſpectum habere quod non ſunt. Non vituperanda facilitas, ſed laudanda bonitas, hoc eſt innocentem eſſe, ignorare quod noceat, & ſi circumſcribitur ab aliquo, de omnibus tamen bene iudicat qui fidem eſſe in omnibus arbitratur*. Quæ res, vt dicitur Eſther cap. vlt. & ex veteribus probatur hiſtorijs, & ex his quæ geruntur quotidiè probatur quomodo malis
9 quorundam ſuggeſtionibus Regum ſtudia deprauentur, † præſertim in rebus belli, in quibus prauum conſilium ſolidari po-

teſt,dicendo,Euentus à fortuna pendere; exemplo Dauid qui 2.Reg.cap.11. dicit Nuncio miſſo à Ioab ſuper morte Vriæ Hethæi. *Varius enim euentus eſt belli, nunc hunc, nunc illum conſumit gladius*, & Thucydides lib. 1. & Herodotus in Maxim.Lactant.Firm.lib.6.dicens,*Quod non eſt in noſtra poteſtate vincere,quoniam anceps eſt omne certamen*; Ioan. Stobæus ſerm.48.de bello,M.Tullius in Orat.pro Milone,& pro Marco Marcello,& Philipp.10.ac 13. Nicæta Choniates in Annal. Balduini Flandri pag.661. vbi ait. *Multa ſunt belli vices,teſſeræ inſtar voluuntur res mortalium, nunc his, nunc illis fauet victoria; Ne Alexandro quidem ferunt omnia ſucceſſiſſe ex ſententia, nec Cæſaris fortuna caruit offenſionibus; Marſque ab alio ad alium tranſit,dubiaq; eſt certaminũ alea.*Idem Nicæta in Manuele Comneno lib.2.num.7. Aeneas Syluius epiſt. 81. Reuſner.lib.1.artis Stratagem.cap.16.Iuſtus Lipſius lib. 5. ciuil.doctr.cap.16. Roder.Xuar. in l. quoniam in prioribus in declar.l.Regni.limitat.11. num. 18. & plures illorum confirmabunt opinionem damnatæ intentionis, quod licet fuiſſent fœlices debebant reputari miſerabiles,cum ex eis non deduceretur aliud quàm fidem præſtare,& aſſenſum in re maioris pon deris,vel in ſumma totius,ei,qui cauſa maioris fortunæ potiùs, quàm ex animo recto non errauit,& tandem incidet Princeps ille in laqueum,quem præparatum habent æmuli,& aduerſarij.

10 † Vna ex principalioribus cauſis,ex quibus ignis iſtius rebellionis tot flammas accendit, eſt, Prauos conſiliarios, operam adhibuiſſe,ne Ducum bonorum,militumque expertorum ſana, ſynceraq; conſilia admitterentur, qui temporis progreſſu notitiam acquiſierunt Belgicarum conſuetudinum,inferẽtes,probanteſq; vota,& conſilia ſua ſanguine propriorum vulnerum, & cum periculis quibus ſeſe obiecerunt,tot facinoribus,ac geſtis tam magni ſplendoris; ideò præſertim, quod à principio iſtius rebellionis,id,quod poſtea viſum fuit, præſciuerint,atque prædixerint,inſculptum in corde ſemper habentes damnum hoiuſmodi. Cum ipſi, & non alij ſint qui modum aliquem, & medelam tribuerint ſerpenti morbo, totali perditioni reſiſten-

ſtentes, vt meritò ipſorum iudicium, conſiliumque ſequi de-
11 buerit. Exemplo ſit Alexander Seuerus magnæ pruden-
tiæ vir, vt in vita illius refert Aelius Lampridius, & Valentin.
Forſtèr. de iuriſd. Romana in princ. num. 59. & ſeqq. qui ſi tra-
ctabatur de iure ſolos doctos iuriſperitos in cõſiliũ adhibebat,
ſi verò de militari re, milites veteranos, ſenes, ac benemeri-
tos Duces, & locorum, regionumque peritos. Herodia. lib. 6. Si-
man. lib. 7. de repub. cap 6. num. 10. Annæ. Rober. lib. 2. rer. iud.
cap. 16. vbi adducit l. ſi irruptione § fin. ff fini. regund. memo-
ratq. Ciceron. in oratio pro L. Cornel. Balb. dixiſſe. *Etenim ſi
Quintus Sceuola ille augur cum de iure prædiatorio conſulere-
tur, homo iuris peritiſſimus, Cõſultores ſuos nonnunquam ad Fu-
rium, & Caſſellium prædiatores reijciebat. Sic nos de aqua no-
ſtra Tuſculana. M. Tugionem potius quam C. Aquilium conſule-
bamus, quod aſſiduus vſus vni rei deditus, & ingeniũ, & artem
ſæpè vincit. Quis dubitet de fœderibus, & de toto iure pacis, &
belli omnibus iuris peritiſſimis, Imperatores noſtros anteferre*:
Dicebàtque Andre. de Yſern. in tit. Hic finitur lex Conradi in
princ. num. 6. Quod Princeps debet eſſe conſiliatiuus, & habe-
re antiquos, & ſapientes, *in quibus*, vt dicitur Iob cap. 12. *eſt
ſapientia, & in multo tempore prudentia*, c. Epiſcopus 15. q. 7.
12 Nam vt Ariſtoteles ait lib. 8. politicorum. cap. 6. † impoſſibile
eſt, vel certè admodum difficilè, vt qui opera ipſa non tractat
peritè valeat iudicare, Quilibet enim dicebat Plato libr. 21. de
fortitudine ad ea idoneus eſt, in quibus ſapit. Valer. Maxim.
lib. 8. cap. 12. Flauuius Veget. in præfatio. libri de re milita. di-
cens. *Nemo agere metuit quod ſe bene didiciſſe confidit*. Frat. Io-
annes à Sancta Maria de Republica, & politia Chriſtiana, c. 13.
13 † Hinc dicebat Pogius libro 4. de vita Cyri ex Xenophon-
te traducta, ſolere homines quem in procurandis vitæ commo
dis prudentiorem putent, huius libenter conſilijs vti, quod, &
alijs in multis, & in corpore infirmis ſatis perſpicere, licet à qui-
bus ad vnguem ſeruantur medici præcepta, in mari quoque
nautas omnes gubernatori parere, ſic, & viatores itinerum
peritos ſequi: ſic etiam Plato conductores ſacræ aræ ad Eu-

E 3 cli-

clidem Geometram ire iuſſit, vt refert Valer.Max.d.c.12.§.3.
14 † Quare Plutarch.in tractat.an ſeni ſit gerenda Reſpublica.
dixit quod tunc maximè ſalua eſt, cum in ea conſilia ſenum
vigent,& arma iuuenum,Euripides in Bellerophonte . dicens
Manus quidem iuueniles ad agendum robuſtæ ſunt , ſeniorum
autem ſententiæ præſtant,Simanc.lib.7.de Republica cap.8.n.
15.et ſi Caſſiodo.lib.5.variar.epiſt.23.dixerit. *Oſtentent iuue-
nes noſtri bellis quod in gymnaſio didicere virtutis , ſchola mar
tia mittat examina , pugnaturus ludo qui ſe exercere conſueuit
in ocio.* nam quando Princeps hac vtitur prouidentia imperiū
15 ſeruat,& à nemine prouocatur,dicente D.Luca c.11. † *Cum
fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt omnia quæ*
16 *poſſidet* † Quia nemo prouocare, aut offendere audet quem
intelligit promptum,& expeditum eſſe ad vindictam,Veget.in
prologo lib.3.de re militari,Lipſius lib.5.ciuil.doctrinæ,cap.6.
17 Reuſner.lib.1.artis ſtratagemmaticæ, c. 21. † Et ſi hæc defi-
ciant Reſpublica debilitatur,& cadit ,vt viſum fuit in Alcibia-
de,& Coriolano cum proſpera, aut aduerſa fortuna Romano-
rum,& Athenienſium. Seneca lib.5.de benefic.cap.16. Patri-
tius de regno lib.9.cap.2. Nam hi Duces inſignes intra hu-
ius Babylonis tumultus velut alter Daniel reſpexere ,quæ via
pacis fuerit,vt dicitur Danielis c.6. Alij ſibi perſuadent con-
ſilijs vanis,quod facillimè ingreſſum parabit V. R. Maieſtas in
quietam,& pacificam Ieruſalem,& in fine conceptuum ſuorū,
18 reperietur in turbata Babylone . † Nam cum vnuſquiſque
deſideret eſſe Dedalus ,cuius artificij ingenioſè inuenta Pli-
nius commemorat lib.7.cap.56. multiplices addit labores in-
extricabilis Labyrinthi ad cōſeruationem,& cuſtodiam furen-
tis Minotauri tyrannidis iſtius, quæ ſenſim abſorbuit ſangui-
nem fidelis Hiſpaniæ, conſumendo generoſiores iuuenes illu-
ſtrium harum Athenarum,donec aliquis alius fortis,& animo-
ſus Theſeus, (vt Plutarch. in vita illius primi ſcribit) Ingre-
diatur,ductus filo patientiæ,prudentiæ, & vigilantiæ, in ſecre-
tiora,& intima iſtius Labyrinthi,illique cōcedatur triumphus
19 iſtius Minotauri †, cuius effigies inter militaria Romanorum
ſi-

ſigna, teſte Fabio, id protendebat, quod non minus occulta debeant eſſe conſilia Principum, ac Ducum, quàm olim fuerit Labyrinthus Minotauri domiciliũ, vt notat Andr. Alciat. emblem. 12. & Claud. Minois ad eum.

Viam pacis, omnes quidem homines in bello experti, facilè repererunt, iuxta regulas Rerumpub. quæ benè ordinatę ſunt, & veræ militiæ lege naturali, diuina, & poſitiua præditas, noſtriſque ſæpè proprijs oculis, miſerando cum rerum exitu, experti ſumus. Illa autem cauſa ſubeſt, quod bellum quod contra ſubditos rebelles mouetur, potentioribus, ac validioribus exercitibus ducitur, eò vſque donec omninò, tota-
20 literque ſubiugati fuerint. † Nam vt Caſſiodorus ait, libr. 2. variar. epiſt. 16. *Nutriunt præmiorum exempla virtutes, nec quiſquam eſt, qui non ad morum ſummam nitatur aſcendere quando irremuneratum non relinquitur, quod conſcientia teſte*
21 *laudatur*. † Iſta enim eſt vera, & ſecurior via reducendi hos ſtatus, & ſecura reddendi cum reuerentia, & timore reliqua regna Sac. Reg. Maieſtatis veſtræ. Denique in lege Deuteronom. cap. 19. ſcriptum eſt. *Non miſereberis illius*. Nam eſt aliquando iniuſta miſericordia. c. eſt iniuſta 23. q. 4 vbi ex
22 1. Regum cap. 15 dicitur, † quod Saul Dei contraxit offenſam; quia miſeratus eſt Agag hoſtium Regem, quem prohibuerat diuina ſententia ſeruari, P. Greg. lib. 13. de Repub. c. 10. num. 3. & Pſalm. 17. dicitur, *Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar donec deficiant*. D. Auguſt. ad Bonifacium Comitem epiſt. 50 & habetur in cap. ſi Eccle-
23 ſia 23. quæſt. 4. † Etenim multo tempore non ſinere peccatoribus ex ſententia agere; ſed ſtatim vltionem adhibere, magni beneficij indicium eſt, vt dicitur Machab. cap. 6. & concedere moras nihil aliud eſt, quàm vires tribuere Antæoni huic, qui niſi violenter à terra eleuetur, & ſpiritus eius in aere opprimatur, nouas ſemper vires acquiret, quibus renouare poſſit luctam. Vti autem clementia cum ſubdito, qui de erroribus commiſſis nondum pænituit, debitaque ſeſe humilitate in pias Sac. Reg. Maieſt. veſtræ manus nequaquam tradidit, au-

daciorem reddet, præſertim ſi lenitas fuerit cauſa concluden-
24 di pacem, præteritis ſimilem † Ex quibus oriri ſolent magnæ quandoquè difficultates, & pericula, & vt inquit Seneca lib. 1. de clem. cap. 4. *Tamdiù ab iſto periculo hic populus aberit, quamdiù ſciet ferre frenum, quem ſi quando abruperit, vel aliquo caſu diſcuſſum reponi ſibi paſſus non erit, hæc vnitas, & hic maximi Imperij contextus, in partes multas diſſiliet, dominandique finis erit, qui parendi fuit*; Et qui tale conſilium amplecti voluerit, plures circumſtantias animaduertere debet.

QVID DEBEAT ANIMADVERTI in contractibus pacis.

SVMMARIVM.

1 *Clementia Regis Catholici ergà ſtatus belgicos extollitur.*

2 *Sententia benignior, & clementior amplectenda.*

3 *Indecens eſt cum ſubditis rebellibus pacta inire.*

4 *Ioannis* 11. *Luſitanorum Regis pietas commemoratur.*

5 *Patientia, & admonitio debent vindictam præcedere.*

6 *Delinquens admonitus veniam non meretur.*

7 *Improbitas nullo flectitur officio.*

8 *Parentum correctio in liberos qualis?*

9 *Morbi inueterati per dura, & aſpera coercentur.*

10 *Punitio quantò plus differtur, amplius culpæ creſcunt.*

11 *Impunitatis ſpes peccandi illecebræ ſunt.*

12 *Medicorum conſilium eſt, vbi leuia non proſunt, aſperiora adhibere remedia.*

13

Digitized by Google

13 *Imperator in medela Reipublicæ ferrum vltimo loco adhibere debet.*

14 *Morbis extremis remedia extrema adhiberi conuenit.*

15 *Bellum eſt ex atrocioribus remedijs.*

16 *Hominum ingenia interdum aſperis remedijs experiēda.*

17 *Scelera multiplicantur, impijs multiplicatis.*

18 *Pax regni etiam morte filij quærenda, & ibi exemplum Dauidis, & Abſalonis.*

19 *Scelera dum non reſecantur, creſcunt.*

20 *Turpi facto quilibet commoueri debet.*

21 *Honeſtum factum factorem beneuolum reddit.*

22 *Virtus amari facit etiam ignotos.*

23 *Vulgus ſequitur vtentem liberalitate, iuſtitia, & fide.*

24 *Inhumanum eſt facere, quod gratiam non generat; ſed victum oſtendit.*

25 *Subditi debent pugnare pro legitimo Principe, & non pro ſeditioſo.*

26 *Rebelles, & ſeditioſos fouentes, vituperio digniſſimi.*

27 *Libertatem præ ſe ferunt, vt ipſam occupent poſtea qui alicuius imperium conantur euertere.*

28 *Regiminis recti non eſt; Rebelles alterius Principis fouere.*

29 *Iuſtitia diuina tarditatem ſupplicij, grauitate pœnæ compenſare ſolet.*

30 *Praui bonitate Principum abuti ſolent.*

31 *Ioſue vicit Reges pugnantes contra Iſrael.*

32 *Peccatores in luce veluti cæci progrediuntur.*

33 *Adamantis durities animalis ſanguine molleſcit.*

34 *Homines ad peccandū aſſueti abſque grauibus pœnis non remouentur ab eis,*

35 *Belli aſſiduitate Rebellium Vires minuendæ.*

36 *Nocitura quæ ſunt, debilitari conuenit.*

37 *Pacta inhoneſta pulchrum pacis nomen demerentur.*

38 *Libertatem affectant qui ſeruiunt inuiti.*

39 *Princeps fidē* Rebellibus *præſtare non debet; ſed arma au-*

Digitized by Google

auferre, & præſidia ſuperponere.

40 *Fortuna leues mutationes habet.*

41 *Pacis tractatus qualiter ſecuriores ſint.*

42 *Euenire quæ poſſunt præcaueri debent.*

43 *Vituperio dignum eſt, lugere caſum in quẽ proprio defectu incidimus.*

44 *Turpe eſt dicere non putabã hoc ita eventurum.*

45 *Prudentia eſt cauere, quæ non putantur emergere poſſe.*

46 *Conſilium ſerum capere, miſerum eſt.*

47 *Senator prudens, quid proſpicere debet in Reipublicæ periculo.*

48 *Hoſtis improuiſus faciliùs opprimitur.*

49 *Munitio tractanda eſt in pace, & otio.*

50 *Nauclerus qui non credidit ſignis tempeſtatis, miſericordia indignus cenſetur in illa.*

51 *Terentij Varronis temeritas damnum irreparabile attulit Romanis.*

52 *Athenæ ſerò luxere tyrannidem eò quod Alcibiadi nõ crediderant.*

53 *Traſybulus optimus Ciuis tyrannide liberauit Athenas.*

54 *Hannibal riſit in luctu Carthaginis victæ, & quare.*

55 *Perſeus Rex victus à Paulo Aemilio vilipendio affectus.*

56 *Roderici Gothorum Regis lachrimæ Hiſpanijs parũ profuere.*

57 *Hoſtes ſubacti frenandi ſunt ne recalcitrare queant.*

58 *Seruus quis illius eſt, à quo fuit ſuperatus.*

59 *Morbi accidentia poſt chryſin, periculoſiora ſunt.*

60 *Seruus verberibus potiùs, quàm verbis eruditur.*

61 *Seruus inobediens Domino, quando, & qualiter puniendus.*

62 *Hominum aliquot ingenia, melius duro, quam facili fræno reguntur.*

63 *Pius impium expellere debet.*

64 *Inimico fides in perpetuum adhibenda non eſt.*

65 *Veniæ facilitas incentiuum delinquendi tribuit.*

66 *Seueritate ſunt coercendi Rebelles.*

AR-

ARGVMENTVM.

Quando ſit vtendum clementia, & de impunitatis dãnis, & bello quando ſit decertandum pro imperij conſeruatione, & contra Rebelles, & eorum fautores, & libertatem affectantes, & de pacis tractatibus. Prouidentia futurorum, qualiterq; agendum cum ſeruis, & vaſallis rebellibus.

CONSIDERATIO I.

1 PIa † clementia, & manſuetudo, qua S. R. V. Maieſtas, tanquam Catholicus Rex, cum ſubditis ſuis ſemper vſa eſt, (vt ex multis exemplorum experimentis perſpicuum eſt) alijs, Chriſtianis præſertim Principibus, pietatem, ac prudentiam cum eximia potentia coniunctam, quibus à Deo Opt.Max. liberaliter inſignita eſt, oſtentauit. Nam cum cauſam iſtam iuſtificare, ac diſcernere ſecum ſtatuiſſet, ab omni ſeueritatis genere abſtinuit, & cum omnium admiratione ingratis ſuis ſubditis, leges benignitatis, pacis, quietis, & concordiæ nedum condidit; ſed habenas etiam quibus coerceri debebãt clementer remiſit, pacta deſiderata inijt, extrahendo præſidia, ſuſpendendo arma iamdudum capta, alijſque quibus potuit modis, ad veram pœnitentiam eoſdem inuitãdo, cæcitatem illorum, manſuetudine ſua conuincendo, multoſque demum cum promiſſis, & oblationibus ad ſeruitium ſuũ aſciſcendo. In quo
2 † ſententiam benigniorem, & clementiorem profectò ſequutus eſt, de qua Diodatus apud Thucididem libr. 3. hiſtor.n.32. & Giomontis apud Guicciard.lib.9. hiſtor nu.2. Hieron.Frachetta in ſeminario ſtatus, & belli cap.48. nu. 3. *Oſtendens*, vt Seneca inquit lib.1. de clemen.cap.13. *quam inuitus aſpero remedio manus admoueat, in cuius animo nihil hoſtile, nihil efferum eſt*. Nam licet illorum ſcelera ſeueriſſimè corrigi debuiſſent, omnem tamen indignationem ſepoſuit, vt anſam

ſam; & occaſionem exaſperandi, quietemque publicam
3 perturbandi auferret † Et quamuis certò ſciret Sacr.R. Maieſtas indecens quidem eſſe, ac legibus diuinis, & humanis, nec non naturali rationi, & antiquioribus, & recentioribus exemplis obſtrepere, vt Princeps cum ſubditis rebellibus pacem tractare quæreret; nihilominus tamen S.R. M. veſtra inſtar Pellicani filiolos ſuos piè miſerantis, ſanguinem, & theſauros propriorum viſcerum Hiſpaniæ ſuæ, profundere, nequaquam dedecuit, vt inſolentiam illorum mitigaret, & eos ad ſuauius iugum ferendum cohortaretur, & veluti adoptiuos ſuos filios, à virulentis Aſpidum morſibus, ingratitudinis, & inobedientiæ ſcilicet immunes redderet, paratumque ſe oſtenderet pro ſalute ipſorum ſanguinem in poſterum quoque profun-
4 dere; ad imitationem † Ioannis I I. Luſitanorum Regis de quo hoc memorat Oſorius libro 1. de rebus Emanuelis. Petrus Gregorius lib. 8. de
5 Repub. cap. 1. nu. 19. † Cum ipſi cordi ſemper fuerit poſt primam culpam, non ſtatim deſiderare vindictam; ſed iuſſa potiùs in admonitionē conuertere, *ne ſaltim nimia diſtrictio ſequatur, quam lenis patientia non præcedat*, vt dicebat Theodorus Rex apud Caſſiodorum lib. 4. epiſt. 29.
6 rationem ſubijciens † *Quia non habet veniæ locum qui delinquit admonitus*. & comprobat Teren. in Adelph. actu 1. ſcena 1. à verſibus,

Pudore, & liberalitate liberos
Retinere ſatius eſſe credo quam metu.

Verū ipſi ingrati, ac ſtulto corde tā eximia S.R.V. Maieſtatis miſericordia abutentes, in noua, grauioraq; poſtmodum crimina inciderunt, oſtenden-
7 tes quàm verum ſit, † quod improbitas nullo flectitur officio, vt obſeruat Bartholom. Philipp. de conſilio, & conſiliarijs diſcur. 13. nu. 7. ex quo clarè perſpicitur, quod hoc non ſit conueniens antidotū quo curari debent, vt inquit Seneca lib. j. de clement. c. 14.

Vbi

Vbi bonorum parentum offi-
8 cium narrans,ait, † Quod obiurgare liberos nonnunquam blandè, nonnunquam minaciter ſolent; aliquando etiam admonere verberibus. N*unquid (*ait*) aliquis ſanus filiũ à prima offenſa exhæredat? niſi magnæ, & multæ iniuriæ patientiam euicerint: niſi plus eſt, quod timet, quàm quod damnat, non accedit ad decretorium ſtylum. Multa ante tentat, quibus dubiam indolẽ, & peiori loco iam poſitam, reuocet, ſimul deplorata eſt, vltima experitur; nemo ad ſupplicia exigenda peruenit, niſi qui remedia conſumpſit, hoc quod parenti etiam Principi faciendum eſt, quem appellauimus Patriæ Patrem non adulatione vana adducti* & Cicero in oratio.pro Sexto Roſcio Amerino dicens. *Veriſimile non eſt odio fuiſſe parenti filium ſine cauſis multis, & magnis, & neceſſarijs.* Annę. Rober.lib.2. rer.iudic.cap.9. Quintilia. declam. 374. vbi ait N*unquam leuiter excan-*
9 *deſcunt patres*, † vt *Corporis quidam morbi veteres, & diu aucti, non niſi per dura, & aſpera coercentur. Sic corruptus ſimùl, & corruptor, ager, & flagrans animus haud leuioribus remedijs reſtinguendus eſt, quum libidinibus ardeſcit.* ait Tacit. 3. Annal. Lipſius lib.4. ciuil. doctr.c.9. facit illa extrauagans conſtitutio qui ſint rebelles titul. quomodo in læſæ maieſtatis
10 crimine procedatur, † quod quantò plus differtur punitio, tantò ampliùs culpa creſcit, & gentibus pernicioſiùs exemplum tranſit. Demoſthenes in orat.aduerſus My-
11 diam, probans, † maximas peccandi illecebras eſſe, impunitatis ſpem, & ideo conuenire, vt quicunque fuerit deprehenſus deliquiſſe, meritum ſupplicium luat, M. Tull. in orat.pro Milone, Iuſtus Lipſius lib.4.ciuil. doctr.cap.9. Cicero in Lælio. *Improbis pęna ſtatuẽda eſt, vt quos natura retinere in officio non poteſt, ij magnitudine pænæ maleficio ſubmoueantur.* Idem M.Tullius in orat. pro Roſcio Amerino, & ad Brutum libro 10. epiſt.15. Maſtix Fallitorum Danielis Sauterij cap.22.

• Vnde Tertul.lib.4 aduerſus Marcionem. ait *Diſciplinæ intereſt iniuriam vindicari.*

ri. *Metu enim vltionis omnis*
iniquitas refrenatur. Ann.Ro
bert.libr.1.rer.iudic. cap.13.
Nam hæc eſt medicina ſecu-
rior circa illos, quibus leni-
12 tas, & benignitas obfuit †
Nam, vt ait Petrus Magnus
in lib.de conſilio cap.7. *In*
corporibus curandis prudentio
res Medici *ea vtuntur ratio-*
ne, vt ſi quid infectum, parũ-
que ſyncerum ſit, id tamdiù
tollerent, & quaſi diſſimulent,
quod ad illud quiete, atque
inedia ſanari poſſe confidunt
vbi vim morbi ſenſim gliſcere
animaduertunt, latiuſque in-
dies ſerpere, tum verò aperto
Marte obſiſtunt, veneniſque,
ac potentioribus remedijs labẽ
omnem expellere, morbique
cauſas radicitùs euellere conã-
tur; nec turbare paululum
dubitant caducam illam, bre-
uique duraturam quietem, vt
firmam, ac diuturnam corpori
13 *pariant ſanitatem* † Scipioq;
vt Plutarch. in Apopht. re-
fert, dicere ſolebat, Imperato
rem, vt Medicum vltimo loco
ad malum curandum, ferrum
adhibere debere, vt tradit Le
lius Zæchius lib.2. de Princi
14 pe cap.4.num.1. † Extremis
enim morbis, extrema reme-
dia conueniunt. Hippocra-
tes in 1.Aporiſm. 6. Chriſto-
phor.Chericus in coronide
qq.polit.circa finem.
15 † Bellum namque ex atro-
ciſſimis, & ſæuiſſimis eſt re-
medijs, quæ adhibenda ſunt,
quoties extrema id neceſſitas
poſtulat, quemadmodum, &
Medicos videmus, tunc vre-
re, aut ſecare membrum ali-
quod, vbi totum corpus pe-
riclitari videtur. Reuſner. lib.
1: artis ſtratagem. capit. 16.
Hippo.d li.1. Aphoriſ.6. Bar-
thol.Philip.de conſilio, & cõ-
16 ſiliarijs num.8.† Hominum
enim ingenia interdum re-
medijs aſperis experienda, &
more Medicorũ, vt ait Baud.
in lib. de fœnore, *Venena*
venenis procuranda. Qui
enim aliter fiat in corpore
tàm ægro, tàm exulcerato, ac
pęnè depoſitæ ſalutis. Ma-
ſtix Fallit. Danielis Sauterij
cap.25.
17 † Et comprobatur Sapientis
ſententia Prouerb.cap.29. di
centis, *In multiplicatione im-*
piorum, multiplicabuntur ſce-
lera, exemplumq; præſtat ſa-
cra pagina 2. Reg. cap. 18.
18 † Nam cum aliter non me-
ruerit pacem habere domus

Da-

Dauid^c, niſi Abſalon filius eius, in bello, quod contra Patrem gerebat fuiſſet extinctus, occumberetque quamuis magna cura ſuis mandaſſet, vt eum quantùm poſſent, viuum ſaluumq; ſeruarent, vt eſſet, cui paternus affectus ignoſceret, id ei reſtitit perditum flere, & ſui regni pace acquiſita ſuam mæſtitiam conſolari, D Auguſt. Epiſtol. 50. ad Bonifacium de coercendis Hæreticis, cap. quis
19 enim 23. q. 5. † Vnde D. Chryſoſtomus ſermo. de Abſalone dixit, *Semper ſcelera dum non reſecantur increſcũt, & in augmenta facinorum proſilitur, quoties ſecura impunitate peccatur.* D. Auguſt. ſerm. 15. de Verbis Domini, vbi ait, *Si ſeueritas diſciplinæ dormiat, repreſſa diſciplina ſauit impunita nequitia*. D. Bernar. libr. 3. de conſideratione ad Eugenium, vbi ait, *Impunitas incuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ, tranſgreſſionum nutrix*, optimè Simancas libr. 9. de Repub. cap. 22. num. 14. & ſeqq. *Sicut enim diſciplina cautelam, ſic inſolentem pronior indulgentia creat audaciam*: inquit Arnulph. in epiſt. ad Alexand. Papam fol. 47. *Nam pietatis genus eſt in illos diſtringere, qui ſe ſceleratis docentur actionibus miſcuiſſe*, vt Caſſiodo. ait lib. 2. epiſt. 14. Annæ. Robert. lib. 1 rerum iudic. c. 10.

20 † Quis ergo erit, qui non offendatur, commoueaturque huius rebellionis turpitudinem audiendo: Nam vt M. Tullius inquit libr. 5. de fin. *Quis tam inhumanus erit, qui non commoueatur videndo rẽ aliquam turpiter factam? Et quis non probabit bonum, &*
21 *honeſtum?* † Nam ſecundum Ciceronem ipſum in orat. pro M. Marcello, Proprium eſt hominis qui audit, legit uè factum aliquod clementiæ non ſolùm ſi verum ſit; imò ſi fictum, accendi affectu, & amore illius qui tale fuit operatus, quamuis nunquam illũ
22 viderit, & agnouerit † Virtus enim eſt huiuſmodi, vt & quos nunquam vidimus, amare nos faciat; Virtus namque ſui natura amabilis eſt, ſicut vitium odibile. Aeneas Syluius epiſt. 84. & epiſt. 101.

Quem non commouebit igitur S.R.M. veſtræ clemen-

tia

tia ex omnibus ſuis actioni-
bus reſplendens,exceptis bar-
baris, proteruiſque hiſcè po-
pulis,ac ipſimet humanæ na-
23 turæ repugnantibus † Nam
vt ipſe Cic. inquit,lib 2. de
offi.Vulgus vehemẽter amat,
& propria natura impellitur ,
&cogitur ſequi illũ,qui vtitur
liberalitate , iuſtitia , & fide,
& actus manſuetudinis ope-
ratur,& efficit:Quod benigni
tatis exemplum in medium
poterit adferri, quod non re-
periatur in pace cum ipſis fa-
cta? Qualis ingratitudo ma-
gis poterit protendi , quam
ipſorũ,quæ eo lapſa eſt, vt nõ
ſolum recognoſcere deſinant
iſtam magnificentiam; ſed ſi-
bimet etiã nefariè perſuadeãt
24 ſeſe victores eſſe †,nã vt ait
Cicero in Orat. pro Plancio.
Non eſt res tam inhumana ,
crudelis , & fera , vt efficere
aliquid quod non ſolũ gratiã
ſibi non generet;ſed quod vi-
ctus appareas ex eo , O im-
menſa ingratitudo,digna vti-
que vt viuis furentis belli flã-
mis opprimatur,vel igne diui
nitùs impetrato, vt Helias fe-
cit.4.Reg.c.1. & memoratur
in c.ea vindicta 23.q.4. dicẽ-
do cum Iſaia cap.50.*Ecce vos*
*omnes accendentes ignem ac-
cincti flammis ambulate in
lumine ignis veſtri, & in flã-
mis,quas ſuccendiſtis de manu
mea factum eſt hoc vobis in
doloribus dormietis,*l.fin.C.de
ſum. Trin. & fide catholica.
Iacob. de Bellou. lib.2. prax.
crim.c. 13.n.10. Chriſtopho-
rus Chericus in coronide cẽ-
turiæ quæſt. Polit.q.23. cum
re uera S. R. veſtra Maieſtas
poſſit,iuſteque dicere cum
Iſaia c.1. *Filios enutriui , &
exaltaui; ipſi autem ſpreuerũt
me. Cognouit bos poſſeſſorem
ſuũ, & aſinus præſepe Domini
ſui; Iſrael autem me non cogno-
uit, & populus meus non intel-
lexit.Væ genti peccatrici popu-
lo graui iniquitate, ſemini ne-
quam, filijs ſceleratis , dereli-
querũt Dominũ,blaſphemarũt
Sanctum Iſrael,abalienati ſũt
retrorſũ,*& cap.30. *Propterea
hæc dicit Sãctus Iſrael.Pro eo,
quod reprobaſtis verbum hoc,
& ſperaſtis in calũnia, & in
tumultu, & innixi eſtis ſuper
eo;propterea erit vobis iniqui-
tas hæc,ſicut interruptio cadẽs
& requiſita in muro excelſo.
Quoniam ſubitò dum non ſpe-
ratur,veniet contritio eius, &
comminuetur ſicut conteritur
la-*

Digitized by Google

lagena Figuli contritione valida, & non inuenietur de fragmentis eius teſta, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fouea. De quibus Diuina Scriptura eiuſdem Prophetæ cap. 28. ait. *Dixiſtis, percuſſimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum:*
25 † cum præſtet, Deoq; ſit gratius, vt ſubditi pro legitimo Principe pugnent; quàm cũ ſeditioſo, ac ciuilis belli authore, ſe coniungant. Nicæta Choniat. in Annal. Iſaac Angeli lib. 1.
26 † Vituperio enim digniſſimi ſunt, qui pecunia, vel quoquo alio modo ſeditioſorum peruicaciam fouẽt; Nec bonam conſcientiam tuetur externus Princeps, imò Tyrannũ agit, quicunq; ſubditos perduelles laudat, & præmijs in peſſimo illo propoſito alit, vt tradit Nicæta lib. 7. Annal. Manuelis Comneni, ex cuius ſententia, nulla innata honeſtatis notione fit, vt ſubditi legitimo Principe repudiato ad ambitioſum Monarchiæ cupidiſſimũ, & aureis machinis omnia iura labefactantem, deficiant
27 † Multi enim, vt imperium euertant, libertatem præſeferunt, vt poſtquam euerterint illam aggrediantur, vt notat Tacitus lib. 16. Annalium, docente experientia, quod nullus vnquam principatum ſibi concupiuit, quin hæc eadem ſpetioſa vocabula vſurparit. Idem Tacit. lib. 4 Georg. Paglia. obſer. 295. ad eum lib. 1.
28 † Nec recti regiminis rationi conuenit, vt Princeps recipiat, & foueat rebelles alterius, vt inſinuat Ariſt. Polit. 2. cap. 13. huic normæ attribuens quietem Cretẽſium; quia vicinæ ciuitates, quãuis bella inuicem gerant; nulla tamen earum rebelles recipit. Geor. Pagliar. obſeru. 184. ad lib. 2. Taciti, qui plura in comprobationem adducit. Vannozius in animaduerſ. polit. vol. 2. num. 1042. dicens, ac probans quod rebellis ab aliquo Principe non deberet aſſecurari ab alio.
29 † Quis dubitat quod iuſtitia diuina tarditatem ſupplicij, maiori cum grauitate & atrocitate pænæ compenſatura tandem ſit; licet diuini numinis ira, lento quodammodo gradu ad vindictã procedere

clidem Geometram ire iuſſit, vt refert Valer.Max.d.c.12. §.3.
14 † Quare Plutarch.in tractat.an ſeni ſit gerenda Reſpublica.
dixit quod tunc maximè ſalua eſt, cum in ea conſilia ſenum
vigent,& arma iuuenum,Euripides in Bellerophonte . dicens
Manus quidem iuueniles ad agendum robuſtæ ſunt , ſeniorum
autem ſententiæ præſtant,Simanc.lib.7.de Republica cap.8.n.
15.et ſi Caſſiodo.lib.5.variar.epiſt.23.dixerit. *Oſtentent iuue-*
nes noſtri bellis quod in gymnaſio didicere virtutis , ſchola mar
tia mittat examina , pugnaturus ludo qui ſe exercere conſueuit
in otio. nam quando Princeps hac vtitur prouidentia imperiũ
15 ſeruat,& à nemine prouocatur,dicente D.Luca c.11. † *Cum*
fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt omnia quæ
16 *poſſidet* † Quia nemo prouocare, aut offendere audet quem
intelligit promptum,& expeditum eſſe ad vindictam,Veget.in
prologo lib.3.de re militari,Lipſius lib.5.ciuil.doctrinæ,cap.6.
17 Reuſner.lib.1.artis ſtratagemmaticæ, c.21. † Et ſi hæc defi-
ciant Reſpublica debilitatur,& cadit ,vt viſum fuit in Alcibia-
de,& Coriolano cum proſpera, aut aduerſa fortuna Romano-
rum,& Athenienſium. Seneca lib.5.de benefic.cap.16. Patri-
tius de regno lib.9.cap.2. Nam hi Duces inſignes intra hu-
ius Babylonis tumultus velut alter Daniel reſpexere ,quæ via
pacis fuerit,vt dicitur Danielis c.6. Alij ſibi perſuadent con-
ſilijs vanis,quod facillimè ingreſſum parabit V. R. Maieſtas in
quietam,& pacificam Ieruſalem,& in fine conceptuum ſuorũ,
18 reperietur in turbata Babylone . † Nam cum vnuſquiſque
deſideret eſſe Dedalus ,cuius artificij ingenioſè inuenta Pli-
nius commemorat lib.7.cap.56. multiplices addit labores in-
extricabilis Labyrinthi ad cõſeruationem,& cuſtodiam furen-
tis Minotauri tyrannidis iſtius, quæ ſenſim abſorbuit ſangui-
nem fidelis Hiſpaniæ, conſumendo generoſiores iuuenes illu-
ſtrium harum Athenarum,donec aliquis alius fortis,& animo-
ſus Theſeus, (vt Plutarch. in vita illius primi ſcribit) Ingre-
diatur,ductus filo patientiæ,prudentiæ, & vigilantiæ, in ſecre-
tiora,& intima iſtius Labyrinthi,illique cõcedatur triumphus
19 iſtius Minotauri †, cuius effigies inter militaria Romanorum

ſi-

ſigna, teſte Fabio, id protendebat, quod non minus occulta debeant eſſe conſilia Principum, ac Ducum, quàm olim fuerit Labyrinthus Minotauri domiciliũ, vt notat Andr. Alciat. emblem. 12. & Claud. Minois ad eum.

Viam pacis, omnes quidem homines in bello experti, facilè repererunt, iuxta regulas Rerumpub. quæ benè ordinatę ſunt, & veræ militiæ lege naturali, diuina, & poſitiua prædita, noſtriſque ſæpè proprijs oculis, miſerando cum rerum exitu, experti ſumus. Illa autem cauſa ſubeſt, quod bellum quod contra ſubditos rebelles mouetur, potentioribus, ac validioribus exercitibus ducitur, eò vſque donec omninò, tota-
20 literque ſubiugati fuerint. † Nam vt Caſſiodorus ait, libr. 2. variar. epiſt. 16. *Nutriunt præmiorum exempla virtutes, nec quiſquam eſt, qui non ad morum ſummam nitatur aſcendere quando irremuneratum non relinquitur, quod conſcientia teſte*
21 *laudatur*. † Iſta enim eſt vera, & ſecurior via reducendi hos ſtatus, & ſecura reddendi cum reuerentia, & timore reliqua regna Sac. Reg. Maieſtatis veſtræ. Denique in lege Deuterc nom. cap. 19. ſcriptum eſt. *Non miſereberis illius*. Nam eſt aliquando iniuſta miſericordia. c. eſt iniuſta 23. q. 4 vbi ex
22 1. Regum cap. 15 dicitur, † quod Saul Dei contraxit offenſam; quia miſeratus eſt Agag hoſtium Regem, quem prohibuerat diuina ſententia ſeruari, P. Greg. lib. 13. de Repub. c. 10. num. 3. & Pſalm. 17. dicitur, *Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar donec deficiant.* D. Auguſt. ad Bonifacium Comitem epiſt. 50 & habetur in cap. ſi Eccle-
23 ſia 23. quæſt. 4. † Etenim multo tempore non ſinere peccatoribus ex ſententia agere; ſed ſtatim vltionem adhibere, magni beneficij iudicium eſt, vt dicitur Machab. cap. 6. & concedere moras nihil aliud eſt, quàm vires tribuere Antæoni huic, qui niſi violenter à terra eleuetur, & ſpiritus eius in aere opprimatur, nouas ſemper vires acquiret, quibus renouare poſſit luctam. Vti autem clementia cum ſubdito, qui de erroribus commiſſis nondum pænituit, debitaque ſeſe humilitate in pias Sac. Reg. Maieſt. veſtræ manus nequaquam tradidit, au-

daciorem reddet, præſertim ſi lenitas fuerit cauſa concluden-
24 di pacem, præteritis ſimilem † Ex quibus oriri ſolent magnæ quandoquè difficultates, & pericula, & vt inquit Seneca lib. 1. de clem. cap. 4. *Tamdiù ab iſto periculo hic populus aberit, quamdiù ſciet ferre frenum, quem ſi quando abruperit, vel aliquo caſu diſcuſſum reponi ſibi paſſus non erit, hæc vnitas, & hic maximi Imperij contextus, in partes multas diſſiliet, dominandique finis erit, qui parendi fuit*; Et qui tale conſilium amplecti voluerit, plures circumſtantias animaduertere debet.

QVID DEBEAT ANIMADVERTI in contractibus pacis.

SVMMARIVM.

1 *Clementia Regis Catholici ergà ſtatus belgicos extollitur.*

2 *Sententia benignior, & clementior amplectenda.*

3 *Indecens eſt cum ſubditis rebellibus pacta inire.*

4 *Ioannis* 11. *Luſitanorum Regis pietas commemoratur.*

5 *Patientia, & admonitio debent vindictam præcedere.*

6 *Delinquens admonitus veniam non meretur.*

7 *Improbitas nullo flectitur officio.*

8 *Parentum correctio in liberos qualis?*

9 *Morbi inueterati per dura, & aſpera coercentur.*

10 *Punitio quantò plus differtur, amplius culpæ creſcunt.*

11 *Impunitatis ſpes peccandi illecebræ ſunt.*

12 *Medicorum conſilium eſt, vbi leuia non proſunt, aſperiora adhibere remedia.*

13

13 *Imperator in medela Reipublicæ ferrum vltimo loco adhibere debet.*

14 *Morbis extremis remedia extrema adhiberi conuenit.*

15 *Bellum eſt ex atrocioribus remedijs.*

16 *Hominum ingenia interdum aſperis remedijs experiẽda.*

17 *Scelera multiplicantur, impijs multiplicatis.*

18 *Pax regni etiam morte filij quærenda, & ibi exemplum Dauidis, & Abſalonis.*

19 *Scelera dum non reſecantur, creſcunt.*

20 *Turpi facto quilibet commoueri debet.*

21 *Honeſtum factum factorem beneuolum reddit.*

22 *Virtus amari facit etiam ignotos.*

23 *Vulgus ſequitur vtentem liberalitate, iuſtitia, & fide.*

24 *Inhumanum eſt facere, quod gratiam non generat; ſed victum oſtendit.*

25 *Subditi debent pugnare pro legitimo Principe, & non pro ſeditioſo.*

26 *Rebelles, & ſeditioſos fouentes, vituperio digniſſimi.*

27 *Libertatem præ ſe ferunt, vt ipſam occupent poſtea qui alicuius imperium conantur euertere.*

28 *Regiminis recti non eſt; Rebelles alterius Principis fouere.*

29 *Iuſtitia diuina tarditatem ſupplicij, grauitate pœnæ compenſare ſolet.*

30 *Praui bonitate Principum abuti ſolent.*

31 *Ioſue vicit* Reges *pugnantes contra Iſrael.*

32 *Peccatores in luce veluti cæci progrediuntur.*

33 *Adamantis durities animalis ſanguine molleſcit.*

34 *Homines ad peccandũ aſſueti abſque grauibus pœnis non remouentur ab eis,*

35 *Belli aſſiduitate Rebellium Vires minuendæ.*

36 *Nocitura quæ ſunt, debilitari conuenit.*

37 *Pacta inhoneſta pulchrum pacis nomen demerentur.*

38 *Libertatem affectant qui ſeruiunt inuiti.*

39 *Princeps fidẽ* Rebellibus *prę-ſtare non debet; ſed arma au-*

auferre, & præſidia ſuperponere.

40 *Fortuna leues mutationes habet.*

41 *Pacis tractatus qualiter ſecuriores ſint.*

42 *Euenire quæ poſſunt præcaueri debent.*

43 *Vituperio dignum eſt, lugere caſum in quẽ proprio defectu incidimus.*

44 *Turpe eſt dicere non putabã hoc ita euenturum.*

45 *Prudentia eſt cauere, quæ non putantur emergere poſſe.*

46 *Conſilium ſerum capere, miſerum eſt.*

47 *Senator prudens, quid proſpicere debet in Reipublicæ periculo.*

48 *Hoſtis improuiſus faciliùs opprimitur.*

49 *Munitio tractanda eſt in pace, & otio.*

50 *Nauclerus qui non credidit ſignis tempeſtatis, miſericordia indignus cenſetur in illa.*

51 *Terentÿ Varronis temeritas damnum irreparabile attulit Romanis.*

52 *Athenæ ſerò luxere tyrannidem eò quod Alcibiadi nõ crediderant.*

53 *Traſybulus optimus Ciuis tyrannide liberauit Athenas.*

54 *Hannibal riſit in luctu Carthaginis victæ, & quare.*

55 *Perſeus Rex victus à Paulo Aemilio vilipendio affectus.*

56 *Roderici Gothorum Regis lacrimæ Hiſpanÿs parũ profuere.*

57 *Hoſtes ſubacti frenandi ſunt ne recalcitrare queant.*

58 *Seruus quis illius eſt, à quo fuit ſuperatus.*

59 *Morbi accidentia poſt chryſin, periculoſiora ſunt.*

60 *Seruus verberibus potiùs, quàm verbis eruditur.*

61 *Seruus inobediens Domino, quando, & qualiter puniendus.*

62 *Hominum aliquot ingenia, melius duro, quam facili fræno reguntur.*

63 *Pius impium expellere debet.*

64 *Inimico fides in perpetuum adhibenda non eſt.*

65 *Veniæ facilitas incentiuum delinquendi tribuit.*

66 *Seueritate ſunt coercendi Rebelles.*

AR-

ARGVMENTVM.

Quando ſit vtendum clementia, & de impunitatis dãnis, & bello quando ſit decertandum pro imperij conſeruatione, & contra Rebelles, & eorum fautores, & libertatem affectantes, & de pacis tractatibus. Prouidentia futurorum, qualiterq; agendum cum ſeruis, & vaſallis rebellibus.

CONSIDERATIO I.

1 PIa † clementia, & manſuetudo, qua S. R. V. Maieſt as, tanquam Catholicus Rex, cum ſubditis ſuis ſemper vſa eſt, (vt ex multis exemplorum experimentis perſpicuum eſt) alijs, Chriſtianis præſertim Principibus, pietatem, ac prudentiam cum eximia potentia coniunctam, quibus à Deo Opt.Max. liberaliter inſigni ta eſt, oſtentauit. Nam cum cauſam iſtam iuſtificare, ac diſcernere ſecum ſtatuiſſet, ab omni ſeueritatis genere abſtinuit, & cum omnium admiratione ingratis ſuis ſubditis, leges benignitatis, pacis, quietis, & concordiæ nedum condidit; ſed habenas etiam quibus coerceri debebãt clementer remiſit, pacta deſiderata inijt, extrahendo præſidia, ſuſpendendo arma iamdudum capta, alijſque quibus potuit modis, ad veram pœnitentiam eoſdem inuitãdo, cæcitatem illorum, manſuetudine ſua conuincendo, multoſque demum cum promiſſis, & oblationibus ad ſeruitium ſuũ aſciſcendo. In quo
2 † ſententiam benigniorem, & clementiorem profectò ſequutus eſt, de qua Diodatus apud Thucididem libr. 3. hiſtor. n. 32. & Giomontis apud Guicciard. lib. 9. hiſtor nu. 2. Hieron. Frachetta in ſeminario ſtatus, & belli cap. 48. nu. 3. *Oſtendens*, vt Seneca inquit lib. 1. de clemen. cap. 13. *quam inuitus aſpero remedio manus admoueat, in cuius animo nihil hoſtile, nihil efferum eſt.* Nam licet illorum ſcelera ſeueriſſimè corrigi debuiſſent, omnem tamen indignationem ſepoſuit, vt anſam

ſam; & occaſionem exaſpe-
randi, quietemque publicam
3 perturbandi auferret † Et
quamuis certò ſciret Sacr.R.
Maieſtas indecens quidem
eſſe,ac legibus diuinis, & hu-
manis,nec non naturali ratio
ni,& antiquioribus, & recen-
tioribus exemplis obſtrepere,
vt Princeps cum ſubditis re-
bellibus pacem tractare quæ-
reret; nihilominus tamen
S.R.M. veſtra inſtar Pelli
cani filiolos ſuos piè miſeran-
tis, ſanguinem, & theſau-
ros propriorum viſcerum Hi-
ſpaniæ ſuæ, profundere, ne-
quaquam dedecuit, vt inſo-
lentiam illorum mitigaret, &
eos ad ſuauius iugum feren-
dum cohortaretur, & veluti
adoptiuos ſuos filios, à viru
lentis Aſpidum morſibus, in-
gratitudinis, & inobedientiæ
ſcilicet immunes redderet,pa-
ratumque ſe oſtenderet pro
ſalute ipſorum ſanguinem
in poſterum quoque profun-
4 dere; ad imitationem † Ioan-
nis II.Luſitanorum Regis de
quo hoc memorat Oſorius li-
bro 1. de rebus Emanuelis.
Petrus Gregorius lib.8. de
5 Repub.cap.1.nu.19.† Cum
ipſi cordi ſemper fuerit poſt
primam culpam, non ſtatim
deſiderare vindictam; ſed
iuſſa potiùs in admonitionẽ
conuertere, *ne ſaltim nimia*
diſtrictio ſequatur, quam lenis
patientia non præcedat, vt di-
cebat Theodorus Rex apud
Caſſiodorum lib.4. epiſt. 29.
6 rationem ſubijciens † *Quia*
non habet veniæ locum qui de
linquit admonitus. & com-
probat Teren. in Adelph.
actu 1. ſcena 1. à verſibus,

Pudore, & liberalitate liberos
Retinere ſatius eſſe credo quam metu.

Verũ ipſi ingrati,ac ſtulto cor
de tã eximia S.R.V.Maieſta-
tis miſericordia abutentes,in
noua,grauioraq; poſtmodum
crimina inciderunt, oſtenden
7 tes quàm verum ſit, † quod
improbitas nullo flectitur of-
ficio, vt obſeruat Bartholom.
Philipp. de conſilio,& conſi-
liarijs diſcur.13.nu.7. ex quo
clarè perſpicitur, quod hoc
non ſit conueniens antidotũ
quo curari debent, vt inquit
Seneca lib.j. de clement.c.14.

Vbi

Vbi bonorum parentum offi-
8 cium narrans, ait, † Quod ob-
iurgare liberos nonnunquam
blandè, nonnunquam mina-
citer ſolent; aliquando etiam
admonere verberibus. *Nun-
quid* (ait) *aliquis ſanus filiũ
à prima offenſa exhæredat? ni-
ſi magnæ, & multæ iniuriæ pa
tientiam euicerint: niſi plus
eſt, quod timet, quàm quod
damnat, non accedit ad decre-
torium ſtylum. Multa ante
tentat, quibus dubiam indolẽ,
& peiori loco iam poſitam, re-
uocet, ſimul deplorata eſt, vl-
tima experitur; nemo ad ſup
plicia exigenda peruenit, niſi
qui remedia conſumpſit, hoc
quod parenti etiam Principi
faciendum eſt, quem appella-
uimus Patriæ Patrem non a-
dulatione vana adducti* & Ci-
cero in oratio. pro Sexto Ro-
ſcio Amerino dicens. *Veri-
ſimile non eſt odio fuiſſe paren-
ti filium ſine cauſis multis, &
magnis, & neceſſarijs.* Annę.
Rober. lib. 2. rer. iudic. cap. 9.
Quintilia. declam. 374. vbi
ait *Nunquam leuiter excan-*
9 *deſcunt patres*, † vt *Corporis
quidam morbi veteres, & diu
aucti, non niſi per dura, &
aſpera coercentur. Sic corru-
ptus ſimùl, & corruptor, ager,
& flagrans animus haud le-
uioribus remedijs reſtinguen-
dus eſt, quum libidinibus ar-
deſcit.* ait Tacit. 3. Annal.
Lipſius lib. 4. ciuil. doctr. c. 9.
facit illa extrauagans conſti-
tutio qui ſint rebelles titul.
quomodo in læſæ maieſtatis
10 crimine procedatur, † quod
quantò plus differtur puni-
tio, tantò ampliùs culpa cre-
ſcit, & gentibus perniciosiùs
exemplum tranſit. Demo-
ſthenes in orat. aduerſus My-
11 diam, probans, † maximas
peccandi illecebras eſſe, im-
punitatis ſpem, & ideo con-
uenire, vt quicunque fuerit
deprehenſus deliquiſſe, meri-
tum ſupplicium luat, M. Tull.
in orat. pro Milone, Iuſtus Li-
pſius lib. 4. ciuil. doctr. cap. 9.
Cicero in Lælio. *Improbis pœ-
na ſtatuẽda eſt, vt quos natu-
ra retinere in officio non poteſt,
ij magnitudine pænæ maleficio
ſubmoueantur.* Idem M. Tul-
lius in orat. pro Roſcio Ame-
rino, & ad Brutum libro 10.
epiſt. 15. Maſtix Fallitorum
Danielis Sauterij cap. 22.

• Vnde Tertul. lib. 4 aduer-
ſus Marcionem. ait *Diſcipli-
næ intereſt iniuriam vindica-
ri.*

ri. *Metu enim vltionis omnis iniquitas refrenatur.* Ann.Robert.libr.1.rer iudic. cap.13. Nam hæc eſt medicina ſecurior circa illos, quibus leni-
12 tas, & benignitas obfuit † Nam, vt ait Petrus Magnus in lib.de conſilio cap.7. *In corporibus curandis prudentiores Medici ea vtuntur ratione, vt ſi quid infectum, partique ſyncerum ſit, id tamdiù tollerent, & quaſi diſſimulent, quod ad illud quiete, atque inedia ſanari poſſe confidunt vbi vim morbi ſenſim gliſcere animaduertunt, latiuſque indies ſerpere, tum verò aperto Marte obſiſtunt, veneniſque, ac potentioribus remedijs labẽ omnem expellere, morbique cauſas radicitùs euellere conãtur; nec turbare paululum dubitant caducam illam, breuique duraturam quietem, vt firmam, ac diuturnam corpori*
13 *pariant ſanitatem* † Scipioq; vt Plutarch. in Apopht. refert, dicere ſolebat, Imperatorem, vt Medicum vltimo loco ad malum curandum, ferrum adhibere debere, vt tradit Lelius Zæchius lib.2. de Princi
14 pe cap.4.num.1. † Extremis enim morbis, extrema remedia conueniunt. Hippocrates in 1.Aporiſm.6. Chriſtophor.Chericus in coronide qq.polit.circa finem.
15 † Bellum namque ex atrociſſimis, & ſæuiſſimis eſt remedijs, quæ adhibenda ſunt, quoties extrema id neceſſitas poſtulat, quemadmodum, & Medicos videmus, tunc vrere, aut ſecare membrum aliquod, vbi totum corpus periclitari videtur. Reuſner. lib. 1: artis ſtratagem. capit. 16. Hippo.d li.1. Aphoriſ.6. Barthol.Philip.de conſilio, & cõ-
16 ſiliarijs num.8.† Hominum enim ingenia interdum remedijs aſperis experienda, & more Medicorũ, vt ait Baud. in lib. de fœnore, *Venena venenis procuranda*. Qui enim aliter fiat in corpore tàm ægro, tàm exulcerato, ac pęnè depoſitæ ſalutis. Maſtix Fallit. Danielis Sauterij cap.25.
17 † Et comprobatur Sapientis ſententia Prouerb.cap.29. dicentis, *In multiplicatione impiorum, multiplicabuntur ſcelera*, exemplumq; præſtat ſacra pagina 2. Reg. cap. 18.
18 † Nam cum aliter non meruerit pacem habere domus

Da-

Dauid, niſi Abſalon filius
eius, in bello, quod contra
Patrem gerebat fuiſſet extin-
ctus, occumberetque quam-
uis magna cura ſuis mandaſ-
ſet, vt eum quantùm poſſent,
viuum ſaluumq; ſeruarent, vt
eſſet, cui paternus affectus
ignoſceret, id ei reſtitit perdi-
tum flere, & ſui regni pace
acquiſita ſuam mæſtitiam
conſolari, D Auguſt. Epiſtol.
50. ad Bonifacium de coer-
cendis Hæreticis, cap. quis
19 enim 23. q. 5. † Vnde D.
Chryſoſtomus ſermo. de Ab-
ſalone dixit, *Semper ſcelera*
dum non reſecantur increſcũt,
& in augmenta facinorum
proſilitur, quoties ſecura impu
nitate peccatur. D. Auguſt.
ſerm. 15. de Verbis Domini,
vbi ait, *Si ſeueritas diſcipli-*
na dormiat, repreſſa diſciplina
ſæuit impunita nequitia. D.
Bernar. libr. 3. de conſidera-
tione ad Eugenium, vbi ait,
Impunitas incuriæ ſoboles, in-
ſolentiæ mater, radix impu-
dentiæ, tranſgreſſionum nu-
trix, optimè Simancas libr.
9. de Repub. cap. 22. num. 14.
& ſeqq. *Sicut enim diſciplina*
cautelam, ſic inſolentem pro-
nior indulgentia creat auda-
ciam: inquit Arnulph. in
epiſt. ad Alexand. Papam
fol. 47. *Nam pietatis genus*
eſt in illos diſtringere, qui ſe
ſceleratis docentur actionibus
miſcuiſſe, vt Caſſiodo. ait lib.
2. epiſt. 14. Annæ. Robert. lib.
1. rerum iudic. c. 10.
20 † Quis ergo erit, qui non
offendatur, commoueaturque
huius rebellionis turpitudi-
nem audiendo: Nam vt M.
Tullius inquit libr. 5. de fin.
Quis tam inhumanus erit, qui
non commoueatur videndo rẽ
aliquam turpiter factam? Et
quis non probabit bonum, &
21 *honeſtum?* † Nam ſecundum
Ciceronem ipſum in orat.
pro M. Marcello, Proprium
eſt hominis qui audit, legit uè
factum aliquod clementiæ
non ſolùm ſi verum ſit; imò
ſi fictum, accendi affectu, &
amore illius qui tale fuit ope-
ratus, quamuis nunquam illũ
22 viderit, & agnouerit † Vir-
tus enim eſt huiuſmodi, vt &
quos nunquam vidimus, ama
re nos faciat; Virtus namque
ſui natura amabilis eſt, ſicut
vitium odibile. Aeneas Syl-
uius epiſt. 84. & epiſt. 101.

Quem non commouebit
igitur S.R.M. veſtræ clemen-
tia

Digitized by Google

lagena Figuli contritione valida, & non inuenietur de fragmentis eius teſta, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fouea. De quibus Diuina Scriptura eiuſdem Prophetæ cap. 28. ait. *Dixiſtis, percuſſimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum:*
25 † cum præſtet, Deoq; ſit gratius, vt ſubditi pro legitimo Principe pugnent; quàm cũ ſeditioſo, ac ciuilis belli authore, ſe coniungant. Nicæta Choniat. in Annal. Iſaac An-
26 geli lib. 1. † Vituperio enim digniſſimi ſunt, qui pecunia, vel quoquo alio modo ſeditioſorum peruicaciam fouẽt; Nec bonam conſcientiam tuetur externus Princeps, imò Tyrannũ agit, quicunq; ſubditos perduelles laudat, & præmijs in peſſimo illo propoſito alit, vt tradit Nicæta lib. 7. Annal. Manuelis Comneni, ex cuius ſententia, nulla innata honeſtatis notione fit, vt ſubditi legitimo Principe repudiato ad ambitioſum Monarchiæ cupidiſſimũ, & aureis machinis omnia iura labefactantem, deficiant
27 † Multi enim, vt imperium euertant, libertatem præ ſe ferunt, vt poſtquam euerterint illam aggrediantur, vt notat Tacitus lib. 16. Annalium, docente experientia, quod nullus vnquam principatum ſibi concupiuit, quin hæc eadem ſpetioſa vocabula vſurparit. Idem Tacit. lib. 4 Georg. Paglia. obſer. 295. ad eum lib. 2.
28 † Nec recti regiminis rationi conuenit, vt Princeps recipiat, & foueat rebelles alterius, vt inſinuat Ariſt. Polit. 2. cap. 13. huic normæ attribuens quietem Cretẽſium; quia vicinæ ciuitates, quãuis bella inuicem gerant; nulla tamen earum rebelles recipit. Geor. Pagliar. obſeru. 184. ad lib. 2. Taciti, qui plura in comprobationem adducit. Vannozius in animaduerſ. polit. vol. 2. num. 1042. dicens, ac probans quod rebellis ab aliquo Principe non deberet aſſecurari ab alio.
29 † Quis dubitat quod iuſtitia diuina tarditatem ſupplicij, maiori cum grauitate & atrocitate pœnæ compenſatura tandem ſit; licet diuini numinis ira, lento quodammodo gradu ad vindictã procedere

videatur,vt Valer.Max.dicebat,lib.1.c.1.§.3.& Seneca lib.10.Declamat: Lipſius lib. 2.Polit.cap.14. Stragem faciet huius inſolentis ſerpẽtis, qui eleuata, erectaque ceruice vult ſe opponere dulcedini, & innatæ manſuetudini Catholici iſtius Principis; &
30 quod implebitur † illud diuini textus Eſther cap. 16. *Multi bonitate Principum, & honore qui in eos collatus eſt, abuſi ſunt in ſuperbiam; & nõ ſolum ſubiectos Regibus nituntur opprimere; ſed datam ſibi gloriam non ferentes, in ipſos qui dederunt, moliuntur inſidias,nec contenti ſunt gratias non agere beneficijs, & humanitatis in ſe iura violare; ſed Dei quoque cuncta cernentis arbitrantur ſe ſe poſſe fugere ſententiam.*

31 † Putabat magnus ille Regum numerus de quo Ioſue cap.10.& ſeq. qui pugnabat contra Iſrael, & Ducem eius Ioſue, quod perſeuerantia ipſorum interitum erat cauſatura populo Dei; ſed textus ipſe ſacer ait, quod erat diuina ſententia quod corda eorũ indurarentur, & pugnarent contra Iſrael; & caderent, & non mererentur vllã clementiam,ac perirent ſicut Dominus præceperat Moyſi
32 Deuteron. cap. 7. † & dicerent cum Iſaia cap. 59. *Spectauimus lucem, palpauimus ſicut cæci parietem, & quaſi abſque oculis attrectauimus, impegimus meridie,quaſi in tenebris, in caliginoſis quaſi mortui, rugiemus quaſi Vrſi omnes, & quaſi columbæ meditantes gememus; expectauimus iudicium,& non eſt; ſalutem, & elongata eſt à nobis*, quibus Ieremias cap. 30. ait; *Plaga enim inimici percuſſi te caſtigatione crudeli, propter multitudinem iniquitatis tuæ, & propter dura peccata tua. feci hæc tibi* Iſaiæ cap. 41. *Ecce confundentur, & erubeſcent omnes, qui pugnant aduerſum te,erunt quaſi non ſint, & peribunt viri qui contradicunt tibi, quæres eos, & non inuenies viros rebelles tuos,erunt quaſi nõ ſint, & velut conſumptio homines bellantes aduerſum te.* Nahum cap.3. *Reuelabo pudenda tua in faciẽ tuam,& proijciam ſuper te abominationem, & contumelijs te afficiam, & ponam te in exemplum.* Vua-

ramund.de fœderib.c.2.n.53.
Hiſcè ijſdem greſſibus, inſolentes illi Pharaones Adamante induratiores tàm multifarijs, infandiſque peccatorum generibus inquinati in-
33 ceſſerunt;† Nam Adamas vnius animalis ſanguine molleſcit, vt tradit Marbodæus de lapidibus prætioſis, cap. de Adamante, etiam ſi ineffabilis ſit duritiei; ipſi verò ſanguine humano, manſuetudinis exhibitione, & prædicanda pacis lenitate indurantur, ac proteruiores fiũt, vt inquit D. Thomas 1. ſecundæ, quæſt.
39 105. art. 2. ad 9. † Non facilè homines remouentur à peccatis, in quibus aſſuefacti sũt,
35 abſq; grauibus pœnis† Quarè conuenientius eſt, aſſiduitate belli vires ipſorum conſumere. Nam vt inquit D. Hierony. ſuper Sophoniam cap. 1. relatus in cap. ſi quis 23. q. 3. Qui fortitudinem latronis, & pyratæ, & furis eneruat, infirmoſque eos reddit, prodeſt illis ſua infirmitas. Debilitata enim membra, quibus priùs non benè vtebantur, à malo opere ceſſabunt, cuius authoritate Anchar. conſil. 177. num. 10.
36 ait † Quod mala voluntas cohibenda eſt, laudabile, & pium debilitare ea, quæ nocitura ſunt. Nã et ſi melius ſit ſanare vitioſas partes, quam exſecare, vt ex Ciceron. epiſt. 1. ad Atticum lib. 2. tradit Lipſius lib. 4. Ciuil. doctr. c. 11. Secus autem cum fomenta medicinæ non ſentiunt, cap. reſecandæ 24. q. 3.

Nã licet ipſi re uera agnoſcant, quod ſi S.R.V. Maieſtas vim, neruoſque interponere vellet, eoſdem opprimeret; id vnicum illis ſufficere arbitrãtur ad ſuperbiam, animoſitatemque delictorum ſuorum pœnas haudquaquã timere, & experientia quodammodò multoties cautos, vt quotieſcumque ipſorum cogitationes, & inſtituta ex ſententia minùs ſucceſſerint, delictorũ nedum ſuorum remiſſionem à S.R. V. Maieſtate Principe tàm pio, atque clementi conſequuturi ſint; ſed pacis etiã perpetuitatem, priuilegiorũ ſuorum reſtitutionem, & diuerſorum honorum collationem impetraturi. Deſuper iniquè ſibi perſuadent, etiam ſi longo, continuoquè bello ſe defendere, ſuoſque ab imi-

nentibus periculis immunes reddere, nec id denique quod ex animo ſuſpirant, integrè conſequi poſſe dubitant; tum quod tam iniquæ rebellionis ſuæ protectoribus fidem non tribuunt integram; tum etiam quod ad minimum, negotium ad talem finem protracturi ſint, vt quod vi non potuerint, pactionibus tandem aſſequantur, vt non ponantur Exterorum præſidia, cum ſumma licet Regiæ Maieſtatis nota, & reputationis iactura, ac ſi clariùs dicerent. Poſteaquam nos videmus etiamnum oppreſſos, neceſſe eſt nobis arma ſuſpendere eò vſque Princeps aliquis Tyrannus nobis aſſiſtere, noſque fouere polliceatur, vt ſic maius robur nanciſcentes, præſidiorumque impedimentum non habentes iterum contra Regem exurgere poſſimus ne ſibi, Pontificijſque ſtatutis collum ſub-
37 dere cogamur † Quo circa talia pacis pacta pulchrum demerentur nomen. Dicebat enim Zonaras in Arcadio, & Honorio. *Quæ nimio pretio emitur, & vt potentior hoſtis reddatur, non eſt pax; ſed pactio ſeruitutis.* Reuſner. lib. 3. artis ſtratagemm. cap. 2. pag. 487. Sæpè enim ob interna mala, dilatata magis prælia, quàm datam pacem intelliges, vt ex Saluſtio in Epiſt. Mithridat. tradit Lipſius lib. 5. ciuil. doctr. cap. 19. Nam, vt Demoſthenes in orat. de fœdere Alexandreo, ait. Qui ſemetipſos in patriæ perniciem vendiderunt, hi, fieri nequit, vt leges, & ius iurandum curent; ſed ſolis nominibus abutentes, fucum faciunt his; qui non vt Iudices; ſed tanquam fallendi temporis gratia, concionibus interſunt, neque putant præſentem hanc tranquillitatem aliquando fore cauſam ſubitæ, & magnæ tem-
38 peſtatis † Dicebat enim Gregorius Cedrenus in hiſtoriarum compendio, quod natura comparatum eſt, vt qui ſeruiunt inuiti, ij libertatem affectent, & quod cupiunt, ad id obtinendum capta
39 oportunitate erumpant, † & ita Xenephon lib. 3. de Pœdia Cyri nu. ſecundo memorat, Tygranem Cyro dixiſſe, quod

quod Princeps non debet fi-
dem præſtare rebellibus,quos
nouiter ad obedientiam redu
xit,ſiue per vim,aut timorem
illius; ſed illis auferre arma,
& ſuperponere fortia præſi-
dia,vt Papyrium Conſulem
feciſſe cum Satricanis, memo
rat Titus Liuius decad.1.lib.
9.num.6.Frachetta lib. 1. de
Principe cap.19.Et in Semi-
nario de ratione ſtatus & bel
li c.48.n.9.& 26. Idem Titus
Liuius decad.3.lib.8.cap.14.
Et Corbulonem feciſſe Fri-
ſijs, tradit Corn.Tac.libr.11.
Annal.num.26. Frachetta d.
c.48 n.50.

Qualis influxus, aut infę-
lix, & crudele aſtrum eſt hoc
Hiſpaniæ ? quæ frequentiùs
ex nimia confidentia prius
exaudit fortunæ ictum,eiuſq;
ruinæ timorem, quàm in ani-
mi ſui magnitudine conce-
perit,ſibi id euenire potuiſſe,
ſciens quod fortuna, aut me-
lius dicendo,ſagacitas viua,
malorum vim non habet,niſi
40 contra nimium fidentes † ait
Demoſthen.in orat. Olynthi:
prima, quod *Fortuna leues*
mutationes habet, aliquando
proſperis, quandoque aduerſis
ſucceſſibus.& ex Bald.in l.2.n.
29.C.de reſcind. vend. Ioan.
Franc. de Ponte conſ 53.nu.
30. vol.1. ſed in negotijs in
quibus deſidia regnat, non
habet locum fortuna, cum ſit
certa illorum perditio. *Habet*
enim has vices conditio mor-
talium, vt aduerſa ex ſecũdis,
ſecunda ex aduerſis noſcantur:
Occultat vtrorumque ſemina
Deus, & plerunque bonorum,
malorumq; cauſæ ſub diuerſa
ſpecie latent. Plinius in Pane-
41 gyrico dicto Traiano † Quare
præ oculis debet haberi prę-
ceptum illud Polybij li.3. hi-
ſtor.dicentis. *Oportet eos qui*
rebus præſunt, nihil magis cu-
rare, quàm vt ne eos lateat,
quo animo ſint, qui aut bella
finiunt, aut amicitias conſti-
tuunt, quando temporibus ce-
dentes, & quando re vera ani-
mis fracti paces ineunt, vt il-
los quidem tanquam ſubſeſſo-
res, & inſidiatores temporum
obſeruent, atque caueant, iſtis
autem fidem habentes, tanquã
vere ſubditis, aut amicis, quid
quid euenerit, imperent, atque
præcipiant. Elias Reuſner.
li.3.artis ſtratagematicæ c.2.
42 pag.483.† Et non ſolum
ea quæ euenerunt debent re-
bus ſecundis animaduerti,

ſed ea quæ poſſunt euenire præcaueri, vt Hannibal dicebat P. Cornelio Scipioni apud Titum Liuium li.10. decad. 3. quem refert Reuſner. dicto cap.2.pag.480. cum melius,& tutius ſit in tempore occurrere, quàm poſt vulneratam rem remedium quærere,l.fina. C. in quibus cauſ. in integ.reſtit.non eſt neceſſ. l.1.C.quando lice. vnicui. ſine iudi.ſe vindicare.

Bene, ſatiſq. notum eſt qđ hic pactorum modus (quem ego iuſte reformido) intelligi faciet quod Veſtra Regia Maieſtas non remanebit verus Dominus,vt eſt dictorum ſtatuum,& quod non vicit,cũ non ſit verus Victor, qui non imponit habenas iræ illius, qui pridem victus fuit. Non opus mihi eſt ſpectare, quod ſagittas in me iaciat, qui laqueos ſtruit, vt me occidat, Cato apud Saluſtium de cõiurat.Catilinæ dicebat. *Cætera maleficia tum perſequare vbi facta ſunt.Hoc niſi prouideris ne accidat, vbi euenerit fruſtra iudicia implores,capta vrbe nihil reliqui ſit victis;* Annæ.Rober.lib.2.rerum iu-
43 dicat.cap.11. † Quinimò ex procedendi modo(vt Demoſthen. in orat. 3. in Philipp. ait)ipſum,vt inimicum agnoſcere debeo, cum ſit vituperio dignum, lugere caſum in quem incidi proprio defectu, & deſidia, ſubditque ſtultitiæ, & ignauiæ eſſe talia ſperare,atque interim malè conſulere, & nuſquam officio fungi velle. Sed ijs qui hoſtium cauſam agunt, audiendis, vrbem tantæ magnitudinis ſe incolere exiſtimare, vt extra omne periculum poſita ſit
44 † Atqui turpe illud eſt, ſi quid poſt acciderit dicere: Quis verò putaſſet hæc futura? Aeneas Syluius libr. 1.
45 epiſt.131.† Cum prudentia ſit cauere etiam ea, quæ non putantur emergere. Caſſiodorus libr. 3. var. epiſtol.48.
46 † Miſerum eſt enim, ſerum conſilium capere, ac tum dãni ſenſu affici, cum nulla ratione poteſt ſarciri. D. Gregorius Nazianz. orat. in ſancta lumina.Siman.lib.7. de Repub.c.5. nu. 14. Laurentius Grimalius lib.2.de Opti-
47 mo Senatore ait, † Prudens Senator pericula Reipub. inclinationes,caſus,mutationes proſpicere debet. Eſt enim eius

eius officium, non ſolũ videre præſentia; verum etiã prouidere futura, quæ virtus, à ꝓuidẽdo prouidentia eſt appellata. Simancas de Repub. li.7. c.6. num.30. Inquit enim S. Ambroſius lib. 1. offic. c.38. Fortis eſſe viri, non diſſimulare; cum aliquid imineat; ſed protendere, & tanquam explorare de ſpecula quadam mentis, & obuiare cogitatione prouida rebus futuris; ne forte dicat poſteà; ideò in iſta incidi, quia non arbitrabar poſſe euenire.

48 † Denique niſi explorentur aduerſa citò occupant, vt in bello improuiſus hoſtis vix ſuſtinetur, & ſi imparatos inueniat facilè opprimit, ita animum mala inexplorata plùs frangunt. Valer. Max. libr.7. cap.2. Seneca lib. vnico de diuina prouidentia cap. de *proſperitate*, dicens, *Magis vrgent ſæua inexpertos, graue eſt, non aſſuetis ferre ceruicibus iugum; Ad ſuſpitionem vulneris Tyro palleſcit, audacter Veteranus cruorem ſuum ſpectat, qui ſcit, ſe ſapè viciſſe poſt ſanguinem.* Et de conſolatione ad Albinam c. 5. ait, *Hoſtium aduentus eos proſternit, quos inopinatè occupauit; At qui futuro ſe bello ante bellum parauerunt compoſiti, & adaptati primùm, qui tumultuoſiſſimus eſt, ictum facilè excipiunt. Illis grauis ipſa fortuna eſt quibus eſt repentina facilè eam ſuſtinere po-*

49 *teſt, qui ſemper expectat*, † Hinc dicebat Theodoric. Rex apud Caſſiod. li. 1. var. ep. 17. & li. 3. ep. 48. Munitio ſemper tractanda eſt in otio: Quia tunc malè quæritur, quando neceſſaria iudicatur. Omnia enim ſubita probãtur incauta, nec animus poteſt eſſe in audaciam pronus, qui diuerſa fuerit cura ſollicitus. Vannozius lib. 1. animad. politic. nu. 281. Quantò enim magis inopina ſunt; tatò maiora habentur: Et fortes etiam viri, ſubitis terrentur, vt ait Tacit. lib. 15 Annal. Et ita res præliorum benè diſponitur, quoties in pace tractatur.

50 † Nec miſericordia dignus eſt Magiſter nauis, qui in medio Maris procellis exagitati, de calamitate fortunæ conqueritur, cum non crediderit ſignis euidentibus, quæ tempeſtatem illam minabantur, dum ad portum voluntatis

ſuæ ſecurum confugere ſollicitus eſt. Nec exaudiendus eſt Gubernator Ciuitatis in calamitate, & deſolatione eius, dum propter incuriam, & negligentiam illius, & conſilij inopiam illā deſtrui per-
51 miſit; Quemadmodum modica prudentia Terentij Varronis, irreparabili ferè ruina, nobilitatem Romanam, in bello Cannenſi extinxit, vt teſtatur Plutarchus in vita Hannibalis: & Ioan. Zonaras tom. 2. Annal. pag. 78. dicens Terentij temeritas, & Pauli moderatio, cauſæ cladis extiterunt. Tit. Liuius libr. 22. Hiſtor. ab Vrbe condita: Cæcitas Calicratidis Capitanei Generalis, ſiuè Imperatoris militum Lacædemoniorum in cauſa fuit, quod florentem claſſem amitterent, abſque eo, quod iuuarent eius vltima conſilia, quæ ſi fuiſſet in oportuno tempore exequutus, non cecidiſſet, vt memorat Xenophon. lib. 1.
52 † Serò lugere Athenæ ſeruitutem qua ſe viderunt oppreſſæ à triginta Tyrannis, eò quod Alcibiadi Duci illorum magnanimo in tempore fidem tribuere renuerunt, cuius primùm conſilijs factum erat, vt illarum imperium, longè vltra ſuos limites protenderetur, vt memorat Andreas Eborenſis li. 2. Exempl. tit. de infantia, & pueritia,
53 † Niſi Traſibulus ciuis optimus patriam dicta liberaſſet tyrannide, vt per Aemilium Probum in eius vita; Iuſtin. in Trogum lib. 5. Valer. Maxim. lib. 4. cap. 1. Marullus in Epigram: quod refert ad Alciat. Emblem. 134. Claudius Mi-
54 nois ibi † iuſtus fuit riſus Hānibalis, quando vidit lugere Carthaginem Romanis deditam, eò quod noluerunt occaſione vti, eo præſertim tempore cum in proſpera ſecuritate viuerent illi aſſiſtendo, pecunijs etiam eundem iuuando.
55 † Optimè quin etiam meruit Perſeus à Paulo Aemilio vilipendi, & miſerabiliter in triumphum duci, quod propria ſua culpa à magnitudine ſua defeciſſet, & Monarchiā ſuam ad Romanos tranſtuliſſet, maximè cum à viginti Regibus ortum traxiſſe gloriaretur, crebroq; Philippum, crebriuſque Alexandrū in ore haberet; vt tradit Zo-

na-

naras tom.2.Annal.pag. 110 Plutarchus in vita Pauli Aemilij. Lipſius in monitis, & exemplis politicis cap. 14. §. 13.

56 † Lachrimæ præterea infœlicis Regis Roderici non ſuffecere ad liberandum vaſtatam, ac miſerè deperditam Hiſpaniam, à continuo illo luctu, diuturnis ſeptingentorũ annorum gemitibus, qui vanæ cuiuſdã perſuaſionis fructus fuit acerbiſſimus, & fons perennis effuſi ſanguinis, ex tàm fragili, debilique vena ortus quod ſolo tantum aſpectu in ipſam coniecto reſtingui valuiſſet, vt proſequitur Michael Carbonel in Hiſtor.Hiſpan.fol.22. Hiſtoria Valeriana 3. p. c. 37. Iuſtus ille timor animi conſtantiam formare ſolet, ad hoc, vt non ſinamur tot vanis, multorumque hominum perſuaſionibus vinci; imò ſi rebelles forſitan ſubditi ad reconciliationem admiſſi fuerint, tali modo, ac termino dirigenda ſit, vt tractatio illius tantam vim adipiſcatur cum viuis, eminentibuſque demonſtrationibus talibusq; vt arma ipſa iã interceſſa, ruptumq; bellum, & vt ſubditi ex imis eorundẽ cordis penetralibus intelligant, illam non habituram vires, aut robur aduerſus Sac. Reg. M. veſtram, quàm ſola hæc via eandem de dictis ſtatibus ſecuram reddere

57 queat † Nam, & ſubacti hoſtes, ita refrænandi ſunt, vt de nuò recalcitrare nequeant. Sententia eſt Nicætæ Choniates in Annal. Ioannis Cõneni. Nam ſi ſemel intellexerint, quod vis, & artificium ſuum nequaquam fuerit ſufficiens, & quod neque occultæ machinationes, & inſidiæ multifariam ſtructæ aduerſus S. R. V. Maieſtatem præualuerint, ſuometipſis motu cadent alæ, agnoſcentes, eoſdẽ non arte, vel fortuna victos fuiſſe, ſed armorum vi, ac probatis militiæ regulis; adeò, vt eiuſmodi timore ipſis incuſſo, vlterius rebellare pertimeſcent, nouumque ſumendi bellum, cum eo, qui prius illos

58 proſtrauit, abhorrebunt †, vt ait D.Petrus 2.epiſt.Canonica cap.2. *A quo quis ſuperatus eſt, huius, & ſeruus eſt.* Bellarmin libr.1.de Principe Chriſtiano cap.3. Sed è contrà, ſi dicti ſtatus vires ſuas paſ-

paſſim oſtentauerint metuen-
dum eſt, ſi pactis poſtmodum
benignitatis,& modica timo-
ris incuſſione in gratiam re-
cipiantur ſub ficta, diſſimula-
taque quiete, ad vomitum
tandem redeant. Haud qua-
quam enim dubium eſt, quin
dolor aliquis internis lacera-
turus eos ſit, quod intentam
illorum virulentiam ad finem
exoptatum non deduxerint,
ſibi perſuadentes, quod Sac.
R.V.Maieſtas eoſdem, non
furore belli,aut potentia ſub-
iugaſſet; ſed linitis promiſſio-
nibus, & arte cum illis vſa
fuerit; vt experientia patet.
Quotieſcunque etiam Sac.R.
V.Maieſtas ex benignitate,
paterniſque cohortationibus
59 pacem illis impertiuit † Eſt
enim axioma Medicorum
apud Hyppocrat. lib.6. Epi-
dem.cap.2. Quod ea quæ in
morbis,poſt Criſim relinquũ-
tur, ſubuerſionem facere ſo-
lent; & quod humores à pu-
trefactis tacti, & cineres pu-
trefactorum relicti facilè ac-
cenduntur.Elias Reuſner.lib.
3.artis ſtratagemm.cap.3. in
60 principio † Nam, vt inquit
diuina illa ſententia Prouer.
cap 29.*Seruus verbis non po-*
teſt erudiri,quia,quod dicis in-
telligit, & reſpondere contem-
nit. Ac ſi diceret, quod du-
rus,ſuperbus, & pertinax ſer-
uus,Vaſalli rebelles,& Hære-
rici non facilè corriguntur,
aut emolliuntur verbis; nam
licet omnia intelligant,intel-
ligere tamen diſſimulabunt,
& non niſi virgis, aut verbe-
61 ribus laceſſiti,obedient † Di-
cit Dominus apud D. Lucam
cap. 12. *Seruus qui neſcit vo-*
luntatem Domini ſui,& facit
digna plagis,vapulabit paucis;
Seruus autem qui ſcit volun-
tatem Domini ſui,& facit di-
gna plagis, vapulabit multis.
c.ea vindicta 23.q 4. & Ec-
cleſiaſtici cap.33.dicitur, *Iu-*
gum, & lorum curuant collum
durum, & ſeruum inclinant
operationes aſſiduæ.Seruo ma-
leuolo tortura, & compedes,
62 † Nam, vt ait Seneca, libr.
1.de Clementia: Hi quorum
ingenia ſunt velut equi, pa-
rum nobiles,& generoſi, me-
liùs duro; quàm facili freno
regũtur.Daniel Sauter.in Ma
63 ſtic. Fallitorum cap.25.† Di-
xit enim D.Auguſtinus lib.2.
contra literas Pitiliani c. 79.
Cur non etiam hoc fieri poteſt,
vt per ordinarias, & legiti-
mas

Digitized by Google

mas poteſtates, de ſedibus quæ illicitè vſurpantur, vel ad in iuriam Dei *retinentur, pius expellat impium, & iuſtus iniuſtũ.* & Idem D. Auguſtinus tom. 2. epiſt 48. ad Vincentium declarans, dictum cap. 29. Prouerb. & non fuere verba; ſed viuæ flammæ, quæ accenduntur in cordibus eorũ ad efficiendum ipſos audaciores, & paruipendendum ſubſidia, quæ mittuntur, conſiderantes ex verbis, & termino quibus tractatur, ꝙ Hiſpania ob quietem ſeruandam relinquet negotium hoc indeciſũ, & concordiam ponet in manibus ipſorũ, quæ, quotieſcũquè his fuerit prætẽſa medijs, reſultabit in bellum nouum, & diſcordiam aſperiorem, vt ex præteritis perſpicuum eſt

64 † Quare Eccleſiaſt. cap. 12. dicitur. *Non credas inimico tuo in æternum: ſicut enim æramentum æruginat nequitia illius. & ſi humiliatus vadat curuus, adÿce animum tuum, & cuſtodi te ab illo, non ſtatuas illum penes te, nec ſedeat ad dexteram tuam, ne forte conuerſus in locum tuum, inquirat Cathedram tuã, & in nouiſſimo agnoſcas verba mea & in ſermonibus meis ſtimu-*

65 *leris.* † Compertum eſt enĩ, quod facilitas veniæ incẽtiuũ tribuit delinquendi cap. eſt iniuſta, in fine 23. q. 4. c. vt clericorum de vita, & honeſt. cleric. Ioan. Neuizan. libr. 1. Syluæ Nuptial. n. 101. Paulus Grillandus lib. 5. de relaxati. carceratorum cap. de pœnarũ

66 compoſit. num. 10. † ex quo infertur, quod magnopere laudabile mediũ eſſet, maiorẽ in poſterum oſtendere ſeueritatem, & vigorem, maioriquè cũ ardore, & aſſiſtẽtia, viriũq; oſtentatione ꝓcedere quibus eorumdem animis talem incuteret metum, vt reſipiſcentes tandem, conſiderarent altiùs ſecum, quod S. R. V. Maieſtas nõ opus habeat arte vel blanditijs cum illis vti; ſed ſola armorum vi; ac proindè ſecum perpẽderent, quod sẽper, ac in perpetuũ, victi, ſubiugatiquè remanſuri ſint, ac propterea poſthac tanta ſuorum iactura, & diſpendio tot, tamque friuolis imaginationibus diſtineri ſubterfugient.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Deus qualia præcepta dederit populo Iſraelitico ad bellũ exeunti.*

2 *Rebelles non vtuntur iure belli tanquam alij hoſtes.*

3 *Vaſalli rebelles inferioris Germaniæ, non ſolum rebellionis; ſed etiam proditionis notam incurrunt, ac crimen.*

4 *Rebelles non debent in iudicium citari; ſed celeri vindicta puniri.*

Rebellionis factum ſufficit abſque ſententia declaratoria. Ibid.

5 *Rebellis incurrit ipſo iure pœnam mortis, & confiſcationis bonorum.*

6 *Rebellis poteſt à quolibet impunè occidi.*

7 *Rebelles capti poſſunt tanquam ſerui retineri.*

8 *Plato Rebellibus pœnam, vt Sacrilegis ſtatuit.*

9 *Rebelles non fruuntur iure Gentium.*

10 *Legati Rebellium non ſunt immunes, ſed poſſunt occidi.*

11 *Rebelles non habent ius Reipublicæ.*

12 *Carolus V. quid reſponderit Legatis Proteſtantium, & rebelles non habere ius legationis, nec frui priuilegijs iuris Ciuilis.*

13 *Rebelles perdunt priuilegia, & conſuetudines, & pro mortuis habentur.*

Rebelles non habent ciuitatis beneficium. nec ius aſyli, nec eis eſt ſeruanda fides. Ibid.

14 *Rebelles quantum fuerint exoſi Sacræ Scripturæ.*

15 *Rebelles admitti non debent ad pacta, & conuentiones.*

16 *Impio non eſt auxilium præbendum, nec amicitia cum eo contrahenda.*

17 *Deus quantum iraſcatur Idolatris, & Rebellibus.*

18 *Idolatria, & rebellio in Sacra Scriptura morte puniebãtur.*

19 *Infœlix Rebellium caſus ex Phyloſtratô recenſetur.*

20 *Sciſſio Populi Iſraelitici, & eius cauſa refertur.*

21 *Propheta Dei à Leone occiſus, quia non cuſtodiuit præceptum Dei cum mitteretur ad exprobandum peccata Ieroboam.*

22 *Chriſtus iniunxit diſcipulis* nec

ne irent per vias Gentiū, nec intrarent Ciuitates Samariæ.

23 Core, Dathan, & Abyron viui abſorpti fuere à terra, quod Schiſma mouerant contra Moyſen Principem populi.

24 Rebelles ita exoſi ſunt, vt pro eis intercedi non liceat.

25 Intercedere non licet pro cõiuratis aduerſus Rempublicam.

26 Rex non poteſt minuere ius dignitatis ſuæ, nec alij concedere etiam cum iuramento.

27 Rex eſt velut filius Maieſtatis ſuæ.

28 Filiusfamilias ſi immoderatè donet, qualiter ei ſuccurratur.

29 Rex eſt tanquam Pater Regni ſui.

30 Rex Reipub. damna remouere, & bonum regni augere debet.

31 Rex ſi Rēpublic. minuat, non meretur Rex dici.

32 Succeſſor in regno reuocat malè alienata nomine Maieſtatis regiæ.

33 Rex non poteſt efficere quicquam in damnum authoritatis, & gloriæ regiæ.

34 Loca limitropha non poſſunt in alium transferri.

35 Obedientia maximè debita Principi ſupremo non præſcribitur.

36 Subditi rebelles dicuntur furtum ſui facere.

37 Vaſalli non poſſunt ſe ſubijcere alteri inuito Domino.

38 Superior non poteſt pacta cum ſubditis inire quibus reuerentia minuatur.

39 Conceſſibilia ea ſola ſunt, quæ poſſunt præſcribi, & è contra.

40 Vaſalli reſpectu Domini ſunt ſicut filij reſpectu Parentis.

41 Regi conceſſa eſt procuratio regni non diſſipatio.

42 Imperator non concedit imperij iura.

43 Maieſtatis iura diuidi, aut alienari non poſſunt.

44 Franci reſtiterunt Carolo Magno volenti regnum Franciæ ſubijcere imperio.

45 Poteſtatis ſuæ limites nullus poteſt excedere.

46 Pater, aut Dominus non quærunt ex contractu filio, aut ſeruo, ſed è contrario.

47 *Publicæ vtilitati nullus valet contradicere etiam cũ iuramento.*

48 *Regibus obtemperare eſt pactum generale. ſocietatis humanæ.*

49 *Rex non poteſt ſubditos liberare ab obedientia ſua.*

50 *Subditi non tam Regi, quàm regiæ dignitati ſunt obnoxij.*

51 *Rex non poteſt facere quicquam in fraudem coronæ regiæ, & ſucceſſorum.*

52 *Pactum debitoris creditori non nocet.*

53 *Principes fœdera, & pacta non ineunt in præiudiciũ vaſallorum.*

54 *Princeps ſubditos non alienat, nec alterius imperio poteſt ſubijcere.*

55 *Haereditas eſt perſona ficta.*

56 *Maieſtas, & magnitudinis dignitas eſt perſona ficta.*

57 *Rex qualiter ſeruiat Deo vt homo, & qualiter vt Rex.*

58 *Rex non debet periculo exponere fidem regno præſtitam.*

59 *Velleiani S.C. facta in fraudem irritantur.*

60 *Mandatum Dei eſt ſupra omne pactum.*

61 *Dominus Rex Philippus II. quid reſponderit Legato Imperatoris Maximiliani in materia fidei, & religionis.*

62 *Pacta iniuſta ſunt per quæ iniurijs via aperitur.*

63 *Prælatus remittere non debet ſine magna diſcretione quæ in Dei offenſam commiſſa ſunt.*

64 *Committere cẽſetur aliquis, quæ non corrigit.*

65 *Pharao Rex Aegypti violauit fidem præſtitam Moyſi, & populo Dei.*

66 *Antiochus Rex fidem non ſeruauit Machabæis.*

67 *Tryphonis perfidia aduerſus Machabæos notatur, & ibi alia exempla.*

68 *Principes qui remanſerunt poſt deſolatam Ciuitatem Hieruſalem fidem non ſeruarunt Ieremiæ Prophetæ.*

69 *Promiſſa quando ex ſuperueniẽti cauſa ſeruare non liceat.*

70 *Verba generalia, & acceſſoria reſtringuntur ad qualitatem negotij principalis.*

71

Digitized by Google

71 *Lege naturæ inferiores, ſuperioribus debent obedire.*
72 *Valere non poteſt, quod peruenit ad cauſam à qua non licuit incipere.*
73 *Fides Romanis ſeruata à Saguntinis, qualis, & quanta fuerit?*
74 *Honorem, & gloriam propriam non debet quis alteri tribuere.*
75 *Deus reprobat gloriam, & regnum ſuum alij tradentes.*
76 *Regis gloria in multitudine gentium conſiſtit.*
77 *Rex ſi gloriam ſuam alteri tribuat, eſt, ac ſi libertatẽ traderet.*
78 *Honorem ſuum, & ſuæ dignitatis poteſt quis armata manu defendere.*
79 *Crudelis eſt qui famam ſuam negligit, & dignitatem ſtatus ſui non defendit.*
80 *Mathathias laudatur, quia defendit decus Iſraelis.*
81 *Principum actiones ad famã ſunt dirigendæ.*
82 *Tolerari non debet, quod indignitatem, aut turpitudinem continet.*
83 *Princeps debet iuſtitia uti, ut fortitudo locum habeat.*
84 *Principes debent rationem Deo reddere, propter Eccleſiam, quam defendendã ſuſceperunt.*
85 *Magiſtratus omnes Vires authoritatis, & potentiæ adhibere debet, ut Deus colatur, & adoretur.*
86 *Reges Chriſtiani curare debent, ut temporibus ſuis Eccleſia pacata ſit.*
87 *Imperialis, & Regia poteſtas ad quid inſtituta?*
88 *Imperia ſacris ſeruiebant apud* Romanos.
89 *Firmamenta Imperij in religione Principis ſunt poſita.*
90 *Homerus quarè dixerit* Ciuitatem *in qua erat Palladium nulla hoſtium vi expugnari potuiſſe.*
91 *Principes in maxima reuerentia habiti fuere propter opinionem religionis.*
92 *Vita noſtra religione conſtat.*
93 *Romani pietate, & religione potius, quam robore, & calliditate alias nationes, & Gentes ſuperarunt.*

Digitized by Google

94 *Religio, & timor Dei cuſtodiunt hominum inter ſe ſocietatem.*
95 *Regum piorum munus eſt, Ecleſiam defendere, & ab ea damnatos coercere.*
96 *Principes poteſtatem à Deo accepere ad Eccleſiæ præſidium.*
97 *Imperator in Coronatione quale iuramentum Summo Pontifici præſtet?*
98 *Pax Eccleſiæ, & religionis vnitas cuſtodiunt Regnum.*
99 Regi *iuſto nihil malignum aduerſabitur.*
100 *Alphonſus primus Rex Neapolis, quale dixerit eſſe iuſti Principis munus.*
101 *Rex qui ſedet in ſolio iudicij diſſipat omne malum.*
102 *Princeps qui negat auxiliũ Eccleſiæ oppreſſæ, poteſt deponi.*
103 *Negans fauorem oppreſſis videtur Chriſtum negare.*
104 R*egum officium eſt facere iudicium, & iuſtitiam.*
105 *Percutiens malos, miniſter eſt Domini.*
106 *Deo proximus habetur is, qui maieſtatem eius vindicarit.*
107 *Regis poteſtas, & cognitoris ius quare introducta?*
108 *Diſciplina vigere debet in Rege, & alijs habentibus ſubditos.*
109 *Perſequi non dicitur, niſi qui ad malum cogit.*
110 *Sceleratis qui parcit, bonos perditum it.*
111 *Miſericors non eſt, qui vitioſis parcit, & fauet.*
112 Medicus *curans phreneticũ, & pater indiſciplinatum filium corrigens cenſentur diligere illos.*
113 *Dominus corrigit quem diligit.*
114 P*ater qui corrigit filium opus dilectionis facit.*
115 *Inimico etiam ſe præcipitare volenti eſt ſuccurrendum.*
116 *Qui parcit latroni, & facinoroſo, lachrimis coniugis, & filiorum male facit.*
117 *Veniæ facilitas incentiuum præbet delinquendi.*
118 *Confuſio ſequitur, & vitiorũ eruptio vbi impunitas malis conceditur.*
119 *Miſericordia haberi debet de obſtinatis, & impœnitentibus.*

120

120 *Deus reprehendit* Paſtores, *qui oues errantes ad man dram ſeu ouile non reducunt.*

121 *Belli furor per quem inobedientes reprimuntur acceptus eſt Deo.*

122 *Poteſtates Chriſtianæ iuſtè commouentur aduerſus diſſipatores Eccleſiæ.*

123 *Nabuchodonoſor Rex prohibuit grauibus pœnis ne quis blaſphemaret Deum Iſrael.*

124 *T. Manlius Torquatus filium ſecuri percuſſit, licet Victorem, quod abſq; eius licentia cum hoſte dimicauerat.*

125 *Poſthumius Tiburtus Dictator Aulum Poſthumium quia abſque eius iuſſu cũ hoſte dimicauerat ſecuri percuti iuſſit.*

126 *Belgici ſtatus qui aliter obedientiam Regi præſtare noluerint, iuſto belli furore compelli debent.*

127 Rebellis *notorius impunè ſpoliatur.*

128 *Rebellis perdit ipſo iure dominium bonorum.*

129 Rebellis *poteſt impunè offendi.*

130 Rebellis *occultus poteſt impunè occidi.*

131 *Proſpicere conuenit priuſquam iniuria accipiatur.*

132 *Præuenire armis quis poteſt qui timet præueniri.*

133 *Ferocitas, & ſeueritas debent contra* Rebelles *exerceri.*

134 *Rebellis, Ciuitas, aut priuatus amittunt Caſtra, & feuda.*

135 *Punire quando permittatur, & poſtea iudicium agere.*

ARGVMENTVM.

Rebelles quæ amittant, & in quas pœnas incurrant Diuino, & humano iure. Regemq. iura regia minuere non debere, nec Vaſallos, alijs ſe ſubijcere, nec contra religionem Catholicam paciſci cum ſubditis Principem debere. & de munere illius erga eccleſiam, & fide ſeruanda, conſeruando decore, & malis coercendis, & diſciplina militaris obſeruantia.

CONSIDERATIO II.

1 DEus † Iſraelitis duo inter alia præcepta tradidit, Deuteronomij ca. 20. Primum dicens; *Si exieris ad bellũ contra hoſtes tuos, & videris equitatus, & currus; & maiorem, quam tu habeas aduerſarij exercitus mul titudinem, non timebis eos: Quia Dominus Deus tuus tecum eſt*: Aliud: *Quando acceſſeris ad expugnandam ciuitatem, offeres ei primum pacem; ſi receperit, & aperuerit tibi portas, cunctus populus qui in ea eſt, ſaluabitur, & ſeruiet tibi ſub tributo; ſin autem fœdus inire noluerit, & cœperit contra te bellum, oppugnabis eam. Cumque tradiderit Dominus Deus tuus illam in manu tua, percuties omne quod in ea generis maſculini eſt in ore gladij, abſque mulieribus,*

2 *& infantibus*: † Quem rigorem iubet cum inimicis obſeruari, qui hoc caſu priuilegiati ſunt magis; quàm ſubditi rebelles, qui in iure æquiparantur Pyratis, Latronibus, & viarum prædatoribus. Et ſecundum Ciceronem lib. 3. offic. Illi ſunt iuſti hoſtes hi iniuſti: illi fruuntur, & gaudent iure belli, Hi ſecùs, vt probatur in leg. poſtliminium, §. à Pyratis ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ. lege hoſtes §. cœteri lege latrones, ff. eodem lege à latronibus, ff. de teſtament.

3 † Non ſolùm enim notantur rebellionis nota; ſed etiam proditionis dicti vaſalli inferioris Germaniæ, vt tradit Frachetta libro primo de Principe c. 19. Idque comprobat Farinac. de crimin. læſæ Maieſtat. quæſtio. 113. 4 inſpect. 8. numer. 248. † Et Dionyſ. lib. 2. ait; Quod nec in iudicium debent tales vocari; ſed celeri vindicta, armata manu, & abſque monitione, velut hoſtes puniri, leg. proditores ff. de re militari. Berous in cap. Quoniam con-

contra num: 95. de prob. Tiber. Decian. reſpon. 19. à num.87. volumin:3.Thomas Grammat. voto 10. numer. 36. leg. 1. & 2. C. quando liceat vnicuique ſine iud. ſe vindicare. Rebellionis enim factum ſufficit, abſque alia declaratione ſententiæ Extrau: Quoniam nuper tit: Qui ſint rebelles,Corn. conſil.96. volum. 4. Decian.tractat. crimin: part. 2. libr. 2. titul. de crimine læſæ maieſtat:cap.3. in fine. Rim: conſil.25. numer. 6. libr. quinto, Ioan. Franciſc. de Ponte deciſ. Collateral. 22. num. 8. Ronchegal. lib. primo, num. 36. ff de duobus reis: Et in rebellione facti permanentis hoc probat Maſcard. tomo 3. concluſ. 1257. numer. 16. Farinac. de crimine læſæ maieſta. quæſtio.113.inſpectio. quinta,num. 92. ex Decian. libr.7.cap.40. num.ſecundo; Nam, vt dicitur in c. primo; Qui ſint Rebelles,non dicuntur fideles; ſed Rebelles illi qui contra honorem, & fidelitatem Principis opera rebellionis faciunt,leg.prima, cum ſeqq. ff. ad leg. Iul. Maieſtat. dicta extrauagan. qui ſint rebelles vbi Barto. Bertachin. in dictio.verbo *rebellis*; Minadois deciſ. 37. Neapol: numer. decimo, Ioannes Franciſ. de Ponte conſil. 90. num. 15. & 16.tomo primo, optimè Guido Pap.quæſtion. 589. numer. 3. Carpenſis ad conſtitut. Aegydianas libro ſecundo, cap. 44. & libr. 3. cap. 26. Farinac. conſ: crim. 101.num. 12. & de crimin. læſæ Maieſta. quæſtion. 112. nu. decimotertio, Inſpect:1. & inſpectio 7. num. primo,& quæſtio:113. inſpect. 2.

5 Et quia rebelli ipſo iure imponitur pœna mortis,Bartol. in dicto tractat. qui ſint Rebelles,verbo *rebellando* num. decimotertio, verſic. *tertia pœna*. Boſſ: de crimin. læſæ maieſtat.num.131. Bald.in leg. legis virtus num. ſecundo, ff.de legibus,Ioann: Vincent. Hond. conſ.89. numer. 37.volum.ſecundo; Igne.in l. neceſſarios §.non alias,n. 15. ff.ad Syllan.& confiſcationis bonorum,l.quiſquis l.fina. C. ad leg. Iul. Maieſta. vbi DD. l.final.ff. eodem, latè Afflict. lib.ſecundo, ad conſtitut.Re-

gniNeap.rub.vigeſimaprima de accuſat. coram iuſtitia in conſt.contingit nu. quarto & 5.Thom Gramm. conſ 47. numer.tertio, Laur. Calcan. conſ. 65. num. primo, Marc. de Maur. allegat.76. Petrus Caball.reſolut.crim.caſu 66. num.2.Afflict.dec.6. num.4. Gaill libr.2.de pace pub. obſeru. 3. num.16. refertque Liu.libr.ſecundo,quod Valer. Publicola legem tulit de ſacrãdo cum bonis capite eius, qui regni occupandi conſilia inijſſet, & expulſis Regibus, ager Tarquiniorum quondã Marti dicatus fuit,&Campus Martius nuncupatus, ſic eiecta Decemuirum tyrannide bona eorum publicata ſunt, Liu.lib.3.qui lib.4 memorat Spurio Melio tyrannidis affectatæ dãnato bona eius Quæſtores vendidiſſe, & in publicum redegiſſe, Poſtq; Seiani cædem bona eius in fiſcũ fuiſſe redacta, teſtatur Tacitus lib. 5.Annal.Auidij Caſſij aduerſus M.Antonium rebellãtis. Ideoque à Senatu hoſtis iudicati bona ærario publico addicta,& proſcripta fuere. Capitolin: in M. Aur: Antonino, Annæ.Rober:libr. 1.rerũ

6 iudic. cap. 12. & quilibet † habet licentiam à lege, eos impunè occidendi, vt ex l.3. §.fin: ff.ad l. Cornel.de ſicar. tradit Paulus Caſt.conſ 212. num.2.par 2. Ioannes à Terra rubea in tract contra rebelles par.3.art.9. ſubiungẽs

7 † Quod ſi capiantur, poſſunt vti ſerui,& mancipia retineri l.transfugæ ff. de acquir. rer.

8 dom.† & ipſorum pœnam aſſignat Plato lib:9. de legibus dicens, quod ſit eadem quæ ſacrilegis imponitur, & Iudices ijdem his verbis: *Iudices iſtis dantur, qui ſacrilegis ſolent.* Iuſtus Lipſius lib.4. ciuil. doctr. cap.10.l.1. ff.ad l. Iuli: Maieſt: Farinac.in praxi Crim.part.4. tit. de crimine læſæ maieſt.quæſt.112.inſpectio.1.nu 2. Et Cicero 4. in Catilin. ait, Nil eſſe crudele in punitione tam crudelis ma

9 leficij † Nam in effectu Rebelles non fruuntur iure Gẽtiũ,Petrin:Bellin: de re milit.

10 p.1.tit.2.num.13. † idque iuſtificauit Legati Belgicorũ fœderatorum occiſionem Regis mandato factam, vt memorant Eman. Metran.

in

in principio lib. 3. hiſtor. belgicæ. Thuan. in principio lib. 21. hiſtor. dicens.

11 † Quod Rebelles ius Reipublicæ non habent, ponderáſque rationem text. in l. pretia rerum 63. ff. ad leg. falcid. Quod delinquendo non fit
12 quis præcioſior † eaque de cauſa Carolum V. Imperatorem Legatis Proteſtantium ad ſe deinceps miſſis loco muneris, & aurei torquis minatū fuiſſe laqueum. Schleidan. lib. 17. hiſtor. Quia Rebelles non habent ius legationis P. Aerod. li. 10. rerum iud. tit. 15 cap 23. dicens; *At ſi ij ſunt ſubditi, vt nondum, vel hoſtes, vel Partium Duces poſſint appellari; ſed dumtaxat, aut latrones, aut* Rebelles: *neq; ad eos legati mittendi ſunt, neq; miſſi ab ijs iure Gentium vtuntur. Subditi* (inquit Cicero ad Plancum), *aut poſitis armis pacem petere debent; aut ſi pugnantes eam poſtulent, victoria pax, non pactione parienda eſt. Cum Latini ſollicitarentur à Volſcis, vt ambo à* Romanis *deſciſcerent; Latini Legatos Volſcorum Romam vinctos deduxere, quod factū Romani laudarunt. Phileas Legatus Tarentinorum, quia eius facto obſides è cuſtodia aufugerant, & à Romanis ad Hannibalem deſciuiſſent, virgis cæſus de ſaxo deiectus eſt.* Namque *neq; hoſtium Legatus, neq; ſociorum erat; ſed ſubditorum. Opimius Conſul miſſum Legatū à Fuluio Flacco, & C. Graccho cum Capitolium obſiderent, ex ſententia Senatus, iuſſit in carcerem deduci. De Tachfarinate ſub Tiberio,* ſic Tacitus *li. 3: Huc arrogātiæ venerat, vt Legatos ad Tiberium mitteret, ſedemq; vltrò ſibi atque exercitui ſuo poſtularet, aut bellum inexpiabile minitaretur. Non alias magis ſua, Populique Romani contumelia Cæſarem indoluiſſe ferunt; quàm quod deſertor, & prædo hoſtium more ageret.* Ne *Spartaco quidem, poſt tot conſularium exercituum clades, inultam Italiam vrenti* (Quanquam Sertorij, atque Mithridatis ingentibus bellis labaret Reſpublica) *datū, vt pacto in fidē acciperetur. Sed, & Theodoſius Imperator, cum Ioannes poſt mortem Honorij Imperatoris expulſis* Placidia, *& Valentiniano paruulo filio, ex Scriba, & Amanuenſi inuaſiſſet Imperium, & poſtea miſiſſet Legatos in Orientem*

Digitized by Google

ad Theodoſium, vt de eo impetraret, quam ſibi arrogauerat, imperatoriam dignitatem. Theodoſius qui à ſubdito, & Rebelle, & Tyranno mittebantur, pro legatis non habuit; itaque in carcerem conijci iuſſit, & hoc amplius, cognita cauſa in Propontidem relegauit. Et ſimiliter iuris ciuilis priuilegijs non fruuntur. Terrarub. dicta parte 3. ſuper verbo *ſufficiant* l. amiſſione §. qui deficiunt, ff. de capitis diminut Petrus Caball. reſolutio. crimin. caſu 66. num. 1. Afflictis deciſ. Neap. 6. nu. 4. Anchar. in clem. Paſtoralis n. 4.
13 de re iudic. † imò perdi priuilegia. Idem Afflict deciſ. 14. num. 6. Iaſ. conſ. 227. lib. 2. & conſuetudines ex Bal. in dict. titul. de pace conſtantiæ verb. *priuilegio* num 14. tradit Petrus Rauenna in Alphab. aureo, fol. 124. colu. 4. verbo *rebellio*, & ſingul. 610. Sed pro mortuis habentur l. 1. §. fin ff. de bonorum poſſeſſ. contra tab. Afflict. dicta deci. 6. num. 4. & in Conſtitut. Regni Comitibus q. 4. Petr. Caball. dicto caſu 66. nu 3. Paulus Caſtrenſis dicto conſil. 212. num. 3. par. 1. Nec habent beneficiũ Ciuitatis Bal. conſil. 96. part. 3. Bart. Socin. conſ. 69. num. 10. lib. 1. Ang. in l. Imperator Adrianus nu. 1. ff. de ſtatu hom. dicens, ex eo quod Rebellium filij nati, & concepti poſt rebellionem, non gaudent priuilegio ciuiũ ſuæ ciuitatis. Nec fides eis ſeruari debet, cum nec ius Aſyli eis competat, vt probat Petrus Aerod. libr. 7. rer. iud. tit. 9. cap. 9.
14 † De his Rebellibus loquitur apertè cap. 15. Num: dicens, *Anima quæ per ſuperbiam aliquid commiſerit, ſiue ciuis ille ſit, ſiue peregrinus, Quoniam aduerſus Dominũ rebellis fuit, peribit de populo ſuo, Verba enim Domini contempſit, & præceptum illius fecit irritum, idcircò delebitur, & portabit iniquitatem ſuam.* Et Deuteronom. c. 13. *Si audieris in vna vrbium tuarũ, quas Dominus Deus tuus dabit tibi ad habitandum dicentes aliquos: Egreſſi ſunt filij Belial de medio tui, & auerterunt habitatores Vrbis ſuæ, atque dixerunt; Eamus, & ſeruiamus Dijs alienis, quos ignoratis, quære ſollicitè, & diligenter rei veritate perſpecta*

ſi

ſi inueneris certum eſſe, quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetratam, ſtatim percuties habitatores illius, in ore gladij, & delebis eam, atque omnia quæ in illa ſunt, vſque ad pecora. Quicquid enim ſupellectilis fuerit congregabis in medio platearum eius, & cum ipſa ciuitate ſuccendes; ita, vt vniuerſa conſumas Domino Deo tuo, & ſit tumulus ſempiternus, non ædificabitur ampliùs, & non adhærebit de illo anathemate quicquam in manu tua, vt auertatur Dominus ab ira furoris ſui, & miſereatur tui, multiplicetque te, ſicut iurauit patribus tuis. P. Gregor. lib. 35. Syntag. Iur. cap. 1. nu. 16. & S. Cyprianus ait ſuper iſto loco; & libr. de exhortat. Martyrij cap. 5. relatus in cap. ſi audieris 23. quæſt. 5 quod Reges maiori cura hoc debent obſeruare, quam in lege ſcripturæ; cùm Chriſtus id non ſolum verbis; ſed operibus etiam iuſſerit. Idcircò iuſta cum ratione contra rebelles debent indignari, qui à legitimorum ſuorum Regũ obedientia recedentes à ſummo Deo recedunt, & ſacras eius leges irritas reddunt;
15 † cum quibus nequaquam conueniendum eſt illicitorum pactorum conſenſu, & admiſſione. Nam vt inquit Iſaias Propheta cap. 52. *Recedite, exite inde, & immundum ne tetigeritis.* Super cuius loci enarratione D. Auguſt. ſerm. 10. de Verbis Domini relatus in c. Ecce 23 q. 4 quærit. *Quomodo ergo malos pro pace tolerabimus à quibus exire, & recedere iubemur, ne tangamus immundum? Quid enim eſt tangere immundum, niſi conſentire peccatis? Quid autem eſt exire inde, niſi facere quod pertinet ad correctionem malorum?* quò tendit illud Apocalipſ. Diui Ioannis cap. 18. vbi de Babilone tractans, ait. *Et audiui aliam vocem de cælo dicentem. Exite de illa populus meus: vt ne participes ſitis delictorum eius, & de plagis eius non accipiatis: Quoniam peruenerunt peccata eius, vſque ad cælum, & recordatus eſt Dominus iniquitatum eius. Reddite illi ſicut, & ipſa reddidit vobis, & duplicate duplicia ſecundum opera eius, in poculo quo miſcuit, miſcete illi duplum:* Impio

enim pietas ſeruanda non eſt vt pluribus probat P. Aerod. lib.3.rerum iudic.tit.1.cap.9.

16 † Sic Paralip.2.c.19.prohibetur auxilium præbere impio,& amicitia iungi his qui oderunt Deum, Bellarm.libr. 2.de offic.Princ Chriſtiani in vita Ioſaphat. Et Eſdræ 4. cap.15.dicitur. *Diſcedite filij à poteſtate, nolite contaminare ſanctificationem meam, quoniam nouit Dominus omnes qui delinquunt in illum, propterea tradidit eos in mortem, & occiſionem.* Et Numeri.cap. 16. dicitur, *Recedite à tabernaculis impiorum hominum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent* c.recedite c. nimiũ in fine 23.q.1 præſertĩ hoc militat in S.R.V.Maieſtate ad quẽ ſpectat Catholicæ Eccleſiæ Romanæ protectio, ac defenſio,pro cuius obediẽtia Deus Opt. Max. tàm ſingularia & præclara præmia ſibi in his terris conceſſit, †

17 cum in tota ſcriptura nullum vllibi reperiatur attributum Deo (iuxta noſtrum loquendi modum) ira illum eſſe affectum propter peccata hominum; niſi propter idolatriam; Nec etiam homo vocatur inimicus Dei,& Angelorum,aut odioſus Deo, tam propriè ſicut Idolatra,vt pluribus exemplis Sacra Scriptura referta eſt, quorum longa inſeri poſſet connumeratio, & conſtat Exodi cap.20. 28. & 34 Leuit.19.& 26. Deuteron.cap.4.& ſeqq.& cap. 27. & 29.Regum 3.cap.3.& 14. Ierem.cap.6.7.& 11. Ezech. cap.18.Daniel. cap. 3. Oſeæ cap.2. Act.Apoſt.cap.14.& 15. Nam, vt dicitur Deuteronom. cap. 27. *Maledictus homo qui fecit ſculptile, & conflatile, abominationem Domini, opus manuum artificum, ponetque illud in abſcondito.*

18 † Et ſicut in ſcriptura diuina puniebatur Idololatria morte,vt apparet Exodi cap. 32. Numer 25.Iudicum cap.2.& 1.Reg.cap.14 2.Reg.cap.17 & 18.& 22.Paralip.1.cap.5. & 26. & 2. Paralip. cap. 34. Iſaiæ cap.2.& 65. Ierem.cap. 9.& 16.22.& 44.& 50.Ezechiel.cap.20.& 36. Oſeæ 13. Amos cap.14. cap. 5.Iudith. 1.Machab.cap.2.& in capit. ſi audieris 23.q.5. & in alijs locis plurimis. Sic etiam non reperietur in tota Scriptura Sacra, quod aliquis rebellis fue-

fuerit punitus minori pœna, quam mortis; Et non communi genere mortis, ac vindictæ; ſed deſtructione Ciuitatum, & Regnorum, ſumma cum laude Principum illorũ, qui tàm viriliter oppreſſerũt rebelliones.

19 † Et quàm infœlix fuerit rebellium exitus, nobilis quidã Aethyopum caſus nobis planiſſimum facit, quem ex Phyloſtrato in vita Apollonij tradit Albanus Spina lib. 1. Polit. cap. 14. Nam cum partem quandam Indiæ incolerent, & ſub imperio Gangis Regis degerent, fœliciſſimãq; vitam, & lætiſſimam fortunã ducerent; poſtquam verò ex arrogantia Regem ſuum occidere præſumpſerunt, adeò ſuperis, inferiſque exoſi, infenſiq; fuère, vt ne ipſis quidem locis, ac ſedibus, tellus eos ferre potuerit; Nam ſata immatura, ſitique encēta fuere, & mulieres vitijs partus perdidere, & pecudes ſanie expirarunt, & vbicumque illi, hinc inde migrando Ciuitatem conſtituere tentarunt, ſubterraneo fragore deterrebantur, domiciliaque corrue-

20 bant † Quin etiam ex ſacra pagina comprobatur 3. Reg. cap. 12. & 13. & 4. Reg. c. 17. verſic. 20. & 21. Vbi poſtquã à tribu Iuda, & Beniamin decem tribus ſciſſæ ſunt, & relicto Rege ſuo, alium ſibi foris conſtituerunt ſic ſcribitur: *Et indignatus eſt Dominus in omne ſemen Iſrael, proiecitque & afflixit eos in manus diripientium, donec proijceret eos à facie ſua; & eo iam tempore quo ſciſſus eſt Iſrael à domo Dauid, & conſtituerunt ſibi Regem Ieroboam in filium Nabath. Separabat enim Ieroboam Iſrael à Domino, & peccare eos fecit peccatum magnum, & ambulauerunt filij Iſrael in peccatis Ieroboam quæ fecerat, & non receſſerũt ab eis, vſquequò Dominus auferret Iſrael à facie ſua, ſicut locutus fuerat in manu omnium ſeruorum ſuorum Prophetarum, tranſlatuſque eſt Iſrael in Aſſyriam, vſque in diem hanc.* Quæ explicans D. Cyprianus lib. 1. Epiſto. 6. ad Magnum relatus à Gratiano in cap. denique 7. q. 1. inquit, Indignatum fuiſſe Dominum, & eos in perditionem dediſſe, eò, quod ab vnitate diſſipati eſſent, & alterũ ſibi

21 ſibi Regem conſtituiſſent † Tantaq; fuit indignatio Domini aduerſus illos, qui ſchiſma fecerant;vt etiam, cum homo Dei ad Ieroboam miſſus eſſet, qui ei peccata exprobraret, atque vltionem prædiceret,panem quoque apud illos edere, & aquam bibere vetaretur,& cum non cuſtodiſſet, & contra præceptum Dei prandiſſet,ſtatim diuinæ cenſuræ maieſtate percuſſus eſt, vt regrediens indè impetu, & morſu Leonis in itinere necaretur 3. Regum c.13.cap.ſi quis 1.q. 1. c.denique 7.q.1. §. ſoror 13. q.2. Rurſuſque tanta in eos apparuit Dei ira,vt perpetuò, qui ſe tunc ſepararunt Iudæa, & in Samariam ſeceſſerunt inter prophanos, & Gentiles

22 connumerati ſunt † Et cum primùm Chriſtus diſcipulos ad prædicandum miſit, mandauit illis dicens Matth. cap. 10. *In viam Gentium, ne abieritis, & in ciuitatem Samaritanorum ne intraueritis*

23 † Quam horrēda fuerit mors Coré Dathani, & Abyronis, & Aſſeclarū quos viuos terra deuorauit; quia ſchiſma mouerunt contra Moyſen Principem, & Sacerdotem ſummum Aaron, conſtat Numer. cap. 16. cap. ſi quis 1. quæſtio. 1. §. his ita 1. quæſt. 4 Petrus Gregorius libr. 23 de Repub.cap.3 num 11.cap.denique 7 q.1.cap. non offeramus 23.q.1.& cap.didicimus q 3.cap.1.cap. Deus 24. q.3. cap.in ſancta de conſerat. diſtinct.1 cap.licet de elect. Anton.Cont in Indice diuerſarum rebellionum pag. mihi 418.verſ. *memorabile*:

Cōſideret qui conſulit,abſq; moderatione maxima paces cum ſubditis rebellibus; †

24 quod ita exoſi ſint in Iure, vt Imperatores Arcadius, & Honorius in l. quiſquis C. ad l.Iuliam Maieſtatis infamia notent eos qui pro talibus interuenire tentauerint, quò tendit illud Cornelij Taciti libr.3.Annal. vbi de Syllano tractans ſubiungit poſt alia: *Et ne quis neceſſariorum iuuaret periclitatem, Maieſtatis crimina ſubdebantur, vinculū, & neceſſitas ſilendi*, de quo P.Aerod.libr.9. rerum iudic. tit 3. cap. 17. Nec mirum quia vt ex Cyno in l.1.C.de natu.liber.& Bal.in Authent. habita col. 3.C. ne filius pro pa-

patre tradit Additio ad Iaco.
Rebuf. in l. vnica C. de deſer-
tor. libr. 12. nec ius reddi de-
25 bet rebelli. † Nam, & Cæ-
ſar in orat. de qua apud Sa-
luſtium, quamuis leniſſimam
in coniuratos ſententiam di-
ceret; tamen hoc addebat,
neu quis de his poſtea ad Se-
natum referret, neuè cum po-
pulo ageret, qui aliter face-
ret contra Rempub. & ſaluté
omnium facturum. Ciceroq;
in orat. pro Sylla, loquens de
Vargunteio Lecca, & alijs
coniuratis ait, in hoc crimine,
non ſolum leuitatis eſſe cul-
pam; verumetiam quandam
contagionem ſceleris, ſi de
fendas eum, quem obſtrictum
patriæ ſuſpicere: & mox de
Antrouio diſputans dicit; cũ
non ſolúm veteres amicos nõ
defendiſſe; ſed etiam con-
tra eos teſtimonium frequen-
ter dixiſſe. Idemque Cicero
in orat. pro Caio Rabirio per
duellionis reo, refert, Decia-
num quendam damnatum,
quod in concione auſus eſſet
conqueri de cæde Saturnini,
itemq; Sextum Titum dam-
natum, quod Saturnini ima-
ginem domi haberet, vt re-
fert Anton. Cont. ad d. l. quiſ-
quis §. deniq;

Ex quibus ſignificatur, qđ
tanta ignominiæ ſit nota,
quæ incurritur ineundo pa-
cta cũ rebellibus, vt infamia
afficiendus ducatur is, qui ea
tractauerit, vt præcludatur
aditus ſuperiori, ne quicquã
illorum committat. nec ſignũ
etiam minimum, aut conſiliũ
in dedecus Regum, aut Prin-
cipum edere præſumat; qui,
ſi eiuſmodi Rebelles ad re-
conciliationem admiſerint, &
interim de eo quicquam per-
tractatum fuerit ſuper aliqui-
bus capitibus faciendæ de-
clarationis, vt quietiores in-
poſterùm viuant, hoc pacto 2
habita temporis ratione, ac
diſpoſitionis prouinciæ, con-
cedi debet, eaque cum graui-
tate ſuperioris, vt tanquàm
leges ſtatuendo id fiat; vt
benignitas illa, ac largitio
Maieſtatem regiam nequa-
quam diminuat, vel ius digni
tatis ſuæ omninò ad nihilum
26 redigat† quod Rex ipſe alijs
concedere nequit, argu. cap.
tua nobis de decimis. Marc.
Anton. Peregrin. conſ. 1. nu. 7.
lib. 1. Parlador. lib. 2. rerum
quotid. crap. 1. num. 16 Auiles
cap. 1. Prætor gloſ. 1. num. 3.
Re-

Regens de Ponte deciſ. Col-
lat.26.à num. 10.Azeuedo in
l.1.tit.1.lib.4.recopil.à nu. 5.
etiam cum iuramento,cap.in
tellecto de iureiurando l. 28.
vbi Gregor.Lopez gloſ.2.tit.
11.par.3.Rebuff.reſponſ.146.
& in concordata rubrica de
collationibus in præfat. verſ.
item dicit. Alex.conſ. 1. nu.
18.& 28.& 30.volum.3.Ro-
jas de ſucceſſion.c.34 à n.32
Ioa. Berta.in tractatu de Epi-
ſcop.4.p.num.128.& ex cap.
grandi de ſupplen. neglig.
prælat.in 6.Cardin. Zabarel-
la conſ.137.num. 5. Guttier.
de iuram.confirm. 1.p.c. 52.
27 num.7.† Nam Rex eſt tan-
quam filius Maieſtatis Suæ
quam non poteſt minuere ex
donatione immenſa, vt iſta
foret. Arnulphus Ruzæus de
iure Regalior. priuileg. 42.
28 num. 4.† ac ſicut filius ali
quis familias immoderata
quadam liberalitate ſuum
profunderet patrimonium,
poſſet parens aduerſus d. na-
tionem, non ſolum querela:ſed etiam per in integrum
reſtitutionem, tali donationi
cõtrauenire,l.ſi filius C.de in
offic.donation.l.non ſolum ff.
de in integr.reſtitut. l.ſi patri
pro filio, ff.de minor.l.2. C.ſi
aduerſ.donat. Gregor. Lopez
29 in l.17.tit.1.p.6.glo.6.† Rex
autẽ eſt veluti parens quoad
gubernationem,& dilectionẽ
Regni l.1.in fine C.de caduc.
tollen.auth: vt nul.Iudic.ſine
quoquo ſuffragio §.cogitatio.
Paris de Puteo tract.de ſynd.
verſ. poſt num. 77. & ſeq. di-
30 cens, † Quod debet damna
Reipub.remouere,bonum, &
ſtatum regni ſuo ingenio au-
gere l.obſeruandum ff.de of-
fic.Præſid. Auth.de reſt.fidei-
comm. §. ob quam collat. 9.
Guilielmus Rouill. de iuſt. &
iniuſt.li.3.in proem.n.2.Põte
de poteſt Proreg.Neap tit.5.
de tract: ſeu extrac.pag.234.
31 n.38.† Nã ſi Rẽpublicã mi-
nuat,non dicitur Rex. Auth.
quom.opor. Epiſc.in prin. gl.
32 in l.ſciẽdũ ff. de legibus † Et
ſucceſſor valebit recuperare,
vt ait Concilium Carthagi-
nenſe,relatum in cap.2. de
Præcarijs. Molina de primo-
gen.lib. 1.cap.12.nu.33. An-
ton. Corſet. de poteſt. & ex-
cell.regia q.1.num.14. Petrus
Gregor.libr.7.de Repub.cap.
5.num 14. nomine eiuſdem
ſupremæ poteſtatis regię,quę
facultatem, & iuriſdictionem
habet interdicendi, & impe-
dien-

diendi ea, quæ tendunt in iuris ſui præiudicium, aut diminutionem, vt tradit Couar. in practicis quæſt. cap. 36. num.
33 4. verſ. *Ex quo infertur* † Nā in damnum authoritatis regiæ, nil quicquam fieri poteſt, vt authoritate Iuriſconſultorum in l. Paulus reſpondit, & in l. Imperatores, ff. ad S.C. Trebell. Couar. in practicis qq. c. 4. n. 1. Martin. Laud. tractat. de primogenit. ad finem.
34 † Si enim fundi Limitrophi in alium transferri non poſſunt, & ſi fuerint translati reuocantur, l. omnes C. de fundis patrimon. lib. 11. l. 1. & fin. C. de fund. Limotroph: eod. lib. iuncto c. inter 16. quæſt. 3 Brunus conſil. 87. nu. 18. Petrus Gregorius de Republ. li. 11. cap. 5. nu. 15. Franc. Marc. quæſt. Delphinatus 87. num. 4 & 12. parte 1: Quantò magis ea, quæ maieſtatem & ſuperantiam concernunt. Quia Rex non poteſt minuere gloriam dignitatis ſuæ, Paris de Puteo de re milit. verbo *duo*, num. 9.
35 † Et quemadmodum obedientia non præſcribitur, capi. cum non liceat, vbi Abbas, & Henricus Boic. nu. 1. de præſcrip. Bouerius ſingular. verbo *præſcriptio*, num. 17. Henricus de Bott. tract. de Synodo Epiſcopi part. 2. num. 40. Franc. Balb. tract. de præſcriptio: 2. part: 5. partis q. 2. nu. 2. maximè ſi debeatur Principi ſupremo. Franc. Zoan. tract. de Rom: Imperio num. 121. & ſeqq. Bellem. conſ. 10. num. 6. Vannozius volum. 1.
36 Animad. polit. num. 1199. † Quia ſubditi ſubtrahendo ſe ab illa, rebellionem admittūt, & ſui quodammodo furtum faciunt, & vindicantur ab iniuſtis poſſeſſoribus, vt ex Bal. conſil. 135. incip. *inter caſtrum Rotarium* p. 5. tradit Laur. Syluan. conſ. 25. nu. 39.
37 † cum non poſſint ſe alteri ſubijcere, inuito domino, nec illius ius, in alium transferre præſtando ei obedientiam, ſecundum Innocent. in cap. olim 3. de reſtitu. ſpoliat. & in cap. 2. de in integ. reſtitutione, Abbas in cap. cum dilectus, de relig. domib. Natta conſil. 167. num. 2. Iaſ. in leg. 1. num. 52. ff. de acquir. poſ-
38 ſeſſ. † ita nec poteſt Superior in materia obedientiæ cum ſubditis tractatus inire, nec pa-

pacta, ex quibus remittatur obedientia, aut reuerentia ſibi debita, vt ait Bald. in leg. libert. C. de oper. libertor.
39 † Quia ea ſola ſunt conceſſibilia, quæ ſunt præſcriptibilia; & è contra: l. competit, C. de præſc. 30. anno, Bellem.
40 cóſ. 27. n. 2. † ſicut Pater, aut Dominus, cum filio, aut ſeruo nó paciſcuntur ex Caij Iuriſcóſulti ſententia, in l. lis nulla, ff. de iudicijs, & ſicut Tutor cum minore ſecundum Imperatorem Seuerum à Vlpiano relatum in l. 1. §. fuit quæſitum, ff ad S. Conſ. Trebellia: & veluti minor, qui pacta init in ſuum commodum; non autem in damnum, l. contra
41 ff. de pactis † Regi enim Regni procuratio; non autem poteſtas alteri concedendi eſt data, l. prohibere, §. planè ff. Quod vi, aut clam, vndè debet ſuo ingenio dignitatem augere, l obſeruandum in fine, ff. de offic: præſid: & ſic non ſcindere partem alijs tribuendo, c. maioribus de præbend: maximè, ſi grauiter læderetur dignitas regalis, d. cap. intellecto de iureiurand: vbi hoc notat Innocent: Bart:
42 in d. §. planè † Nam etiam Imperator cuius eſt ſummum imperiũ, §: ſed & quod Principi, inſtit: de iure naturali, &c. nó donat, aut remittit ea, quæ ad Imperium ſpectant, notat Gloſſ: in Auth: quomodo oport. Epiſcop in princip. Card. Zabarella conſil 137.
43 num. 5. † Nam iura Maieſtatis indiuiſibilia ſunt, vt nec ſpontè, nec volens Imperator, aut Rex abdicare ea, à ſe, poſſit; cuius exemplum ſuppeditat nobis Carolus IX. Rex Galliæ, qui omnibus modis efficere tentauit, vt Carolum Lotharingiæ Ducem, iure maieſtatis in Ducatu Barenſi gratioſiſſimo donaret diplomate, fruſtrà tamen, vt ex aliorum ſententia, tradit Author Diſcurſuũ. Academ: de iure publico, diſcurſu 1. pag. 8. ea ratione. Quia iura maieſtatis Rex à ſe abalienare nullo modo poſſit. Latè Petrus Gregorius lib. 3 de Repub. cap. 8. num. 2 & ſeqq: Iunius in libr. de Principis in populũ poteſtate q. 3. pag. 117. vbi ait; Regem Maieſtatem, quam à populo accepit, priuata authoritate minuere non poſſe, & neminem ſuo imperio eximere

re, neque vlla in regni parte
ſummi Imperij iuri cedere,
44 † Et memorat, quod cum Caro-
lus Magnus Francicum Re-
gnum Germanico Imperio
ſubijcere conatus fuiſſet, Frã
ci verba faciente quodam
Principe Vaſcone, acriter re-
ſtiterunt, ac res ad arma pro-
lapſa fuiſſet, ſi Carolus perre-
xiſſet vlterius. Et ratio eſt,
quod Rex eſt tanquàm filius
familias dictæ Maieſtatis Re-
giæ. Et licet illi conceſſa fue-
rit adminiſtratio bonorum
ſuorum, inter quæ eſt dicta
obedientia non poteſt ab ipſo
45 alienari; † quia nullus po-
teſt excedere poteſtatis ſuæ
limites, l. mandato, ff. de Pro-
46 curat: † Et quemadmodum
ex contractu, non poteſt Pa-
ter, aut Dominus acquirere
filio, aut ſeruo, l. & hæredi §.
nos, ff. de pactis; ita, & Prin-
ceps non poteſt ſubditos ſuos
liberare ab obedientia debi-
ta, ex pactis cum eis initis,
47 † contra publicam vtilitatẽ,
cui nullus poteſt contradice-
re; vt ait S. Leo Papa in c. quę
ad perpetuam 25. q. 1: quauis
ſtipulatione, aut iuramento, l.
iuriſgentium, §. ſi paciſcar.
vbi Iacobin 2. lect: nu. 3. ff. de
pactis; cum ſubditi ſint obli-
48 gati Gentium iure † Nam
generale pactum eſt ſocieta-
tis humanæ, Regibus obtem-
perare, cap: quæ contra di-
ſtinct. 8. Admonet, & Sapiens
cap: 24 verſic. 21. & ſeq. di-
cens, *Time Dominum fili mi,
& Regem, & cum detrectato-
ribus non commiſcearis, quo-
niam repentè perditio eorum*;
49 † & Rex qui eſt, & reputatur
ius poſitiuum non poteſt eos
liberare, vt Vlpianus inſinuat
in d. l: iuris Gentiũ, § ſi paci-
ſcar, ff. de Pactis, & determi-
nat Bald: in d. l. liberti. Et
etiam quia obedientia ſubdi-
ti pendet à Maieſtate, & ſu-
50 premitate † Et quia eſt ius
conceſſum præfatæ dignita-
ti, cui ſubditi ſeſe obligarunt
l. 1. ff de conſtitut: Principum
qui ex beneficio tertiæ perſo-
næ, vt eſt Princeps ſe eximere
ab obligatione facta dignita-
51 ti † nec ipſam ſtringere in
fraudem regiæ coronæ, & ſuc
ceſſorum in illa, vt ſignificat
Gaius I.C. in l. contra Iuris,
ff. de pactis, & Paulus in l ſi
vnus §. pacta, ff. eodem ibi:
*ſi pactum conuentum à re pri-
uata remotum ſit, non eſt ſer-
52 uandum*: † Quia pactum

quo

quo læditur tertia perſona, non valet, vt in § ante omnia eiuſdē legis præſertim ſi à debitore fiat in præiudicium creditoris, l. debitorem 15. C. de pignoribus, l. debitorum, C. de pactis; vbi Alciatus n. 1. & ſeqq: Barnabas Cornazan: deciſ. Lucenſi. 150. num. 4. Soccin: Senior conſil. 16. num 12. lib 3. l. filiusfamilias 117. §. Diui 2. ibi; *ſed hoc neque creditoribus, neque Fiſco fraudi eſſe*; ff. de leg. 1. Varemūd. in meditam. pro fęderib.
53 c. 2: num. 223. vbi ait, † quod Principes fœdera, & pacta non poſſunt inire in præiudicium vaſallorum ſubditorum ex DD in cap. 1. § præterea de prohibita feudi alien: per Frider. Schraderus de feudis par. 10. ſect 7 n. 30. pag. 233:
54 † Quemadmodum ſubditos alienare, & alterius imperio ſubjicere nequeunt; Iaſ: & alij in dicta lege debitorum pactionibus 25. C de pactis; Vaſquius libr. 1. controuerſ. illuſtr. cap. 5. Afflict deciſione 265 num. 3. Boſſ tract. de Princ. num. 291. Brun. conſil: 196. nu. 1. vol. 1. Borchol. de feudis c. 5 nu 41. Hottom: illuſt. qq. q. 1:

55 † Et ſicut hæreditas eſt ficta perſona, l. verum 58. ff. de Manumiſ. teſtam: l cœptā 40. ff de vſucap. l. legatum 116. ff. de legat. 1. quæ vitam recipit in hærede adeunte, l. nouatio: 24. ff. de nouat. leg. ſi ſeruus 18. ff. de ſtipulat: ſeruorum;
56 † ita maieſtas, ſiue magnitudinis dignitas, vt ait Hiero. Gigas de crimine læſæ maieſtatis, rubrica, quotuplex ſit maieſtas, num 22. in Rege viuit, quia ſecundum D. Auguſtin. epiſt: 50. ad Bonifaciū Comitem. Reges Domino ſeruiunt in timore, ea, quæ contra iuſſa Domini fiunt, religioſa ſeueritate prohibendo, atq; plectendo.
57 † Aliter enim ſeruit Rex Deo, quia homo eſt; aliter etiam, quia, & Rex eſt. Quia homo eſt ſeruit ei, viuendo fideliter; Quia verò etiam Rex eſt, ſeruit leges iuſta præcipientes & contraria prohibentes, conuenienti vigore ſanciendo, vt habetur in cap. ſi eccleſia 23. q. 4. Anton Corſet de poteſt. reg. numer. 17. Conradus Brun. tract de Hæret. cap. 13. num. 3. Reſtaur. Caſtal. tract: de Imperatore, q. 40. n. 3.

58 Et quamuis propria Maieſtas poteſtatem tribuat perſonæ Regis;non poteſt in tantum extendi,vt grauetur,aut periculo exponatur verbum regium, aut fides à Principe præſtita regno.Caſſiodor.lib. 10.variar.epiſt.16.& ſequẽt. Anaſtaſ.Germon.lib.1.de ſacror.immun.cap.21.num.32. Nam,& in Concilio Toletano 8. iuxta collectionem D. Garſiæ à Loayſa pag.427.fit mentio iuramenti,de conſeruatione poteſtatis regiæ,alias
59 pactum eſſet iniuſtum † Et vt dicunt Imperatores Diocletianus, & Maximinianus in lege ſi vxor Codic. ad Senatuſconſult. Velleianum. Si vxor pro marito contra Senatuſconſultum interceſſura, aliquem rogauit mandatorio nomine,vt pro ea fidem ſuam obſtringeret, licet ſe obligauerit,nec fidem violat, nec compelli valet; ſed per auxiliũ S.C. Velleiani ſecurè poteſt defendi.

Et in cõtractu ſimilis qualitatis,quem ſi Rex iniret, nõ ſolum veniret contra humanum Senatuſconſultum,quod dictam Maieſtatem damnificari prohibet; ſed etiam contra aliam maiorem, vt eſt diuina Maieſtas,& contra aliud Senatuſcõſultum Conſiſtorij cœleſtis, vt ſunt diuina eius præcepta,quæ pactionibus talibus corrumperentur, cum non relinquatur ingreſſus, nec manus libera Principi huic ad opprimendum Hære-
60 ticos † Mandatum enim Dei dicitur ſuper ómne pactum, nec contra illud poteſt paciſci,cap. quæ contra, diſtinct. 8.cap.puellæ.20.q.1. † Et omni tempore memoria recenti haberi debet, quod an-
61 no 1579. D. Rex Philippus II.glorioſæ memoriæ, Carolo Archiduci Auſtriæ in reſponſum dedit *Legato D. Maximiliani optimi, pacificique Imperatoris, regia Catholicaque Maieſtas in hoc fidei, ac religionis negotio nihil admiſit, nec admiſſura vnquam dixit,vlla arbitria, leges, pacta, vel alias conditiones, vel aliud quicquã,præter id, quod Sacroſancta Eccleſia Romana inſtituit,ſanciuit, & ordinauit,ad cuius verum, & vnicũ iudicium id pertinet, & cuius ſolius eſt decernere, & ſtatuere id, quod amplectendum, tetendumque ſit*, quæ verba re-

H cen-

quo læditur tertia perſona, non valet, vt in §. ante omnia eiuſdē legis præſertim ſi à debitore fiat in præiudicium creditoris, l. debitorem 15. C. de pignoribus, l. debitorum, C. de pactis; vbi Alciatus n. 1. & ſeqq: Barnabas Cornazan: deciſ. Lucenſi. 150. num. 4. Soccin: Senior conſil. 16. num 12. lib 3. l filiusfamilias 117. §. Diui 2. ibi; *ſed hoc neque creditoribus, neque Fiſco fraudi eſſe*; ff. de leg. 1. Varemūd. in meditam. pro fęderib.

53 c. 2: num. 223. vbi ait, † quod Principes fœdera, & pacta non poſſunt inire in præiudicium vaſallorum ſubditorum ex DD in cap. 1. § præterea de prohibita feudi alien: per Frider. Schraderus de feudis par. 10. ſect 7 n. 30. pag. 233:

54 † Quemadmodum ſubditos alienare, & alterius imperio ſubjcere nequeunt; Iaſ: & alij in dicta lege debitorum pactionibus 25. C de pactis; Vaſquius libr. 1. controuerſ. illuſtr. cap. 5. Afflict deciſione 265 num. 3. Boſſ tract. de Princ. num. 291. Brun. conſil: 196. nu. 1. vol. 1. Borchol. de feudis c. 5 nu 41. Hottom: illuſt. qq. q. 1:

55 † Et ſicut hæreditas eſt ficta perſona, l. verum 58. ff. de Manumiſ. teſtam: l cœptā 40. ff de vſucap. l. legatum 116. ff. de legat. 1. quæ vitam recipit in hærede adeunte, l. nouatio: 24. ff. de nouat. leg. ſi ſeruus 18. ff. de ſtipulat: ſeruo

56 rum; † ita maieſtas, ſiue magnitudinis dignitas, vt ait Hiero. Gigas de crimine læſæ maieſtatis, rubrica, quotuplex ſit maieſtas, num 22. in Rege viuit, quia ſecundum D. Auguſtin. epiſt: 50. ad Bonifaciū Comitem. Reges Domino ſeruiunt in timore, ea, quæ contra iuſſa Domini fiunt, religioſa ſeueritate prohibendo, atq; plectendo.

57 † Aliter enim ſeruit Rex Deo, quia homo eſt; aliter etiam, quia, & Rex eſt. Quia homo eſt ſeruit ei, viuendo fideliter; Quia verò etiam Rex eſt, ſeruit leges iuſta præcipientes & contraria prohibentes, conuenienti vigore ſanciendo, vt habetur in cap. ſi eccleſia 23. q. 4. Anton. Corſet de poteſt. reg. numer. 17. Conradus Brun. tract de Hæret. cap. 13. num. 3. Reſtaur. Caſtal. tract: de Imperatore, q. 40. n. 3.

58

58 Et quamuis propria Maieſtas poteſtatem tribuat perſonæ Regis, non poteſt in tantum extendi, vt grauetur, aut periculo exponatur verbum regium, aut fides à Principe præſtita regno. Caſſiodor. lib. 10. variar. epiſt. 16. & ſequẽt. Anaſtaſ. Germon. lib. 1. de ſacror. immun. cap. 21. num. 32. Nam, & in Concilio Toletano 8. iuxta collectionem D. Garſiæ à Loayſa pag. 427. fit mentio iuramenti, de conſeruatione poteſtatis regiæ, alias
59 pactum eſſet iniuſtum † Et vt dicunt Imperatores Diocletianus, & Maximinianus in lege ſi vxor Codic. ad Senatuſconſult. Velleianum. Si vxor pro marito contra Senatuſconſultum interceſſura, aliquem rogauit mandatorio nomine, vt pro ea fidem ſuam obſtringeret, licet ſe obligauerit, nec fidem violat, nec compelli valet; ſed per auxiliũ S.C. Velleiani ſecurè poteſt defendi.

Et in cõtractu ſimilis qualitatis, quem ſi Rex iniret, nõ ſolum veniret contra humanum Senatuſconſultum, quod dictam Maieſtatem damnificari prohibet; ſed etiam contra aliam maiorem, vt eſt diuina Maieſtas, & contra aliud Senatuſcõſultum Conſiſtorij cœleſtis, vt ſunt diuina eius præcepta, quæ pactionibus talibus corrumperentur, cum non relinquatur ingreſſus, nec manus libera Principi huic ad opprimendum Hære-
60 ticos † Mandatum enim Dei dicitur ſuper omne pactum, nec contra illud poteſt paciſci, cap. quæ contra, diſtinct. 8. cap. puellæ, 20. q. 1. † Et omni tempore memoria recenti haberi debet, quod an-
61 no 1579. D. Rex Philippus II. glorioſæ memoriæ, Carolo Archiduci Auſtriæ in reſponſum dedit *Legato D. Maximiliani optimi, pacificique Imperatoris, regia Catholicaque Maieſtas in hoc fidei, ac religionis negotio nihil admiſit, nec admiſſura vnquam dixit, vlla arbitria, leges, pacta, vel alias conditiones, vel aliud quicquã, præter id, quod Sacroſancta Eccleſia Romana inſtituit, ſanciuit, & ordinauit, ad cuius verum, & vnicũ iudicium id pertinet, & cuius ſolius eſt decernere, & ſtatuere id, quod amplectendum, tetendumque ſit*, quæ verba re-

cenſet Vuarem in meditam:
62 pro fæderibus,nu.145.† Non ita tamen valet paciſci,vt futuris iniurijs aperiatur via, & punitio præcludatur,dicta l.ſi vnus § pacta ff.de pactis,glo. 1.in cap.nemo de conſecrat. diſt 4. Ideò meritò ait Tex. in cap.ſi is, qui 23. quæſt.4.
63 † *Quod ſi is, qui prælatus eſt debitori Dominico, culpas impunè dimittit,non mediocriter profectò offendit, qui debita cæleſtis Regis,ac Domini præſumptione ſua reſoluit. Ea namque quæ contra nos committuntur, facilè dimittere poſſumus; ea verò, quæ in Deum commiſſa ſunt, non niſi cum magno timore, ac diſcretione, nec abſque pœnitentia iniunctâ relaxare debemus*;& in cap.ſi ea 50.eadem cauſa, & quæſtione ait D.Auguſtin. *Quod ſi ea, de quibus vehementer Deus offenditur, inſequi,vel vlciſci differimus, ad iram diuinæ maieſtatis patientiam prouocamus, quemadmodum* (vt dicitur Ioſue cap. 22.) *Achor,filius Zare mandatum Domini prateriẽs, effecit, vt ſuper omnem populũ Iſrael ira eius incubuerit* †
64 Ea enim quæ ipſi non corrigunt,cenſentur committere, cap.conſentire 83.diſt. c. vlt. 23 q.3.cap.prætereà 23. q.8 Iulius Cæſar Romanus in libello de Regim.Prin.c.7.pag. 61.Caſſiodor.lib.5.var.epiſt. 39 præſertim,quia in præſenti caſu neceſſariũ non eſt, vt inita pacta reſcindantur,iuuari Imperatorũ conſtitutionibus,aut reſcriptis,nec ſenatus conſultorum beneficio,cum præfati ſubditi toties verba præſtita,& obſtrictam fidem
65 violauerint,† vt Pharao Rex Aegypti Moyſi, & populo Dei Exod:c.7.& ſeqq. late D. Ambroſ li.3. offic.c.14. Saul Rex Dauidi j.Reg c.24.& 26
66 † & veluti dicitur Machab j. c.1.Quod Antiochus Rex miſit Principem tributorum in Ciuitates Iuda, & venit in Hieruſalem,& cum fuiſſet ad eos loquutus verba pacifica in dolo,& credidiſſent ei, irruit ſuper ciuitatem repentè, & percuſſit eã plaga magna, & perdidit populum multum ex Iſrael,& accepit ſpolia ciuitatis,& ſuccendit eã igni,& deſtruxit domos eius, & muros eius in circuitu,c.7.*Nõ eſt veritas,& iudiciũ in eis:trãſgreſſi ſunt enim conſtitutũ, &*

ius iurandũ, quod iurauerunt
67 † Et exemplũ perfidiæ Try-
phonis cũ Machabeis, habe-
tur d.li.1.c.11.& 13.Fuerunt
& alij,qui amicitiæ prætextu,
inimicos parũ ſibi metuẽtes,
aut proſpicientes dolo obtrũ-
carũt:vt Ioab,Abner, & Ama
ſam:2.Reg.c.3. & 20. Petrus
Gregor.de Repub.lib.13.c.1
68 nu.5. † Et ſicut Principes,&
populi qui remanſerunt poſt
deſolationẽ Ciuitatis Hieroſo
lymæ fecere cũ Ieremia Pro-
pheta,vt cõquæritur Prophe-
tiæ c.42.& ſeq. & libertatem
præſtarunt conſiderationi cu-
iuſdã, ſub ſpecie decoris,quẽ
S.R.V.Maieſtas propter excel
ſam ſuam mãſuetudinem ha-
bitura erat, quo ſolo, magis
cõtineri poterat,quã eiuſmo-
di pactorum obligatione,quę
proprijs etiam ſubditis noci-
69 tura eſſent † Quia vt inquit
Cicero li.3.offic. Licet ex ſui
natura videantur honeſta,ſuc
ceſſu tẽporis non ſunt:Adim-
plere promiſſa, & obligationi
reſpondere, depoſitum reſti-
tuere, non eſſet honeſtum ſi
contra publicam vtilitatem
fieret,l.bona fides, ff.depoſi-
ti.Vnde depoſitum, aut com-
modatũ denegare,æquum eſt
aliquando,vt furibundo gla-
dium,quem ſana mente depo
ſuerat. Vel,ſi Harpalus ſpolia
mihi abſtulerit, depoſueritq;
apud te inſcium de malitia.
Albanus Spina Sati.li.2.poli.
c.6.dicitque Marc.Tul.d.li.3
Ergò,& promiſſa non facienda
nonnunquam,neque ſemper de
poſita reddenda ſunt.Si gladiũ
apud te quis ſanæ mentis depo
ſuerit, repetat inſaniens red-
dere peccatum ſit, non red-
dere officium; Quod ſi is, qui
apud te pecuniam depoſuerit
bellum inferat patriæ, reddas
ne depoſitum? non credo;facias
contra Rempub: quæ debet eſ-
70 *ſe chariſſima* † Et verba ge-
neralia acceſſoriè poſita re-
ſtringi, & coarctari debent,iu
xta qualitatem negotij prin-
cipalis de quo tractatur,l.qua
ratione 9.ff.de acquir.rer.do-
min.l.ſi quis 10.ff.de euictio.
l.prædijs,ff.de leg.3.

Principale negotiũ,& nor-
ma iſtorum contractuum eſt,
vt in omnibus,& per omnia
Eccleſiæ Catholicæ Romanę
obedientiam præſtent,nec nõ
Principi illorum naturali, ac
71 legitimo † Nam,vt ait Dio-
nyſ. Halicarnaſſ.lib.1. Anti-
quitat:Romanar. lege ſempi-
terna, & vniuerſali naturæ re

ceptum eſt, vt inferiores ſuperioribus obediant, l. potiores cum ibi notatis, C. de officio Rectoris Prouinciæ, c. ſtatuimus in fine, vbi gloſ. verbo *conſueta* cap. cum inferior de maiorita: & obed. c. inferior, diſtinct. 21. Symancas in lib. diſcept. cap. 19. gloſ. verbo, *Qui mendicant*, in extrauaganti execrabilis Ioan. 22. de Præbendis, Cardinal: Turrecrem: in Summa de Eccleſia lib. 2. cap. 1. num. 1. Nec poſſunt iuuari verbis, quæ videantur eos eximere ab hac obligatione ſtricta; & cum vel in minimo puncto ab hoc defecerint, irritatur, & filum inciditur omni ei quod eſt cō-
72 uentum, † cum peruenerit cauſa ad terminum, à quo nō poterat incipere, vt ait Vlpianus in l. ſi à me 11. ff. de iudicijs, l. pluribus 140. §. & ſi placeat, ff. de verborum obligat. Martianus in l. quia in eum, ff. ad l. Aquiliam, l. ſi in metallum, ff. de his quæ pro non ſcriptis habentur ibi. *Nam quæ in eam cauſam peruenerunt, à qua incipere non poterant, pro non ſcriptis habentur;* & ſi vellet reſpectu verbi præſtiti, & obnexi, ſubditis rebellibus contractum ſeruare, cum diuinæ, & humanæ
73 Maieſtatis iactura; † poſſemus dicere cum Valer. Max. lib. 6. cap. 6. tractante de Saguntinis, & famoſa ipſorum Ciuitate, Senatui, Populoque Romano fidem ſeruante, cum victricibus Hannibalis armis, tàm ſtrictè præmerentur, vt vim illam ampliùs arcere nequirent, ſed collatis in forum ijs quæ vnicuique chariſſima fuerant ſupellectilibus, & vndiquaque ignibus circumdatis, & accenſis, publico, omnibuſque communi rogo, ſemetipſos proiecerunt; ſubiungit, *Crediderim, tunc ipſam fidem, humana negotia ſpeculantem, meſtum geſſiſſe vultum, perſeuerantiſſimum ſui cultum, iniquæ fortunæ indicio tam acerbo exitu damnatum cernentem*. Author Politiæ de regno contra Machiauel. lib. tertio, Theorem: 21.

74 † Et ita conuenit cuilibet Principi ſeruare præceptum illud Sapientis Prouerb. capite quinto; *Ne des alienis honorem tuum, & annos tuos crudeli, ne fortè impleantur extranei viribus tuis,* &

*& labores tui ſint in domo a-
liena*; cap. nonne in fine 37.
diſt.cap.nullus in fine diſt.93
P.Gregor.de Repub.li.8.cap.
4.num. 9. Prophetæ Baruch
cap.4. *Ne tradas alteri glo-
riam tuam,& dignitatem tuã
genti alienæ*. Et Eccleſiaſtic.
cap.33. *In omnibus operibus
tuis praecellens eſto, ne dederis
maculam in gloria tua*. Ny-
cæta Choniates lib.7. Annal.
Manuelis Comneni, monitũ
illud referens, *Ne quis glo-
riam ſuam alteri det, neuè pa-*
75 *trum limites transferat* † Et
Eccleſiaſtici cap. 49. *Con-
tempſerunt timorem Dei; de-
derunt enim regnum ſuum
alijs, & gloriam ſuam alieni-
genæ genti, incenderunt ele-
ctam ſanctitatis* Ciuitatem,
*& deſertas fecerunt vias ip-
ſius*. Sed dicere cum Iſaia
cap.42. *Gloriam meam alte-*
76 *ri non dabo* † Gloria autem
Regis in lata gente eſt, in di-
minutione plebis contritio
Principis, Prouerb. cap.14. &
habetur in c. eccleſia §. ſi et
77 nauicula 1.q.4. † Gloriam
autem ſuam alteri tradere,
Regibus idem eſt, ac ſi liber-
tatem traderent, & vt ait Ci-
78 cero lib.1.officio. † Magna-
nimi viri, vſque ad finem de-
bent pro libertate pugnare,
& quilibet poteſt ſuum, & ſuæ
dignitatis honorem armata
manu defendere; vt probat
Petrus Gerardus ſingul. 33.
num.4.& 5.dicente M.Tullio
vbi proximè. *Non debere
nos minùs promptos eſſe ad
pugnandum pro honore, & glo-*
79 *ria; quàm pro vtilitate*, † cũ
crudelis reputetur in ſemet-
ipſum, qui negligit famam
ſuam, & dignitatem ſtatus
ſui defendere, vt ait D. Augu
ſtin.in cap. nolo 12. quæſt.1.
Nam vt dicebat Cicero Phi-
lipp.3. *Ad decus, & liberta-
tem nati ſumus, aut hac tenea
mus, aut cum dignitate moria-
mur*, cui id non abſonum
eſt, quod tradit D: Paulus 1.
epiſt.ad Corinth.capit.nono;
*Bonum eſt enim mihi magis
mori, quàm vt gloriam meam
quis euacuet*. vt habetur in
cap.ſacerdos 1. quæſt. ſecun-
80 da † Diuina ſcriptura lib.1.
Machab: cap.2. laudat Ma-
thathiam, & ſocios dicens, *Et
perſecuti ſunt filios ſuperbiæ,
& proſperatum eſt opus in
manibus eorum, & obtinue-
runt legem de manibus gentiũ,
& de manibus Regum, & non*

dederunt cornu peccatori; Molin.tom.1.de iuſt. tract. 2. di-
81 ſput. 99. † Principum enim à priuatis diuerſa eſt ſors, quibus præcipua rerum ad famam ſunt dirigenda, ex Taciti ſententia libro 4. Annal. Georg. Pagliar. ibi obſer. 514 Schualemberg. de regio animo par. 1. pag. 97. Ideoque iuſtum non eſſet, vt gloria S.R.M.V. quæ vnita, & conformis nomini Philippi, reſplendetque per omne, quod Sol illuminat Orbis ſpatium, nanciſceretur aliquod obſcuritatis velamen, coràm illis præſertim, qui contemplarentur tale pactorum genus, vt præterita pacta percuſſa fuerunt quæ Magnitudinem ſuã
82 nequaquam decerent † Nam, vt Ariſt. ait in lib. de re familiari, *omnia toleranda, niſi aut indignitas, aut turpitudo in re ſit*, vt refert Schualenberg: in libr. de animo re-
83 gio par. 2. pag. 438. † Nam licet difficile ſit (vt Ageſilaus Rex dicebat) & tradidit in eius Apophtegmatib. Paulus Manutius vno, & eodem tempore miſericordiam habere, & delicta punire, demum debet Princeps iuſtitia vti, vt lo cum fortitudo habeat. Ariſto. 3. Topic. cap. 2. Plutarch. to. 1. Moral. num. 335. Auth. vt omnes obed: iudicibus capit. 19. Anton. Roſcius lib. 1. Memorab. cap. 2. num. 7. Ioann. Oroſc. in l. 1. nu. 7. ff. de iuſt. & iure.

Nec cor reperietur tam adamantinum quod ex pia commiſeratione non condoleat, pigeatquè contemplari negotium illud ad belli furorem magis, quam ad pacẽ ſectandam tendere; tum quia, ob benignitatem pactorum, rebellium animi magis, magiſquè induruere; tum etiam, quia templa, aliaq; loca ſacra deſtructa iacent. Quibus ex cauſis, multi, & præclari milites chriſtiani ab hęreticis hic inde oppreſſi fuerunt, quorũ ſanguis innocuus, etiamnum coràm omnipotente Deo cœli iuſtitiam, ac delictorum, acceptarumque iniuriarum vin
84 dictam clamat, † vt ait D. Iſidorus libr. 3. ſentent. de ſummo bono cap. 53. Cognoſcant Principes ſeculi Deo debere ſe rationem reddere, propter Eccleſiam, quam à Chriſto tuendam ſuſcipiunt: Nam ſiue augeatur pax, & di-

diſciplina Eccleſiæ per fideles Principes, ſiuè ſoluatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum poteſtati Eccleſiã ſuam credidit. Et habetur in cap. Principes ſeculi 23. q. 5. Duaren. lib. 1. de ſacris Eccleſiæ miniſterijs cap. 5. Aegid. Bellemer. conſ. 40. nu. 42 Princeps enim ſecularis, vim, fraudes, turbas, & externa mala ab Eccleſia debet arcere, & quod in ipſo eſt, pacatã, ſacrã, & quietã præſtare. Nam quia Chriſtianus id velle debet, & quatenus Princeps po-
85 teſt † Præcipuum enim cuiuſq; Magiſtratus munus eſſe dicit Stephanus Iunius in lib. de Principis in populum, & populi in Principem legitima poteſtate, vt quicquid medio rum authoritatis, & potentiæ illi à Deo conceſſum eſt, hoc totum omninò conferat, vt inter ſibi ſubditos Deus ipſe verè agnoſcatur, agnituſque tanquam ſummus Regũ omnium Rex colatur, & adoretur. Itaque qui talis erit, non ſolùm omnes iuriſdictionis ſuæ vires, legumque authoritatem aduerſus veræ religionis contemptores, perturbatoresuè, qui cenſuris, Eccleſiaſticiſque admonitionibus nullum locum relinquunt, exercet; ſed armata etiam manu in eos animaduertat, qui aliter ab impietate cohiberi nequeunt. Diuus Auguſt. tract. 11. in Ioannem, cuius, & Lipſius meminit libr: aduerſus Dialogiſtam c. 2. dicens,
86 † *Pertinet hoc ad Reges ſeculi chriſtianos, vt temporibus ſuis pacatam velint habere matrem ſuam Eccleſiam; ſic ergò quando vult Deus concitare poteſtates aduerſus diſſipatores Eccleſiæ, aduerſus exſufflatores Chriſti, aduerſus blaſphematores baptiſmi, non mirentur; quia Deus concitat, vt à Sara verberetur Agar. Mirantur autem quia commouentur poteſtates Chriſtianæ aduerſus deteſtandos diſſipatores Eccleſiæ, non ergò mirentur. Et quomodo redderent rationem de imperio ſuo Deo?* cap. quando 23. q. 4. cap. ſi Eccleſia ibidem.
87 † Et imperator Iuſtinianus in Auth. quomodo oporteat Epiſcopos in princ. coll. 1. ait, Imperialem, & Regiam poteſtatem, adhoc inter cœtera inſtituta, vt Sanctorum Patrum decreta ſaluberrima, execu-

tioni demandari faciat, & inuiolabiliter obſeruari. Aze-
88 uedo conſ. 37. num. 15. † nec alienum eſt, quod Valer. Maxim. lib: 4. cap. 1. §. de L. Furio ait, *Non dubitauerunt ſacris imperia ſeruire, ita ſe rerum humanarum futura regimen exiſtimantia, ſi diuinæ potentiæ benè, & conſtāter fuiſſent famulata;* Iuſtus Lipſius contra Dialogiſtam fol: 27.
89 cap. 2. † Firmamenta enim Imperij in religione Princi-
90 pis poſita ſunt † Hinc apud Homerum, ciuitas ea, in qua Palladium erat nulla vi hoſtiū expugnari poſſe traditur. Quia Palladium ſi benè attendimus, præſidium eſt religionis, qua cum ſemper creſcit, & decreſcit Imperium, à qua Princeps rerum agendarum principia omnia debet capere.

Nam religione magiſtra, & Deo Duce non poteſt errare; nec quicquam Principem magis populo commendat, quàm religio, quàm pietas, clementia, & iuſtitia committantur. Farneſius in Apophr: Cardinalis Petri Aldobrandini de Principe tit. primo, cap. 12: & tit: 3. c. primo, & ſeqq: Sebaſt. Foxius Morzill. lib. 2. de regni, Regiſque inſtitutione; Hieron. Frachetta lib. primo, de Principe c. 3.
91 pag. 24. † vbi ex Plutarch. in Numa, atque Xenoph: lib: 8. de Cyri pedia ait, ipſos, pluresque Principes alios fuiſſe à ſubditis in exiſtimatione, & reuerentia habitos, propter opinionem quam habebant de illorum religione, ac zelo. Tiberius Gambar. in diſcurſibus politicis cap. de
92 religione pag. 39. † Vita enim noſtra religione conſtat Plinius lib. 14. natur. hiſt. Lipſius lib. 1: ciuil. doctr. cap. 3.
93 † Tulliuſque in Orat. de Aruſpicum reſponſis gloriatur; Romanos non calliditate, aut robore, ſed pietate, ac religione, omnes gentes, natio-
94 neſq; ſuperauiſſe † Nec mirum cum religio, & timor Dei ſolus ſit, qui cuſtodit hominū inter ſe ſocietatem. Lactant. Firmian. de ira cap. 12. Lipſius lib. 4. ciuil doctr. cap. 3. & in monitis, & exemplis Politicis lib. 1. cap. 2. Idem D. Auguſt. epiſto. 48. 50. & 165. & lib. 3. epiſt 32. ad Pantaleonē Præfectum Aphricæ libro 5. epiſto. 63. ad Mauritium Impe-

peratorem,& lib.7.epiſt 5.ad Brunechildem Reginā Francorum,quarum meminit Bellarmin:libro 1. de Principe Christiano capit. 11. Petrus Gregor: lib.2.de Repub. cap.
95 2. num.3.† concludentes præcipuum piorum Regum munus,& officium eſſe,eccleſiam,eiuſque immunitatem, & libertatem defendere, ac ſeueris legibus,ac pœnis blaſphemos, ſacrilegos,& hæreticos ab Eccleſia damnatos, coercere; Abbas in cap. tua num.10. de decimis, vbi ait,
96 † Principes accepiſſe à Deo poteſtatem, principaliter, vt Eccleſiam Dei iuuarent,& in neceſſitatibus ſuis ſubuenirent. Ioann. EcKius in Enchyridio locorum communium contra Lutherum c.32. Gundiſaluus Pontius aduerſus Vuaramundum cap.2.verſic. *verum*. Iuſtus Lipſius contra Dialogiſtam in principio. Michael Agia tracta. de exhibend. auxilijs cōfirm. 27.cap.Maximianus cum ſequen.23.q.3.Leo Papa Epiſtol.75. ad Leonem Auguſtū vbi ſic ait; *Debes Imperator incunctanter aduertere, regiā poteſtatem tibi non ſolum ad Mundi regimen; ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium eſſe collatam*, Anton. Auguſt: in epitome Veteris Iuris Pontificij libro 11.titul.13.capi.3. Fab Montel.in praxi arbitrali 4.p. princip. q.2.n.15.& 16.
97 † Iuramentum quod Imperatores præſtant Summo Pontifici in Coronatione, inter alia continet, quod fidem, & Sedem Apoſtolicam defendent: Quod nunquam cum Saraceno, Pagano, Schiſmatico,ſeu cū alio prefatę Eccleſię inimico, vel rebelli Catholicæ Fidei non habente vnitatem,vnionem quamlibet, ſeu parentelā, aut confœderationem nō inibit, clem: vnica §. porrò de iureiurand: olimq; Imperator Orientis, poſtquā fuerat electus, conſuetudine iurabat, & ſe propria manu ſubſcribebat,quod fidem Catholicā ſequeretur, Oecumenicorumque Conciliorū, nec concitaret tumultum in Eccleſia Dei, qua proteſtatione facta, Patriarcha Conſtantinopolitanus, præſente populo capiti eius coronam imponebat,cingebat ei enſem, offerebat ei ſceptrum, aureoq; anulo digitū eius vinciebat.

Re-

Digitized by Google

98 † Recenſet Petrus Grego-
rius libr.8. de Republ.cap.2.
num.13. quod Pax Eccleſiæ,
religionis vnitas auctorem
facti in ſublime prouectũ gra-
ta ſibi tranquillitate cuſtodit
dicente Petro Aerod.libro 1.
rer.iud.tit.6. cap.19. Imperij
ſecuritatem Eccleſiarum pa-
ce conſiſtere.

Nec enim parua eius vi-
ciſſitudo, ac potentia diuini-
tùs data tribuitur, per quos
nullis rugis Eccleſia diuiſa
ſecernitur, nullis inſertis ma-
culis variatur; Scriptum eſt
99 enim Iob: cap.5. † Prouerb.
cap.20. *Quia cum Rex iu-
ſtus ſederit ſupra ſedem, non
aduerſabitur ſibi quicquam
malignum.* Epiſt.inter claras
C.de ſumma Trinit. & fide
100 Catholica † Aenas Sylulus
lib.1.de dictis,& factis memo
rabilibus Alphonſi I. memo-
rat,illum dixiſſe, Iuſti Princi-
pis eſſe, non ſolum neminem
iniuria afficere, ſed eos, qui
damna hominibus, ſine iuſta
cauſa inferunt, ſi poſſit,cohi
bere,& impedire, D.Gregor.
Nazianzen.orat.31.ſuper ca-
pit.19.Matthæi dicit: *Hæc,&
laicis præſcribo, hæc, & Pre-
sbyteris mando, opem ferre,*
qui Dei beneficio opem ferre
101 *poteſtis* † Vt enim dici-
tur Prouerb.cap.20. *Rex qui
ſedet in ſolio iudicij, diſſipat
omne malum intuitu ſuo.* Al-
banus lib.1.polit.cap.7.& D.
Auguſt.in epiſt.ad Bonifaciũ,
ait: *Quomodò Reges ſeruient
Domino in timore; niſi ea,quæ
contra iuſſum Domini fiunt,
religioſa ſeueritate puniendo,
atque plectendo*: Refertur in
cap.ſi eccleſia, cap.duo iſta
23.q.4.ca.quod ſicut de ele-
ctione. Et inde Abb. in cap.
per venerabilem num.9.eodẽ
102 tit. ait † Principem, qui
negat auxilium Eccleſiæ de-
preſſæ, poſſe deponi. Lelius
Zechius lib.1.de Principe
cap.6.n.12. & ait Papa Pela-
gius. II. in c. omnis 7.q.1.
103 † Quod qui negant mi-
ſericordiam, & oppreſſis fa-
uorem debitum, videntur ne-
gare Chriſtum. Azeuedo cõſ.
104 37.num.13.† Hinc D.Hie-
ron.ſuper Hyeremiam ad cap
2.relatus in c. Regum officiũ
23.q.5.ait. Regum proprium
officium eſſe facere iudicium
& iuſtitiam, & liberare de
manu calumniatorum vi op-
preſſos,& peregrino, pupillo-
que,

que, & viduæ, qui faciliùs opprimuntur à potentibus præbere auxilium, l. illicitas, ff. de offic. Præſid: & de Chriſto Hieremias ait cap. 23. *Regnabit Rex, & ſapiens erit, & faciet iudicium, & iuſtitiam*; Et Cicero 2. offic. fruendæ iuſtitiæ cauſa olim benè moratos Reges conſtitutos ait, referente Lipſio lib. 2. ciuil. doctrin. cap. 11. Petrus Gregorius lib. 4. de Repub. cap. 6. n.
105 17. † Idem D. Hierony. ſuper Ezechi. lib. 3. ad cap. 9. inquit, Quod percutiens malos, in eo, quod mali ſunt, & habens vaſa interfectionis, vt occidat peſſimos, miniſter eſt Domini: Habetur in cap. qui malos 23. q. 5. Roland. à Valle conſil. 20. num. 2. volum. 2. Ioann. Neuizan. lib. 1. Syluæ nupt. num. 97. & ſeqq. & Iuſtinus Hiſtoricus libro 8. aſſe-
106 ruit † Deo proximum haberi, eum qui eius Maieſtatē vindicauerit, vt optimè Pelagius Papa ſcribit Narſæ Patritio, & Duci in Italia, & habetur in cap. de Liguribus 23 q. 5.
107 † Conformiter his ait Diu. Auguſtin. ad Macedonium epiſto. 54. Quod non fruſtrà ſunt inſtituta poteſtas Regis, & Cognitoris ius, vngulę carnificis, arma militis, diſciplina dominantis, ſeueritas etiam boni patris: Habent omnia iſta modos ſuos, cauſas, rationes, vtilitates; hæc cùm timentur, & mali coercētur, & quietiùs inter malos viuunt boni, cap. non fruſtrà ead. cauſa, & quæſtione.
108 † Et idem D. Auguſtinus ſuper Pſalm. 32. vt habetur in cap. duo iſta 23. q. 4. inquiens, quod *diſciplina inuigilare debet in paupere regente domum ſuam; diuite regente familiam ſuam, marito regente coniugē; Patre regente prolem ſuam; Rege regente Gentem ſuam*, cap. qui peccat, § de perſecutione eadem cauſa, & q. Innocentius Papa epiſt. 3. ad Exuperium Epiſcopum Tholoſanum cap. 3. & habetur in capit. quæſitum 23. q. 4. D. Hierony. ſuper Ioelem ad cap. 2. D. Cyprianus in libello de duodecim gradibus abuſionum in nono genere, vbi ait, quod Rex debet impios de terra perdere, parricidas, & peierantes viuere non ſinere:
109 † & Pelagius Papa dixit, quod nō perſequitur, niſi qui ad

ad malum cogit: Qui verò malum, vel factum iam punit, vel prohibet ne fiat, non perſequitur iſte; ſed diligit, & tranſumptiuè habetur in cap. non ſolum, cap. Rex, cap. non vos 23. q. 5. M. Tullius in epi-
110 ſtol. 15. ad Brutum † Saluſt. de coniurat. Catilinæ, vbi dixit, quod qui paucis ſceleratis parcunt, bonos omnes perditum eunt. Redin. in libr. de maieſtate Principis verbo *ad clementiam pronum*.
111 † Hinc Diu. Auguſtinus ad Lotharium ſcribens, vt refertur in cap. qui vitijs 23. q. 5. ait, Quod, qui vitijs nutriendis parcit, & fauet, ne contriſtet peccantium voluntatem, tàm non eſt miſericors; quàm qui non vult cultrum rapere puero, ne audiat plorantem, & non timet ne vulneratum
112 doleat, vel extinctum † Idē ſanctus in eadem allegata epiſtola 50. Bonifacio, vbi dicit; *Moleſtus eſt Medicus furenti phrenetico, & Pater indiſciplinato filio, ille ligando; iſte cedendo; ſed ambo diligendo. ſi autem illos negligāt, & perire permittant, iſta potius falſa manſuetudo, & crudelitas eſt.* & epiſt. 167. Feſto dicit. *Nā, & Phrenetici nolunt ligari, & Lethargici nolunt excitari; ſed perſeuerat diligentia charitatis phreneticum caſtigare, Lethargicum ſtimulare, ambos amare; ambo offenduntur; ſed ambo diliguntur, ambo moleſtati, quamdiù ægri ſunt indignantur; ſed ambo ſani gratulantur.* Et idem D. Auguſtin. de ſermone Domini in monte lib. 1. cap. 37. & ſeq. ait, quod non eſt metuendum, ne odiſſe paruulum, filium parentes videantur, cū ab eis vapulat peccans, ne
113 peccet vlterius † Nam dicitur Prouerb. cap. 3. *Quem diligit Dominus corripit, flagellat autem omnem filium*
114 *quem recipit.* † & cap. 13. *Qui parcit virgæ odit filium ſuum; Qui autem diligit illū inſtāter erudit.* c. ſolitę de maiorit. & obed. cap. Salomon 45. diſt. c. non omnis 5. q. 5. c. nimium, cap. diſplicet, cap. ea vindicta 23. q. 4. Apocalipſ. c. 3. *Ego quē amo arguo, & caſtigo,* Et Eccleſiaſt. c. 30. dicitur, *Qui diligit filiū ſuum aſſiduat ei flagella.* & Prouerb. c. 23. *Tu percutis quidem illum virga, ſed animam illius liberas à morte*. Petrus Gregor.

gor.lib.33.Syntag. Iuris c.6. num. 4. Latius D. Paul. in epiſtol. ad Hæbre. cap. 12. *Quem diligit Dominus caſtigat: flagellat autem omnẽ filium, quem recipit. Quis enim filius, quem non corripit Pater? quod ſi extra diſciplinã eſtis, huius participes facti sũt omnes; Ergò adulterini, & non filij eſtis*, id eſt, non filij legitimi eſtis, ad quos ſolos pertinet hæreditas, vt illud interpretatur Doctiſſimus Cardin. Bellarmin. de officio Princip: Chriſt: lib. 2. pag. 209. in vita S. Dauid Regis. Nec quęritur niſi vt, & ille vindicet cui rerum ordine poteſtas data eſt, & ea voluntate vindicet, qua Pater paruulum filium flagellat, quem per ætatem odiſſe non dum poteſt, cum poſſit peccatum amore potiús vindicari, quam impunitum relinqui, vt illum, in quem vindicat, non pœna miſerum, ſed correctione beatum velit. Et Salomon Prouerb. c. 23. admonet. *Percute filium tuum virga, & liberabis animam eius à morte* cap. cum beatus Apoſtolus 45. diſtinctione, S. Auguſtinus Epiſt. 48. Vincentio tolerabiliora ſunt enim amici vulnera, quàm adulantium oſcula. Prouerb. cap. 27 D. Ambroſ. lib. 3. officio. cap. 16. cap. non omnis 5. q. 5. & cap. non oſculatur. Ibidem

115 c. nimiũ 23. q. 4. † Id etiam in inimicis ponderauit dicẽs; Si enim quiſquam inimicum ſuũ periculoſis febribus phreneticum factum, cùrrere viderit in præcipitium; nonnè tunc malum potius pro malo redderet, ſi eũ ſic currere permitteret, quàm ſi corripiendum, ligandumque curaret; & tamen tunc ei moleſtiſſimus, & aduerſiſſimus videretur, quando vtiliſſimus, & miſericordiſſimus extitiſſet; ſed planè ſalute reparata, tantò ei vberius gratias ageret; quantò ſibi eum minùs peperciſſe tenuiſſet. Quæ doctrinæ habentur in cap. ipſa pietas, cap. quid faciet, cap. eſt iniuſta, d. c. nimium 23. quæſtio. 4.

116 † Vnde D. Ambroſius ſermon. 8. in pſal. 118. relatus in d. c. eſt iniuſta 23. q. 4. ait, Quod ſi quis latronem filijs depræcantibus motus, & lachrimis Coniugis eius inflexus abſoluendum putet, cui adhuc latrocinandi aſpiret

af-

Digitized by Google

affectus, nonnè innocentes tradit exitio, qui liberat multorum exitia cogitantem certè ſi gladium reprimit, vincula diſſoluit, cur laxat exilio, cur latrocinandi, qua poteſt clementiori via, non eripit facultatem, qui voluntatem extorquere non potuit

117 † Nam cum vni indulget indigno, plurimos facit ad prolapſionis contagium prouocari. Facilitas enim venię incentiuum tribuit delinquēdi.

118 † Inde Seneca libr. 1. de clement. dicebat cap. 2. Vbi diſcrimen inter bonos, maloſque ſublatum eſt confuſio ſequitur, & vitiorum eruptio, & vbi negligentia, & malignitas Principum malè conſultis impunitatem, rectè factis nullum pollicetur præmium, non illos à crimine; ſed hos deterret à laude. Georg. Pagliar. obſeru. 438. ad Ta

119 citum † & iſta eſt vna ex principalioribus cauſis in quibus iuſtum bellum fundatur; & quæ efficit eius furorem oculis Dei acceptum fore, qui, vt ait, Gratianus in cap. hoc tamen 23. q. 5. Sicut nos miſereri iubet pœnitentium, ſic prohibet eſſe miſericordes cum obſtinatis, & impœnitentibus, qui inter flagella duriores fiunt, ſicut Pharao, qui flagellatus à Domino durior factus eſt, c: ſunt plures in fine de pœnit. diſtinct. 3. cap. noli 23. q. 1. cap. non omnis 5. q. 5. c. Nabuchdonoſor 23. q. 4.

120 † Deus enim apud Hierem: cap. 23. & cap. 50. Ezechiel: cap. 34. Ioann. cap. 10. reprehendit negligentes Paſtores, qui non reducunt ad ouile errantes oues, nec deperditas

121 quærunt. † Et furor belli accentis ſuauibus reſonat in auribus eius, quando per eū inobedientes reprimuntur, c. quid culpatur 23. quæſtio. 1. dicitur enim Pſalm. 57. *lætabitur iuſtus cum viderit vindictam, manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris*. habetur in c. 2. 27. q. 1.

122 † Dicit D. Auguſtinus tractat. 11. ad cap. 3. Ioann, vt refertur in cap. quando 23. q. 4. Mirantur mali, quia commouentur poteſtates Chriſtianæ aduerſus deteſtandos diſſipatores Eccleſiæ; ſi non ergò mouerentur, quomodo redderent rationem de impe-

Digitized by Google

perio ſuo Deo? Intendat charitas veſtra quid dicam; quia hoc pertinet ad Reges ſeculi Christianos, vt temporibus ſuis, pacatam velint matrem ſuam Eccleſiam habere, vnde
123 ſpiritualiter nati ſunt †Nabuchodonoſor Rex decreuit dicens Daniel. cap. 3. Quicunque dixerint blaſpemiam in Deum Sydrach, Miſach, & Abdenago in interitum erũt, & domus eorum in perditionem, Ioann. Zonar: tom. 1. Annal. pag 86. Si ergò ſçuit Rex alienigena ne blaſphemaretur Deus Iſrael, qui potuit tres pueros de ignis incendio liberare: cur igitur nolunt, vt ſæuiant Reges Chriſtiani in eos qui Chriſtum aſpernantur, à quo non tres pueri ſolummodo; ſed totus terrarum Orbis, cum ipſiſmet etiam Regibus à perpetuis gehænnæ ignibus liberatur? præſertim quando vident virulentam illam in Chriſtum, & populum eius impietatem, audiuntque dici Chriſtiano viro; Dic te non eſſe Chriſtianum: O deteſtanda hominum iniquitas, qui ſimilia talia facere contendunt, eademq; tamen pati nolunt?

Ex his rationibus omnibus, & multorum præclariſſimorum virorum authoritatibus facilè intelligi poteſt quã iuſtum, quàm neceſſarium, quamq; Deo Opt. Max: gratum ſit bellum hoc quo diuina ſua gloria, & Catholicæ Fidei exaltatio, & propagatio ſpectatur, quoque pacta tàm pernicioſa, quibus Chriſtiana Reſpub: ſubſannatur, luculentoque omnium dolore in intimis fidelium cordium penetralibus ſentitur, denique reſcindantur. Quis igitur te, ò Inuictiſſime Rex, ex barbaris etiam Gentibus, ſummis omnium laudum encomijs nõ extollet? Si S.R.T. Maieſtas, rebellium iſtorum tam obſtinatã cateruam ad pedes ſuos procumbere, bello, gladio, fame, & quauis alia vi compulerit.

124 † Nullus itaque admiratione ducatur, ſi T. Manlius Torquatus Generalis Dux Romanorum, vel Imperator in bello illo, quod Romani contra Latinos, & Campanos duxere, quod difficillimũ revera fuit, quod filium ſuum ſecuri percuti iuſſerit, quod inſcio Patre, licet ¶ Geminio Metio

Tu

Tuſculanorum Duce ad di-
micandum prouocatus eſſet,
& reportatis opimis ſpolijs
glorioſam victoriam adeptus
eſſet, eò ꝙ Reip: Romanæ ſa-
lutē, tanquā diſciplinæ milita
ris ignarus, cū hoſte congreſ-
ſus violatus fuiſſet, glorioſiùs
eſſe cenſens, vt filius licet ani
moſus, ac fortis à lictore in-
ſtar hoſtis mactaretur; quàm
patriam militari diſciplina
carentem hoſtium inſultibus
125 obnoxiam eſſe † Quemad-
modum, & Poſthumius Tibur
tus Dictator, qui Aulum Po-
ſthumium, quem ad generis
ſui, ſacrorumque Penetraliū
ſucceſſionem genuerat, cuius
infantiæ blandimenta oculis,
atque ſinu fouerat, quem
puerum literis, quemque iu-
uenem armis inſtruxerat, pa-
tris, ac patriæ licet amantiſſi-
mum, eò quod propria ſua
ſponte, abſque patris iuſſu, cū
hoſte dimicauerat, eundemq;
fuderat, ſecuri percuti iuſſit,
referentibus de illo, Liuio lib.
6. cap. 9. & libr. 8. & libr. 9. &
Tito Manlio Torquato ibi-
dem; Dio: lib. 10. Valer. Ma-
ximo lib. 2. cap. 7. de diſcipli-
na militari §. 6. Agell. libr. 9.
Noct. Attic: cap. 13. in fine.
Eutropio li. 2. Valentin: For-
ſter: de Iuriſdictio. Romana
cap: 6. num. 5. Plinio de viris
Illuſt. de Tito Manlio loquēte
Saluſt. de coniurat. Catilinæ
verſ. *apud maiores*: Portio La-
tro. declamat: in Catilinam.
M. Tullio libr. 1. de finibus.
Polybio lib. 6. hiſtor. pag. 568
Boerio tractat. de ſeditioſis
§. 7. numer. 61. & poſt Virgil:
libr. 6. Aeneid. Claudiano in
exhortatione Theodoſij ad
Honorium. Forcatulo libr. 1.
de Gallorum imperio, & phi-
loſophia pag. mihi 719. Ti-
raquel. de pœnis temperan-
dis cauſa 52. num. 3. & ſeqq.
Menoch lib. 2. de arbitra. ca-
ſu 365. num. 8. quò tendit l.
deſertorem §. in bello, ff. de
re militari, quam ponderat
Martin. Laudenſ. tract. de bel
lo nu. 22.

Nonnè iuſtum eſt itaque,
vt S. R. V. Maieſtas, cauſam
ſuam, regnorumque ſuorum
ſtatum altiùs tandem ſecum
perpendat, & iacturā, quę ſub
inde naſcitur in æquilibrio
authoritatis, & glorię ſuæ, pō-
deret ea, quæ regnorū ſuorū
ſolidā ſtabilitatē inducūt an-
te oculos ponat, & eò tandem
omnes ſuos nutus, ac deſide-
ria

ria quouis modo dirigat, vt Rebelles iſtos nouis militiæ regulis, ſtudijſque proſternere, ſibique ſubiugare, meditetur; non, inquam, vt eos grauioribus aliquibus pœnis afficiat (Multis enim rerum argumentis patet, quod S.V.R. Maieſtas eos, omneſque alios ſuos Vaſallos paterna pietate fouere cõſueta ſit pro peccato magno paulum ſupplicij ſumendo quod patris proprium eſſe obſeruauit Teren. in Andria actu 5. ſcena tertia) ſed vt eoſdem tanquam filios aberrantes, oueſque ab ouili fugientes, nouis ſtrictioribus pactorum obſeruationibus, in obedientia confirmare inſudet. Nam ſecundum Diu. Auguſt. in d. cap. nimium 23. quæſt. 4. N*on omnes qui parcunt ſunt amici, nec qui puniunt inimici; Nam Deus corrigit quos amat*. Quocirca ſi Latinus ille exercitus, abſq; ſtrictiori militari diſciplina, vinci nequit, magnanimuſq; fortiſque illius conſulis filius
126 moriatur, † & ſi ſtatus Belgici, oblatam ex gratia, & benignitate pacem amplecti renuant, ceu, Domus Dauid Abſalone viuente, demoliantur ædificia magnifica illius, deſtruanturque muri, & moriatur denique formoſus ille Abſalon, aut ſæua quercu pendeat cum alijs malefactoribus, quantum poſſibile foret miſerabiliter, cum licitũ ſit, abſque homicidij exceſſu, eoſdem morte afficere. Nam triſtitia quæ ob mortem illorũ per orbem paſſim reboabit, conſolabitur, & lætitia afficiet Sacroſanctam Eccleſiam Catholicam, & ob pacem conſequutam exhilarabit, vt ait Gratia: in c. quis enim 23. q. 5.
127 † hæc .n. vera ſunt in tñ ꝙ publicus, ac notorius Rebellis ſpoliari poteſt impunè, & remedia ſpoliatis conceſſa negantur illi; ita poſt Alexandr. conſ. 103. lib. 3. tradit Alciat. conſil. 50. num. primo, quarto, & ſeqq. lib. 6. & conſ. 4. numer. 12. lib. 7. Anton. Gabr. concluſ. 1. de reſtitut. ſpoliat. limit. 36. num. 166. & in num. 190. nec reſtituitur in integrum, cap. euidentia, cap. manifeſta 2. quæſt. 1. cap. votum 12. quæſtio. prima. Sfort. de in integr. reſtitution. part. 2.
128 quæſt. 93. art. 4. num. 24. † Perdit enim dominium bonorum ipſo iure, gloſ. verbo, *ipſo*

iure, in cap. cum ſecundum de hæret.lib.6 Alciat. conſil. 50:num.2.lib.6. & in Regno Neapolis eſt capitulum Regis Caroli primi *de his, qui prætendunt ius habere in bonis prodit.* pragm.prima, de bonis Proditor:Maxilla in proemio ad conſuetud.Bari,n.87.

129 † Et poteſt impune etiam offendi in perſona l.1.§.fin. ff. ad l. Cornel.de ſicar.Bar.in extrauagan qui ſint Rebelles verbo *rebellando*. Alciatus d. conſil.50.num.2. & conſ. 4. num.12.lib.7.Paul. Caſtrenſ. conſ.212.num 1 par 2. Farinac.conſ.crimin:101 num.8.

130 † Inde Petrinus Bellinus tract:de re milita:par.2.num: 84. authoritate Bartoli, vbi proximè verbo *occultè*, num. primo,& Ioan. Franciſc.de Ponte conſ.90.num.53. tom. 1. dicunt, Quod Rebellis etiam occultus poteſt occidi impunè l proditores, ff de re militar.l.3. §.final. ff. ad leg. Cornel. de ſicar.Tho. Grammat.voto 18.num.36. Iacob. Rebuff.in leg 2. C. de deſertor.lib.12.num.2. vbi Additio eam rationem aſſignat, Quia prouocant iram omniũ in ſe,& odium ad vindictam, ita notat Bald. in l. prima verſ.quinto oppono, C. de ſeru.fugitiuis,& ideo quilibet tenetur indicare Rebellem,vt ex cap.regni Neapolis nuper apud Tranum, & alijs Iuris deciſionibus tradit Ludouic Carrer.in praxi crimin tit.de Hæretic.§. nunc de Receptatoribus num. 11. & poſt homicidium quæretur de eius iuſtitia, vel iniuſtitia, & veritate obiectę rebellionis,ſequitur Petrus de Anchara. conſ. 277.num.12. dicens, Quod vbi quies patriæ infeſtari timetur omiſſo Iuris ordine, ad arma recurritur, quibus dilatatis, ruit imperium cum omnibus. Nam non debet quiſpiam expectare ictum,

131 † Vndè Terent.in Eunuch. Actu 4. Scena 6. dicebat, *Malo ego nos proſpicere; quã hunc vlciſci, accepta iniuria*; Et in lege final.C. in quibus cauſis in integrum reſtitutio neceſſaria non eſt; Dicitur meliùs eſſe ante tempus occurrere; quàm poſt vulneratam cauſam, remedium

132 quærere † Licitum quoque ait Ancharan.conſ.439. incip. ex prędicta, numer.11. præuenire cum armis, cum pro-

probabili iudicio, quis timet præueniri,& quoties veriſimi liter ex iuris obſeruantia poſſet turbari ſtatus,& quies Prouinciæ, debet ſeueritas diſciplinæ contra pericula prouidere, cap.In nomine Domini 23. diſtinct. Baldus quoque dixit in cap.primo,verſic.Imperialis num. ſecundo,de pa-
133 ce conſtantiæ, † Non mirùm ſi contra Rebelles ferocitas, & ſeueritas exerceatur, nec quiſquam cum illis debeat vti miſericordia ſecundum Boer:in Addition. tract. de autho: magni conſilij numer. 155. eò quod peccent, cum contra Dominum ſuum bella exerceant lege ſecunda, C.de commer: & mercato.leg.final. C. locati, cap. quo iure, diſtinctio: octaua, Afflict.deciſio.4. nu-
134 mer.quarto, † Et ideò caſtris, & alijs priuari poſſunt à Domino, Menoch. conſil. 378. num.2: libro quarto, ſicut in ciuitate Rebelli, quod amittat caſtra eidem ſubdita; nec recuperet illa redeundo ad obedientiam ex Panorm. in cap. inter cetera de maiorit. & obedient: Afflict. in conſtitutio. dubitationem; Rubric: de contum. vniuerſ. num. 14. tradit Farinac: in praxi crimin. tomo primo, quæſtio.24.num.125 facit cap. 1. §. Porrò, titul. quæ ſit prima cauſa benefic:amitten. in vſibus feudor. vbi Aluarot. capit: Vnico Quot ſint teſtes neceſſarij ad probandum ingratit: & Anania conſil. ſeptimo, Ioannes Garc: de nobilit. gloſ. ſecun-
135 da, num. 27. † Hoc per pulchrè docuit Vlpian in lege ſi quis filio exhæredato, §.Hi autem, ff. de iniuſto, rupto,irritoque facto teſtamen: ibi, *Niſi fortè latro manifeſtus ſit, vel ſeditio prærupta, factioque cruenta, vel alia iuſta cauſa, quam mox Præſes literis excuſauit, moram non recipiant, non pœnæ feſtinatione; ſed præueniendi periculi cauſa; tunc enim punire permittitur, deinde ſcribere*, lege penultim. ff. ad leg. Cornel. de ſicarijs, ibi, *Niſi fortè tumultus aliter ſedari non poſſit*, c. de his verò, diſtinctio. 50. cap. placuit de conſecrat. diſtinct. 1. Bald in cap. 1. ad finem titul:

qualiter iurare debeat Vaſallus Domino fidelitatem num. quinto, & in l. 1. vbi Additio ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdict.

SVMMARIVM.

1 *Rebellio inducitur ſubtrahendo ſe ab obedientia ſuperioris.*

2 *Principi, & ſtatui illius bellum inferri curantes, dicuntur rebellionem committere.*

3 *Pax qualis appetenda, & qualis repudianda.*

4 *Bellum quomodo fieri conueniat, vt pax iuſta conſequatur.*

5 *Romani etiam victi pacem indecoram inire noluerunt.*

6 *Bellum quatenus fugiendum ex Polybij ſententia, & pax deſideranda.*

7 *Pax colenda eſt vbi Dei iacturam non facimus; & bellum gerendum vbi religio periclitatur.*

8 *Bellum iuſtum honeſtius eſt pace iniuſta.*

9 *Pax tunc eſt facienda, cum ſub ea non latent bellum, & inſidiæ.*

10 *Pax iniquis conditionibus facta vix durabilis eſt.*

11 *Pacis dulcedine ad iniuſta deflectere non debemus.*

12 Romanus *Senatus qualiter puniuerit M. Clodium propter turpes paces.*

13 *Pax quæ implicitum dedecus, & ſeruitutem habet repellenda.*

14 *Bellum tutius eſt pace ſuſpecta.*

15 *Verba illa non veni mittere pacem, ſed gladium quomodo intelligantur.*

16 *Pax eſt bellum, ſumere, cum non potes artibus pacis frui.*

16 *Bella ſuſcipi debent, vt ſine iniuria viuatur in pace.*

18 *Bella quæ ſint iuſta.*

19 *Bellum pro religione, & fide iuſtum eſt, & laudabile, & num. 36.*

20 *Bellum licitum ſemper fuit pro aris, focis, patria, parentibus, filijs, & coniugibus.*

21 *Athenienſium puberes pro quibus pugnare iurabant.*

22 *Bellum iuſtum eſt pro conſeruatione dominij.*

23 *Iuriſdictionis exercitium dicitur propriè, bellum contra rebelles.*

24 *Belli ſuſcipiendi authoritas ad Principem ſpectat.*

25 *Rebelles ſunt acie vincendi, & bello certandum ſi detrectatur imperium.*

26 *Bellum quare introductum.*

27 *Bella conſeruant Dominia Regum.*

28 *Rebellium bona capi poſſunt donec ad obedientiam debitam redierint.*

29 *Romæ antiquior fuit diſciplina militaris charitate liberorum.*

30 *Militaris diſciplinæ commoda recenſentur.*

31 *Pacem qui deſiderat præparat bellum.*

32 *Pacis firmæ via qualis ſit.*

33 *Paces fictæ aliquot recenſenſentur, & earum incommoda.*

34 *Ierem. threnor. cap. 4. ponderatur.*

35 *Mathathiæ exhortatio ad filios adducitur, & nu. ſeq.*

37 *Euricus Gothorum Rex iniuſtas paces repulit.*

38 *Summum hominis bonum in religione conſiſtit.*

39 *Religio neglecta, aut collapſa, trahit ſecum* Rempublicã.

40 *Deo proximus eſt per quem illius maieſtas vindicatur.*

41 Commiſſum *in diuinam religionem, in omnium iniuriam tendit.*

42 *Religionis perturbatores publicè puniri debent.*

43 Proditor *Regis dicitur proditor Dei.*

44 *Fidelis non erit hominibus, infidelis Deo; & è contrario.*

45 *Conſtantini Imperatoris pulchrum factum in probanda fidelitate familiarium ſuorum enarratur.*

46 *Pax, & concordia ab infidis, & rebellibus ſperari nequit.*

47 *Cambyſes ſpoliato templo fratrem ſuum fecit occidi.*

ARGVMENTVM.

Rebellio qualiter contrahatur, & Pax qualis, & qualiter appetenda, vel reijcienda, vel tractandum bellum, maxime contra rebelles, aut pro religione tuenda, & de illius bo-

nis, qualiaque damna ſortiatur Reſpublica labente illa.

CONSIDERATIO III.

Onſideret quilibet Princeps, cuius authoritas, & magnitudo, ad eminentiorem Eccleſiæ Catholicæ Romanæ exaltationem reſplendet, quod in foro conſcientiæ teneatur, imò multis rationibus obſtrictus ſit, nunquam arma deponere, donec ad vnum vſque
1 eradicentur Rebelles, † qui non ſolũ à iuſta Principis ſui obedientia ſe eximunt, ex quo ſolo crimen rebellionis committitur, vt ex l. amiſſione, §. qui deficiunt, ff. de capitis diminut: & ibi Bal. n. 8. tradit Bart. in Extrauagan. qui ſint rebelles, verbo *tenore*, & verbo *rebellando* Idem Bald. in l. ſi vero, §. quid ergò nu. 2 ff. de teſtam: milit. Marcus Anton. Natta conſil. 579. nu. 19. Bathol. Soccin. conſ. 121. nu. 2. volum. 4. Decius in cap. ſane num. 21. vbi Cardin. Zabarell. num. 4. de offic. & pot. iudi. deleg. Petr. de Anchar. in clemen. Paſtoralis, num. 4. de ſent. & re iudica. Affict. in cap. 1. quibus modis feud: amittatur verbo, *item ſi rebel-*
2 *lis*, num. 28. † maximè cum omnibus curauerint modis, vt Principi, & ſtatui illius dãnum inferatur. Bart. vbi ſupra Bald. conſ. 271. incip. *quæritur* num. 1. par. 2. allegans l. 1. ff. ad l. Iuliam Maieſt. Decius conſ. 410. colum. penul. Alex. conſ. 13. num. 7. libro 6. Hieron. Gabriel conſ. 179. num. 4 lib. 1. Minadois deciſ. Neap. 37. nu. 10. Baiard. ad Iulium Clarum, §. læſæ Maieſtatis n. 32. Fab. de Ann. conſ. 12. nu. 4. conſ. 67. à nu. 9. Franc. Marcu. q. Parlam. dalp. 771. nu: 1. ſed etiam diuina, & humana conturbando, omnes in partes enituntur, omnemque lapidem mouere tentant, vt Catholicam fidem reprobẽt, & miſellos illos, qui eandem amplexi ſunt, ab eiuſdem cultu, & obſeruantia auellere queant; ac proindè cum ijſdẽ pax, quæ à diuinis, & humanis legibus interdicta eſt, nequaquam facienda eſt; & quod in bellis honeſtis tãquã

tur-

turpis furum manipulus repu diandi ſint. ex Demoſthene tradit Ioann.Stob. ſermo.48:
3 de bello † nã dicebat Franciſ. Guicciard.lib:15. quod cum ſuſpitionibus liberat, cum periculum non auget, cum quieſcendi, & ſumptuum minuẽdorum facultatẽ adfert, pax expetenda, ſanctaque eſt:ſed cum omnia pariat contraria, ſub inſidioſo pacis nomine bellum latet, & ſalutaris medicamenti ſpecie peſtilens venenum abijcienda. Dicebat idem Demoſthenes orat.3. in Philippum, *Verum eſt ne (Proh Diuum fidem) quiſquã ſanæ mentis, qui vel pacem ſeruantem, vel bellum ſecum gerentem, è verbis magis, quã è factis æſtimarit? nemo ſanè*
4 † ſequendumque conſiliũ Manlij, de quo apud Liuium li.7.decad.1. vbi ait, oſtendite modò bellum, pacem habebitis, videant paratos, arma remittent, vt fecerunt Veneti potiùs, quàm Turcarum Regi Cyprum tradere: & Romani quoque poſtquam à Perſeo victi fuerant, cum eo pacem inire noluerunt; niſi priùs ſe ipſorum imperio ſubijceret, & Italia excederet, vt apud Liuium lib.4.decad. 5. Georg. Pagliar. obſeru.78. ad lib. 1.
5 Taciti † Polyb.libr. 4. hiſtor. vbi ait, *Equidem ita exiſtimo, fugiendum quidem eſſe bellum; non tamen ita fugiendum, vt omnia ne in id incidamus ſuſtinere, perpetique velimus. Quid enim, vel æquibilitatem in Republi. vel fiduciam, vel libertatis iucundiſſimum nomen laudaremus, ſi nihil omninò eſſet paci anteponẽdum? Sed neque Thebanos laudamus, quod tempore Medici belli, vt à communi Græciæ periculo eſſent immunes, ea per formidinem elegere, de quibus poſteà periclitati ſunt. Neque Pyndaro aſſentimur, qui in poematibus ſuis, ciues hortatur, vt cœteris omnibus poſtpoſitis, pacem dũtaxat, & tranquillitatem amplectantur, ac pacem magnificè ſcrutatus definit eſſe quietis terminum, & ſplendidam lucem. Verum cum ſe perſuabiliter dixiſſe putaret, paulo poſt repertus eſt omnium turpiſſimã; ac nocentiſſimam tuliſſe ſen-*
6 *tentiam.* † *Pax enim ſi iuſta, & honeſta ſit, res eſt certè rerum omnium pulcherrima, atq. optima. Nihil tamen eſt,*

aut faciendum iniuſtè, aut patiendum turpiter, vt pace frui valeamus: referunt Petrus Gregor. lib. 11. de Republic. cap. 13. num. 8. Vuaremun. in meditam. pro fœderibus, cap. 2. num. 96. Elias Reuſner. lib. 3. artis ſtratagemmaticæ, capit. 2. pag. 479. Guill. Pachymerus lib. 5. hiſtoriar. dicens.

7 † Quod pax colenda eſt, vbi Dei iacturam non facimus, rurſum bellum gerendum vbi religio periclitatur: exemplo ſint Machabæi qui oblatam pacem ab Antiocho admiſere ſalua religione. Machab. lib. 1. cap. 6. Pax enim non meretur nominari, ex qua reſultat in iuſtitia, aut detrimẽtum animarum. Paris. conſil. 68. num. 211. & ſeq. volum 4 dicens ex Diu. Thoma ſuper cap. 10. euangelij. D. Matthei & cap. 14. euange. D. Ioannis quod pax quæ eſt cauſa peccati, eſt ſimulata, & imperfecta. Dixitque Ioann. Stepha. Duranti, libro 2. de ritib. Eccleſiæ Cathol. cap 52. num. 3 quod non omnis pax eſt amã da, nam auctore D. Gregor. Nazianz. orat. prima de pace. *Vt optima quædam eſt diſſentio, ita pernicioſa eſt quandoque concordia. Pax amanda quæ bona eſt, bonique cauſa initur, Noſquè Deo coniungit.* Et poſtea; *Melior eſt contentio pietatis cauſa ſuſcepta, quam turpis, & vitioſa concordia*: Idem in oratio. ad centum quinquaginta Epiſcopos. ait: *Non eſt paci ſtudendum, cum veræ, atque orthodoxæ fidei pernicie.* Et Cõſtantinus Imperator epiſt. ad Conſilium Romanũ, quæ habetur in 6. ſynodo ait, bonum eſt quidem habere ad omnes, qui concordiam erga pietatem habent, melius eſt autem pugnare, quando actio pacis conſenſum in malum operatur, nam Dominus inquit, nõ veni mittere pacem in terrã, ſed gladium.

8 † Nam bellum iuſtum honeſtius eſt, & fęlicius iniuſta pace, vt Demoſthenes tradit tomo 2. in oratione de corona. Zoanet. de Romano Imperio, & eius iuriſdictione num. 1. tomo 16. tractatuum. Petrus Gregor dict. libr: 11. cap. 11. num. 3. 6. & ſeqq. Et ex ſententia Petri Magni tractatu

9 de conſilio, cap. 7. † Vt pax quæ nihil habet inſidiarum ſemper eſt expetenda, ſic vbi de-

de fraude agitur, crebriſque inſidijs petimur bello pacem mutare oportet potius quam per deſidiam pati nos oſcitãtes opprimi,& quaſi tabe cõſumi. Lælius Zechius lib.2.de Principe cap.4.num. 1. Vuaremund.de fœderibus cap. 2. num. 96. nam vbi latent inſidiæ pax eſſe non poteſt,Bal. in cap.1.de pace iuramen.firman.Pariſ.conſi.68.nu. 210. vol.4.Afflict.dec.403.num 8 fuit ſententia Marc. Tull.lib. 1. officio. dicentis paci tunc conſulendum eſſe, cùm nihil inſidiarum habet. Idem Philippica 7. *Nec ego (ait) pacem nolo,ſed pacis nomine bellum inuolutum reformido*; & Philippica 12. ait quod pax eſt repudianda ſi ſub eius no-
10 mine latet bellum † Et quia pax quæ ſub iniquis initur conditionibus, vix durabilis eſt, probat Lælius Zechius,libro 2.de Principe,cap 4. n.5 Iuſtus Lipſ.lib.5.ciuil. doctri. cap.17.
11 † Vnde meritò Petrus Gregor.dicto lib.11. de Republi. cap.13.num.8.ait. Cum agitur de pace conſtituenda, & cõſeruanda,cauendum eſt, ne eius dulcedinis prætextu ab eo quod iuſtum eſt deflectamus,& ne cum torpore,& otio virtutem Reipublicæ extingui,aut in vitijs, aut indigna populo ſeruitute permittamus ſordeſcere,populorum enim ferocia corda longa pace molleſcunt, vt inutiles poſtea otioſi fiant, & reliquos corrumpant ita obſeruauit, & ſcripſit Theodoricus Rex. Alarico Vuiſigothorum Regi apud Caſſiod.li.3.var.epiſt.1
12 † Quare Senatus Romanus M.Clodium Corſis,quia turpem cum his pacem fecerat, dedidit,& ab hoſtibus nõ acceptũ in publica cuſtodia necari iuſſit, factũ eius reſcidit, libertatẽ ei ademit,ſpiritũ extinxit, corpus contumelia carceris,& deteſtanda Gemoniarum ſcalarum nota fœdauit, referente Valer.Maxim: libr. 6.cap.3. §.3. Petrus Gregor. dicto lib.11.cap.13. nu. 8. dicens quod quamuis pax, vel iniuſta vtilior ſit iuſtiſſimo bello,ex Cic. lib.7 epiſt.14.
13 ad Atticum, † tamen videtur intolerabilis populo, aut Principi,quæ pactionem, aut labem, aut ignominiam ſeruitutis habet. Hinc Cicero d.orat. Philipp.13. aduerſus Con-

Conſilium M.Lepidi,vt tuta, nec honeſta pax poſſit iniri cum Antonio,laudans in principio pacis cauſam; ſed ea non oportere decipi docet. *Timui enim*, inquit, *ne conditio inſidioſa pacis libertatis recuperandæ ſtudia extingueret. Dulce enim nomen eſt pacis;res verò ipſa cum iucunda, tum ſalutaris, Nam nec priuatos focos, nec publicas leges,nec libertatis iura, chara habere poteſt, quem diſcordia, quem cædes ciuium, quem bellum ciuile delectat: eumque ex numero hominum eijciendum,ex finibus humanæ naturæ exterminandum puto; Tu verò ita vitam,corpuſque ſeruato,ita fortunas, ita rem familiarem, vt hæc poſteriora libertate ducas. Itaque bis vti velis, ſi libertate* Rempubli*cam poſſis, nec pro his libertatem,ſed pro libertate hoc proijcias, tanquam pignora iniuriæ*. Vuarem: in meditam. pro fœderibus cap 2. nu 96. citans M.Tull. Philipp.4. dicentem, *Pacis quæ poteſt eſſe cum Antonijs ratio, in quibus eſt incredibilis crudelitas,fides nulla. Et quod in hiſtorijs tantopere vituperatur, qui ſtultè ſuadere, & turpem accipere, quàm illi, qui eam conſeruare,nec violare ſolent*. Et Iſocrates in orat: 4 panegyrica, pacem turpem, & contumelioſam Lacædemoniorum reprehendit. Optimè Reuſner. lib.3.Artis ſtratagemm. cap:

14 2.pag.479.† & Tacitus lib. 4.hiſtor.pace ſuſpecta, tutiùs bellum, ait Lipſius libr: 5. ciuil.doctrin:cap.19.dicens, ex Vegetio li.3.cap.3.Frequentius conuentionum, paciſque ſimulatio credulis; quàm arma nocuerunt. Quando enim pax non eſt firma, vinci, aut viciſſe nil refert.

15 † Quarè D.Chryſoſtom:Homil.36 in Matthæum ex cap. 10.illius dicit, *Non veni mittere pacem; ſed gladium*; inquit Chriſtus Matthæ. 10. Quia ille gladius eſt ſeparatio boni,à malo. Tunc enim ſequitur pax,quæ decantatur Lucæ cap.2. ab Angelis, *Et in terra pax hominibus*. futuramq; in diebus Chriſti prædixerunt Prophetæ. Quia tunc verè pax pręſtatur,quãdo,quod tabe,& ſanie corruptum eſt abijcitur, & abſcinditur,quando factioſa, & improba pax repellitur,aut omni-

ni-

Digitized by Google

nimò deſtruitur, Molina tomo
1.de iuſt.tract.2. diſputa.99.
Nicola.Bieſius de Repub.lib.
4.c 7.
16 † Quare dixit Andreas Al-
ciatus Emblem. 177. Pax eſt
tunc ſumere bellum, quando
aliter non potes arte frui pa-
cis; optimè Claud.Minois ad
eum,text.in cap.Quid culpa-
17 tur 23.q.1. † Imò,& Diu.
Auguſt.poſt M.Tull.lib.1.of-
fic: & Platonem lib. 1. de le-
gibus. infra relatos dicit, Ob
eam cauſam ſuſcipienda eſſe
bella , vt ſine iniuria in pace
viuatur, text.in cap.noli 23.
q.1. Camill.Borrell.de præ-
ſtantia Regis Catholici, cap.
31. num 82. memorantque,
& obſeruant Antonius Cor-
ſetus tract: de priuilegijs pa-
cis,num.22. Donatus Accia-
yolus lib 7. Comment.in po-
litica Ariſto.fol 218. Sebaſt.
Foxius libr. 2. de Regni,Re-
giſque inſtitut: Andreas Ga-
yll.lib. 2. practicar.obſeruat.
obſeru.57.num.4 & 5.Card.
Alban.in l. congruit nu. 22.
& 25.ff. de officio Præſid.Pe-
trus Gregor lib. 11.de Repu-
blic.cap j.num 7.Petrus Ma-
gnus in lib: de conſilio & cõ-
ſiliar:cap.7. Lelius Zechius,
lib.2.de Principe cap. 4. nu.
1.F.Ioann. S. Mariæ de Poli-
tia,& Repub. Chriſtiana cap.
13.Iuſtus Lipſius lib.5. ciuil.
doctr.cap.4.dicens, poſt Diu.
Auguſt lib. de Verbis Domi-
18 ni † Quod apud veros Dei
cultores etiam bella peccata
non ſunt, quæ non cupidita-
te,aut crudelitate; ſed pacis
tantummodò ſtudio gerun-
tur, vt mali coerceantur, &
boni ſubleuentur.Saluſtius in
orat:ad Cæſarem dixit: *Sa-
pientes pacis cauſa,bellum ge-
runt, & laborem ſpe otij ſu-
ſtentant*,cap.noli, cap milita-
re,cap.apud Veteres 23.q.1.
cap. dominus 23. q. 2. Vbi
Dei voluntate bellum con-
ſtat eſſe inſtitutum,ad pacem
tamen, & propulſandas iniu-
rias,vt docet ibi D.Auguſti-
nus,facitque quod ait Marc.
Tull lib: 1.offic. *Suſcipienda
quidem bella ſunt, vt ſine in-
iuria in pace viuatur*: Vndè
Plato in principio de legibus
Minois, & Lycurgi leges ta-
citè (vt ſolet) emendat,quod
ad bellicam artem potiùs de-
clinauerint; Nam pugna, &
victoria,cum laborum, malo-
rumque ſit plena, non pro-
pter ſe eſt expetenda; ſed eli-

gen-

genda propter pacem, & tutam vitæ tranquillitatem.

Vndè concludit non decere pacis ſtudia ad bellica; ſed bellica ad pacis ſtudia referri: idque comprobat Fortun: Garſ: in l manumiſſiones nu. 7. ff. de iuſtitia & iure, Baldus conſi. 439. incip. *ad bellum*, num. 6. vol. 5. Maria. Soccin: Iun. conſ. 140. num. 23. vol. 2. Rom: in ſermone poſt ſua con-
19 ſilia num: 22. † Sanctiſſimis enim Maioribus noſtris bellū pro religione, Fide Catholica, ac pro pace conſeruanda meritò geri placuit. *Plena equidē iuſtitia eſt*, vt D. Ambroſius ait, *Patriam à Barbaris bello tueri, infirmos defendere, & à latronibus ſocios protegere*, cap. fortitudo, cap: ſi quis 23. q. 3, Belluga in Specul. Princ, rub. 46, verſic, *ſunt, & alia* num 7. vbi Additio, pro Chriſto verò, & Sāctis quis mortem dubitet oppetere. Quæ enim ſanctior mors, quàm pro illo fundere vitam? qui, vt immortalitatem nobis miſeris pararet, nō ſolùm flagellis crudeliſſimè percuti, clauis perfodi, in faciem conſpui, & alijs diris tormentis, abſque vlla ſua culpa affligi non dubitauit; ſed ſumma etiam cum alacritate, & patientia mortem tam opprobrioſam ſubire non horruit. Vndè Aeneas Syluius, in hiſtoria Bohemica ait, Non tàm propter regni gloriam, aut poſſeſſionem agrorum; quàm propter religionem, Chriſti honorem, & animarum ſalutem, bellum eſſe gerendum. Lipſius libr. 5. ciuil. doctri. cap. 4. Bieſius d. libr. 4. cap. 7.

20 † Prudenter equidem ſenſere Maiores noſtri pro Aris, & Focis, patria, parentibus, filijs, aut Coniugibus bella gerere, licitum eſſe, vt ait Albanus Spina Sati: lib. 1. Polit; capit. 7. Iodocus Clicthoueus tractat. de Regis officio c. 17.

21 † Quò ſpectat iuſiurandum quod Puberes omnes Athenis in Aglauræ templo præſtare ſolebant, videlicet. *Pugnabo pro ſacris, pro legibus, pro Aris, & focis, ſiuè ſolus, ſiuè cum multis, & ne patriam meam deteriorem, quā accepi, Poſteris tradam, omnibus enitar viribus*. Moron. de treg. & pace q. 5. num. 4. & 6: D Ambroſius relatus in cap. fortitudo 23. q. 3. Annæ.

Ro-

Digitized by Google

Robert. lib. 2. rerum iudic. capit. 11.

22 † Et bellũ eſt glorioſum eligere, quod iuſtum ſit, quantumuis ſolummodo fiat pro dominij proprij conſeruatione, quod approbat ius Diuinum, naturale, & gentium, vt probat Paul. Caſtrenſ. conſil. 399. incip. *Priuſquam iura fierent*, num. 1. p. 1. Et glorioſum eſt quod fit pro offenſa Maieſtate. Poteſt enim, debetque Princeps Rebelles ab eius imperio deficientes armis proſequi, cap. authoritatem 15. q. 6. c. ſcire igitur vos 23. q. 8. l. amiſſione, §. qui deficiunt ff. de capit. dimin. Gigas de crim. læſæ Maieſt. tit. de Rebellibus q. 21. n. 5. Molina d. diſput. 99. verſ. 3. And. de Yſer. & Thom. Gramm. in conſt. regni Neapol. *de paris cultu*. Nicol. Mozius in tit. ex quibus cauſis feud. amittatur n. 90. Menoch. de præſumpt. li. 6. præſ. 96. n. 5.

23 † Nec hoc propriè dicitur bellum; ſed iuriſdictionis exercitium; quam contempſerunt iniquè Innoc. in c. olim de reſtitu. ſpolia. num. 8. l. qui reſtituere, ff. de rei vend. Couarr. in cap. peccatum 2. p. relectio nis, §. 9. num. 4. & §. 1. num. 3. Andr. Gaill. lib. 2. de pace publica cap. 17. n. 29. Lel Zech. lib. 1. Polit. cap. 5. num. 4. Petrus Gregor. d. lib. 11. de Repub. cap. 11 num. 7. & tradidi ego Ioannes Baptiſta Valenzuela in lib. pro Pontifice Romano contra Venetos p. 7. num. 65. & ſeqq. Bellum enim inferre non dicitur, qui iuriſdictionem ſuam exercet, vt poſt Fulgoſ. conſ. 235. incip. *Magnificum* col. 3. tradit Purpura in l. 1. nu. 43. ff. de iuriſd. omn. iud. Et ſi dicatur poſſe bellũ indicere pro exercitio iuriſdictionis illam habenti, Bar. in l. hoſtes num. 11. ff. de captiu. & poſtliminio reuerſ. Bald in §. ſi ab hoſtib. n. 9. inſtit. quib. mod. ius pat. poteſta. ſolu. Alex. in l. omnibus num. 16. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. Fab. de Anna conſ. 7. nu. 23. Vndè Elias Reuſner. li. 1. artis ſtratagem. cap. 13. pag. 59. ait, Licere magiſtratui contra ſeditioſos, & rebelles ſuos ſubditos imperium detrectantes, & à fide qua ipſi ſeſe obligarunt deficientes, bellũ inſtruere, & iuſtitiam, atque iuriſdictionem, quam in eos habet (ſi aliter ne-

Digitized by Google

nequit,) armata manu exercere, nec quenquam à ſuis ſubditis iuſta ratione puniendi arceri poſſe, nec debere; ſiquidem parem in ſe legem ſtatuat, ne, & ipſe puniat ſubditos rebelles, ac delinquentes. Apud Thucydidem lib. 1. Corinth. prolixa ad Atheniẽſes oratione demonſtrat Fridericus SchencK in cap. vnico in princ. tit. Hic finitur lex in vſibus feudorũ, vbi inquit: *Si aduerſarius, vel ob contumaciam, vel tyrannidem iuri parere contemnat; nec alioquin iudiciorum vigore in ordinem redigi queat, tunc actionibus prætermiſſis ad armorũ præſidia rectè confugietur;* dummodò Principis authori-

24 tate fiat † D. Auguſt. contra Fauſtum ait; *Ordo naturalis mortalium paci accommodatus hoc poſcit, vt ſuſcipiendi belli authoritas, atque conſiliũ penes Principes ſit.* Molina dicta diſput. 99. & 100. l. hoſtes, ff. de captiu: & poſtlim: reuerſis. Baldus conſ. 439. nu. 8 lib. 5. Maria. Soccin. conſil. 77. num. 30. volum 1. Barbat. conſi. 38. num 6. volum. 1. Ioann: de Imola conſ. 5 2. num. 2 Alciat. conſ. 1 3 2. nu. 2 0. lib. 5: Et in l. ex hoc iure num. 44. ff. de iuſt. & iure, Camill. Borell: de præſt. Regis Catholici, cap. 67. à num. 1. & ex cap. 1 & 2. 24. q. 3 Guido Papę deciſi. delph: 1 91. num. 4. Yſern: in titulo, hic finitur lex Conradi num 5. Claud. de Seyſel in d. l. ex hoc iure, num. 25. & ſequent: Nicol: Mozius vbi ſupra num. 90. Franc. Marcus deciſ. delph. 456. n. 44 p. 1. & q 1 1 4 n. 4. p. eadem, Lipſ. lib. 5 ciuil. doctr. c. 4 Plato li. 12 de legibus, & ex Tacito 3. Annal. Idẽ Lipſ. li. 4. ciu. doctr. c. 3

25 vt Rei agi poſſint † Acie vincendi ſunt Rebelles, & bello certandum ſi detrectetur imperium. Tacitus lib. 1. Annal: Lipſius lib 6. cap. 4. ciuil. doctrin. Hieron. Frachetta in ſeminario de ratione ſtatus, & belli, diſcurſu 46. Egregiè Petrin. Bellin. de re militari, par. 2. tit. 1. num. 7. pluribus comprobans exemplis, licere bellum gerere pro imperio, & gloria; Ioan. Baptiſta Aſin. conſ. 114. n. 5. to. 2. conſi: crim.

26 † Nec ob cauſam aliam introductum fuit bellum; quàm ad tuendum ſe ab iniuria quę velit fieri, & vindicandum acceptam, vt ex D. Gregorio ait Gratian. in cap. 1. 23. q. 1. cu-

cuius eſt natura conuerti in vtilitatem publicam; Eius enim intentio eſt,malos opprimere, & bonos exaltare ad pacis ſtudium,cap.apud, cum ſeq.eadem cauſa, & quæſtione.Aeneas Syluius epiſt. 131. cuius regulæ, vt ait D. Ambroſ. lib:1.offic.c.27.& 36.eſt ratio qa Regũ Dominia bella ſeruant, c.fortitudo, c.non inferenda,23. q.3. Albanus Spina Sati.lib:1 Polit.cap.13 fol 34.& Gail. lib.1. practic. obſer.7.n. octauo, vbi inquit;

28 † Quod ſi ſubditi ſint rebelles,permittitur Domino eorũ bona capere, illaque tenere donec ad debitam obedientiam reducantur,l.ſi quis fortè,§.ſi quis comitum, ff: de pœnis,iuncta l.vnica, C.ne ſine iuſſu Principũ certis iud. liceat confiſc. l. congruit, ff. de offic:Præſid. Alexan conſ. 13.numero. vol.6. & ita permanſit Romanum Imperium

29 dum ipſa viguerunt † Nam, vt Paulus I.Conſultus reſcripſit Sabino in l poſtliminium 19.ff.de captiuis,& poſthlim: reuerſ. Romæ antiquior,chariorque fuit diſciplina militaris,quàm charitas,& poteſtas patrum ergà filios. Bald.in l. ſenium num.2. C.qui teſtam: facere poſſunt, & oſtendunt exempla ex Valerio Maxim. lib.2.cap.7. ſuperiùs adducta

30 † Diſciplina hæc fortè vinculum eſt in cuius requieſcit ſinu,ſtatus tranquillitatis, & pacis,vt idem Valer:ait dicto cap.7 in principio; Nam, vt ait Bieſius libr 4. de Republ. cap.7.de bello, *Si pace perpetua nobis frui liceret, nemo tam demens eſſet,qui bellum vllum putaret vnquam eſſe ſuſcipiendum: Nunc autem, cum ea,vel nulla,vel non diuturna ſine malitia potiri poſſimus; ideò cum rectè bellum ipſum malum ſit.* Thucydid. lib.5. *interdum verò eſt boni cauſa.* Ariſtot.7 Polit.cap.1. Hinc dicebat Vegetius in prolog. lib.8.de re militari. Qui deſiderat pacem,præparat bellum. Phylo Iudæus in lib. de charitate, hoc vtiliſſimum præceptum tradit Ciuitatibus,vt in pace de bello, & in bello de pace cogitent; Symanch.li.9. de Repub.c.16 n.11.& 12.

31 † Hæc eſt via firmæ, & ſtabilis pacis, cuius nomen ſecundum Ciceronem pro lege Agraria eſt dulce,quo non

modo

Quid, quæſo, aliud ſuſpirarũt
eiuſmodi falſi Prophetæ, niſi
vt S.R.V. Maieſtas, neglige-
ret,infectũq; relinq̃ret,nego-
tiũ,vt interim rapaces illi lu-
pi,alia ex parte,nouas, ardẽ-
tioreſque bellorum flammas
excitare potuiſſent, tum vt
S.R.M.Veſtram à dictis ſtati-
bus omninò excluderent; tũ
etiam, vt ſe ſe ab obedientia
Sacroſanctæ Catholicæ Ec-
cleſiæ Romanæ prorſus, atq;
in perpetuum eximerent.
Quapropter omni ex parte
neceſſe eſt,vt S. R. V. Maie-
ſtas,cũctis ſuis viribus in illos
inſurgat, eoſque ſibimet ite-
rum ſubiugare,peſſundare,
aut omninò delere ſibi pro-
35 ponat, † exemplum ſumen-
do à pia illa exhortatione
Mathathiæ ad filios lib.1.Ma
chabæo:cap.2.dum ait, *Nunc
confortata eſt ſuperbia, & ca-
ſtigatio, & tempus euerſionis,
& ira indignationis. Nunc
ergò filij æmulatores eſtote le-
gis, & date animas veſtras
pro teſtamento Patrum, quæ
fecerũt in generationibus ſuis,
& accipietis gloriam magnã,*
36 *& nomen æternum* † Nam,
vt ait Iodocus Chlithouer.in
libro de Regis officio cap. 17
Nulla ſiuſtior cenſeri debet
cauſa belli; quàm pro ſacra
religione tutanda contra ho-
ſtes fidei, aut amplificanda
per ipſorũ ab occupatis Chri
ſtianorum ſedibus expulſio-
nem.Tale ſiquidem bellum
ob diuini nominis geritur ho
norem, & qui eo animo ſum-
pſerunt arma, præclaris lau-
dibus efferuntur. Vt Ioſuæ
Regum Chananæorum domi
tor,& ipſis profligatis Populo
Iſraelitico repromiſſæ terræ
diſtributor.Ioſuæ c.12.Dauid
item blaſphemi in Deum Gi-
gantis proſtrator.1.Reg.c.17
Phyliſtinorum, & Idumæorũ
ſtrenuus debellator.2. Reg.c.
8.Rurſus Iudas Machabæus
acer pro patrijs legibus con-
tra Antiochum debellator.1.
Machab.c.3.& ſacrilegorum
diuinum cultum prophanare
volentium exterminator,fra-
tres etiam eius,& inclyta illa
Machabeorum ſoboles egre-
giam laudem merita eſt,quod
pro iuſtitia, & lege Moſaica
ad mortem vſque certauerit
vt id latè proſequitur Aeneas
Syluius epiſt. 131. Idemquè
37 laudatur In Eurico Gotho-
rum Rege, nam cum ei pa-
cẽ obtuliſſent Careli,& Bod-

nienſes noluit eam admittere; ſed terra, marique eos afflixit, eo deſiderio flagrans, vt eos ad fidem conuerteret, & ad obedientiã debitã reduceret. Quantò verò maior eſt ratio, vt S.V.R.Maieſtas Rebelles iſtos Belgas, qui ſacras, diuinaſque leges, naturales, & poſitiuas quoque, ob innatam ceruicis duritiem ſpernentes, ac reprobantes ab obedientia debita contumaciter deſciuerunt, pro magnitudine, ac potentia ſua debellare propendeat, ad imitationem Lactantij Firmiani, qui lib. 3. diuinar. inſtitut. cap. 10.
38 ait, † ſummum bonum hominis in ſola religione eſſe. Nã cætera etiam quæ putantur homini eſſe propria, in reliqs quoque animalibus reperiuntur, Epiſt. inter claras, C. de ſumm. Trinit. & fide Cathol. Oſorius li. 1. & 4. de Regis inſtitutione, Simanc lib. 3. de Repub: c. 8 Lipſ lib. 1. Politic:
39 c. 3. vbi in notis ait, † Quod ſeriò debet Princeps cogitare, quod religio neglecta, aut prolapſa traxit ſemper Rẽpu: ſecum, & trahet. Nã vt Hierocles dicebat in verſus Pythagoræ, vt religio oĩum virtutũ mater eſt; ita à religione diſceſſio, omniũ vitiorũ dux. Symãc. citatus paulò ante n. 48 Alban. Spinaſa. li. 2. Polit. c. 4 D. Augu li. 19. de Ciui. Dei c. 24. vbi ait, Qđ vbi nõ eſt religio, Virtutes eſſe nõ poſſunt
40 † Quarè ſecundum M. Tulliũ in orat: cõtra Verrem actio. 6. debet totis viribus defendi, dicente Iuſtino ſuperiùs citato li. 8. cum Dijs, proximũ iudicari, per quẽ Deorum Maieſtas vindicatur. Iuſt. Lipſius lib. 4. ciuil. doctri. cap. 2. Elias Reuſner. lib. 1. artis ſtratag. c. 10. pag. 37.
41 † Et quia in omniũ vertitur iniuriam, quod in religionem diuinam committitur, l. 4. C. de Hereticis, l. 40. tit. 5. lib. 16 C. Theodoſiani; Melchior Iunius qq. Politica. par. 3. q. 94 Iuſt. Lipſ. lib. 4. ciuil. doctr. c. 4 Saluian: de gubernat. Dei li. 4 Annæ. Rober. lib: 1. rer. iudic. c. 12. Lelius Zech. tract. de Principe c. 5. num. 1. dicens, Quod cum Princeps ſit brachium, & propugnaculũ Eccleſiæ, videre, & curare debet nè Chriſtiana religio hæ-
42 reſibus fœdetur; † ſed eius per tur-

turbatores publicè puniantur, vt ait Seneca lib. 3. de benef. cap. 7. ne Princeps ipſe puniatur pro illis, vt inquit D. Cyprian. lib. de vtilit. pœ-
43 nitent. † eò præſertim cum proditores Regis ſui, dicātur proditores Dei; vt authoritate And. de Yſern. tit. quæ ſint rega. in parte contrahentium inceſtas nuptias col. fin. & c. ſi apud 11. q. 5. tradit Didac. Per. in l. 1. tit. 7. li. 8. ordinam. gloſſ. 1. Gregor. Lopez in l. 1. titu. 2. par. 7. gloſſ. 2. Azeuedo in l. 1. titu. 18. lib. 8. recop. nu. 34. ſequitur enim defectione ab vno, defectio etiā ab alio. Lucas de Penna in l. prædia, num. 76. C. de locat. prædio: ciuil. lib. 11. facit cap. non po-
44 teſt 2. q. 7. † Quod non poteſt ergà homines eſſe fideles, qui Deo extiterit infidus, Abb. in cap. teſtimonium 53. nu. 3. de teſtibus, F. Vardent. ſuper Ruth. cap. 2. verſ. ſin autem. fol. 160. Caſſiodor. lib. 1. hiſtor. tripartitæ. Pulchrè D. Hieron. in epiſto. ad Titum cap. 2. verſic. *ſerui Dominis*, relatus in cap. ſi apud 23. q. 5. Vbi poſtquam dixit, quod ſi apud carnales Dominos in minimo fideles fuerint, incipient eis apud Deum maiora committi. Concludit dicendo. *Quomodo enim poteſt fidelis eſſe in ſubſtantia Dei, qui carnali Domino fidem exhibere non potuit?* Diu. Ambro. lib. 3. officior. cap. 16. dicens. *Non poteſt enim homini amicus eſſe qui Deo fuerit infidus.* Ioann. Botero lib. 2. dictorum memor. pag. 136. c. de fidelitate, vbi memorat Perſarum Regem nihil non feciſſe ad hoc, vt Ormiſda Chriſtianam fidem abnegaret, cui ipſe reſpondit, quod illud, nec ſibi, nec Regi conueniens erat, eam ſubiungens rationem, quod de facili ſuū Regem negaturus erat, qui Deum ſuum negaſſet.

45 † Refert Hiſtoria tripartita libro primo, capit. ſeptimo, quod cum vellet Imperator Conſtantinus ſcire, & experiri, ſi illi qui eius ſeruitio, & conſilijs aſſiſtebant erant fideles, publicari fecit, quod omnes qui vellent relinquere religionem Ieſu Chriſti Redēptoris noſtri, & ad Idolorum cultum reuerti, liberè id poſſent facere, nec ex eo effecturum, quin illorum ſeruitijs vteretur, & vt amicos

eos haberet; ſed cum aliqui ad idololatriam conuerſi fidem reliquiſſent, Imperator futuris eorundem ſeruitijs ne quaquã ampliùs vſus fuit, dicens, quod non exiſtentes fideles Deo; multò minus ipſi fidem ſeruaturi eſſent, vt memorat Bartol. Philippus de conſil. & conſiliar. diſcurſu 6. num. 10.

46 † Quomodo igitur de pace, concordia, iuſtitia, & religione tractabunt ſeditioſi, & impij illi Rebelles? Quæ itidem iuſtitia poteſt eſſe in Ciuitate, Republica, aut Regno, in quo fides, aut humani generis ſocietas, aduerſus Deũ, ac religionem exurgit? Qui Deo à quo omnia dependẽt, ac moderantur fidem non præſtat, ſeruatque, quàm homini ſeruabit? & ſic de religione, pactis, & alijs. Quæ cum ita ſint, nihil ſolidum, verum, vel Deo, vel hominibus gratum, & acceptum, ab eiuſmodi fidefragis Rebellibus expectandum eſt, Vt aduertit Laurent. Grimald. libr. primo, de opt. ſenat. Simanch. libro nono, de Republic. cap. vigeſimo ſecundo, num. 20. Et Sapiens Prouerb. capit. vigeſimo quinto, dixit: *Dens putridus, & pes laſſus,*
47 *qui ſperat ſuper infideli* † Sic etiam Cambyſes, poſtquam templum ſpoliauerat, non dubitauit, quin fratrem etiam occidi iuberet, vti qui iam religionis contemptu in Deos graſſatus fuerat, referente id Iuſtino, lib. primo, Pagliar: obſeruatio: 410. ad Tacitum.

SVMMARIVM.

1 *Darius Rex prauo conſilio Satraparum Danielem coniecit in lacum Leonum.*

2 *Praua conſilia ſequenti peſſimos effectus cauſantur.*

3 *Alphonſus Aragonius, Neapolis* Rex *aram Ioui poſitorio quare erigendam cenſuerit.*

4 *Senatores ſimulationem, & diſſimulationem debent ſeponere.*

5 *Reſpublicæ in quibus viguerunt affectus in caſum venere.*

6 *Homines de rebus dubijs conſilia præſtaturi à quibus debeant eſſe vacui, & liberi.*

7

7 *Affectibus priuatis omnis humanæ vitæ naſcitur pernicies.*
8 *Imperator, & Reges domi clauſi faciliter ab Aulicis decipiuntur.*
9 *Romulus finxit inueniſſe arã Dei* CONSO.
10 *Conſiliarij debent eſſe ſecreti, & cauti.*
11 *Conſilia meliora ea ſunt quæ ignorauerit aduerſarius.*
12 *Ducis optimum conſilium eſt hoſtis naturam intelligere.*
13 *Conſilijs quæ ſint neceſſaria.*
14 *Aegyptiorum lege lingua abſcindebatur reuelãti arcana Reipublicæ.*
15 *Conſiliorum publicorum enũtiatores capitali pœna puniuntur.*
16 *Minotauri ſignum in Romanorum legionibus Ducis conſilia occulta ſignificabat.*
17 *Valerius Soranus tribunus plebis in crucem eleuatus propter non ſeruatum ſecretum.*
18 *Taciturnitas* Romanorum, *& eius Senatus extollitur.*
19 *Angeronæ ſimulachrum ore obligato erat ſylentij ſymbolum apud Romanos.*
20 *Lycurgus prohibuit ſtatuas, & picturas in loco habendi Senatus.*
21 *Belgicorum ſtatuum plures ſeducti imaginibus libertatis, & ambitionis.*
22 *Conſiliarij praui taxantur.*
23 *Impius ſi præualet contra iuſtum, ſequitur iudiciorũ peruerſio.*
24 *Conſilia abſque fundamento ſolido corruunt.*
25 *Demoſthenes Athenienſium conſilium qualiter reprahenderit.*
26 *Numa Pompilius qua de cauſa* Romanorum *regnũ detrectaret.*
27 *Numa Pompilius ſacerdotibus creandis, & religioni tractandæ animum applicuit.*
28 *Numa Pompilius propter religionem, & iuſtitiam creatus Rex, & nemo bellum ei intulit propter eaſdem virtutes.*

ARGVMENTVM.

Conſilia praua, quæ damna operentur, bonique conſi-

litarij quid ſeruare, & abijcere debeant in Conſilijs, & de ſecreto ſeruando.

CONSIDERATIO IV.

NIl aliud eſſet pacē eiuſmodi conſulere, quàm in cor S.R. V. Maieſtatis ſcintillā aliquam pietatis, & commiſerationis, captiosè, & clanculum velle apponere, vt eiuſcè culta executione miſeri, Catholicique eius vaſalli hac ratione illuſi, hæreſibus illaqueati, & ad formidandum Leonum lacum damnati tan-
1 dem ſeſe experiantur, † vt euenit Regi Dario Daniel. cap.3.qui conſilio à Satrapis ſuis accepto, ex incuria iniuſtum decretum protulit, pro cuius obſeruantia, licet inuitus, Sanctum Prophetam illum Danielem ad lacum leonum damnare coactus fuit:
2 † Quare Eccleſiaſticus cap. 11.de talibus conſilijs cauendū monet Principes, dicens: *Sicut enim eructant pracordia fœtentium, & ſicut Perdix inducitur in caueam, & Caprea in laqueum, ſic & cor ſuperborum, & ſicut proſpector videns caſum proximi ſui, bona enim in mala conuertens inſidiatur, & in electis imponet maculam à ſcintilla vna augetur ignis, & ab vno doloſo augetur ſanguis. Homo verò Peccator, ſanguini inſidiatur; attende tibi à peſtifero; fabricat enim mala, ne fortè inducat ſuper te ſubſannationem in perpetuum*; Prouerb.cap.12.*Verba impiorum inſidiantur ſanguini*. Ita vt poſtea cogatis dicere cum Ieremia threnor.cap. 1: *Vocaui amicos meos, & ipſi deceperunt me* † Ex quibus dice- 3
bat Alphonſus Rex Aragonius Neapolitanorum primus vt memorat Antonius Panormita, in eleganti illo libro, dictorum, & factorum memorabilium eius; Quod, ſi natus fuiſſet, tempore Reipub. Romanæ florentis, templum ædificaſſet Ioui poſitorio contra Senatores, & Conſiliarios, vt quando intraſſent in Conſilium, in templo ſeponerent, ac relinquerent odium, amorē, & priuatos affectus, quorum paſſione regulariter cauſantur effectus inordinati in dā-

num.

Digitized by Google

num, & deſolationem Ciui-
tatum, & Regnorum. Ioan.
Botero libr. 1. dictor. memor.
pag. 4. c. de Conſiliario.
4 † Et Aeneas Sylulus li. 3. de
geſtis ipſius Regis Alphonſi
dicit: Fridericum Imperato-
rem tum demum Rempublic:
ſaluam dicere ſolitum, ſi Se-
natores de rebus conſultatu-
ri, in veſtibulo Curiæ ſimula-
tionem, ac diſſimulationem
deponerent. Quaſi diceret,
Vbi excluſa veritate, ſimula-
tio in conſilijs Principum re-
peritur, & recipitur, actum de
Republica eſſe, Author Com-
mentariorum de Regno con-
tra Machiauellum libro ter-
5 tio, Theorem. 34. † Saluſtius
in orat. ad Cæſarem, ait,
*Ita comperi omnia regna, ci-
uitates, ac nationes, vſque eo
proſperum imperium habuiſ-
ſe, cum apud eos vera conſilia
valuerunt, vbicunque gratia,
timor, ac voluptas eos corru-
pere, paulo poſt imminutæ e-
tiam opes, inde imperiū adem-
ptum, poſtremò ſeruitus im-
poſita eſt*; Vuarem: in Medi-
tamentis pro fœderibus pag.
8. num. 107 Bartholom. Phi-
lippus tractat. de conſilio, &
conſiliar. diſcurſu. 11. num. 4.
Maſtix Fallitorum Danielis
6 Sauterij c. 31. † Hinc dicebat
Saluſtius in Coniurat. Catil:
quod. *Omnes homines qui de
rebus dubijs conſultant, ab o-
dio, amicitia, ira, atque miſe-
ricordia vacuos eſſe decet.
Haud facilè namque animus
verum prouidet, vbi illa offi-
ciunt*; imò Liui. libro 21. di-
cebat quod *Priuatæ res ſem-
per offecere, officientque publi-
cis conſilijs*. Schualemberg
in libr: de regio animo part.
priori pag. 208. Vnde Sidon.
Apollinaris, lib. 7. epiſt. 9. ad
Gracchum, ait; *Parum in
commune conſulitis, & cum in
conſilio conuenitis, non tam
cura publicis mederi periculis
quam priuatis ſtudere fortu-
nis*. Annæ. Robert. lib. 2. rerū
iudic. cap. 11. vbi ex Plin. libr.
7. epiſt. 18. ait. *Oportet priua-
tis vtilitatibus publicas, mor-
talibus æternas anteferre, mul
toque diligentius muneri ſuo
conſulere, quam facultatibus*;
Cornel. Tacit. in vita Iulij
Agricolæ, inquit. *Nihil aliud
aduerſus validiſſimas gentes
pro nobis vtilius, quam quod
in commune non conſulunt*. &
Galba apud ipſum Tacit. lib.
1. hiſtor. dicebat. *Peſſimum*

eſt veri affectus venenum, ſua cuique vtilitas:

7 † Quis enim neſcit ex priuatis affectionibus ferè omnẽ vitæ humanæ perniciem naſci. Liuius teſtis eſt lib. 2. Lipſius lib. 3. ciuil. doctr. cap. 6. D. Baſilius Magnus in Pſalm. 33. Perturbationes omnes, & motus immoderati (ait,) aciẽ perſpicuitatemque animi cõfundunt, & exturbant. Iſidorus libr 3. ſent. cap. 59. relatus in cap. quatuor modis 11 q. 3. clem. 1. §. 1. iuncta gloſ. verbo *amore*, de Hæret. Specul. lib. 4. tit. de elect. §. 1. numer. 17. Menoch. libr. 2. de arbitr. caſ. 343. num. 10. Diu: Hiero. in Ioelem c: 1. Simanc: latè lib. 6. de Repub. cap. 5. & ſeqq & fuit M. Tullij monitũ apud Dion. lib. 44. cuius meminit Ioann. à CoKier. libr. 3. theſauri Aphoriſ: Polit. c. 13.

8 † Hinc Flauius Vopiſcus in Aureliano Imperat: ait, *Sed ego à Patre meo audiui, Diocletianum Principem iam priuatum dixiſſe, Nihil eſſe difficiliùs quàm benè imperare. Colligunt ſe quatuor, vel quinque, atque vnum conſilium ad decipiendum Imperatorem capiunt, dicunt, quid probandum ſit, Imperator qui domi clauſus eſt, vera non nouit, cogitur hoc tantum ſcire, quod illi loquuntur, facit iudices, quos fieri non oportet; amouet à Republica quos retinere debebat. Quid multa, vt Diocletianus ipſe dicebat, bonus, cautus, optimus venditur Imperator.* Et traditur lib. 1. comment. de regno contra Machiauellum theorem. 2. Simancas lib. nono, de Republic. cap. primo, num. 7.

Vix enim eſt, vt prouidere ſibi aliquis diligenter ſatis poſſit, quominus fallatur, Et quo ſunt potentiores Principes eo maior eſt inſidijs, & improbitati locus, referente Philippo Comin. libro 30. pagin. 116. Idemque Philipp. Cominæ. lib. 2. commetariorum. Optimum eſſe, aſſerit, vt Principes multorum audiant ſententias. Quia ſæpe accidit, vt prudentes etiam viri labantur, & errent in dicendis ſententijs, quando, vel gratia, vel odio, vel æmulatione quadam impulſi diuerſum ab alijs dicunt, neminemque eſſe omnium hominum qui non fallatur aliquando, atque ex affectibus aliquid agat;

Ideoq;

Digitized by Google

Ideoque in magno deliberan-
tium numero hoc boni eſſe:
Quod aliqui ſemper exiſtunt,
qui quod ab alijs peccatum
eſt, emendant, atque ſanant.
9 † Etſi optimè ſciret Rex Dō
Alphonſus quod Romulus
finxerat inueniſſe aram quan
dam Dei CONSO ſub terra,
quem vocarunt Deum Con-
ſiliorum, vt ait M.Mantua li.
1.Polymathiæ, cap 11. Petr.
Aerod.lib.2.rer. iud.tit. 8. c.8
10 vt eo ſignificaret, † quod
Conſiliarij, tàm cauti, ac ſe-
creti eſſe deberent,ac ſi terra
cooperti eſſent, & cōſideran-
tes quod eorum inſtar qui ſub
terra ſunt, nō moueantur af-
fectibus,&paſſionibus,aduer-
ſus eos, qui ſupra terram de-
11 gunt † & Veget. de re milit:
inquit, Nulla eſſe meliora
conſilia; quàm ea,quæ igno-
rauerit Aduerſarius, antequā
facias. Nam ſi ei proditum
fuerit, diſpoſitionem te con-
uenit mutare.Georg.Pagliar:
obſeru.29.ad lib.1. Cornelij
12 Taciti † Polybius item dice-
bat lib.3:Errare eum qui pu-
tat aliquod magis proprium
optimi Ducis officium eſſe;
quàm conſilium, & naturam
hoſtis intelligere. Nam
quemadmodum Nauis ſub-
lato gubernatore, facilè in
poteſtatem hoſtium venit;Eo
dem modo ſi quis conſilijs,
atque rationibus Ducem è
medio ſuſtulerit,ſtatim quoq;
exercitus eiuſcè compos fiet.
Petrus Gregorius lib.11. de
Repub.cap.2. num.3.
13 † Hinc Petrus Magnus libro
de conſil.cap.13. ait,quod in
conſilijs quęrendis vigilantia
opus eſt; in cuſtodiendis, atq;
occultandis, taciturnitate,
quæ conſiliorū eſt quaſi the-
ſaurus. Fruſtrà enim quæras,
niſi inuenta,& cogitata ſilen-
tio tuearis,ne ab inimicis prę
ripi, aut peruerti poſſint †
14 Lex Aegyptiorum iubebat
abſcindi linguam illi, qui ar-
cana Reipublicæ, quæ tecta
eſſe debebant, detexiſſet, vt
Diodor. Sicul. ait, & Iuris
Conſultus in leg.ſi quis 39.§.
15 trāsfugæ,ff.de pęnis;† conſi-
liorum publicorum enuncia-
tores,vt trāsfugas viuos exu-
ri,& furcis ſuſpendi debere
ſtatuit, facit l. cuius dolo, ff.
ad l.Iuliam maieſtatis.quibus
adductus Andre. de Yſernia
in cap.1 num.6. quibus mod.
feud amitta.rub.2.docet,ho-
ſtibus reuelantes Regum con
ſi-

genda propter pacem, & tutam vitæ tranquillitatem.

Vndè concludit non decere pacis ſtudia ad bellica; ſed bellica ad pacis ſtudia referri: idque comprobat Fortun: Garſ: in l manumiſſiones nu. 7. ff. de iuſtitia & iure, Baldus conſi. 439. incip. *ad bellum*, num. 6. vol. 5. Maria. Soccin: Iun. conſ. 140. num. 23 vol. 2. Rom: in ſermone poſt ſua con
19 ſilia num: 22. † Sanctiſſimis enim Maioribus noſtris bellũ pro religione, Fide Catholica, ac pro pace conſeruanda meritò geri placuit. *Plena equidẽ iuſtitia eſt*, vt D. Ambroſius ait, *Patriam à Barbaris bello tueri, infirmos defendere, & à latronibus ſocios protegere*, cap. fortitudo, cap: ſi quis 23. q. 3. Belluga in Specul. Princ. rub. 46, verſic. *ſunt, & alia* num 7. vbi Additio, pro Chriſto verò, & Sãctis quis mortem dubitet oppetere. Quæ enim ſanctior mors, quàm pro illo fundere vitam? qui, vt immortalitatem nobis miſeris pararet, nõ ſolùm flagellis crudeliſſimè percuti, clauis perfodi, in faciem conſpui, & alijs diris tormentis, abſque vlla ſua culpa affligi non dubitauit; ſed ſumma etiam cum alacritate, & patientia mortem tam opprobrioſam ſubire non horruit. Vndè Aeneas Syluius, in hiſtoria Bohemica ait, Non tàm propter regni gloriam, aut poſſeſſionem agrorum; quàm propter religionem, Chriſti honorem, & animarum ſalutem, bellum eſſe gerendum. Lipſius libr 5. ciuil. doctri. cap. 4. Bieſius d. libr. 4. cap. 7.

20 † Prudenter equidem ſenſere Maiores noſtri pro Aris, & Focis, patria, parentibus, filijs, aut Coniugibus bella gerere, licitum eſſe, vt ait Albanus Spina Sati: lib. 1. Polit; capit. 7. Iodocus Clicthoueus tractat. de Regis officio c. 17:
21 † Quò ſpectat iuſiurandum quod Puberes omnes Athenis in Aglauræ templo præſtare ſolebant, videlicet. *Pugnabo pro ſacris, pro legibus, pro Aris, & focis, ſiuè ſolus, ſiuè cum multis, & ne patriam meam deteriorem, quã accepi, Poſteris tradam, omnibus enitar viribus*. Moron. de treg. & pace q. 5. num. 4. & 6: D Ambroſius relatus in cap. fortitudo 23. q. 3. Annæ.

Ro-

Digitized by Google

Robert.lib.2.rerum iudic. capit.11.

22 † Et bellū eſt glorioſum eligere, quod iuſtum ſit, quantumuis ſolummodo fiat pro dominij proprij conſeruatione, quod approbat ius Diuinum, naturale, & gentium, vt probat Paul.Caſtrenſ. conſil. 399. incip: *Priuſquam iura fierent*, num.1.p.1. Et glorioſum eſt quod fit pro offenſa Maieſtate. Poteſt enim, debetque Princeps Rebelles ab eius imperio deficientes armis proſequi, cap: authoritatem 15.q.6.c.ſcire igitur vos 23.q.8.l.amiſſione, §.qui deficiunt ff.de capit.dimin: Gigas de crim. læſæ Maieſt. tit: de Rebellibus q.21.n.5. Molina d.diſput.99. verſ.3.And. de Yſer.& Thom. Gramm.in conſt regni Neapol: *de pacis cultu*. Nicol.Mozius in tit. ex quibus cauſis feud: amittatur n.90. Menoch. de præſumpt. li.6.præſ.96.n.5.

23 † Nec hoc propriè dicitur bellum; ſed iuriſdictionis exercitium; quam contempſerunt iniquè Innoc.in c.olim de reſtitu.ſpolia.num.8 l.qui reſtituere, ff.de rei vend. Couarr. in cap.peccatum 2.p.relectionis, §.9.num.4.& §.1. num.3. Andr.Gaill.lib.2.de pace publica cap.17.n.29.Lel Zech. lib.1.Polit.cap.5.num.4. Petrus Gregor. d. lib. 11. de Repub: cap.11 num.7.& tradidi ego Ioannes Baptiſta Valenzuela in lib. pro Pontifice Romano contra Venetos p.7.num.65. & ſeqq. Bellum enim inferre non dicitur, qui iuriſdictionem ſuam exercet, vt poſt Fulgoſ.conſ. 235. incip. *Magnificum* col.3. tradit Purpura in l.1.nu.43.ff.de iuriſd.omn.iud. Et ſi dicatur poſſe bellū indicere pro exercitio iuriſdictionis illam habenti, Bar.in l.hoſtes num.11. ff. de captiu. & poſtliminio reuerſ: Bald in §.ſi ab hoſtib. n.9.inſtit.quib. mod. ius pat. poteſta. ſolu. Alex.in l.omnibus num.16. ff. ſi quis ius dicen:non obtemp: Fab.de Anna conſ.7.nu.23. Vndè Elias Reuſner.li 1. artis ſtratagem. cap.13.pag.59. ait, Licere magiſtratui contra ſeditioſos, & rebelles ſuos ſubditos imperium detrectantes, & à fide qua ipſi ſeſe obligarunt deficientes, bellū inſtruere, & iuſtitiam, atque iuriſdictionem, quam in eos habet (ſi aliter ne-

nequit.) armata manu exer-
cere, nec quenquam à ſuis
ſubditis iuſta ratione punien-
di arceri poſſe,nec debere;
ſiquidem parem in ſe legem
ſtatuat,ne,& ipſe puniat ſub-
ditos rebelles, ac delinquen-
tes.Apud Thucydidem lib.1.
Corinth.prolixa ad Atheniē-
ſes oratione demonſtrat Fri-
dericus SchencK in cap.vni-
co in princ.tit.Hic finitur lex
in vſibus feudorū, vbi inquit:
*Si aduerſarius, vel ob contu-
maciam, vel tyrannidem iuri
parere contemnat; nec alio-
quin iudiciorum vigore in or-
dinem redigi queat, tunc actio-
nibus prætermiſſis ad armorū
præſidia rectè confugietur;*
dummodò Principis authori-
24 tate fiat † D.Auguſt. contra
Fauſtum ait; *Ordo naturalis
mortalium paci accommoda-
tus hoc poſcit, vt ſuſcipiendi
belli authoritas,atque conſiliū
penes Principes ſit.* Molina
dicta diſput.99.& 100. l.ho-
ſtes, ff. de captiu: & poſtlim:
reuerſis.Baldus conſ.439.nu.
8 lib.5. Maria.Soccin.conſil.
77.num.30. volum.1.Barbat.
conſi.38.num 6.volum.1.Io-
ann:de Imola conſ.52.num.2
Alciat.conſ.132.nu.20.lib.5:
Et in l. ex hoc iure num. 44.
ff.de iuſt.&iure, Camill. Bo-
rell:de præſt.Regis Catholici,
cap.67. à num.1.& ex cap.1
& 2.24.q.3 Guido Papę de-
ciſi.delph:191.num.4. Yſern:
in titulo, hic finitur lex Con-
radi num 5.Claud. de Seyſel
in d.l.ex hoc iure,num.25.&
ſequent: Nicol: Mozius vbi
ſupra num.90.Franc. Marcus
deciſ.delph.456.n.44 p.1.&
q.1 4.n.4.p.eadem,Lipſ.lib.
5 ciuil.doctr. c.4 Plato li. 12
de legibus,& ex Tacito 3.An
nal.IdēLipſ.li.4.ciu,doctr.c.3
25 vt Rei agi poſſint† Acie vin-
cendi ſunt Rebelles, & bello
certandum ſi detrectetur im-
perium.Tacitus lib.1. Annal:
Lipſius lib.6.cap.4.ciuil. do-
ctrin.Hieron.Frachetta in ſe-
minario de ratione ſtatus, &
belli, diſcurſu 46. Egregiè
Petrin. Bellin.de re militari,
par.2.tit.1. num 7. pluribus
comprobans exemplis, licere
bellum gerere pro imperio,&
gloria; Ioan. Baptiſta Aſin.
conſ.114.n.5.to.2.conſi:crim.
26 † Nec ob cauſam aliam in-
troductum fuit bellum;quàm
ad tuendum ſe ab iniuria quę
velit fieri, & vindicandum
acceptam,vt ex D.Gregorio
ait Gratian.in cap.1.23.q.1.
cu-

cuius eſt natura conuerti in vtilitatem publicam; Eius enim intentio eſt, malos opprimere, & bonos exaltare ad pacis ſtudium, cap. apud, cum ſeq. eadem cauſa, & quæſtione. Aeneas Sylıius epiſt. 131. cuius regulæ, vt ait D. Ambroſ. lib: 1. offic. c. 27. & 36. eſt ratio qa Regũ Dominia bella ſeruant, c. fortitudo, c. non inferenda, 23. q. 3. Albanus SpinaSati. lib: 1 Polit. cap. 13 fol 34. & Gail. lib. 1. practic. obſer. 7. n. octauo, vbi inquit;
28 † Quod ſi ſubditi ſint rebelles, permittitur Domino eorũ bona capere, illaque tenere donec ad debitam obedientiam reducantur, l. ſi quis fortè, §. ſi quis comitum, ff: de pœnis, iuncta l. vnica, C. ne ſine iuſſu Principũ certis iud. liceat confiſc. l. congruit, ff. de offic: Præſid. Alexan conſ. 13. num. 10. vol. 6. & ita permanſit Romanum Imperium
29 dum ipſa viguerunt † Nam, vt Paulus I. Conſultus reſcripſit Sabino in l poſtliminium 19. ff. de captiuis, & poſtlilim: reuerſ. Romæ antiquior, chariorque fuit diſciplina militaris, quàm charitas, & poteſtas patrum ergà filios. Bald. in l. ſenium num. 2. C. qui teſtam: facere poſſunt, & oſtendunt exempla ex Valerio Maxim. lib. 2. cap. 7. ſuperiùs adducta
30 † Diſciplina hæc fortè vinculum eſt in cuius requieſcit ſinu, ſtatus tranquillitatis, & pacis, vt idem Valer: ait dicto cap. 7 in principio; Nam, vt ait Bieſius libr 4. de Republ. cap. 7. de bello, *Si pace perpetua nobis frui liceret, nemo tam demens eſſet, qui bellum vllum putaret vnquam eſſe ſuſcipiendum: Nunc autem, cum ea, vel nulla, vel non diuturna ſine malitia potiri poſſimus; ideò cum rectè bellum ipſum malum ſit.* Thucydid. lib. 5. *interdum verò eſt boni cauſa.* Ariſtot. 7 Polit. cap. 1. Hinc dicebat Vegetius in prolog. lib. 8. de re militari. Qui deſiderat pacem, præparat bellum. Phylo Iudæus in lib. de charitate, hoc vtiliſſimum præceptum tradit Ciuitatibus, vt in pace de bello, & in bello de pace cogitent; Symanch. li. 9. de Repub. c. 16 n. 11. & 12.
31 † Hæc eſt via firmæ, & ſtabilis pacis, cuius nomen ſecundum Ciceronem pro lege Agraria eſt dulce, quo non modo

Quid, quæſo, aliud ſuſpirarũt
eiuſmodi falſi Prophetæ, niſi
vt S.R.V. Maieſtas, neglige-
ret,infectũq; relinq̃ret,nego-
tiũ,vt interim rapaces illi lu-
pi,alia ex parte,nouas, ardẽ-
tioreſque bellorum flammas
excitare potuiſſent, tum vt
S.R.M.Veſtram à dictis ſtati-
bus omninò excluderent; tũ
etiam, vt ſe ſe ab obedientia
Sacroſanctæ Catholicæ Ec-
cleſiæ Romanæ prorſus, atq;
in perpetuum eximerent.
Quapropter omni ex parte
neceſſe eſt,vt S. R. V. Maie-
ſtas,cũctis ſuis viribus in illos
inſurgat, eoſque ſibimet ite-
rum ſubiugare,peſſundare,
aut omninò delere ſibi pro-
35 ponat, † exemplum ſumen-
do à pia illa exhortatione
Mathathiæ ad filios lib. 1. Ma
chabæo:cap. 2. dum ait, *Nunc
confortata eſt ſuperbia, & ca-
ſtigatio, & tempus euerſionis,
& ira indignationis. Nunc
ergò filij æmulatores eſtote le-
gis, & date animas veſtras
pro teſtamento Patrum, quæ
fecerũt in generationibus ſuis,
& accipietis gloriam magnã,*
36 *& nomen æternum* † Nam,
vt ait Iodocus Chlithouer.in
libro de Regis officio cap. 17

Nulla iuſtior cenſeri debet
cauſa belli; quàm pro ſacra
religione tutanda contra ho-
ſtes fidei, aut amplificanda
per ipſorũ ab occupatis Chri
ſtianorum ſedibus expulſio-
nem. Tale ſiquidem bellum
ob diuini nominis geritur ho
norem, & qui eo animo ſum-
pſerunt arma, præclaris lau-
dibus efferuntur. Vt Ioſuæ
Regum Chananæorum domi
tor,& ipſis profligatis Populo
Iſraelitico repromiſſæ terræ
diſtributor. Ioſuæ c. 12. Dauid
item blaſphemi in Deum Gi-
gantis proſtrator. 1. Reg. c. 17
Phyliſtinorum, & Idumæorũ
ſtrenuus debellator. 2. Reg. c.
8. Rurſus Iudas Machabæus
acer pro patrijs legibus con-
tra Antiochum debellator. 1.
Machab. c. 3. & ſacrilegorum
diuinum cultum prophanare
volentium exterminator, fra-
tres etiam eius, & inclyta illa
Machabeorum ſoboles egre-
giam laudem merita eſt, quod
pro iuſtitia, & lege Moſaica
ad mortem vſque certauerit
vt id latè proſequitur Aeneas
Syluius epiſt. 131. Idemquè
37 laudatur In Eurico Gotho-
rum Rege, nam cum ei pa-
cẽ obtuliſſent Careli, & Bod-

nienſes noluit eam admitte-
re; ſed terra,marique eos af-
flixit,eo deſiderio flagrans,vt
eos ad fidem conuerteret, &
ad obedientiā debitā reduce-
ret.Quantò verò maior eſt ra
tio,vt S.V.R.Maieſtas Rebel-
les iſtos Belgas,qui ſacras,di-
uinaſque leges, naturales, &
poſitiuas quoque,ob innatam
ceruicis duritiem ſpernen-
tes, ac reprobantes ab obe-
dientia debita contumaci-
ter deſciuerunt, pro magni-
tudine,ac potentia ſua debel-
lare propendeat,ad imitatio-
nem Lactantij Firmiani, qui
lib.3.diuinar.inſtitut.cap.10.
38 ait,† ſummum bonum homi-
nis in ſola religione eſſe. Nā
cætera etiam quæ putantur
homini eſſe propria,in reliqs
quoque animalibus reperiun
tur,Epiſt.inter claras,C.de
ſumm.Trinit. & fide Cathol.
Oſorius li.1.& 4.de Regis in-
ſtitutione,Simanc lib.3. de
Repub:c.8 Lipſ lib.1.Politic:
39 c.3. vbi in notis ait, † Quod
ſeriò debet Princeps cogita-
re,quod religio neglecta, aut
prolapſa traxit ſemper Rēpu:
ſecum,& trahet. Nā vt Hiero
cles dicebat in verſus Pytha-
goræ,vt religio oīum virtutū
mater eſt; ita à religione di-
ſceſſio,omniū vitiorū dux.Sy
mãc. citatus paulò ante n.48
Alban.Spinaſa.li.2.Polit.c.4
D.Augu li.19.de Ciui.Dei c.
24.vbi ait, Qđ vbi nō eſt re-
ligio,Virtutes eſſe nō poſſunt
40 † Quarè ſecundum M.Tulliū
in orat:cōtra Verrem actio.6.
debet totis viribus defendi,
dicente Iuſtino ſuperiùs cita-
to li.8.cum Dijs,proximū iu-
dicari, per quē Deorum Ma-
ieſtas vindicatur.Iuſt. Lipſius
lib.4.ciuil.doctri. cap.2. Elias
Reuſner.lib.1. artis ſtratag.c.
10.pag.37.
41 † Et quia in omniū vertitur
iniuriam,quod in religionem
diuinam committitur, l.4. C.
de Hereticis,l.40.tit.5. lib.16
C. Theodoſiani;Melchior Iu-
nius qq.Politica.par.3. q. 94
Iuſt.Lipſ.lib.4. ciuil.doctr.c.4
Saluian:de gubernat.Dei li.4
Annæ.Rober.lib:1.rer. iudic.
c.12.Lelius Zech. tract. de
Principe c.5. num.1. dicens,
Quod cum Princeps ſit bra-
chium, & propugnaculū Ec-
cleſiæ, videre, & curare de-
bet nè Christiana religio hæ-
42 reſibus fœdetur;† ſed eius per
tur-

turbatores publicè puniantur, vt ait Seneca lib. 3. de benef. cap. 7. ne Princeps ipſe puniatur pro illis, vt inquit D. Cyprian. lib. de vtilit. pœ-
43 nitent. † eò præſertim cum proditores Regis ſui, dicãtur proditores Dei; vt authoritate And. de Yſern. tit. quæ ſint rega. in parte contrahentium inceſtas nuptias col. fin. & c. ſi apud 11. q. 5. tradit Didac. Per. in l. 1. tit. 7. li. 8. ordinam. gloſſ. 1. Gregor. Lopez in l. 1. titu. 2. par. 7. gloſſ. 2. Azeuedo in l. 1. titu. 18. lib. 8. recop. nu. 34. ſequitur enim defectione ab vno, defectio etiã ab alio. Lucas de Penna in l. prædia, num. 76. C. de locat. prædio: ciuil. lib. 11. facit cap. non po-
44 teſt 2. q. 7. † Quod non poteſt ergà homines eſſe fidelis, qui Deo extiterit infidus, Abb in cap. teſtimonium 53. nu. 3. de teſtibus, F. Vardent. ſuper Ruth. cap. 2. verſ. ſin autem. fol. 160. Caſſiodor. lib. 1. hiſtor. tripartitæ. Pulchrè D. Hieron. in epiſto. ad Titum cap. 2. verſic. *ſerui Dominis*, relatus in cap. ſi apud 23. q. 5. Vbi poſtquam dixit, quod ſi apud carnales Dominos in minimo fideles fuerint, incipient eis apud Deum maiora committi. Concludit dicendo. *Quomodo enim poteſt fidelis eſſe in ſubſtantia Dei, qui carnali Domino fidem exhibere non potuit?* Diu. Ambro. lib. 3. officior. cap. 16. dicens. *Non poteſt enim homini amicus eſſe qui Deo fuerit infidus.* Ioann. Botero lib. 2. dictorum memor. pag. 136. c. de fidelitate, vbi memorat Perſarum Regem nihil non feciſſe ad hoc, vt Ormiſda Chriſtianam fidem abnegaret, cui ipſe reſpondit, quod illud, nec ſibi, nec Regi conueniens erat, eam ſubiungens rationem, quod de facili ſuũ Regem negaturus erat, qui Deum ſuum negaſſet.

45 † Refert Hiſtoria tripartita libro primo, capit. ſeptimo, quod cum vellet Imperator Conſtantinus ſcire, & experiri, ſi illi qui eius ſeruitio, & conſilijs aſſiſtebant erant fideles, publicari fecit, quod omnes qui vellent relinquere religionem Ieſu Chriſti Redẽptoris noſtri, & ad Idolorum cultum reuerti, liberè id poſſent facere, nec ex eo effecturum, quin illorum ſeruitijs vteretur, & vt amicos

eos haberet; ſed cum aliqui ad idololatriam conuerſi fidem reliquiſſent, Imperator futuris eorundem ſeruitijs nequaquã ampliùs vſus fuit, dicens, quod non exiſtentes fideles Deo; multò minus ipſi fidem ſeruaturi eſſent, vt memorat Bartol. Philippus de conſil. & conſiliar. diſcurſu 6. num. 10.

46 † Quomodo igitur de pace, concordia, iuſtitia, & religione tractabunt ſeditioſi, & impij illi Rebelles? Quæ itidem iuſtitia poteſt eſſe in Ciuitate, Republica, aut Regno, in quo fides, aut humani generis ſocietas, aduerſus Deũ, ac religionem exurgit? Qui Deo à quo omnia dependẽt, ac moderantur fidem non præſtat, ſeruatque, quàm homini ſeruabit? & ſic de religione, pactis, & alijs. Quæ cum ita ſint, nihil ſolidum, verum, vel Deo, vel hominibus gratum, & acceptum, ab eiuſmodi fidefragis Rebellibus expectandum eſt, Vt aduertit Laurent. Grimald. libr. primo, de opt. ſenat. Simanch. libro nono, de Republic. cap. vigeſimo ſecundo, num. 20. Et Sapiens Prouerb. capit. vigeſimo quinto, dixit: *Dens putridus, & pes laſſus,*
47 *qui ſperat ſuper infideli* † Sic etiam Cambyſes, poſtquam templum ſpoliauerat, non dubitauit, quin fratrem etiam occidi iuberet, vti, qui iam religionis contemptu in Deos graſſatus fuerat, referente id Iuſtino, lib. primo, Pagliar: obſeruatio: 410. ad Tacitum.

SVMMARIVM.

1 *Darius Rex prauo conſilio Satraparum Danielem coniecit in lacum Leonum.*

2 *Praua conſilia ſequenti peſſimos effectus cauſantur.*

3 *Alphonſus Aragonius, Neapolis* Rex *aram Ioui poſitorio quare erigendam cenſuerit.*

4 *Senatores ſimulationem, & diſſimulationem debent ſeponere.*

5 *Reſpublicæ in quibus viguerunt affectus in caſum venere.*

6 *Homines de rebus dubijs conſilia praſtaturi à quibus debeant eſſe vacui, & liberi.*

7

7 *Affectibus priuatis omnis humanæ vitæ naſcitur pernicies.*

8 *Imperator, & Reges domi clauſi faciliter ab Aulicis decipiuntur.*

9 *Romulus finxit inueniſſe arã Dei* CONSO.

10 *Conſiliarij debent eſſe ſecreti,& cauti.*

11 *Conſilia meliora ea ſunt quæ ignorauerit aduerſarius.*

12 *Ducis optimum conſilium eſt hoſtis naturam intelligere.*

13 *Conſilijs quæ ſint neceſſaria.*

14 *Aegyptiorum lege lingua abſcindebatur reuelãti arcana Reipublicæ.*

15 *Conſiliorum publicorum enũtiatores capitali pœna puniuntur.*

16 *Minotauri ſignum in Romanorum legionibus Ducis conſilia occulta ſignificabat.*

17 *Valerius Soranus tribunus plebis in crucem eleuatus propter non ſeruatum ſecretum.*

18 *Taciturnitas* Romanorum, *& eius Senatus extollitur.*

19 *Angeronæ ſimulachrum ore obligato erat ſylentij ſymbolum apud Romanos.*

20 *Lycurgus prohibuit ſtatuas, & picturas in loco habendi Senatus.*

21 *Belgicorum ſtatuum plures ſeducti imaginibus libertatis,& ambitionis.*

22 *Conſiliarij praui taxantur.*

23 *Impius ſi praualet contra iuſtum, ſequitur iudiciorũ peruerſio.*

24 *Conſilia abſque fundamento ſolido corruunt.*

25 *Demoſthenes Athenienſium conſilium qualiter reprahenderit.*

26 *Numa Pompilius qua de cauſa* Romanorum *regnũ detrectaret.*

27 *Numa Pompilius ſacerdotibus creandis, & religioni tractandæ animum applicuit.*

28 *Numa Pompilius propter religionem, & iuſtitiam creatus Rex,& nemo bellum ei intulit propter eaſdem virtutes.*

ARGVMENTVM.

Conſilia praua, quæ damna operentur, bonique conſi-

liarij quid ſeruare, & abijcere debeant in Conſilijs, & de ſecreto ſeruando.

CONSIDERATIO IV.

NIl aliud eſſet pacẽ eiuſmodi conſulere, quàm in cor S.R. V. Maieſtatis ſcintillã aliquam pietatis, & commiſerationis, captioſè, & clanculum velle apponere, vt eiuſcè culta executione miſeri, Catholicique eius vaſalli hac ratione illuſi, hæreſibus illaqueati, & ad formidandum Leonum lacum damnati tan-
1 dem ſeſe experiantur, † vt euenit Regi Dario Daniel. cap.3. qui conſilio à Satrapis ſuis accepto, ex incuria iniuſtum decretum protulit, pro cuius obſeruantia, licet inuitus, Sanctum Prophetam illum Danielem ad lacum leonum damnare coactus fuit:
2 † Quare Eccleſiaſticus cap. 11. de talibus conſilijs cauendũ monet Principes, dicens: *Sicut enim eructant præcordia fœtentium, & ſicut Perdix inducitur in caueam, & Caprea in laqueum, ſic & cor ſuperborum, & ſicut proſpector videns caſum proximi ſui, bona enim in mala conuertens inſidiatur, & in electis imponet maculam à ſcintilla vna augetur ignis, & ab vno doloſo augetur ſanguis. Homo verò Peccator, ſanguini inſidiatur; attende tibi à peſtifero; fabricat enim mala, ne fortè inducat ſuper te ſubſannationem in perpetuum;* Prouerb. cap. 12. *Verba impiorum inſidiantur ſanguini.* Ita vt poſtea cogaris dicere cum Ieremia threnor. cap. 1: *Vocaui amicos meos, & ipſi dece-*
3 *perunt me* † Ex quibus dicebat Alphonſus Rex Aragonius Neapolitanorum primus vt memorat Antonius Panormita, in eleganti illo libro, dictorum, & factorum memorabilium eius; Quod, ſi natus fuiſſet, tempore Reipub. Romanæ florentis, templum ædificaſſet Ioui poſitorio contra Senatores, & Conſiliarios, vt quando intraſſent in Conſilium, in templo ſeponerent, ac relinquerent odium, amorẽ, & priuatos affectus, quorum paſſione regulariter cauſantur effectus inordinati in dã-

num.

num, & deſolationem Ciuitatum, & Regnorum. Ioan. Botero libr. 1. dictor.memor. pag.4.c.de Conſiliario.

4 † Et Aeneas Sylulius li.3.de geſtis ipſius Regis Alphonſi dicit: Fridericum Imperatorem tum demum Rempublic: ſaluam dicere ſolitum, ſi Senatores de rebus conſultaturi,in veſtibulo Curiæ ſimulationem,ac diſſimulationem deponerent. Quaſi diceret, Vbi excluſa veritate, ſimulatio in conſilijs Principum reperitur,& recipitur,actum de Republica eſſe,Author Commentariorum de Regno contra Machiauellum libro tertio, Theorem. 34.

5 † Saluſtius in orat. ad Cæſarem, ait, *Ita compèri omnia regna, ciuitates, ac nationes, vſque eo proſperum imperium habuiſſe, cum apud eos vera conſilia valuerunt, vbicunque gratia, timor, ac voluptas eos corrupere, paulo poſt imminutæ etiam opes,inde imperiũ ademptum, poſtremò ſeruitus impoſita eſt*; Vuarem:in Meditamentis pro fœderibus pag. 8.num.107 Bartholom.Philippus tractat. de conſilio, & conſiliar.diſcurſu.11.num.4. Maſtix Fallitorum Danielis Sauterij c.31.

6 †Hinc dicebat Saluſtius in Coniurat. Catil: quod.*Omnes homines qui de rebus dubijs conſultant, ab odio,amicitia, ira, atque miſericordia vacuos eſſe decet. Haud facilè namque animus verum prouidet, vbi illa officiunt*; imò Liui. libro 21.dicebat quod *Priuatæ res ſemper offecere, officientque publicis conſilijs*. Schualemberg in libr: de regio animo part. priori pag.208. Vnde Sidon. Apollinaris, lib.7.epiſt.9. ad Gracchum, ait; *Parum in commune conſulitis,& cum in conſilio conuenitis, non tam cura publicis mederi periculis quam priuatis ſtudere fortunis.* Annæ.Robert.lib 2.rerũ iudic.cap.11.vbi ex Plin.libr. 7.epiſt.18. ait. *Oportet priuatis vtilitatibus publicas, mortalibus æternas anteferre, multoque diligentius muneri ſuo conſulere,quam facultatibus*; Cornel. Tacit. in vita Iulij Agricolæ,inquit. *Nihil aliud aduerſus validiſſimas gentes pro nobis vtilius, quam quod in commune non conſulunt.* & Galba apud ipſum Tacit. lib. 1.hiſtor.dicebat. *Peſſimum*

Ideoque in magno deliberantium numero hoc boni eſſe: Quod aliqui ſemper exiſtunt, qui quod ab alijs peccatum eſt, emendant, atque ſanant.

9 † Etſi optimè ſciret Rex Dō Alphonſus quod Romulus finxerat inueniſſe aram quandam Dei CONSO ſub terra, quem vocarunt Deum Conſiliorum, vt ait M.Mantua li. 1.Polymathiæ, cap 11. Petr. Aerod.lib.2.rer iud.tit 8.c.8

10 vt eo ſignificaret, † quod Conſiliarij, tàm cauti, ac ſecreti eſſe deberent,ac ſi terra cooperti eſſent, & cōſiderantes quod eorum inſtar qui ſub terra ſunt, nō moueantur affectibus,& paſſionibus,aduerſus eos, qui ſupra terram de-

11 gunt † & Veget. de re milit: inquit, Nulla eſſe meliora conſilia; quàm ea,quæ ignorauerit Aduerſarius, antequā facias. Nam ſi ei proditum fuerit, diſpoſitionem te conuenit mutare.Georg.Pagliar: obſeru.29.ad lib.1. Cornelij

12 Taciti † Polybius item dicebat lib.3:Errare eum qui putat aliquod magis proprium optimi Ducis officium eſſe; quàm conſilium, & naturam hoſtis intelligere. Nam quemadmodum Nauis ſublato gubernatore, facilè in poteſtatem hoſtium venit;Eodem modo ſi quis conſilijs, atque rationibus Ducem è medio ſuſtulerit,ſtatim quoq; exercitus eiuſcè compos fiet. Petrus Gregorius lib.11. de Repub.cap.2.num.3.

13 † Hinc Petrus Magnus libro de conſil.cap.13. ait,quod in conſilijs quęrendis vigilantia opus eſt; in cuſtodiendis, atq; occultandis, taciturnitate, quæ conſiliorū eſt quaſi theſaurus. Fruſtrà enim quæras, niſi inuenta,& cogitata ſilentio tuearis,ne ab inimicis pręripi, aut peruerti poſſint †

14 Lex Aegyptiorum iubebat abſcindi linguam illi, qui arcana Reipublicæ, quæ tecta eſſe debebant, detexiſſet, vt Diodor. Sicul. ait, & Iuris Conſultus in leg.ſi quis 39.§.

15 trāſfugæ,ff.de pęnis;† conſiliorum publicorum enunciatores,vt trāſfugas viuos exuri,& furcis ſuſpendi debere ſtatuit, facit l. cuius dolo, ff. ad l.Iuliam maieſtatis.quibus adductus Andre. de Yſernia in cap.1 num.6. quibus mod. feud amitta.rub.2.docet,hoſtibus reuelantes Regum conſi-

ſilia,puniri pœna in eo §.ſtatuta. & in verſ. quid ergo egregiè tractat qua pœna ſit puniendus Conſiliarius Regis ſecreta conſilij reuelans ijs qui hoſtes non ſunt, qua de re agit etiam Licentiatus de Piſa,in Curia Piſana, libro 3.cap.1. Et Alphonſus Azeuedo in obſeruationibus ad eum,facit l.omne delictum, §: exploratores cum l: ſequenti, ff.de re militari, l.cuiuſque dolo, ff.ad leg.Iul.Maieſtatis, Campagna ad c.Regni Neapol. nuper apud Tranum, nu. 39.rub. de pœna, & vindicta proditorum; Gregor.Lop.de reuelante ſecreta Regis, in l.5.titu 9.par.2. gloſſ.7. & 8. & in leg 2.titu.7.part.7.glo. 1.& 2.

16 † Hinc antiqui Romani, ait Vegetius,lib.3. de re militar: cap.6.num.4. ob hoc Minotauri ſignum in legionibus habuerunt, vt quemadmodũ ille in intimo, & ſecretiſſimo labyrintho abditus perhibetur; ita Ducis conſilium ſemper occultum eſſe debet,Frachett.de ratione ſtatus,& belli diſcurſu 46. Quemadmodum etiam optimè ponderat Hyppol.à Collibus de Conſiliarijs,Lipſius lib. 3. ciuil.doctrin.cap.8. Bartholom. Philippus de conſilio, & Conſiliar.diſcurſu 6 num.9. & 10.

17 diſcurſu 8. num. 6. † Hinc Valerius Soranus Tribunus Plebis contra interdictum loqui auſus, fuit in crucem eleuatus, vt ex Plinio,Seruio, & alijs tradit M.Anton. Surgen.lib.1.de Neapoli illuſtrata c.1. Plutarch.in Romulo. Liuius lib. 1. vbi etiam memorant Conſualia feſta, quæ fiebant in honorem Conſi †

18 † Et Valer.Maxim.libro 2. cap.2.de Romani Senatus fide, & taciturnitate tractans, ait. *Nunquam enim Taciturnitatem optimum,ac tutiſſimũ adminiſtrandarum rerum vinculum labefactari volebant, fidum erat,& altũ Reipublicæ pectus curia, ſilentijq; ſalubritate munitum, & vallatum vndique cuius limen intrantes abiecta priuata charitate, publicam induebant*. Hippoly. a Collibus in libro. cui titulus eſt Conſiliarius, §. 25. Mambrin. Roſæus de Principe Chriſtiano, cap.26. Petrus Gregor.libr.11. de Republic.cap.2. num.3. & libro 24.cap.6. à nu. 6. Hinc meri-

ritò dicitur Prouerbior. c. 11. *Qui ambulat fraudulenter reuelat arcana, qui autem fidelis eſt animi, celat amici commiſſum*, vt habetur in c. qui ambulat 5.q.5

19 † Hinc apud Romanos Diuæ Angeronæ ſimulachrum ore obligato, obſignatoque ſilentij ſymbolum erat. Plin. lib.3. naturalis hiſtoriæ, cap. 5. Macrob. libr. 3. Saturnal. c. 9. Iuſt. Lipſius, lib. 3. antiquar. lectio. cap. 1. verſ. poſtrema capita. Henricus Farneſ. in apophtheg. Politic. titul. 23. cap. 15. Hoc autem tempore non ſolum ſubtus terram deberent ingredi qui indecoras paces conſulerent, ſed cum ſuis conſilijs in æterna obliuione manere ſepulti.

20 † Lycurgus, vt in vita illius recenſet Plutarchus, inſtituit, quod in loco habendi Senatus, aut Conſilij, non eſſent picturæ, ſtatuæ, aut aliæ res curioſitate notabiles, quæ auertere, diuertereue poſſent animum, aut oculos illorum, quorum ſenſus attentiores debebant eſſe ad rectum conſiliū conſiderandum, & impartien-

21 dum; † Sed in Belgicis ſtatibus multi fuere, qui ſtatuas libertatis, & vſum diabolicarum ſectarum ante oculos poſitas habuere, & inordinatæ quin etiam ambitionis picturas, quas captioſorum ſuorū ingeniorum penicillo in cordibus ſuis expreſſerant; verā tamen, & integram pacem

22 conſulere noluerunt, † de quibus Iſaias cap. 59. ait, *Pedes eorum ad malum currunt, & feſtinant, vt effundāt ſanguinem innocentem, cogitationes eorum cogitationes inutiles, vaſtitas, & contritio in vijs eorum, viam pacis neſcierunt, & non eſt iudicium in greſſibus eorum, Semitæ eorum incuruatæ ſunt eis, omnis qui calcat in eis, ignorat pacem.* Prouerb. cap. 1. de quibus dicit Deus per Ezechielem c. decimotertio. *Et erit manus mea ſuper Prophetas, qui vident vana, & diuinant mendacium, in conſilio populi mei non erunt, & in ſcriptura domus Iſrael non ſcribentur; & ſcietis quia ego Dominus Deus, eò, quod deceperunt populum meum, dicentes Pax, & non eſt pax, & ipſe ædificabat parietem; illi autem liniebant eum luto. Dic ad eos, qui liniunt, abſque tempera-*

tura, quod caſurus ſit; Erit enim imber inundans, & dabo lapides prægrãdes deſuper irruentes, & ventum procella diſſipantem.

23 † Et ratio eſt quam aſſignat Propheta Habacuc cap. primo, *Propter hoc lacerata eſt lex, & non peruenit vſque ad finem iudicium; quia impius praualet aduerſus iuſtum; propterea egreditur iudicium peruerſum*, hoc eſt quod datur intelligi à Sapiẽte Prouerb. cap 18. dicente, *Accipere perſonam impij non eſt bonum, vt declines à veritate iudicij*, vt viſum eſt in dictis ſtatibus Belgicis.

24 † Nam cum conſilia illorũ, abſque ſolido, & legitimo fundamento proceſſerint, ædificium corruere neceſſe fuit, vt naturale eſt, dicente Diu. Gregorio Antiocheno Epiſcopo, lib. 7. epiſt. 47. Quod, vbi Chriſtus non eſt fundamentum, nullum boni operis ſupereſt ædificium. D. Paul. 1. ad Corinth. cap. 3. cap. cum Paulus 1. q 1. Baldus in quæſtio: ſchiſmatis num. 18. Nauarr: conſil 15. de regular: numer. primo, Aymon Crauett. conſil 6. num. 36. & conſ. 202 nu. 29. cum ſi ſuſcitatum fuiſſet nouum bellum, & iudiciũ finale interceſſiſſet, declaratio, ac decretum illud atrocioris belli in perpetuam fortè, & tranquillam pacem ſurrexiſſet, ſublatis hoc modo Rebelli inobedientiæ, ac exurgendi, in latiori campo in quo machinas reſiſtẽtiæ ſtrueret, iniquis habenis, dum oſtenderent pœnitentiæ affectus, & nihilominus tamen primum motum, cum publicatione etiam pacis cõſeruarent, vt Gandauij, exhortantes omnes ad pacis eius perpetuam conſeruationem, ac enumerantes mala, quæ ex bello naſcuntur, S.V.R. Maieſtati veluti commiſerantes, oſtendunt iniquas quaſdam rationes, vt ijsdem amplexis, exercitum cum tanta expenſarum prodigalitate, repudiataque pace, bellumque nequaquam vlterius protrahe-

25 ret † Quod idem deplorabat Demoſthenes in orat: de rebus Cherſones: querens de Republi: ſua Athenienſi Senatui, cum de Philippo loquitur, ſic ait. *Surgit aliquis proferens; O quantum, & ſalutare pacem ſeruare, quàm du-*

rum

durum, ac difficilè ſuſtinere magnum exercitum, ac ſi in miſera pace non eſſet abſcondita deſtructio noſtra plusquã in iuſto furore belli, cum non tribueret tale conſilium eo tẽpore cum arma ſplendere debebant bello neceſſario, Cum naturaliter ſe videret paci af-
26 fectum, & inclinatum † Numa Pompilius recuſabat acceptare electionem Regis, quam de ipſo Romani ſtatuerant, cum diceret, paruipendetur ab omnibus, qui nunc diceret Romanis quod ſacrificijs occuparentur, amplectendo pacis gubernationem, & quod abhorrerent belli furorem, dum magis opus illis eſſet fortis, & animoſus Dux aliquis; quã Rex pacificus, vt dicunt Liuius lib. 1. & Plutarch. in vita Numæ Pompilij: Clichtoueus de Regis officio cap. 16. fol. 57. de quo Liuius hæc hiſtoriatur, atque recenſet †
27 Tum Sacerdotibus creandis animum adiecit, quanquam ipſe plurima ſacra obibat, ea maximè, quæ nunc ad Flaminem Dialem pertinent; ſed quia in ciuitate bellicoſa plures Romuli quàm Numæ ſimiles Reges putabat fore, iturosque ipſos ad bella, ne ſacra deſererentur Flaminẽ Ioui aſſiduum Sacerdotem creauit. Iuſtus Lipſius libro aduerſus Dialogiſtam cap. 2. Valentin. Forſterus de Iuriſdict. Roman. par. 2. num. 1. &
28 2. pag. 289. † Franciſcus Patritius lib. 2. de regno, cap. 16. dicens, Numam Regem creatum propter ipſius religionem, & iuſtitiam, quæ tanta fuit, vt nemo illi bellum intulerit, vt ait Plinius de Viris illluſtribus, in Numa Pompilio; Tanto enim religionis cultu omnium pectora imbuerat, *Vt fides, ac iuſiurandum* (inquit Liuius lib. primo) *propulſo legum, ac pœnarum metu ciuitatem regerent*. Annæus Robert. lib. 1. rer. iudic. c. 11. & li. 2. c. 10.

SVMMARIVM.

1 *Rex debet dare conditiones pacis, non recipere ab aduerſarijs.*

2 *Pacẽ qui tractant debent eſſe multum cauti, pruden-*

tes, & ingenioſi.

3 *Publius Scipio quid reſponderit Antiocho Regi conditiones pacis proponenti.*

4 *Metellus quid reſponderit Iugurtha de pace tractanti.*

5 *Q. Fabius Legatus Romanorum ad Carthaginenſes cum teſſera vna belli, altera pacis ei proponerentur vtramque ſumpſit, electione Carthaginenſibus relicta.*

6 *Rebelles ſubditi tanquam pyrata, & latrones tractari ſolebant.*

7 *Legati nullatenus ad rebelles mittendi ſunt, ſed cogendi, vt arma deponant.*

ARGVMENTVM.

Rex debet dare, & non recipere pacis conditiones, & de prudentia illorum, qui paces tractant, quidque Romani in hoc obſeruare ſoliti eſſent, rebelleſque qualiter tractarentur.

CONSIDERATIO V.

1 COnſiderandū † eſt, quod ad authoritatem Regis ſolummodò ſpectat, facere, & dare pacis capitula, eiuſdemque conditiones omnibus ijs, quibus pax impertienda eſt, & non è contra, ab aduerſarijs, & inimicis eaſdem conditiones accipere. Nam vt ex Liuio libro 10. decad. 3. refert Tiberius Gambaruti in diſcurſib. Polit.capit.de Ambáſiator.pag: 227. Eſt quidem eius qui dat, non qui petit conditiones dicere pacis; Et multoties vniuerſus Principis pendet ſtatus, ex conditionibus, quibus fit pax, & nulla in re periculoſiùs erratur,& cum totius Reipub.damno † & ita
2 conuenit, vt ſint multum prudentes, & ingenioſi qui pacem tractant, vt obſeruat Bartholomæus Philippus in tract.de conſilio, & conſiliar. diſcurſ. 15. num. 3. Et alter Philippus Cominæus ſcilicet, libro 1. commentar. vbi ait;

Pa-

Digitized by Google

Pacis igitur tractatio prudentibus, atque fidis hominibus eſt committenda, eos à legatione reuerſos ſeparatī audiat Princeps, ac ſolus, ne ſi minus iucunda renuncient pauorem ea res, atque metum inferat multitudini. vt multis reperietur exemplis, omnique bellorum Romanorum progreſſu probatum, qui pro certo habuere, ac conſideratione ſingulari dignum imò neceſſarium, vt in illo inſtanti quo ſe ſe ad concedendum aliquid quod ab eis petebatur ſubmittere, aut adſtringere meditabantur, etiā ſi res leuis cu iuſdam momenti eſſet, ingenuus illis mos erat, inimicum digno quodam reſpectu recognoſcere, & conſiderare poſteà ſi voluntati eius obſequendum eſſet:

3 † Quemadmodum, cum Antiochus Aſiæ Rex in petitione pacis, quam à P. Scipione implorabat, vt Senatus ſcilicet Romanus in Aſiam mitteret Gubernatorem Cornelium Scipionem, ſolo ſibi Regis titulo relicto; cui perquā venuſtè reſpondit, P. Scipio Conſul, Quod antiqua Senatus Romani conſuetudo eſſet, non recipere conditiones ab illis, quibus cum bella gereret, ſuadens, vt abſque vlla exceptione, aut conditione ſe ſe in manus ſuas dederet, & ab eo pacis conditiones, quæ ſibi darentur, acciperet, quæ illæ erant; videlicet, vt Hannibalem ei traderet, tota Europa decederet; terminos à monte Tauro, vſque ad flumen Thanais relinqueret; Romanis per viginti annos tributum penderet, & viginti præterea homines de dictis oblatiſque pacis, & conditionum obſeruationibus, obſides daret. Quas pacis conditiones, cum recipere recuſaret, dimicandum potius cenſuit, Verum cum in acie victus eſſet, Zeuxidem, & Antipatrum Legatos ſuos ad Scipionem miſit, humiliterq; pacem implorauit, quibus confeſtim reſpondit Scipio: Conſuetudinem Populi Romani eſſe, in aduerſitatibus non timere, nec ſucceſſibus fœlicibus ſuperbire, & q̄ nihilominus eaſdē illi pacis conditiones, & capitula concedere volebat, quæ, priuſquam illū viciſſet, eidem propoſuerat; cuius egregij reſponſi rōnem

gra-

graui oratione receſet Liu. li. 37. dicens; *Romani eoſdem animos in omni fortuna geſſimus, gerimuſque, neque eos ſecundæ res extulerunt, nec minuerunt aduerſæ. Eius rei (vt alios omittam) Hannibalem veſtrum vobis darem teſtem; niſi vos ipſos dare poſſem, priuſquàm aciem videremus, cum communis Mars, & incertus belli euentus eſſet, de pace vobis agentibus, quas pares paribus ferebamus conditiones eaſdem nunc Victores, victis ferimus*, refert Author Polit. de regno, contra Machiauellum Theorem. 25. pagin: 589. pluraque exempla ad id conferentia recenſet Hieron. Frachetta lib. 1. de Principe cap. 20. quas ſummo cum gaudio acceptauit Antiochus, benignitatem Populi Romani etiam, atque etiam laudans, & mirabilem procedendi ordinem prædicans: Deſuper Valer. Max. libr. 4. cap. primo, in externis ait, Quod Antiochus à L. Scipione vltra Taurum monté Imperij finibus ſubmotus fuerit cum Aſiam Prouinciam vicinaſque eius gentes amiſiſſet, Populo Romano gratias, abſque vlla diſſimulatione egiſſe fertur quod nimis etiamnum procurationis munere liberatus, modicis regni terminis vteretur. Mar. Tullius in orat: pro Rege Deiotaro.

4 † Metellus nunquam acceptare voluit pacem, quam Iugurtha Numidiæ Rex eidem offerebat, licet nil aliudquàm ſuam, filiorumque ſuorum incolumitaté exciperet; Quinimò reſpódit Metellus. Quod Senatus Romanus non conſueuerat ferre, vt ei quis Capitula pacis præſcriberet, ac proindè bellum illi intulit, adeò, vt Iugurtha tandem coactus fuerit Legatos ad illum mittere, qui pacem peterent, offerendo ſe, filios, & totum Regnum ad arbitrium eius, abſque vlla conditione præfixa. Quarè Metellus primum exarmauit eum, aliaſque ſibi cód.tiones pro ſuo libitu pręfixit.

5 † Nec alienum ab hoc eſt, qđ Q. Fabius Legatus à Romanis ad Carthaginenſes miſſus, egiſſe memoratur; Nimirũ, cũ duæ teſſeræ poſitæ eſſent, vna pacis, altera belli, arbitrio ſuo relicto, vtram vellet, eamque

Ro-

Romanis ferret, vtramque ſuſtulit, dicens, Carthaginenſes eligere debere, vtram accipere mallent: vt memorat Pomponius in l. 2: ff. de origine iuris. Anton: Nebriſſ obſeruat. 3. in ius ciuile. Simile refert Polybius libr. 3. Hiſtor. verſic: *Hic inquit*. Et pluribus alijs exemplis confirmari poſſet conſideratio iſta, quæ vnuſquiſque videre poterit in hiſtorijs, vbi abundè reperiet modum, & terminos, qui cum inimicis antiquitùs obſerua-
6 bantur, † & quod cum Rebellibus non aliter tractabatur, quàm cum Pyratis, ac publicis viarum latronibus, quibus reſpondebatur, vt ſi quid habere deſiderarent, id inermes, & cum humilitate à Senatu peterent: Sin verò arma ti pacem inire vellent ſibi perſuaderent, ſatiùs, ac glorioſius eſſe Senatui eandem cum gloria acquirere, quàm cum turpibus pactis amplecti. Addo, quod Romani non ſolum indignum eſſe arbitrabantur, pacis illis conditiones præſcribi; ſed eaſdem etiam agnoſcere, aut legere reſpuebant, ignominiæ notam ſibi inuri iudicantes, ſi cum Rebellibus, quibus tanquam ſuperiores imperare debebãt, per modum, & formam contractuum cum illis agerent.
7 † Qua de re celeberrimum eſt exemplum apud Halicarnaſſæum li 6. Plebs enim propter nexos ob æs alienum, Duce Sicinio ſeceſſerat. Poſthumius Cominius Sp. Caſſius Coſſ. de ea re quid agendum eſſet, ad Senatum retulerunt. Placuit Menenio Agrippæ, placuit M. Valerio, & alijs de pace Legatos mitti, Senatumque omninò cum plebe in gratiam redire: Contra Appio Claudio ad Rebelles non vtendum eſſe legatione: Arma deponerent, aut tanquam cum hoſtibus decernendum, cuius ſententiæ fundamenta adducit Petrus Aerod. libro ſecundo rerum iudicatar. tit. 8. cap 3.

L SVM-

SVMMARIVM.

1 *Pacis ſolum nomen cum rebellibus regiam authoritatem minuit, & nu. 2.*

3 *Spes improbiſſimas conſequuntur inſperata aſſequuti.*

4 *Contemnitur nemo niſi qui ſe prius contempſit.*

5 *Principes bella gerere debent non ſolum pro vindicanda iniuria, ſed pro authoritate, & fama conſeruandis.*

6 *Traianus acerrimè vindicabat clades acceptas.*

7 *Dignitatis regiæ neglectus Principi, & ſubditis officit.*

8 *Artabano Præfecto* Xerxis *Perſarum* Regis *ſpem regnandi tribuit Regis contemptus.*

9 *Iulij Cæſaris ad milites tumultuantes oratio adducitur.*

10 *Malum maximum* Mundo, *& Catholicæ Eccleſiæ ſequeretur, ſi in Maieſtate D. Regis Catholici, vel punctus diminutionis crediti agnoſceretur.*

11 Maieſtas *imperij eſt ſalutis tutela.*

12 *Principem ſemel authoritati amittere eſt multum præiudiciale regno. & ſtatui.*

13 *Negligenter ſi omittantur delicta, aperitur alijs via eadem committendi.*

14 *Turpiſſimum eſt abijcere loca quæ tenuimus, & ſocios, ac occaſiones.*

15 *M. Portius Cato quid dixerit Senatui in coniuratione Catilinæ.*

16 *Romanorum imperium in quale periculum inciderit propter paces minus honeſtas.*

17 *Hæretici gladio, & igne domari debent, quia facilius vincuntur quam ſuadentur.*

18 *Patres Sancti, nec verbum nouum in materia religionis admiſere.*

19 *Rebelles quibus de cauſis domari, & puniri debeant.*

20 *Iniuriæ vlciſci debent, ne aliæ nouiter fiant.*

21 *Rebelles merentur libertate priuari.*

22 *Claudius Imperator ingratos reuocauit in ſeruitutem.*

23

23 *Auguſtus Præfecto Vrbis cognitionem aduerſus ingratos tribuit.*
24 *Libertus Eccleſiæ propter ingratitudinem reuocatur in ſeruitutem.*
25 *Cyziceni propter ingratitudinem amiſere libertatem.*
26 *Vaſallus ingratus beneficium amittit.*
27 *Theſali, & alij qui propter ingratitudinem libertatem amiſere recenſentur.*
28 *Ingrato ſpes non poteſt haberi.*
29 *Eijci debent qui aduerſus ſtatum Eccleſiæ moliuntur.*
30 *Vnitatem Eccleſiæ qui conantur diuidere ſunt acriter puniendi.*
31 *Fabius Maximus qualiter ſe habuerit cum Aliphatibus pacem recuſantibus.*
32 *Iulius Cæſar Luſitanos, & Gallæcos vicit.*
33 *Rigorem vltionis debent ſentire rebelles.*
34 *Belgicarum rerum experti qualiter bellum contra rebelles proſequi debere aſſerant.*
35 *Senatus Romanus in conſilium adduxit an conueniret Carthaginem euerti.*
36 *Otium ex diuturna pace cauſatum quot operetur incommoda.*
37 *Corda fortia longa pace moleſcunt.*
38 *Reſpublica nulla diu quieſcere poteſt ſi externum hoſtem non habeat.*
39 *Ephori cenſuere Ciuitatem æmulam deleri non debere & quare.*
40 *Deus quare conceſſerit perpetuos religionis hoſtes.*
41 *Catonis opinio contra Scipionem Naſica fuit quod deleretur Carthago.*
42 *Catoni ſtatua erecta propter conſilium Carthaginis delendæ.*
43 *Hiſpanæ iuuentuti progreſſus non deficerent deletis Belgarum ciuitatibus rebellibus.*

ARGVMENTVM.

Pacis nomine Rebelles gaudere non debent. Princepsque debet omni conatu efficere, ne

contemnatur, ſed decus regium ſeruare, & contra rebelles totis viribus intendere, & opprimere, & Eccleſiam, ac religionem tueri, ociumque a ſuis ſtatibus eijcere ſubditos in militari diſciplina exercendo contra hoſtes.

CONSIDERATIO VI.

3 MAgnoperè † vnuſquiſque ſecum perpendat, qui Regibus, aut Principibus conſulere, ac perſuadere præſumit, vt cum Rebellibus pacem concludere condeſcendant. Quod ſolum pacis nomen cum eiuſmodi periuris, regiam authoritatem, & magnitudinem non parũ diminuit. Ideoq; etiamſi Principis ſaltem res eſſet, quem fortuna nouerca peſſundaſſet, non propterea modicarum ſuarum virium dolorem in tractatibus ſuis, pro authoritate ſua conſeruanda oſtendere debet, ſed compoſitionem pacis, licet eam ardẽtiſſimè cupiat, omni modo diſſimulare ſtudeat, ne interna eius voluntas, & deſiderium foris agnoſcatur.
2 † In Rege autem, vel Imperatore diuerſum eſt: Eodem enim in inſtanti, quo ſubditis, Rebellibus præſertim conniuere, vel eorundem errores diſſimulare finxerit, concedendo illis maiorem, quam fas ſit, aut tempus requirat, in agendo libertatem, eodem in inſtanti, maieſtatis ſuæ gloriam, regnorumque, ac ſtatuum ſuorum ſummam, iminẽti & manifeſto periculo expoſuiſſe ſibi perſuadeat; eo namque freti, plura, quàm antea forte auſi eſſent, appetere non dubitabunt
3 † Nam, vt ait Seneca libr. 1. de clementia. *Spes improbiſſimas complectuntur inſperata aſſequuti.* Pagliar. obſeruat. 452. ad Tacitum, commouendo cor aliorum vaſallorum, ad concupiſcendum res nouas. Nam vt ait Velleius Paterculus lib. 1. *Non enim ibi conſiſtunt exempla, vndè cœperũt, ſed vbi ſemel à recto deerratũ tum eſt peru nitur in præceps.* Idẽ Geor: Pagliar. obſer. 347

in

Digitized by Google

in Tacitum, & occaſionem
præbendo alijs Principibus,
vt contra ipſos quidlibet au-
deant,& ſenſim hac via vires
eius debilitent, donec omni-
4 nò cadat † *Nemo enim*, ait
Plinius libr. 2. epiſtol. vltim.
contemnitur, niſi qui ſeipſum
5 *contempſit priùs* † Ideoque
Sapientes Principes bella ge
rere debent; non ſolum pro
vindicanda iniuria;ſed etiam
pro conſeruanda authorita-
te,& fama,ex quo pendet ſta
tuum ſuorum, vel conſerua-
6 tio,vel ruina, † vt de Traia-
no in eius vita tradit Diony:
quod clades acceptas acer-
rimè vindicabat,Pagliar: ob-
ſeru. 15 ad li.1. Cornelij Ta-
7 citi † Nimius enim dignita-
tis ſuæ neglectus, & principis
dignitati, & ſubditis officit;
Nam regendi authoritas frã-
gitur,vt ait D. Auguſt. ſerm.
3.de vita cleric:& refertur in
cap:quando neceſſitas 86.di-
ſtinct. Vlpianus in l.nec quic-
quam 9.ff.de officio Proconſ:
& Legati,conſulit,vt ita ſe
gerant, ne contemptibiles ha
beantur. D.Paulus in epiſto.
1.ad Titum c.4.vbi illum ad-
monet, exhortari,arguere cũ
imperio,vt nemo eum contẽ-

nat. P.Gregor. libr.8. de Re-
pub:cap.4.num 6.qui numer.
ſeq ex Iuſtino libr.3. in prin-
8 cipio memorat, † quod Ar-
tabano Præfecto Xerxis Per-
ſarum Regis, regnandi ſpem
iniecit quod Xerxes, Terror
antea Gentium bello in Græ-
cia infœliciter geſto, ſuis etiã
cæpit eſſe contemptui;& ita
deficiente quotidiè Regis
maieſtate, cum robuſtiſſimis
Regis ſeptem filijs, Regiam
veſperi ingreſſus, quæ ami-
citiæ iure ei ſemper patebat,
9 Regem trucidauit † Qua
in re eſt ſententia Iulij Cæſa-
ris celeberrimi Imperatoris
ad milites tumultuantes, quã
refert Dio Caſſius lib.41. hi-
ſtor: *Ego*, inquit, *ſane nequè
alias rectum eſſe arbitror, vt
qui Principatum gerit, ſubdi-
tis ſit inferior, neque ſalutare
quicquam agi poſſe cenſeo, vbi
hi, quibus iniunctum eſt, vt di
cto ſint audientes, imperare
ipſi velint. Intelligitis enim
quam probè ſit futura ornata
illa domus in qua natu mino-
ribus ætate grandiores deſpe-*
10 *ctui ſunt*, † Et vnum ex gra-
uioribus,& maioribus malis,
quæ temporibus noſtris præ-
ſentibus euenire poſſent,non

ſolum Hiſpaniæ; ſed toti etiã Mundo, & Catholicæ Eccleſiæ Romanæ foret ſi gloria Maieſtatis ſuæ diminueretur, cò quod alij Principes, ac populi ſibi perſuaderent, quod S.R.V.Maieſtas in propria cauſa, ideſt, in protectione, & conſeruatione regnorum ſuorum occupata foret; ita vt nec Eccleſiæ, nec vaſallorum eius patrocinium poſſit aſſumere, quo plurimũ derogaretur authoritati, & magnitudini eius. Nam multi, & inimici S. R. M. Veſtræ ad vnum omnes, clementiam illam, quæ in ea tantoperè reſulget, non bonis reſpectibus timoris Dei, aut innato pietatis amori; quo in vaſallos ſuos propendet, tribuent; ſed animi tantum puſillanimitati, & impotentiæ id adſcribent. Idcircò omni ex parte curandum eſt, vt S. R. V. Maieſtas hanc debilitatis opinionem, aut ſuſpitionem, ex illorum animis quamprimum euelle-
11 re feſtinet † Dicit enim Q. Curtius lib 8. Maieſtatem Imperij, ſalutis eſſe tutelam. Lipſius libro 4. Polit. cap. nono; Eo ipſo namq; tempore quo S.R.V. Maieſtas apud Chriſtianam Rempublicam authoritatis ſuæ amplitudinem diminuiſſe videretur, eo ipſo inſtanti omnes, præſertim ſchiſmatici, timoris, ac verecundiæ ruptis, proſtratiſque habenis, peiora quàm vllo vnquam tempore, aduerſus leges diuinas profligatam Eccleſiæ Catholicæ plebeculã, & ipſam etiam ſuam S.R.Maieſtatem nequiter moliri co-
12 nabuntur † Non enim alia res eſt, quæ regnis plus noceat, quàm Principem authoritatem ſemel amittere. Nam ex hoc inconuenienti; multi, varijque affectus inordinati exoriuntur, quibus non niſi maximis laboribus, & induſtria, grauiſſimiſque expenſis occurri tandẽ poteſt, vt Vannozius ait in Animaduer. Po-
13 lit. vol. 2. nu. 1978. † Dixit quin etiam ſatis prudenter D. Gregor. Ioanni Epiſcopo Syracuſano lib. 7. epiſt. 28. & Stephanus Papa in cap. loci 29. quæſt. 9. *ſi negligenter ea, quæ malè vſurpantur, omittimus, exceſſus viam alijs aperimus*. Habetur in cap. peruenit 93. diſtinct. Florianus de S.Petro in l. ſed, & ſi quid, S. mancipiorum num. 14. ff. de vſu-

Digitized by Google

vſufruct. Saluianus lib. 7. dicens, *poteſtas magna, & potentiſſima, quæ inhibere ſcelus poteſt; quaſi probat, cum ſciens patitur perpetrari.* Georgius Pagliar. obſeru. 207. ad lib. 2. Cornelij Taciti.

14 † Nam vt Demoſthenes dicebat in orat. Olynthiaca 2. *Turpe eſt, imò turpiſſimum, non modò vrbes, & loca, quæ aliquando tenuimus, palàm abijcere, ſed etiam à fortuna comparatos ſocios, & occaſiones.* Et Saluſtius de bello Iugurthino, ait; *Maius dedecus eſſe parta amittere, quã omninò non parauiſſe.* Imò Tacitus lib. 15. Annal. dixit, Quod ſua retinere priuatæ domus, de alienis certare regiam laudem eſſe. Vnde Demoſthenes in ora: de Rhodiorum libertate ait, *Nemo enim eſt, qui pari contentione, & rapinas, & opes ſuas proprias defendat; ſed de his quæ de proprijs auferuntur, omnes vi ſumma pugnant; De finibus autem propagandis, opibuſque augendis non item.*

15 † Hoc idem fuit quod ſignificauit M. Portius Cato contra coniurationem Catilinæ, dicens Senatui. Quanto maiori vigilantia occurreretis huic negotio; tanto magis ipſi animo cadent: ſed ſi in vobis cognouerint aliquã debilitatis ſimilitudinem, aut formam, illicò vos inuadent animo feroci: ad quod plura adducit Frachetta libr. 1. de Principe cap. 4. & libr. 2. cap. 2. vt clarè, & apertè viſum fuit in Latinis, & Campa-

16 nis, † Nam, vt recenſet Titus Liuius lib. 8. Quod cum Samnites de ipſis quęrerẽtur Romanis, Senatus decreuit, vt Campani non mouerent bellum contra Samnites, & quoad Latinos, non auſus eſt idem decernere propter ipſorum potentiam, reſpondendo Samnitibus, quod in Capitibus confæderationis prohibitum non erat, vt Latini non poſſent bellum mouere quibus voluiſſent; atque ſolum hoc verbum, magnitudinem illorum Imperij, in tenue reduxit filum. Nam cum Latini cognouiſſent inopinatam illam Romanorum debilitatem, audaciores effecti, bellũ eis intulere, & ad imitationẽ illorum idẽ fecerũt Cãpani in quo, ſolo reparãdo Manlio Torquato opus habuere,

qui Dux generalis, ſtrictis ſo-
lummodò militiæ regulis eoſ-
17 dem deuicit † Et hac ratio-
ne magis illudi, & coerceri
debent Hæretici, qui parua
duritie molleſcunt,& blandi-
tijs indureſcunt, vt docet D.
Auguſtinus contra Donati-
ſtas ſcribens quod,Hæreticus
rarò conuertitur blanditijs;
ſed plerumq; gladio, & igne.
nam vt Tertullianus vetu-
ſtiſſimus fermè, & eruditiſſi-
mus Patrum, aduerſus Gno-
ſticos cap. 11. ait, *Ad Officium*
Hæreticos compelli, non allici
dignum eſt, duritia vincenda
eſt non ſuadenda hæreſis. Hæ-
reticus enim facilius vincitur
quàm ſuadetur,vt ex D.Hie-
ronym. tradit P. Aerodi.lib.1.
rerum iudicat.titu.6.cap.13.
D. Auguſti: in Epiſt.1.ad Bo-
nifacium relatus à Lipſio lib:
aduerſus Dialogiſtam cap. 2.
dum ait, Melius quidem eſſe
quis dubitauerit ad Deum
colendum homines doctrina
duci,quam timore pœnæ, vel
dolore compelli; ſed non
quia iſti meliores ſunt, ideò
illi qui tales non ſunt, negli-
gendi ſunt. Multis enim pro-
fuit priùs timore, vel dolore
cogi poſſe, vt poſtea doceri
poſſint, aut quod iam verbis
didicerunt, opere ſectari. Idē
D.Auguſt.li.9.cõtra Creſcen.
18 c. 51. † & optimè Caſſio-
dorus de diuinis lect.cap.11.
dicit,quod Sanctiſſimi Patres
iniuriam rectę fidei non feren
tes, regulas quoque Eccle-
ſiaſticas ibidem ſtatuere ma-
luerunt, & inuentores noua-
rum hæreſum, pertinaces di-
uino gladio percuſerunt, de-
cernentes,nullum vlteriùs de
bere nouas incutere quæſtio-
nes;ſed probatorum veterum
authoritate contentos,ſine
dolo,& perfidia, decretis ſa-
lubribus obedire. Franciſcus
Zoanet. in l.vt vim num.69.
19 ff. de iuſti. & iure † Et hec
debet ſemper intelligi cum
Rebelle propter magnitudi-
nem,& exemplum ſuperioris,
vt dicebat Demoſthen:Athe-
nienſibus in Oratione contra
Neream.Duabus cauſis con-
uęnit, vt rigoroſi habeamini
cum his,qui inuerecundè par
uipendunt veſtras leges, &
ſtatuta, peccantes contra
Deum: Vna, quia pro ma-
lefactis ſuis ſatisfaciant: Al-
tera, vt reliqui caueant pec-
care contra Deum, & Rempu
blicam veſtram.

20 † Vndè meritò Seneca in tragædia Thieſtes actu 2. dicit.

. . . . iam totum tuis
Debebat armis omneis, & geminum mare
Innare claſſeis, iam tuis flammis agros,
Lucere, & Vrbes decuit, ac ſtrictum vndique
Micare ferrum, tota ſub noſtra ſonat
Argolica tellus equite, non ſyluæ tegant
Hoſtem, nec altis montium ſtrictæ iugis
Arces, relictis belli cum totum canat
Populus Mycenis, quiſquis inuiſum caput
Tegit, ac tuetur, clade funeſta occidat,
Hæc ipſa pollens inclyta Pelopis domus
Ruat, vel in me, dummodo in fratrem ruat.

Et ibidem.

. . . . ſcelera non vlciſcis
Niſi vincis, & quid eſſe tàm ſæuum poteſt
Quod ſuperet illum, nunquid abiectus iaces?
Nunquid ſecundis patitur in rebus modum
Feſſis quietem? noui ego ingenium viri
Indocile, flecti non poteſt, frangi poteſt.
Proindè antequam ſe firmet, aut vires paret,
Petatur vltrò, ne quieſcentem petat,
Aut perdet, aut peribit; in medio eſt ſcelus
Poſitum occupanti.

21. † Hic eſt ille furor quo mediante, iniuſtæ debet rebellioni quàmprimùm occurri; nã quia ingrati ſunt Principibus pro libertate nunc, alijſque vicibus ex gratia, & benignitate illis conceſſa, merentur profectò in antiquam, imò in nouam ſeruitutis reincidere calamitatem, vt Imperator Conſtantinus ait, in l. 2. C. de libertis, & eorum liberis, di-

cẽs. *ſi manumiſſus ingratus cir-*
ca patronum ſuum extiterit,
& quadam iactantia, vel con-
tumacia ceruices verſus eum
erexerit, aut leuis offenſæ con-
traxerit culpam, à patrono
rurſus ſub imperio, ditioneque
22 *mittatur:* † Quod Impera
tor Claudius, referente Sue-
tonio in vita illius c. 25. ſer-
uauit; Nam ingratos, & de
quibus Patroni quærebantur,
reuocauit in ſeruitutem, exẽ-
plum Athenienſium ſequu-
tus, apud quos cõuictus à Pa-
trono, libertus ingratus iure
libertatis exuitur, vt dicunt
Plutarchus in Solone, & Va-
lerius Maximus lib. 2. cap. 6.
23 §. 6. † Iuſtus Lipſius in
comment. ad lib. 13. Cornelij
Taciti, memorans ex Dione
libr. 55. id ab Auguſto con-
ceſſum cognitionemq; Præfe-
cto Vrbis fuiſſe demãdatã, vt
ait Vlpianus in l. 1. ff. de offic.
Præfect. Vrbi. Similiter Im-
peratores Honorius, & Theo
doſius in l. fin. C. de Libertis,
& eorum liberis, diſpoſuere,
quod licet Liberti, & eorum
liberi militiã conſequuti fue-
rint, non propter hoc minùs
in ſeruitutem reuocabuntur,
ſi ingrati extiterint, in pœnã
nequitiæ ſeruilis ingenij, &
animi ingrati, l. liberti eodem
titulo, l. 46. tit. 5. part. 5. vbi
Gregorius Lopez gloſſ. 1.
24 † Sic Libertus Eccleſiæ in-
gratus ad ſeruitutem reuoca-
tur, vt habet Concilium Hi-
ſpalenſe 2. cap. 8. Loayſa in
collectione Conciliorum Hi-
ſpaniæ pag. 299. Iuo par. 10
cap. 66. cap. octaua diſcuſſio
12. q. 2. facit l. ſi libertus 10.
titulo 7. lib. 5. Legum Vuiſi-
gothorum in libro qui forus
Iudicum nuncupatur. Conci-
lium Toletanum 4. cap. 71.
cap. Liberti 12. q. 2. vbi dici-
tur, quod per obedientiæ cõ-
temptum, ingrati actione te-
25 nentur, † & refert Cornelius
Tacitus libro quarto Annal.
quod Cyziceni incurioſi ce-
remoniarum D. Auguſti ad-
ditis violentiæ criminibus ad
uerſus ciues Romanos amiſe-
re libertatem, quã bello My-
thridatico meruerant, Sueto-
nius Tranquillus in Tiberio
cap. 37. Plutarchus in Lucul-
lo. Strabo libr. 6. Geograph.
26 † Vaſallique, propter ingra-
titudinem beneficium amit-
tunt, cap. ſi miles de feudo ſi-
ne culpa non amitten. §. 1. de
Vaſallo, qui contra conſtitu-
tio-

tionem Regis Lotharij capit. fin. de capitulis Corradi. P, Gregor.libr.6. Syntag.Iuris, cap.19.num.3.& quarto.cap. de forma 22.quæſt.5. Iulius Clar.§. feudum quæſt.62. & 67. Blanc. in epitome feudorum lib.2.cap.3.num.3.& ſe-
27 quent. † Et Titus Liuius lib.34. dicit, Inſolenter,& immodicè abuti Theſſalos indulgentia Populi Romani, velut ex diutina ſiti, nimis auidè meram haurientes libertatem; ita ſeruorum modo præter ſpem manumiſſorum, licentiam vocis, & linguæ experiri, & iactare ſeſe inſectatione, & conuitijs Dominorum. Similiter Suetonius in Auguſto cap.47.ait; *Vrbium quaſdam fœderatas; ſed ad exitium licentia præcipites, libertate priuauit.* Ianus Gruter.in diſcur.ad Tacitum par-
28 te 2.pag.28. † Quia in ingrato non poteſt ſpes haberi, vt debitæ correſpondeat obligationi; Nam vt dicitur Sapientiæ cap.16. *Ingrati ſpes tanquam hybernalis glacies tabeſcet, & diſperiet tanquam aqua ſuperuacua*; ideoque totis viribus ad ſeruitutē
29 redigi debent † Nam vt dicitur in dicto capite octaua 12.q.2. Talium ſtatus qui contra patronam Eccleſiam nituntur, decidi potius quàm conſeruari conuenit, vt quorum libertas pernicioſa eſt, ſit ſalutifera ſeruitus, & qui ſuperbire noluerunt adepta libertate elati,perdita diſcant
30 obedire ſubiecti † præſertim,ſi intercedat,vnitatis Eccleſiæ diuiſio, qua de cauſa pœnis maximis afficiendi ſunt, vt D.Cyprianus ait,lib. primo,epiſt.6. relatus in cap. didicimus 24.quæſt.prima, præſertim amiſſione dignitatum,ac priuilegiorum,quę ab Eccleſia aliquando obtinuerunt,vt ait Liberius Papa in Epiſtola ad Athanaſium, Quod qui contra Eccleſiæ pacem ſunt, ſi dignitatem, aut cingulum militię habeāt, nudentur eis,cap.qui contra 24.quæſt.prima, l.prima, C. Vbi Senatores,vel Clariſſimi ibi; *Omnem enim honorem reatus excludit* propterea nequaquam illis parcendum eſt,cū foret in damnum fidei, & religionis Catholicæ. Dicitur enim Num. capite 16. *Separamini à tabernaculis hominum iſtorum duriſſimorū*

&

Digitized by Google

& nolite tangere ab omnibus quæ ſunt eis, ne ſimul pereatis in peccatis eorum. Et Oſeæ cap. nono. *Sacrificia eorum tanquam panis luctus, omnes qui manducant eum, contaminabuntur.* Ieremiæ cap. 52. *Recedite, recedite, exite inde pollutum nolite tangere.* cap. recedite 45. diſtinct. capit. 1. cap. ecce, cap. recedite, capit. nimium 23. q. 4.

31 † Memorat Titus Liu. libr. 9. quod cum Fabius Maxim. pacem Aliphatibus obtuliſſet, & noluiſſent eidem acquieſcere ſuperbia ob Fabij manſuetudinem elati: Ea de cauſa Fabius exercitum contra eos mouit, cui pacē illicò obtulere, quam poſtea acceptare noluit: ſed vi armorum
32 eos ſubiugauit, & deuicit † Idē fecit Iulius Cęſar in Hiſpania qui Luſitanis, & Gallæcis domitis, prouinciam Pop. Romano decretam obtinuit. Ioannes Zonar. tomo 2. Annal. pagin. 125. M. Antonius Sabellicus libro nono, Aeneid. 6.
33 fol. 121. † Quia iuſtum eſt, vt rigorem ſentiant, qui tempore pacis, & benignitatis liberi eſſe renuerunt, ita vt S. Reg. Veſtra Maieſtas æquè dicere poſſit cum Iſaia c. 63. *Dies enim vltionis in corde meo, annus redemptionis mea venit, circumſpexi, & nō erat auxiliator, quæſiui, & non fuit qui adiuuaret, & ſaluauit mihi brachium meum, & indignatio mea ipſa auxiliata eſt mihi. & conculcaui populos in furore meo, & inebriaui eos in indignatione mea, & detraxi in terram virtutem eorum, ipſi autem ad iracundiam prouocauerūt, & afflixerūt ſpiritum Sancti eius, & conuerſus eſt eis in inimicum, & ipſe debellauit eos.* & cap. 65. *Vos qui dereliquiſtis Dominum qui obliti eſtis montem ſanctum meum, qui ponitis fortunæ menſam, & libatis ſuper eā, numerabo vos in gladio, & omnes in cæde corruetis, pro eo, quod vocaui, & non reſpondiſtis; locutus ſum, & non audiſtis; & faciebatis malum in oculis meis, & quæ nolui, elegiſtis.*

34 † Et ita concludunt expertiores in rebus Belgicis, quod ſi S.V. Maieſtas cum armis, Militibuſque quos ſibi Deus conceſſit, aſſiſtendo illis, neceſſarijs rebus præmijſque afficiendo, prout illorum meren-

rentur facinora ruptum, rigoroſumque bellum faciendo, rumpendo, ac deſtruendo caſtra, & bellicos apparatus inimicorum, meritoque rigore in ipſos obſeruando; & è cōtra vaſallos fideles, & obedientes fauoribus proſequendo, omnia ſibi fœliciter ſuccederent; ſed maior cauſa belli, eiuſque diuturnæ protractionis exiſtit, quod Duces ac Milites nihili hactenus habiti fuere, & plures ex naturalibus, non ex alia cauſa; quàm fideles fuerunt, viuunt in oppreſſione, & opprobrio abiecti, & priuati publicis, & politicis muneribus, ac militaribus officijs.

35 † Cum Senatus Romanus videret, & conſideraret, quod Carthago tot vicibus pacem cum illa initam rupiſſet, in conſilium, & diſquiſitionem adduxit, quid conuenientiùs eſſet, illam nè conſeruare, aut funditus euertere? Cato maior perquam validis rationibus conſulebat, ſuadebatque magis Maieſtati conuenire Populi Romani, Carthaginis euerſionem; Scipio autem Naſica in contraria opinione erat; Videbatur enim ſibi, quod tàm forti, & crudeli inimico deficiente, Romana iuuentus imbellis, & vitioſa efficeretur, dum non haberet, quo cum bella gereret, manumque ſerereret; quin, & remota Vrbis æmula, timendum, quod arma in ſe verte-

36 ret, † Nam otio nimio, quod diuturna pax ſolet afferre, cum animorum; tum corporum robur frangitur: Quemadmodum in his Gentibus, quæ diu militiam intermiſerunt, cognoſcere licet, & inſuper ſemina ſeditionis, quæ multo plùs periculi adferre ſolent, q̄ bellum per vniuerſā Rēpub. in pace fertiliſſimè creſcunt; vt obſeruant Henricus Farneſius li. 4. Aphoriſ. Polit. cap. 10. Bieſius lib. 4. de Repub. c. 7. qui ait, Naſicam obſeruaſſe laboribus gloriæ occaſiones foueri, & ab externis malis Ciuium animos expellendis coniungi. Ludouicus Clithou. de Regis officio: c. 19. vbi ex D. Auguſtino lib. 1. de Ciuit. Dei refert, Deleta Carthagine, magno ſcilicet terrore Romanæ Reipub. depulſo, & extincto, tanta de proſper s rebus orta mala, continuò ſubſequuta ſunt, vt

cor-

corrupta, diruptaque concor
dia, priùs ſæuis, cruentiſque
ſeditionibus; deindè mox ma
larum connexione cauſarum,
bellis etiam ciuilibus tantæ
ſtrages ederentur, tantus ſan-
guis effunderetur, tanta cupi-
ditate proſcriptionum, ac ra-
pinarum ferueret immanitas,
vt Romani illi, qui vita inte-
griore mala timebant ab ho-
ſtibus, perdita integritate vi-
tæ, crudeliora paterentur à ci
uibus. Chriſtophorus Ehem.
lib. quinto Princip. Iuris pag.
264. Vt enim ait Velleius
Paterculus libr. 2. *Potentiæ
Romanorum prior Scipio viã
aperuerat, luxuriæ poſterior
aperuit, qui perempto Cartha-
ginis metu, ſublataque Impe-
rij æmula, non gradu; ſed præ-
cipiti curſu à virtute deſcitũ,
ad vitia tranſcurſum, Vetus
diſciplina deſerta, noua indu-
cta, in ſomnum à vigilijs, ab
armis ad voluptates; à nego-
tijs in otium, conuerſa ciuitate*
37 † Populorum enim ferocia
corda, longa pace molleſcũt,
Ideoque ait Caſſiodor. lib. 3.
var. Epiſt. j. Nec ſubitò ſunt in
aleam mittendi, quos conſtat
multis temporibus exercitia
non habuiſſe.
38 † Nulla enim Reſpubl. diu
quieſcere poteſt, ſi foris hoſtẽ
non habuerit, quia domi in-
ueniet, & Poeta Satyricus
ait. Saty. 6.

*Nunc patimur longæ pacis mala ſæuior armis,
Luxuria incubat, Victumq; vlciſcitur Orbem.*

Mundana enim pax im-
perfectionum, vitiorumque
ſolet eſſe nutrix, qui exoriun-
tur ex ignobili, & ſeruili otio
parente turpitudinum ſine
fine, vt ait Fabius Albergati.
li. 2. de Cardinalis offic. cap. 2
39 † Id effecere Ephori, quorum
meminere Plutarchus in
Apophṫ. Laconicis, & Paul.
Manut. lib. 3. cap. 15. Cum
enim Lacedæmoniorum Rex
polliceretur, ſe funditus euer
ſurum Ciuitatem quandam,
quæ ſæpenumero Lacedæmo
nijs, negotium exhibuerat,
non permiſerunt, id dicentes;
*Nequaquam abolebis, neque
ſubuertes iuuenum cotem*, Vr-
bem infeſtam appellantes Co
tem iuuentutis, quod per eã
iuuentus acueretur ad bel-
lan-

landi peritiam. Marcet enim
Virtus ſine aduerſario, vt Se-
neca inquit, de Diuina Pro-
uidentia, cap. de ſuſtinendo
40 impetum aduerſitatis†Sic ad
maiorem virtutis exercitatio-
nem, perpetuos quoque reli-
gionis hoſtes Deus nobis de-
diſſe videtur, vt dicit Bieſius
dicto c. ſeptimo, Palac: Rub.
lib. de Fortitudine bellica ca-
pit. 12.

41 † Acceptior tamen, gratior-
que fuit Senatui Romano Ca
tonis opinio tanquam con-
gruentior rebus agendis, &
recuperationi honoris Maie-
ſtatis læſæ; ac proinde inter-
poſitum Senatusconſultum
fuit, vt bellum fieret, & Car-
thago funditùs euerteretur
contra opinionem Scipionis
Naſicæ; eò, quod iuuentus
Romana inde extaret indu-
ſtrior, quæ dum bellis care-
bat, non niſi pyramides, &
obeliſcos exaltabat, & quan-
doque eoſdem iterum demo-
liebatur, ſolius exercitij gra-
42 tia † Ac propterea Senatus
Romanus in præmium ſani
eiuſcè conſilij Catonis, ſtatuã
ei confeſtim in curia colloca-
ri iuſſit, vt tam ſalutaris con-
ſilij illius memoria, futuris
ſeculis retineretur. Plutarch.
in Catone cenſorio. Sabelli-
cus lib. 4. cap. 8. Lucius Flo-
rus lib. 49. in Liuium, & lib. 2.
cap. 15. de Bello Punico ter-
tio. Appianus in Lybica. Pau-
lus Oroſius lib. 4. cap. 22. Cæ-
lius Rhodigin: lib. 27. Antiq.
Lect. cap: 1. Ioan. Zonaras to-
mo 2. Annal. pag. 117. Arni-
ſæus lib. 1. de Repub. c. 5: ſect.
2. num. 1.

43 † Sed ſi hoc tempore no-
ſtro viuerent Senatores iſti,
illorumque iudicijs commit-
teretur negotium hoc, ambo
credo in ſententiam Catonis
deſcenderent, & Scipio Naſi-
ca haud dubiè reſponderet,
pluribus rationibus conueni-
re finem denique huic tàm
iniquæ rebellioni imponere.
Hiſpana ſiquidem iuuentus
tot bella, totque expeditiones
terraque, mariq; habet, qui-
bus exerceatur, contra Mau-
ros nimirum, Turcas, & alios
infideles, vt non neceſſe ha-
beret fœdæ iſtius rebellantis
Carthaginis inſultibus ad ar-
ma laceſſiri. Faxit Deus Opt.
Max. vt peruerſa illa Carthã-
go tandẽ deleatur vt aliç ma
gnæ expeditiones in augmẽ-
tum, & propagationem Ca-

tholicæ Fidei, & Eccleſiæ Romanæ exaltationem fiant. Exemplo ſit, quod ipſemet Scipio Naſica contra Tiberium Gracchum fecit, cum primus fuerit, qui arma ſumpſit, reliquoſque Senatores ad internectionem, & deſtructionem illius, diligenter exhortatus eſt. vt latè adduxi ſuprà par. prima, conſider. 2. num. 65.

SVMMARIVM.

1 *Deus obediri iuſſit Nabuchdonoſor Regi.*

2 *Hieruſalem deſtructio recenſetur.*

3 *Solonis conſilium quale in liberandis tyrannide Athenis.*

4 *Imperatorum, & Regum nomen, munuſque quale ſit.*

5 *Solon præmio, & pœna Reſpublicas contineri dixit.*

6 *Ius Diuinum continet ergà Deum religio.*

7 *Regis officio incumbit regni iura curare, & conſeruare.*

8 *Inuaſio in Barbaros, & alienos moribus, & religione licita eſt.*

9 *Iure gentium debetur obediētia ſuperioribus.*

10 *Rex debet ſubditos ſuos reformare.*

11 *Periculum poteſt quis à ſe remouere, & vim vi repellere.*

12 *Rex eſt lex viua, & legis anima.*

13 *Reges boni ſacri dicuntur propter iuſtitiam.*

14 *Leges dicuntur ſacratiſſimæ, quas debet Rex in corde habere.*

15 *Legis variæ diffinitiones ex bonis authoribus.*

16 *Iura publica ſunt humanæ vitæ ſolatia, infirmorum auxilia potentum fræna.*

17 *Legis interpretatio à Principe pendet.*

18 *Romulus Rex fratrem Remum occidit propter violatum præceptum.*

ARGVMENTVM.

De obedientia ſuperioribus debita. Imperatorum, & Regum officio, & defenſionis iure, præ-

præmij, ac pœnæ, & legum cõmodis, & vtilitatibus.

CONSIDERATIO VII.

1 IN Conſiſtorio Cœli† aliud etiam bellũ indictumfuit contra Hieruſalem, quia rebellauerat contra Nabuchodonoſor Regem cui per expreſſum Dei mandatum obedire debebat. Ieremiæ capit. 27. vbi dicitur, N*unc itaque ego dedi omnes terras iſtas in manu Nabuchodonoſor Regis Babylonis ſerui mei, inſuper, & beſtias agri dedi ei, vt ſeruiant illi; & ſeruient ei omnes gentes, & filio eius, & filio filij eius, donec veniat tempus terræ eius, & ipſius: & ſeruient ei Gentes multæ, & Reges magni; Gens autem, & regnum, quod non ſeruierit Nabuchodonoſor* Regi *Babylonis, & quicunque non curuauerit collum ſuum ſub iugo Regis Babylonis, in gladio, & in fame, & in peſte viſitabo ſuper Gentem illam ait Dominus, donec conſumam eos in manu eius.*

2 † Non enim minùs deſtructa fuit, quàm Carthago, cũ non remanſerit lapis ſuper lapidem, vt latiùs intelligi faciunt lamentationes, & lachrimæ diuini illius Prophetæ Ieremiæ in threnis ſuis, quæ rebellio probro fuit habita, & in Annales relata. Dicitur enim Eſdræ. 1. cap. 4. *Idcircò miſimus, & nunciauimus* Regi, *vt recenſeas in libris Hiſtoriarum Patrum tuorum; & inuenies ſcriptum in Commentarijs, & ſcies, quoniam* Vrbs *illa, Vrbs rebellis eſt, & nocens Regibus, & Prouincijs, & bella concitantur in ea, ex diebus antiquis; Quamobrem, & ciuitas ipſa deſtructa eſt.* Et 3. Eſdræ cap. 2. *Et nunc notum ſit Domino Regi, quoniam Iudæi qui aſcenderunt à vobis, ad nos venientes in Ieruſalem Ciuitatem refugam, & peſſimam, ædificant furnos eius, & ſtatuunt muros, & templum ſuſcitant. Quod ſi ciuitas iſta, & muri conſumati fuerint, nõ tantùm tributa non ſuſtinebũt pendere; ſed etiam* Regibus

reſiſtent. Et quia id agitur circa templum rectè haberi arbitrati ſumus non deſpicere hoc ipſum; ſed notum facere Domino Regi, vt ſi videbitur, Rex quaratur in libris Patrũ tuorum, & inuenies in admonitionibus ſcripta de his, & ſcies quoniam Ciuitas *illa deſerta eſt.* Petr. Grego. lib. 16. de Repub. c. 4. nu. 4. Zachariæ cap. 14. Machabæor. 1. cap. 3. *Et Ieruſalem non habitabatur, ſed erat ſicut deſertum.* Quod ſatis perſpicuè verificatur in hiſcè ſtatibus Belgicis, qui toties rebellarunt, & à debita obedientia erga Regẽ ſuum defecerunt, vt ex Annalibus, & Hiſtorijs perſpicuũ eſt.

Et cum in effectu ea ſit rebellionis qualitas, vt ſtatim ab initio, omni cura eandem opprimere neceſſe ſit; Nam ſi per incuriam S.V.R. Maieſt. aut per ſuam benignitatem, ac remiſſionem paulatim inualuerit, vires acquiret maiores, quàm arbitrabitur, nec tã facilè poſtea eradicari poterit.

3 † Hoc ait Plutarchus in Solone: Fuit enim conſiliũ illius, cũ videret patriã ſuã tyrannide afflictam, grauiter reprehendit Athenarum deſidiam, exhortando ciues, ne in totum libertatem ſuã amitterent, dicens, facile ipſis fuiſſe illam tyrannidem in principio opprimere; ſed cum iam fuiſſet in tali poſita termino, glorioſum magis ipſis fore velle illam omninò deſtruere; iuſtis nempẽ pactis; aut glorioſa victoria, ad hoc, vt S.V.R. Maieſtas tanquam Rex iuſtus, ac pius, & honoris Dei zelator, requiſitam contra Rebelles iſtos poſſit exercere iuſtitiam, ſecundum legum diuinarum, poſitiuarũ, ac naturalium normam, & vi-

4 gorem, † cum Imperatorum, Regumque nomen ſit, ſacræ iuſtitiæ Miniſtros eſſe, quorũ officium eſt, boni, & æqui notitiã profiteri, ac tueri, æquũ ab iniquo ſegregare, & licitum ab illicito diſcernere, vt ait Vlpianus in l. 1. ff. de iuſtit. & iure, vt præmio, ac pœna Rerũpublicarũ ſuarum incolumem ſtatum conſeruent.

5 † Sapiens ille Solon, vnus ex ſeptem, & celebris Legislator, Rempub. duabus rebus contineri poſſe dixit, præmio ſcilicet, & pœna. Democri-

critus item , duos appellauit
Deos, pœnam, & beneficium
vt Author eſt Plinius libro 2.
natural. hiſtoriæ capit. 7. Sy-
manc. lib. 9. de Repub. capit.
20. num. 1. & ſeqq. & cap. 22
num. 1. poſt Platonem in lib.
de Philoſophia, & Theophra-
ſtum à ſe citatos, P. Aerodius
lib. 6. rer. iudic. tit. 2. cap. 2. &
titu. 4. cap. 3. Floria. de S. Pe-
tro diſp. 2. dub. 4. num. 3. San-
ſouin. in conceptu Polit. 74.
6 † præſertim vbi ius diuinum
frangeretur, vt eſt religio Dei
ſui, l. 2. ff. de iuſtit. & iure. Bal-
dus in l. pactum, nu. 22: C. de
collatio. Ariſtot. 5. Ethicorum
cap. 10. quæ etiam continet
ius Gentium , & naturale, P.
Gregor. Syntagm. iuris lib. 16
7 c. 8. n. 2. † nam vt optimè di-
cit Aegid. Roman. lib. 3. de
regimine Principum part. 2.
cap. 9. ad officium Regis per-
tinere, curare, vt bona, & iu-
ra Regni conſeruentur; & vt
redditus expendantur in bo-
num commune; vt nemini in-
iuriam inferat ; vt ornet , ac
reficiat Ciuitates, & arces; vt
ſapientes , & bonos honore ,
ac præmio afficiat; poſtremò,
vt veram religionem , ac res
diuinas tueatur, & colat, Sy-
mancas dicto libro nono, ca-
pit. 19. num. decimoſexto ,
Hinc dixit Lipſius lib. quin-
to, ciuilis doctrinæ cap. quar-
to.
8 † Quod inuaſio quædam le-
gitima videtur etiam ſine
iniuria, vt in Barbaros, & mo-
ribus, aut religione prorſus à
nobis abhorrentes , maximè
ſi potentes ij, & aliena ipſi in-
uaſerunt, aut inuadunt; cum
9 etiam verſetur in † eo ius
Gentium quod reſpicit obe-
dientia ſuperioribus , & ma-
ioribus ſuis debita , & Patriæ
conſeruatio, ſecundum Pom-
ponium Iuriſconſultum in l. 2
ff. de iuſtitia, & iure, cap. ſoli-
tę de maior. & obed. cap. om-
10 nis anima de cenſib. † Nam
Rex aſtrictus eſt eodemmet
iure, eius reformare ſubditos,
etiamſi id fieri neceſſe eſſet ,
cum eorundem morte, & ſtra
ge, ſi eidem vim aliquam in-
ferre præſumerent, ſecundum
Florentinum Iuriſconſultum
in l. vt vim eiuſdem tituli de
iuſtitia & iure, Vlpianus in
lege , vt timorem , ff. de eo
quod metus cauſa. Paul. Ma-
nutius libro quinto, Epiſt. 13.
11 † cum Princeps, & Reſpubl.
in periculum incidant à quo

ratio naturalis permittit ſe defendere, Marcus Tullius in orat. pro Milone. *Hoc & ratio doctis, & neceſſitas barbaris, & mos gentibus, & feris natura ipſa præſcripſit, vt omnem ſemper vim, quacunque ope poſſent, à corpore, à capite, & à vita ſua propulſarent*. Iuſtus Lipſius libro quinto Polit. capit. quarto. Idem Marcus Tullius libro duodecimo, de legibus, ait, *illud non modò iuſtum eſt; ſed etiam neceſſarium, cum vi uis illata defenditur*. Corrad. Brun. in tractat. de hæret. cap. decimonono, numer. 6. tradit, dicens, Nam aduerſus periculum naturalis ratio permittit ſe defendere, lege vt vim, ff. de iuſtitia, & iure.

12 † Eoque magis in Rege: Quia Rex eſt lex viua, & legis anima. Auth. de Cenſulibus in fine coll. quarta, Martin. Laudenſis in tractat. de Principibus quæſtio. 21. Arnulph. Ruzeus de iure Regal. priuileg. 58. num. quarto, Hieronym. Gigas de crimin. læſæ Maieſt. quæſtio. 16. nu. 6. Paris de Puteo de ſyndic. verſic. *an ſi Iudex*, nu. 14 & de reaſſum. inſtr. rubr. 17. num. 18. Idem Paris de ſynd. verbo, *Rex autem*, num. 5. di-
13 cens, † quod boni Reges, ſacri dicuntur, propter iuſtitiã ſacratiſſimam. Hierem. c. 23. *Regnabit Rex, & ſapiẽs erit, & faciet iudicium, & iuſtitiã in terra*. Bellar. li. 1. de Prin-
14 cipe Chriſt. cap. 9. † ſeu pp leges quæ ſemper in vultu cordis ſui debent eſſe, quæ dicuntur ſacratiſſima, l. leges, ff de legib. Ant. Auguſt. li. de legibus pag. 132. verbo *ſacratæ leges*. Nam lex nihil aliud eſt, quam præceptũ quoddam boni, & prohibitio mali, ſecũdum Cic. li. j. de natura Deorum, D. Tho. 1. ſecundæ, q. 90 art. 1. vbi ait, Quod lex eſt regula, & mẽſura actuũ agendorum, & omittendorum, D. Baſil. Magnus in c. 1. Iſaiæ.

15 † Lex eſt regula iuſtorum, & iniuſtorum; ea quidem imperans, quæ agenda ſunt, his contradicens quę nõ veniunt facienda. Forcatul. lib. 7. de Gallorum imperio pag. 1086 Symanc. lib. 4. de Repub. c. 2 n. 1. & repetit M. Tull. Philip. 1. & 2. de Oratore, Papinia. ẽt in l. 1. ff. de legib. ait, legem eſſe cõmunẽ præceptũ virorũ

pru-

Digitized by Google

prudentum, delictorum coercitionem, ac ſponſionem Reipub. & Demoſthenes in oratio. 1. contra Ariſtogitonem, relatus à Martiano in l. 2. ff. de legibus ait, quod lex ſit diuinarum, & humanarum rerum Regina eamque oportere præſidere, & bonis, & malis, & Principem, & Ducem eſſe. Et ſecundum hoc, Regulam eſſe iuſtorum, & iniuſtorum, & eorum, quæ natura ciuilia ſunt animantium, præceptricem faciendorum & nõ faciendorum prohibitricem. Cornel. Tacitus lib. 3. Annal. verſ. *vetuſtiſſimi mortalium*

16 † Caſſiodor. lib. 3. variar. epiſtol. 17. dicens, *Iura publica certiſſima ſunt humanæ vitæ ſolatia, infirmorum auxilia, potentum fræna.* D. Iſidor. relatus in cap. 1. diſtin. 4. vbi ait *Factæ ſunt leges, vt earum metu humana coerceatur audacia, tutaque ſit inter improbos innocentia, & in ipſis improbis formidato ſupplicio refrenetur nocendi facultas.* Et Vlpianus in l. ſacra ff. de rerũ diuiſ. Leges vocat ſanctas; quia ſanctione ſubnixæ ſunt, ita vt ſint arbitræ rerum honeſtarum, & turpiũ norma, & meta noſtræ vitæ, quũ Virtus illarum ſit, imperare, vetare, permittere, & punire, ſecundum Modeſtinum in leg. 7. ff. de legibus, † & eius interpretatio ab optimo Principe pendet, vt ait Iulianus in l. & ideò eodem titulo. Nam ea iuriſdictione, quam habet & quia lex viua ſupplet quod deficit legi, l. nam vt ait, 13. ibidem, cum lex ſit opus Principis, & Princeps imago Dei, omnia dirigentis, vt ait Plutarch. tomo 2. Moral. in lib. ad Principem ineruditum, Petrus Gregorius in lib. 7. de Repub. capit. 20. num. 1. & 7. latè Anton. Auguſtin. lib. de legibus, cap. 2.

18 † Si ergò Princeps de iure habet tantam poteſtatem, quemadmodum eſt iſta, iuſtumque habeatur ab omnibus, vt illam exequatur, vt comprobat Petrus Gregorius ſyntag. iuris part. 3. libr. 47. cap. 20. num. 8. & ſi de iure Remus, quamuis Regis frater, & regiæ quodammodo dignitatis particeps, ob neglectam, ſpretamque Romuli fratris legem, de non tranſiliendo muro, ſeu veriùs foſſa vomere facta à Fabio Cælere,

raſtro fertur occiſus, vt habetur in leg.fin.ff.de rerum diuiſ.& recenſent Græci ad l. penult.ff.ad l.Iul.Maieſt. Anton. Cont. in comment. ad l. Quiſquis, C.eod.tit.in indice rebellionum diuerſarum ex Hiſtoria Romana, Liu.libr.1. hiſtor.ab Vrbe condita: Plin: de viris illuſtrib. in principio, Lucan.lib. primo Ouid.libro 3.& 4.Faſtorum, Tibull.lib 2 Eleg.5.Iuſtin. libr.28. hiſtor. Zonaras lib.2. Annal pag.5. M.Anton.Sabell. libr.2. Aeneid.2. F.Leueier.tractat. de legatione cap.4. l.15.& 16. titul. 28. part. 3. quæ igitur media adhibere non licebit contrà tot Legum violatores, qui nihil, aut parui ſaltem æſtimarunt tam benigna pacta? vt V.Cathol.Maieſtas valeat coercere,& ſubdere eos quauis ratione, aut modo, ſub irreuocabilis obedientiæ iugum,ne dictorum ſtatuum conſtantia, ac fidelitas ab eorundem mera voluntate pendere videatur,vt ſuperioribus temporibus viſum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Legati Regis Demetrij qualiter fraudulentam pacem obtulere Machabæis.*

2 *Demetrius Rex pacis prætextu quid molitus fuerit contra Sion, & Machabæos.*

3 *Damnum maius euenit his qui credidere pacibus fictis,quàm bello aperto laceſitis.*

4 *Rebellium paci, non confidẽdum, ſed aduerſus eos bello certandum.*

5 *Viliores magis ſuperbiunt, aliorum timiditate.*

6 *Carthaginenſium mercenarij effrenes effecti fuere cum ſe timeri agnouerunt.*

7 *Bonitas non eſt, aut miſericordia, parcendo vni, alios in diſcrimen adducere.*

8 *Vxori ſi iniuria inferatur ipſi, viro, & parenti actio iniuriarum competit.*

10 *Rex non poteſt membrum regni abſcindere.*

Ho-

11 *Homo non eſt dominus membrorum ſuorum.*

ARGVMENTVM.

Paces fictæ magna damna cauſant, Rebellibuſque non fidendum, nec timiditatis ſpecimen, aut vmbram Principem debere oſtendere, & de illicita miſericordia in malos, membrorumque regni conſeruatione.

CONSIDERATIO VIII.

PRudenti, iuſtoq; Conſiliario altiùs perpendendum relinquo, vt ſi Princeps aliquis, rerum præclarè geſtarum fama, Rebellium ſuorum animis timorem incuſſiſſet aliquem, ne ab ipſo deficerent, an idem operatus eſſet, ac ſi vi, armiſque oppreſſiſſet eoſdem? Vel ſi ipſi gratiam, pacemque ab eo petierint, aduerſo Marte præliantes, ac tandem victi, ob eiuſmodi calamitatem, & infortunium, an non fictę potiùs quàm veræ pacis indicium
1 ſit, † prout illa quæ per Legatos Demetrij Regis petebatur à Machabæis, quæ non aliam ob cauſam tentata fuit, quàm vt animum eius, & vires explorarent, ac demum ſi illam ijs conceſſiſſet eundẽ poſteà floccipendentes irriderent, vt expertum eſt in Canore, qui poſtquam ſimilem pacem poſtularet, Demetrius Rex eius, potentiſſimo cum exercitu Hieroſolymam conceſſit, blandiſque, ac pacificis verbis ad Iudam, & fratres eius miſit, pactoque dolo dicens; *Non ſit pugna inter me, & vos; Veniam namque cum viris paucis, vt videam facies veſtras cum pace, & venit ad Iudam, & ſalutauerunt ſe ad inuicem pacificè;* hoſtes autem parati erant rapere Iudam, cui cum ſermo talis innotuiſſet, noluit eum ampliùs videre, & meritò quidẽ
2 † Nam vt dicitur 1. Machabeor: cap. 6. Cum Rex à ſuis inductus Conſiliarijs miſiſſet pacem facere, & illam recepiſ-

piſſent Iudæi,& iuraſſent illis,
Rex, & Principes exijſſent de
munitione, intrauit Rex in
montem Syon,& vidit muni-
tionem loci, & rupit citius iu
ramentum quod iurauit, &
mandauit deſtruere murum
in gyro, & cum Sacerdotes
populi Nicanori pacem ob-
tuliſſent, viſa ipſorum debi-
litate fuere deſpecti, appre-
henſi,& occiſi, & è contra
Nicanor ſuperbia elatus, &
ira concitus, iurauit eos de-
ſtruere velle,ſi Iudas Macha-
bæus cum exercitu non de-
deretur illi, vt habetur cap.7
3 † Et ideo Vegetius inquit
lib.3.de re militari cap.tertio
plùs eueniſſe damni illis, qui
crediderunt paci; & fictis il-
lorũ aduerſariorum tractati-
bus; quàm ex bellis apertis,
4 & armis. † Hic eſt effectus
quem ſortitur, pacis apparen
tia,quam quis fallaci ſuperbo
impertiri contendit; ac pro-
pterea meliùs ſemper eſt eiuſ
modi ſuperbos Rebelles con-
tinuis armorum ictibus pro-
fligare; quàm beneficijs, &
benignitate in gratiam aſſu-
mere,ac fouere. Sit itaque
pœna,& punitio Reipub. in
cuius damnum cum damno
ſimul perſonæ, & Maieſtatis
5 Regis reſultat rebellio † Nil
enim magis ſuperbire facit vi
liores,quàm aliorum timidi-
tas;& ideò quamuis Superior
non pro quolibet errore, de-
beat ſubitò ad punitionis ſe-
ueritatem accurrere,non cõ-
uenit vt remiſſius, & tepidè
procedat,occaſionem ſic præ
ſtans,vt inſolentiores,& into-
6 lerabiles euadant,† vt exem-
plo ſunt Mercenarij Cartha-
ginenſes, qui nunquam fue-
runt tam effrenes,& audaces
quam cum ſeſe à Carthagi-
nenſibus timeri ſenſerunt,re-
ferente Polybio lib.1.Georg.
Pagliar.obſeruat.69.ad lib.1.
Taciti, & obſeru.78. ad illa
verba Druſi *Negat ſe terrore,
& minis vinci.* vbi ex Liuio
lib. 3.Decad. 1. ait, quod ex
metu alieno creſcit audacia.
7 † Hinc dicebat Origenes ho-
mil. 7. in Ioſue, quod qui his
parcunt, vniuerſæ Eccleſiæ
moliuntur interitum; nec eſt
bonitas, aut miſericordia vni
parcere, & alios in diſcrimen
adducere: cap. ſed illud 45.
diſtinct. Abbas in cap. nouit:
n.35.de iudic.

Quantum verò ad remiſ-
ſionem harum iniuriarum
ſpe-

Digitized by Google

ſpectat, nulla earundem ijſdẽ concedi debet, niſi remanentibus tribus hiſcè perſonis illæſis; illa ſiquidem iniuria ſimilis eſt ei quæ coniugatæ
8 mulieri fit † Nam vt ex Neratio refert Vlpianus in l. 1. §. vlt. ff. de iniurijs, actionem iniuriarum ipſi, viro, ac parenti tribuit; Sebaſt. Montil tractat. de patria poteſta. verbo *matrimonium* nu. 112. Lancel. Galiaul. de ſtatutis, verbo *vxori* quæſt. 4. num. 45. Stepha. de Feder. de interpreta. iuris nu. 88. lex 9. tit. 9. part. 7 eò præſertim, quod conſiderari debet, quod Rex ſit caput Reipublic: iſtius, & quod nullum ab illa poſſit membrũ ſeparare, quod equidem fieret, ſi in pactis, pacis uè cõditionibus minimum præſtandę obedientiæ punctum remitteret, abſque quo ceſſaret authoritas, & officium mouendi ſe cum conſonantia debita,
9 ac congruenti † Rex quoque vt inſtrumentum præcipuum illius non poteſt illam hac ratione debilitare, dict. cap. intellecto de iure iurando, Bar. in leg. prohibere, §. planè, ff. quod vi, aut clam, Rode. Xuarez alleg. 9. nu. 7. Gregorius Lop. in l. 5. titu. 15. par. 2. glo. 2. & in l. 8. titu. primo, eadem part. glo. 3. quemadmodum, ſi aliquis præſcindere vellet manum, vel digitum, aliuduè
10 membrum, † quorum, vt ait Vlpianus dominus non eſt, l. liber homo, ff. ad legem Aquiliam. D. Auguſtinus libr. primo de Ciuit. Dei, cap. 17. & 18. relatus in cap. ſi non licet 23. q. 5. Couarruu. lib. 1. variar. cap. 2. num. 8. Latè Thomas Gramm. dec. Neap. 44. F. Franciſcus Victoria relect. 10. de homicid. Roland. a Valle conſil. 20. à num. 15. volu. 3. Tiraquell. de nobilit. cap. 31. nu. 559. & comprobant optimè, Annæ. Robert. li. 2. rer. iud. c. 6. Aldouin. cõſ. 18. n. 22.

SVMMARIVM.

1 *Vaſalli rebelles quid prætendere ſint ſoliti.*

2 *Priuilegia noua concedens rebellibus in pacibus, dat repudij libellum maieſtati.*

3 *Perſeo quid conſultum fuerit oblata occaſione belli cum Ro-*

Romanis.

4 *Principes qui tolerant rebelliones, alijs occaſiones tribuunt rebellandi*

5 *Princeps cum prouidenter eſt armatus contra rebelles, ſolet amicorum auxilia habere.*

6 *Regum immodica clementia ſibi, & ſtatibus ſuis damno eſſe ſolet.*

7 *Contumacia inferiorum, imperantis lenitatem diminuit.*

8 *Sciottis rebellantibus ab Athanienſibus alij ſimiliter rebellarunt.*

9 *Gentes non aſſuetæ ſeruire, alias ab iugo ſeruitutis reſilire inducunt.*

10 *Vulgi natura eſt libertatem concupiſcere.*

11 *Libertas magna eſt ſub Rege pio, & iuſto, & num. 13.*

12 *Legi iuſtæ, & Principi optimo ſeruire, regnare eſt.*

14 *Reipublicæ optimus ſtatus eſt ſub Rege iuſto.*

15 *Libertas libertate perit.*

16 *Libertate ex nimia diſſoluta licentia exoritur.*

17 *Malignitati falſa ſpecies libertatis ineſſe ſolet.*

18 *Sandrocotus libertatis prætextu Indiam excitauit contra præfectos Alexandri Magni.*

19 *Deioces Phraortis filius libertatis prætextu Tyrannidem Medorum occupauit.*

20 *Libertatis prætextus populũ decipit, & ad rebellionem inducit.*

21 *Iugum detrectantes opprimendi ſunt.*

22 *Legibus, & ſtatutis Canonicis contraueniri non debet pacis prætextu.*

23 *Religio antiqua ſeruari debet aduerſus nouatores hæreticos.*

24 *Bellum iuſtum eſt pro religione, & maieſtate Imperij.*

25 *Impp. Arcadius, & Honorius nullo metu adduci potuere, vt Arrianis fauerent.*

26 *Impp. Valentinianus, Gratianus, & Theodoſius quid aduerſus hæreticos ſtatuere.*

27 *Conſcientiæ libertas, & diſſimulatio, quæ damna cauſarunt Franciæ, & Belgio.*

28 *Religiones diuerſas admittens non cenſetur Deum toto*

toto corde diligere.

29 *Religionis mutatio quæ damna operata fuerit in prouincijs recenſetur.*

30 *Religionis violatæ culpa, iuſta excuſatione caret.*

31 *Conſilium prauum breui momento ſolet plura damna operari.*

32 *Orientale Imperium cecidit propter diſſimulationem Imperatorum hæreſes ſufferentium.*

33 *Neſtorius dixit Imperatori Conſtantinopolitano, quod daret ſibi cœlum, ſi terram purgaret hæreticis.*

34 *Dio Caſſius memorat Mæcenam Auguſto dixiſſe quod antiquam religionem ſeruari faceret.*

35 *Reſpublica optima, vt conſeruetur quæ debeant effici.*

36 *Reipublicæ potiſſimum fundamentum eſt religio pura ſyncerè culta.*

37 *Regni fundamentum eſt religio, metus reuerentia, & cultus Dei.*

38 *Confœderatio quædam eſt inter Deum, & homines.*

39 *Perſæ capite puniebant introducentes peregrinam religionem.*

40 *Lex Decemuiralis Romanorum in materia religionis adducitur.*

ARGVMENTVM

Vaſalli rebelles quid prætendere ſoleant, & quæ generentur præiudicia ſi Princeps cum illis conniueat, quidque in hoc obſeruauerint Principes magnanimi, & de damnis libertatis conſcientiæ, & religionis Catholicæ conſeruatione cōmodis.

CONSIDERATIO IX.

1 COnſiderandū quoque Principi, ac prudētibus eius Conſiliarijs eſt, quod ſubditi Rebelles duo prætendere ſolent; Vel vt ipſis augeantur priuilegia, quæ antea non habebant; vel ſuper eis

eis fiat aliqua declaratio, qua mediante eximantur ab aliquo genere, vel parte obedientiæ hactenus exhibitæ. Vel vt tollantur aliquot iuſtæ leges, ſine quibus viuere non poſſent tãquã Catholici Chri-
2 ſtiani. † Qui primum conceſſerit tempore rebellionis in pace cum ſubditis iam cõtracta, facilè dignoſcere debet, quod libellum repudij præbeat Maieſtati, & magnitudini ſuæ, abſque eo, quod ſecuritatem poſſit habere in eiuſmodi Rebellibus, Neque etiam in alijs ſubditis fidelibus qui illorum exemplo indies deſiderabunt, tanquam
3 fideliores exempti eſſe, † vt memorat Liuius li. 2. Decad. 5. Quod cum Perſeus conſuleret, quid facturus foret, cum à Romanis timeret inuadi, & aliqui eidem ſuaderẽt vt priusquam ad arma veniret, tributi penſitationem augeret, & partem Regni concederet: Alij verò contrarium conſuluerunt vt pugnaret cõtra ipſos, eandemque adducebant rationem. Nam quicquid ceſſiſſet cum eo ſimul Regnum protinus cedendum affirmabant, nequè quicquàm turpiùs, quàm ſine certamine ceſſiſſe imperio, nec è contrà quicquam præclarius, quàm pro dignitate, & maieſtate omnem fortunam expertum eſſe. Georg. Pagliar. dicta obſeruat. 78. & 490. vbi ex Plinio in Panegyr. ad Traianum ait, *Vbi eadem, quibus alios artibus oſſequi vident confectantur, qualeſquè ſunt illi, tales videri volunt, & cum uolunt, fiunt.* Nam vt inquit D. Hierony. lib. 2. epiſt. 15. ad Lætam. *Procliuis eſt malorũ æmulatio, & quorum virtutes aſſequi nequeas, citò, imitaris vitia.* Annæ. Rober. lib. 1. rer. iudic. c. 9. & lib. 2. c. 10. Sicut quando corruptis iam corporibus, & morbo flagrantibus aſſidemus, pericula trahimus, afflatuque ipſo laboramus, vt Seneca ait, lib. de tranquillitate animi, capit. 7. & Tull. 3. Tuſcul. Thyeſtem introducit graui dolore oppreſſum dicentem. *Nolite hoſpites adire ad me, ne contagio mea vobis vmbraue obſit. Tanta uis ſceleris in corpore hæret.* Hinc ait Vannozius in Polit: Animad. volum. 2. num. 968. †
4 Quod Principes qui patiuntur, & ſufferunt rebelliones

Prouinciarum, aut Communitatum exemplum præſtant alijs imitandi, & ſequendi eas quotieſcunquè vident illos ad punitionem illarum non armatos eſſe
5 † Nam ſi Princeps reperiatur cum armis in manu, illi qui ſeſe non declarant, aut exurgunt contra eū gratiori animo, motuquè faciliori ei aſſociantur, cum viderint ipſum gentibus vallatū, ac ſubditis deficere ab illo conantibus obſtrepentem, pro certo ſtatuentes, quod ſatius laudabiliuſquè futurum ſit Principis partes fouere, ac ſequi, quam Rebellium in quorum fauore largiora ſibi munera promittunt, quam re uera aſſequi poſſunt
6 † Idem teſtatur Alexander Magnus cuius dictum habemus libro Quinti Curtij octauo. *Regum, Ducumque clementia, non ipſorum modo; ſed etiam illorum qui parent ingenijs ſita eſt, obſequio mitigantur imperia; vbi verò reuerentia exceſſit animis, & ſumma imis confundimus, vi opus eſt, vt vim repellamus.* Idem voluit Seneca in tragædia Octauiæ verſ. 823. dicens.

Exultat ingens ſeculi noſtri bonis.
Corrupta turba, nec capit clementiam
Ingrata noſtram, ferre nec pacem poteſt;
Sed inquieta rapitur; hinc audacia
Hinc temeritate fertur in præceps ſua
Malis domanda eſt, & graui ſemper iugo
Premenda, ne quid ſimile tentare audeat.

7 † Nec aliorſum tendit Marcell. apud Tacitum libr. 16. Annal. dicens. *Contumacia inferiorum, lenitatem imperantis diminuit*, vt notat Ianus Gruther. ad illum pag. 26 Nam etſi cauſa, & origo omnis furoris penes auctores ſit, reliqui contagione inſaniunt Tit. Liu. lib. 28. Hiſtor. Iuſtus Lipſius lib. 6. ciuil. doctr. cap. 4. nam vt Seneca ait, epiſt 7. *conuictor delicatus paulatim eneruat, & emollit. Vicinus diues cupiditatem irritat. Malignus Comes, quamuis candi-*

do,

do, & ſimplici, rubiginem ſuã affricuit. Et epiſt. 104. *Hærebit tibi auaritia, quandiù auaro, ſordidoque conuixeris: Hærebit tumor quandiu cum ſuperbo conuerſaberis; Nunquam ſæuitiam in tortoris cõtubernio pones: Incendent libidines tuas, adulterorum ſodalitia.* refert Annæ. Robert.
8 li. 1. rer. iud. c. 9. † & vt Thucydides ait lib. 8. hiſtor. num. 7. in Sciottis ab Athenienſibus rebellantibus, quorum exemplum alios ſequuturos timuerunt. Hieron Frachetta in Seminario ſtatus, & belli cap. 48. num. 6. & 9. 21. & ſeqq. probans relinquere rebellionem impunitam, materiam, & occaſionem tribuere etiam fidelibus rebellandi, vt euenit Lanouinis propter rebellionem Velitranorum. Liuius libr. 6. Decad. 1. & libr. 8 vbi ait, ea de cauſa contra Veſtinenſes mouiſſe bellum. Et ſi aliqui ex ſubditis fuerint qui careant exemptione, ac libertate molientur, machinabuntque magnas chimeras donec in ſimile crimẽ inciderint, vt reliqui adducti ſuaſionibus, & exemplis vicinorum ſuorum, cum non deſint qui in nouitatum cupiditate conueniant naturæ, ac animis, ſpiritibuſque dictorum ſtatuum, & alij qui procliuiores, & magis inclinati ſunt ad libertatem, qui alijs temporibus, & ſeculis parum perſeuerantes ſe oſtenderunt in ſufferendo iugo ſeruitij
9 Principis exteri. † Vt enim dicebat L. Florus, li. 4. hiſtor. cap. vltimo. *Non aſſueta frenis ſeruitutis tumida gentium inflataque ceruices facile alias ab impoſito iugo reſiliunt.* Refert Iuſtus Lipſius libro quarto, ciuil. doctrin. cap. ſeptimo,
10 † maxime quia vulgi naturale eſt libertatem concupiſcere, vt tradit Cæſar libro 3. commentar. de bello Gallico Dionyſ. Halicarnaſ. libr. 6. an-
11 tiquit. Romanarum † non agnoſcentes quantum libertatis inſit ſub iuſto, & pio Principe bonis præſertim ſubditis. Baptiſta Mantuan. lib. 1. Syluarum. Plin. in panegyri. ad Imperatorem Traianum,
12 vbi dixit † quod iuſtæ legi ſanctæ, & honeſtæ, vt, & optimo Principi ſeruire, regnare eſſe. Vnde Claudian. lib. 3. de laudib. ſtiliconis ait.

Fal-

Fallitur egregiè quiſquis ſub Principe credit
Seruitium: nuſquam libertas gratior extat,
Quam ſub rege pio.

13 † Nam Regis agi,& guber-
nari frenis atque obtempera-
re iuſtitiæ ſumma libertas eſt
in Monarchia. Boetius lib.1.
de conſolatione proſa ſexta,
14 † optimusquè Reipublicæ
ſtatus ſub Rege iuſto eſt. Se-
neca lib.2.de beneficijs c.20
& libro de vita Beata,cap.15
Henningius Arniſæus.libr.1.
de Republica cap.3. ſectione
2.n.8.Valer.Maxim.lib.2.c.j.
dicens, quod vitæ ſtatus fœ-
lix eſt ſub optimo Principe.
15 † Et quod eſt certiſſimum
prouerbium,quod *Libertas li-
bertate perit.* nam, vt dice-
bat Cornel.Tacit.lib.11.An-
nalium, *falsò libertatis voca-
bulum ab ijs obtendi, qui pri-
uatim degeneres, in publicum
exitioſi nihil ſpei niſi per di-
ſcordiam habent*, & ita ca-
uendum eſt,ne libertas nimia
16 ſit,† nam ex ea procedit diſ-
ſoluta licentia, vt poſt Ar-
nold.Clapmar.libr.2. de Ar-
canis Rerumpub.cap.2.& lib.
5.c.19.tradit Adam Keller.li-
2.de offic.Iurid.Polit.cap.10.
in fine,quò tendit pulchra il-
la ſententia Senecæ libr. pri-
mo de clement. *Obuerſatur
oculis latiſſima forma Reipu-
blicæ, cui ad ſummam liberta-
tem nihil deeſt, niſi pereundi
licentia.* Et Macrob. dice-
bat,primo Saturn. capit. 11.
*Nos iugo à Fortuna impoſito,
ſubiacentem, tanquam miſe-
rum,vilemq; calcamus, Quod
verò noſtris ceruicibus inſe-
rimus, non patimur reprehen-
di.* Henning. Arniſæus de
Repub.cap.3. ſect.1. num.6.
lib.1. Et Plinius lib 8.Epiſt.
vlt.Maximo, ait; *Quid ordi-
natione ciuilius? quid liberta-
te precioſius? Porrò, quam
turpe, ſi ordinatio euerſione;
libertas ſeruitute mutetur.*
17 † Quia ſæpè,vt Tacitus ait
hiſtor.lib.1. Malignitati falſa
ſpecies libertatis ineſt, refert
Georg.Pagliar.obſerua.417.
ad Tacitum. memorat Iuſti-
18 nus lib.15.ex Trogo † quod
Sandrocotus prætextu liber-
ta-

tatis, Indiam contra Alexandri Magni Præpoſitos excitauit,quibus necatis, ipſe author libertatis titulum in ſeruitutem vertit,& populum, quem ab externa dominatione vendicauerat,ipſe ſuo ſeruitio preſſit.

19 † Et ſic Herodotus libr. 1. refert de Deioce filio Phraortis, qui cum ad tyrannidẽ Medorum, qui ſeruitutis Aſſyriorum iugũ abiecerant, & in libertatẽ ſe ſe aſſeruerant, curaret ambire, ac aſpiraret ſtudioſiùs æquitatẽ affectans, controuerſiarum Iudex primùm,& litium factus, paulatim poteſtatem iudicandi, poſteà cuſtodes, deinde tyrannidem vſurpauit. refert Petr. Gregor.de Repub.lib.13.c.1 num.3. & 4. & libr. eodem cap.12. num.17. vbi probat,

20 † quod Libertatis prætextus populum decipit, & deceptũ ad rebellionem incitat, & vt Tacitus ait, libro 16. Annal. *Qui imperium curant euertere, libertatem præferunt, ſi euerterint, ipſam aggrediuntur.* Iuſtus Lipſius lib.6. Polit.cap.4.qui ex Tacito lib.4. Annal. ait, Illos agere audacius,palàm prætexentes libertatem, & nomina ſpecioſa; nec quenquam alienum ſeruitium,& dominationem ſibi concupiuiſſe,qui non iſta eadem vſurpauerit vocabula. Bartol.Philipp. in tracta.de conſilio,& Conſiliar: diſcurſ. 18. num. 13. Frachetta cap. 40.num.57. & hoc idem veriſimile eſt meditari qui Belgarum rebellibus aſſiſtunt ipſorum arma tractantes, & ducentes.Quare Traiãn. Bocalin.raguag.6.& 27.inuehit merito contra Principes qui Belgiæ rebelles fouent propter ipſorum priuatos fines Camill.Borrell. de præſtantia Regis Cath.cap 81.num.12. Et è contrario Ioannes Botero lib. 1. dictorum memorabilium pag. 90. laudat Henricum III.Franciæ Regem eo quod cum ad eum acceſſiſſent homines miſſi a Rebellibus Flandrię rogantes quod ſuccurſus impartiretur illis aduerſus Regem Catholicum Dominum ſuum, reſpondit. Quo animo vultis quod Ego vobis ſuccurram contra Principem veſtrum, ſi vos mihi non præbuiſtis ſuccurſum contra meos ſubditos rebelles?

Et

Et quamuis cauſa non fo-
ret ita iuſta prout eſt, Rebel-
libus vllatenus alas tribue-
re, quibus tanquam formicæ
in perditionem euolent, gra-
tum, acceptumque habere
debebat S. R. V. Maieſtas, vt
ſi tempore aliquo ſucceſſura
aut euentura foret iſta rebel-
lio ſub fęlici ſui regiminis tẽ-
pore fieret, vt oblata illa
occaſione noua ineundi pa-
cta, dum noua regna conqui-
rit, tanti roboris eſſent, ac vir-
tutis, vt cum dictorum ſtatuũ
pacificatione, & quiete,
plures ſimul orirentur ex inde
boni effectus; alter, vt eos
ad veram obedientiam redu-
ceret; alter verò, vt normam
reliquis regnis etiam præſcri-
bere videretur, quæ regiæ
eius coronæ parent, vt nouo
hoc ſeueritatis exemplo per-
territi, qualiter, & quomodo
ſeſe in poſterum erga S. R. V.
Maieſtatem gerere debeant
animaduerterent, neuè ad
meditandas, moliendaſque
nouitates animum inducant
contra Regem ſuum tam be-
nignum, atque clementem,
21 † qui cum gladiũ ſuum vi-
braret, & opprimeret eos, vt
cũ Oſea audire mererẽtur, c. 7
*Reuerſi ſunt vt eſſent abſque
iugo, & dabo vos in commo-
tionem cunctis regnis terræ*,
& Ieremia cap. 34. *Vos non
audiſtis me, vt prædicaretis
libertatem, vnuſquiſque fra-
tri ſuo, & vnuſquiſque amico
ſuo. Et ecce prædico vobis li-
bertatem, ait Dominus, ad gla-
dium, ad peſtem, ad famem.*
22 † Reuocare autem, aut abo-
lere iuſtas leges, & ſtatuta re-
gulis Canonicis, & Eccleſia-
ſticis ſanctionibus ſtabilita,
in quolibet pactorum gene-
re, quæ fient, quæ non ſint il-
lis conformia non licere
nequaquam dubitandum eſt,
& quod Rex prudens, & Chri-
ſtianus reſpectu conſeruatio-
nis illarum, omnia ſua regna,
ditiones & propriam etiam
magnitudinem poſtponere
debeat; Conſiliarij deſuper
eius, dum congruentes, ſuffi-
cienteſque rationes inueni-
re nequeant, quibus aſſenti-
re poſſint, eò quod directè
tendit contra authoritatem
Eccleſiæ, & Maieſtatis diui-
23 næ, & humanæ, † Nam
vt Symachus ſcripſit Valen-
tinian: Theodoſi, & Arcadio
Augg. lib. decimo, epiſtol. 54.
*meritò illos Senatus inſequi-
tur, qui potentiam ſuam famæ*

Principis prætulerunt. Noſter autem labor, pro clementia veſtra ducit excubias. Cui enim magis commorat, quod inſtituta maiorum, quod patriæ iura, & fata defendimus quam temporum gloriæ? quæ tùm eſt maior, cum vobis cōtra morem parentum intelligitis, nil licere. Repetimus igitur religionis ſtatum, qui Reipub: diù profuit certè numerentur Principes vtriuſque ſententiæ, proximus eorum ceremonias Patrum coluit, recentior non remouit; ſi exemplum non facit religio Veterū, faciat diſſimulatio proximorum. Petrus Gregorius libro 13. de Republic. cap. primo, num. 21. & ſequent. & cap. 4. num. 3. Et dicit Petrus Magnus tractat. de conſilio, c. 7.

25 † Bellum iuſtum eſſe, quod pro religione, Deique cultu aduerſus deſertores, aut Rebelles pro maieſtate imperij ſuſcipitur, vt 2. Regum, capite 3. & 20. cap. quid culpatur 23. quæſt. prima, Molina tomo primo, de iuſtit. tractat. 2. diſput. 104. Camillus Borrellus de præſtantia Regis Cathol. cap. 32. num. 93. & duobus ſeqq. dicens D. Regem Philippum II. Catholicum bellum iuſtiſſimè mouiſſe in nonnullos Hollandiæ, Zelandiæ, Friſiæ Principes viros qui tranſgreſſis diuinis, & humanis legibus in ſuum dominum inſiluerunt, obedientiæ obſequium negātes, & illius ſtatum occupantes.

25 † Nec eiuſmodi etiam conſilium dediſſent duo illi excellentes Imperatores Arcadius, & Honorius, nam cum ſe ſe peruerſa Arrij ſecta oppreſſos quaſi viderent, & qđ Hæretici illi maximos ſibi timores incutiebant, vt cuilibet in conſcientiæ ſuæ libertate, & improbæ hæreſis exercitio viuere licitum eſſet, eorundem minis non ſolum perterriti non fuerunt; ſed ſingulari etiam animorum promptitudine, & conſtantia, nouis edictis, grauibuſque ſub pœnis prohibuerunt, ne quis cuiuſcunque ſtatus, aut ordinis eſſet, alium religionis vſum amplecteretur, aut exerceret, quæ Sacroſanctæ Eccleſiæ Catholicæ in minimo etiam puncto obſtreperet, perſequentes eoſdem, vt inimicos, ac rebelles, lege 30. titulo quinto, libro 16.

Co-

26 Codicis Theodoſiani, † Et Impp. Valentinianus, Gratianus, & Theodoſius in ll. 11. & 13. Honorius, & Theodoſius in lege 60. eiuſdem tituli, lege cuncti, lege Arriani, C. de Hæreticis, & Manich.

27 † diſſimulationem, & conſcientię libertatem, cauſatam aliquibus edictis factis Franciç deplorat Petrus Gregor. lib. 8. de Repub. cap. 2. ſectio. 15. Camillus Borrellus de præſtantia Regis Catholici, cap. 81. numer. 12. & 13. & Georgius Pagliar. in obſeru. 16. ad lib. 1. Cornelij Taciti affirmans, Pacis tractatus Franciæ, & Belgiæ nil aliud fuiſſe operatos; quàm tribuere Hæreticis commoditatem acquirendi vires nouas, & accreſcendi illis audaciam, & temeritatem. Hinc Traianus Bocalin. raguagl. 64. parte prima, vel ex eo ſolo merito damnatum probat opus de Republica cuiuſdam Gallici Authoris quod in eo conſcientiæ libertatem foueat aduerſus vnam, eamque veram religionem Catholicam Romanam.

28 † Hinc dicebat Chriſtophorus Chericus in Coronide Centuriæ quæſtio. Politic. quæſtio. 14. Quod fieri, nec poteſt, nec ſolet, vt quis Deũ ex toto corde diligat, qui diuerſas religiones ſimul pati, & fouere deſiderat. Lipſius de vna religione, aduerſus Dialogiſtam, dicens; Quod religionem euertit, quiſquis libertatem religionum inducit: Ex qua confuſio ſequitur, & contemptus. dicebatque Laurent. Grimaldius libro ſecundo, de optimo Se-

29 natore, † Exemplis, & rerum vſu certam quandam prouidentiam comparari, quã ob mutatam religionem incommoda, & pericula magna obuenerunt Reipub. quæ Germaniam, Galliam, Belgiam, Bohemiam, Vngariam, & Angliam propter immutatam religionem labefactarunt, Camillus Borrellus dicto numero decimotertio, capite 81. Lipſius libro primo, ciuilis doctrin. cap. 3. vbi in notis ait quod Princeps ſeriò cogitare debet, quod religio neglecta, aut prolapſa traxit ſemper, ſecumq; trahet Rempublicam. Fabius Albergati. tracta. de Cardinalis munere lib. primo, cap. octauo,

dicens quod libertas conſcientiæ eſt omnis ſceleris mater, expellens fructum bonarum, & ſanctarum operum, & legum reuerentiam tollēs, ac obedientiam Eccleſiaſticorum, & ſecularium, iuſtitiam diſſoluens, & bonitatis Dei calumniatrix. Idem Fabius dicto libro primo, capit. quinto, pag. 20. Simanc. lib. 7. de Repub. cap. 6. num. 32. & libr. 9. cap. 22. numer. 18. & ſeqq. vbi ait ex eodem Gri-
30 malio lib. primo, † Quod religionis violatæ culpa, iuſta excuſatione carere putanda eſt. Nulla enim peſtis capitalior eſt ad euertendum Reipub. ſtatum; quàm religionis immutatio, verumque illud eſſe quod Tullius dixit: Turbata religione, turbari totam Rempublicam. Conſtans igitur religio, legum, conſuetudinum, virtutum, ipſiuſque Reipublicæ perpetuitatem efficit; quæ, vbi eſt in hominibus mutata, eorum mutationem inducit, cum qua, & virtutem, & leges, & mores tolli neceſſe eſt, quibus ſublatis, perturbatio vitæ ſequitur, & omnis confuſio; vnde ſeditiones, diſcordiæ, inimicitiæ, odia, bella, & ad extremum interitus Reipub. conſequitur. Et re uera cum effectu, & deſolatione illius regni viſum, compertumque fuit, tum propter nimiam confidentiam, & facilitatem Principum, qui ſubditis ſuis pluſquam fas erat in cauſis fidei conniuerunt; tum etiam quod illorum, & ſubditus populus, contra eos exurrexerit, & rebellarit. Ex quibus dignoſci licet, quantum calamitatis, quamque breui temporis ſpacio prauum conſilium operari va-
31 leat, † veluti Seneca dixit libro decimo quarto, Epiſtol. 92. ad Lucillum. *Quicquid longa ſeries, multis laboribus, multa Dei indulgētia ſtruxit, id vnus dies ſpargit, ac diſſipat. Longam morā dedit malis properantibus, qui idem dixit, horam, momentūque temporis euertendis imperijs ſufficere, eſſet aliquid imbecillitatis noſtræ ſolatium, rerumque noſtrarum, ſi tanta celeritate repararētur cuncta quanta finiuntur. Nunc incrementa lentè exeunt feſtinatur in damnum nihil priuatim, nihil publicè ſtabile*

eſt

eſt, tàm hominum, quàm Vrbium fata voluuntur, inter placidiſſima terror exiſtit, nihilque extra tumultuantibus cauſis, mala, vndè minimè expectabantur, erumpunt. Quare magnum Dei beneficium eſt, agnoſcere quod vitioſum eſt, ac mentem ad meliora conuertere, vt inquit Philipp. Comin. lib. 1. commentarior.
32 † Nec etiam alienum eſt, quod tradit Eginartus Caroli Magni Notarius in eius vita, quod cum Imperatorum incuria, & permiſſione, hæreſes in Oriente reciperentur, paulatim collapſum eſt Orientale Imperium, & in Pipinum, & Carolum eius filium tranſlatũ fuit, vt legimus in c. Hadrianus 63. diſtinct. cap. venerabilem 34. de electio. Petrus Gregor. de Repub. lib. 22
33 cap. 14. nu. 2. † Ideo Neſtorius in prima inauguratione ad Archiepiſcopatum Conſtantinopolitanum Imperatori dicebat: Da mihi Imperator terram ab hæreticis liberam, & ego tibi cœlum reddam; tu mihi hæreticos extirpa, & ego Perſis delendis adero. Hiſtor. Tripart. lib. 12. cap. 4. Chericus in coronide centuriæ qq. Politic: quæſt. 8.
34 † Quarè Mecænas, vt refert Dio Caſſius lib. 52. hiſtor. monebat Octauianum dicens, *Diuinum illud numen, omni modo, omni tempore, ipſe cole iuxta leges patrias, & alij, vt colant effice: Eos verò, qui in diuinis aliquid innouant, odio habe, & coerce; Non Deorũ,* (vt loquitur, nos Dei cauſa,) *quos ſanè qui contemnit, nec aliud ſanè quicquam magni fecerit; ſed quia noua quædam numina, hi, tales introducentes, multos impellunt ad mutationem rerum.* Vndè *coniurationes, ſeditiones, & conciliabula exiſtunt, res profectò minimè conducibiles principatui.* P. Gregor. lib. 33. Syntag: c. 7. num. 8. & de Republic. li 8. cap. 2. num. 14. & lib. 12. c. 4. num. 5. & lib. 13. cap. 1. nu. 36
35 vbi ait, † Quod in optima Repub. & quæ conſeruanda eſt ſine ſeditionibus, ſub Dei tutela, & communi ſocietate, & firma amicitia bonis moribus temperata, magiſtratus ciuiles etiam adeſſe debent Eccleſiæ, & magnoperè curare, non ſolum, vt malæ herbæ hæreſeos radicitus euellantur, neuè falſæ, aut ſimulatæ re-

religiones,aut ſectæ introducatur;ſed et,vt cultus diuinus diligẽter exerceatur,& verbũ Dei frequenter prædicetur, & audiatur, vtque populus interſit, & ij quorum munus eſt docere,non deficiant;Porrò intentior hæc cura,ſupra
36 alias eſſe debet, † Quia potiſſimum etiam fundamentũ eſt religio pura ſyncerè culta. Et ita dicitur in epiſtola inter claras C.de ſumma Trinit:& Fide Cathol.Nihil eſſe quod lumine clariori præfulgeat, quàm recta fides in Principe; Nihil, quod ita nequeat occaſui ſubiacere; quàm vera religio. Nam cum Auctorem vitæ, vel luminis vtraque reſpiciant,rectè,& tenebras reſpuunt, & neſciunt ſubiacere defectui.
37 † Et fundamentum totius Regni eſt religio, metus,& reuerentia cultus Dei, ſeruare mandata,eiuſque obſequi voluntati, P.Gregor.lib.8. de Repub. cap.2. ſect.1. Chericus in coronide qq.Polit.§.1 Religio enim à religando dicitur, Lactant. Firmian. de vera ſapien.cap.28:Eguinar. Baro in § religioſum inſtit.de rerum diuiſ. Alciatus 2. parad:cap.4. vel concinnius aſligando,vt ex Bulling. in cõpen. Chriſtianæ religion. lib. 2.cap.8. tradit Vuaram. in meditam.pro fæder:c.2.n.11
38 † Eſt enim quaſi confæderatio ſancta inter Deum,& hominem, ad fidem, & diſciplinam. Fædus autem Dei cum hominibus, niſi fidelibus non poteſt eſſe firmum,Geneſ. capit.17.Vuaram:d.cap:2.num: 12.
39 † Ex quo conuenienter Perſæ, peregrinam quampiam religionem introducentibus, capitis pœnam irrogabant. Teſtis eſt Ioſephus in libro contra Appionem, & Titus Liuius lib.39 ait, *Sæpè ætate auorum datum eſt negotium Magiſtratibus, vt ſacra externa fieri vetarent*; & lege illa decemuirali,cuius meminit Cicero 2.de legibus,Cautum erat quod nemo ſeparatim Deos haberet nouos,ſiue alienigenas, ne confuſionem religioni cauſaret, plurimaq; mala inducerentur, quæ obſeruat Liuius Decad. 3. lib.5 & Decad.4. libro 10. Petrus Gregorius Syntagm: iuris libro 33. capite ſeptimo num. octauo, & cap.nono, num. 3.

Che-

Chericus in dicta coronide quæſtio. Politicarum quæſtio. 11.

SVMMARIVM.

1 *Pax vt ſit firma, Rebelles debent verè pœnituiſſe, & Superior ſuam authoritatem conſeruaſſe.*

2 *Princeps non debet admittere pacem, per quã Reſpub. ſubſannetur.*

3 *Gentis ſalus poſita eſt in bonis Ducibus, & probis, & rectis Conſiliarijs.*

4 *Subditi ſi debilitatem in Principe agnouerint, non poteſt pax eſſe firma.*

5 *Deſperatio fortitudinem minuit; animus verò parua extollit, & ſordida illuſtrat.*

6 *Feræ ſi fortiter inuaduntur, conuertuntur in fugam; Timidos verò deuorare ſolent.*

7 *Fortes contra Fortunam ſpei inſiſtunt, & calcari non poſſe oſtendunt.*

8 *Factiones bellicæ audacter aggredientibus ſolent fæliciter ſuccedere.*

9 *Audaces fortuna iuuat, timidoſque repellit.*

10 *Romani ad quem ſtatum fuerint reducti, cum Coriolanus ſeceſſit ad Volſcos.*

11 *Robur animi in aduerſitatibus conſeruare, efficit, vt fortuna ſæuiens adiutrix euadat.*

12 *Hoſtis eſt pernicioſior fugientibus.*

13 *Animus fortis omni fortuna valentior.*

14 *Tiberius Imperator euentus triſtes occultare ſolebat.*

15 *Dauid Rex victus curabat ne inimici eius notitiam haberent.*

16 *Q. Seruilius Conſul cum Romani profligarētur à Volſcis clamauit eos fugere, & Victoriam aſſequutus fuit.*

17 *Prælij vnius infælici euentu, pauendum non eſt, nec haſta abijcienda.*

18 *Cladi acceptæ forti animo obuiandum, & meliora ſperanda.*

19 *Licinius Cōſul victus à Perſeo Rege Macedoniæ quid reſponderit compellatus de pace.*

20 *Romani qualiter authoritatem ſuam conſeruarint in ſecunda fortuna Hannibalis.*

21 *Hanno Carthaginenſibus cōſuluit pacem cum Romanis poſt bellum Cannenſe. cum intellixiſſet nullū Romanum ad Hannibalē transfugiſſe.*

22 *Romanorum res quo ſtatu re manſerint poſt Cladem Cannenſem.*

23 *Romani nulla clade animi debilitatem oſtendere voluerunt, nec Captiuos ab Hannibale redimere.*

24 P.*Scipio, qualiter fuerit aſſequutus imperium in Hiſpania poſt mortem Patris, & Patrui.*

25 *Marſi à Germanico victi, inuictos Romanos prædicabant.*

26 *Principis animus, nullis debet cedere aduerſis.*

27 *Spiritus Viri ſuſtentat imbecillitatem ſuam.*

28 *Fortibus Viris res honeſtæ præclaræque ſunt ſuſcipiendæ.*

29 *Formidoloſi, & corde pauido, quarè in bellū deſcendere probibentur?*

30 *Fabius Romanorum Legatus ad Carthaginenſes, quid fecerit appoſitis ei duabus teſſeris, vna pacis, altera belli.*

31 *Caius Pompilius Legatus ad Antiochum, vt à bello contra Ptolomæum abſtineret, qualiter ſe geſſerit.*

32 *Tymagoras Legatus Athenienſiū capite punitus, quod Darium Perſarum more adoraſſet.*

33 *Conon Athenienſis interpellatus de adorando Rege quid reſponderit?*

34 *Sperchies, & Bullis ſpartiatæ dediti Xerxi à ciuibus noluerunt ipſum adorare.*

35 *Alexander Magnus quid reſponderit Ciuitati dimidiam partem prædiorum offerenti?*

36 *Romani etiam Græcis, & Aſiaticis latinè reſpondebant.*

37 *M.Tullius accuſatus fuit, quia Legatus ad Syracuſas græcè fuerat locutus.*

38 *Areopagitæ Athenienſium Iudices affectus mouere Oratoribus probibebant.*

39 *Prudentia, & acumen ingenij virtutes propriæ Principis ſunt.*

40 *Prudĕtia principium eſt omnium virtutum.*

41 *Prudentiæ virtutem reliquæ comitantur.*

42 *Prudentia cæterarum virtutum Dux, & mater eſt.*

43 *Prudentia alias virtutes antecellit, vt viſus cœteros ſenſus.*

44 Prudentia *eſt propria virtus Principum.*

45 *Rodulphi Imperatoris ſymbolum*, Regni prudentia cuſtos.

46 *Sapientiam qui inuenit beatus iudicatur.*

47 *Prudens Vir inermis, formidabilior forti viro armato.*

48 *Prudentia tutiſſimus eſt murus.*

49 *Fortitudo eſt finis virtutum, & ſine prudentia temeritas.*

50 *Fortitudo fecit Romanos timeri acquirere, & conſeruare.*

51 *Romanorum leges à Regibus latæ, dicebantur curiatæ.*

52 *Decemuiri Romanorum decem legum tabulas è Græcia attulerunt.*

53 *Duæ tabulæ additæ à Romanis fuere præfatis legibus.*

54 *Magiſtratus qui fuerint* Romæ *creati poſt exactos Reges.*

55 Magi*ſtratuũ varietas ordinis conſonãtiam induxit.*

56 Ma*cbabæi amicitiam iunxere cum Romanis, qui pro illis Legatos miſerunt ad Regem Demetrium.*

57 *Carolo Magno Legatum miſit Sarracenorum Dux cum donis pacem efflagitans.*

58 *Hiſpania magnitudinem ſuam, & authoritatem conſeruauit, robore, & fortitudine Roderici Diaz à Viuar.*

59 *Imperator Henricus prætendit Hiſpanias Imperio ſubijcere, & qualiter fuerit illi reſponſum?*

60 *Hiſpaniæ ſunt ab Imperio liberæ, & quare?*

61 *Antiochus Soter, quid dixerit pugnans aduerſus Galatas? quos fudit Elephãtorum vi.*

62 *Imperij maieſtas eſt ſalutis illius defenſio.*

AR-

ARGUMENTUM.

Princeps qualiter ſe debeat habere in pacibus feriendis, & in aduerſitatibus, & de Romanorum robore, & conſtantia in illis, aliorumque Regum notabilia exempla, & de prudentia, ac fortitudine Principibus neceſſaria, & Magiſtratuum ordinibus quantum Reipublicæ conferant, & illius decori.

CONSIDERATIO X.

MAgnoperè conſiderandū eſt Cōſiliario perſpicaci, ac prouido, an Superior ex actionibus Rebellium dignoſcere queat, quod re verà eoſdem periurij pœniteat, & ſi Rebelles inter interrogationes, & reſponſiones non agnoſcunt in Superiore genus aliquod
1 debilitatis † Nam ſi hæ duę qualitates non interueniant, non erit pax firma, & conſtans. Comprobat hoc Polybij aureum dogma hiſtor. libro 3. Præcipueque Iuſtus Lipſius lib. 5. ciuil. doctr. cap. 20.

2 † Nam eos facti pœnituiſſe, neceſſe eſt prius intelligi, quā pactis talibus concedatur ingreſſus, & aditus, ne effectum contrarium præter Principis opinionem ſortiantur, quàm ſibi perſuaſerat, ne ſcilicet ſimulata quadam redimendi ſe vexatione, improbam eorum, intentamque machinationem in commodius tempus prorogent præſertim, ſi in talibus pactis Superioris authoritas, vt decet, præſeruaretur, vt à nouis rebellionis inſultibus nequaquam ſibi inpoſterum pertimeſcendum eſſet; alias parum intereſſet eos facti pœnituiſſe, vel non, ſi vno, eodemque modo, vel pœna, vel præmio ad ſui deuotionem, & obedientiam alliceret; & ſi contrarium fortè contingeret, nil aliud eſſet, quam Principis authoritatem vilipendere, & Rempublic. in cuius fauorem bona, & recta conſilia dirigi debēt, ſub-

3 ſubſannare, † Nam vt ait Dynarchus in orat. contra Demoſthenem. In bonis Ducibus, & probis Conſiliarijs omnis,& Ciuitatis, & Gentis eſt poſita ſalus,infidi, prauiq; Conſiliarij fontes ſunt ferè malorum omnium,quibus ſæpè turbatur vita mortalium, atque Reſpub: Oſor. libro 7. de Regis inſtitutione dicens, *In primis neceſſe eſt,vt Regis Conſiliarij ſint maximo ingenio præditi, bonis artibus inſtructi,longo rerum vſu periti,& in hiſtorijs diligentiſſimè verſati, neque præſentia tantum ſagaciter odorantes; ſed etiam longè in poſterum, quod vtilè futurum Reipublicæ ſit ſagaciter prænoſcētes,ac coniectura prouidentes*; Symanc. lib:7.de Repub. cap.4. nu.20. & 29. Petrus Gregorius lib.24. de Repub. cap.1. num.3.

4 † Rex autem nullo alio modo, ad eum peruenire poteſt ſtatum,vt à ſubditis illis Rebellibus omninò ſecurus,& immunis ſit, niſi id proprio robore conſequatur, & eiuſmodi difficultatibus viā aperiat. Nam ſpecies ante perſpectæ debilitatis, viuificare ſolet eius animum,qui paulò ante rebellare auſus fuit, antequam illam perſpectam haberet. Nam ſi ab initio dubium erat,& timore concutiebatur, an robore illi occurrendum eſſet virili, cognita iam eiuſdem debilitate, talibus cogitationibus,& chymeris facilè condeſcendit, vt nouam rebellionem ſectari audeat,deſpiciendo quæcunq; vim,& robur, donec tandem eandem cum ſingulari detrimento, & iactura expertus fuerit, perſuadens ſibi quod nunquam puniet, qui opportuno tempore non puniuit †

5 Quod optimè ſignificauit Sapiens Prouer:c.24. dicens *Si deſperaueris laſſus in die anguſtiæ, imminuetur fortitudo tua.* Demoſthenes in orat.1. contra Ariſtog. vbi ait: *Deſperatio cum ei ipſi maximo, & exitiali ſit malo qui ea affectus eſt,tum acerba, & grauis omnibus,& Reipub. minimè toleranda; Nam deſperatus omnis ſeipſum proijcit,etiā quam conſilio,& ratione tenere liceat ſalutem, & præter omnium expectationem ſit, ſi fortè ſeruetur incolumis.* Et Seneca lib. 1. de beneficijs

cap.6.

Digitized by Google

c. ait *Animus eſt qui par-*
ua extollit, ſordida illuſtrat,
magna, & in pretio habita de
6 *honeſtat*, † Dicebatque
ContoStephanus apud Ny-
cætam libro quinto, Annal.
Manuelis Comneni, etiam
feras ſi quis fortiter inuadat,
terreri, & in fugam conijci;
timidos verò, & fugaces ab
7 eis deuorari, † Fortes enim
& ſtrenui contra fortunam
inſiſtunt ſpei, nec patiuntur,
cum nolunt calcari, videri
calcari poſſe, vt ex Seneca
Epiſt. 14. tradit Georg. Pa-
gliar. obſeruat. 78. ad libr. 1.
Cornelij Taciti. Et idem Se-
neca epiſt. 89. ait, quod *For-*
titudo contemptrix timendorũ
eſt, terribilia, & ſub iugum li-
bertatem noſtram mittentia
deſpicit, prouocat, frangit.
8 † Facilius enim redditur e-
uentus cuiuſuis impreſſæ fa-
ctioniſque bellicæ. Si affirma-
tiuis potiùs, quàm negatiuis
propoſitionibus præſtetur aſ-
ſenſus, & audacter aggredia-
9 mur egregia † Nam vt pro-
uerbium eſt, apud Virg. libr.
10. Aeneid.

Audenteis fortuna iuuat.

Timidos autem repellit, vt
ait Vannozius in Animad-
uerſ. Polit. parte 2. num. 257.
10 † Exemplum habemus hu-
ius rei ſatis accommodatum
in Romanorum conſtantia.
Si quidem vna ex maioribus
anguſtijs quibus proſtrati fue
runt, illa fuit, cum Marcus Co
riolanus contra patriam ira-
tus, eò quod ab ea in exilium
ſe videret propulſus eo tem-
pore, quo propter egregia
ſua facinora, præclariſſima
merebatur præmia ad Vol-
ſcos transfugit, quorum Ca-
pitaneus Generalis ſtatim
effectus, taliter Romam affli-
xit, referentibus id, Plutarcho
in eis vita. Liuio lib. 2. cap. 9
Ioan. Zonaras tom. 2. pag. 24
Valerio Max. lib. 5. cap. quar-
to, Polyæn. lib. 8. ſtratagem.
P. Gregor. lib. 7. de Republica
cap. 11. num. 36. quod, dum
Ciues Romani amicum, ac
ſalutis publicæ Imperatorem
reprobarunt, peſtiferum ferè
aduerſus ſe Ducem experiri
neceſſe habuerint ſæpè ſæ-
piùs enim fuſis Romanorum
exercitibus victoriarum ſua-

rum

Digitized by Google

rum gradibus aditum iuxta Vrbis mænia Volſco militi ſtruxit; ita vt faſtuoſus ille populus, qui in æſtimandis bonis ciuibus, reo non pepercerat, exuli tandem coactus fuerit ſupplicare, miſſis ad eum deprecandum Legatis, vt ſibi Patriæque parcere dignaretur; nihil omnino tamen profecerunt; quin etiam Sacerdotes qui infulis amicti eundem in caſtra pro Patria rogatum iuerant, re infecta reuerſi ſunt; ita vt vehementer obſtupuerit Senatus, trepidarit populus, viri pariter, ac mulieres iminens illorum exitium, tamdiù lamentati ſint, donec tandem Veturia Coriolani mater, & Volumnia eius vxor, liberos ſuos trahens ſecum, & clariſſimis comitata Matronis ad Volſcorum caſtra conceſſerint quorum ſupplicationibus paruulorum præſertim fletibus emollitus, conceptam iram depoſuit, & agrum Romanũ ab armis hoſtilibus liberauit, Volſciſque certam illam victoriam abſtulit è manibus, vt optimè etiam recenſet Petrus Aerod. lib.ſingul.de patrio iure pagina mihi 1629. Eutropius libro primo, hiſto. Rom.pag.13.

Et quamuis Romani in hac rerum anguſtia vehementer turbati fuiſſent; nihilominus tamen, ne animis omninò cecidiſſe viderentur, Legatos ablegarunt ad Volſcos qui eis ſignificarent, quod licet ipſi fuiſſent primi, in armis ſumendis; Romani tamen, quorum conſuetudo erat, nunquam vinci, in deponendis illis futuri eſſent vltimi; ac propterea ſi ſaluti ſuæ conſulere gauderent Volſci; arma prius deponerent, nam licet ſummum aliquoties animi vigorem, & robur oſtenderunt, ad extremum tamen ſemper periculum redacti fue-
11 re † In cuius rei veritatem Valer.Max.ait lib.3.c.7.§.10 *Nil aliud eſt in aduerſitatibus animi conſeruare robur; niſi efficere, vt fortuna ſæuiens verecundia victa eò quod te deſeruerit in adiutorium tuũ præ ſui pudore conuertatur*, Reuſner: libr.5. ſtratagemm. cap.5. dicebat Seneca libr.5. controuerſ. 1. *Ludit de ſuis fortuna muneribus, & quæ dedit aufert, & quæ abſtulit reddit.* Annæ.Rober.li.2.rerum iu-

12 iudic.cap.4. Et idem † Se-
neca libro vnico de quatuor
virtutibus, §.de magnanimi-
tate,& Epiſt.29.dicens, *Quẽ-*
admodum hoſtis eſt pernicio-
ſior fugientibus, ſic omne for-
tuitum incommodum, magis
inſtat cedenti, quam aduerſo:
Parata tibi eſt pax, ſi in ali-
quo certamine debellata for-
tuna eſt. Nil enim maius,
aut fortiùs; quam malam
fortunam retundere, ait idem
Seneca li.1. de clementia c.5
Nicæta Choniates in Anna-
libus in Alexio Comneni Ma
nuelis filio dicens. *Sed quid*
non facit alacritas, & animus
in re mala bonus? dicebatq;
Martius apud Liui. libro 25.
Scio audax videri conſilium,
ſed in rebus aſperis, fortiſſima
quæquè conſilia tutiſſima ſũt.
Annæ.Robert lib. 1. rerum
iudicat. cap.7. & 12. vbi ex
Cornel.Tacito lib.2.hiſtoria-
rum, ait *Maiore animo tole-*
rari aduerſa, quam relinqui:
fortes, & ſtrenuos etiam con-
tra fortunam inſiſtere ſpei: ti-
midos, & ignauos ad deſpera-
tionem formidine properare.
Et memorat Ioannes Botero
lib.1. dictorum memorabiliũ,
de Capitaneo pag. 58. Caro-
lum Emanuelem Sabaudiæ
Ducem dicere ſolitum. Quod
in magnis periculis non erat
melior ſocius, quam cor bo-
13 num, & forte. † Et Seneca
lib.16.Epiſtol.99.dixit; *Va-*
lentior enim omni fortuna a-
nimus eſt, in vtramque par-
tem ducit ipſe res ſuas, beatæq;
& miſeræ vitæ ſibi cauſa eſt.
Malus animus omnia in ma-
lum vertit, etiam quæ cum
ſpecie optimi venerant. Rectus
atque integer corrigit praua
fortunæ, & dura, atque aſpe-
ra ferendi ſcientia mollit,
idemque, & ſecunda gratè ex
cipit, modeſtequè, & aduerſa
conſtanter, atque fortiter, lau-
14 dat † Tacitus lib.1. Annal.
Tiberium triſtiſſima quæque
15 maximè occultantem, † &
Dauid lib. 2. Regum cap. 1.
poſtquam in Monte Gelboe
populus eius victus fuit, dice-
bat, *Nolite annunciare in*
Geth, neque in finibus Aſca-
lonis, ne fortè lætentur filij
Philiſthym, & exultent filij
16 *incircumciſorum,* † quò ten-
dit Q. Seruilij Conſulis com-
mentum: Nam cum Romani
eo ſtatu forent, vt à Volſcis
profligarentur, fugere hoſtem
ex altero cornu clamitans,
con-

concitauit aciem, quę dum ſe
putauit vincere, vicit, referē-
te Liuio lib. 2. Decad prima.
Idemque Decad. 3. libr. 6. nu.
26. Hoſtium Victorias cęlari
debere conſulit Lælius Ze-
chius lib. 2. de Principe cap.
17 4 num 3. † Non enim ſta-
tim haſta abijcienda eſt; nec
vnius prælij euentu pauendū;
dicitque Tex. in cap. 1. de
renunc. quod *indecēs eſt prius
ſoluere militiæ cingulum, quā
cedat victori præliorum ad-
uerſitas*. Et Nicolaus Papa
vt habetur in cap. ſciſcitaris
7. quæſt. 1. inquit. *Si pernicio-
ſum eſt proretam in tranquil-
litate nauim deſerere, quanto
magis in fluctibus*. Annæ. Ro-
bert. lib. 1. rerum iudicat. cap.
7. & libr. 2. eodem capite 7.
vbi ex Diuo Cypriano ſer-
mone quarto, de mortalitate,
ait. *Niſi præceſſerit pugna
non poteſt eſſe victoria. Tunc
datur vincentibus corona nā
gubernator in tempeſtate di-
gnoſcitur, in acie miles proba-
tur*. memoratque Ioann. Bo-
tero libr. 1. dictorum memo-
rabil. pag. 61. quod Carolus
Vmenæ Dux poſt amiſſum
prælium Iueri, adhuc ſcripſit
Ciuitatibus, & Dominis col-
ligatis, ſe victorem euaſiſſe,
& aduerſarium rupiſſe. Et
cum Miles quidam mirare-
tur tanquam de re quæ ¡bræ-
ui ſpacio erat falſa manifeſtā-
da, reſpondit illum neſcire
quantum tempore belli vale-
ret mendacium, ſeu fictio, vel
biduo tantum ſubſtenta, cum
mundus opinione multoties
gubernetur, vnde tempore
belli tantum valet fictio cre-
dita, quantum veritas opera-
ta.

Infirmi nempè ingenij eſt
inquit Aegeſyppus lib. quar-
18 to, cap. 2. † Lapſu aliquo
ſummæ rei diffidere cum exi-
guis momentis ſubitò incli-
nentur omnia quæ in bello
geruntur; Sed meliora ſpe-
randa, & acceptæ cladi forti-
ter obuiandum. Mars ſiqui-
dem communis, & victum ſæ-
pè erigit, & affligit Victorem
teſte Liuio Decad 3. libro 8.
Reuſnerus ſtratagemm. lib. 3.
19 cap. 5. † Sic etiam Licinius
Conſul, quanquam primo
prælio cum Perſeo Macedo-
niæ Rege duo millia & quin-
gentos Equites amiſiſſet; de
pace tamen à Perſeo com-
pellatus, reſpondit, eum totū
Macedoniæ regnum Roma-
nis

nis relinquere, ſeque eorum arbitrio dedere, atque ita oſtendit, aduerſum prælium non animum ipſi; ſed equos abſtuliſſe, teſte Fulgoſio lib. 6 cap. 4.

20 † Cum ex filo quodammodo penderet Romana Maieſtas propter ſecundam, ac proſperam Hannibalis fortunam, & plus ſpei in confœderatorum amicitia poſitum haberet; quàm in proprijs viribus, placuit Romanis hac ratione eoſdem magis deuincire, vt in conſilium eos admitterent, ac propterea ex maioris Senatus partis opinione aliquot ex primoribus Latinorum creati fuere Senatores, vnus quin etiam è Capua Conſul creatus fuit, vt ſic eiuſmodi dignitatum ſpe lactati, & allecti promptiores fierent ad ſubueniendum eis. Idcircò Manlius Torquatus in Senatu ſurrexit, ac dixit. Quicumque ex noſtris confœderatis, coràm Senatus Romani grauitate, votum dare præſumpſerit, manibus meis occidetur, qua ſola apparentia Manlius debilem Romanorum ſtatum confortando, Capuanos, & Latinos qui ſub leuationis ſigna præſtabant, ſedauit.

21 † Excellens quin etiam cõſilium Hannonis fuit, quod Carthaginenſibus dedit, qđ non niſi ex inimici ſeueritate proceſſit, qui etiam poſtquam victus fuerat, ſe timeri efficiebat, & cum Magon ſanguinolentiſſimi belli Cannẽſis Victoriam fœlici Marte partam retuliſſet, & in eiuſcè teſtimoniũ, tria annulorũ modia Equitum, ac Ciuium Romanorum oſtendiſſet, interrogauit Hanno, ſi poſt talem ſtragem aliquis ex Romanis ad Hannibalem transfugiſſet aut pacem petiturus acceſſiſſet, aut ſi Romæ de pacis conditionibus pangendis tractari audijſſet, dictus Magon vtrumque neſcire affirmaſſet, Legatos Romam mittendos conſuluit, qui pacem cum Romanis tractarent, quod Romanis potiùs facere incumbebat quorum ſocij tam innumerabiles in acie ceciderant, & grauiter ingemiſcendo dixit, Carthaginem multis ſuis Victorijs comparare exitium: *Nam ſi res*, ait, *gradum reuocare cœperit fruſtrà pacem implorabimus*, *quam*

nemo

Digitized by Google

nemo vincentibus nobis detulit. Vt refert Henricus Farneſ.in Apophteg. Card.Petri Aldobrandini libro 4.tit. 12. Sed ſalutari Hannonis conſilio nequaquam fides adhibita fuit,& ſic famoſę illius Carthaginis miſera tandem deſtructio fuit ſubſequuta.Ioan. Zonar.tomo ſecundo, Annal. pag.80.

22 † Erant tunc temporis in tam miſerando ſtatu, vt pro defenſione Maieſtatis Suæ non iuuenes dumtaxat, ſed effœtos etiam ſenes conſcribere cogerentur, recluſis carceribus impunitatem malefactoribus, ſeruis libertatem, & latronibus etiam quibuſdã gratiam concedendo, in militum poſtea cathalogum eoſdem referre neceſſe fuerit; Et niſi ſingularem animorum conſtantiam oſtentaſſent, maiuſque robur militum,quàm habebant cõmenti fuiſſent,haud dubiè illorum Monarchia tunc finita fuiſſet.

23 † Et propterea inquit M. Tullius lib.3. offic. Exemplis multis illam Rempub.eſſe refertam, præſertim ſecundo bello punico, poſt ſtragem Cannenſis belli maiorem habuiſſe vigorem,& conſtantiã, quam in proſperitate, cum nec vllum timoris aut puſillanimitatis ſignum vnquam oſtenderit,nec pacis aliquando petendæ mentionem fecerit,tantam enim vim apud eos habebat honeſtum,vt vtilitatis oſtentationes obſcuraret. Sed hoc maximè notatu dignum erat,quod, cum Hannibal octo Romanorum militum millia in Caſtris haberet, non quos in acie cœperat,aut qui periculum mortis effugerant; ſed qui relicti in caſtris fuerant à Paulo, & Varrone Conſulibus; nihilominùs tamen Senatus eoſdẽ non redimendos cenſuit, licet id parua pecuniarũ ſumma, fieri potuiſſet,dicens,hoc inſitum eſſe Militibus Romanis, aut vincere, aut mori.

Qua quidem re audita fractum animum Hannibalis ſcripſit Polybius,quod Senatus, Populuſque Romanus in rebus afflictis tàm excelſo & imperterrito animo fuerit,vt concludit Cicero, *honeſtatis comparatione, ea quæ videntur vtilia, vincuntur*. Saluſtius in orat. 2. ad C. Cæſa-

rem de Republica ordinanda, dicens, *Itaque maiores noſtri cum bellis aſperrimis præmerentur, equis, viris, pecunia amiſſa, nunquam defeſſi ſunt, armati de imperio certare, non inopia ærarij, non vis hoſtium, non aduerſa res, ingentem eorum animum ſubegit, quin, quæ virtute cœperant cum anima retinerent. Atque ea magis fortibus conſilijs; quàm bonis prælijs patrata ſunt. Quippè apud illos vna Reſpublica erat, ei conſulebant: factio contra hoſtes parabatur, corpus, atque ingenium Patriæ, non ſuæ quiſque potentiæ exer-*
84 *citabat*, † cuius exemplum celebre apud Liuium extat libro vigeſimo ſexto, hiſtor. Cum enim duo Scipiones Imperatores ſummi infra dies xxx. cecidiſſent, extraordinaria cura deligendus erat, qui in locum eorum ſuccederet. Cum ergò Proconſuli in Hiſpania creando diē Comitijs cōſules edixiſſent, mæſta Ciuitas, propè inops Conſilij Comitiorum die in campum deſcendit. Ibi in Magiſtratus, & eos qui ſe tanto imperio dignos crederent, verſi, circumſpectant ora Principum aliorum alios intuentium, nec nomina profitentium; ac fremunt res adeò perditas, deſperatumq; de Republica eſſe, vt nemo auderet in Hiſpaniam Imperium ſuſcipere. Cum ſubito Pub. Cornelius, illius, qui in Hiſpania cœciderat filius, quatuor, & viginti fermè annos natus, profeſſus ſe petere in ſuperiori vndè conſpici poſſet loco, conſtitit. In quem poſtquam omniū ora verſa ſunt, clamore, ac fauore ominari ex templo ſunt fœlix fauſtumq; Imperium, iuſſi deindè inire ſuffragium ad vnum omnes P. Scipioni Imperium eſſe, in Hiſpaniam iuſſerunt. Cœterùm poſt rem actam, vt iam reſederat impetus animorum, ardorque ſilentium ſubitò ortum, & tacita cogitatio, quid nam egiſſent noui, quod fauor iam plùs valuiſſet, quàm ratio ætatis, maximè pœnitebat, quidam fortunam etiam domus horrebant, nomenque ex funeſtis duabus familijs, in eas prouincias, vbi inter ſepulchra Patris, Patruique res gerendæ eſſent proficiſcentis,

quam

quam vbi ab re tanta , tanto impetu acta , aduocata concione ita de ætate ſua, imperioque mãdato,& bello quod gerendum eſſet, magno,elatoque animo diſeruit ; vt ardorem eum , qui reſederat, rurſus excitaret , & impleret homines certioris ſpei; quàm quantam fides promiſſi humani, aut ratio ex fiducia rerum ſubijcere ſolet . Ipſe ad exercitũ profectus, alloquendos maximè veteres milites ratus, qui ,tantis cladibus ſuperfuerant gratias illis egit, primum, quod ea pietate,erga Patrem, Patruumq; ſuum viuos , ac mortuos fuiſſent; Deindè quod amiſſa tanta clade Prouinciæ poſſeſſionem integram,& populo Romano,& ſucceſſori ſibi virtute obtinuiſſent,labantēq; fortunã Reipublicæ Romanæ ſuſtinuiſſent ; Sed id deinceps parandum , non vt ipſi in Hiſpania manerent; ſed ne manerent Pœni . *Mihi quidem,* inquit, *vt familiaris penè orbitas, ac ſolitudo frangit animum ; ita publica cum fortuna, tum virtus deſperare, ſumma rerum prohibet, eo fato , quo donata nobis ſors eſt , vt magis omnibus bellis*
25 *victi vicerimus ,* † Quarè Marſi à Germanico victi, & exciſi,inuictos, & nullis caſibus ſuperabiles Romanos prędicabant, qui perdita claſſe, amiſſis armis , poſt conſtrata equorum, Virorumque corporibus littora , eadem virtute,pari ferocia,& veluti aucti numero irrupiſsēt,vt ait
26 Cornel.Tac.li.2.n.63.† & vt ait Caſſiod.li.12.var.epiſt.38 Animus Principis nullis debet cedere aduerſis.Nã vt inquit D.Hiero.ſup Ioelē,Iuſti, & fortis viri eſt, nec aduerſis frangi,nec proſperis ſubleuari.
27 † Propter hoc dixit Sapiēs Prouerb.cap.decimo octauo; *Spiritus Viri ſuſtentat imbecillitatem ſuam* . Et Dauid filio ſuo Salomoni, tunc primum regnare incipienti dixit,3.Reg. cap. ſecundo; *Ego ingredior viam vniuerſæ terræ confortare, & eſto vir* † Et Demoſth.in orat.de corona, ait, quod fortibus viris ſemper res honeſtæ,præclaræque omnes ſpe bona tanquam clypeo fretis & munitis, ſuſcipiendæ ſunt. Et quicquid Dei voluntate contigerit , infractis animis perferendum,

29 † Conſtat enim tempore neceſſitatis, illum probari fortiſſimum Virum, qui ſe per multa non diſtrahit. Caſſiodorus libro primo, variarum Epiſt.17. Vndè Deuteronom. cap.20. dicitur; *qui eſt homo formidoloſus, & corde pauido, vadat, & reuertatur in domũ ſuam, ne pauere faciat corda fratrum ſuorum, ſicut ipſe timore perterritus eſt.* Machabæ.lib.primo, cap.3: Iudic.capit.7. Lælius Zecch. lib.2. de Principe cap.3.num.2. Piperon.lib.5. de omni vero offic.

30 cap.16.Q. † Fabius Romanorum Legatus ad Carthaginenſes cui duæ teſſeræ appoſitæ fuerunt, vna pacis, altera belli, vt ſupra relatum eſt, tã graui termino cõmotus fuit, & ipſos authoritate vincere voluit Senatus authotitatem tuendo cuius in arbitrio per tot annos fuerat bellum, & pax, vtramque teſſeram ſumpſit, ſumma cum grauitate reſpondens; Carthaginenſibus incumbere eligere, quam vellent, leg.2.ff.de origin.iuris.

31 † C. Pompilius ſimiliter à Senatu Legatus ad Antiochum miſſus, vt bello ſe quo Ptholomæum laceſſebat, abſtineret, cum ad eum veniſſet, atque is animo prompto, & ſereniſſimo vultu dextram ei porrexiſſet, ſuam ei viciſſim porrigere recuſauit; ſed tabellas Senatuſconſultum continentes tradidit. Quas, vt legit Antiochus, dixit ſe cum amicis colloquuturum, quo reſponſo indignatus Põpilius, eò quod moram aliquantulam interpoſuiſſet, virga ſolum, quo inſiſtebat denotauit, & priùs, inquit, quam ex hoc circulo excedas, da reſponſum, quod Senatui referam, & quaſi non Legatum loquutum; ſed ipſam curiam ante oculos poſitam videret, continuò Rex affirmauit fore, ne amplius de ſe Ptholomæus quæreretur. Tum demùm Pompilius, manum eius tanquam ſocij apprehendit, tam efficaci animi, ſermoniſque grauitate abſciſſa, eodem momento Syriæ regnum terruit, & Aegypti texit. Liuius libro 45. Cicer. in orat. Philipp. octaua, Iuſtinus libro trigeſimo quarto, Valerius Maximus libro ſexto, capite quarto, §. tertio.

Si-

Similiter, neque Athenienſes ad eundem modum authoritatem ſuam amittere voluerunt, nec vllum fragili-
32 tatis ſignum præſtare, † ac propterea Timagoras ipſorũ Legatus capitali ſupplicio affectus fuit, eò, quod inter officium ſalutationis Darium Regem ſecundum conſuetudinem gentis ſuæ (cuius & meminit P. Gregorius de Repub. lib. 6. cap. 5. num. 2. & capit. 12. num. 9. & lib. 8. cap. 4. num. primo, & lib. 12. cap. 8. num. 24.) cum adulatione adorauerat, vt vnius videlicet ciuis tam humilibus blanditijs totius vrbis ſuæ Perſicæ dominationi ſubmiſſum grauiter ferentes, vt poſt Suidam tradit Valer. Maxim. libro 6. cap. 3. §. 2. Plutarchus in Artaxerxe, & in Pelopida. Petrus Gregorius dicto capite 12.
33 num. nono, † memorans, quod Conon Athenienſis interpellatus de adorando Rege, noluit, dicens; *Mihi verò non eſt graue, quemuis honorem habere Regem; ſed vereor ne ciuitati meæ ſit opprobriũ, ſi potius Barbarorum, quam illius more fungar*. Aemilius Probus in Conone, & Iuſti-
34 nus lib. 6. † Pari modo Sperchies & Bulis Spartiatæ Xerxi dediti à ciuibus ſuis, ob violatos contra ius Gentium Darij caduceatores ante Xerxem producti à Stipatoribus Regis Suſis, noluerunt Regẽ adorare, dicentes, hoc eſſe alienum à Maiorum inſtitutis, mortalem quenquam adorare, nec ſe eius cauſa veniſſe. Seneca refert libr. 7. epi-
35 ſto. 54. † Quod Alexander cuidam Ciuitati partẽ agrorum, & dimidium rerum omnium promittenti, reſpondit, eo propoſito veni in Aſiam, vt non id acciperẽ, quod dediſſetis; ſed vt id haberetis, quod reliquiſſem.
36 † Romani cum ſingulari diligentia obſeruarunt inter alia ſigna grauitatis, Græcis non niſi latinè reſpondere, vt eoſdem cogerent, ꝙ mediante Interprete illos alloquerentur, hoc obſeruando in propria ciuitate, & in Græcia, & in Aſia, vt honor linguæ ſuæ maiori cum veneratione per totum mundum dilataretur, Et vt ait Valer. Maxim. libr. 2. capit. 2. §. 2. *Non illis deerant ſtudia doctrinæ; ſed nulla in re pallium*

Togæ ſubijci debere arbitrabãtur, indignum eſſe exiſtimantes illecebris, & ſuauitate literarum Imperij pondus, & authoritatem domari. Alderete libro primo, de origine linguæ Caſtellanæ cap. nono.

37 † Et ita fuit aduerſus Ciceronem querela, & accuſatio propoſita, quod cum fuiſſet Legatus miſſus ad Syracuſas Siciliȩ, grȩcè loquutus fuerat.

38 † Areopagitæ Iudices Curiæ Martis apud Athenienſes, vt grauitatem tuerentur Oratoribus iniungebant ſilentium quando incipiebant loqui, mouentes affectus, vt Lucianus ait libr. 10. in comparatione Demoſthenis, & Ciceronis, & Budæ. in annotat. ad pandectas in l. vltima, ff. de Senator. Pareſan. libr. 1. cap. 22. Quintilian. inſtit. Orator. libro ſecundo, cap. 17. & lib. 6. capi. 1. L. Apul. lib. 10. Metamo. Petrus Gregor. lib. 17. de Repub. c. 2. Alexander ab Alex. li. 3. dier. genial. c. 5. Poſtremum, vniuerſæ Reſpub. benè ordinatæ, & Principes magnanimi, ſingulari,

39 † cum prudentia, & ingenij acumine res ſuas rexerunt, quas Principis virtutes ex D. Baſilio tradit Andreas Eboren. in ſententijs cap. 2. de prudentia. Ariſtotel. libro tertio, de Repub. cap. 3. Iuſt. Lipſius lib. 1. Politico. cap. 1. vbi ait. Duos rectores Principum eſſe prudentiam, & virtutem, ſiue duo fulcra ſine quibus laudabilis, & firma Reſpublica nulla vnquam fuit, nec

40 erit. † cum illa ſit principiũ omnium virtutum, dicente Plutarcho in libello de audiendis Poetis, prudentiam eſſe diuiniſſimam rem, & maximè regiam, in qua Homer. prima Iliad. ſummam ponit excel-

41 lentiam, † nimirùm hanc virtutem reliquas quoque comitari ſentiens Aegid. Roman. lib. primo, de Regimine Principũ p. 1. cap. 6. Henric. Farneſ. in Apopht. Cardinalis Petri Aldobrandini tit. 4. c. 9. Hieronym. Frachetta lib. primo de Principe cap. 2. Piperon. lib. 4. de omni vero officio cap. 7. & 8. Patritius lib. 6

42 de regno cap. nono, & † Dampippus Pythagoricus in libr. de prudentia, & bona fortuna, vbi ait; *Prudentia eſt quæ res definit, ac infinita diſponit, ideoque cȩterarum quoque virtutum Dux, & mater eſt.*

Etc.

Etenim virtutes omnes ad præſcriptum, & rationem prudentię conſtituuntur, Ariſtot. lib. 6. Ethic. cap. 13. & libro ſecundo Magn. Moral.
43 cap. 3. † Bion etiam Boriſthenites apud Diogenem Laert. lib. 4. cap. 7. dicebat, Prudentiã tantò cœteris virtutibus antecellere, quantò cœteris ſenſibus præſtaret viſus. Nam vt oculi prælucent toti corpori; ita nulla eſt virtus abſque prudentia, in Principe præſertim, qui ſine ea cæcutiret in omnibus, ſic quaſi Cyclops ille Poetarum amiſſo oculo. Ariſt. lib. 3. Politico. cap. primo, vbi di-
44 cit, † Prudentiam propriè eſſe virtutem Principum, Ioa. Stobæus ſerm. 3. de prudentia. Iuſtus Lipſius lib. 3. Ciuilis doctr. cap. primo, & dicit Ariſto. lib. 6. Ethicorum, cuius meminit Afflict. libr. 1. comment. ad conſt. Neap. Rubric. nona, de illicita portat. armor. num. 1. Quod Prudentia in Principe eſt admodum artis architectonicæ, in ſubditis autem, ad modum manu operãtis. Iouian. Pontan. in libro de prudentia. Adam: Kellerius libr. 1. de offic. iurid. Politic. cap. 21. pag. 173. Tiberius Gambaruti in diſcurſ. Polit. cap. de prudentia Principis. Sebaſtian. Foxius libr. 2. de regni, Regiſque inſtitutione. Aegyd. Roman. lib. primo, de regim. Princip. cap. 12. par. 1. Ex Ariſt. Ethic. 1. Idem Aegyd. par. 2. lib. 1. cap. 7. & 8. Lipſius lib. 1. ciuil. doctr. c. 7. & li. 3. cap. primo, & ſequent.
45 † Gregor: Lopez in l. 8. tit. 5. par. 2. glo. 1. Reuſner. in ſymbolis, referens, quod Rodulphus Imperator eius nominis primus frequenter illud ſymboli loco vſurpabat, ***Regni prudentia cuſtos***, quo ſignificabat, monebatque ſine prudentia imperium nedum infirmum eſſe; ſed ferè nullum; imò citra eam nihili habendã eſſe quantamcunque potentiam. Siquidem vt Horatius inquit Ode 3.

Vir conſilij expers, mole ruit ſua.

46 † Et Prouerb. cap. 5. Beatus prædicatur qui inuenit ſapientiam, & qui affluit prudentia: Melior eſt acquiſitio

O 4 eius

eius negotiatione auri, & argenti, primi, & puriſſimi fructus eius; præcioſior eſt cunctis opibus,& omnia quæ deſiderantur, huic non valent comparari. Et Sapient. cap. 7. dicitur. *Melior eſt ſapientia, quàm vires, & vir prudens quàm fortis.* Salomon Prouerb.cap.11.ait, *Qui ſtultus eſt, ſeruiet ſapienti*. Bellarm.lib.primo,de Principe
47 Chriſtiano cap.3.† Prudens enim vir quamuis inermis,in bello formidabilior eſt, forti viro armato. Henricus Farneſ. in Apopht. Cardin. Aldobrand. tit.quarto, cap.18.
48 † Anthiſthenes apud Diog. Laert.lib.6.cap.1. Dicere ſolebat, tutiſſimum eſſe murum prudentiam,quod is,nec collabitur,nec proditur.Nulla quippè mænia ſunt tàm munita, quin machinis, aut ſuffoſſionibus, aut vallorum proditione capiantur; prudentis autem decreta ſunt inexpugnabilia. Phylon Iudæus in lib.de ſacrificijs Abelis,& Caini.
49 † Fortitudo autem eſt finis virtutum, & ſine prudentia temeritas eſt, Homer. in 7. Odiſſ.Stobæus ſerm.7.D.Bernard.lib.1.de conſideratione ad Eugenium dicens, Fortitudinis mater, prudentia eſt, Non enim fortitudo; ſed temeritas eſt, quilibet auſus, quem non parturiuit prudētia,quæ docet, quid fieri debeat, fortitudo autem defen-
50 dit,& conſeruat † Hæc effecit Romanos timeri, & acquirere, & conſeruare; illa fecit conquirere varia legū genera; Principio viuebant ſub ſolo Regum arbitrio, legibuſq; ab eìs latis, quas Curiatas appellauit Pomponius in l.2.ff.de origi.iuris, Anton. Auguſtin.lib. de legibus c. 2.
51 † Et innuit Tacitus libr. 1. Annal. dicens, *Vrbem* Romā *à principio Reges habuiſſe*. Georgius Pagliar. obſeru. 1. ad eum; poſtea fuere ſub dubij, quærentes genus meliùs
52 conſeruationis ſuæ † donec crearunt Decemuiros, qui è Gracia leges ipſis tulerunt, quibus ciuitas fundaretur, quas in tabulis decem æneis præſcriptas pro Roſtris propoſuerunt,vt poſſent apertiùs
53 perſpici, † ſequenti demum anno, cum Magiſtratus animaduertiſſent, dictis primis legibus aliquid deeſſe, alias

duas

duas tabulas adiecerunt propriarum legum, ex quo accidente, ſunt appellatæ leges duodecim tabularum, vt recenſet Pomponius I.C. in d.l. 2.ff.de origine iuris. Portius Latro in declamatione in Catilinã, vbi ait, *Maiores olim noſtri ſapientiſſimi homines, & ſine dubio grauiſſimi, num leges è Græcia per Legatos ſuos accerſendas eſſe putauerunt, quibus hanc imperij magnitudinem perpetuò ſtabilirent, vt tu homo recens ſeueritate illarum abutereris?* Seneca lib. 14. Epiſt. 91. Et Canuleius Tribunus plebis apud Liuium lib. 4. ait, *Quis dubitat quin in æternum vrbe condita, & in immenſum creſcente, noua imperia, ſacerdotia, iura gentium, hominumq; inſtituantur*, Annæus Rober: lib. ſecundo, rerum iudic. c. 1.

54 † Gradatimque Romani adminiſtrarunt Rempub. Nam cum habuiſſent Tribunum ſcelerum, exactis deindè Regibus, Conſules, Cenſores, Dictatores, Aediles, & Quæſtores crearunt, aliosque Magiſtratus, quos longa ſerie recenſet dicta l. 2. ff. de origine iuris, vbi Hieron. Cagnolus in comment: Pomponius Lætus, & Andreas Dominicus Floccius in libris de Magiſtratibus Romanorum:

55 † vt hac Magiſtratuum varietate, ex qua in ipſorum Republica cõſonans ordo reſultabat graues, & vigilantes cum inimicis ſuis fierent, ex quo procedebant mirabiles effectus, & authoritas illorum longè, lateque fuit dilatata, & extenſa

56 † vt magn[illegible] cum ipſorum laude oſtendit Scriptura Sacra lib. 1. Machabæor. cap. 8. Quod cum Iudas audiuiſſet nomen illorum, & prælia, & bonas virtutes, quas fecerant in Galatia, Hiſpania, & alijs regionibus, miſit Legatos Romam, ad conſtituendum amicitiam cum eis, vt auferrent ab eis iugum Græcorũ, qui in ſeruitutem premebant regnum Iſrael, & cum placuiſſet ſermo in conſpectu eorum, reſcripſerunt in tabulis æreis capita ſocietatis, & pacis, & miſerunt in Ieruſalem, vt eſſet apud eos ibi in memoriale, & ad Regem Demetrium ſcripſerunt, dicentes, *Quare grauaſti iugum tuum ſuper amicos noſtros, & ſocios Iudæos. Si ergò iterum adierint*

rint nos, aduerſum te faciemus illis iudicium, & pugnabimus tecum mari, terraque. Hoc lucrantur Principes qui ſe timeri faciunt, † Vndè ſcribit
57 de Carolo Magno Imperatore Aymoinus lib. 5. de geſtis Francorum cap. 4. Quod cum Toloſam veniſſet, & conuentum generalem habuiſſet Ba haluc Saracenorum Dux qui locis montuoſis Aquitaniæ proximis Principatum gerebat, Legatos ad eum miſit petentes pacem, & ferentes dona, & habetur in hiſtoria de vita Ludouici Pij eius filij pagi. mihi 169.

58 † Hiſpania quoque magnitudinem, & grauitatem ſuam conſeruauit propter robur, & fortitudinem Roderici Diaz à Viuar dicti Cyd. Nam Arabum Reges ad eum Legatos tanquam ad Dominum miſerunt, cum ingentibus donis, inter quos Perſiæ Soldanus, vt memorat Didacus Valera meus con Ciuis in Hiſtoria Hiſpaniæ 4. parte, c. 38. & 94.

59 † & quando propter ſanum, & animoſum conſilium illius ſplendoris, & gloriæ Hiſpanicæ gentis, temporibus Regis Ferdinandi Magni, Imperator Henricus adiutus à ſummo Pontifice Vrbano Secundo petijt, vt Hiſpaniæ in recognitionem Imperij ſoluerent illi tributum, qui reſpondit, nunquam permiſſurum fore, vt temporibus ſuis talis res fieret, & quod aliud conſulentes non erant vaſalli fideles; Quinimò ſi Imperator in poſtulatis ſuis diù inſiſteret, armis defenderetur, & indictum illis ab Imperatore bellum acceptaretur, ipſeque ſe obtulit cum amicis, & vaſallis aſſociaturum Regem, vt bellum traheretur in proprijs terris Imperatoris, affirmans arma vltima eſſe inſtrumenta executionis iuſtitiæ. Nam cum Hiſpaniæ fuiſſent recuperatæ à poteſtate Principum Mahumethanorum, abſque adiutorio Imperij, aliorumq; Principum, rationi non conueniebat, vt leuem ob cauſã alium Principem recognoſcerẽt, ac propterea Rex magno exercitu ſtipatus Franciam vſque penetrauit præeunte Cyde, qui prælio vicit, profligauit, cœpitque multos ex Gallis, Alemanis, & Sabaudienſibus, vel Inſubribus, ita vt Imperator, & Francorũ Rex

Pon-

Pontifici ſupplicarint tandē, vt ſeſe interponeret, efficeretque, vt Rex Ferdinandus in Hiſpaniam reuerteretur, & quod in poſterum nullum ab illo tributū poſtulaturi eſſent: Et ſic Rex Ferdinandus miſit Legatos è Ciuitate Tolosana vbi tunc morabatur, ad Pontificem, vt id conſtitutio-
60 ne decretali declararet, † prout fecit Hiſpanias liberas, & immunes ab omni recognitione Imperij, eaque ratione affirmās, ꝙ proprijs viribus, & armis ab hoſtiū inſultibus faucibuſq; ſe ſe liberauerant, vt ait gloſ. verbo *per ſingulas* in cap. Hadrianus Papa 63. diſtinct. Oldra: conſ. 72. Rebuff. in auth. habita ſuper verbo, *Dignum*. *Namque exiſtimamus* C. ne filius pro Patre. Redin. de Maieſtate Principum, verbo *Imperatoriam Maieſtatem* Menchaca lib. 2. contro. illuſt. cap. 82. num. 2. Couarr. in reg. peccatum par. 2. relectionis §. 9. numer. vltim. Gregor. Lopez in leg. quarta, titu. 15. part. 4. gloſ. 5. Zamalloa lib. 11. Hiſtor. Hiſpan. cap. 7. fol. 375. Hiſtoria Valeriana dicto cap. 38. Camill. Borrell. de præſtantia Regis Catholici cap. 47. num. 1. & ſeqq. Gregor. Lopez Madera de Excell. Hiſpaniæ lib. 1. cap. 2.
61 † Antiochus Soter cum fœlici fortuna victor euaſiſſet, noluit in verbis ſuis eidem fortunæ locum tribuere; ſed in ipſis oſtentare fortitudinē. Et cum coactus eſſet aduerſus Galatas pugnare, ſeſeque inferiorem agnoſceret viribus, gentiumque numero, conſultumque ei foret, quod haberet abſconditos, & reſeruatos ſibi quatuordecim Elephantes, quos adducebat, donec equitatus inimicorum irrueret in equitatum eius, eoque tempore Elephantes repente educeret, prout fecit, ita vt inimicorum equi perterriti, terrore inuſitato belluarum ad inuicem ſe ſe occiderint, & ſic remanente cum Victoria Antiocho, Principes, & Magnates regni ſūmis laudum encomijs extollebant eum, Victoremq; Regem appellantes, & acclamātes, quibus ille reſpondit: Verecundia afficimur Milites, ꝙ Vita, Victoriaque noſtra conſtiterit in metu, quem animalia quatuordecim cauſarunt;
62 † propter quod dixit Q. Curtius

tius lib.8. Quod Imperij Maieſtas, eſt, eius ſalutis defenſio.

SVMMARIVM.

1 *Duellum apud Septentrionales ordinarium erat, vt conuiuium inter amicos.*

2 *Rex ſi duellum recuſaſſet infamia nota afficiebatur.*

3 *Duella prohibita ſunt à iure. maximè ſi prouocatus ad ea ſit Rex.*

4 *Princeps debet eſſe animoſior, & fortior quàm ſubditi.*

5 *Ageſilaus dicebat Regem virtute, & non delitijs debere alios præcellere.*

6 *Saul electus a Deo Rex erat melior alijs filijs Iſrael.*

7 *Cyrus dicebat quod non merebatur imperare qui alijs melior non foret.*

8 *Leonidas dignitatem regiam aſſequutum ſe gloriabatur, quod alijs foret melior.*

9 *Alexander Magnus rogatus de ſucceſſore in regno digniſſimum vocauit.*

10 *Gothi non egent quod ipſis ſuadeantur certamina quibus propenſionem habent à natura.*

11 *Gothi puſillanimis præmia negabant.*

12 *Fortitudo eſt munimentum imbecillitatis humanæ.*

13 *Temerarijs locus inter fortes negatur.*

14 *Auguſtus Cæſar feſtinationẽ, & temeritatem Ducibus belli minime conuenire dixit.*

15 *P. Scipio laudatur quod in bellis non fuerit cunctator neque præproperus.*

16 *Anchora, & Delphini ſymbolum quid ſignificet.*

17 *Iactantis ingenij eſt ardore triumphandi ciues in diſcrimen adducere.*

18 *Feſtinatio eſt cæca, & improuida, clara, certaq; omnia non properanti.*

19 *Celeritas inimica conſilijs.*

20 *Properando res, errores eueniunt, & magna detrimẽta ſequi ſolent.*

21 *Duci belli ſapienti cauta conſilia cum ratione, potius quã proſpera ex caſu placere debent.*

22 *Conſulere oportet lentè, conſulta vero feſtinanter exequi.*

23

23 *Temeritas ſtulta eſt, & infælix.*
24 *Militibus licet conueniat cupido pugnandi, Duci vero prouidere, conſultare ſine temeritate.*
25 *Carolus V. Imp. dicebat* Principum *negotia conſiſtere in Conſilio, & exequutione.*
26 *Cecropidæ quare Gubernatorem fingerent ex ſuperiori parte hominē, ex inferiori Draconem.*
27 *Sagyttarÿ ſignum ab Aſtrologis quomodo depingatur & quare*
28 *Signum leonis quare ponatur diſtans ſexaginta gradibus diuiſum à ſigno Scorpionis.*
29 *Ornamenta, & inſignia regia quid ſignificent.*
30 Purpura *Regia quid importet.*
31 *Diadema ſymbolum eſt maieſtatis, & gloria.*
32 Orphæi *cythara cum ſaltatione Lycurgi quid ſignificet.*
33 *Rex debet habere virtutes fortitudinis, & temperantia.*
34 P. *Scipio* *diſtulit punitionem Caſtulonenſium, & Illiturginorum donec Carthaginenſes ex Hiſpanÿs eiecit.*
35 *Rex debet habere virgam iuſtitiæ contra iniquos, & baculum manſuetudinis erga pauperes, orphanos, & viduas, ac infirmos.*
36 *Traiani Imperatoris virtutes recenſentur.*
37 Principis *lenitas qua damnà cauſare ſoleat.*
38 *Rebellio cui in principio non occurritur, excuſationem non admittit.*
39 *Belgicorum ſtatuum cauſa agitur ne Catholica fides ab eis eradicetur.*
40 *Duces nil iuuat adeſſe niſi prudentia, & ſtratagematum arte polleant.*
41 *Bellum ſi iuſtum eſt nil refert aperto Marte, an ex inſidÿs hoſtis vincatur.*
42 *Bellicis in rebus minoris momenti ſunt quæ manifeſtè quam quæ bono dolo patrantur.*
43 *Ducum gloria eſt victoriam ſine periculo comparaſſe.*
44 *Lacedemonÿ victoria aſſequuta conſilio bouem immolabant, ſi ui & armis Gallum, & quare.*

45 *Fabio Maximo conceſſa corona graminea ob ſeruatos Ciues in Italia.*

46 *Stratagemmata ſunt à iure permiſſa.*

47 *Stratagemmata quæ propriè ſunt.*

48 *Deus vbi, & quando iuſſerit ſtratagemmatibus vti.*

49 *Arma ſine ſtratagemmatibus & prudentia ſemper in occaſum fuere.*

50 *Cogitationes roborantur conſilijs, & bella gubernaculis tractantur.*

51 *Conſilium rectum vnius viribus multorum præualet.*

52 *Exercitus cui præpoſitus eſt Sapiens Imperator commodius regitur.*

53 *Dauid Rex in bello quod ſuſcitauit Abſalon præcabatur Deum quod intellectum turbaret Achitophel Duci.*

54 *Achitophelis conſilia potius diuina, quàm humana videbantur.*

55 *Belli in conflictibus magis opus eſt promptitudine, & ingenij viribus quàm corporis.*

56 *Xerxes magis victus fuit conſilio Themiſtoclis, quàm armis Græciæ.*

57 *Prudentia, & conſilio bella, & res præclaræ geruntur.*

58 *Militaris ars, (vt reliquæ) perficitur meditatione, & intellectu.*

59 *Ingenium plus poteſt quàm vires.*

60 *Superari quæ non poſſunt vnico impetu, ſuperantur paulatim.*

61 *Seditionum cauſæ, vt remoueantur, quibus remedijs vtendum ſit.*

62 *Dux bonus vbi non protenditur Leonina pellis, Vulpinam adijcit, & quare.*

63 *Dolus an virtus quis in bello requirat?*

64 *Tiberius Imperator. plura conſilijs quàm telis, & manibus geſſiſſe gloriabatur.*

65 *Conſilium vnicum rectum, magnam militum manũ ſolet vincere.*

66 *Demoſthenis conſilium plus obſtitit Philippo Regi quã Græcia vniuerſa.*

67 *Agamemnon Troyã breuius capturum dicebat ſi habuiſſet decẽ Sapientes, & valentes conſilio, vt Neſtor, & Vlyſſes, & nu.* 68. 69

69 *Bellicis in rebus multa neceſſaria ſunt, ſed conſilium præualet.*

70 *Mens vna ſapiens plurium vincit manus.*

71 *Henricus III. Rex Caſtellæ dicebat plus conferre Principibus ſapientium conſilia, quàm animoſiorum arma.*

72 *Vulcanus cum claudus eſſet, quare fingatur illaqueaſſe Martem fortem, & armigerum.*

73 *Verecundum eſſet robur Hiſpanum vinci aſtutijs Belgarum rebellium.*

ARGVMENTVM.

Duellum quibus nationibus ſit peculiare. Regemque alijs debere præſtantiorem eſſe, & de Fortitudine à temeritate aliena, & quando cunctatio, aut feſtinatio conueniant. deque Maieſtate regia, conſilijs bellicis, prudentia, & ſtratagemmatibus, & exercituum conſeruatione.

CONSIDERATIO XI.

QVantum ad animum quem Reges habere, aut ad minus oſtẽtare debeant ex multifarijs diuerſarum hiſtoriarum exemplis cognoſcere licet, Septentrionalium præſertim, nationum, & antiquorum Gothorum Hiſpaniæ, qui vt origine, ſic etiam moribus, ac robore erant cõditionis eiuſ-
1 dem; † Nam, vt Olaus Magnus ait Epiſcopus Vliſpaſſenſis in bello de Gigantibus cap. 25. Erat ita ordinarium duellum inter Septentrionales, vt conuiuium inter amicos; & ſi quis eiuſmodi duellum recuſare auſus fuiſſet, tãquam victus, & vilis ingenij
2 reputabatur; † præſertim ſi Rex, aut Princeps tam ſordidè (quod nunquam tamen contigiſſe liquet) duellum, aut ſingulare certamen neglexiſſet, vel hominis inæqualis, & fere priuati turpiſſima ignominię nota laceratus manebat, quaſi deſciſcens à ge-

ne-

neris, ac maiorum ſuorum robore; † quam ob cauſam,
3 & ſi prohibita poſtmodum fuiſſent, eiuſmodi duella vt probant Paris à Puteo de re militari tit. *An pugna, & duella perſona ſingularis permiſſa ſint* num. 1. Panuinius tract. de Viſit. p. 2. q. 2. nu. 53. Anton. Maſſ. Galles. in tract. contra vſum duelli num. 7. Sebaſtian. Medices de diffinitio: diffin. 13. n. 2. Iacob. Caſtill. de duello n. 25. Iulius Ferret. de duello num. 31. & 33. Imò ſi benè conſideretur hoc, maiori ratione militaret in Rege propter eius dignitatem, ad tradita per Paridem à Puteo ſupra rubri. *An Rex coronatus poſſit pugnare cum non co-*
4 *ronato*; † ea tamen mouebantur ratione, quæ ad noſtrum confert propoſitum: Quia dicebant, quod Princeps non ſolum deberet animoſior eſſe; quam alij ſui ſubditi, vt ex Iſocrate tradit Patritius libro 2. de Regno cap. 3. Paris de Puteo de ſyndicat. §. poſt Imperatorum cap. primo, nu. 46. dicens poſt Ariſtot. 8. Ethicorum, quod Rex debet eſſe per ſe ſufficiens, & omnibus ſuper excellens, nam vt dicebat Flaui' Veget. de re militar. in præfatio. *neque quenquam magis decet, vel meliora ſcire, vel plura quam Principem cuius doctrina omnibus debet prodeſſe ſubiectis* Iuſtus Lipſius in libro aduerſus Dialogiſtam, dicens quod Principis eſt in omni virtute populo præire; ſed fortitudinem etiam, ac robur oſtentare; eò quod Principum magnitudo, ac ſplendor magis pr pter arma, & ſtrenuitatem illorum magnipenditur, ac veneratur, quam propter diuitias, quæ facilè profundi poſſunt. Nam vnius hominis interdũ virilitate remedium adhiberi, alicui negotio ſolet, quod poſteà cum ſummo omnium diſcrimine ſolidari non poſſet
5 † Propterea Ageſilaus Regem non mollitie, & delitijs potiorem ſuis ſubditis eſſe debere, arbitrabatur; ſed potiùs virtute. Plutarch. in Apopht. Laconicis, Schualenbergius de animo regio parte prima, pag. 164. Iodocus Clichtouæus in lib. de Regis officio,
6 cap. quarto, † vbi ponderat, quod Scriptura Sacra ait 1. Reg. cap. 9. de Saul, diuina electione, in regnum ſubuecto,

ĉto,quod erat electus, & bo-
nus, & non erat vir de filijs
7 Iſrael melior illo † Vndè Cy-
rus Rex Perſarum dicere ſo-
litus erat,quod neminem de-
ceret imperare, niſi qui ſub-
ditis eſſet melior.
8 † Et cum Leonidæ Sparta-
norum Regi quidam dixiſſet,
præter regiam dignitatem
aliud nihil nobis præſtas, re-
ſpondit authore Plutarcho
in Apopht: Laconicis. *At*
niſi vobis melior extitiſſem,
dignitatem regiam non ade-
9 *ptus eſſem* † Ideoque Alexan-
der Magnus,mortis in agone
agẽs,de hærede,& regni ſuc-
ceſſore, interrogatus, digniſ-
ſimum,& optimum inſtituit,
vt Q.Curtius ait lib.vlt. de
10 geſtis ipſius, † Et Caſſiodo-
rus libro primo variarum epi-
ſtol. 24. dicebat Innoteſcen-
da eſſe magis Gothis, quam
ſuadenda certamina; quia
bellicoſæ ſtirpi eſt gaudium
comprobari; Idẽ lib.7.epi.25.
11 †Et ita inquit Olaus,ꝙ apud
eos puſillanimo non dabatur
ꝑmiũ, & inglorium armis,vi-
xiſſe in deformitate, & ani-
mo debilem tenuiſſe ignomi-
niamextremam,magnamque
infelicitatem. Ac propterea

Reges ante aliorum Princi-
pum oculos,ſcripta debebant
deferre, verba illa Senecæ:
Fortitudo mea timorẽ repel-
lit,ſi arma ſplendeſcere vide-
rem,& furor Martis horridus
me inuaderet,irem ferox au-
daci brachio etiam contra
12 Gigantes † *Fortitudo*, dice-
bat ipſemet Seneca Epiſtol.
114. *Eſt munimentum huma-*
næ imbecillitatis inexpugna-
bile,quod qui circundedit ſibi
ſecurus in hac Vita obſidione
perdurat; nihilque tam ar-
duum eſſe, quod animi forti-
tudine ſuperari nõ poſſit,dice
bat Appianus Alexandrinus
in libro de bello Hiſpanico.

Vnica illa res quam Reges
neceſſe habere arbitror,illa
eſt, vt facultas illa iraſcibilis
quæ conſiſtit in calore,quem
habemus in corde,taliter ha-
beat temperamentum pro-
portionatum,vt non excedat
13 in gradu intenſo; † Teme-
rarijs namq; locum inter for-
tes nequaquam concedimus,
eò quod maiori ferantur im-
petu;quam ratione,& ad feri
tatem dilabantur,& immani-
tatem qua nemo fortis cen-
ſendus,vt ait Vuarem.in Me-
ditam.pro fœderibus c.2.nu.

149. & 154. dicens, Teme-
raria facta, etiamſi fœlicem
exitum ſortiantur, non eſſe
laudanda, ex Q.Curtio li.10
14 † Auguſtus Cæſar arbitra-
batur, nihil minus perfecto
Duci, quam feſtinationem, &
temeritatē conuenire; ac Du-
cem belli debere vti iudicio,
& non fortuna, monet D.An-
tonius de Gueuara in Epiſto.
ad D.Innicum de Velaſco; †
15 † Ideoque prudens prædica-
tur Scipio, quod neq; cuncta-
tor, neq; præproperus in bel-
16 lis fuerit; † Nam quorſum in
ſymbolis anchora cui adhæ-
ret Delpinus, de qua Alciat.
Emblem.143. Niſi quia in re
bus agendis prudentis eſt, mo
ra, celeritatē temperare: An-
chora enim ad moram eſt fa-
bricata; Delphinus verò piſciū
omniū eſt velociſſimus, & ita
nihil aliud hoc ſymbolum in-
fert; niſi ꝙ veteri prouerbio
fertur, *Lente eſſe maturandū.*
17 † Dicebat Octauianus, vt in
epito: vitæ illius tradit Sext.
Aurel. iactantis ingenij, & le-
uiſſimi eſſe ardore triūphādi
in diſcrimen ꝑ incertos euen
tus certaminū, ſecuritatē ci-
uium præcipitare, Neq; Impe-
ratori bono, ac prudenti; quic
quā minus, quā temeritatem
cōgruere, ſatiſq; celeriter fieri
quicquid cōmodè gereretur;
18 † Quia ſecundum Liu. lib.2.
Decad.3. Omnia non prope-
ranti clara, certaq; ſunt; feſti-
natio improuida eſt, & cæca;
quemadmodū, & canem, cum
feſtinat, cæcos parere catulos
Galenus dixit, & Pau.Manut.
19 in Adagijs pag.707. † Quo-
niā, vt Thucidides ait libr. 3.
Res magni diſcriminis, nulla
conſilijs eſt tā inimica, quàm
celeritas. Quippè quā celer
pœnitentia; ſed eadem ſera,
atq; inutilis ſequatur; cū præ-
cipitata raptim conſilia, neq;
reuocari, neq; in integrū reſti
tui poſſint, idq; expreſſit Se-
neca in lib. de ira, dicens,
*Maximè ſunt contraria con-
ſilio, feſtinatio, & ira velox,
conſilium ſequitur pœnitentia,*
& Damocritus Aetolorum
Prætor apud Liu.Decad.4.li.
j.Legato Romano reſpondit;
Ideoq; bellū, non temeraria ſo
let celeritate geri; ſed optimè
conſulendo, & prouidendo tē
porū momenta, metimur, vt
ait Procop.li.2.de bell.Gothi
co, & li.1.dixerat, rerū geren-
darū maximæ; non tēporis ce
leritate; ſed bonis conſilijs re-

ctius

ctius dirigi ſolent. Plerumque enim prudens dilatio, cũ ſe demũ opportunè obtulerit, vtilitatis plurimũ adfert. Studium verò, & nimia properatio, vbi nec decenti, nec ſuo tempore proferuntur, multis rei conficiendæ ſpẽ intercidit † Omnis equidẽ res iuxta Herodo. li. 7. properãdo parit errores, vndè magna detrimẽta fieri aſſolent. Reuſner. libr. 2. artis ſtratag. c. 10. pag. 220. † Notum eſſe dicens ſapienti belli Duci, cauta potius conſilia cũ ratione, quàm proſpera ex caſu placere, ſatis citò victoriã incipi, vbi prouiſum eſt, ne vincatur. ex Tacito lib. 2. Hiſtor. T. Liuius lib. 22. vbi verba notanda tradit quorũ meminit Annæ. Rober. lib. 1. rerũ iud. c. 4. ſ. 17. Idẽ Liu. li. 31. Lipſi. li. 3. ciui. doctri. c. 7. dicens ex Demoſthene Exord. 22. †

22 Cõſulere oportere lentè, cõſulta exequi feſtinanter. Ariſtot. 6. Ethico. cap. 9. ait, Tardè deliberandum, deliberata verò celeriter peragenda. †

23 Alias enim temeritas præter quã quod ſtulta eſt, etiam infelix eſt. Liuius lib. 22. hiſtor. Polybius lib. 3. dicens, quod celeritas, & audacia, & impetus præter rationẽ, & vanitas ac typha hoſtibus quidem opportuna; noxia verò maximè amicis. Quare Euripides in Phœnis, ait, *Melior eſt Dux circumſpectus, quàm proiectè Audaculus.* Iuſt. Lipſius lib. 5 ciuil. doctrin. cap. 15. & 16. †

24 Vbi ex Tacito lib. 3. Hiſt. ait Militibus Cupidinem pugnãdi conuenire, Duces prouidendo, conſultando, cunctatione ſæpius, quam temeritate, pdeſſe, ac propterea Claudianus dicebat: in lib. de bello Getico.

. . . . Ductorq; placebat
Non qui præcipiti rapiet ſimul omnia caſu
Sed qui maturo, vel læta, vel aſpera rerum
Conſilio momenta regens, nec triſtibus impar
Nec pro ſucceſſu tumidus, ſpatiumque morandi
Vincendique modum mutatis noſſet habenis.

25 † Imperator Carolus V. vt in illius vita refert Sanſoui-

nus,& Bartholomæus Philip-
pus diſcurſ.1. de conſilio, &
Conſiliarijs dicere ſolebat,in
duabus rebus Principum ne-
gotia conſiſtere, in conſilio,
& exequutione,& quod con-
ſilium indiget recto iudicio:
executio autem magna fide,
& quod mora eſt anima con-
ſilij; & celeritas anima exe-
cutionis, & quod coniunctæ,
erant eſſentię Principis; Nec
etiam ſit debilis,aut remiſſior
requiri ad hoc, vt opera quæ
fecerit ſint ex omni parte
perfecta.
26 † Cecropidæ fingebant Gu-
bernatorem, & Ducem ſuũ,
ex ſuperiori parte hominem,
& ex inferiori Draconem in-
ſinuantes, quod illi, quibus
alios gubernare incumbebat,
debebant habere prudentiã
hominis,robur,& vigilantiam
Draconis;Claud.Mino.& Al-
ciatũ emblem.5.& Demoſthe
27 nes in oratione funebri.† Ab
Aſtrologis pingitur ſignũ Sa-
gittarij homine medio, & di-
midio equo,ſignificando, qđ
per globum huius vitæ,& per
Zodiacum quem pertranſi-
mus menſuratis gradibus,de-
bemus currere robore, & ve-
locitate equi.Poſtquam con-
ſiderauerimus curſum matu-
ritate, & conſideratione ho-
28 minis; † Nec etiam ſine
cauſa pinguntur ſigna Leo-
nis, & Scorpionis diuiſa gra-
dibus ſexaginta, & ſignum
Virginis, & Libræ in medio
eorum,velut ſignificantes, ꝙ
ſi Scorpionis ira velit iungi,
cum fortitudine Leonis, ſeu
melius, & magis propriè lo-
quendo: Si maieſtas, ac po-
teſtas alicuius Regis,velit iræ
coniungi,& vniri,conueniens
eſt,vt tranſeat per deſignatio-
nem,& moderationem libræ,
ac dirigi manu virgineæ,ſyn-
29 ceræ,ac puræ iuſtitiæ,† idem
etiam ſignificant ornamenta,
& inſignia regia, idemque
anulus fidei. Bulenger lib.2.
de Imperatore Romano,c.11.
Sceptrum iuſtitiæ,enſis vindi
ctæ.Idẽ c.17. Vinc.Gramignæ
li.2.de regim.regni c.11. pur-
30 pura obedientiæ; † Dicebat
enim Caſſiodorus libro ſex-
to variarum epiſto. 21. *Hinc
fit, vt cum publicum agentes,
purpuram cernerent, de vigo-
re ſemper* Principis *admonerẽt*
Nã & 1. Regũ c.15. dicitur,
*Nunquid vult Deus holocau-
ſta, & victimas, & non potius
vt obediatur voci Domini.*

Bel-

Bellarmin. lib. 1. de Princip.
31 Chriſt.cap.1. † Diadema etiam maieſtatis, & gloriæ. Antonius Auguſtinus Dialogo 6.Nummiſmat. antiquor. Pierius Valerian.lib.40.Hyeroglyph. fol. 304. Iuſtus Lipſius ad lib.14. Annal.Taciti,Martin. de Roa de die Natali cap. 24. Bulenger. dicto lib.2.cap.3.Dio lib.44.vbi de Iulio Cæſare tractans, ait, *Poſtquam enim Lupercalibus in regiam venit, & in tribunali regia veſte ornatus, & aurea corona ſplendidus in aurata ſella conſedit,& ipſum Antonius regem cum collegis Sacerdotij ſalutauit,& diademate reuinxit.* Valer.Maxim. lib.6.cap.2.§.7. de M. Fauonio.Ammia.Marcellin.lib.17 Arrianus lib.6. de Alexand. Lucian. in Dialogo Alexandri,& Diogenis.Egeſipp. lib. 2.antiquit Iudaic.cap.primo, dicens. *Quid enim ſella aurea,albatumque diadema, niſi regni forent inſignia?* D.Iſidorus lib.19.cap.30. Q.Curtius lib.6.Philo Iudæus lib. de vita Moſis pag.457.Iulius Cæſar Bulenger.libr.2. de Imperato.Romano,cap.3.Carolus Paſchalius lib.10.de coronis, cap.10.& ſeq.Anton.Corſet. de poteſt.Regia, par.quarta, quæſt.41.nu.primo, Reſtaur. Caſtal. tractat. de Imperato. quæſt.33. num.3. Troil.Maluit.de Canonizat.Sanctorum §.incepturus num.20.

32 † Cum Orphæi Cytharæ conſonantia, ac genere illo ſaltationis Lycurgi, qua hominem armatum repræſentabat, qui exercebatur qualiter pugnare debebat,& quod ipſum ſubſequeretur honeſtiſſima quædam Virgo ſaltans conſonanter, ad ſignifi-
33 candum † Regem duplicem debere habere virtutem, fortitudinem ſcilicet, & temperantiam, extremũ cuius cauſat errorem notabilem in effectibus,qui indè reſultant,vt operatur modica,vel etiam exceſſiua ira. Quia excedendo cordis calorem, vnit iracundiã potentiæ maximæ, & abſq; culpa & cauſa plurimũ ſanguinis effundi ſolet;verùm ſi remiſſior ſit,aut debilis,leuiter, & abſque punitione tranſit,per delicta grauia quę in regno eius committuntur, & ſic euenit, vt paruipendatur, nec à ſuis in veneratione habeatur vaſallis,ac multi ſę-

pius, inordinati affectus in Republic. ſuccedant qui non facilè remedium ſortiuntur; nihilominus tamen ſi temperamenti proportionati fuerit, iraſcitur quidem, ſed ſuffert, vſque ad temporis oportunitatem, non amittendo pun-
34 ctum grauitatis, † ſic Pub. Scipio diſtulit punitionem Caſtulonenſium, & Illiturgitanorum, donec Charthaginenſes ex Hiſpanijs eiecit, vt ex Liuio lib. 8. Decad. 3. tradit Hieron. Frachetta lib. primo, de Principe cap. 19. in fine.

35 † & ita debent Reges depingi cum virga iuſtitiæ contra iniquos, & manſuetudinis baculo ergà pauperes, orphanos, viduas, & infirmos, qua profectò virga, & baculo magnoperè indigent Belgici ſtatus, ita, vt non immeritò dicere queat Chriſtianus Catholicus, miſerabilis vidua, ac religioſa, cum Regio Pſalte Pſalm. 22. *Virga tua, & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt*; ac ſi dicerent: Domine conſolationem accipere ſperamus rigore virgæ iuſtitiæ tuæ, & dulcedine benignitatis baculi tui; cap diſciplina diſt. 45. & iuxta illud Pſalm. 44. *Virga directionis virga regni tui: Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem, proptereà vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ cõſortibus tuis.* Pſalm. 88. *Viſitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum*; *Miſericordiam autem meam non diſpergam ab eo*; Virga eſt enim verbum directum, regale plenum poteſtatis, inſigne imperij, vt ait Diu. Ambroſ. lib. 3. offic. cap. 14. Carolus Paſchal. lib. 6. de coronis cap. 21. Virgam hanc mitter Deus Maieſtati veſtræ ad reparationem magnificentiſſimorum Belgiæ templorum, à pacifica habitatione dulcis ſuæ Syon, contra furentes illos inimicos, ac rebelles Eccleſiæ Catholicæ, qui eandem deſtruere conantur, ſeſeque à iuſta S.M. Veſtræ obedientia eximere meditantur, iuxta illud Pſal. 109 *Virgam virtutis ſuæ emittet Dominus ex Syon, dominare in medio inimicorum tuorum.* vt regantur, ac domentur Virga rigoris ferrea, & tanquam vas figuli confringantur Pſalm. 2. Apocalipſ. cap. 2 Bellarmin. libro primo, de

Prin-

Principe Chriſtiano capite tertio.

36 † Hæc eſt fortitudo,& temperantia quam Rex poſſidere debet,vt ſcribitur de Traiano Imperatore,eò quod facilis, & lenis erat populo,honorabilis in Senatu, veneratus ab omnibus;grauis è contra, & formidabilis inimicis, vt recenſet Plinius in Panegyrico ad eum, quem exornant Lipſius, & Ioannes Maria Cataneus in comment.ad eum.

Sed cum tantoperè difficilè ſit reperiri Regem hiſcè temporibus ijſdem quatuor qualitatibus dotatum ; ita vt ſi eiuſmodi ſubditorum rebellio contingeret, abſque dubio ſatius eſſet,vt iraſcibilis illa facultas in eis emicaret intenſa,atque exceſſiua quam remiſſa, propter velocitatem, & rigorem, quibus illis occurri neceſſe eſt : †

37 Quia Principis lenitas qua cum facinoroſis iniquis vtitur,in bonos crudelitas eſt,& contra rationem naturalem, parcere malis, & punire bonos; Nam bonis occaſionem hac ratione præbebit, & anſam; vt ij quoque à bonis actionibus declinent. c. dicto, eſt iniuſta cum ſequenti 23. quæſt.4.

Omnia quippè delicta poſtquam admiſſa fuerunt habēt interualla ſua legitima, ac tempus ad executionem pœnæ, adiuncta cum conſideratione qualis,& qualiter infligi debeat;

38 † Rebellio autem, cum ſtatim ab initio eidem non occurritur, ſiluมq; mox inciditur, nullam poſtmodum patitur excuſationē, nec vllus indulgentiæ locus relinquitur. Singulari namque cum ſollicitudine, & ſeueritate executioni demandari debent leges illæ, quæ ad Reges clamant,exhortantes, commonenteſque, vt ſuā Magnitudinem, & Maieſtatē tueantur. Nunc enim non tractatur de corrigendis ſubditorum vitijs,nec de inſtitutione,aut ordinatione Reipublicæ, nec de publicis ædificijs pro ciuitatum ornatu, & decore,nec denique de regni conſeruatione,ac ſtabilitate; ſed proh dolor, eò negotium peruenit,vt etiamnum non niſi de educendo,ac liberando à captiuitate tam magno Chriſtianorum numero; de-

reſtituendis, ac reducendis virginibus ſacratis ad monaſteria; de ſingulari cura, ne templa tam nobilia, ac ſumptuoſa demoliantur; ne ſacrati Eccleſiæ Catholicæ miniſtri tantis illuſionibus deſpiciantur, tractandum eſt; Quin etiam, ne deſolata mater, filios tam violenta, ac iniqua morte cæſos, ob oculos videat proſtratos, dum omnia armis, cadaueribus, ſanguine, ac luctu repleta, & occupata
39 ſunt † Denique etiam magis magiſque conſiderandum eſt, quod hic non agitur de plantanda, aut inſerenda fide Catholica, ſed oportuno remedio quærendo quantocitius ne omninò eradicetur; præſertim, cum negotium in tali ſtatera poſitum animaduertamus, quod Imperatores orbis Orientalis, & Occidentalis tractent, eoſdem ſtatus Belgicos ſibi conciliari, paulatimque ſub iugum illorum trahere, inexplicabili cum S. R. M. V. honorum, & magnitudinis iactura, ac dedecore. Pro cuius conſeruatione magnopere laborandum eſt, reſiduum exponere, ſummamque aliorum regnorum, cum ex ea ſola eiuſcè ſtabilitas dependeat, vt indè intelligant, eos contra potentiam, & magnitudinem illius nequaquam prævalere poſſe, idque ſimiliter aliæ nationes, & Principes huius Mundi cognoſcant, qui iſtius negotij finem ſingulari quodam deſiderio expectant, ponderantes tam varios pactorum terminos quæ in hunc vſque diem inita fuerunt, in quibus doloſæ potiùs machinationes vim, locumque habuere, quā rationes conuenientes, & fortia tot Ducum, ac Veteranorum militum facinora, rectaq; conſilia quos Belgicus, truculentuſque ſanguinis vortex multis ab annis abſorbuit, abſorbebitque ſi in poſterum etiam; cum velis tam remiſſis contra eos nauigauerit, cum deplorando, miſerandoque tot bonorum, Chriſtianorũq; virorum qui pereunt naufragio.

40 † Quid prodeſt, obſecro, Duces habere fortes in bello? quid Milites expertos, & animoſos? quid rerum ſcientiam, & cognitionem, ſi eandem non comitentur ingenij ardor, actus, & aſtus ſtratagē-

matum ? Deus ipſe mandauit Ioſue, vt Ciuibus Aemiticis ſtrueret inſidias, Ioſue capit.8. idemque iuſſit Dauidē Phyliſtæos à tergo adoriri 2.
41 Reg. cap. 5. † Dum enim iuſtum bellum ſuſcipitur, nihil ad iuſtitiam refert, ſi quis aperto Marte, aut ex inſidijs hoſtem vincat, D. Auguſtinus ſuper Ioſue lib.6. quæſtio. 10. cap. Dominus 23. quæſtio. 2. Molina tomo primo, de iuſtit. tractat. 2. diſput. 111. cap. noli exiſtimare 23. quæſt. prima, Diu. Thom. 2. 2. quæſtio. 40. Franc. Curt. Iun. in l. conuentionum num. 11. ff. de pactis, id intelligens dummodo fides non frangatur, Maria. Soccin. in cap. primo, num. 5. de ſagittar. Iacob. ScKultes in quæſtio. an ſit fides ſeruanda hæretico. num. 366. & ſequent. Nihil etiam vtilius dolo iudicatur in bello, qui propterea bonus dolus vocatur, l. prima ff. de donatio. Maria. Soccin. vbi proxi. num. 6. Sunt enim furta pulcherrima belli. Xenoph. in Hypparch: Braſyd: apud Thucydidem lib. quinto, dicit, *illa belli furta, pulcherrimam conſequuntur gloriam, quibus; & hoſtes maxime decipiuntur, amici, atque ſocij plurimum iuuantur*. Po-
42 lyb. lib. nono, † & Thucydi. lib. 2. dicebat, In bellicis rebus minoris eſſe momēti quæ manifeſtè perficiuntur, quam quæ dolo fiunt, bonique Duces non Marte aperto prælium ineunt, in quo eſt commune periculum; ſed ex occulto ſemper attentant, vt integris ſuis quantum poſſunt, viribus, hoſtes interimant, vel certò intereant. Vegetius li-
43 bro 3. cap. 9. † Summaque putatur Ducum gloria, Victoriam ſine periculo comparare. Polyæn. ſtratagemm. primo, Veget. dicto capit. nono. Maximè ſi fortiores hoſtes extiterint, & magis militè inſtructi, Procop. libr. 2. Ioann. Adam: in qq. Polit. Decad. 6. quæſtio. quinta; Nam vt ait Valer. Maxim. lib. 7. cap. quarto; Sors hæc calliditatis egregia, & ab omni reprehenſione eſt procul remota. Vannozius in Animad. Politic. p. 2. num. 56. Panor. in cap. vnico, numero primo, de ſagittar.
44 † & ait Patritius de regno lib. 7. cap. 7. quod Lacedæmonij poſt victoriam aſſequutā, conſilio, & prudentia Ducis po-

potius; quam vi, & armis ſa-
crificabant Idolis,Bouem; ſed
ſi armis, ſacrificabant Gallũ,
oſtendere volentes, nobiliorẽ
rem eſſe prudentia efficere;
45 quam armis ; † Ac propte-
rea Fabio Maxim. conceſſa
fuit corona graminea totius
Italiæ; eò, quod non pugnan-
do; ſed cuſtodiendo,& conſer
uando defendit exercitum,&
Rempub. Romanam cum de-
46 core ſuo reſtituit † Et ſtrata-
gemmata à iure permiſſa
conſtat, l.nihil intereſt 26. ff.
de captiu. & poſtlim. reuerſ.
l.2.C.de commerc. & merca.
Peragitur namque diſciplina
bellica,ratione,ac robore;Ra-
tio, vim occultam; ſed robur,
47 apertam continet; † Strata-
gemmata,itaque ſunt quæ ſi-
mulata arte, & prudentia, &
ſingulari cum ſolertia , vel in
cauendo, vel opprimendo ho
ſte excogitata,& perfecta sũt
de quibus Theatrum Mundi
lib.3.volum. 7.Thucydid.lib.
5.& 8. Plutarch.in Ageſilao.
Agell.lib.12.cap. nono, Li-
pſius libro quinto Polit.c.17.
Alphonſ. Aluar. in Speculo
Summ Pont.cap.43 Alberic.
in l.prima,num.9.C.de dolo,
Syluius in hiſt.Europæ capite
48 43.& libro ſexto, Epit: † &
quod Dominus iuſſerit inſi-
dijs, & ſtratagemmatibus vti
Numer.cap.2.Iudith 20. Sa-
muel.libro primo,cap.quinto
ver.23.Danæus in Polit.Chri
ſtian.lib.7.cap.6. Alber.Gen-
til.de iure belli libr. 2. cap.3.
Vuarem.in Meditam.pro fœ-
deribus cap.2.num.59. Fra-
chetta lib.2.de Principe cap.
2.Reuſner. libro 2. Artis ſtra-
tagem. cap.quinto; Laudans
Iudith callidum conſilium,
de quo cap. octauo, & ſeqq.
quo Holofernem obtrunca-
uit, & Bethuliam à duriſſima
Aſſyriorum obſidione libera-
49 uit, † ſine quibus ſtratagem-
matibus, arma ſemper in oc-
caſum verſa fuere. Vegetius
lib.3.de re militari,cap.nono
Melchior Iunius tomo ſecun-
do,quæſt.Polit. quæſt. 75. &
77. Nam, & Cornel. Tacit:
lib.17.Annal. circa finem di-
xit, *Sapè honeſtas rerum cau-
ſas ni iudicium adhibeas, per-
nicioſi exitus conſequuntur.*
50 Prouerb.cap.20. † *Cogita-
tiones conſilijs roborantur, &
gubernaculis tractanda ſunt
bella*, id eſt,prudentia,& con-
ſilio, vt interpretatur Siman-
cas libro nono,de Republica

cap.

cap.17.num.1. Marc.Tull.de
ſenectute, ait, *Non viribus,*
vel velocitatibus, aut celerita-
te corporum, res magnæ gerun-
tur; ſed conſilio antiquorum,
51 *& ſcientia* † Galenus in lib.
de Exhortatione ad bonas ar
tes ait, quod rectum vnius
conſilium, multorum mani-
bus præualet. Madera de ex-
cellent.Hiſpan.cap.7.num.1.
52 † & Mar.Tull.1.de inuent.
dixit, quod exercitus is, cui
præpoſitus eſt ſapiens, & cal-
lidus Imperator, omnibus par
tibus commodius regitur;
quam is, qui ſtultitia, & te-
meritate alicuius adminiſtra-
53 tur.† Idque probè intellexiſ-
ſe videtur Dauid Rex,& Pro-
pheta, cum in bello, quod ei
Abſalon filius eius mouit, ſem-
per Deum præcatus fuerit, vt
intellectum Conſiliario ipſius
intimo adimeret. Magis enim
Conſilium Achitophelis, quã
arma,& artes reliquorum re-
formidabat 2.Regum cap.15
54 & 16. † Quia Conſilia
Achitophelis, tàm tempore,
quo ſeruiebat Dauid Regi;
quam Abſaloni potiùs vide-
bantur prophetiæ à Domino
reuelatæ; quã humanæ præui-
dentiæ. Barthol.Philippus de
cõſilio; & Conſiliarijs diſcur-
ſu primo, pagin: 3. Fridericus
Ceriolanus in lib.de conſilijs
& Conſilia.cap quarto, Vua-
rem.in Meditam.pro Fœder:
cap.primo,n.3.pagin. 82.vbi
55 probat, † Non tantum cor-
poris; ſed etiam ingenij viri-
bus,& promptitudine in con-
flictibus, ac bello opus eſſe.
56 † Et Xerxes magis victus
fuit conſilio Themiſtoclis,
quam armis Græciæ,& quidẽ
glorioſè, Ioſeph.lib.2. de bel-
lo Iudaico pag.166.Vuarem:
in Meditam:pro fœder. num.
113. Symanc. lib. nono de
Repub.cap.17. num.13.
57 † Hoc eſt, quod poſt Salo-
monem in ore habebat Ari-
ſtides, orat. in Regem, pruden
tia, & conſilio geri bella,
quodque Tacitus prodidit,
Plura conſilio, quàm vi per-
fici,& conſilio, & aſtu exter-
nas res moliri. Scipio Am-
miratus lib.2.diſcurſu 6.Far-
neſius de ſymulachro Reipu-
blicę libro 3.pag.87.cap.no-
no; Camerarius in meditam.
58 Hiſtor.cap 2. † cum teſte
Vegetio ars militaris, vt cœ-
teræ omnes meditatione per-
ficiantur,& intellectu, Teren-
tius in Heautontimorum.actu
quarto.

quarto, ſcena prima, *Nihil tã difficile eſt, quin quærendo inueſtigari poſſiet*, ac ratione res præſtantiores, quàm ar-
59 mis † Sertorius quoque dicebat, vt in Vita illius refert Plutarchus, ingenium plus
60 poſſe, quàm vires † Multa enim vno impetu, quæ ſuperari non poſſunt, paulatim ſuperantur. Farneſ. in Apopht. Cardin. Petri Aldobrandini, titu. quinto, cap. 12. Aegidius Roman. lib. 3. de Regim. Princip. c. 1. p. 3. vbi ait, Vt plurimum bellorum induſtriam plùs conferre ad obtinendam victoriam, quàm faciat multitudo, vel fortitudo bellantiũ. Nam qui non illuſtrantur, & euigilantur à ſomno, tubis ſanorum conſiliorum, & buccinis clarorum intellectuum, & vigilantia illorum qui peruigilant pro exercituum conſeruatione, facilè conſumentur rapidis, & furentibus ignibus, iræ, atque choleræ imprudentium, ac temerariorũ, ac timidorum hominum immodico flegmate, qui minùs cauti cenſentur. Et ſummoperè profecto miſerandum eſt, quod conſilia, vota, & artes tot illuſtrium, ac prudentum virorum, qui Catholicũ S.R.M. Veſtræ zelum iuuare ſuſpirarunt, tam longo armorum interuallo, nil dignius, in ſtatibus Belgicis effecerint; Nec etiam Principes qui in bello ſibi præſtò fuerunt exquiſito illorum ingeniorum acumine, ad cognoſcendum euiſcerandumq; cautelas, occulta diſſinia, & machinas inimicorum, ad quærendum modos, & artificia quibus vincantur hi procul dubio fœliciores ſucceſſus obtinebunt, victoriaſque conſequentur, vt obtinuere tam in ſeditionibus ſedandis quàm rebellionibus comprimendis qui robori, ac viribus coniunxere ſapientiã:
61 † nam vt ait Conradus Brunus tracta. de ſeditioſis, lib. 6. cap. 6. nu. 13. Ad remouendas ſeditionum cauſas inſtrumentales vim, & fraudem his remedijs vtendum eſt. Primũ vt vim vi propulſemus, Secundo, vt artem arte deludamus.
62 † Etenim prudentis Irenarchæ officium eſt, quòd Lyſander de bono duce dicebat, vt in eius vita Plutarch. refert, & Paul. Manut. in adagijs, col. 281. vt quo leonina pellis non attigit eò aſſuta vul-

vulpina contendat. Idem Plu
tarch. tomo primo, moral.in
Apophtegm.Lyſandri.Geor-
gius Pagliar. obſeruatio.270
in Cornel. Tacitum irridere
enim ſolitus erat Lyſander
illos qui velut ab Hercule
prognati bellum apertis viri-
bus,citraque dolum gerendũ
eſſe cenſebant, cum ipſe ma-
gis exiſtimaret boni Ducis
officium eſſe, leoninam pellẽ
vulpina ſupplere quod quidẽ
propemodum indicat Maro
63 cum ait, libro ſecundo, Ae-
neid.

. . . . . *Dolus an virtus quis in hoſte requirat?*

quod Adagium refertur à Ze-
nodoto, & illi adfine eſt. qđ
Carbo dixiſſe memoratur a-
pud Plutarchum in vita Syl-
læ,qui cum non ſolum Marte
aperto,ſed dolis bellum gere-
ret dixit. Quod bellum ge-
rens cum vulpe,& Leone (v-
trumque enim habitabat in
animo Syllæ) à vulpe vehe-
mentius angeretur.
64 † Quare non ſine ratione
gloriabatur Tiberius Impe-
rator ſcribens Germanico a-
pud Cornel.Taci.lib.2.anna-
lium ſcilicet ſe plura conſilijs
quàm telis,& manibus geſſiſ-
ſe,Georg.Pagliar.obſerua.ad
eum 599. libro quinto; nam
vt dicitur Prouerb. cap. 24.
*cum diſpoſitione initur bellũ,
& erit ſalus vbi multa conſi-*
65 *lia*; † dicebatque Polybius
libro primo Hiſtor. vnicum
rectum conſilium magnam
militum manum vincere, &
Philipp.Comin.libro 1. com-
ment. ait; *Multum hercle
poſitum eſt ſæpè in vnius ho-
minis virtute,modo fidem, &
authoritatẽ obtineat*. Tacitus
que.lib.12. annal.ait, in ſum-
ma fortuna plæraque auſpi-
cijs quã telis, & manibus ge-
ri.Valer.Flacc.lib.4.Argona-
ut.dicens,

*Non ſolum viribus æquum credere.
Sed ſæpè acri potior prudentia dextra.*

Suntq; de hoc plenæ om-
nium ætatum, & temporum
66 hiſtoriæ † Philippus enim
Macedonũ Rex negotij plus
ha-

habuit cum vno Demoſthene quam cum vniuerſa Græcia, vt oſtendunt illius orationes in Philippum, & obſeruat Henricus Farneſius in Apophtheg. Cardin. Petri Aldobrandin. titul. quinto, capite 19.

67 † Sic etiam Agamemnon Rex dicere ſolebat, quod facilè Troiam cœpiſſet, ſi in exercitu eius habuiſſet decē viros, tam ſapientes, vt Neſtor, & Vliſſes, quorum ſapientiam concelebrat Plutarchus in libro de Homero tomo primo, Moral. Cicero in Catone Maiori, vbi ait, *Dux ille Græciæ nunquam optat, vt Aiacis ſimiles decem habeat; ſed vt Neſtoris, quod ſi accideret, non dubitat, quin Troia ſit breui peritura* †

68 & apud Homerũ lib. 2. Iliad. introducitur Agamemnon Neſtorem alloquẽs his verbis:

Certè, inquit, *venerande ſenex te plurima linguæ*
Gratia commendat, prudenti pectore cunctos
Haud dubiè Graios ſuperas, vinciſq; loquendo
Atque vtinam tales mihi Dij bis quinque dediſſent
Nempè breui noſtris manibus caperentur, & alto
Pergama conciderent à culmine.

Symanc. lib. 9. de Repub. cap. 17. num. 9. & 10. Madera de excellentijs Hiſpaniæ capit. 7 num. 1. Pagliar. obſeruat. 201 ad Tacitum, Vuarem. in meditam. pro fœderibus numer. 114. cap. 1.

69 † Hinc meritò aſſerit Ioann. Magnus libr. 4. Hiſtor. Gothicæ c. 20. Quod quamuis multa ad rem bellicam ſint neceſſaria, nihil tamen, ac conſilium valere putandum eſt. Procopius lib. 2. de bello Perſico.

70 † Et ex Euripide ait Lipſius lib. 3. ciuil. doctr. cap. primo, quod mens vna ſapiens plurium vincit manus. Et Saluſtius in Catilin. ait, *Periculo, atque negotijs compertum eſt ingenium in bello plurimũ poſſe.* Et Cæſar libr. 1. comment. de bello ciuili ait, Non minus eſſe Imperatoris conſilio ſuperare, quam gladio. Iuſtus Lipſius lib. 5. Polit. c. 16.

71

71 † D. Henricus III. Rex Caſtellæ, vt refertur à Gariuai libro 15. cap.4.dicere ſolitus erat, Plus conferre Principibus conſilia ſapientium, quã arma animoſorum; Quia illuſtriores res intellectu fiunt; quàm armis. Vndè frequenter ſolebat referre illud Marci Tullij lib.1.offic.quod non minus vtile fuit Athenis Solonis conſilium; quam Themiſtoclis Victoria. Saluſtius quoque in principio Catilinar: affirmat, quod non ſolum conſilia vtilia ſunt,& deſeruiunt ad conſeruationem pacis; ſed etiam multum iuuant ad obtinendam victoriam in bello. Bartholomæus Philippus diſcurſu 3. de conſilio, & Conſiliar. num. 3. & diſcurſu 6.num.4. & Ducem debere magis conſilio, quàm armis hoſtem ſuperare. Madera de excellent.Hiſpan.capit.7. num. 1.& M.Mantua. lib. primo, Polymathiæ c.11.

72 † Homerus quoque finxit Vulcanum cum claudus eſſet cœpiſſe, & illaqueaſſe Martẽ fortem, ac potentem armis, ſolo aſtu, & ingenio. Et Sapiens ait,iuſtum eſſe aliquando pugnare dolis,& aſtutia, præſertim in bello iuſto, & cõtra eos qui aperto Marte

73 vinci non poſſunt † Non modica,aut leuis profectò ignominiæ nota nobis inureretur, ſi virtus Hiſpanica, aſtutijs Belgicis circũuenta vinceretur; vel ſi eiuſcè vires, & arma,experientia,& regulæ militares Ducum, ac militum Hiſpanorum ab iniquis rebellium vnionibus illuſæ, dũ ſe ſe oppreſſos nullumque ſubterfugij locum inuenire poſſe cernunt,diſſimulatam arte,externamque pacem afferant,vt nouas inde vires ſibi comparare queant; Quibus artibus multoties S.R.V. Maieſtatem, fideleſque ſuos vaſallos, in diuerſis partibus debitam, partamq; quaſi Victoriam tollentes deceperũt, & generale,peſſimumque illud odium quod aduerſus nomen Hiſpanicum conceperunt falſis blandimentorum illecebris ſub eiuſmodi pacis petitione euomerunt, affirmantes diffidentiam quampiam in pectore S.R.M. Veſtræ generatam eſſe, defectumque exercitus ſui,fortiorumque quorundam Ducum, qui in dictis ſtatibus veluti

oues

oues occiſionis mactati fuere; idque eam ſolummodo ob cauſam, quod excellens, præclarumque eorum conſilium, tanquam principalis, & præcipua radix euentuum fœlicium, non fuerit admiſſum. Et licet nihil horum prudentiæ S.R.V. Maieſtatis abſconditum fuerit, quæ iiſdem, cunctis q̃ ferè benignitatis, & gratiarum generibus gratificari ſtuduit propter occulta eius iudicia; nihilominus tamen ob illorum innatam ingratitudinem parum, aut nihil feciſſe experimur; Nam etſi ad pugnandum numero inferiores ſint, ad aſtus, & inſidias recurrunt, vt victoria potiantur, nec etiam deſunt eis laByrinthi, retiaque noua quibus fallant omne humanæ ſapientiæ genus, & ipſiuſmet Lyncis oculos obnubilent, & obtenebrent.

SVMMARIVM.

1 *Vtilitas euidens eſſe debet, vt contra antiquam obſeruãtiam quid fiat.*

2 *Mutatio conſuetudinis etſi adiuuet vtilitate, nouitate perturbat.*

3 *Remedia noua non ſunt in morbis tentanda, ſi veteribus poteſt ſuccurri.*

4 *Sanitatem nil æquè impedit, quàm remediorum crebra mutatio.*

5 *Humanæ naturæ eſt conſueta diligere, & à nouitatibus abhorrere.*

6 *Prudentiæ eſt abſtinere à nouitatibus in omni regimine.*

7 *Diſcedere à norma, & regulis antiquis, periculoſum eſt.*

8 *Inexpectata plus aggrauant, & nouitas adijcit calamitatibus pondus.*

9 *Vtilitas euidens debet eſſe in rebus nouis conſtituendis.*

10 *Paciſci non licet contra libertatem Eccleſiæ, nec in præiudicium tertij.*

11 *Pactum vnius non debet alteri damnum afferre.*

12 *Alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri.*

13 *Priuilegia Eccleſiaſtica firma permanere debent.*

14 *Valentiniano Imperatori quę damna euenerint; quia nõ exe-*

exequutus fuit edicta cõtra Arrianos.

15 *Valenti, Imperatori Arrianorum fautori excidium prædixit Iſaacius.*

16 *Vaſalli deteriores fiunt ob libertatem conſcientiæ.*

17 *Eleazarus potius mori voluit, quam legem tranſgredi.*

18 *Licentia eſt impudentiæ mater.*

19 *Licentia maxima difficiliter moderatur cupiditatibus.*

20 *Licentia fiunt homines deteriores.*

21 *Facultas pro libito faciendi periculoſa.*

22 *Libertas erroris eſt peſſima.*

23 *Præpoſiti ſpirituales, & ſeculares curare debent ne ſubditi corruptelam quam libertatem dicunt, ſortiãtur.*

ARGVMENTVM.

Antiqua ſequenda, & nouitates reijciendæ ſunt, & in pacis tractatibus, religioni, & Eccleſiæ non præiudicandum, nec conſcientiæ libertas permittenda, & de damnis libertatis vaſallorum.

CONSIDERATIO XII.

HIC perſpicacius quilibet conſiderare debet quod pax quæ ſuperioribus tẽporibus, cum tot nouis, & inuſitatis clauſulis contra iuſtam, & veram conſuetudinis rectitudinem, & etiam contra S.R.V. Maieſtatis, & omnium Prædeceſſorum amplitudinem ſtabilita fuit, † ſecum habere debebat vtilitatis cuiuſdam euidentiam, vt ait Vlpianus in l.2.ff. de conſt.Principũ, Plato Dialogo 4. de legibus, & in libro ciuili, ſiue de regno, Ariſt.lib.2.Polit. cap.6. & libr.quinto,Ethic.cap.decimo, 1

2 † Beatus itẽ Auguſt.epiſt:118 vbi ait,Ipſa mutatio cõſuetudinis,etiam quæ adiuuat vtilitate, nouitate perturbat;

3 † Nec in morbis ſunt tentanda noua remedia, ſi malo ſuccurri veteribus poſſit. Simãc.

Q lib.

Digitized by Google

na prorſus excindere, atque adeò, nec nomina noua, aut aliud quid ex quo oriri diffi-
9 dia poſſint, permittere. † Et ideò I.C. in d.l. in rebus, ff. de conſtitut. Principum ait; *In rebus nouis conſtituendis, euidens eſſe vtilitas debet, vt recedatur ab eo iure, quod diu æquum viſum eſt*. Bartholom: Philipp. tract. de conſilio, & Conſiliar. diſcurſu 13. num. 10. præſertim, abſque perſpicua vtilitate. Reſtringere autem, imò extinguere authoritatem Monarchiæ regiæ tam præclaræ, ſimilibus pactis, in quibus non ſolum non eſt vtilitas, aut gloria; ſed euidens etiam detrimentum, ac dedecus illius, & Ec-
10 cleſiæ, indecens eſt, † contra cuius libertatem nullus poteſt facere, vel inire pacta, l. priuilegia, C. de Sacroſanctis Eccleſ: imò, nec contra vnius hoīs, vt conſtituit Imperator Tit. Antoninus, relatus à Vlpiano in l. Imperator. ff. de ſtatu hominum, l. cum falſa, l. cum teſtamentum, C. de iuris, & facti ignor. l. ſi in nomine, ff. de verborum obligatio. l. tranſactione, C. de tranſact. l. interrogatam, C. de liberali cauſa. Connan. li. 2. commenta. iuris ciuilis cap. quarto, num. 2. Guido Pap. deciſ. 315 Caſſaneus conſ. 64. num. 31.
11 † Quia factum vnius non debet alterius iuri præiudicare, l. quidam ita 25. ff. ad Senatuſconſult. Trebell. ibi *ne factum cuiuſdam alteri damnū inferat* l. 1. ff. de alienat. Iud. mutan. cauſa facta, l. electio,
12 §. fin. ff. de noxalib. actio. † & quia alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, l. non debet ff. de regulis iuris, l. ſi quis, C. de inoff. teſta. l. ſoluendo, ff. de negot. geſtis, Martin. Vran. in cap. 1. nu. 2.
13 de iureiur. † Nec priuilegia Eccleſiaſtica quæ firma, & illibata permanere debēt, d. l. priuilegia, cap. placuit 16. q. quarta, ſunt violanda, aut ſub conniuentia, aut diſſimulatione paruipendenda, Aut. Caſſa, & irrita, C. de ſacroſanct. Eccleſ. leg. quid de Donatiſtis 40. titulo quinto, libr. 16. C. Theodoſiani, lege cuncta priuilegia 15. tit. 8. eodem libro.

14 † Hanc diſſimulationem habuit Valentinianus quoque II. Imperator in non exequendis iuſtis ſuis edictis

Q 2 con-

contra Arrianos, aditum tribuens alteri edicto, quod aduerſus Catholicos fecit iniuſta eius mater Iuſtina, quod ipſum periculo expoſuit perdendi imperium, cum non credidiſſet, Maximo, quamuis Tyranno, qui prædixerat ei, quod ſi cum Hæreticis diſſimularet, & aliam religionem, quàm Catholicam introduci conniueret, à Deo puniretur, ſuadendo, vt bellũ quod contra Eccleſias agebatur, diſſolueretur, nec tam turpiter pietatem paternam amitteret, adijciendoque minas belli, cum exercitu Mediolanum vſque, vbi tunc degebat, qui propter inuaſionem eius in Illyrium aufugere coactus fuit, perſpectum poſtea habens, & experientia videns, quantas aduerſitates ob acceptum matris conſilium ſuſtineret. Nam licet opera Theodoſij, Maximo occiſo reſtitutus tandem imperio Eugenij Tyranni, relictis ſcholis, in quibus latinarum literarum profeſſor erat, in palatio militabat, eratque Imperatoris Antigraphæus occiditur, vt recenſet Hiſtoria tripartita libro nono, capite vigeſimo, 21. & 45.

15 † Similiter de Valente Imperatore eius filio refert Zonaras to. 3. Anna. pag. 27: Quod cum eſſet Arrianorum defenſor, & aſſenſor, & Orthodoxos perſequeretur, & in vxoris Domninæ gratiam eoſdem multis malis afficeret. Magnus Pater Iſaacius exitium ei prædicebat, dicens, *Redde Imperator Orthodoxis Eccleſias, & ſcito te Victorem rediturum*, (proficiſcebatur tunc contra Scythas, qui prouincias Thraciam, & Macedoniam incurſabant.) *Sin contra Deum militaris inde non reuerteris*. Quibus commotus homo impius cuſtodiri iubet virum ſanctum donec redierit; tùm ille, ſi redieris, inquit, non loquutus eſt per me Deus, Congreſſus autem circa Thraciam cum Scythis, turpiter ſuccubuit, & in fuga domum quandam ingreſſus in aceruo palearum ſe abdidit, in qua cũ Scythæ poſt victoriam prædas è Prouincia agerent, villaſq; incenderent, & ipſe conflagrauit. Cuius interitum S. Iſaacius in carcere per ſpiritum cognouit, ijs qui aderãt, dicens,

Va-

Valentem iam incendio perire,& annotato die compertum fuit,Virum Sanctum non erraſſe.

16 † Demùm quia naturale eſt, Vaſallos ob conſcientiæ libertatem deteriores effici, ac propterea libertas illa nunquam illis concedi, ac permitti debet, vt probat Iuſtus Lipſius in libro de vna religione aduerſus Dialogiſtam;

17 † Exemplo ſit Eleazarus ſummus Sacerdos Machab. cap. 2. qui potius mori voluit,quã ficte cibum vetitum manducare, & occaſionem tribuere ignorantibus rumpendi legẽ paternam illius exemplũm ſequendo,vt memorat Georgius Pagliar. obſeru. 399. ad Corn. Tacitum. Conſimiliter Antiocho iubente, vt Iudæi omnes legem eius ſequerentur, ſuamque à Deo acceptã desererent,reſpondit Mathathias: *Non obtemperabimus, vt tranſgrediamur noſtram religionem* 1.Machab. cap.2.

18 † Nec alienum eſt quod ait Plato de legibus dialog. 3. Quod licentia eſt mater impudentiæ.Idem de Republic. dialogo 8. Licentia vbi eſt, ibi nimirum quiſque propriã vitæ ſuæ formam conſtituit,

19 prout cuique placuerit † Et Herodianus libr. 1. memorat M.Antoninum verum dicere ſolitum; Difficile eſſe in maxima licentia moderari ſibi, & cupiditatibus quaſi frenum imponere. Claudianus de 4.Honorij Auguſti conſulatu dicens:

. . . . proclivior vſus
In peiora datur ſuadetque licentia luxum.

20 † Et ſalua pace grauis,& serioſæ materiæ: Terent.in Heaut. dicebat actu 3. ſcena 1.

Nam deteriores omnes ſumus licentia.
Quodcunque inciderit in mentem,volet; neq; id
Putabit prauum,an rectum, quod petet fiet.

Idem in Adelphis Actu 3. Scena 4.

. . . . . verum nimia illac licentia
Profectò euadet in aliquod magnum malum.

Schen. in Saulo dicebat:

Quapropter vobis, quotquot res curatis publicas
Quibus maiorum decreta, & populi curæ eſt ſalus
Summis eſt enitendum viribus, ne latiùs
Per Vrbem veſtram, viroſque execranda
Iſthæc ſerpat lues.
Sed vt ante eatis dum tempus datur, priuſquam
Horum ſcelera, & blanditiæ confictæ dolis
Plures in erroris ſui commercium
Pelliceant.

Maſtix Fallitorum Daniel Sauter: cap.44. ſapienterque Ariſt.lib. 6.Polit:cap.4.rationem eiuſce reddit, dicens;
21 † Nam poteſtas faciendi qđ quiſque velit non ſatis eſt, quod in quoquo eſt malo cõtinendo, ac ſi diceret, facultatem faciendi pro libitu voluntatis, non poſſe reprimere, & continere malitiam in hominibus radicatam. Bonifacius Vannoz. volum. 2. Animaduerſ. Politic. num. 1374. di-
22 cens, † Quod peior mundi libertas eſt, libertas erroris,
23 ac ad libitum viuere; † Quarè Petrus Gregorius libr. 21. de Repub. cap. 1. num. 7. ait, Spirituales, & ſeculares Præpoſitos, ſollicitè curare debere, ne eò Reſpublica, aut ſubditi deueniant, vt eam corruptelam, quam libertatem dicunt, ſibi arrogent, vt ſibi ex arbitrio, quæ velint, licere operentur. Hoc enim modo ſequitur, præcluſio ſpirituum viuificantium, dum mali ita bonos ſuperant, vt nullus viuus, vel efficax ſpiritus regiminis permeare poſſit ad mẽbra,

Digitized by Google

bra, vndè neceſſario deſtruuntur Dominationes, cum ſubditi deficiant: malum certè hoc in Repub: vt Apoplexia in corpore Phyſico vix vnquam curatur; ſed in propinquo eſſe interitum admonet.

SVMMARIVM.

1 *Principum facta multum differunt à factis priuatorum.*

2 *Laudes qui meretur maximas qualiter in admiratione ſit.*

3 *Moyſes ſolus à Deo leges duabus tabulis ſcriptas accepit.*

4 *Lycurgus leges ſuas ab Oraculo Apollinis reuelatas fingebat.*

5 *Pub. Romanus, quarè in exiſtimatione habitus ſuperſtitione conficta.*

6 *Numa Pompilius leges ſuas communicatas ſibi fuiſſe à Dea Aegeria. fingebat.*

7 *Minos leges Cretenſibus traditas à Ioue accepiſſe finxit.*

8 *Q. Sertorius à ceruа alba quã ſecum adducebat admoneri prædicabat quæ agenda, & quæ vitanda forent.*

9 *P. Scipio Iouem Capitolinum conſulere fingebat, quando in Senatum ibat.*

10 *Seleucus ſub Minerua nomine habitus prudentiſſimus Locrenſium Legislator.*

11 *Pax cum inimicis, & Rebellibus fieri debet ſalua Regis authoritate.*

12 *Verba, & ſcripta maiorem vim habent, quàm ſimplicia facta.*

13 *Scriptura inuenta eſt ad perpetuitatis memoriam.*

14 *Alcibiades quare violauerit pacem inter Athenienſes, & Lacedæmonios.*

15 *Romani, qualiter ſe habuerint contra ſuperbiam Etruſcorum, & Vmbrorum.*

16 *Conſiliarij Regum cautiſſimi debent eſſe in conditionibus pacis.*

17 *Fides in omnibus, maximè in Principibus vigere debet.*

18 *Principis ſimplex verbum tantũ valere debet, quantũ Iuſiurandum Priuati.*

19 *Spes nulla firmior, quam in bonorum Principum ſponſione.*

20 *Fides eſt fundamentum iuſtitiæ.*

21 *Homini diuinitus datum eſt, benefacere, & veritatem ſequi.*

22 *Veritas generoſa eſt; mendacium illiberale.*

23 *Reges, & Principes ſunt tanquam Dŷ in terris.*

24 *Boni Principis imperium graue non eſt.*

25 *Principes ſunt Dei Vicarŷ in terris.*

26 *Principes capita ſunt regnorum ſuorum.*

27 *Principes ſunt publici parentes.*

28 *Regis verba, & ſapientum quam vim habeant.*

29 *Pauper ſanus, & fortis, melior eſt diuite imbecillo.*

30 *Fraudulentus lucrum amittet.*

31 *Regimen deſtruitur ſi fides amittitur.*

32 *Princeps conſeruans authoritatem diues cenſetur, & pauper ſi eandem amiſerit.*

33 *Mendacŷ verba abominabilia ſunt Deo, & hominibus.*

34 *Veritas eſt ſicut negotiatio lucroſa.*

35 *Principis actus ab omni malitia debet eſſe alienus.*

36 *Fides eſt ſanctiſſimum humani pectoris bonum.*

37 *Principi conuenit, vt reputetur veridicus.*

38 *Princeps qui fidem regiam ſeruat, omnium corda ſibi deuincit.*

39 *Veritatis labium firmum erit in perpetuum.*

40 *Fide ſublata nil ſupereſt homini laude dignum.*

41 *Pactis violatis tollitur inter homines commertiorum vſus.*

42 *Amurathis Conſilium Mahomethi filio de fide ſeruanda.*

43 *Fidei ſeruandæ magna neceſſitas eſt inter mortales.*

44 *Principis promiſſiones firmitatem propè diuinam habere debent.*

45 *Fides ſeruari debet inuiolata etiam ſuſpitione.*

46 *Fides pro Numine colebatur apud* Romanos.

47 *Veritas omnibus rebus prævalet.*

48 *Iuſtitia diſtributiua tribuit* vni-

vnicuique quod ſuum eſt.

49 *Ariſtoteles Alexandrum monebat, vt fidem ſeruaret.*

50 *Graue eſt fidem fallere.*

51 *Regna, & Ciuitates conſeruantur, ſi regantur à ſenibus, & à iuuenibus defendantur.*

52 *Regis tribunalia, & Miniſtri fidem ſeruare debent illius nomine præſtitam.*

53 *Fidem frangere perfidum, & nefarium eſt.*

54 *Fides, quas excellentias habeat, recenſetur.*

ARGVMENTVM.

Principum facta diuerſa à priuatorum actionibus, & qualiter conueniat illos religioſos eſſe, & fidem ſeruare, & quid repræſentent in terris, quãtumque conferat eſſe veritatis amatores, & abhorrere mendacia.

CONSIDERATIO XIII.

1 Conſideret hic † Conſiliarius neceſſe eſt, q̃ Principum facta, priuatorũ greſſibus nequaquam procedere debent, ſicut in Principibus magis conſpicitur, & illuſtrior eſt Dei potentia, quã in hominibus priuatis, atque plebeis, vt obſeruat Philipp. Cominæus lib. 10. commenta. cum hi à paucis agnoſcantur ſi boni, aut mali sũt, q̃a famæ eorundẽ, ac fortunæ coæquales ſunt, è contra verò magnanimi alicuius Regis, quæ per famam coram omnium oculis reſplendent, veluti norma, & ſpeculum vbique publica fiunt, & ſecundũ illorum apparentiam ab omnibus dijudicantur, & quæ priuatis alioquin licerent ea pleraque non licent Principi Bald. in l. Imperatorem 91. in fine, ff. de hæred. inſtituen. Andre. ab Exea tract. de pactis num. 454. verſ. *& pleraque ſunt*. Frideric. PrucKman. in tract. de regalibus membro 2. cap.

Digitized by Google

cap.4.effectu 1.nu. 14. Iacobus ScKultes in quæſt. An Rex Chriſtianus, ac Catholicus ſeruare teneatur fidem datam hæretico.num. 164.

Quocircà illa velut ipſe etiã Principum animus, cum occultis quibuſdam reſpectibus ita prælucere aliorumque geſta anteire debet, vt aliorum animos ſemper relinquat cum admirationis quodam genere ſuſpenſos; ita, vt poſtmodum ſingulàri cum omniũ opinione, magnitudinis, prudentiæ, grauitatis, ac temperantiæ, illius admiratio tam in ſubditorum; quàm in aliorum etiam cordibus genere-
2 tur; † quemadmodum Demoſthenes in oratione amatoria dicebat. *Oportet autem eum, qui maximas laudes mereatur, & Dijs charum videri, & hominibus, partim propter ſemetipſum, partim propter fortunam admirationi*
3 *eſſe*. † Et vt Moyſen prætercam qui ſolus à Deo Optim: Maxim. leges duabus tabulis ſcriptas accepit. Exod.capite 20.Deuteron. cap. 5. Leuit. 26.Pſalm.80.& 96. Ioſephus lib.3. Antiquit.Iudaic. & lib. 2. contra Appionem, Anton. Auguſt.in lib. de legibus capit.2.
4 † Hoc idem Lycurgus faciebat qui ad conſtituendum, & ſtabiliendum leges ſuas in Republic. Spartana affirmabat illas ſibi ab Oraculo Apollinis reuelatas eſſe, cuius Deitati referebat principium,& cauſam intentionis ſuæ. Herodotus libro primo, Plutarchus in vita Lycurgi. Poliænus in lib.1.Stratagemmat.Petrus Gregor.de Republica lib.13.cap.11.num.11. Vbi ex Polybio lib.10. ſimile de Publio Romano recen-
5 ſet dicens; † Neque putandũ eſt ſic Lycurgum fuiſſe ſuperſtitioſum, vt in omnibus Pythiæ obſecundans, Lacedæmoniorum Rempub. inſtituerit; Neque Publium ſomnijs, & diuinationibus notum tantum, acquiſiuiſſe Patriæ potentatum; ſed quoniam vterque multos viderat mortalium,nec paradoxa facilè cõplecti,nec res graues,ac periculoſas ſine ſpe Dei aggredi. Ideò vt Lycurgus perpetuò quidem conſilijs ſuis, famam ex Pythia contractam adhibens, reddebat illa, & acceptiora, & certiora,quæ ſtatue

bat

bat ſic,& Publius.

6 † Idem faciebat Numa Pompilius, vt ſibi,ſuiſque legibus Populum obſtringeret volens videri ſibi cum Dea Aegeria congreſſus eſſe nocturnos, eiuſque monita accepta Dijs immortalibus ſacra inſtituere, vt ſcribunt Plutarchus in Numa,Tit.Liuius lib. primo, Decad.1. Chriſtophorus Chericus in coronide Centuriæ quæſt.Politic. cap.3. Dionyſ. Halicarnaſ. lib.1. Antiq.Roman.Valer.Maxim.lib.1.c.2. Polyænus lib.8.Stratagemm:

7 Vbi † in hoc, & Minoem, & Lycurgũ eum æmulatos ait. Nam vt inquit ex his alius à Ioue,alter ab Apolline ſe didiciſſe leges profitentes,alter Cretenſibus,alter Laconibus vt his vterentur perſuaſit. Plato in Minoe. Valer. Max. dicto capite ſecundo. Chriſtoph.Chericus dicto capit.3 Petrus Gregor.vbi ſupra numer. 10. 13. & ſeq. aſſerens;

8 † Quod Q.Sertorius Ceruam trahebat albam, per aſperos Luſitaniæ colles,ab ea ſe,quę nam, aut agenda,aut vitanda eſſent prædicabat admoneri. Gellius lib.15. cap.22. Valerius Maxim. vbi proximè Iuſtus Lipſius in notis ad lib. 1

9 Politic.cap.3.† vbi memorat qualiter P.Scipio Iouem in Capitolio conſulere finxiſſet. Patritius li.2. de Regno cap.

10 16. † Zaleucus etiam ſub nomine Mineruæ habitus prudentiſſimus Legislator apud Locrẽſes fuit,vt ait Aelian:li. 2.de varia hiſtoria.Cicero li. 2. de legibus, & Suidas Zamolxis Gætis à Dea Veſta. Mercurius Trimegyſtus Aegyptijs, Athenienſibus Solõ cuius mentionẽ facit F.Paulus Arrighius in libro de bonitate Principis cap.22. §.8. Idemque fecere alij excellẽtes viri,qui vt ait Plutarchus in vita Numæ, cum aſſequuti fuiſſent iudiciorum, ac mentium ſuarum acumine, modũ conſeruandi in tranquillitate Rempub. eundem ad populũ referebant,non ordinaria;ſed exquiſita quadam ceremonia, affirmantes illũ à Cœlo perueniſſe. Idem quoque multoties eueniebat in Legumlatoribus, & Ducibus generalibus exercituum; Qui cum leges aliquæ promulgandæ ab illis eſſent,aut in bello conſerere manus ſtatuebant, ac dum victoria magis

gis

gis dubia illis videbatur, reuelationem fœlicis euentus habuiſſe fingebant, quã ratione militum animos in admirationem trahebant, vt audaciores; maioriq; cum promptitudine hoſtes inuaderent, victoriamq; ſibi ſub ſpe certa pollicerentur latè Vinc. Gramigna lib. 2. de regim. regni cap. 7.

11 † Conſiderandum quin etiã eſt, omneſque in partes enitendum, vt in pacis conditionibus quæ cum inimicis, ac Rebellibus pangenda eſt, authoritas, & magnitudo omninò conſeruetur, velut in reliquis motibus, & ſignis quibus aduerſarijs ſuis metum incutere intendit; imò magis poſteaquã ſcripta ſunt, cũ maiorem vim habeant ver-

12 ba; † quàm facta quæ poſtquam fuerint, eorundem memoria faciliter obliuioni ſubijcitur, l. ſi alij in fine, ff. de vſuf. legat. Inſuper etiam Sapiens ille Rex Alphonſus in l. 3. in fine tit. 9. partita 7. facit l. contrahitur ff. de pigno-

13 ribus; † Vnde Caſſiodorus dicebat lib. 11. variar. cap. 38. *Eſt ſcriptura humanorum actuum, ſeruans fidele teſtimonium, præteritorũ loquax, obliuionis inimica; Nam memoria noſtra etſi cauſas retinet; verba tamen commutat: Illic autem ſecurè reponitur, quod ſemper æqualiter reperiatur*; Ann. Robert. lib. 4. rerum iudicatar. cap. 14. Et Cicero in orat. pro Sylla, ait, qđ literæ poſteritatis cauſa repertæ ſunt, vt obliuioni poſſint eſſe ſubſidio. Nam exẽpla omnia iacerent in tenebris; niſi literarum lumen accederet, vt idem Cicero ait in oratione pro Archia. Iuſt. Lipſius lib. 1. ciuil. doctr. cap. nono.

14 † Fortior autem ratio eſt, quam reperit Alcibiades ad violandam pacẽ inter Athenienſes, & Lacedæmonios contractam, Nam in eiuſce capitulis Athenarum dignitas tam turpiter obliuioni tradita fuerat, vt in eis ſcriptum fuerit, quod Lacedæmonij fœdus cum ciuibus Beotiæ inire poſſent, & Corinthij quoque inconſultis Athenienſibus, & abſque eorundem conſenſu; nec tamen è contra Athenienſes id facere poſſent, abſque expreſſa Lacedæmoniorum voluntate; ac

pro-

propterea Athenienſes cum ſe ita circumuentos eſſe viderent, punctumque verborũ altius conſiderarent, pacem ruperunt.

15 † Inſolentia autem, ſuperbaq; illa verba quibus Etruſci, & Vmbri nomen Romanum tam paruipendebant, dicentes, quod animis, audaciaque flagrarent armorum viribus Romam ingredi; adeò commouerunt animum Fabij Maximi, vt omnibus quibus potuit modis, Romanorũ militum animos, contra Rebelles illos ſubditos accenderit, vt furioſo quodam impetu in illos irruerint, vindictãque de tam odioſa verborum elatione promeritam ſumpſerint, clamantes, Rebelles arma relinquite. Quinimò eodemmet etiam die indignum duxerunt Romani, cum eis manus conſerere, imò per medias illorum cohortes, & caſtra permearunt, ſoliſque brachiorum tantum viribus, hoſtes armatos, militariaque illorum inſignia impunè abſtulerunt, non aliã ob cauſam, quam vt tumida inflataque eorum verba, actis, & factis ſeueritatis quodammodo reprimerent, ac vindicarent, vt narrat Titus Liuius lib. 9. hiſtor. ab Vrbe condita.

16 † Idcircò, vt alij Reges, ac Principes ſimilibus animaduerſionibus vaſallos, ac Rebelles doment, ac refrenent, magnoperè conſiderandum eſt Conſiliarijs prudentibus, & Catholicis primoribus, quòd nullis in rebus cautiores eſſe debeant, quàm in pactis, eorumque conditionibus ferendis, & non ſolùm cum ſubditis; ſed cum alijs etiam inimicis, ne quando ob improuidentiam, & incuriam illorũ, eadem violare, & irrita reddere, neceſſarium ſit: imò altiſſimo conſideretur animo antequam aliquid promittatur, id præterea, vt quod promittendum fuerit regulis, ac præceptis Catholicæ Eccleſiæ conſonum ſit, vt cum authoritate Regis inuiolabiliter poſtea obſeruari queat: Quia in hoc plurimum conſiſtit maiorum imperiorum diuturnitas, & conſeruatio: & vicè verſa, Rerumpublicarum perditio, & inuerſio, diffidentia Vaſallorum, & inimicorum illuſio, & poſtremò confœde-

ra-

ratorum amicorum animus
17 pendens, ac dubius. † In omnibus quippè bonis viris fides, & veritas magnoperè laudatur, & æſtimatur, multò magis in Regibus, & Principibus, ſpecioſum hoc veritatis, & fidei exemplum coruſcare decet, ſemoto omni verborum fuco, vt tradit l. 3. tit. 4. par. 2. refert Anton. Panormita. lib. 1. de dictis, & geſtis Alphonſi Apopht. 58. Petrus Gregorius lib. 8. de Republic. cap. 8. num. 1. Sebaſtia. Guazzinus tracta. de tregua, par. 2 quæſtio. prima, §. 2. num. 4. 9, & ſequ. P. Aerod. lib. primo. rer. iudic. tit. 3. capite primo, & ſecundo. Quod Rex ipſe
18 † ſemper hoc in ore habuiſſe ſolebat, tantum ad fidem valere debere vnicum Principis verbum; quàm priuatorum iuſiurandum, vt ex Iſocratis ſententia in orat. ad Nicoclem tradit Andreas ab Exea in tract. de pactis num. 452. fallen. 42. Iacob. ScKultes, in quæſt. an Rex Catholicus debeat fidem datam hęretico ſeruare num. 191. & ſequ. Anton. Theſſau. deciſio. Pedemont. 47. num. 11. Ioannes Botero. lib. primo, dictorum memorabilium pagi. 31. de verbo *Principis*, vbi etiam refert quod quando Rex Frãciæ Franciſcus I. in ſuo regno recepit hoſpitio Carolum V. Imperatorem honorando ipſum magnificentia vtrique conuenienti, cum aliqui laudarent eidem Regi fidem illius, ipſam magnopere extollentes, reſpondit, quod vbi promiſſio, & fides parum valere debuiſſent inter alios homines, conueniens erat quod firma, & immutabilis foret, inter Principes, nam cum ipſorum poteſtas libera, & abſoluta eſſet, nec legibus, aut tribunalibus adſtricta, nõ poſſet cum illis tractari, ſi vacillaſſet fundamentum verbi, & fidei ipſorum.

Veritas enim licet omnibus conueniat; Principum tamen debet præcipuum eſſe ornamentum. Vnde Symach.
19 Epiſt. 19. lib. 10. dicit, † Quod nuſquam maior ſpes eſt, quã in bonorum Principum ſponſione, de quibus illud Pſalm. 88. *Quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita*, & Xenophon in oratione de laudibus Ageſilai, ait, Quod *magna, & pulchra res eſt, cũ*

alijs

Digitized by Google

alijs omnibus; tum maximè viro Principi fas fidemque ſeruare, & ſe talem eſſe cognoſci. Nam, vt inquit Cicero
20 libr. primo offic. † Fundamentum iuſtitiæ eſt fides; id eſt, dictorum, & conuentorũ conſtantia, & veritas, & lib. 2. ait. Nihil vehementius Remp. continere, quàm fidem, quæ eſſe nulla poteſt, niſi erit neceſſaria ſolutio rerum creditarum. Et Seneca Epiſt. 89. Sanctiſſimum humani pectoris bonum, appellat fidem.
21 † Et Pythagoras Phyloſophorum Anteſignanus, & Princeps dicebat; Duo eſſe hominibus diuinitus data, longè pulcherrima: Veritatem, ſcilicet, amplecti; & alijs benèfacere; addebatque, vtrumque cum Deorum immortalium operibus comparari poſſe, Recte Qui enim veritatis amans eſt, Deum amat, qui eſt veritas ipſa, & veracium Princeps. Aelianus lib. 12. de varia hiſto. cap. 59. Ioann. à KoKier lib. 3. Theſauri Politic. cap. 13. Ioann. Stobæ: ſerm. 11. de veritate, vbi etiam ex Apollonio ait, †
22 quod veritas eſt generoſa: Mendacium autem illiberale. Aegydius Columna de regimine Principum lib. primo,
23 par. 2. dicens; † Decere Reges, & Principes eſſe veraces; Quia ſunt tanquam Dij in terris, & Dei imaginem habent. D. Auguſtinus quęſt. 35 in Vetus Teſtamentum. Plutarch. in libr. ad Principem ineruditum. Schualenbergius de Regio animo parte prima; pag. 82. Idem Plutarch. tomo 3. Moral. in Commentario libri, cui titulus, in Principe requiri doctrinam, vbi ait: *Quemadmodum enim Deus in cœlo, pulcherrimum ſui ipſius ſimulachrum conſtituit Solem, & Lunam, talis eſt in Repub. imago, & lumen Princeps, qui Dei reuerens iuſtitiam tuetur*, hoc eſt Dei rationem geſtat. Paris de Puteo, de re militari verſic. *An Princeps* num. 3. Plinius in Panegyrico ad Traianum, vbi ait, *Quod enim præſtabilius eſt munus Deorum, aut pulchrius; quam caſtus, & ſanctus, & Dijs ſimillimus Princeps?* Veget. lib. 2. de re militari cap. quinto; Caſſan: in Cathalo. glo. Mundi, 5. par. conſid. 24. c. 30. n. 16. & Petr. Greg. libr. 6. de Repub.

pub. capite 5. num. 3. & ſeqq.
D. Thomas de regimine Prin
cipum cap. 12. Eguinarius Ba-
ro in l. Princeps legibus ff. de
legibus, Hieron. Gigas tracta.
de crimine Læſæ Maieſtat. q.
prima, num. 8. Patritius in
24 proemio lib. de Regno † Nã
Imperium boni Principis gra
ue non eſt, Caſſiodo. lib. quar
to variarum epiſtol. octaua,
25 † Sunt enim Principes Dei
Vicarij in terris, l. quinta, tit.
primo, part. 2. Rodericus Za-
morenſ. in ſpeculo vitæ hu-
manæ lib. primo, cap. primo,
de excellentia ſtatus regalis.
Redin. de maieſtate Princi-
pis, verbo *Imperatoriam Ma-
ieſtatem*, num. 10. Orozco de
Regis inſtitutione, tracta. 3. c.
25. Petrus Gregorius libr. 10
de Repub. cap. 3. num. deci-
moſexto, & in ſyntag. vniuerſi
iuris lib. 35. cap. primo, num.
1. Marcus Tullius libro ſe-
cundo offic. Antonius Augu-
ſtinus libro de legibus, capi-
te ſecundo, in principio;
26 † Et ſuorum regnorum ca-
pita, Seneca libr. primo de
clementia, Symanc. lib 3. de
Repub. cap. 7. num. 4. Nam
ſicut ex capite naſcitur ſen-
ſus, per quem alia membra
corporis gubernantur; ſic à
Rege qui caput eſt & Domi-
nus, debent omnes eius Re-
gni, tanquàm membra duci,
& gubernari, vt pulchrè ait,
27 dicta l. quinta. † Sunt enim
parentes publici Principes,
vt Caſſiodor. ait, lib. quarto,
28 variar. epiſt. 42. † Quarè Re-
gis verba ſunt, vt Sapientiũ,
de quibus Eccleſiaſtes c. 12.
ait, *Verba ſapientium ſicut
ſtimuli, & quaſi claui in altũ
defixi*; Sunt enim veluti cal-
car, & ſtimulus, quibus vaſal-
li compelluntur ad proceden
dum, & itinerandum recto
itinere, imitantes Principes
ſuos, in contractuum ſuorum
veritate, qui ſuſpenſi, ac pen-
dentes exiſtunt à verbis ſuis,
29 & promiſſionibus; † & ſic,
qui hoc modo robuſtus, & for
tis euadit non flectitur, & ac-
quirit diuitias, Eccleſ. cap. 30
*Melior eſt pauper ſanus, &
fortis viribus, quam diues im-
becillis*. Prouer. c. 10. *Egeſtatẽ
operata eſt manus remiſſa,
manus autem fortium diui-
30 tias parat*, † & cap. 12. *Non
inueniet fraudulentus lucrũ,
& ſubſtantia hominis erit au-
ri pretium*, Quia veritatem
amans perpetuam firmitatẽ
ha-

habebit, & non qui in fraude, & mendacio innititur; *Nã hic paſcit ventos, idẽ autẽ ipſe ſequitur aues volantes*. Prouerb. dicto cap. 10. vbi ſubiungitur, quod *qui ambulat ſimpliciter, ambulat confidenter; qui autem deprauat vias ſuas, manifeſtus erit, & opera eius turbida, & confuſa*; Quia nunquam liquidũ, aut ſyncerum ex turbido proceſſit, & ſtatus ſemel turbatus, & confuſus difficile gubernatur. Quia tranquillo mari nauta parùm expertus nauẽ regit; ſed ſi turbatione, & concurſu aquarum, ventorumque vndæ, & vela turgida fiunt, nauta dexterior inopinato quandoque metu cõ-
31 funditur. † Quin etiam maiori ex parte in functione ſimilis regiminis bonus vſus amittitur, & conſuetudo illa, quæ in tranquillitate Veritatis habebatur, cum deficiente iſta minuatur fides, & reputatio, quibus amiſſis, amittitur, & ſubſtantia, & patrimonium, ex quorũ omniũ defectibus, in occaſionibus neceſſarijs, & momentaneis cauſatur ruina ſtatuum, & Monarchiarum, & ita quandoque fit, vt Reges & Principes animo quaſi fracti cum humilitate incedant, & in manus ſuorummet Vaſallorum, & inimicorum incidant, Vndè ſuccedit quod Sapiens Eccleſiaſtes cap. decimo; ait *Vidi ſeruos in equis, & Principes ambulantes ſuper terrã, quaſi ſeruos*. Nec aliud poſſibile eſt, cum dicatur Sapientiæ capite quinto; quod malignitas quæ eſt mendacium, deſtruet ſedes poten-
32 tium; † Hos operatur effectus in Rege habente, vel amittente coram vaſallis, & alijs reputationem. Nam ſi illam habuerit, diues efficietur diſtribuendo quod habet; ſin verò eandem perdiderit, ad pauperiem redigetur cum re aliena, vnde reſultat quod Salomon ait Prouerb. capit. decimotertio; *Eſt quaſi Diues cum nihil habeat: & eſt quaſi pauper cum in multis diuitijs ſit*; †
33 Propter quod dicitur ibidẽ cap. 17. *Non decent ſtultum verba compoſita; nec Principem labium mentiens*. & cap. 18. *Mors, & vita in manu*

R lin-

linguæ qui diligunt eam comedent fructus eius. Nam licet *ſuauis ſit homini panis mendacij poſtea implebitur os eius calculo*; ac ſi diceret lapidibus; Prouerb.cap.20.& Pſalmo 5. dicitur; *Odiſti omnes qui operantur iniquitatem, & perdes omnes qui loquuntur mendacium*; capite.2.22.q.2 propter quod Euripides ait, quod pulchra eſt lingua, in qua reperitur veritas; & ita conſulit Sapiens Prouerb.capite 23. *Veritatem eme, & noli vendere ſapientiam, &*
34 *intelligentiam*; † Nam veritas eſt veluti negotiatio lucroſa, & fructuum collectio fertilis, qui non efficientur gelu furentis Aquilonis, vt ſunt verba non adimpleta iactabundi hominis, & inanem gloriam captantis; *Nubes, ventus, & pluuiæ non ſequentes, vir glorioſus, & promiſſa noncomplens*; dicitur Prouerbiorũ, capite vigeſimoquinto, & ita dicit idem Salomon ibi capite 3. *Miſericordia, & veritas te non deſerant, circunda eas gutturi tuo, & deſcribe in tabulis cordis tui, & inuenies gratiam, & diſciplinam bonam coram Deo, & hominibus*. & capite 20. *Miſericordia, & veritas cuſtodiunt Regem, & roborat clementia tronum eius*. Pſalm.88. *Et veritas mea, & miſericordia mea cum ipſo, & nomine meo exaltabitur cornu eius*.
35 † Et propterea actus Principis omnis malitiæ, & diminutionis expers eſſe debet, vt ait Imperator Iuſtinianus in Nouella conſtitut: quę dignitatibus §.illud collat. ſexta. Decet enim Principem omnem fallaciæ materiam remouere, lege quoties, vbi Lucas de Penna, C. de ponderato, & auri illatione libro 10 leg.omnes, verbo fraudare, C. de Metat.& Epidemet. libro duodecim, Matth.de Afflict.deciſio. Neapolita.403. num. nono, & ſequentibus, vbi poſt D. Ambroſium ait, Quod hæc eſt regula iuſtitię, à qua non decet Principem declinare, vt non afficiat quenquam damno iniuſto, nec doli aliquid annectat,
36 fraudis uè componat; † Fides enim ſanctiſſimũ humani pectoris bonum eſt, nulla neceſ-

ſi-

ſitate ad fallendum cogitur, nulloque corrumpitur præmio; Seneca libro 13. epiſto. 86. & 99. Quintilian. declamat. 343. vbi ait, *Fides ſupremum rerum humanarum vinculum eſt. Sacra laus fidei inter hoſtes, ſacra inter Pyratas magnæ etiam apud malos auctoritatis.* Annæus Robertus libro 2. rerum iudicatar. cap. decimo, & latè Lipſius libro ſecundo, ciuilis doctr. cap. decimoquarto;

37 † Hinc rectè Xenophon in oratio. de laudibus Ageſilai inquit, Magna, & perpulchra res eſt cum alijs omnibus, tũ Viro Principi fas fidemque ſeruare, & ſe talem eſſe cognoſci. Elias Reuſner. libro tertio, artis ſtratagemmatic. capite ſecundo, pagin. 491. quia Deus è contrario permittit, vt ijſdem vijs, quibus animo ficto, & fallaci aliquis ſibi promittit, ſtabilitatem, Principatus illius tandem turbetur, ac demoliatur, donec prorſus, ac totaliter ruat, non ob aliud, quam ex eo, quod quæruntur remedia grauiora, & acerbiora ipſis periculis, quæ vinci procurantur remedijs periculoſioribus.

38 † Quare Princeps qui verbum, & fidem regiam ſeruat habet corda ſibi deuincta, tam amicorum quam inimicorum, & in medio laborum, & inſultationum, melius ſupplet infortunij ſui neceſſitatem; quam fractitius cum regnis integris. Placido enim, tranquilloque Regi fida ſunt auxilia ſua, quibus ad communem ſalutem vtatur, vt ait Seneca libro primo, de clementia capite duodecimo;

39 † Quia dicitur Prouerbiorũ capite 12. *Labium veritatis firmum erit in perpetuum; Abominatio autem Domino labia mendacia; Qui autem fideliter agunt, placent ei. Non inueniet fraudulentus lucrum, & ſubſtantia hominis erit auri pretium*, Et capite decimotertio; *Verbum mendax iuſtus deteſtabitur.*

40 † Nam ſi fidem tollas, nil ſupereſt homini, quod ſit laude dignum. Quia fides, vt ait Cicero libro primo, offic. eſt fundamentum iuſtitiæ, & ſanctum humani pectoris bonum, ſine qua, vt ait Sy-

lius Italicus, *nec tellus pacem,*
41 *nec æquora norunt*; † Nam dicit Ariſtot. Rhetoric. ad Theod. infirmatis, violatiſque pactis tollitur inter homines commerciorum vſus Georgius Pagliar. obſeruat. 158. ad librū primū, Cornelij Taciti. Titus Liuius libr. primo, Decad. 6. ait, Quod fide abrogata omnis humana tollitur ſocietas. *Fidem qui violat*, (ait Cicero pro Roſcio) *oppugnat commune omnium præſidium, & quantum in ipſo eſt, diſturbat vitæ ſocietatem*; Annæus Robertus libr. primo, rerum iu-
42 dicatar. cap. 10. † & Martinus Barletius libr. quinto de vita, & geſtis Scanderbei refert Amurathem eius filio Mahumethi dixiſſe, Nullam maiorem inter mortales eſſe neceſſitatem, quam fidei ſeruandæ, qua ſublata, neque imperia, neque aliud quicquam permanere poſſe: Et in claro Principe qui magnarum rerum imperia ſpe, animoque complexus eſt, alteram omninò eſſe debere, aut veram, aut ſimulatam tantum, vt eo modo hominum ingenia concilientur, alliciantúrque. Et Schualenberg. de regio animo part. 1. pag. 344.
43 † Nulla enim inter mortales maior neceſſitas eſt, quàm fidei ſeruandæ, qua ſublata nec imperia poſſunt, nec aliud quicquam permanere ex Schrodenſi Rich. Dinoth.
44 in ſentent. Hiſtor. † Ac proindè meritò Principis verba, & promiſſiones ad firmitatem propemodum diuinam accedere debent, poſtquam fidem dedit. Petrus Gregorius de Republic. libro 8. capite octauo, numer. 9. Tanto enim ſplendore fulget in Principe fides, vt ſine ea omnes Regum, ac Principum virtutes fiant obſcuriores, & ab ea ſingulæ lumen ſic accipiant, vt à Sole, Luna, Sydera, ac ſtellæ omnes. Franciſcus Patritius libro octauo, de regno titulo vigeſimo, Ioann. Vitus Decad: tertia, qq. Politicarum quæſt. ſecunda, Author Politiæ de regno contra Machiauell. libr. 3. theor. 21. Hinc meritò Auguſtiſſimus Imperator Carolus V. vt refert Zenocarus, libro pri-

primo, vitæ illius dicebat fidem rerum promiſſarum, & ſi toto mundo exulet, tamen apud Imperatorem conſiſtere oportere.

45 † Quandoquidem, vt Liuius ait libr. quarto. Non modò fidem inuiolatam tueri oportet; ſed etiam ab omni ſuſpitione remotam.|Idē Liu. lib.22.& 31. Dion.in Marc.

46 † Ideoque Romani fidem tanquam ſanctam pro numine colebant, & ſacrarium ſolemne fidei inſtituebant, in quo fœdera,& inducias iureiurando confirmabant. Liui. libr.primo,& 24. Vuarem.in meditam.pro fœderibus cap. 3.num.13. *Omnibus*, *quidem* Agell.ait lib.20. Noct. Attic. cap. primo, *Virtutum generibus exercendis, colendiſque Populus Romanus è parua origine ad tantæ amplitudinis inſtar emicuit; ſed omnium maxime, ac præcipue fidem coluit, ſanctamque habuit tam publice quam priuatim*. Annæus Robertus libr. ſecundo, rerum iudicatar. capite decimo. Numaque,vt in illius vita Plutarchus tradit, templum quod Romæ conſtruxerat, fidei dicauit, docuitque Romanos per fidem iurare. Et inquit Valerius Maximus libro nono, cap.6. in princip. *Occultum, & inſidioſum malum perfidia, quæ tantum incommodi humano generi adfert, quantum ſalutis bona fides præſtat; Habeat igitur non minus repræhenſionis, quam illa laudis conſequitur.* Quoties enim de bona fide agitur,non diſputatur de apicibus iuris,l.ſi fideiuſſor,§.quędam, ff.mandati. Et Poſthumius apud Liuium libro nono, dicebat. *Non indignitas rerum ſponſionis vinculum leuat*. Annæ.Robert.libr. primo,rerum iudic.cap.7. & 11. Vbi ex Symacho libro 10. epiſt. 54. ait, *Omnia quidem Deo plena ſunt, nec vllus perfidis tutus eſt locus*. Iuſtus Lipſius libro 2.ciuil. doctrin. cap.14.Caſſiodorus libro 10. variar. epiſt.17. vbi ait, *Fide vobis conſtringimur, qui vel ſolo verbo promiſſa ſeruare ſacris lectionibus admonemur*.

47 † Vndè meritò vnus ex Cubicularijs Regis Darij libr.3. Eſdræ cap. 4. probauit, omnibus præualere veritatem,

Ideò merito Apoſtolus in epiſtol. ad Epheſ. cap. quarto, ait, *Induite nouum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt in iuſtitia, & ſanctitate veritatis,* Propter *quod deponentes mendacium, loquimini veritatem vnuſquiſque cum pro-*
48 *ximo ſuo*. † Vlpianus I. C. in l. iuſtitia ff. de iuſtitia, & iure, ait, Proprium eſſe iuſtitiæ, diſtribuere res vnicuiq; quod ſuum eſt tribuendo, vt conuenit, M. Tullius 2. Rhetor. Petrus Burgius libro primo, elect. cap. 1. cap. cum de uotiſſimus 2. quæſt. 2. Alban. Spinaſati. libr. primo, Polit. cap. 7. Aegid. Roman. de regimine Principum lib. primo, part. 2. cap. 10. Ariſtot. apud Diog. Laert. lib. quinto, de dictis, & factis Philoſophorum. Cicero etiam lib. tertio, Rhetor. & ex Euripide tradit Andreas Eborenſis in tomo ſententiarum dum de iuſtitia tractat, iuſtitiæ propriè diſtributiuum eſſe eius, quod eſt ſecundum cuiuſque dignitatẽ, & patrias conſuetudines tueri, & inſtituta, & ſcriptas leges ſeruare, & veridicum eſſe in controuerſijs, & ſtare conuentionibus, l. prima, ff. de pactis, l. ex empto ff. de actioni-
49 bus empt. † Quare Ariſtot. vt refert Baldus in d. l. prima num. primo ad Alexand. dixit: O Alexander obſerua fidem datam, & fœdera confirmata, alias ſequetur malus finis, ſicut ipſe ponit in libro qui vocatur Secreta Secretorum; Iacobus ScKultes in quæſt. an Rex Catholicus debeat fidem hæretico ſeruare, num. 207. Quia vt Vlpianus ait in lege prima, ff. de conſt.
50 pecun. † *Graue eſt fidem fallere*. c. ſi infidelis 28. q. 2 Speculator tomo 1. titu. de Actore num. 17. Latè Mar. Tullius libro primo, & 3. offic. Budæus in prior: Annot. ad pandectas ad l. primã, ff. de ijs qui notan. infamia, F. Vardentius ſuper Ruth cap. 4. ſect. prima, verſ. 1. Guazinus in tract. de tregua part. 2 §. 2. quæſt. prima, num: 6. & 7. Adeò vt Liuius libro 3. dixerit, Quod famæ, ac fidei damna maiora ſunt, quàm quæ æſtimari poſſint. Annæ. Robert. lib. 2. rerum iudicat. cap. 10.
51 † Et ſicut Regna, & Ciuita-

Digitized by Google

rates conſeruantur, ſi à Senibus regantur, & à Iuuenibus fortiter pugnantibus defendantur. Plutarch. tomo 2. Moral. tit. An ſeni ſit gerenda Reſpub. Euripides in Bellerophonte. Simanch. lib. 7. de Repub. cap. octauo, num. 15.

52 † Eodem modo augentur, diteſcunt, & inimicos vincũt Principes, ſi illorum tribunalia fidem, & verbum obſeruent, & pro fundamento habeant grauitatem, & pondus veritatis, quamuis falſa imagine videatur debilitari pro illius obſeruatione, cum verius, certiuſque ſi ipſa violetur confundatur, ac in irritum reddatur commercium publicum. Fides enim quando promittitur etiam hoſti ſeruanda eſt, c. noli. 23. quæſt. prima, Molina tomo primo, de iuſt. tract. 2. diſputat. 115. verſ. *Quod vero* pulchrè, Diu. Ambroſius libr. primo, offic. cap. 29. Sylius Italicus lib. 2. bellorum punic. ad finem, dicens, *Audite Gentes neu rumpite fœdera pacis, nec regnis poſtferte fidem*. Et text. in cap. innocens 22. quęſt. quarta, Hippol. de Marſil. conſ. 9.

53 num. 22. lib. 1. † Et Marcus Tullius in orat. pro Roſcio Comædo, perfidum, & nefarium, ait frangere fidem. T. Liu. Decad. 1. lib. ſexto, ait, Quod cum fidei abrogatione omnis humana ſocietas tolli-

54 tur. † Vndè Caſſiodor. lib. 5. variarum epiſtol. 40. inquit, *Quod fidem diuina diligunt, mortalia venerantur. Nam inter Mundi fluctuantes procellas, vndè ſe humana fragilitas contineret, ſi noſtris actionibus mentis firmitas non adeſſet? Hæc inter ſocios amicitiam ſeruat; hæc Dominis pura integritate famulatur; hæc ſuperna Maieſtati reuerentiam piæ crudelitatis impendit, & ſi beneficium tantæ rei latiùs quæras, immutabilis fidei eſt, omne, quod benè viuitur.*

SVMMARIVM.

1 *Diffidentia prudens ſecurius ciuitatem cuſtodit quàm mœnia.*

2 *Hoſtes vigilant, vt captent occaſiones opprimendi.*

3 *Diffidentia eſt ſalutis cuſtodia, & ibi exempla Vlyſ-*

ſis, & aliorum.

4 *Iactura turpiſſima eſt, quæ per negligentiam euenit.*

5 *Securitas frequentiſſimum eſt calamitatis initium.*

6 *Deſpici nihil tuto poteſt in hoſte.*

7 *Fiducia nimia mortem cauſauit Alexandro Magno, & Iulio Cæſari.*

8 *Principes ſua vigilia omnium quietem curare debent.*

9 *Aegyptij Principis curam ſignificabant per ſceptrum ſupra quod ſtabat oculus apertus.*

10 *Alexander Magnus dormiens habebat pilam eneã in manu, vt cadens ſuſcitaret eum.*

Agamemnon Rex alijs dormientibus vigilare ſolebat eod. num.

11 *Carolus Magnus ſi dormiebat, vt quater, vel quinquies ſomnum interrumperet.*

13 *Hiſpanorum quot millia periere propter aliquorum Regum improuidam confidentiam.*

13 *Hiſpani quot Victorias aduerſus Romanos habuerint recenſetur.*

14 *Nationes quot Hiſpanias dominatæ fuerunt.*

15 *Hiſpaniarum Reges per ſeptingentes annos bella geſſere contra Saracenos.*

16 *Machabæorum pulchra verba pro recuperanda patria adducuntur.*

ARGVMENTVM.

Diffidentia prudens quàm ſit proficua, quamque periculoſa negligentia, & ſecuritas, & de vigilantia Principis, & Hiſpanorum victorijs aduerſus Romanos, & Saracenos.

CONSIDERATIO XIV.

Diligenter etiam conſiderandũ eſt Principi, & Cõſiliarijs eius ſi fortè ſub nomine illius pacis quæ contrahenda foret, lateat, abſconditumquè ſubſit

Digitized by Google

ſit atrocius aliquod bellum .
Huic etenim, qui per inobe-
dientiam , ac rebellionem , ,
tàm humanas, quàm diuinas
leges transgredi non horruit
nequaquam in poſterum fi-
des adhibenda cenſetur, vt
pacta , nouaſque conuentio-
nes ſeruaturus ſit ; niſi ex ſi-
gnis aliquibus externis,ac e-
uidentibus,quod facti,præte-
ritique erroris commiſſi eum
1 pœniteat, agnoſcatur † De-
moſthenes in orat. 2. in Phi-
lippum cuius meminit Petrus
Gregorius lib. 13. de Repub.
cap.4.nu.37. Reipublicæ ſuæ
Athenienſi pro conſeruatio-
ne ſua facile,& ſalutare con-
ſilium adhibebat,dicens, *Sũt
quidem certè varia reperta
ad Vrbium cuſtodiam , ac de-
fenſionem,veluti aggeres,mœ-
nia, & foſſæ, & quæ ſunt eius
generis alia,quæ omnia manu
fiunt , & magnos ſũmptus po-
ſtulant . Vnum autem quod-
dam commune natura prudẽ-
tium,in ſemetipſa poſſidet præ-
ſidium . Quod enim omnibus
bonum eſt, & ſalutare , tum
vel maximè liberis ciuitati-
bus contra Tyrannos . Quod-
nam igitur eſt ?* Diffidentia,
*hanc cuſtodite,hanc amplecti-
mini,hanc ſi conſeruabitis ex-
tra omne periculum eritis ;* †
2 Vigilant namque hoſtes , vt
captent occaſionem oppri-
mendi,& qua hora non puta-
tur,inſidias inſtruunt , & ag-
grediũtur, ꝙ in p̃lio ſpiritua-
li admonuit Dominus apud
D.Lucã c.12. & j.epiſt.Petri
c. 5. & ſñtia Thegonidis eſt,
res nihil fracta fide, res diffi-
3 *dendo retenta*, † hãcque diffi-
dentiam omnibus hominibus
qui ſapiunt à natura commu
niter conceſſam cuſtodem
ſalutis , ait Petrus Gregorius
libro 22. de Republ. cap.11.
num.2.& per eam Laertiadẽ
Vlyſſem tot euitaſſe pericu-
la. Epicharmus Poeta Sicu-
lus dicebat:Sobrius ſis,& me
mor eſto nulli credere , ſeu
confidere . Et Helena apud
Sophoclem in Antig.ait:*pru-
denti diffidentia , nil melius,
aut vtilius eſt mortalibus ,*
quod ex Euripide tradit Iu-
ſtus Lipſius lib.4.ciuil. doctr.
c. 14. futura enim ſunt prę-
cauenda,cap primo,vbi gloſ.
de ſeruis non ordin. & facit
capit. 1. de rebus Eccleſiæ
non alienand. & ex Diu. Au-
guſt.lib.14 de Ciuit.Dei tra-
dit Afflict.lib.primo,cõment.
ad

ſis, & aliorum.

4 *Iactura turpiſſima eſt, quæ per negligentiam euenit.*

5 *Securitas frequentiſſimum eſt calamitatis initium.*

6 *Deſpici nihil tuto poteſt in hoſte.*

7 *Fiducia nimia mortem cauſauit Alexandro Magno, & Iulio Cæſari.*

8 *Principes ſua vigilia omnium quietem curare debent.*

9 *Aegyptij Principis curam ſignificabant per ſceptrum ſupra quod ſtabat oculus apertus.*

10 *Alexander Magnus dormiens habebat pilam eneã in manu, vt cadens ſuſcitaret eum.*

Agamemnon Rex alijs dormientibus vigilare ſolebat eod. num.

11 *Carolus Magnus ſi dormiebat, vt quater, vel quinquies ſomnum interrumperet.*

13 *Hiſpanorum quot millia periere propter aliquorum Regum improuidam confidentiam.*

13 *Hiſpani quot Victorias aduerſus Romanos habuerint recenſetur.*

14 *Nationes quot Hiſpanias dominatæ fuerunt.*

15 *Hiſpaniarum Reges per ſeptingentes annos bella geſſere contra Saracenos.*

16 *Machabæorum pulchra verba pro recuperanda patria adducuntur.*

ARGVMENTVM.

Diffidentia prudens quàm ſit proficua, quamque periculoſa negligentia, & ſecuritas, & de vigilantia Principis, & Hiſpanorum victorijs aduerſus Romanos, & Saracenos.

CONSIDERATIO XIV.

Diligenter etiam conſiderandũ eſt Principi, & Cõſiliarijs eius ſi fortè ſub nomine illius pacis quæ contrahenda foret, lateat, abſconditumquè ſub-

ſit

ſit atrocius aliquod bellum. Huic etenim, qui per inobedientiam, ac rebellionem, tàm humanas, quàm diuinas leges transgredi non horruit nequaquam in poſterum fides adhibenda cenſetur, vt pacta, nouaſque conuentiones ſeruaturus ſit; niſi ex ſignis aliquibus externis, ac euidentibus, quod facti, præteritique erroris commiſſi eum
1 pœniteat, agnoſcatur † Demoſthenes in orat. 2. in Philippum cuius meminit Petrus Gregorius lib. 13. de Repub. cap. 4. nu. 37. Reipublicæ ſuæ Athenienſi pro conſeruatione ſua facile, & ſalutare conſilium adhibebat, dicens, *Sũt quidem certè varia reperta ad Vrbium cuſtodiam, ac defenſionem, veluti aggeres, mœnia, & foſſæ, & quæ ſunt eius generis alia, quæ omnia manu fiunt, & magnos ſumptus poſtulant. Vnum autem quoddam commune natura prudẽtium, in ſemetipſa poſſidet præſidium. Quod enim omnibus bonum eſt, & ſalutare, tum vel maximè liberis ciuitatibus contra Tyrannos. Quodnam igitur eſt?* Diffidentia, *hanc cuſtodite, hanc amplectimini, hanc ſi conſeruabitis extra omne periculum eritis;* †
2 Vigilant namque hoſtes, vt captent occaſionem opprimendi, & qua hora non putatur, inſidias inſtruunt, & aggrediũtur, q̃ in p̃lio ſpirituali admonuit Dominus apud D. Lucã c. 12. & j. epiſt. Petri c. 5. & ſñtia Thegonidis eſt, *res nihil fracta fide, res diffidendo retenta,* † hãcque diffi-
3 dentiam omnibus hominibus qui ſapiunt à natura communiter conceſſam cuſtodem ſalutis, ait Petrus Gregorius libro 22. de Republ. cap. 11. num. 2. & per eam Laertiadẽ Vlyſſem tot euitaſſe pericula. Epicharmus Poeta Siculus dicebat: Sobrius ſis, & memor eſto nulli credere, ſeu confidere. Et Helena apud Sophoclem in Antig. ait: *prudenti diffidentia, nil melius, aut vtilius eſt mortalibus,* quod ex Euripide tradit Iuſtus Lipſius lib. 4. ciuil. doctr. c. 14. futura enim ſunt præcauenda, cap primo, vbi gloſ. de ſeruis non ordin. & facit capit. 1. de rebus Eccleſiæ non alienand. & ex Diu. Auguſt. lib. 14 de Ciuit. Dei tradit Afflict. lib. primo, cõment.

ad

ad conſtitut. Neap rubr. 9. de illici. portatio. armo. num. primo, quod præcauere inſidias, eſt actus prudentiæ, & prudentis bene conſiliari, Ariſto. 6. Ethicorum, D. Thom. 2. ſecundæ. quæſt. 47. artic. 8.

4 † E contrario autem turpiſſima eſt iactura, quæ per negligentiam fit, teſte Seneca epiſt. prima, Auileſius ad cap. 6. Prætorum gloſ. diligẽtia num. 1.

5 † Securitas enim ipſa frequentiſſimum eſt calamitatis initium. Nemo enim celerius opprimitur, quã qui nil timeret, vt ait Velleius Patercul. lib. 2. hiſtor. ſubdens frequentiſſimum initium calamitatis, ſecuritatem;

6 † Nihil enim tutò in hoſte deſpicitur, vt ait Q. Curtius libro 7. eam ſubiungens rationem; *Quia, quem ſpreueris valentiorem negligentia facies.* Sæpè enim contemptus hoſtis cruentum certamen edidit, & inclyti populi, Regeſque per leui momento victi ſunt. Liu. libro 21. Aemil. Probus in Thraſ: dicit, In bello nihil oportere contemni; Quia nimia fiducia, magnæ calamitatis ſolet eſſe initium. Idem in Pelop. Iuſtus Lipſius libro quinto, ciuilis doctrin. c. 16. *Nam qui præſumit* (inquit Tertullianus libro de cultu fœminarum in princip.) *minus veretur, plus periclitatur, timor fundamentum ſalutis eſt;* Annæus Robertus lib. 2. rerum iudic. cap. 7.

7 † Exemplo ſint Alexander Magnus, & Iulius Cæſar, quibus nimia fiducia mortẽ cauſauit, vt ait Franc. Patritius libr. 7. de regno cap. 9. Egregiè Ioannes Stobæus ſerm. 41. Georg. Pagliar. obſerua. 3. ad librũ primũ Cornelij Taciti, & obſeruat. 454.

8 † referens ex Seneca in libro de breuitate vitæ, Principes ex ea cauſa inſtitutos, vt omnium quietẽ illorum vigilia; omnium otiũ, eorum labor; omnium delitias, illorum induſtria; & omnium vacationes illorum occupatio defendat. Nam vt ait Homer. in Iliad B.

Non decet hunc ſomno totas impendere noctes
Cuius conſilio Populus committitur.

Et Ioannes Botero li. 1. dictorum memorabiliũ de officio Principis tractans, refert Quod in noua Hiſpania Princeps qui in regno ſuccedere debebat, anno integro in tẽplo aſſiſtebat, tanquam in loco pœnitentiæ, aut purgationis, & ſi tempore quo vigilare debebat obdormiſſet, pungebatur ſtimulis, dicendo illi quod vigilare debebat curã, & ſolicitudinem habiturus ſuorum vaſallorum, nec habebat aſſumere onus regni, & regiminis eius ad dormiẽdum. Dicebatque Saluſt. in Catilina. Vigilando, agendo, bene conſulendo, proſpere omnia cedunt. Imperator Iulianus epiſto. 12. ad Baſilium: Sanctimonia clarum dicebat quod aſſidua cura Reipublicæ moleſta eſt ijs qui negligentius in ea verſantur, atqui diligentia, & induſtria vtuntur, æqui ſunt mea quidẽ ſententia, & prudentes, omninoque ad omnia idonei. Et Cyrus apud Xenophon. de Pædia illius dicebat. *Equidẽ arbitror eum decere alijs anteire, non vita deſide, & laborum experte, ſed eo quod rebus prouideat, laboreſque lubenter ſubeat.*

Nam vt præclare ait Ammian. Marcellinus libro 29. *Nihil aliud eſt imperium niſi cura ſalutis alienæ.* Annæus Robertus lib. 2. rerum iudic. cap. 11. Regnum autem, aut Principatus non tam ad Regis, aut Principis, quam ad ipſius Regni, & Ciuium vtilitatem introductum fuit, vt poſt Platonem tradit Marcus Tullius, lib. primo, offic. Diu. Irenæus li. quinto, contra Hęreſes, D. Thomas opuſcul. 21 ad Duciſſam Brabantiæ. Ariſtot. libro 5. Politic: Abb. in clement. vnica de Baptiſ. Lucas de Penna in lege militaribus, C. de decur. lib. 10. Alphon. Guerrer. in theſauro Chriſtian. Religion. cap. 54. num. 52. Vaſquius in præfatio: lib. 1. controu. illuſtr. num. 101. & 104. & libr. 2. cap. 82. num. 2.

9 † Nec aliud eſt virga vigilans de qua Hierem: cap. 10. niſi Princeps myſticè ab Aegyptijs ſignificatus per ſceptrum, ſuper quod erat ocu-
10 lus apertus; † Hanc tanquam Nortem habebat proſperorum euentuum Magnus ille Alexander, qui, ne in ſta-

te-

ra poneret belli fortunam de ſidia ſua, vtebatur ænea pila,vt ſi longa vigilia fatigatus obdormiuiſſet piiæ ſtræpitu in peluim cadentis expergiſceretur;quod,& Magiſtrum illius Ariſtotelem feciſſe narrat Andreas Eborenſis in lib. Exemplorum cap. de ſomno. Erat enim ſuauis ille ſtrepitus factitius; quia illum vigilantē reddebat aduerſus tumultus,ac veros,periculoſioreſque ſtrepitus,quibus multoties ſubijciuntur Reges, ac Principes deſides. Sic Homerus in Iliad:B. Agamemnonem celebrans ait,

Cæteri quidem apud naues Principes omnium Archiuorum.
Dormiebant per noctes molli domiti ſomno ;
Verum non Atridem Agamemnonem Paſtorem populorum
Somnus tenebat dulcis multa animo voluentem.

Refert Theſaurus Aphoriſmorum Politicorum lib.3.cap.3
11 † Eginhartus in vita Caroli Magni ait, quod noctibus ſic dormiebat, vt ſomnum quater,aut quinquies non ſolum expergiſcendo; ſed etiā ſurgendo interrumperet.

Sic in dictis ſtatibus Belgicis hæc diffidentia regnaſſet,locumque habuiſſet, vſq; ad ima cordis penetralia irrepſiſſet, cumque ea tantoperè infecta comperiſſet, ſatiùs profectò, laudabiliuſque fuiſſet honorificum bellum protraxiſſe; quàm iniuſtam doloſamque illam pacem admiſiſſe, non relinquendo illis tam cæca diffidentia,libertatis habenas adeò remiſſas, neruoſque,vt ſunt arma, arces munitæ, & præſidiaria munimenta, inſtar illius qui phrenetico gladium acutum porrigit quo circumſtantes ferire, ac periclitari faciat. Addo, quod hac cum diffidentia, tam inexplicabiles expenſas,totq; mille millium auri pondo iacturam vitaſſet, quæ in alias fortè expeditiones, ex quibus S. R. V. Maieſtati maior vtilitas, & gloria reſultaſſet applicari potuiſſent,abſq; eo,quod abundantes illæ diuitiæ quas prōpta Hiſpanorum vigilantia con-

Digitized by Google

conceſſerat in Antartico Oceano, & Suri miſerãdo mergerentur naufragio, vortiginoſaque miſerabilium illorũ ſtatuum Charybdi implicarentur; Et quod magis deplorandum eſt, quod paucorũ annorum interuallo occubuere plures innocentes Chriſtiani, quorum ſanguis tam miſerabiliter in luctuoſis illis Tragædijs turpiter effuſus ſterile illud ſolum Belgicum

12 rigauit, atque reſperſit. † Septingenta Hiſpanorum millia, vt Hiſtorici referunt, deſiderata fuere, propter improuidam Regum aliquorum confidentiam, qui vanis perſuaſionibus adacti ſuſpenderant arma, vnde ſplendor, & amplitudo regni, quam non niſi aduerſus Romanos defenderant, cecidit, vt teſtatur Velleius Paterculus libro 2. Hiſtor. & Onophrius Panuinus de Republica Romana cap. de Hiſpaniæ Prouincia

13 † vbi poſt Velleium Paterculum d. li. 2. Hiſtor. ait, *Hiſpaniæ, nunc ipſius præſentia, nunc Agryppæ quem vſque ad tertium Conſulatum, & mox collegium tribunitiæ poteſtatis, amicitia Principis euexerat, multo, varioque Marte pacatæ. In quas Prouincias cum initio Scipione, & Sempronio* Longo *Coſſ. primo anno ſecundi belli Punici ab hinc annos CCL. exercitus Romani miſſi eſſent, duce Cn: Scipione Aphricani* Patruo *per annos CC. in his multo, mutuoque ita certatum eſt ſanguine, vt amiſſis Pop. Rom. Imperatoribus, exercitibuſque ſæpè contumelia, nonnunquam etiam periculum Romano inferretur Imperio. Illæ enim Prouinciæ Scipiones conſumpſerunt, illæ contumelioſo xx. annorum bello ſub Duce Viriatho maiores noſtros exercuerunt; Illæ terrore Numantini belli Populum Romanum concuſſerunt; In illis turpe Q. Pompei fœdus, turpiuſque* Mancini *Senatus cum ignominia deditì Imperatoris reſcidit; Illæ tot conſulares, tot prætorios abſumpſit Duces, patrumque ætate intantum Sertorium armis extulit, vt per quinquennium dijudicari non potuerit, Hiſpanis, Romaniſuè in armis plùs roboris eſſet, & vter populus alteri pariturus foret*: Madera de Excellentijs Regnorum Hiſpaniæ capit.

pite 8, num. 1. Camillus Borrellus, de Regis Catholici præſtantia cap. 82. num. 17. Reuſner. libro 3. Artis ſtratagemm. capite 2. pag. 491. Palac. Rubios de fortitud. bellica c. 20. Panuinius & lib. de Imperio Romano, pag. 285
14 dicit, † Gothos, Vandalis, & Alan ex Hiſpania eiectis, & expulſis Romanorum præſidijs longo tempore fuiſſe potitos rerum. Quarè armis cõſeruari Regnum debebat, inflictumque vetus illud vulnus, in Hiſpaniarum Regum cordibus recens eſſe debet, quod Anteceſſoribus ſuis tãtam ſanguinis effuſionem
15 cauſauerit, † ob continuum ſeptingentorum annorum bellum, vt paulatim tandem, tot caſtra, tot Vrbes, totque Regiones amiſſas recuperarent, donec etiam à Bætica Prouincia omnique ex Hiſpania Saracenos expulerunt, vt recenſet Thomas Bozius de ſignis Eccleſiæ tomo primo, libro quinto, ſigno 17. pagin. 106. & tomo 2. lib. 24. ſigno
16 99. pag. 581. † valentes dicere quod habetur libro primo Machabæor. capite 15. *Neque alienam terram ſumpſimus, neque alienam detinemus; ſed hæreditatem Patrum noſtrorum quæ iniuſtè ab inimicis noſtris aliquo tempore poſſeſſa eſt. Nos verò tempus habentes vindicamus hæreditatem Patrum noſtrorum*, Gregorius Lop. Madera de Excellent: Hiſpaniç capite 9. num. vltimo, & alter Gregorius Lopez in leg. 32. titulo 18. par. 2. gloſ. 7. & ex capite Hadrianus 22. vbi glo. verbo *per ſingulas*, diſtinct. 63. tradit Rebuff. in Auth. habita. verbo *dignum namque*, C. ne filius pro patre, Belluga in Speculo Principum, rub. 14. Couarr. in regu. peccatum 2. p. §. 9. nu fin. de regul. iur. nu. 6.

SVMMARIVM.

1 *Reges debent optimos Reges anteceſſores ſuos imitari.*
2 *Conſuetudo, & obſeruantia legis authoritatem habet.*
3 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*
4 *Antiquæ via ſequendæ ſunt.*
5 *Patrum antiquorum dogmata ſequenda, nec aduerſus ea*

ex quidquam innouandum.

6 *Rebelles non debent admitti ad reconciliationem niſi priùs arma deponant.*

7 *Libertatem inopinatam aſſequuti ad maiora perpetranda inſolentiores fiunt.*

8 *Romani etiam calamitatibus proſtrati, pacem tamen non faciebant cum Rebellibus, aut inimicis armatis.*

9 *Iugurthæ Legatis quid à Romanis reſponſum fuerit.*

10 *Auli Fuluij pax Aphricæ tractata à Romanis reiecta.*

11 *Pax impia eſt quæ conceditur Rebellibus, aut Hæreticis.*

12 *Proconſules, aut Duces Romanorum inconſulto Senatu pacem facere non poterant.*

13 *Platonis lege morte mulctabantur, qui inſcia Republica bellum, aut pacem faciebant.*

14 *Dux belli ex iuſta cauſa inducias facere poteſt.*

15 *Senatus Romanus reuocauit pacem cum Samnitibus, & Numantinis contractam.*

16 *Rebellibus Romani terminū præfigebant ad deponendum arma.*

ARGVMENTVM.

Reges debere ſuos imitari prædeceſſores, & de effectu conſuetudinis, quandoue rebelles ſint admittendi ad reconciliationem, & Romanorum in hoc mos, & in annullādis inhoneſtis pacis conditionibus.

CONSIDERATIO XV.

1 Conſiderare quin etiam debet Conſiliarius circūſpectus quod Reges tenentur imitari Prædeceſſorum ſuorum, aliorumq; bonorum Principum exempla, vt ait Caliſtratus Iuriſconſultus, Imperatorem Seuerum ſtatuiſſe, vt in dubijs ca-

caſibus id obſeruetur, quod Antiquiores ſtatuerunt, leg. nam Imperator, ff. de legi-
2 bus; Nam iuſta conſuetudo, & obſeruantia legis authoritatem habet, cap. conſuetudo, diſtinct. 2. Tertullian. lib. de corona militis, dicens; *Conſuetudo etiam in ciuilibus rebus pro lege ſuſcipitur cum deficit lex, nec differt ſcriptura an ratione conſiſtat, quãdo, & legem ratio commendet.* Annæ. Robert. lib. 2. rerum iudic. cap. 1. Bart. in l. de qui-
3 bus num. 6. ff. de legibus, † nã eſt optima Interpres l. ſi. de interpretatione 37. eodem titu. & facit illud Deuteronom: cap. 32. *Interroga Patrem tuum, & annunciabit ti-*
4 *bi*, † Iob cap. 8. *Interroga enim generationem priſtinam, & diligenter inueſtiga Patrũ memoriam.* Ieremiæ capit. 6. *State ſuper vias, & videte, & interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona, & ambulate in illa.* Et Sapiens Prouerb. cap. 22. ait, *Ne transgrediaris terminos antiquos quos poſuerunt* Patres tui.. & Leo Papa IV. relatus in cap.
5 ideo 25. quæſt. 1. ait, † *Quod Patres noſtri, ſiuè in ſanctis canonibus, ſiuè in mundanis, affixere legibus, excedere minimè debemus; contra eorum quippè ſaluberrima agimus inſtituta, ſi quod ipſi diuino ſtatuerunt conſulto, intactum nõ conſeruamus*; inquit enim Diu. Cyprian. lib. 1. epiſto 8. *Adulterum eſt, impium eſt, Sacrilegum eſt, quodcumque humano furore inſtituitur, vt diſpoſitio diuina violetur.* Annæus Robertus lib. 1. rer. iudi. cap 7.

Præcipuè ſi adeſt ratio accomodandi præteritas res, præſentibus caſibus attentis opere, tempore, loco, & perſonis quibus omnibus ponderatis ad veritatis cognitionẽ peruenitur, & in caſu rebellionis, vt præſens eſt, ad operandum infortunia quæ euenerunt in Rebus publicis, & Regnis qui à veris regulis cõſeruationis ſuæ receſſerũt, non datur medium, niſi S.R.V. Maieſtas; in integrum reſtituatur ad priſtinum illorum ſtatum; ita, vt nec punctus quidem deficiat, alias ſatiùs foret reſiduum in ſtateram, & aleam mittere; quàm pa-
6 cem ſubditis elargiri, † niſi priùs arma deponant. Sin

ve-

vero armata manu illam petere præſumant, deneganda meritò illis eſt, omnique ex parte enitendum, vt glorioſa cum victoria domentur prius q̃ turpibus, illicitiſq; ac indecoris Regiæ Maieſtati pactis,
7 perpetua demum pax amittatur. Ideoque magnopere elaborandum eſt, & ſingulari ingenij acumine proſpiciẽdum an eiuſmodi pacis petitio ex mera cordium ſynceritate, vel occulta quadam aſtutia procedat, vt ſecuriùs illa concedatur, vel è contrario illis occurratur. Vtiliùs enim eſt, vt Rex qui pacem impertiri debet, arma tractanda, ac protrahenda demonſtret, vt videatur eandem armis, & ui extorquere velle, vt hac ratione ſubditis Rebellibus maiorem incutiat metum, eoſque ad vtiliores, & Regiæ Maieſtati glorioſiores pacis conditiones conſtringat, & ſi hac illos via præuenerit Princeps, ſuoque iuri, & authoritati nequaquam cedere velle oſtenderit, futura illa pax (ſi eis concedatur) firma, ac diutius duratura foret; nec tam facili modo, & occaſione vio- labitur, quemadmodum iniuſtæ pacis induciæ quæ viriũ comparandarum, renouandarumque cauſa multoties, inter Principes fieri, & contra antiquas Romanorum regulas concedi ſolent † Eſt enim pulchra ſententia Nicætæ Choniat: in Annalibus Balduini, quod qui ex ſeruitute inopinatam libertatem, fortuna propitia conſequuti ſunt, maxima perpetuò affectantes, neque ſe in poſterum vlli calamitati obnoxios fore opinantes, ſucceſſibus fœlicibus, ac victorijs effuſi, elatiq; indulgent, priſtini ſui ſtatus obliti, præſenti verò læti, & inſolentes, maioribus calamitatibus iterum ſubijci ſolent.

8 † Et hoc maxime ex Romanorum Hiſtorijs liquet, quod nullo vnquam tempore, maximis etiam calamitatibus, quandoque proſtrati, cum Rebellibus, aut cum inimicis alijs armatis in pacis vllas cõditiones deſcenderunt; nec etiam de eius tractatu quicquam audire voluerunt.

9 † Quod ex hoc maximè elici poteſt, quod decem Legatis Iugurthæ Numidiæ Re-

gis Italia eccedere præceperunt, & priuſquam Romam introirent, ſi pacis eorundem Legatio non tractaret ſe, ſeque offerret cum Regno ipſo, Populo Romano ſubicejre; quo audito, infecta legatione ante Vrbis etiam ingreſſum, in Numidiam redierunt.

10 † Et quamuis Aulus Fuluius qui cum exercitu Romano in Aphrica morabatur, ſeque quamplurimis mortis, ac internecionis periculis, non abſque notabili exercitus Romani ſtrage expoſitum videret, pacem cum illis concluſiſſet, magnoperè tamen à Senatu Romano reprobata fuit, vt ait Saluſtius, maximum indè metum, mæroremque Romæ fuiſſe; eò quod authoritati, & gloriæ Populi Romani obſtreperet, timentes ne alij quoque contra eos ſimile quid auderent, idque prȩcipuè notatu dignum eſt, quod Romæ dicebatur, Pacem Aphricæ factam fuiſſe, ijſque ſubitaneam indè natam fuiſſe triſtitiam, & quod propterea verendum eſſet, quod parùm duratura erat.

Sed in hoc Belgicorum ſtatuum negotio diſpar ratio eſt, & ſimilitudo. Nam omnes pacem, dum bello præmuntur, clamitant, & expetunt, omneſque ad eandem cohortantes quaſuis cōditiones amplectuntur, difficultates explanant, & omnibus Principis iuribus cedunt, vt eam conſequantur, imò, & Eccleſiæ Romanæ fauere pronunciant, & ſimulant; vt nouitates experian-
11 tur, non obſtante, † quod impia pax ſit quæ hæreticis, & eiuſmodi Rebellibus datur. Conrad. Brunus in tract. de Hæreticis lib. 3. c. 15: n. 6. Siman. de catho. inſt. c. 56. n. 52. Marc. Becan. q. 8. an ſit fides hæret. ſeruan. num. 3. hæretici enim reſpectu Eccleſiæ, & Chriſtianæ Reipublicæ ſunt velut rebelles aliarum Rerūpublicarū, vt obſeruat Fab. Albergati lib. 1. de Cardinalis munere c. 8. pag. 32. Et ideo Diu. Hieronym. in Apolog. poſteriori ad Ruffinum dicebat. *Canes latrant pro dominis ſuis: tu non vis me latrare pro Chriſto? In vno tibi conſentire non potero, vt parcam hæreticis, vel vt me Catholicum non pro-*

bem

bem; ſi iſta eſt cauſa diſcordiæ, mori poſſum, tacere non poſſum. Sit inter nos vna fides, & illico pax ſequetur. refert Heribertus Roſuuerdi in Anticapello pag. 33. nec ſine ratione, cum Hæretici non ſint ſerui Dei, ſed Diaboli nec gaudere debant protectione Summi Pontificis, licet ſub eius vindicta ſint, Baldus in proœm. Decretal. verbo *Gregorius*, num. decimo octauo, ibi, ſequitur in Textu. Dei, Tiberius Decian. in tractat. crimin. libro quinto, cap. 41. rubric. de pœnis hæretico. ſpiritualibus num. duodecimo, verſic. ſeptimo. Quia in illis non valet reperiri pax, dicente Diu. Paulo 2. ad Timothæ. capite tertio; *In nouiſſimis enim diebus inſtabunt tempora periculoſa, erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuberbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites, ſine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores, magis quam Dei. habentes quidem ſpeciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes*, vt obſeruat Ioannes Molan. libro primo, tractat. an ſit fides hæretic. ſeruan. cap. primo; Quia hæretici licitè bello oppugnari, & proſequi valent. vt ex Franciſco Arias tractat. de bello, num. 101. tradit Farinacius tracta. de Hæreſi. quæſtio. 189. §. tertio, num. 34. facit leg. quemadmodum, §. illud, ff. de iureiurando, Sebaſtian: Guazzi. tractat. de pace, parte prima, queſtio. vigeſima tertia, num. tertio, & ſeptimo, allegans leg. final. C. de abolitionibus. Quia Hæreticus hoſti publico comparatur, vt probat P. Aerodius, lib. 7. rerum iudicatar. titul. 7. cap. 2. cui non eſt pax ſeruanda, vt in Bannito, ſeu proſcripto Ciuitatis, tradit Curtius Iunior infra num. 14. & meminit Hippol. de Marſil. conſ. 9. nu. 22. lib. 1. & ſingula. 352. & tract. de Bannitis, verbo *pace*. nu. 24. Bannito non debere ſeruari pacem Farin. qq. Crim. to. 1. par. 2. q. 103. n. 46. Ang. in l opprimẽdorũ n. 3. C. q̃n lic. vnicui ſine iud. ſe vindicare. Demũ quia ex prædictis Sena-

tus reuocauit pacem Auli
Fuluij, tanquam contra au-
thoritatem, & voluntatem
12 eius factam. † Nam de iu-
re pacem ille ſolummodo fa-
cere poteſt, qui bellum va-
let indicere, Decian: Reſpon.
20. numero octauo, volu-
mine ſecundo; Ideoque
non poterant Proconſules,
aut Duces Generales Exer-
cituum pacem contrahere
cum Reipublicæ Romanæ ini
micis. Quia hoc ad ipſum
Senatum, aut ad alios Prin-
cipes ſub quibus militabant
ſpectabat, vt reſoluit Petrin.
Bellin: tractat: de re milita-
ri part. decima, titu. 2 numer.
19. Poſt Bartolum. Angelum
Iacobin. num. 2. & alios in l.
conuentionum, ff. de pactis,
vbi Curtius Iunior num. 18.
hoc limitauit. Si Capita-
neus Guerræ, ſiue militum
eſſet Locumtenens Principis
pro quo bellum gereret, quia
poſſet omnia facere, quæ
Princeps poſſet, ratione Lo-
cumtenentiæ per tex. in lege
ſecunda, C. de offic. eius qui
vices alterius gerit & per ea
quæ notant Bartolus, Baldus,
& omnes in lege prima, §. à
Præfecto, ff. de legatis tertio;
13 † Et extat lex apud Plato-
nem lib. 12. de legibus, Quod
ſi quis proprio motu, vel bel-
lum, vel pacem cum quo-
piam ſine Reipublicæ iuſſu
fecerit, morte mulctetur, cu-
ius meminit Petrus Gregor.
de Republic. libro decimo,
14 cap. primo, num. 5. † Solum
enim ex iuſta cauſa Dux bel-
li inducias facere poteſt.
Mart. Laudens. in tract. de
bello, quæſtio. octaua, Petrus
Gregorius lib. 11. de Repub.
cap. decimotertio, num. octa-
uo, in fine, Vuaremund. in
Meditam. pro fœderibus, ca-
pit. ſecundo, num. 29. capite
tertio, num. 41. Curtius Iun:
in dicta lege conuentionum,
numer. decimo ſexto, & 17.
Vbi Iacobin. de S. Georgio,
num. quarto, aſſignat exem-
plum quando tregua, ſeu in-
duciæ fierent ad modicum
tempus, putà ad reſtauran-
dum armigeros vulneratos
in bello, vel vt Capitanei
prouideant de rebus neceſ-
ſarijs ad bellum, vel exer-
15 citum, † Et ita Senatus
Romanus idem obſeruauit
cum Samnitibus, & Nu-
mantinis reuocando pacta
Mancini Hoſtilij Conſulis,

quem

Digitized by Google

quem per Fœciales nudum, & manibus poſt tergum religatis dedendum hoſtibus cēſuit, quem tamen illi recipere negauerunt; ſicut quondam Caudini fecerunt, dicentes, publicam violationem fidei, nō debere vnius ſanguine lui, vt recenſet Velleius Patercu lus in princ.lib.2. Hiſto.Petr. Aerodius lib.3.rerum iudica. titu.5.cap. 18. & multis alijs vicibus idem fecerunt, non tam deſiderio gerendi bellū in Prouincijs extraneis cum tanto ſanguine emerent, quā ex eo, quod pacem cum inimicis armatis feciſſent contra antiquam illorum conſue

16 tudinem; † Tanto magis cū Rebellibus, quibus tanquam non habentibus ius hoſtiū, vt refert Ioan.Molan.in tract.an fides rebellib.ſeruanda ſit; li. 3.cap.4. terminum præfigebant arma deponendi, vt viſum fuit in rebellione Catilinæ, qui cum formaſſet exercitum ſuum intus Italiam, peruerterat C.Manlium in Feſulanis degentem, ad quē Q. Martius Romanorum Legatus dixit, ne faceret quicquam in populi Romani præiudicium, & ſi aliquid pratēderet contra Senatum, arma deponeret, & humiliter Romam peteret, & quod hac ratione inueniret ea, qua ſemper manſuetudine, ac miſericordia affectū Senatum, cò ꝙ nullus vnquā auxiliū eius fruſtrà poſtulaſſet. Verùm cum conſilium, & reſolutio illa, ipſi, & coniuratis nequaquā placuiſſet, eoſdem Senatus Romanus iudicauit, declarauitq; inimicos Patriæ Manlium, & Catilinam, abſque vlla vitæ remiſſione, aijſque omnibus terminum ad deponendum arma præfixit, affirmando, quod elapſo illo termino, etiamſi arma deponerent, nil omnino eis profuturum eſſet, vt Saluſtius refert in Catilinar.

SVMMARIVM.

1 *Periculum eſt æquale, poteſtatem Viro maligno tribuere, vt gladium furioſo.*

2 *Armorum tractatio homines audaciores, & crudeliores reddit.*

Digitized by Google

3 *Viriatus retentis armis pace violata, bellum cum Romanis renouauit.*

4 *Armorum Domini, ſunt etiã mutationis ſtatus, vel Reipublicæ.*

5 *Traianus Imperator reſcripſit Plinio nè collegium Fabrorũ creſcere permitteret.*

6 *Carolus V. Imperator moderauit vexilla Ciuitatis Gãdauij.*

7 *Ferri origo adducitur, & eius vtilitates, & quare dominetur auro.*

8 *Princeps debet curare, vt Vaſalli eius agnoſcant robur illius bellicum.*

9 *Alcibiades Cupidinem in clypeo depictũ ferebat, quantumuis Dux inſignis eſſet.*

10 *Gentium quies ſine armis conſiſtere nequit.*

11 *Arma, & æquitas ſunt cuſtodes Reipublicæ.*

12 *Vrbes illæ fœlices ſunt, quæ enſibus magis, quã mœnijs muniuntur.*

13 *Homines, ne alijs ſeruire cogantur, cogitationes bellicas obſeruare debent.*

14 *Iudas Machabæus laudatur ob fortitudinem.*

15 *Arma ſunt neceſſaria Militibus, ne de turpi fuga meditari cogantur.*

16 *Spartanæ Ciuitatis laus erat, quod omnes cogitabant, qualiter præcipere, & obedire deberent.*

17 *Princeps habenas obedientiæ nequaquam in Vaſallorum arbitrio relinquere debet.*

18 *Arma debent habere Ciues, vt ordine publico illis vtãtur, & pro Reipublicæ beneficio.*

19 *Arma debent auferri Rebellibus, & collocari in Armamentarium publicum.*

20 *Reipublicæ qui præſunt, ad quos fines debeant arma habere.*

21 *Romani ciues arma olim priuatim non habuere.*

22 *Arma ex publico Armamentario ſumpta fuere in ſeditione Saturnini reprimenda.*

23 *Iuſtinianus decreuit quod arma reponerentur in publico Armamẽtario cuiuſuis Ciuitatis.*

24 *Maieſtas proprijs carens viribus parum ſecura eſt.*

25 *Reſpublicæ armis, & viris florent.*

rentes ſunt inexpugnapi-les.

26 *Iuſtinianus Imperator Vicario Ponti facultatem conceſſit inquietos armis priuandi.*

27 *Demetrius rebelles Antiochiæ arma proijcere compulit.*

28 *Saulis tempore non erat Faber ferrarius in Iſrael propter probibitionem Philiſtijm.*

29 *Romani abſtulere arma Celtiberis.*

30 *Lutius Domitius cruci affigi fecit paſtorem, quia venabulo aprum occiderat.*

31 *Cyrus Lydijs rebellãtibus abſtulit arma, & viros fœmineis vti veſtibus coegit.*

32 *Darij filius Babylonijs rebellantibus abſtulit arma.*

33 *Seſoſtris Aegyptiorum Rex quid fecerit vt rebelles ſubditos effœminaret.*

34 *Ariſtodemus Cumanorum Tyrannus illis abſtulit arma vt ſecurus eſſet.*

35 *P. Scipio arma abſtulit Carthaginenſibus, & claſſem ſuccendit.*

36 *Dionyſius Siracuſanus Dionyſij filius arma abſtulit illis quibus fidebat parum.*

37 *Catholici Reges D. Ferdinandus, & Eliſabeth. Mauris Granatenſibus arma abſtulere.*

38 *Carolus VIII. Rex Franciæ quid ſtatuerit in armorum teria.*

39 *Pij IV. conſtitutio circa delationem, & probibitionem armorum, recenſetur.*

40 *Guillelmus Dux Mantuæ artes bellicas Caſalenſibus interdixit, & quare.*

41 *Rebellibus ne valeant recalcitrare ſunt arma auferenda.*

42 *Languor prolixior grauat medicum.*

43 *Lycurgus probibuit bellum cum vna natione continuari.*

44 *Macedones aſſiduis certaminibus bellicoſi facti fuere.*

45 *Anthalcidas Ageſilaum ſaucium ſugillauit quod Thebanos dimicandi artem docuiſſet, factis expeditionibus in Bœotiam.*

46 *Populi bellantes cũ viris bel-*

furioſo homini gladium acutum,& euaginatum tradere. Petrus Gregorius lib. 23. de
2 Repub. cap.9. num.5. † Et enim armorum tractatio homines audaciores reddit, & crudeliores, atque ad inno uanda negotia,turbandamq; quietem promptiores, lege ſi ſeruus, C.de his qui ad Eccl. confug. l.ſi quis in hoc genus C.de Epiſcop. & Cler. Matth.de Afflict.lib.1.ad Conſtitutio.Neap.rubr.9. de illicita porta.armorum, nu.1. Campagna ad cap.Regni Neapo. de prohibita portat.armorũ, num.7. Adam Kellerius lib. 2.de offic.Iurid. Polit.cap.3. verſicul. *ſed reſpectu*, Petrus Gregorius libr.4. de Republ. cap.1.num.17.Aegid.Roma: lib.3.de Regim. Principum
3 par.3.cap.6. † refert Plinius de viris illuſtribus in Viriato, Quod cum bellum aduerſus Romanos ſumpſiſſet, eorum Imperatorem Claudium Vnimanum, deinde C.Nigidium oppreſſit,& cũ pacẽ à Pompilio maluiſſet integer petere, quam victus,cum alia dediſſet, & retinuiſſet arma bellũ
4 renouauit,† Ariſt.lib.7.Polit. cap.9.vbi ait, Quod qui armorũ Domini ſunt,Status,vel Reipu. mutationis iiſdẽ armis etiam Domini ſunt,Georgius Pagliar.obſeruat.2.ad libr.1: Cornelij Taciti, Petrus Gregorius lib.22.de Repub.cap. 11.num.1. Verè igitur teſte Diodoro lib.37.ab armis omnia pendent,quibus qui prę-ualet eius legibus omnes neceſſariò obtemperant. Reuſnerus lib.1. Artis ſtratagem.
5 cap. 21.† Hinc Bartholom. Philippus in tract.de conſilio, & Conſiliar. diſcur.13. n.15. refert,Traianum Imperatorẽ ſcripſiſſe Plinio Secundo Bythiniam gubernanti,vt non ſineret intantum creſcere collegium Fabrorum, quod nocumentum aliquod generaretur Reipublicæ, vt per ipſũ Plinium libro 10. Epiſto. 33.
6 †Et D.Imperator Carolus V. limitauit facultatẽ vexillorũ militum Ciuitatis Gandauij vt per Mambrin.part.2. Hiſt. Mundi lib. 3. & Marcũ Gua-
7 zo.in hiſt.Mundi † Hinc ait Caſſiodor. lib. 3. variarum epiſt. 25. quod *rigorem ferri parturit terrena mollities, & igne decoquitur, vt in duritiẽ transferatur. Hinc auxiliante Deo defenſio patriæ venit, hinc*

hinc agrorum vtilitas procuratur,& in vſus humanæ vitæ,muliplici commoditate porrigitur, auro ipſi imperat, & ſeruire cogit locupletes pauperibus conſtanter armatis.

8 † Vlteriùs curandum eſt Principi, vt ex rebus gerendis, geſtiſque Vaſalli eius cognoſcant virtutem, & bellicum eius robur, vt maius etiam quam habeat, ſibi exteriùs imaginentur. Illi namque non ſecreta, nec intimam cordis eius voluntatem tam auidè ſcrutātur; quā ea quæ extrinſecus apparent intuentur, verbi gratia, ſi Princeps eſt animoſus, bellicoſus, conſtans, prudens, benignus, aut ſeuerus, &c: Ea enim plerumque vulgò indita eſt natura, vt diuerſos colores in diuerſis ſubiectis etiā attentè conſiderare ſtudeat, cum oculis prominentibus, & nunquam ad verum negotiorum rhombum penetret, ex quo iudicia etiam vana
9 oriuntur, † vt euenit Alcibiadi, qui, & ſi Dux magnanimus ab omnibus haberetur, probro tamen ſibi dabatur, quod in clypeo ſuo depictum portaret Cupidinem ſagittas, telaque iacentem. Nam ſi oculos magis aperuiſſent, vidiſſent vtique quod in corde ſuo Mars reconditus latebat, qui lanceas, haſtas, & alia eius generis inſtrumenta bellica in hoſtes ſuos explodere machinabatur; Propterea Principem fortem, ac magnanimum decet, vt dum alios robore, & virtutibus antecellit, etiam, atque etiam curet, vt magnanimitas, & aliæ eiuſce virtutes, ex actionibus ſuis quotidianis dignoſcantur, in his præſertim, quę fortitudinem, & ſeueritatem concernunt, cuius theorica abſque practica nequaquam vtilis eſt ei, qui Rempublicā gubernat, ac regit; Ex quibus rebus primaria eſt, armorum vſus, à quo pendet ſtabilitas, & fundamentum quietis eius, quo Rex magnopere pollere debet per totum ſuū regnum, vt quouis tempore, aut loco neceſſitas id expoſtulauerit, inſolentes ſuos vaſallos domare, ac proſternere queat; Aliquibus tamen ſecundum illorū naturam, qualitatem, aut loci conſtitutionem, & diſtantiam, armorum aliquorum vſus permitti po-

eſt,

teſt, eò, quod in eis innixa ſit eſſentia, & conſeruatio Rei-
10 publ. † Dicit enim Cornelius Tacitus libro 20. Annal: quod non ſit Gentium quies, abſque armis, Iuſtinianus in
11 proemio Inſtitut: † Caſſiodorus lib.4.variarum Epiſt.6. dicit, Quod arma, & æquitas ſunt Reipublicæ cuſtodes. & ibi epiſto.12. ait, Prouincias armis defendi, & legibus ordinari & Lęlius Zechius li.2. de Principe cap.3.num.3.ait quod Principi ad dominium tutandum, & etiam augendum, neceſſaria eſt armorum copia, & præſtantia tam ad offenſionem, quàm ad defenſionem, ſine quibus cœtera
12 nihil proſunt. † Hinc Manuel Comnenus, vt Nicætas lib.2. Annal. illius refert. Eas Vrbes fœlices iudicabat, quę non mœnijs, ſed enſibus munirentur. Nam qui bellum pacis amore fugiunt, non animaduertunt plures ſibi, vt puluerem è terra friabili erumpere hoſtes, qui, & imperium eorum accendāt, nec ſtabili ipſos frui pace patian-
13 tur, † Et Ariſtot.lib.7. Politicor.cap.14. ait, Bellicas exercitationes homines cogitare debere, ne alijs ſeruiant, & vt ſubiectorū vtilitati conſulant. S. Ambroſius libr. primo, offic.cap.41.ait, Quod vtilior eſt in conflictu lorica ferrea, quam ſtola linea, licet
14 oneri illa ſit; † Laudatur Iudas Machabæus primo Machabæorum, capite tertio; *Quia dilatauit gloriam populo ſuo, & induit ſe lorica ſicut Gigas, & ſuccinxit ſe arma bellica ſua in prælijs, & protegebat Caſtra gladio ſuo ſimilis factus Leoni in operibus ſuis*, & dicit Lælius Zechius libro 2. de Principe cap.3. numer.3.
15 † Neceſſaria eſſe arma militem tuentia, ne ijs in conflictibus carens, & ſe tueri non valens in fuga ſpem locet. *Non enim de pugna, ſed de fuga cogitant, qui in acie nudi exponuntur ad vulnera*. inquit Vegetius lib. 1. cap. 20. Reuſner. libro 1. artis ſtratagem.cap.21.pag.3. Symanc. lib.9. de Repub. cap. 15. nu. 2. Redin. de Maieſtā. Princip. verbo *non armis ſolum* num. 66. Bouadill. lib.4. Politicor. cap. 1. num. 30. pulchra l. 1.
16 tit.6. lib.6. recopilat. † Non ſunt oēs Ciuitates, vt Spartana, in qua omnes exerceban-

bantur,qualiter præcipere,&
17 obedire deberent; † Idcirco non debet Princeps ad arbitrium vaſalli relinquere habenas obedientiæ,quæ arma ſolummodo ſunt eius, qui ijſdem dignus à Principe habetur, & qui eadem ferre quoque poſſit, quique Rempublicam cum ijſdem iuuare, & oblata occaſione defendere valeat; ijs è contra qui ijſdem ad Regis, & Patriæ defenſionem nequaquã vti velle præſeferunt tollantur, & prohibeantur, leg. vnica, C. vt armorum vſus lib. 11. Auth. de armis, §. prohibemus, coll.6.l.1.ff.ad l.Iuliam de vi publica, Ioann.Vincentius de Anna in conſtitut. Regni Neapo.ſi quis aliquem,num. 4. & ſequent. Didacus Couarru.in practic.quæſtio.cap. 33.Iulius Clar.lib.5.ſentent. §.fin.quæſt.36.Menoch.lib.2 de arbit.iudic.caſu 393. Petrus Gregorius lib. 1.de Repub.cap.4.num.17.lib.9. capit. 1.num. 19.Ioann. Ferra ult.de iuribus,& priuil.Regni Franciæ,priui.19. Carol.Degraſſal.regal. Franciæ libr.2.
18 iure 17. pag. 291. † Bartholom.Caual.epiſt.1. de reformat. Reipub. dicens, Ciues tali lege debere eſſe armatos,vt armis non vtantur, niſi ordine publico,& pro beneficio Reipub. Conſiderandum eſt enim quod dicitur Eccleſiaſtici cap. 33. *Diſciplina,& opus ſeruo, Operatur in diſciplina, & quærit requieſcere,laxa manus illi,& quærit libertatem Iugum, & lorũ curuant collum durum. ita neruus,& tormenta ſeruum malitioſum.*

19 † Quare neceſſe eſt, vt talibus vaſallis auferantur arma,eademque pro ornamento regij, vel alterius Reipubli. Armamentarij loco ab illis diſtincto, ac diuiſo reponantur, adeò, vt ſic inermes facilius domentur,& cum timore ad Principis obedientiã reducantur & vires Principis ex aduerſo maiorem firmitatem acquirant, vt tradunt Coteræus lib.ſingul. de officio Imperatoris, & Clapmar.lib.2. de Arcanis Imperij,cap.6. Lælius Zechius lib. 2. de Principe cap.3. num.3. Iacob.Bornitus in partitionibus libr.2.de Repub.conſeruat. tit.de armis,& militibus pag. 108.Hiero.Frachet.li.2.de

Prin-

20 Principe cap. 3. † Et Ariſtot.lib.7.Politic.cap.8. dixit, Qui Reipublicæ præſunt hos armis tam ad tuendum imperium, vt detrectantes coerceantur;quàm ad vim,ſi quis iniuriam extrinſecus inferre conetur,propulſandam,inſtructos eſſe neceſſe eſt. Idem tradit Imperator Iuſtinianus in leg.2.C.de officio Præfecti Prætor.Aphricæ, Phylon Iudæ:libr.1.de vita Moyſis. D. Chriſoſtomus ſerm.de Aſcenſione. Symanch.lib. 9. de Repub.cap.18. fere per totũ, Frat.Ioan. Guardiola de Nobilit. Hiſpan. cap.15. fol.39. Azeuedo in leg.1.titul.6. lib: 6.recopilat.Bouadill.li.4.Polit.cap.1.num.30. Redin de Maieſtate Principis, verbo *non armis*,num 27.Bernardinus Mendoza in libro Theoricæ,& practicæ belli pag. 9. Lipſius lib.5.Polit.cap.6.Petrus Gregorius de Repub.lib. 11.cap.3. nu.16. Lælius Zechius libro 2. de Princip. cap.4. num.2. Sebaſtian. Foxius lib.2. de Regno,Regiſq;
21 inſtit. † Satis enim conſtat Ciues Romanos olim arma priuatim non habuiſſe; ſed in rupe tarpeia recondita fuiſſe, vndè accipiebantur quotieſcunque exercitus deducendus erat:Vuolff.Lazius lib.4. de Republica Romana cap.6.Blond.lib.6.Romæ triumphantis; Marlianus lib:5. antiquitat.Roman cap.4. Siman. de Cathol. inſtitution. tit.24.num.28. Bouad.d. nu. 30. Surgen.lib.1.de Neapo. illuſt.cap.11.à num.13.& 14
22 † M.Tullius in orat:17. pro Caio Rabirio cum de ſeditione contra Saturninum tractaret,ait, Eo tempore ex ædificijs, Armamentarijſque publicis,arma Populo Romano, C.Mario Conſule diſtribuente, data, vt Imperium Populi Romani, maieſtaſque conſeruaretur,Petr.Grego.lib.9. de
23 Repub.cap.1.num.13. † Et Iuſtinianus conſtituit, quod in cuiuſque Ciuitatis publicis Armamentarijs arma publica reponantur,reparentur ac renouentur,&quod nullus poſſit eſſe faber ad arma facienda niſi deputatus à publico,vt in nouella conſt. 85. de armis, coll. 6. Auth. de mand.Princ.§.fin.Afflict.in rub.de illicita portat.armorũ nu.2.Symanc.lib.9.de Repu-
24 bli.cap.18.num.13.† Nam

vt Liuius inquit li. 10. Maieſtas quæ caret viribus, parum ſecura eſt, nilque rerum mortalium tam inſtabile, ac fluxũ eſt; quam fama potentiæ nòn ſua vi nixę, fuit ſententiã Taciti li. 13. Annal. cuius meminerę Gabriel Simeon. in libro cui titulus illuſtratio de gli epithaphi fol. 125. Læl. Zech. libro 2. de Princi. cap. primo, nu. 8. Et idem Cornel. Tacitus lib. 15. Annal. dixit, *Non enim ignauia, magna imperia contineri virorum, armorumq; faciendum certamen, id in ſumma fortuna æquius,*

25 *quod validius*, † Phylon Iudæus libro primo de vita Moyſis, viris, armiſque florentes copias murum inexpugnabilem eſſe ait. Symancas d. cap. 18. num. 3. & 4. Vegetius de re militari in Prologo Ariſtoteles vbi ſupra cap. 14 Madera de Excell. Hiſpaniæ c. 7. n. 1.

26 † Hoc etiam obſeruauit Imperator Iuſtinianus, dum inſtitueret Vicarium Generalẽ qui pacis, & belli negotia tractaret in Ponto Bythiniæ, vſque ad Armenos, & Trapezuntas, cui poteſtatem concedebat priuandi armis eos, qui illis ad nullam militiæ neceſſitatem haberent, eaque in publico magnæ Vrbis Cõſtantinopolitanæ inferret Armamẽtario, vt conſtat edicto 8. dè Pontici tractus Vicario.

27 † Demetrius item Rex, vt narratur lib. 1. Machabęorũ, cap. 11. auxilio miſſo à Ionatha aduerſus eos, qui cum Antiocho filio contra ipſum rebellauerant in Ciuitate Antiochia compulit ipſos, vt arma proijcerent, & pacem poſtularent rogantes, vt Iudæi ceſſarent oppugnare èos, & eorundem Ciuitatem. Malo enim perſuaſus conſilio, totum dimiſerat ſuum exercitum, vnumquemque in locum ſuum, excepto tantummodo peregrino exercitu, quem ex Inſulis Gentium contraxerat, quorum cauſa omnes Patrum ſuorum exercitus inimicos ſibi reddidit; ita vt niſi prædicta auxilia à Ionatha miſſa ſibi fuiſſent, quibus ſæua illa ſuorum rebellio ſedata fuiſſet, luxiſſet, vtiq; miſerabiliter inopinatũ aduerſæ fortunæ ſuæ caſum.

28 † Tempore Saulis non inueniebatur Faber ferrarius in terra Iſrael, cauerant enim Phy-

Phyliſthini, ne Hebræi fortaſſe facerent gladium, & lanceam; Cumque veniſſet dies prælij, non fuit inuentus enſis, aut gladius, aut lancea in manu totius populi qui erat cum Saul, & Ionatha, exceptis ipſis vt habetur 1. Regū cap. 13. Petrus Gregorius de Repub. lib. 23. cap. 9. num. 6.

29 †Romani abſtulere Celtiberis arma quod illis tam graue fuit, vt multi ſibimet ipſis conſciuerint mortem, ſignificantes virum bonum, & egregium non decere ſine armis viuere, vitam inermem pro morte iudicātes, vt Liui. ait lib. 44. ab Vrbe condita, ſiue lib. 3. Decad. 4. cap. 6. Iuſtinus libro 44. vbi dixit, *Velocitas Genti pernix, inquies animus, plurimis, militares equi, & arma, ſanguine ipſorum chariora.* Madera de Excellent. Hiſpaniæ capite 8. num. 1. Et poſtea muri, & munimenta, arces præſidiariæ, & Caſtella fuere diruta, Cælius Rhodigin. libro 18. lectio. antiq. cap. 22. dicens. *Quum omnibus cis Iberum Hiſpanis arma Portius Cato ademiſſet, adeò ægrè paſſi, vt multi mortem ſibimet ipſis conſciſcerent, ferox gens nullam vitam rati ſine armis eſſe:* Bouadilla. li. 4. Polit. c. 1. n. 30.

30 † Lucius Domitius cum Siciliam Proprætor regeret, & ad eum eximiæ magnitudinis Aper allatus eſſet, adduci ad ſe Paſtorem cuius manu occiſus fuerat, iuſſit, interrogatumq; quo telo beſtiam illām confeciſſet, poſtquam comperit vſum venabulo, cruci eum ſuffixit: Quia ipſe ad exturbanda latrocinia, quibus prouincia vaſtabatur, ne quis telum haberet, edixerat, Marc. Tullius act. 1. in C. Verrem. Valer. Max. lib. 6. cap. 3. §. 5. tradit Polyænus lib. 7. ſtratagem.

31 † quod Cyrus Lydis poſt Cræſi captiuitatem iterum deficientibus, ipſe Babylonem verſus profectus Mazarem Medum cum præcepto miſit, vt cum regionem ſubegiſſet, arma pariter, & equos eis adimeret, veſtitumque muliebrem eos geſtare cogeret, neque ad iaculandum amplius exerceri permitteret, ſed omnes texere, ac pſallere cōpelleret, vt his nimirum ſtudijs animi illorū molleſcerent, & effæminarentur, ſic deinceps omnium Bar

Ly-

barorum inutiliſſimi ad bellũ
euaſerunt Lydi, cum antea
bellicoſiſſimi eſſent; Recen-
ſet idem Iuſtinus li. 6.dicens,
Occupato alijs bellis Cyro,
Lydi rebellauere,quibus ite-
rum victis, arma, & equi a-
dempti, iuſſitque cauponas,
& ludicras artes,& lęnocinia
exercere,& ſic gẽs induſtria,
quondam potens manibuſq;
& actis ſtrenua, effæminata
mollitie, & luxuria virtutem
priſtinam perdidit; & quos
ante Cyrum inuictos bella
præſtiterant, in luxuriam la-
pſos, otium, ac deſidia ſupe-
32 rauit; † Idem feciſſe Darij
filium colligitur ex Apoph-
teg.Plutarchi dicentis, Xer-
xes iratus Babylonijs ob de-
fectionem, cum eos in pote-
ſtatem ſuã redegiſſet interdi-
xit armorum geſtationem,
iuſſitque fidibus, & fiſtulis
canere lęnocinium,& caupo-
nam exercere,ac tunicas ge
ſtare ſinuoſas.
33 † De Seſoſtri autem Rege
Aegyptiorum ex Nympho-
dori hiſtoria libro 13. tradit
Sophoclis Scholiaſtes dicens
Conſilium tale cœpiſſe, vt
mulieres foris verſarentur,
nerent, ac texerent domi vi-
ri,vt tali vitæ ratione virilem
ſexum effæminaret,illiſque
obedientibus Imperio vtere-
tur, quod ſe conſequuturum
putauit, iniunctis muneribus
virorum fœminis, & harum
viris. Ita enim non modò
inermi corpore; ſed etiam a-
nimo molli promptè factu-
ros imperata credidit. Vo-
luit igitur, & comam nutri-
re viros, & mulieres tonde-
re, itemque illos onera ca-
pite geſtare has humeris;præ
tereà viros binas, mulieres
ſingulares tunicas ferre. Po-
ſtremo ſtantes mulieres, ſub-
ſidentes viros mingere,vt ꝑ
vitæ modo, animi quoque
eneruarentur. Callidè profe-
ctò, & non ſine cauſa ſcribit
Aelian.lib. 12. cap.4. variar.
hiſtor.Aegyptios dicere, Se-
ſoſtridem à Mercurio ſoler-
tiam, & conſilia didiciſſe;
34 † Idemque fecit Aryſtode-
mus Cumanorum Tyrannus,
vt refert Halycarnaſ.libro 7.
Antiquit.Roman.Ianus Gru-
ter in dicurſ.ad Cornelium
Tacit.p.2.pag.49.
35 † Publius Scipio Carthagi-
nenſibus abſtulit arma, & cũ
agnouiſſet quod maior pars
virium illorum in mari conſi-
ſte-

ſtebat, ante oculos illorū incē dit quingentas naues, cū omnium dolore, & commiſeratione Charthaginis, eo quod viderent nullas ſibi vires reſiduas eſſe poſſe, quibus aduerſus Populum Romanum caput erigere valereent.

36 † Dionyſius Syracuſanus Dionyſij filius, ijs quibus parum fidebat arma adimere ſolebat. Diodorus Siculus lib. 16. Biblioth. Petrus Gregor. lib 36. ſyntag. Iuris cap. 26. num. 8.

37 † Reges quin etiam Catholici D. Ferdinandus, & D. Eliſabeth, diſpoſuere, vt nouiter conuerſi regni Granatenſis è Maurorum genere arma non geſtarent nec illa, nec publice, nec ſecretò haberent, ac nec etim Miniſtri Iuſtitiæ aſſociarentur ab eis, quod D. Carolus V. cōfirmauit, vt apparet Legibus 8. & 9. titul. 2. lib. 8. nouæ recopila. quod, & alij Principes fecerunt, vt apparet in Capitularibus Caroli Magni lib. 3. cap. 4. & 5. &

38 cap. 22. † & in regno Franciæ Carolus VIII. anno 1487 artic. 2. & Franciſcus I. an-

39 no 1532. † & Pius IV. in conſtitut. ſua 65. incipit cum vices in Bullario Cherubini, vt memorat P. Gregorius de de Repub. d. lib. 23. cap. 9. n. 6

40 † & Guilielmus Mantuanorum Dux, cum animaduertiſſet, quod Caſalēſes qui ſucceſſionis iure ad eum deuenerant, qui alioquin natura feroces erant contra eum commoueri incipiebant, abſtulit illis armorum exercitiū & equitandi artem, relicto illis omni alio delectationis, & ſpectaculorum genere, quod ante ipſum fecit Cyrus cum Lydijs quibus, vt ait Iuſtinus lib. 6. arma, & equos abſtulit, iuſſitque illos cauponas, lenocinia, & alias artes ludicras exercere. Georg. Pagliar. obſeruat. 172. ad lib. 1. Cornelij Taciti, vt ſupra retuli.

41 † Quocirca ſi hoc facere neceſſe habet is, qui ſubditos rebelles domare, & ad veram obedientiam reducere vult; Quo igitur animo, aut ſerena fronte, vllus aliquis reperietur, qui S. R. M. Veſtræ ex imis cordis ſui penetralibus faueat, regnaque ſalua eſſe ſuſpiret, non conſulat ſibi, vt rebellibus Belgis omnia arma tollat; cur igitur in eam

ſententiam condeſcenderunt
Conſiliarij, vt arma propria,
munimenta, ac præſidia S.V.
Maieſtas tollere non dubita
rit? Ex eò profectò comper-
tum habemus ſuperioribus
annis, quod Rebelles illi va-
ſalli potentiores, & ad nouas
rebellionũ cauſas moliendas
accincti prõptiores fuere, q;ex
ſola mora recuperationis di-
ctorum ſtatuum natum fuiſſe
42 experimur † Quia, vt Eccle-
ſiaſticus ait c. 10. *Languor
prolixior grauat Medicum,
breuem languorem Medicus*
43 *præſcidit.* † Lycurgus, vt in
vita illius Plutarchus ait, in-
terrogatus aliquando, quã-
obrem vetuiſſet frequenter
aduerſus eaſdem gentes ex-
peditiones fieri, ſapienter re-
ſpondit, ne repugnare aſſue-
facti, ipſi quoque bellicoſi e-
44 uaderent, † Nam de Mace-
donibus ait Iuſtinus libro 7.
Quod aſſiduis certaminibus,
armis veluti quotidiano exer
citio indurati, finitimos ter-
rebant, vt hodiè faciunt Tur-
cæ, qui frequenti bellandi v-
ſu, Chriſtianos taliter hinc
inde affligunt, vt cum veri-
tate poſſimus dicere, quod ſi-
ne illa Iulianus Imperator
Apoſtata apud Paulum Dia-
con. libro 11. proprijs pen-
nis vulneramur cum noſtris
armati conſcriptionibus con-
45 tra nos bella ſuſcipiant † Vn-
de, & Ageſilaus grauiter ac-
cuſatus fuit, quod crebris in
Beotiam expeditionibus, ac
bellis Thebanos Lacedæmo-
niorum hoſtes ad repugnan-
dum ſollicitaſſet. Nam cum
Anthalcidas vidiſſet illum
ſaucium, eidem id exprobra-
uit, quod Thebanos prælian-
di artem docuiſſet, cum an-
tea, nec ſcirent, nec vellent
inire bellum, dicens, *Præcla-
ram doctrinæ tuæ mercedem
habes:* Quia, nec animatos ad
bellandum Thebanos, nec e-
xercitatos, & inuitos etiam
conſuefecerit, docueritque
bellum gerere. Plutarch. to-
mo 1. moralium in Apopht.
Laconicis fo. 196. in Anthal-
cida. Petrus Gregor. libr. 11.
de Republ. cap. 13. num. 5. †
46 Et quod populi longo tem-
pore bella gerentes cum alijs
ferocibus, & bello deditis vi-
ris, bellatores etiam euadant,
exemplo Romanorum cum
Samnitis bella gerentium, &
cum Celtis. Ex Polydoro lib.
1. hiſtor. & ex Suizerorum,
ſeu

Digitized by Google

ſeu Helueticorum cum Ger-
manis ex Cæſare de bello
Gallico lib. 1. tradit Frachet-
ta in Seminario rationis ſta-
tus, & belli c. 33. pag. 214.
Et manifeſtè hoc etiam
conſtat longa rerũ experien-
tia in dictis ſtatibus. Nam in
initio munitiſſimæ etiam Ci-
uitates facili negotio, & abſq;
illorum defenſione capieban
tur; ſed poſtea ob continuum
47 bellandi vſum† in oppugna-
tione Ciuitatis Traiecti Mo-
ſæ viſum, expertumque fuit,
fœminas etiam expugnatio-
ni oppoſitas bellum crude-
liſſimè geſſiſſe, nequaquam
formidantes continuam bel-
licorum tormentorum explo
ſionem, ſed cum amicas, con-
ſanguineaſquè in defenſione
oppugnationis mortuas ceci
diſſe viderent, maiori ardore
percitæ ad murorum defen-
ſionem curſitabant, ac ſi for-
tiſſimi milites fuiſſent, vt re-
ferę Campana in hiſtoria Bel
48 gica, † quod in vltima obſi-
dione Ciuitatis Cameraci Ma
dama Baligij Gubernatoris
vxor, heroici animi fœmina
tali ſe ſtrenuitate oſtentauit,
ꝙ cũ Damicellis ſuis in repa-
rationibus Vallorum, ac mu-
rorum, tam ſedulam nauarit
operam, vt omnes id admira-
rentur; egrediebatur prętereà
per foſſas palam exhortando
milites, vt pro libertate pa-
triç fortiter dimicarent, licet
multos ad eius latera inter-
dum videret cæcidiſſe mor-
tuos, illaque aliquoties belli-
ca tormenta proprijs mani-
bus onerata, verſus inimicos
pręliantes exonerabat, mitte-
batque, Denique cum omne
oleum, operamquè perdidiſſe
videret, ſummoque omnium
dolore ciuitatem iam captã,
haſtam quam ad hoſtes repel
lendos arripuerat, in manibus
adhuc ferens, non minus pul-
chra, quam docta, & efficaci
oratione ad milites rerũ hu-
manarũ fragilitatẽ, recẽſebat
& fortunæ nouercãtis impie-
tatem accuſabat, q̃bus dolori
bus concuſſa, atque proſtrata
biduo antequã Caſtrum om-
ninò captum eſſet fato ceſſit.
Cuius egregia facta magno-
perè extollit Georg. Pagliar.
obſeruat. 148. ad lib. 1. Cor-
nelij Taciti, & alia plura exẽ-
pla congerit P. Gregor. lib. 7.
de Repub. cap. 11. num. 31.
49 & ſeq. † quibus annumerari
poteſt, famoſum illud factum,

Digitized by Google

quod ¦contigiſſe narrant Hiſpaniarum Hiſtoriæ, Petrus Medina in libro magnarum Hiſpaniæ rerum, c. 55. quando Mauri obſederant rupem de Marthos dictam, cuius cuſtos erat, & Caſtellanus Don Aluarus Perezius à Caſtro, qui abſens tunc erat, & in Regis Curia morabatur. nam Comitiſſa; & Damicellæ eius in abſentia Comitis tanta animorum virilitate, munitionem Rupis defenderunt, donec Don Tellus, & alij Aequites qui ad Maurorum terminos offendendos, ac prædandos exierant, ad caſtrum rediiſſent, & facto in obſidentes illos impetu recedere coegiſſent, vt non minori laude, quam Belgica illa Madama digna videatur, vt recenſet Palac. Rub. de fortitudine
50 bellica cap. 14.† prout etiam ſuperioribus ſeculis fœminæ Illiturginorum Ciuitatis à P. Scipione obſeſſæ fecere, referente Liuio libro 8. Decad. 3. cap. 9.

SVMMARIVM.

1 *Arma ſunt aſylum Rerumpublicarum.*

2 *Arma illuſtrant, & extollunt regna.*

3 *Epaminundæ dictum in fauorem exercitij armorum recenſetur.*

4 *Ducis alicuius defectus, ruinam imperio cauſare ſolet.*

5 *Ecius Romanorum* Dux *vicit Attilam.*

6 *Francorum res in occaſum venere cum primum ab illis ſeceſſit Andreas ab Auria, & adhæſit Imperatori Carolo V.*

7 *Duces inſignes in rebus bellicis à diuerſis Regibus aſciti, & in honore, & exiſtimatione habiti.*

8 *Helena notata fuit quod in funere matris doloris ſignum non oſtenderit.*

9 *Belgicorum Rebellium contra Eccleſiam obſtinatio taxatur.*

10 *Calumnia nihil non audet tẽtare.*

11 *Lingua maledica, nec diuinis par-*

parcit operibus.

12 *Fabius Maximus qualiter inuidia flagrarit aduerſus Scipionem.*

13 *Senatus Romanus, quot Senatores miſerit Siciliam vſque ad inquirendam veritatem eorum, quę aduerſus Scipionem, & exercitum eius ferebantur.*

14 *Senatus Romanus cognita veritate, Scipionem laudauit, honoribus affecit, neceſſarijs ad bellum prouiſis, & contra Fabij inuidiam commotus fuit.*

ARGVMENTVM.

Arma, & illorum exercitium quanti ſint habenda, & Duces præſtantes in pretio, & exiſtimatione à Regibus habendi, & qualiter occurrendum calumnijs, quæ aduerſus Duces inſignes euulgari ſolent.

CONSIDERATIO XVII.

HI denique reſultant effectus ſi rebellio quamprimum non opprimatur è contra ſi arma à Principe ſuſpendantur maiora, deterioraque quam an-
1 tea naſci ſolent; † Arma namque Principum ſunt fundamentum, & Aſylum Rerumpublicarum, & Monarchiarum. Iuſtinian. in lib. 1. in principio, C. de Iuſtin. Cod.
2 confirm: † Et arma, vt inquit Aluarus Pelagius lib. 1. de planctu Eccleſiæ artic. 62 extollunt, & illuſtrant regna,
3 † Et Magnus Dux Epaminũdas, vt in vita illius ait Plutarchus, Thebanis dixit, Qui taliter ſuadent quietem, vt obliuioni mandent exercitiũ armorum ſupponunt patriam ſuam perpetuæ ſeruituti, vel ſaltem illius periculo, vt expertum eſt pluribus exemplis amiſſionum, & ruinarum Monarchiarum ob nimiam confidentiam, Madera in libro de Excell. Hiſpaniæ, c. 8. n. 1.

Digitized by Google

† Imo ob defectum magnanimi cuiuſdam Ducis ſæpe ſæpius in diſcrimen adduci ſolent magna, & præclara imperia, vt Athenis compertum fuit deficiente Alcibiade, & Romæ cum Coriolanus ſeceſſerat.

5 † Et de Ecio Romanorum militum Imperatore, cuius exercitus cum Regibus Hiſpaniæ & Franciæ, vicit potentiſſimum Attilam, cum internetione centum, & octuaginta millium hominum, ſcribitur, quod per inuidiam denique, & odia priuata ab Imperatore Valentiniano occiſus fuerit, refertque Iacobus Meyer. li. 1. Annal. Belgiæ, ꝙ ab eo inſtāti quo Ecius defecit adeò Imperiū Romanū, in caſum venit, vt nunquam poſteà erigere potuerit caput,

6 † Res item Francorum grauiſſima damna perpeſſæ ſunt ab eo tempore quo Andreas ab Auria Dux Claſſis eorum ab eis defecit, & ſe ſe ad ſeruitium Caroli V. Imperatoris addixit, dediditq; vt latè probat Carolus Sigonius in vita illius.

7 † Et propterea multarum diuerſarumq, nationum Principes, altiùs ſecū perpendentes quantum ſibi, ac Rebus publicis interſit Ducem habere militum, artis militaris peritum, & prudentia clarū, multis quandoque precibus, ac muneribus ad eorundem eos ſeruitia allexerunt, vt Siculi Philippū, Chalcedonenſes Braſidā, in Aſia fuere Lyſander, Calioratides, & Ageſilaus illuſtrati, decoratiq. excellentibus titulis nationum quas gubernarunt.

Hinc aūt quid dignū expectari pōt, dū à rebellata prouincia tot Duces inſignes, & genere, & armis clari, qui ob uatum, inteſtinumq; aliquod odium Reipublicæ ſuæ perditionem machinantur, proficiſcuntur, & ob priuatas, inaneſq; ſuas cogitationes quibus diu, noctuque diſtrahūtur labem illius nequaquam dolent; 8 † Eoſdem Helenæ ſimiles eſſe arbitror, quæ vt Homerus refert, in funere Matris ſuæ nullum omninò doloris ſignum oſtendebat, nec capillis ſparſis incedebat, illos nec eradicabat, neque faciem, vt more antiquitùs receptum erat, laniabat; iuxta illud, Albi-

binouani in carmine lugubri ad Liuiam de morte Druſſi.

Non animam appoſito fugientem excepit hiatu
Nec traxit ſectas per tua membra comas.

Iuſtus Lipſius epiſtolicar.qq.
epiſt.3. Iacob. Gutherius li.1.
de iure Manium. cap.14. di-
cens. Quod ea fuit lugentiũ
ſcena, ea oſtentatio doloris,
vt in luctu familia omnis in-
tus clauſa, ſciſſis veſtibus,
promiſſa barba, intonſa co
ma, matronæ crinibus ſolutis,
& antependulis humi proſtra
tæ iacerent. Apuleius libro 2.
metamorph. Iuni Philarg. 4.
9 Georgic. † Eiuſmodi ſem-
per fuit iniqua Vaſallorum
Belgicorum intentio, & per-
uicacia, & Hæreticorum quin
etiam obſtinatio, qui ſe ad-
uerſus Chriſtianorum exer-
cituum Duces, & Eccleſiæ
Catholicæ defenſores nequi-
ter extulerunt, vt Arriani
contra Athanaſium Zonaras
tom.3. Annal. fo.8. & miniſtri
Valentis aduerſus Baſilium.
Idem in Imperio Valentis fo.
26. prauis cum adinuentioni
10 bus, & falſis teſtimonijs † Di-
cit enim Nicæta Choniates
lib.2. Ann. in Manuele Com
neno: *Omnes ad nocendum
procliuiores eſſe, & nihil tam
ſanctum quod calumnia ten-
tare non audeat: Nam quæ-
cunque mortales agunt, ſiue
priuatim, ſiue publicè, calum-
niæ ſubiacent*; Numer. cap.14.
cap. alienus, diſt.90: cap ſed
hic 23. quæſt.4. cap. diſplicet
11 1. quæſtion. 4. † nec diuinis
operibus maledica lingua par
cit, tantum ſibi humanus ar-
rogat intellectus. Aene: Syl-
uius in libro de Mundo Vni-
uerſo, quæ quotidiè aduerſus
ipſos mouebant inuidia, & vi
rulentis odijs, ex quibus ma-
iora multoties cadere ſolent
imperia.

Si Senatus Romanus imma-
turis, ac inuidis Conſiliario-
rum conſilijs fidē adhuibuiſ-
ſet, quorum vnus ex præci-
12 puis erat Fabius Maximus
alioquin aduerſus Scipionem
inuidia cæcus, tunc nequa-
quam illorum illuſtraſſet, pro-
pagaſſetque imperium cui
Aphricam adiecit, eiuſque
13 eum Dominum effecit; † Ni-
hilominus tamen, eo tempore

cum in Sicilia reſideret, & omni conatu belli præparamenta ſubordinaret, porrectæ quædam querelæ ad Senatum Romanum fuere, contra Præſidem quendam, ab eodē Scipione Subrogatū ab inuidis quibuſdam ipſius Scipionis æmulis, de inordinatis progreſſibus iam dicti Præſidis, ob aliquorum militum diſcordias, quibus ſe non interpoſuerat, ſubindè inferentes, quod in omnibus ei conniuebat; Quin etiam quod exercitum, parum inſtructum haberet diſciplina militari, & quod ipſemet piger eſſet, & delitijs deditus, & quod ſalus & maieſtas Senatus, & Populi Romani illi parùm curę, cordique eſſet: Quibus intellectis, Senatus magnoperè indignatus, quod cum Fabius animaduerteret datam ſibi occaſionem ratus, virus illud quod contra Scipionem in corde habebat reconditum, euomere; in votis habuit, ne Scipio in Aphricam tranſiret, ſed exercitum in Italiam reduceret. Metellus autem eius fuit opinionis, vt decem Senatores prudentiores à Senatu ad Scipionem mitterentur, qui omni conatu ſciſcitarentur, & viderent, ac pro eorum ſpectata diſcretione agnoſcerent, an ea quæ Romæ de Scipione, & eius vitæ mollitie nunciata fuerant, vera eſſent? & an exercitus eius tā rudis, & militari diſciplina ignarus eſſet? & ſi ea ita eſſe comperiſſent, iuberent nomine Senatus, vt in Italiam cū exercitu rediret; ſin minus eundem vltra progredi mandarent. Verum enimuerò cū dicti decem Senatores in Siciliam appuliſſent, & omnem diligentiam ex Senatus mandato adhibuiſſent, & experti tandem eſſent, repererunt Scipionem omni nedum culpa quæ à maledicis irrogata ſibi fuerat, inſontem, & immunem; ſed tot tamque præclaris præparamentis bellicis inſtructum, legionibus benè diſpoſitis, & omnes denique milites diſciplina particulari eruditos, ac promptos, vt cū maxima illorum admiratione, ſummiſq; amoris affectibus eundem amplexi fuerint, atque vltrà progredi iuſſerint. Reuerſi itaque Romam Senatores ſummis laudum

ca-

encomijs extulerunt Scipionem coram Senatu, qui ſumma lætitia affectus, ſummam ex indè voluptatem cœpit, ſpe maxima lactatus, fore quàm primum, vt Scipionem Aphricam obtinuiſſe ſentirent, ac propterea omnia, ad ea neceſſaria præſtare iuſſerunt donec illam tandem occupauit. Liuius lib. 29. idem tangit Valer. Max. lib. 3. cap. 6. §. 1.

14 † Poſtquam autem Senatus Romanus falſo illo rumore ſe ſe deceptum fuiſſe experimento agnouit, iuſtam equidem aduerſus Fabium concepit indignationem, tam ob innocētiam; quàm ob ſingularem authoritatem Scipionis. Simili ratione in hoc negotio Belgico factum fuiſſe comperimus; Nam etſi à principio omnia bene inſtituta, & ad dominandam, & obtinendam Belgiam ex veris militiæ regulis ordinata eſſent; nihilominus tamen S.R.V. Maieſtas alijs maiorē tribuit fidem qui malitia ſibi perſuaſerūt, quod Duces Generales exercituum ſuorum non regebant rem, & exercitum quemadmodum ad conſeruandam Regiam magnitudinem, & proſternendum Rebelles Vaſallos, opus erat, & quod ob mollitiē Ducum, & imperitiam militum Hiſpanorum aſſiſtentium, nullus inde fructus ſibi naſci poſſet. Ac propterea, etiamſi Fabius aliquis æmulus, cum innata, vel ob particularem maleuolentiam hauſta malitia, egregiam illam magnanimorum Scipionum famam iurgijs, & accuſationibus obnubilare contenderet, fas etiam erat, vt, & Metellus aliquis præſto fuiſſet, qui S.R.M. Veſtræ ſuaſiſſet, vt decē Conſules, ideſt, viros prudentes mitteret, qui rerum ſtatum, cauſas, & ordinem contēplarentur, & dijudicarent, an iuſtum, & S. R. V. Maieſtati profuturum eſſet, nec ne, vt Hiſpanorum exercitus, diuturniores ibi moras traheret: Quod ſi factū fuiſſet haud quaquam dubitandum eſſet, quin S.V. Maieſtas omnes militum ſuorum neruos, omnemq; potentiam reſiduā aduerſus impios Rebellium inſultus, prauaſque illorum inſidias, quibus Catholicam veritatem obſcurare nituntur, conuertiſſet, vt

car-

corpora Hiſpanorũ ſuorum, tam crudeliter conſciſſa, mactata q́ ſanguinis vberrimiq; effuſionem illorum, qui ob S. R. V. Maieſtatis honorem, & regnorum ſuorum propagationem vltrò obtulerunt, vlciſceretur.

SVMMARIVM.

1 *Q. Metelli Macedonici Hiſpaniæ Proconſulis Q. Põpeium inimicum ſuum, ſibi ſucceſſorem mitti intelligentis, acta deſperata recenſentur.*

2 *Populus Iſrael mirificè à Paleſtinis oppreſſus.*

3 *Hiſpaniæ vaſtatio à Mauris, vnde ortum habuerit?*

4 *Maurorum intentio poſtrema deuaſtandi Hiſpaniam ex præcedenti fluens.*

5 *Imperia eodem tramite quo acquiſita fuerunt, conſeruantur.*

6 *Magna imperia ignauia non continentur, ex Tacito.*

7 *Prouinciæ ſicut armis defendendæ ſunt, ita legibus ſũt ordinandæ.*

8 *Reſpu. armis protegitur, & æquitate cuſtoditur.*

9 *Athenis Gymnaſium ubi arma & literæ pariter exercebantur erat.*

10 *Pax diuturna homines reddit imbelles, etiam ſi ſint nobiles.*

11 *Caſſiodori inſigne de hoc teſtimonium.*

12 *Armorum exercitio neglecto, multæ gentes pacis tẽpore pereunt.*

13 *Pax ſine armorum exercitio fragilis.*

14 *Diſciplina contempta omnia corruunt.*

15 *Alexandri Seueri de antiqua diſciplina militari, notabile dictum.*

16 *Romani magis diſciplina, quã fortuna imperium acquiſiuerunt.*

17 *Minæ Dei terribiles ad Iſraeliticum populum.*

18 *Armorum doctrina tenaciter retenta, Romanis imperium orbis peperit.*

19 *Romanis antiquior fuit armorum diſciplina, quam liberorum charitas.*

20 *Pallas Dea quomodo ab antiquis depicta.*

21 *Principis Maieſtas armis, & legibus decorata eſſe debet.*

22

22 *Macedoniæ Monarchiæ fũdamenta, & euerſiones.*
23 *Reipub: Romanæ deſtructio ex Velleio Paterculo.*
24 *Ioannis Comneni Orientis Imperatoris, morientis ad Emanuelem filium prudentia verba.*
25 *Hominum ſuperbiæ magis naturale eſt belli furor, quã pacis tranquillitas.*
26 *Belli furor, quo tempore Mũdum inuaſit.*
27 *Belli rigor ad reprimendam liberam hominis naturam inductus.*
28 *Ad primam naturam facile reuertimur.*
29 *Iani templum plus ſexcentis annis Romæ apertum, & quare.*
30 *Iani templum ab Auguſto tempore Natiuitatis Domini Noſtri Ieſu Chriſti clauſum.*
31 *Hominum mores, à paruis principijs, magnas machinas extruere ſolent.*
32 *Vulgi notabilis deſcriptio ex Saluſtio, & Guicciardino.*
33 *Præmio deficiente, bona opera ſilent.*
34 *Malus impunitus, deterior efficitur.*
35 *Ambitio humana per damni metum inhibetur.*
36 *Veritas verborum adminiculis non eget.*
37 *Proculi I.C. de canem irritãte ſententia à Vlpiano relata.*
38 *Vlpiani I. C. ſententia de vim armatam inferente.*
39 *Athenienſes ob inuidas relationes Alcibiadis conſilio non obtemperantes in Lacedæmoniorum ſeruitutem inciderunt.*
40 *Alcibiadis ſe vna cum ſocijs ab Athenienſibus morti dicatũ audientis magnanima verba.*
41 *Inuidia, vt plurimum viros excellentes perſequitur; & multa de ijs exempla.*
42 *Metelli Romani Conſulis in Aphrica degentis fama, ob inuidiam à C. Mario falsò contaminata.*
43 *Geſta egregia magnam conflare ſolent inuidiam, ex Polybio.*
44 *Detractores quilibet bonus habet.*
45 *Alexander Magnus in aliquos ex Ducibus ſuis præcipuis inuidia pruriebat.*
46 *Pericles Athenienſis ob inuidiam Primores Ciuitatis*

fal-

Digitized by Google

falsò inſequutus.

47 *Belliſarius Inuictiſſimus Iuſtiniani Imperatoris Dux ob inuidiam miſerabiliter obcæcatus.*

48 *Hiſpani ab hoſtibus Belgis, Barbari, & Tyranni iniquè nuncupati.*

49 *Pharaonis in filios Iſrael implacabile odium.*

50 *Læſæ Maieſtatis crimen non tantum contra Principem ſed etiam contra milites eius arma capiendo, committitur.*

51 *Falſæ Religionis defenſio non excuſat.*

52 *Antipatris ad Alexandrum Magnum, ſi eum diligeret, percontantem, notabilis reſponſio.*

53 *L.Sicinij Dentati mira in rebus bellicis fortitudo.*

54 *Hiſpani viribus, & numero Romanis aliquando præſtiterunt.*

55 *L.Flori de Hiſpanorum fortitudine inſigne teſtimonium.*

56 *Magnanima Cinninienſis populi ad Bruti Legatos ab eis tributum requirentes, reſponſio.*

57 *Marci Seruilij viri ſtrenuiſſimi ad Populum Romanum, de Pauli Æmilij triumpho decernendo, oratio.*

58 *Hiſpanicæ magnanimitatis ſigna, & trophœa vbique reperta.*

59 *M.Coriolani iniuſtè à patria in exilium pulſi notabilia verba.*

60 *Themiſtocles Athenienſis ob patriæ ingratitudinem ad Perſarum Regem Patriæ hoſtem confugit.*

61 *Hiſpani, niſi debitè in bello honorentur, operam ſuam nulli præſtant.*

62 *Hiſpani præmijs certi, ſtrenuè præliantur.*

63 *Catholica Maieſtas curam militum ſuorum præcipuã habere debet.*

64 *Iulius Cæſar dimiſſa Hiſpanorum militum cuſtodia ab inimicis interfectus.*

65 *Cæſaris exercitus inuictus, maiori ex parte Hiſpanis conſtabat.*

66 *Auguſtus Cæſar nobiles Hiſpanos, pro corporis ſui cuſtodia aſciuit.*

67 *Carthaginenſes ad Aphricam ſubiugandam, Hiſpanorũ militum virtute vſi ſunt.*

68 *Hannibal è Fabij Maximi manibus in loco perdifficili*

cili Hiſpanorum militum induſtria euaſit.

99 *Romani per annos ducentum in Hiſpania pugnarunt.*

70 *Cantabri, & Aſtures fortiſſima nationes Hiſpaniæ.*

71 *Hiſpanica gens corpore ſano, agili, & robuſto:*

72 *Hiſpani multoties fœdera Romanorum reſpuerunt.*

73 *Romani in Cannenſi pugna ab Hiſpanis militibus præcipua damna receperunt.*

74 *Leonidæ Græcorum Ducis aduerſus Xerxem Perſarum Regem dimicare volentis, magnanimitas.*

75 *In bello magis qualitas, quã militum numerus eſt ſpectanda.*

76 *In bello virtus, non multitudo prodeſt.*

77 *Sanſon, & Iudas Machabæus ſoli victorias egregias cõſequuti fuerunt.*

78 *Hiſpaniæ Gentis à ſcriptoribus variæ laudes cumulatæ.*

79 *Iulij Pacati notabile de eadẽ re teſtimonium.*

80 *Hiſpani cæteris nationibus audaciores ſunt, & quare?*

81 *Iuliani Cardinalis S. Angeli, & Friderici Marchionis Brandenburgenſis exercitus vilis diſſolutio.*

82 *Rex fœliciſſimus cenſendus eſt, qui fideles milites debitis præmijs cohoneſtat, & quare?*

83 *Deficientis præmij bellici peſſimæ conſequentiæ.*

84 *Militibus debita præmia ſemper aſſignanda, vt alacrius in hoſtes inuehantur.*

85 *Militibus augeri non minui præmia debent.*

86 *Septimij Seueri Imperatoris morientis circa idem ad filios conſilium.*

87 *Auguſti in idem inſtitutum.*

88 *Traianus de eadem re à Plinio laudatus.*

ARGVMENTVM.

Populus Iſraeliticus taliter à Philiſtijm erat oppreſſus, quod nec arma tenere, nec fabricare permittebatur, & Hiſpaniarum vaſtatio à Mauris vnde proceſſerit, & de damnis pacis, neglecto armorum vſu

vſu, & Bella quare inuenta, & egregia facta inuidiæ obnoxia, & crimen leſæ Maieſtatis qualiter incurratur, laudeſque Hiſpanorum militum recenſentur, pluraque de illorum innata vi, & fidelitate, & de præmiorum præſtatione.

CONSIDERATIO XVIII.

1 Memorat† Valerius Maximus libr. 9. cap. 3. §. 7. quod Q. Metellus Macedonicus, cum Prouinciam Hiſpaniam, Conſul prius, deinde Proconſul pœnè totam ſubegiſſet, poſtquam cognouit Q. Pompeium Conſulem inimicum ſuum ſucceſſorem ſibi mitti, omnes qui modo militiam ſuam voluerunt finire dimiſit, commeatus petentibus, neque cauſis excuſis, neque conſtituto tempore, dedit; horrea cuſtodibus remotis opportuna rapinæ præbuit, arcus, ſaggittaſque Cretenſium frangi, atque in amnem abijci iuſſit, Elephantis cibaria dari vetuit: quibus factis, vt ſuæ cupiditati indulſit, ita magnificè geſtarum rerum gloriam corrupit.

2 † Incolæ Paleſtinæ Philiſtiim, qui vt dicitur Iudicum, cap. 14. dominabantur Iſraeli taliter habebant oppreſſum populum Dei, quod cum aduerſus ipſum exiuiſſent ad præliandum habentes triginta millia curruum, & ſex millia Aequitũ, & reliquum vulgus ſicut arena quæ eſt in littore maris plurima, Saul autem non habebat niſi ſexcentum viros, eoſque inermes, quia Faber ferrarius non inueniebatur in omni terra Iſrael, cauerant enim Philiſtiim, ne forte facerent Hebræi, gladium, aut lanceã, ne bellare poſſent, aut rebellare, vt ait Lipſius in lib. aduerſus dialogiſtam. Deſcendebat enim omnis Iſrael ad Philiſtijm, vt exacueret vnuſquiſque vomerem ſuum, & ligonem, & ſecurim, & ſarculum, retuſæque erant acies vomerum, & ligonum, & tridentũ, & ſecurium vſque ad ſtimulũ corrigendum, cumque veniſſet dies prælij, non fuit inuentus enſis, & lancea in manu totius populi, qui erat cum Sau-

Digitized by Google

Saule, & Ionatha eius filio exceptis eis, vt recēſet Hiſtoria Sacra; lib. 1. Regum, c. 13. & 14.

3 † Et Hieronymus Oſorius, libr. 7. de Regis inſtitutio. ait, quod Hiſpania noſtra, priuſquam Arabes qui Mauritaniam incolebant illam vaſtarent, iam erat armorum deſuetudine, & diſciplinæ militaris obliuione à Deo puniꝛa; vnde lamentabilis Roderici Regis alias fortiſſimi caſus euenit qui vniuerſam Hiſpaniam lachrimabili clade confecit ob hanc potiſſimum cauſam, quod ſubditi eius in prælia intrabant inermes, ita vt Arabes varijs amorum generibus armatos vix intueri auderent. Symanc. libr. 9. de Repub. cap. 18. nu. 11. & 16. Hiſtoria Valeriana 3. p. cap. 37. Bouadilla lib. 4. cap. 1. nu. 30. vbi ex eo laudat prouidentiam Catholicorum Regum Ferdinãdi, & Eliſabeth, qui in l. 1. titul. 6. libr. 6. nouæ recopil. prouiderunt quod in omnibus oppidis ibi contentis haberentur à ciuibus arma pro regni, & ipſorum tutela, ac defenſione.

4 † Similibus hiſce greſſibus, & inuentionibus in animum ſibi induxerunt eſpoliare, & omninò arcere S.R.V. Maieſtatem à poſſeſſione ſtatuum dictorum lactantes eam ſpe vberrima, vt pſeudo Prophetæ fecerunt Achab Regi, 3. Regum cap. 18. ſuadenteſq; vt indè reuocaret Hiſpanos, q̃ profectò ſunt vera arma, & columnę, quibus eorundẽ ſtatuum conſeruatio innititur, præter multa alia, quibus inſinuarunt, quod hac ratione pax, & quies perpetua futura ſit; non obſtante, quod multoties horum omnium contrarium experti ſimus.

5 † Imperium autem, & Principatus eodemmet tramite, quo ab initio conquiſiti fuerunt, conſeruantur, vt Saluſtius in Catilinar. in principio inquit, Quod imperium facilè ijs artibus retinetur, quibus initio partum eſt. Verum vbi pro labore, deſidia, pro continentia, & æquitate libido, atque ſuperbia inuaſere, fortuna ſimul cum moribus immutatur, 6 † & Cornelius Tacitus alias citatus lib. decimo quinto, Annal. ait, *Non ignauia magna imperia contineri, virorum, armorũq;* *fa-*

faciendum certamen, id in ſũma fortuna æquius, quod validius refert iuſtus Lipſ. lib. 4. ciuil. doctr. cap. 9. optime Cagnol. in l. 2. nu. 42. ff. de orig. iur. vbi Vldar. Zaſi. num. nono.

7 † Et confirmat Caſſiodorus lib. 4. variarum epiſt. 12. vbi ait, *Propoſiti noſtri vt Prouincias nobis Deo auxiliante ſubiectas, ſicut armis illas defendimus, ita legibus ordinemus*; Et eodem lib. epiſto. 6.

8 inquit, † Quod arma Rempublicam protegant, & æquitas inuiolata cuſtodit l. vni. C. de relig. & ſump. fun. Syneſius

9 ad Pæonium referens, Athenis fuiſſe Eleaticum gymnaſium, vbi pari literarum, & armorum cura, ſtudioque exercerentur, Nam bellicæ rei ſcientia, nutrit audaciam dimicandi, Ioan. à Capiſtrano in ſpeculo conſcientiæ verſic. *reſtat vltimum*, num. 189.

10 † Longa enim pax, imbelles reddit homines, etiam nobiles qui delitijs deduntur, aut negotijs ciuilibus omiſſis militaribus exercitijs, vt Otthonis tempore Romæ, & Italiæ euenere, ait Tacitus lib. 1. & 2. Hiſtoriar. Veget. lib. 1. cap. 28 Frachetta in Seminario, de ratione ſtatus, & belli di-

11 ſcurſ. 33. † Pulchrè item Caſſiodor. lib. 1. variar. epiſt. 40. ait, *Ante diſtribuenda ſunt arma, quàm poſſit flagitare neceſſitas, vt cum ea tempus exegerit paratiores ad imperata ſufficiant. Ars enim bellandi, ſi non præluditur, cum neceſſaria fuerit, non habetur. Proindè illuſtris ſublimitas tua Salonitanis militibus, vt cuique ſe expediendi facultas obtulerit pro noſtra iuſſione arma neceſſaria procurabit. Quia fida Reipub. ſalus eſt defenſor armatus. Diſcat Miles in ocio, quod proficere poſſit in bello, animos ſubitò ad arma non erigunt; niſi qui ſe ad ipſa idoneos præmiſſa exercitatione conferunt. Geſtiunt Vituli, certaminaq; impleant ætate robuſta; catuli in nouellis venationibus ludũt*

12 & † neglecto armorum exercitio pacis tempore multas gentes perijſſe demonſtrat Danæus lib. 7. Politicor. cap. 1. pag. 477. Vuarem. in Meditam. pro fœderibus c. 2. n. 98 & ſeq. vbi ex Liui. li. 2. & Tacito li. 12. dicit, lõga pace deſidiam

diam exoriri, bellorumque
nobilitatem obliuioni man-
dari; & in diſciplinæ militaris
ſinu eſt tutela, ſerenus, tran-
quilluſque beatę pacis ſtatus
conquieſcit, Valer. Maximus
13 lib.2. cap. 2. † Debilis enim
eſt pax quæ eſt ſine exercitio
armorum, Bartholom.Philip.
de conſilio, & Conſiliar.Prin
14 cip.diſcurſ.15. † Et vel hoc
metu alijs iniecto nos .ſ. eſſe
viros militares,tutiores ab il-
lis manebimus.Danæus d.c.1
Nam diſciplina contempta,
corruunt omnia, Bellinus de
re militar.par 8.tit.vnico,nu-
15 mer.54. † Vndè Alexander
Seuerus verè dicebat, *Diſci-
plina maiorum Rempub.tenet,
quæ ſi dilabatur, & nomen
Romanum, & imperium amit
temus*; vt in eius vita refert
Lampridius, & Annæus Ro-
bertus lib.1.rerum iudic.c.7.
Quo in propoſito dicebat Va
lerius Maxim.li.4.cap.3.§.6.
*Nam quæ vrbs voluptati plu-
rimum tribuit, imperium ma-
ximum amiſit, quæ labore de-
lectata eſt occupauit: Et illa
libertatem tueri non valuit,
hæc etiam donare potuit.* Idē
Valer.Max.lib.7.c.2. §.1.vbi
ait, *Prępotentia imperia agi-
tatione rerum ad virtutem
capeſcendam excitari, nimia
quiete in deſidiam reſolui.* re-
fert Vinc.Gramig.lib.2.de
regim.regni cap.8.
16 † Etenim diſciplina,non for-
tunæ munere,Romanos impe
rium quæſiuiſſe ait Ioſeph. li.
3.de bello Iudaico, & diſcipli
na potius, quàm magnitudi-
ne rerum fiunt milites, teſte
Probo, & Camerario in medi
tam.hiſtor. cap.5. Vnde Ve-
getius lib.1.de re militari,in-
quit, *Ita ſeuerè apud Maiores
exercitij diſciplina ſeruata eſt,
vt & Doctores armorum du-
plicibus remunerarentur ar-
mis, & milites qui parum in
illa prælusione profecerant,pro
frumento,hordeum cogerentur
accipere; nec ante eis in triti-
co redderetur annona; quam
in præſentia Præfecti Tribu-
norum,vel* Principum *experi-
mentis datis, oſtendiſſent, ſe
omnia quæ in arte militari e-
rant,compleſſe*; Annæ:Rober.
lib.2.rerum iudicat.cap.15.†
17 Et Dominus apud Eſaiā c.3
minatur ſe ablaturum à Hie-
ruſalem virum fortem,& bel-
latorem,& Iudicem, vbi Diu.
Chryſoſtom. ait, Quod ſicut
Iudices vſui ſunt moderandis

V Ci-

Ciuitatibus; ita eis tuendis
ſunt viri bellatores. Symanc.
de Repub.lib.nono, capit.15.
18 num.primo; † Ideoque ea
ſola armorum doctrina acri
ter retenta Principatum ter-
rarum, Imperio Romano pe-
perit,teſtis eſt Valer. Maxim.
19 lib.2.cap.3. † vt non mirum
ſit, ſi I. C. dicat in allegata l.
poſtliminium 19 ff. de capt.
& poſtlim. reuerſ. Diſciplinã
caſtrorum antiquiorem fuiſ
ſe parentibus Romanis,quàm
charitatem liberorum, Iuſtus
Lipſius libro 5. ciuil.doctrin.
20 cap.13. † Antiqui, vt refert
Boccatius de Genealogia
Deorum lib.5.cap.48.depin-
gebant Deam Palladem ar-
matam,vt inſinuarent,parum
iuuare ſcientias, & artes pa
cis tempore oſeruatas,ſi non
defendantur armis;Andr.Al-
ciat.emblem. 19. vbi Claud.
Minois in commentar. † Et
21 Cicero pro Muræna,ait, Ra-
tes illicò noſtræ cõticeſcunt;
Et Iuſtinianus Imperator in
proemio inſtit: dixit, Princi-
pis maieſtatẽ,nõ ſolum armis
decoratam,ſed etiam legibus
22 oportere eſſe armatam; † vt
perſpicuè viſum fuit in Mo-
narchia Macedonum, cuius
fundamentum fuit conſiliũ,
robur & liberalitas Philippi,
& Alexandri: & è contra rui-
na,conſilij defectus,deſidia
debilitas, & auaritia Perſei,
vt apparet 1.Machab.cap 1.
& ex his quæ tradũt Trogus
Pompeius lib.7.8.& 9.Io.Zo-
23 nar.tom.1.Annal.†, quod de
Roma notauit Velleius Pater
culus li.2.dicens,Non gradu,
ſed præcipiti curſu à virtute
deſcitum ad vitia tranſcurſũ,
Vetus diſciplina deſerta, no-
ua inducta;in ſomnum,à vigi
lijs,ab armis ad voluptates; à
negotijs ad otium,ciuitate
conuerſa,& tom.2. pag.109.
Tit.Liuius lib.1.in principio:
Ad illa quiſq; acriter intẽdat animum (inquit) *quæ vita, qui mores fuerint; per quos viros,quibuſq; artibus,domi militiæq; & partum,& auctum imperium ſit: Labente deindè paulatim diſciplina, velut diſſidentes primò mores ſequatur animo: Deindè vt magis magiſque lapſi ſint, cum ire cœperint præcipites, donec ad hæc tempora, quibus nec vitia noſtra, nec remedia pati poſſumus, peruentũ eſt.* Ann.Rober.
lib.1.rer.iudic.c.7.Plini.li.33
c.3.Valer.Max.lib.4.c.3.§:8.
Georg.

Georg.Cedren.in hiſtor.com pen.pag.119 & ſeq. Plutarc. in Aemil.Pet.Greg.lib.14.de Repub.c.j.n.8. vbi ait,Perſeū
24 à L.Paulo victum;† Hinc Ioannes Comnenus Imperator cum in agone mortis ageret, Manueli filio dicebat,referēte Nicæta in libro 1. Annal. Vt Principis mores ſunt;ita res ferè adminiſtrãtur,vtpotè à quo pendeant, qui, ſi ignauus ſit,ruunt in deterius; ſin bonus ſit,& ſtrenuus eriguntur,& florent. Quippè Deus authore Dauide,bonos, & integros prouehit;diſtortos verò cum iniquis in barathrum
25 p̄cipitat; † Et ratio eſt;-Quia magis naturale eſt ſuperbiæ hominum.belli furor;quā pacis tranquillitas, nam vt dicebat Fauſtus Andrelinus in diſtichis.

Perfurit, & totum complet Mars impius Orbem
Heu diro inuenta eſt ab Ioue tanta lues.

Et Virgilius in lib.2. Georgicorum dum ait;

Quippè vbi fas verſum,atque nefas tot bella per Orbem
Tam multæ ſcelerum facies; non-vllus aratro
Dignus bonos ſqualent abductis arua colonis:
Et curuæ rigidum falces conflantur in enſem
Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum
Vicinæ ruptis inter ſe legibus Vrbes
Arma ferunt, ſæuit toto Mars impius Orbe.

Petrus Gregorius lib. 11. de
26 Repu.c.1.† Effrenatus enim belli furor contra ius naturale,nouo Gentium iure cū ſeparatione,ac diuiſione Dominiorū, regnorum, & ſtatuum mundum intrauit,vt ait Hermogenianus Iuris Cōſ.in l.ex hoc iure,ff.de iuſt. & iure,qđ ex Gentium iure introducta ſunt bella, diſcretæ Gentes, regna condita,dominiaque diſtincta.Iuſtinus lib.1.& 38. Polybius lib. 5. Saluſtius in coniurat: Catilinæ in præfat. dicens, *Etiam tùm vita hominum ſine cupiditatibus agitabatur, ſua, ſuique ſatis place-*

bant, poſteà verò, quam in Aſia Cyrus, in Græcia Lacedæmonij, & Athenienſes capere Vrbes, atque nationes ſubigere, libidinem dominandi cauſam belli habere, maximam gloriam in maximo Imperio putare; tùm demum periculo, atque negotijs compertum eſt in bello plurimum ingenium
27 *poſſe*: Et ita belli rigor inductus fuit ad reprimendam naturam hominis, cuius inclinatio eſt, legem naturalem ſequi, quæ dictat in libertate viuere, l. manumiſſiones, ff. de
28 iuſt. & iure, † & ex eo, quod eſt prima illius natura, facilè reuerteretur ad eam, legẽ ſi vnus §. quoties, ff. de pactis, ſi non eſſent ſuperioris habenæ
29 † & ita videmus quod plus quam annis ſexcentum Armamentarium Templi Iani apertum fuit, propter frequẽtem bellorum concurſum Marlianus libro 3. Topogr. cap. 12. & libro quarto, cap. 23. Marcus Anton. Surgen. lib. 1. de Neapoli illuſtrata, cap. 11. num. 11. & ſeqq: nec niſi bis, aut ter clauſum, in pacis ſignum, Suetonius in Octauio Cæſar. Auguſt. c. 22 idẽ M. Anton. Surgen. libr. 1. de Neapoli illuſt. cap. 11. numer. 12. & 13. Lucan. lib. primo, Pharſal. dicens..... *Pax miſſa per orbem Ferrea belligeri compeſcat limina Iani*: †
30 donec temporibus Auguſti Cæſaris texijt edictum illud ſignificatiuum tranquillitatis, in qua Mundus exiſtebat habens cœleſtem Mediatorẽ ſublati belli inter Deum, & homines, qui veniebat pacẽ pronunciando, vt conſtat ex Euangelica hiſtoria Lucæ, cap. 2. D. Paulus in epiſtol. ad Epheſios cap. 2. *Nunc autem in Chriſto Ieſu, vos qui longè eratis aliquando facti, eſtis propè in ſanguine Chriſti; Ipſe enim eſt pax noſtra qui fecit, vtraque vnum, & veniens Euangelizauit pacem vobis, qui longè fuiſtis, & pacem his qui propè, quoniam per ipſum acceſſum habemus ambo in vno ſpiritu ad patrem*: Ioann. Ign. in leg. neceſſarios §. non alias, ff. ad Senat. Conſul. Syllan. num. 127. & ſequent. probans pacem ſub Auguſto non magnitudine ipſius, ſed Chriſti poteſtate partam, latè Titus Calpurnius Eglog. 1 quẽ refert Menchaca in præfat. lib. 1. controu. illuſt. n. 27.

Digitized by Google

Et ſi poſthac, infernales iſtæ tres furiæ, in mundo reſidere non ceſſauerint, ambitio, ſcilicet, crudelitas, & tyrannis, iuſtum, & æquum pro fectò foret, vt vnuſquiſque Princeps vigilantiſſimus ſit, in armorum ſuorum conſeruatione, ſi beatæ pacis, & quetis dulcedine, ac fructu in hac miſeriarum valle, frui, atque gaudere ſuſpirat, is præſertim qui regna, ac ditiones per Orbem paſſim diuiſa tenet, & de ſubditorum ſuorum fide, & obedientia, ſecuram integritatem ſibi promittere nequaquam poteſt.

Nullus equidem perſuadere mihi tutò poterit, quod pax illa quæ omnium cum applauſu, exquiſitiſque lætitiæ generibus, in dictis ſtatibus iam pridem percuſſa fuit, ſecum nō periculum aliquod futuræ triſtitiæ traxerit, eò, quod eadem tam beata non ſit, vt metum, ac timorem vaſallis illis incuſſiſſe perſpexerimus talem ne quis contra Regem ſuum, tam pium, clementem, atque potentem etiam rebellandi animum fortè ad aliud tempus ſibi reſeruauerit, cum quotidiana etiã experientia perſpectum ſit quod R.S. Maieſtas, clementiori, ac benigniori modo, quã fas ſit, & ante hac factũ, fuerit eos moderetur, ac gubernet, non abſque aliqua Authoritatis ſuæ iactura, ac Rerumpublicarum detrimento notabili; ita vt miſericordia illius deſolationem potius, quã exaltationem ſibi pariat, licẽtioſis præſertim, & magnis quæ illis conceſſit priuilegijs,
31 cũ mos † ſingularis hominũ ſit, à paruis quandoque principijs, magnas meditari, & extruere rerum machinas, pertinaciorique diligentia, & ſtudio vbi in pacis cultu, ac ſilentio tacita legis libertas conſpicitur, rerumque nouitas, quibus effrænatum vulgus magnoperè gaudet, vt ait Saluſtius in Iugurthi-
32 no, † Vulgus ingenio mobili ſeditioſum, atque diſcordioſum, cupidum rerum nouarũ, quieti, & ocio aduerſum. Agath. lib. 3. vbi ait, *In omni multitudine natura inſitum eſſe, vt rerum nouitate, & immutatione lætetur*. Franciſc. Guicciard li. 17. hiſtor. *Plebs*, ait, *ſuapte natura ſemper rerum nouarum cupida*, cum

facilè vanis erroribus, & falſis perſuaſionibus repleatur, ad concitantis arbitrium, vt maris fluctus ventis impellitur.

Sin verò modus non inueniatur, quo malum illud comprimi poſſit, actum fore dicimus de ſtabilitate regni cuiuſuis quantumuis magni cũ ad illius conſeruationem melius, ac tutius ſit, hunc punire, & mores eius reprimere quàm bonum afficere præ-
33 mio, † Nam hic ceſſat bona operari, & deſidiam habet, ſi non afficiatur præmio, vt dicebat M. Tullius Cicero lib: 1. Tuſculan. quæſtio. *Honos alit artes, omneſque incendimur ad ſtudia gloriæ, iacentque ea ſemper quæ apud quoſque improbantur*, vt refert Vincent. Gramigna libro 1. de Tyrannico regim. cap. 10 Sic apud Liuium li. 5. Appius Claudius dixit. *Nuſquam operam eſſe ſine emolumento*, & in cap. charitatem 2. q. 2. dicitur; *Iuſtum eſt, vt illi conſequantur ſtipendium, qui pro tempore ſuum commodare reperiuntur obſequium*: Ann. Robertus lib. 1. rerum iudic. cap. 7. Caſſiodor. lib. 2. variar. epiſt. 16. nam vt ait Sylius Italicus lib. 3. bellor. Punic.

Ipſe decor recti facti ſi præmia deſint
Non mouet, & gratis pœnitet eſſe probum.

34 † Facili autem modo peruerſior, deteriorque fit malus ſi non puniatur, D. Auguſtin. ſerm. 15. de Verbis Domini, ait; *Si ſeueritas diſciplinæ dormiat, ſæuit impunita nequitia*. D. Chryſoſtom. in ſerm. de Abſalone, *Semper ſcelera dũ non reſecantur, increſcunt, & in augmenta facinorum proſilitur, quoties ſecura impunitate peccatur*. Symanc. lib. 9. de Repub. cap. 22. num. 14. & 15. Cicero libr. 2. offic. ait, *Adhibenda eſt Reipublicæ cauſa ſeueritas, ſine qua adminiſtrari ciuitas nulla poteſt*. Georg. Pagliar. obſeru. 575. ad librũ quintũ Taciti,
35 † Quia humana ambitio, niſi per metum damni, non poteſt inhiberi, donec omninò incidat in abyſſum cæcitatis ſuæ, & præter obſtinatam pertina-

tinaciam ſuam, fœdus inire intendit cum capitalibus ſuis hoſtibus, vt S. V. Maieſtatem à dictis ſtatibus Belgicis excludat, vt non incomptè dicere queat; contra me facti ſunt amici, vt euenit Herodi, & Pilato, de morte Domini Noſtri Ieſu Chriſti Lucæ cap. 23. dum effrænata quadam audacia glorianter, & cum inſignijs, vexilliſq; S.R.M. Veſtræ, ſeipſos magnifaciunt, & extolliunt, educentes ſigna & vexilla illorum in patentes illorum campos per dominia, & iuriſdictiones S. R. M. Veſtræ, in confuſionem, & contemptum Hiſpanorum, licet ſub tegmine, veloque ſatis exili, aliarum amicitiarum foueantur, faueanturq; quarum theorica plurimum differt ab effectibus miſerabilibus quos in dies cum deſolationis practica experimur qui in bello, & regnorun cõſeruatione multo potentiores ſunt, & quibus ſemper eſt attendendũ. cum animum denotent, qui ſi bonus ſit, non poteſt laudari, (ſecundum Ciceronẽ de oratore,) abſq; eo, quod virtutum ſuarum innoteſcant præconia. Et illa exculpatio eſt viri excellentis, quæ de ſe fructum pro
36 ducit. † cum fides veritatis verborum adminicula non deſideret, vt dicunt Impp. Seuerus, & Antoninus in l. 1. C. ſi minor ab hæreditate ſe abſtineat. Marcell. Fortunat. tractat. de veritate 2. parte num. 2.

37 † Proculus Iuriſconſultus à Vlpiano relatus in l. item, Mela, ff. ad l. Aquiliam, eius actione teneri ait, Qui Canem irritauit, & effecit, vt aliquem morderet; imò Iulianus tenuit, idem eſſe, quando tenens canem, effecit, vt morderet; Facit l. item apud Labeonem 15. §. feciſſe conuicium, ff. de iniur. vbi Vlpianus ait, *Feciſſe conuicium non tantum is videtur, qui vociferatus eſt, verum is quoque qui concitauit alios ad vociferationem, vel qui ſubmiſit, vt vociferentur*. Couarr. in cap. quamuis pactum j. par. § 5 num. 2. Multi ſunt, qui palàm irritant furentem hunc Cerberum ad hoc, vt in fruſtra conſcindat, ac dilaceret viſcera infelicis populi, & extenuet vires S.R. M. Veſtræ, ſed alij quin etiam ſunt, qui

ſub verſicolore p̄textu, quaſi eundem duriſſimis vinculis ſtrictum,ligatumque tenerēt, clandeſtinè permittunt, vt laxetur,ac furore ſpumans in miſellum populum irruat , eumque morſibus lęthalibus ſauciatum proſternat,& inter petitiones,& reſponſiones poſtea ipſum ſenſim à proprio dominio excludant, adeò vt poſtmodum inimici,& aduerſarij eius introducantur,ac ſi primi, & alij arma cæpiſſent,
38 vt † ait Vlpianus in l. 3.ff.de vi,& vi armata §. 2. Interrogatus enim , ſi aliquis incurreret crimen armatæ vis,cum alium ſine armis à poſſeſſione ſua eieciſſet , reſpondit , quod ſic, cum ſine armis idē feciſſet,ac cum eis, idemque eſſe, quando quis dolo malo fecit, quò quis armis deijceretur. Nam in effectu, quamuis affirmes te culpabilem nō eſſe, idē præiudicium ex parte tua mihi cauſatur,ac ſi armis deieciſſes , vt fuit Pauli I.C.ſententia in l.ſi ui eiuſdem tituli, dicentis, *Quod ſi vi,aut clam feceris,vt ego deijciar, damnandus es ; quanti mea interſit ; Quia in eo ipſo culpa tua proceſſerit , quod vi omnino deieciſti aut vi,aut clā feciſti.*

39 † Falſæ,& inuidæ illæ relationes,quæ de Alcibiade Duce illorum Generali ad Senatum Athenienſium delatæ fuerant, cauſæ fuerunt quod conſilijs eius , nec obtemperauerint,nec fidem etiam tribuerint, quo factum poſtea eſt,vt in ſeruitutem Lacedæmoniorum inciderint, ac triginta Tyrannis obediuerint, idque ex infelici quodam euentu proceſſit , quod falſis iniquiſq; Conſiliarijs locum fidemque tribuentes Alcibiadem munere Ducis,& officio priuarunt , alioſque eidem diſſimiles , ac multò inferiores exercitui illorum præfecerunt,quorum incuria,& negligentia exercitum ſumma cum ignominia perdiderunt, & poſtremò ſe ſe à falſis,periuriſq; delatoribus deceptos fuiſſe,ſerius didicerunt.

40 † Etenim cum Alcibiades audiſſet ſe cum alijs qui cum ipſo erant ab Athenienſibus morti addictos eſſe, oſtendamus, ait,illis, nos viuere, ſimulque ſe ad Lacedæmonios contulit, & bellum Decelicū contra Athenienſes excitauit

Digitized by Google

uit, Plutarchus tom. 1. Moral. in Apopht. Laconicis in Alcibiade;
41 † Pauci namque numero viri in diuerſis Rebuspublicis excellentes fuere, quos inuidia non debellarit, vt viſum fuit in Romulo, quem ob ſuſpitionem tantũ ſiniſtrè de eo conceptam, Tacitum collegam occidere voluiſſe affirmabant, & de Senatu quoque Romano dictum fuit Romulum occidiſſe. Plutarch. in Romulo: Ioa. Zonar. tomo 2. Annal. pag. 8.

42. † Caius item Marius inuidia quadam raptus; falſa ex Aphrica contra Metellum denunciabat, contaminando eius famam, & ſingularem ſolertiam qua vtebatur contra Iugurtham, & ſi Senatus Romanus conuicijs Marij fidem tribuiſſet, maximis profectò laboribus obnoxij fuiſſent, vt Saluſtius proſequitur in Iugurthino;
43 † *Præclara enim facinora*, dicebat Polybius lib. 1. *& res à quopiam viro egregiè geſtæ, magnam plerumque inuidiam, & graues calumnias, vbique conflare ſolent.* **Marc. Tullius 4. ad Herennium ait, Quod virtutis comes inuidia, plerumq;** bonos inſectatur, Plutarch. in Timoleonte inquit, In ciuium inuidiam plerique Duces nimia honorum, & potentiæ cupiditate prouecti, impingunt. Velleius Paterculus libro 1. hiſtor. Aæmylius Probus in Chabria. Procop. libr. 2. de bello Vandalico. Philip. Comin. lib 4. de bello Neapolit. Anton. in Meliſſa par. 1. ſerm. 62.
44 † Et bonus quiſque ſuos detrectatores habuit, vt tradit M. Mantua. lib. 5. Polymathyæ cap. 5. Et hinc ait Seneca epiſt. 88. *Habet virtus quoque præcedentem cauſam ad inuidiam, multis enim propter ſapientiam, multis propter iuſtitiam inuidetur*; exẽplo ſit P. Scipio Aphricanus maior, qui poſt quam Imperator Hiſpaniam recuperauit, Hannibalemque vicit, & deleuit Carthaginem Roma ſecedens, in vinea ruſticatus eſt malorum conciuium inuidiam, & accuſationes fugiẽs, vt obſeruat Ambroſius Leonis Nolanus, Dialogo de nobilit. rerum cap. 30. Et Valer. Maxim lib. 4. cap. 7: ait, quod nulla tam modeſta felicitas eſt, quæ malignitatis dentes vitare poſſit, vt meminit. Vincen.

cen.Gramig.lib.2. de regim. regni c. 12.

45 † Alexander Macedoniæ Rex quamuis potentiſſimus, & quaſi Domitor Orbis, Perdicam oderat, eò quod eſſet bellicoſus. Lyſimachũ quod militandi peritus eſſet; Seleucum, quod Magnanimus Attalum quod imperatoria dignitate polleret; Ptolomæũ, quod omnia proſperè ei ſuccederent, vt refert Aelianus libro 12. de varia hiſtoria,

46 † memorat Plutarch. in præceptis politicis: Viros bonos qui per virtutem primum locum tenebant, inuidos impugnaſſe, Periclem Simias Alcmæon Themiſtoclem; Pompeium Clodius, Epaminundã Menedides orator.

47 † Belliſarius ſummus Iuſtiniani Imperatoris Præfectus, vir virtute, & animi magnitudine ſtrenuus, aliiſque virtutibus nemini ætatis ſuæ cõparandus Gothos aliquoties Vrbe, Italiaque pepulit, & profligauit, Perſas, Alanos & Vandalos inſigni virilitate repreſſit eorumque Regem Gelimerium in triumphum Conſtãtinopoli duxit, Aphricam demum Romano rurſus Imperio adiecit.l.j. C.de offi. pręf.pręt. Aphricæ. Quibus rebus ſic præclarè geſtis: vt Iuſtinianus Imperator ei condignum virtutis præmium conferret, præter alios infinitos honores anteà ei delatos, monetam cudi mandauit argenteam, in cuius altero latere impreſſa imago fuit Iuſtiniani; in altero verò Belliſarij armati cum hoc elogio BELLISARIVS DECVS ROMANORVM; Georgius Cedren. in compen. hiſt. pag. mihi 304. Annæus Robert. libr. 1. rerum iudicatarum cap. 16 Ioan. Botero. lib. 1. dictorum memora. pag. 72. titu. de ingratitudine, poſtremò tamen eundem tot, tantiſque honoribus ornatum, propter leuẽ, & friuolam affectati regni ſuſpitionem ab æmulis gloriæ ſuæ ſuſcitatam, non tantum honoribus omnibus, opibuſq; priuauit; ſed etiam erutis oculis eò calamitatis reduxit, vt è vili tuguriolo ſtipem emendicare coactus fuerit, inquiens, *Date obolum Belliſario, quem virtus extulit, inuidia obcæcauit*: vt narrat Procopius lib. 1. bell. Perſ. Conſtant. Manaſſ. Annal. pag. 86.

Georg.

Georg.Cedren.in hiſtor.compen.à pag.317. Ioann.Zonaras tom.3. Annal. in Iuſtiniano; quam hiſtoriam Ioannes Græcus iambicis verſibus cōplectitur, dicens.

Iſte Belliſarius Imperator Magnus
Iuſtinianeis exiſtens temporibus Imperator
Ad omnem quadrantem terræ, cum explicuiſſet Victorias
Poſteà inuidia excæcatus (ò fortunam miſerabilem)
Poculum ligneum detinens clamabat Plebi in ſtadio
Belliſario obolum date Imperatori.
Quem fortuna quidem clarum fecit, excæcauit inuidia.

Cùm enim inuidia cæca ſit in intellectu, non mirum, ſi oculos erui fecerit qui fuerunt Imperij Romani lumen. Guil. Barclai. lib. 6. contra Monarchomachos pag 430. Etſi hiſtoriam prædictam aduerſus, P. Crinit. Pontanum; & Volaterr. impugnet Alciat. libro quarto, Parerg. iur. cap. 24.

Et in effectu ſi legantur hiſtoriæ tàm antiquæ, quàm recentes, reperietur quod Excellentiores vbique Duces ab inuidia laceſſiti, varios, triſteſque fortunæ caſus ſubiere. Nam cum illi ſoli ſint quibus rerum ſumma innititur, & victoria multoties ab inimicis merā, & iniquam ob inuidiā, lacerantur, quibus cauſis ſubſequitur, vt deſeratur poſtea Princeps qui ſeipſum ob nimiam credulitatē ſe fautoribus ſuis priuauit. Et quamuis multis hiſtoriarum exemplis nobis conſtet, quod ob inuidiæ eiuſmodi improbitatem, & odium, multi quandoque præclariſſimi Viri, fortunæ aduerſitatem ſenſierunt, nullibi tamen odium tam ſeuerum contra quemuis flagraſſe, quàm illud, quod tam firmiter in pectoribus Belgarum contra Hiſpanum nomē irradicatum eſt, tàm diuturnum, tamque ſæuum fuiſſe
48 legimus; † Eos enim Barbaros Tyrannos, & Patriæ inimicos nuncupant, & vnanimiter omnes, contra eos tanquam expreſſos, & implacabiles eorundem hoſtes, ex inteſtino quodammodo odio in-

inuehuntur, cum tamen ob
illorum piam in eos propen-
ſionem, qui vitam, honorem
& bona illorum, propria ſan-
guinis effuſione protegere
non dubitarunt, gratitudinis
aliquod præmium, aut ſignũ
ſaltem beneuolentiæ oſtẽde-
re deberent; nihilominùs ta-
men ſi vnico ſaltem habitu,
eoſdem venenis inficere, aut
cruentæ morti dedicare poſ-
ſent, nequaquam id intermit-
49 terent; † Sicvt Pharao cũ fi-
lijs Iſrael Exod. cap. 5. & ſe-
quent. & ſicut Goliath qui
Regum 1. cap. 17. gloriaba
tur exprobraſſe agniminibus
Iſrael, committentes hac ra-
tione nouum crimẽ læſæ Ma-
ieſtatis, dum arma capere nõ
50 horrent contra illos, † cum
non ſolum committatur ad-
uerſus Principem; ſed etiam
contra militantes ei, vt dicũt
Impp. Arcadius, & Honorius
in l. quiſquis C. ad legem Iu-
liam Maieſtatis, & ibi Gloſſa,
51 & DD. † Nec exculpatur,
vniri homines armatos ſub
prætextu tuendi falſam illo-
rum religionem & ſectam, vt
probat Vlpianus in l. 2. ff. de
extraord. crim. dicens; *Sub prætextu religionis, vel ſub ſpecie ſoluendi voti cætus illicitos nec à Veteranis tentari oportet*, l. qui ſub prætextu, C. de Sacroſ. Eccle. Petrus Gregorius libr. 12. de Republica cap. quarto, num. 7. & lib. 13. cap. 7. nam vt ait Saluian. lib. 4. ad Eccleſ. Cathol. *bi ſub religionis titulo à religione diſſentiunt*, obſeruat Annæus Robertus lib. 2. rerum iudic. cap. 2. & in terminis horum ſectariorum Farina. de crim. læſ. Maieſt. quæſt. 113. inſpectio. 3. num. 112. Guillelmus Barclaius libr. 4. contra Monarchomachos cap. 4. pagin. 233. & ſeq. probans Hæreticos cogi à Catholicis Principibus ad Eccleſiam poſſe, nõ Catholicos ab Hæreticis ad eorum ſectas, & falſas religiones; Dixitque Guido Papæ, deciſ. Dalphinat. 589 num. 3 quod ſubditus qui rebellat contra Principem, non poteſt prætendere aliquam iuſtam cauſam reſiſtendi, cum pro Principe, & geſtis eius præſumatur iuxta notata in l. Quoties C. de precib. imp. offerend.

Quot enim Duces, & milites fortiſſimi ſunt, qui ad purgandam infamem illam iniu-

riam,

riam, quæ ipſis ab aduerſarijs inuidia, & maleuolentia ad uerſus eos prurientibus, nequiter irrogatur, quaſi ab illis malum procederet, ſeſe, ſumma cum eorum innocentia, in conſpectu S.R.M. ſiſte-
52 re poſſent, † vt Antipater, Alexandro Magno, illum interroganti, an eum diligeret, cui infracto animo reſpondit, Meæ ergà te beneuolentiæ ſignum indubitatum probãt hæc vulnera quæ loquendo denudatoque pectore, cum incredibili cicatricum multitudine corpori eius inflicta demonſtrauit, vt memorat Paul. Manut. libr. 1. Apopht.
53 † ad exẽplum L. Sicinij Dentati de quo Valerius Maxim. lib. 3. cap. 2. §. 26. ait, Centies, & vigeſies in aciem deſcendiſſe, eo animi robore, atque corporis vtentem, vt maiorẽ ſemper victoriæ partem traxiſſe videretur; ſex, & triginta ſpolia ab hoſte retuliſſe; quorum in numero octo fuiſſe, cum quibus inſpectante vtroque exercitu ex prouocatione dimicaſſet XCV. Ciues ex media morte raptos ſeruaſſe, & quadraginta vulnera in pectore excepiſſe, tergò cicatricibus vacuo. Plinius lib. 2. cap. 27. & libro 7. cap. 38. lib. 2 ?. cap. 5. Gellius lib. 2. cap. 11. Dion. lib. 20. Ingenuus autem amor quo Hiſpani erga Regem, & Principes ſuos mirabiliter afficiuntur, & eximium cordis robur, quod etiam in Anteceſſoribus agnitum eſt fuit præcipua cauſa, quod vbique locorum militaris eorundem gloria
54 prædicetur; † Et licet multi aliarum etiam nationum viri fortiſſimi ſint, iiſdem tamen roboris, & fortitudinis ſupra Romanos etiam locum primarium attribuere conuenit. Flau. Veget. lib. 3. de re mili. c. 26. vbi ait, *Hiſpanos non ſolum numero; ſed etiam viribus præſtitiſſe Romanis manifeſtum eſt.* Titus liuius libro 44. ab Vrbe condita. Velleius Patercul. dicto. libr. 2. hiſtor, Plato. lib. 1. de legibus, Marc. Tullius in orat. pro lege Manilia, L. Florus libr. 2. Geſtor.
55 Roman. cap. 6. ait, † *Bellatricem Hiſpaniam, Viris, armiſque nobilem illam ſeminariũ hoſtilis exercitus, & Hannibalis eruditricem.* & capit. 17. *Hiſpaniæ nunquam animus defuit, aduerſus nos vniuerſa*

con-

conſurgere, nunquam conferre vires ſuas libuit, neq; aut imperare, aut libertatem ſuam tueri publicè, & ſola omnium Prouinciarum vires ſuas, poſtquam victa eſt intellexit. Valer. Maxim lib 6. cap. 3. in externis §. 1. de Cinniniēſi Po-
56 pulo, vbi refert, † Bruti Legatis in Hiſpania degenti reſponſum, Ferrum ſibi à maioribus quo vrbem tuerentur, non aurum quo libertatem ab Imperatore auaro emerent, relictum, Gregor. Lopez Madera de Excellent Hiſpaniæ: cap. 8. Athenæus libro 11.
57 Deipnoſophiſt: † Poſſent enim Hiſpani Duces dicere, quod Marcus Seruilius ſtrenuiſſimus Vir, ter Conſul, qui inter alia præclara ipſius geſta ter, & viginti vicibus, ſingulari certamine prouocatus, hoſtem interfecit, aduerſus Sergium Galbam Tribunum Militum, qui Paulo Aemilio Conſuli triumphum de bello Macedonico impedire conabatur in Oratione ad Populum Romanum, cuius meminit Plutarchus in vita Pauli Aemilij. *Quantus Imperator fuerit Paulus Aemilius, nunc maximè intelligo ex hoc, quod cum hoc exercitu inobedientia & malitia corruptiſſimo, tantas, tamque præclaras res geſſerit. Vos autem miror, cur qui læto animo triumphari ex Illyrijs, & Liguribus videretis pulcherrimum vobis, & ipſis ſpectaculum inuideatis; Nimirum, viſurum Macedonum Regem viuum, gloriamque Alexandri, & Philippi, armis Romanis captiuum duci. An verò non indignum eſt, vos ante, cum rumor, modo de victoria hac in Vrbem incidiſſet, Dijs immortalibus ſacrificaſſe, votaque feciſſe, vt quamprimū vobis, reipſa, quod annunciabatur videre daretur, nunc veniente* Imperatore, *veramq; victoriam ſecum afferente Dijs honorem, vobis ipſis eam lætitiam nobis adimere? Quo id tandem conſilio? An magnitudinem rerum geſtarum inſpicere pauetis, aut Regis, vos adeò miſeretur? Et præſtabat ſanè eius vos commiſeratione quàm inuidia in Imperatorem triumphum impedire. Etenim verò veſtra opera ea nunc licentia malignitas proceſſit, vt de* Imperato*ris officio, aut triumpho homo à vulneribus corpore intacto,* cu-

cuiuſque nitor eum molliter, & inter parietũ vmbras educatum iuuentutem egiſſe teſtatur, verba audeat facere, idq; contra nos qui vuulnerum indicio iudicare de virtute, aut ignominia Imperatorum didicimus. Tit. Liui. li. 5. Decad. 5. c. 37 & ſequent.

Sat erat, quod in hoc puncto dici, & audiri poſſet; ſed ſolummodò hoc referam, quod Hiſpani in dictis ſtatibus, nec grati, nec accepti haberi poſſunt; nam dum eos interdum marte parum felici dimicaſſe ſciunt, eoſque propterea afflictos conſpiciunt tanquam eorumdem fabulã miſeros, & vexationis quam poſſunt turpiſſimæ loco ha-
58 bebunt. † licet in rei veritate, rarò loca peragrabunt, in qbus magnanimitatis Hiſpanorũ nõ reperiãtur ſigna, repoſitaque illis ſint trophæa ob res tam in Oriente, quàm in Occidente fortiter ab eis aliquando geſtas, cum omniũ etiam admiratione, & æmulatione; vt probat Madera de Excellent. Hiſpan. cap. 9. n. 4.
59 † vt non immeritò poſſint dicere, quod M. Coriolanus Tullio quando à Patria in exilium ad Volſcos, quos multoties antea deſtruxerat, ſeceſſit. *Nullam aliud præmiũ honori noſtro acceſſit, noſtrorũ laborum, & egregiorum facinorum, quàm titulus, & nomẽ capitalis inimici veſtrum.* Franciſcus Patritius de regno libro 9. cap. decimo octa-
60 uo, † Et ſicut alter Themiſtocles qui ab Athenienſibus debitis præmijs deſtitutus ad Xerxẽ Perſarum Regem confugit aduerſus quem bella geſſerat, à quo propter virtutum ſuarum merita benignè receptus fuit, & tribus ciuitatibus donatus, vt refert Patritius lib. 1. de regno cap. 2.

Hæc conſideratio primaria eſt, ex his quæ quemlibet Principem mouere, ac inducere debent, vt † Hiſpanos,
61 qui id à natura quaſi inditũ habent, vt niſi honoribus, ac præmijs cohoneſtentur nulli operam ſuam præſtare gaudeant, ob facta egregiè, fortiterque geſta honoribus afficiant. Ioan. Salisber. in Polycrat. de Curialium nugis capit. 2. Chriſtophorus Pelag. libro quarto, de Regis inſti-
62 tut. † Et è contra dum ſe honoribus, muneribuſque locu-

ple-

Digitized by Google

fecere Carthaginenſes, qui
vice inſtrumentorum, robo-
re, & dexteritatis virtute vſi
ſunt, ad ſubiugandam Aphri
cam,quorum adminiculo eã-
dem etiam facili negotio ſu-
biugarunt.

Similiter quoque cũ Han-
nibal, inſtar furentis fulminis
in Italiam ingreſſus eſſet, ma
nus cum Romanis conſerere
ſpumans, cum pluribus vici-
bus prælium, cum eis inire,
tentaſſet cunctante tamen
Fabio Maximo,tandem verò
cum reſciuiſſet quod cum Hi
ſpanis,qui Fabij partes ſeque
bantur, dimicaturus eſſet, ſa-
tiùs profectò,& glorioſiùs cẽ-
ſuit ſe cõtinere,&receptui ca
nere, vt Plutarch. ait in vita
68 Fabij his verbis, † *Facta luce
extremos hoſtium Fabius in-
ſequutus conflictumque in an-
guſtijs eſt, magno cum tumul-
tu, donec ab Hannibale miſſi
Hiſpani agiles, & celeres cur-
ſu, ſcandẽdorumque montium
peritiſſimi aggreſſi grauem
armis hoſtem, à fronte haud
paucis cæſis Fabiũ auerterũt:*
Et L.Florus libro 2. cap. 17.
ait, In hac Hiſpania prope
69 ducentos † per annos dimi-
catum eſt à primis Scipioni-
bus in Cæſarem Auguſtum,
non continuè, nec cohæren-
ter,ſed vt cauſæ laceſſierunt.
Dio lib.53.& Strabo libro 3.
Paul.Oroſ.libr.6. cap.21. di-
cens,Anno ab vrbe condita
XXVI. Imperatore Auguſto
Cæſare ſexies, & bis M. A-
gryppa Coſſ.Cæſar parùm in
Hiſpania per ducentos annos
actum intelligens, ſi Canta-
70 bros,& Aſtures † duas fortiſ-
ſimas gẽtes Hiſpanis ſuis vti
legibus ſineret, aperuit Iani
portas,atque in Hiſpaniam
ipſe cum exercitu profectus
eſt:Florus libro 4. cap. finali.
Suetonius in Auguſto cap.2.
Caſſiodor.in Faſtis. Alderete
de linguæ Caſtellanæ Origi-
ne libro primo, capit. primo,
Medina in libro magnarum
rerum Hiſpaniæ c. 13. & 25.
Sebaſtia. Munſter. in deſcrip:
Hiſpaniæ. Eſt enim Hiſpani-
71 ca † natio,& incolæ eius cor
pore agili, ſano, & robuſto
bellicis, & armorum exerci-
tijs præcellens, vt Liuius te-
ſtatur lib. 22. quo authore
pluries à Romanis requiſiti
72 fuere, † vt ipſorum fœderi-
bus aſſociarentur,quæ aliquo
ties reſpuere,& quod in Can-
nenſi pugna maiorem contra

Romanos fecerint ſtragem,
73 † ex Tito Liu. tradit Camill.
Borell.dicto capite 82. num.
decimoquinto, & quotieſcũ-
que manus cum eis coniece-
re proſtrauerunt eos ; ſunt
enim armorum periti Magi-
ſtri,& oblatis occaſionibus il-
lorũ peritiam agnoſci ſtudẽt,
ac propterea eorundẽ ſtrenui
tãti quilibet fidere poteſt;quo
rũ ſimili robore, & magnani-
74 mitate fretus Leonidas †Ge
neralis Græcorum Dux cum
aduerſus Xerxem Perſarum
Regem pugnare cogitaret,
cũ numero militũ multo infe-
rior eſſet ; ſed cum confœde-
ratorum, amicorumque ſuo-
rum ſuccurſum appropinqua
re animaduerteret, conſultũ
illi fuit, vt cunctaretur ali-
quantulum, nec ſeſe cum tã
modico militum numero, pe-
riculis iminentibus expone-
ret, Reſpondit Leonidas in
promptu adeſſe ſibi videri
tempus opportuniſſimum
cum hoſtibus congrediendi,
eò quod præſtò adeſſent, qui
pugnaturi eſſent, eoſque ſo-
los cum hoſtibus pugnare,
qui Reges metuunt, ac ve-
rentur? neque dignum du-
xit expectandos eos, qui ad
præſcriptum ab Imperatore
tempus non aderant ; nam
75 in bello † magis reſpicien-
dum eſt quales Dux habeat
milites, quam quot quantoſ-
que,Paulus Manut. libro pri-
mo Apopht. in Leonida, nu-
mer.49.& 53. poſt Plutarch.
tomo primo, Moral. in Apo-
pht: Laconicis in eodem fol.
202.Manibus enim opus eſt,
non multis nominibus in bel-
76 lo, & virtus, † non multi-
tudo eſt, quæ prodeſt. Ve-
getius libro primo, de re mi-
lit;cap.octauo, Syneſ.epiſtol.
79. Et in multis legionibus
pauci ſunt qui prælia vin-
cunt. Tacit. libro decimo-
quarto, Ann. Lælius Zechius,
libro ſecundo, de Principe
cap.quarto, num.tertio,& ex
Vegetio tradit Aegyd. Ro-
man.de Regimin. Principum
libro 3.parte tertia, capite
primo. Nam,& Samſon, † &
77 Iudas Machabæus ſoli mul-
toties vicerunt plures, vt Iu-
dic: capite decimoquinto,
Machabæor.libro primo, ca-
pite quarto & ſeqq.Obſeruat
Palac: Rubios in lib.de Forti-
tud. bellic:c.14.& 19.& 28.

In hoc magnoperè excel-
lunt Hiſpani qui à multis, &
an-

Digitized by Google

antiquioribus, & famoſioribus præſertim Hiſtoriographis, peculiaribus laudum encomijs elati, ac celebrati fuerunt, vt viri fortes in bello
78 in inceſſu graues, in negotijs agendis conſtantes, in periculis ſubeundis patientes, in amicitia fideles, in ſuperiorū obedientia prompti, & exterorum amici, & hoſpitales. Plinius Secundus, in epiſtol. decimatertia, ad Priſcum libro ſecundo, cuius meminit Alderete libro primo, de origine linguæ Caſtellanæ, capite decimo quinto, dicens, *Nam huius quoque nomini, & pietate ſucceſſit mater. E primis ipſe citerioris Hiſpaniæ, ſcis quod prouinciæ illius iudicium, ſcis quanta ſit grauitas, quid enim, aut illo fidelius amico, aut ſodali iucundius? mira in ſermone, mira etiam in ore ipſo, vultuque ſuauitas*: Diodorus Siculus libr. 6. cap. nono: Lucius Florus in Epitome Hiſtoriarum Hiſpan. libro primo, cap. 14. Ioannes Botero in relat: Hiſpaniæ. Nec hic etiā excludi debet hominis Galli teſtimonium Pacati Drepanij ſcilicet in Panegyrico dicto Imperatori Theodoſio, vbi Hiſpaniam eius patriam laudās
79 ait, † *Hæc duriſſimos milites, hæc experitiſſimos Duces, hæc facundiſſimos Oratores, hæc clariſſimos Vates parit, hæc Iudicum mater, hæc Principū eſt*. Redinus de maieſtate Principis verbo, *non armis ſolum decoratam.* numer. 17. Alderete lib. 1. de origine linguæ Caſtellanæ capite 3. Gregorius Lopez gloſ. 2. in leg. 7. titulo 21. part. 2. affir-
80 mans. Hiſpanos audaciores eſſe, quàm homines alterius Prouinciæ ex cauſa caliditatis ex Ariſto. problem: ſect. 14 Veget. de re milit. libr. 1. cap: 2. Idem Gregor. Lopez in l. 2. titu. 18. part. 2. gloſ. 1. ait, Hiſpanos ſemper in bello fuiſse ſapientes, & in rebus militaribus expertos, vt in leg. 9. titu. 19. eadem partita; Dixitque Iuſtinus libr. 44. hiſtor. de Hiſpanis tractans. *Dura omnibus, & ſtricta parſimonia, bellum quam ocium malunt, ſi extraneus deeſt, domi hoſtem quærunt*, & hodie idem eſſe comperimus teſtantibus etiam alienigenis.

Non eueniet Maieſtati Veſtræ quod Iuliano Cardinali

X 2 S.

81 S. Angeli, † à Martino V. vna cum Friderico Marchione Brandenburgenſi aduerſus Rebelles,& Hæreticos regn: Bohemiæ miſſo, qui cum ſemel iterumque collegiſſent exercitus potentes ſolo nuncio aduentus inimicorum perterriti, & hoſtibus nondum viſis turpē arripuerunt fugā, quanuis Cardinalis, & Dux omni conatu, & viribus procuraſſent illos à fuga retrahere, & detinere, vt narrat Aeneas Syluius Papa Pius II. in hiſtoria Bohemiæ.

Itaque fœlix ille Rex habetur, & habendus etiam eſt, qui fœlici, ac fideli militiæ dominatur, qua regna, & ditiones eius conſeruantur,& propagantur; ter itidem fœ-
82 lix † eſt ſi Duces, & milites eius qui ijſdem in bellis fidelem, ac ſtrenuam operam præſtiterunt bonis, ac dignis præmijs exornauerit; nam hac ratione regna, & dominia eius beata, exoptataque pace gaudebunt, & in poſterum etiam ſi quæ occaſio mouendi alia bella ſeſe obtulerit, maiori cum alacritate, & generoſiori promptitudine ad ea gerenda, & cōficienda proficiſcentur pro tuenda eius magnitudine, & Vaſallorum incolumitate.

Sin verò laborum, ac vulnerum ſuorum præmia illis
83 denegata fuerint, † alio etiā tempore, aliaque bellorum turbulentia Principi tali denegabuntur, ac deficient vaſallorum, & aliorum Ducum virtus,ſtrenuitas, & dimicandi promptitudo, ex quo poſteà procedet,vt regna,ditiones, & imperia, luculenta cum multorum doloris teſtificatione intereant, & euertantur. Neque ob aliud Romana Plebs apud Liuium libro ſecundo, aduerſus Senatores qui ſe immunes à militia aſſerebant, his verbis indignabatur, *Patres militarent, Patres arma caperent, vt penes eoſdem pericula belli, penes quos præmia eſſent*. cuius meminit Annæus Robertus libro ſecundo, rerum iudicatarum, capite vndecimo, ac proindè Militibus præmia ſemper aſſignanda ſunt, vt alacrius in hoſtes
84 inuehantur, † vt ait Paulus Iuriſconſultus in leg. Lutius, ff. de euictionibus, ibi, *Si fortè ager fuit, qui petitus*

eſt

eſt, & militibus aſſignatus, Barto. in l.final.C. ſi contra ius, vel vtilit. publicam: Abb. in cap.quæ in Eccleſiarum num. 12.de conſtit. Couar. lib. 3.variar.cap.14.nu. 7.Petrus Burgius libr. 1. electo:cap. 13. leg.37. titulo 5. part.5. & ibi Gregor. Lopez gloſ.2. Petrus Gregor. lib.7. de Republ. cap.20. nu.41. †
85 Veteranis enim immunitates & beneficia debent augeri, non minui, vt Conſtantinus ait in leg.vnica,C.de veteranis lib.12. in quo etiam conſiſtit ius militare, vt ſeruetur ſtipendiorum modus, dignitatum gradus, præmiorum honor veluti cum corona, vel torques donantur, Item prædæ deciſio, & pro perſonarũ qualitatibus, & laboribus iuſta diuiſio,& habetur in cap. ius militare diſtin.2. Ex quo meritò ꝓdiere tot priuilegia conceſſa militibus,de quibus Geor.Acat, li.de priuil. milit. quod vel in ipſis ſepeliendis magnificè fieri ſolebat ab Alexandro Magno, vt narrat Diodor.Sicul. lib. decimo ſeptimo.

Et Imperator Seuerus, vt
86 † in eius vita tradit Aelius Lampridius conſilia præſtans filijs ſuis illis iniungebat, vt milites donis diteſcerent Cornel.Tacit.lib. primo, An-
87 nal. † de Auguſto verba faciens ait. *Conſulem ſe ferens ad tuendam plebem tribunitio iure contentum, vbi militem donis, populum annona,& cunctos otij dulcedine pellexit*. Et Plinius in Pane-
88 gyrico ad Traianum, † laudat eum, quod beneficia cõferret belli ſocijs, & his qui ad pericula conuenirent, & Lampridius in Alexãdro Imperatore ait, raro diuiſiſſe aurum,& argentum niſi inter Milites, aſſerens graue peccatum eſſe,ſi publicus Adminiſtrator, & Gubernator in proprias delitias vertat,quod milites illi tribuere.

SVMMARIVM.

1 *Princeps in Rebelles nimium facilis, & indulgens, dignitatem propriam diminuit,& apud ſubditos ſuos & alios etiam extraneos*

præſertim contemptibilis redditur.

2 *Humani ſenſus ex quibus maximè moueantur.*

3 *Exempla magis, quàm verba mouent.*

4 *Exempla plus valent, quam rationes.*

5 *Artificium magnum eſt, exemplis alienis in arte propria vti.*

6 *Præſentia ſecundum præterita regulari debent.*

7 *Veritas multoties à timore opprimitur.*

8 *Regum voluntates etſi optimæ ſint, multifarijs tamen de cauſis impediri ſolent, & quare?*

9 *Metus ſigna à Principe omninò remouenda.*

Metus ſuſpitio Principis æſtimationem frangit. ibid.

10 *Athenienſium de Salamina Inſula non recuperanda deliberatio.*

11 *Aſtuta Solonis inuentio, qua Inſula dicta recuperata tandem fuit.*

12 *Hiſpani poſt expulſum Tyrannicè, & Maurorũ ope Alphonſum Don Froilæ Regis filium à Mauregeto, & infami poſtmodum à Mauris onerati tributo, demum à Ramiro Rege, Diuo Iacobo viſibiliter ſuffragante liberati ſunt, & nu. 13.*

14 *Cathalanorum quorundam Baronum paces ignominioſa cum Mauris reprebenduntur.*

15 *Mahumethes primus Turcarum Princeps, cur Aſiã, & totum Orientem vaſtauerit.*

16 *Baſilius Magnus Morauiæ Dux principatum Smolenzchi Sigiſmundo Poloniæ Regi abſtulit, eiq; varia bella intulit, & quare?*

17 *Roboam ob. puſillanimitatem ſuam victus à Ieroboam.*

18 *Perſeus Macedoniæ Rex eadem de cauſa è regno turpiter eiectus.*

19 *Tria regnorum vera fundamenta, & quæ?*

20 *Romani Milites Perſei Macedonum Regis ſummam potentiam paruifecerunt, & quare?*

21 *Pauli Aemilij Romanorum Ducis magnanima aduerſus Perſei puſillanimitatẽ verba.*

22 *Fauila Pelagij Hiſpaniarum Regis inuictiſſimi filius* Pa-

Digitized by Google

Patri diſſimilis, iuſto Dei iudicio ab Vrſo in venatione occiſus.

23 *Philippi Pulchri Galliarum Regis bellũ Comiti Flandriæ inferendi intentio, vnde nata?*

24 *Idem Rex hac de cauſa à Bonifacio VIII. Summo Põtifice excõmunicatus fuit.*

25 *Hiſpaniarum Rex hæreditario iure eſt Rex Ieruſalẽ.*

26 *Robertus Flandriæ Comes Aſiæ Domitor appellatus.*

ARGVMENTVM.

Principis lenitas nimia in rebelles noxia. & homines exẽplis moueri, metus, & timiditatis ſigna à Principis animo repellenda, & debilitas Principis, ſtatus amiſſionem operatur.

CONSIDERATIO XIX.

MVltum attendi, & conſiderari debet ab eo qui ob timorem belli pacem petere intendit, quod ſi illam offerat, quam prius habebat amittet, & bellum quod hac ratione fugere, ac vitare meditabatur, in propriam domum, laresq; conuertet;
1 ✝ Quia Princeps facilitate, ac lenitate pactorum cum ſubditis præſertim initorum, propriam ſuam maieſtatem diminuit, ex quo contemptus ſequitur, validior quàm odiũ ad deſtruendum dominia, vt Ariſt. ait lib. quinto, Polit. cap. 10. Rebellibus enim metus tollitur, & alijs quoque Principibus quã nunquam animo cõceperant contra eum audendi moliendique res nouas anſam, & occaſionem tribuit, Taliter qđ cum prius authoritatis admiratione, & fama ſtrenuitatis ab omnibus in exiſtimatione habitus fuerit, in vilipendium odioſum poſtea incidat, ſummo cum mærore bonorum, ac indignatione, & è contrario cum peruerſorum cordis exultatione. Quam ob rem ij, qui ex ſyncero cordis amore, & zelo integritatis Principi ſalutare, ſanumque conſilium præſtiterunt, non alium ſcopum, quã magnitudinis eius conſeruationem, & ſalutem Reipublicæ habuere. pendent autem animo, & tepeſcunt,

cum conſilia ſua minus quã
par erat accepta fuiſſe intel-
lexerunt, poſtmodumq; in
alijs impertiendis conſilijs, ta
cito cum dolore conniuere
coguntur, & conſcientiæ pro
priæ dictamẽ occultare Prin-
cipis ſenſui acquieſcentes, &
ſi multis aliorum exemplis
opiniones ſuas,& conſilia ro-
borare,& comprobare valuiſ-
ſent,vt obſeruat Plutar.tomo
1.Moral.lib.de vitæ tranquil-
litate,Marc.Tull.li.3. de ora-
2 tore, † vbi ait, *Duo illa nos
maxime mouent. Similitudo
& exemplum*. Ariſt.libro 10.
Ethicor.& lib.11.Politic.cap.
11. cuius meminit Martinus
Monter.in præfat.ad deciſio.
Regni Aragon.num. 18. di-
3 centes, † quod magis mouẽt
exempla q̃ verba,facit, c.ſer-
ui,diſt.13.Ex quo notat Do-
minicus. illud quod oſtendi-
tur exemplo materiali,melius
quam ſi fiat verbis cognoſci,
cap. in Sacerdotibus,16.diſt.
Aymo.Craue. conſ.204. nu.
13.Moron.de fide, tregua,&
pace,quæſt.60. num.6. Vua-
remun.in meditam.pro fœde
rib.cap.2.num. 32. vbi ait, †
4 Plus valere exempla quam
rationes,& in vniuerſum ho-
mines melius exemplis doce-
ri,quę in primis hoc in ſe bo-
ni habent, quod approbent
quæ præcipiunt fieri poſſe,vt
ex Plin.in Panegy.ad Traia-
num tradit Vincen. Gramig.
lib.2.de regim. Regni cap.8.
Hinc Tit. Liuius libr. primo,
ait, *Hoc præcipuè ſalubre, ac
frugiferum omnis te exẽpli do-
cumenta in illuſtri loco poſita
intueri,vt inde tibi, tuæque
Reipublicæ, quod imitere ca-
pias. inde fœdum incæptu, fœ-
dum exitu quod vites*. Iuſtus
Lipſius libro 1.ciuil. doctrin.
5 cap.9. † Et Marc. Tull.libr.4.
Rhetor. aſſerit. maximum ar-
tificium eſſe in arte ſua poſſe
alienis exemplis vti, nam qui
ſciunt quid alijs acciderit fa-
cilè ex eorum euentibus, poſ
ſunt ſuis rationibus prouide-
re, & ob id quod bonum eſt,
quo ad fieri poteſt ſequendũ
in omnibus,& quod malum
fugiendum, & emendandum
ab eo,recordando prærerita,
& ordinando benè pręſentia,
& rectè de futuris prouiden-
do,vt dicit Seneca libr. de
quatuor virtutibus cap. *de
Prudentia*, Idemq.epiſt.6.ad
Lucill. ait *Longum iter eſt per
præcepta, breue, & efficax per
exem-*

Digitized by Google

exempla. Hippol. à Collibus. in lib. cui titulus conſiliarius, capit. 11. dicente Tacito libro quarto, Annal. *Pauci prudentia, honeſta à deterioribus, vtilia à noxijs diſcernunt, plures aliorum euentis docentur*; Philipp. Cominæ. libr. 3. comment. dicens, quod vnius calamitate complures fieri poſſunt cautiores, quia fœlix eſt quem faciunt aliena pericula cautum, & ruina præcedentiũ ſolet eſſe doctrina ſequentiũ, vt ex Seneca tradit glo. verbo *lapſum*, in cap. citius, iuncto cap. ſi enim in fine, de pœnit. diſt. 1. cap. 1. 27. quæſti. 1. cap. hi duo, de conſecrat. diſt. 1. gloſſ. verbo *exemplum*, in Auth. de mand. Princ. §. titulos, coll. 2. Ioan. Neuiza. lib. 1. Sylu. nupt. *non eſt nubendum*, num. 21. Symmachus lib. 10. epiſt 54. dicens, *Cætera illius Principis æmulemur, qui nihil tale eſſet aggreſſus ſi quis ante ſe alius deuiaſſet, corrigit enim ſequentem lapſus prioris, & de reprahenſione antecedentis exemplum naſcitur emendationis*: Q. Curt. lib. 8. dicens, *Multorum miſerabilis fuit caſus quos ex præruota rupe lapſos amnis præterfluens hauſit; triſte expectaculum, etiam nõ periclitantibus, cum verò alieno exitio quid ipſis timendum foret admonerentur*; (& poſtea) *ſed quidam auidius perſequuti belluas in ſemet irritauere vulneribus, obtriti ergo pedibus earum cęteris, vt parcius inſtarent fuere documentum*. Iouian. Pontan. libro 1. Amor. eleg. 10. & Bapt. Mantuan. Eglog. 2. Gallecus. de cogna. ſpirit. c. 7. annot. 122. Plaut. in mercato. actu quarto, ſcena 7. dicens, Quod *fœliciter is ſapit qui alieno periculo ſapit*. Tibull. lib. 3. eleg. 7. dicens, *Fœlix quicunque dolore alterius poſſes ipſe carere tuo*, & Terent. in Heautont. actu 1. ſcena 2. vbi ait.

. . . . *hoc ſcitum eſt, periculum ex alijs facere tibi quod ex uſu fiet*.

6 † Præſentia enim debent regulari ſecundum præterita, conſiderando quid in illis bene, vel male euenerit, laudatum, vel repræhenſum ſit, leg. prima, §. nam & ff. de iuſtit. & iure, l. exigendi, §. fin. ff. de procur. cap. mandata, de præſump.

7 ſump.† cum aliquando, vt D.
Auguſti. ad Caſulanũ ſcribit,
& habetur in capit. quiſquis,
cap. nolite 11. quæſt. 3. timo-
re Principum ſoleat ſub ſilen-
tio præteriri, quod tubis pu-
blicari deberet, prout eſt de-
cor, libertaſque Principis, &
Reipublicæ, cum mediante ſi-
milis pacis conſilio illaqueen-
tur retibus varijs, & tanquam
ſyrenum cantus dulcedine
decipiantur, taliter quod ſi
Princeps non nauigauerit
velut alter Vlyſſes alligatus,
auribuſque prauis conſilijs
obtuſis, vt apud Homerum
odiſſ. 11. & Alciatus emblem:
115. Vbi Cladius Minois, fa-
cilè incidet in profundum
ſomnum, & vanum pacis de-
ſiderium. Nam etſi Regum
8 voluntates, † maiori ex parte
ſint mobiles, pro vt ſunt ſu-
bitaneæ, & vehemẽtes; ſolent
tamen inter ſe contrariari, &
varijs affectibus impedire pri
mum conſilium, quod forſi-
tan rectum, & ſaniũs fuiſſet,
nequaquam tamen ab eo di-
ſcedere debent, vt magnitu-
dinis ſuę authoritas cõſerue-
tur: ex eo namque directo in-
cidunt captiui in deſideria
inimicorum ſuorum, qui ocu-
lo ſemper attento, ſimiles a-
ctiones, in eum finẽ reſpiciunt
vt quærant, & vſurpent inui-
ſam magnitudinem. Nam, vt
ait Cornelius Tacitus lib. 15.
Annal: *Voluntas, & deſideriũ
regnandi fortius, & potentius
eſt humanorum affectuum.*

Quare patefacto hoc timo
re, ac pacis deſiderio incipit
9 Princeps † quandoque vili-
pendi, qui prius in admiratio-
ne, & æſtimatione habitus
fuerat, eò quod priuatis affe-
ctibus ſuccumbere videatur,
poſtpoſito publico bono, &
quia nullus eiuſmodi pacis
mentionem facere ſolitus ſit,
niſi qui belli timore torque-
tur: vt euenit Athenienſibus
10 † qui cum grauiſſimum, ac
diuturnum bellum cum Me-
garenſibus geſſiſſent, propter
inſulam Salamineam quam
amiſerant, tam exoſa tandem
illis fuere quotidiana illa cer-
tamina, vt ipſam omninò re-
linquere deliberarint, publi-
cèque dixerint quod ſi ali-
quis eam haberet opinionẽ,
vt renouato bello inſula recu
perareture, eundem occiſuri
eſſent. Sed cum Reſpublica
11 haberet Solonem † Virum
ſapientem, & iuſtum, efficere

non

Digitized by Google

non potuit, quin eos de conceрto illo errore non admoneret, ac propterea; ne talis ignominiæ nota Athenienſibus inureretur, maioremque iuuentutis partem, ad bellum inclinatam animaduerteret, quamuis timidi, & abſque Duce exiſterent, ſe furioſum eſſe finxit. Et cum fama illa de Solone, non abſque ſingulari admiratione totius Ciuitatis, quæ ſingularē eius prudentiam in ſumma ueneratione habebat, diuulgata fuiſſet, magnoperè illi compatiebantur, præſertim cum eundem, veloci, inſuetoque curſu, incomptum luto inquinatum, vultu deformem, varios motus agentem, & magno demū populi comitatu ad forum accedere viderent, vbi ſupra lapidem aſcendit, verſuſque aliquos recitabat, in quibus perquam comptè, & diſtinctè Senatus Athenienſis ignominiam comprehenderat, reprehendens eos, quod animo viles, belliquе timore fracti Salamineā non ſubiugaſſent, inter quos cum aliqui eſſent, qui rationes eius tam viuis affectibus prolatas, ſecum perpendiſſent, magnoperè ab vniuerſo populo laudatus fuit, qui conſilium eius vnanimiter probauit, ipſumque in Ducem elegit, quo facto Salamineam Inſulam, tanquam hoſtium arcem, ex propinquo ſaluti eorum iminentem, cum omnium gaudio recuperauit, & cum Inſula quin etiā honorem, & authoritatem, quæ ex eo imminuta habebatur quod ob belli timorem pacem cum Megarenſibus vilem pepigerant exponendo ſimul, quod alij quoque vicini in confinijs circum habitantes facilī de negotio contra eos exurgere auſuri eſsēt. Author eſt Plutarch. in Solone, Eborenſis in exemplis in titulo de ingratitudine.

12 † Rex Mauregatus Tyrannus; filius Nothus Regis Alphōſi nūcupati, è Regno expulit Maurorum auxilijs Alphonſum Regis Don Froylæ filium, & cum animo puſillus eſſet, multa preter opinionem Mauris conniuendo indulſit, quo factum eſt, vt Chriſtiani maximas paterentur calamitates, Aureliumque Regem iniquiſſimum imitari non puduit pacem, turpiſſima infamiæ nota dignam, cum Mauris

Digitized by Google

ris ſtipulatus fuit, promiſitq;
ſub tributi titulo eiſdem centum
Virgines, quinquaginta
nobiles, & alias quinquagin
ta plebeias, quotannis tradde
re, vt recenſet Hiſto. Valeriana
4.p.c.6.& 8.Medin.in lib.
magnarum rerum Hiſpaniæ,
cap.22.Demum propter inſi-
gnem illam victoriam, quam
13 Rex Ramirus, † apud Cla-
uijum obtinuerat, in qua vi-
ſibiliter etiã pugnauit B. Ia-
cobus Maior Apoſtolus pro
Chriſtianorum libertate ad-
uerſus Mauros, illius fauore,
& ope Hiſpania à tam abo-
minabili, & horrendo tribu-
to, liberata fuit, vt recenſet
Hiſtor. Valeriana par.4.c.10.
Illeſcas in hiſtor:Pontific.par.
1.lib.4.fol.239.& 244. Ioan-
nes Mariana libr.4. de rebus
Hiſpan.cap.2. Baronius libro
10.Annal.anno 844. fol.17.
Gregorius Lopez in l.5.titu.
15.part.2.gloſ.10.Ioan.Gut-
tier.lib.3. pract.qq.q. 17. nu-
mer.142.Thom.Bozius tom.
2.de ſignis Eccleſ. ſigno.89.
14 c.7.pag.222.† Scribit etiam
Zurita author grauis, prima
parte Annalium Aragonum
fol. 11. quod quidam Domi-
ni, & Barones Cathaloniæ
pacem cum Mauris fecerunt,
permittentes, vt ipſorum
Vaſalli Chriſtiani penſitarẽt
illis grauiſſima, & inhoneſtiſ-
ſima tributa.

Heraclium Imperatorem
15 † referunt Hiſtorici virum
imbellem, ac delitijs deditum
fuiſſe, & vnam ex principa-
lioribus cauſis fuiſſe quod A-
ſiam perdiderit, & quod Ma-
hometes tot peruerſæ ſuæ ſe-
ctæ flammas per Orientem
ſparſerit. Thomas Bozius de
ſignis Eccleſiæ tomo primo,
ſigno 16.pag.201.Georgius
Cedrenus in compen. hiſtor.
pag.346. & ſeq.

Sigiſmundum Poloniæ Re-
gem, & Lituaniæ Ducem pa-
ci, atque omnis generis ille-
cebris addictum fuiſſe refer-
tur, & plus quàm fas erat Ga
brieli indulſiſſe, qui poſtea
16 Baſilius Magnus † appellatus
fuit Muſcouitarũ inquã Duci
adeo, vt eidem poſteà bellum
mouere auſus fuerit. Et licet
dictus Baſilius infœlix in ar-
mis fuerit, & aliquoties ſini-
ſtros belli euentus expertus,
fretus tamen Regis puſillani
mitate, animum recuperauit,
armorumque ui, principatum
Smozlenchi cœpit, quem Li-
tua-

Digitized by Google

tuani centum iam annis poſſederant. Vt ſcribit Sigiſmundus Liber in Commentar. de rebus Moſcouitarum.

17 Roboam, † quia vir erat imbellis, & parum prudens, victus fuit à Ieroboam, vt habetur 2. Paralipom. c. 13. Eccleſ. c. 47.

18 Perſeus item Macedoniæ † Rex, vt Plutarchus ait in Paulo Aemilio non tam turpiter regno cecidiſſet, ſi Anteceſſorum ſuorum Alexandri, & Philippi præcipuas illas tres virtutes, conſilium, liberalitatem, & animum generoſum imitatus fuiſſet, roburque militum, ſine quo nullum imperium diuturnum eſſe po-
19 teſt. † Illa enim ſunt vera regnorum fundamenta, quemadmodum primum mobile, aut decimum cœlum, quod continuo, ac veloci ſuo motu reliquas omnes ſphæras, in conuenienti, debitaque harmonia, & conſonantia continet. Perſeus etenim, cum ſeſe Populi Romani inimicum declaraſſet, tanquã puſillaninimus, & auarus, equitatũ ſuũ quem habebat, viginti milliũ grauis armaturæ militũ educere noluit; nec etiam conſilijs Macedonum vnquam induci potuit, vt pecunias militibus erogaret, quæ poſtea inimicos magnoperè ditarũt. Ob ingẽtem enim auri, & argenti ſummam, quæ de uicto ipſo cum alijs ſpolijs in Aerariũ Romanum recondita fuit, per centum, & viginti annorum ſpatium, nullum Romæ tributum, aliaue contributio exacta fuit. Contra hunc Perſeum, Senatus Romanus miſit Paulum Aemilium, qui cũ potentiam, & diuitiarum ſuarum amplitudinem perſpexiſſet, inaudita quadam admiratione detentus aliquandiu fuit; ſed vt Plutarchus ait; nihilominus eum paruipen-
20 dit, † & milites etiam Romani cum hominem imbellem, & fracti animi eſſe didiciſſent, parùm, aut nihil eum timuerunt, quamus numeroſo, ſtructoq; exercitu ſtipatus eſſet; adeò, vt Paulus Aemilius ſtatuerit, vt omnes milites excubias agerent inermes vt eo modò ſaltẽ aliquid curæ adhiberent, & pridiè quam prælium iniretur, Perſeus in Ciuitatẽ ſeceſſit dicens ſe Herculi ſacra facturum, & quamuis exercitus eius fortiſſimè

pu-

pugnaſſet, victus tamen fuit. Cumq; Perſeus ad P. Aemilium captiuus duceretur, aduerſantis ſuæ fortunæ caſum perpendens, obuiam illi prodijt lachrimantibus oculis. Perſeus è contra, ob imbecillitatē animi ſui gemens turpiſſimum omnibus circūſtantibus ſpectaculum exhibuit, in faciem concidens, Aemilij genua manibus tangens, voceſque, ac deprecationes, viro ſtrenuo indignas, proferēs
21 vt eas Aemilius † etiam audire dedignatus ſit, eumque triſti tandem vultu hiſce verbis compellauerit. *Quid ò miſer hæc agis, quibus criminē, tuarum calamitatum, fortunā liberas, & oſtendis non immeritò tibi accidiſſe, teque non præſenti; ſed priori te conditione indignum fuiſſe? Quid victoriæ meæ laudem imminuis, demonſtrans te non alti animi virum, neque dignum fuiſſe quem Romani aduerſarium haberent? Virtus profectò hominis aduerſa patientis, etiam apud hoſtes, magnam ſui verecundiam excitat; timiditatem etiam ſi fortunata ſit, Romani inhoneſtam cenſent.* Hierony. Frachetta diſcurſu 80. Seminarij rationis ſtatus, & belli, pag. 584. & diſcurſu ſuper cap. 15. pag. 105.

Nondum exſiccati fuerāt, ſanguinis Hiſpanicæ nobilitatis torrentes, nec rabidi adhuc Arabes ab Infante Pelagio indè propulſi, quando Deus Opt. Max. ob peccata illorum, eoſdem atrociùs punire, Principeque tam bellicoſo priuare voluit. Nam dicto Pelagio ſucceſſit Fauila
22 † eius filius à virtutibus paternis omninò degenerans, qui eo tempore, quo belli furor maximè neceſſarius erat, relicta, poſtpoſitaq; Regni cura, omnis generis delitijs ſeſe tradidit, & ſic tandem voluptatibus ſuis indulgendo, in venatione ab Vrſo occiſus fuit; quem Hiſtorici meritò notant, quod ijs temporibus, tam funeſtis, quibus hoſtium exterminationis ſtudio intentus eſſe debebat, ſylueſtria potius animalia inſequi voluerit Hiſto. Valeria. 4. p. c 3.
23 Philippus Pulcher † Rex Frāciæ cum videret quod Guido XXI. Flandriæ Comes valdè potens exiſteret; nihilominus eū paruipendit: ſciebat enim eum, à natura, pacis

eſſe

Digitized by Google

eſſe cultorem; ac propterea quæſiuit occaſionem, belli aduerſus eum mouendi, vt eum ſtatu priuaret. Quia illo ipſo tempore, bellum gerebatur à Rege Franciæ cum ſtatibus Belgiæ, de liberatione Comitis, & vxore eius, qui aſtu, & inſidijs capti fuerant, & Pariſijs indecenter aducti, tandem liberati fuerunt. Rober. Gagu lib. 7. Annal. Fran. in Philippo Pulchro. Paulò poſt verò, Rex Franciæ, rupta pace cū Belgis Comitis Flan
24 driæ ſtatum occupauit, † quā ob cauſam à Papa Bonifacio VIII. tanquam Eccleſiæ inimicus, excommunicatus fuit Anno à Natiuit. Chriſti 1298 & eodem, & tempore nō potuerunt auxilium ferre Caſſano Tartarorum Regi, qui cum Baptizatus fuiſſet, Regēque Perſarum qui tunc temporis Aegypto dominabatur, viciſſet, Syriamque, & Ieruſalem ſubiugaſſet: efficere tamen Papa non potuit, vt quauis ratione, pax inter eos cōponeretur, & noua expeditio fieret, vt bello tandem illi finis imponeretur, quod forſitan ex ſingulari Dei prouidentia, & permiſſione hac; Reg. V. M. reſeruatum eſt, cui
25 † quemadmodū hęreditario iure titulus Regni Hieruſalē debetur, propietas etiam Regnique dominium aliquando contingat, vt ex plurium Authorum congerie, reſoluunt Michael Ritius de Regibus Hieruſalem lib. 1. & de Regibus Siciliæ li. 2. Colennucius lib. 4. Hiſtor. Neapolis, Albertus Crantzius li. 7. Metropol. c. 26. & in Saxonia li. 7. c. 30. & lib. 8. c. 3. Abbas Vrbspergēſis in Chronic. tractans de Friderico II. Paulus Aemili. in vita Philippi Auguſti, Camill. Borell. de Regis Cathol. præſtantia cap. 46. nu. 28. 34. 35. & 40. & cap. 6. nu. 4. & 5. conſolidetur poſſeſſio legitima. Placeat Maieſtati Diuinę vt iſta rebellio, non impediat S. R. V. Maieſtati Flandrenſiū Comiti XXXIII. vt recenſet Iacob. Mainoldus in libro de Titulis Maieſtatis Veſtræ in tabula ſucceſſionum Comitatus Flandriæ pag. 115. expeditionem tam iuſtam, vt Guidoni xxj. Comiti impedita fuit, cū non ſit minor ex cauſis, curandi, finem huic ſacro bello tribuere, vt Belgicorum ſtatuum Comes, ac Dominus

ſit,

ſit,quo cum titulo hæreditaria ſunt S. M. Veſtræ Anteceſſorum ſuorum heroica, & plæclara facinora in Aſia quondam patrata, quorum aliqua imperialis coronæ pręmio decorata fuerunt. Inſignis enim,ac perpetua luminis claritate ſplendens fuit ti-
26 tulus ille † Roberti Hyeroſolimitani XI. Flandriæ Comitis quem ob inſignia, & heroica eius geſta domitorem Aſiæ nũcuparunt,& Balduini quoque XVIII. Comitis quẽ egregia eius facta ad Imperij Conſtantinopolitani culmen euexerunt communi omnium electione,& conſenſu.

SVMMARIVM.

1 *Conſilium,vt eſt actus conſulendi qualiter definiatur.*

2 *Conſilium, eſt congregatio hominum ſelectorum.*

3 *Conſilium capere eſt de operabilibus ab homine.*

4 *Prudentiæ regula eſt conſiliũ capere.*

5 *Prudentiæ propriæ non debet quis inniti.*

6 *Vir ſine conſilio,æquiparatur Ciuitati ſine mœnijs.*

7 *Cordis humani lepra duplex eſt, propria voluntas, & proprium conſilium.*

8 *Conſilium debent homines requirere,in rebus maximè dubijs.*

9 *Imperatores qui optimos Conſiliarios habuere recenſentur, laudanturq;*

10 *Antoninus Philoſophus Imperator,omnia cum conſilio agebat.*

11 *Princeps ſi de re militari agitur debet audire milites, ſi de iure Doctores.*

12 *Tempeſtatis tempore gubernatores ſolent audire vectorum admonitiones.*

13 *Imperio ſummo, multa cura ineſt,que adminiſtris eget*

14 *Prudentes viros adhærere Regibus,magnum Reipublicæ bonum eſt.*

15 *Principatus fundamenta ſtabilia quæ ſint.*

16 *Aſſuerus Rex habebat ſapientes qui ei adherant ſemper.*

17 *Reſpublicæ tunc gubernantur fæliciter ſi Princeps peritis vtitur Conſiliarijs.*

18 *Moyſes cur vicarios elegit ad regimen populi Iſraelitici.*

19 *Agamemnon Rex cum conſilio agebat ſemper de rerum*

rum ſumma.

20 Sapientiſſimi etiam, conſiliarijs egent.

21 Vnius quandoque deterioris ſententia, multos, & maiores ſuperare ſolet.

22 Bellicæ res prout aliæ conſilijs indigent.

23 Conſilium eſt res ſacra, maxime in arte gubernatoria.

24 Imperatoria virtus conſilium eſt.

25 Reſpublica fit ſtabilis conſilio.

26 Vir ille dignus habetur qui ipſe vtiliter conſulit, aut bene monenti obedit.

27 Conſilia aliorum audiri debent, & de illis cogitari prudenter.

28 Principes qui ſe demitunt in conſilijs, nec ſunt faſtuoſi minus decipiuntur.

29 Princeps non ab vno, vel paucis, ſed à pluribus debet conſilium ſumere.

30 Animorum, vt corporum diuerſæ ſunt vices.

31 Oculi plures magis vident, & plures manus operantur melius.

32 Conſilium plurium, firmius eſt conſilio vnius.

33 Præſumptio magis aſiſtit pro ſententia Collegij, quam Doctoris priuati.

34 Antiquis ineſt ſapientia, & in multo tempore prudentia.

35 Anchoræ plures melius ſeruant nauim quam vnica.

36 Oculi mentis plures ſunt veri duces humanæ conuerſationis.

37 Bellicæ res, & cogitationes roborantur conſilijs.

38 Conſilio vincere ſolet armorũ virtute inferior.

39 Bellum cum diſpoſitione initur, & ibi ſalus vbi multa conſilia.

40 Princeps quanto maior eſt, quando facilius cadat.

41 Conſilia praua ſequenda non ſunt.

42 Conſilium inſidiatoris prælatum conſilio amici, quæ damna operetur.

43 Roboam Rex propter malum conſilium iuuenũ abalienauit à ſe decem ex tribus Iſrael.

44 Mali conſilij damna, & boni commoda recenſentur.

45 Anima viri ſancti melius ſolet vera enunciare.

46 Princeps magnam laudẽ conſequitur ſi vtitur probis Conſiliarijs.

47 Princeps in Conſilijs non debet

4 † & eſt prudentiæ regula, vt ex Diuo Hilar. in pſal. 118 tradunt Læl. Zech. lib. 1. de Princ. c. 6. nu. 9. D. Garſ. Maſtril. lib. 2. de magiſtra. c. 1. nu. 27. & lib. 3. cap. 3. nu. 56. ideo Prouerb. c. 2. dicitur, *conſilium cuſtodiet te*, & c. 12. *qui ſapiēs eſt audit conſilia*, & c. 13. *qui agunt omnia cū conſilio regūtur ſapiētia, aſtutuſque omnia agit cū conſilio*, Et Eccleſiaſt. c. 32. *Fili ſine conſilio nihil facias, & poſt factū non pœnitebis*
5 † D. Hiero. in parabol. c. 3 vbi probat ꝙ non debet quis inniti prudentiæ ſuæ, c. ne innitaris 5. de conſtit. c. ſciendū 8. q. 1. c. pura 3. q. 9. ideſt proprio dictamini aliorū conſilio ſpreto, nam vt ait Anto. Monach. in Melis p. 1. ſerm. 11.
6 † Qualis eſt ciuitas cuius mœnia ſunt diruta, talis eſt vir ꝗ non omnia cū conſilio agit, ſed eſt ſapiēs apud ſemetipsū quod Spiritus Sanctus prohibet, Prou. d. c. 3. Ribaden. li. 2. de Prin. Chriſt. c. 24. F. Ioa S, Mar. de Rep. & poli. Chri. c. 6. Aimoin. li. 5. de geſt. Frāc. c. 5.
7 † Quare D. Bernar. ſerm. 3. de Reſurr. Domini qui incipit *ſicut in corporis medicina*, ait, quod in corde eſt duplex lepra, propria voluntas, & proprium conſiliū, lepra vtraque nimis peſſima, lepra vero proprij conſilij eo pniciofior eſt, quo magis occulta, & quanto plus abundat, tāto ſibi quiſq; ſanior eſſe videtur. Quæ enim maior ſuperbia, quā vt homo vnus toti congregationi iudicium ſuum præferat, tanquā ipſe ſolus habeat ſpiritū Dei, & Idololatriæ ſcelus eſt non acquieſcere, & quaſi peccatum ariolandi. Conſilia etenim ſapientium, & recta ſuadentiū, ſuſcipi debēt, vt ꝙ per ſe quis nequit attēdere ab altero ſaltē poſſit addiſcere, vt ſcripſit D. Greg. Anthemio Subdiac. Cāpaniæ li. 11. epiſt. 29. & habetur in c. 1. diſt. 84 & cōprobat c. vlti. diſt. 20. c. excellentiſſimus 11. q. 3. c. viſis 16. q. 2.
8 † quibus probatur in dubijs maximè homines debere cōſilia reqrere, quia, vt Ariſto. ait lib. 1. Rhetor. melius accurantur, q̄ conſilio geruntur, q̄ quæ ſine conſilio adminiſtrātur, P. Greg. li. 24. de Republ. cap. 1. n. 1.
9 † Hinc Guillel. Budęus in priorib. annot. ad pandectas in l. vlt. ff. de Senator. ait, ꝙ Traiani, Adrianiq; tēporibus, & an-

tiquis illis ſeculis is mos ſeruabatur, tradente Spartiano, vt cũ Romani Principes cauſas cognoſcerent, Senatores, Aeq̃teſq; Romanos in cõſiliũ adhiberent, ſñtiaſq; ex oĩum opinione ferrent; & Alexãdrũ Cæſarem, authore Lãpridio numeroſiſſimũ conſiliuũ ſecũ habuiſſe, in quo Iuriſconſulti non pauciores viginti fuerũt, inter quos Fabius Sabin. Cato ſui tẽporis dictus, Domiti. Vlpianus, & Iulius Paulus, qui vertices legũ ſunt dicti Põponius legũ peritiſſimus, Alphenus, Florentinus, Africanus, Martianus, alijq; permulti iuris profeſſores, diſcipuliq; Papiniani, qui iuris aſylum vocitatus eſt, & alijs laudibus celebratur in l. lecta ff. de rebus credit. & ſi certum petat. ſine quorũ cœtu, & conſilio, nullã vnquã conſtitutionem ſacrauit, nullã legem ſanxit, de re nulla grauiore ſtatuit, ſed ita, vt iretur pro ſentẽtias ſingulorũ, ac ſcriberetur q̃d quiſq; dixiſſet dato ſpatio ad diſquirendũ, cogitandũq; priuſquã dicerent, ne immeditati de rebus ingentibus dicere cogerentur, D. Garſ. Maſtrill. de magiſtratibus libro 3. cap. 3. num. 58. & duobus ſeqq. Bouadill. libro 2. capite 6. num. 13.

10 † Iuliuſq; Capitolin. in Antonino Philoſopho. ipsũ laudãs ait: *Semper ſane cũ optimatibus, non ſolũ bellicas res, ſed & ciuiles priuſquã faceret aliq̃d contulit. Deniq; ſententia illius præcipua ſemper hæc fuit. Aequius eſt, vt ego tot, & talium amicorum conſiliũ ſequar, quã vt tot, ac tales amici vnius voluntatẽ ſequantur,* memorant ac concelebrant P. Greg. lib. 24 de Repub. c. 4 num. 3. Siman. lib. 9. c. 2. nu. 15. Maſtril. de Magiſtrat. lib. 3. c. 3. n. 61.

11 neque immerito, † nã vt dicunt Mart. Laudenſ. de legat. Princ. q. 13. & Iulius Ferret. de re nauali libr. 10. num. 1. Princeps ſi tractetur de re militari debet militum audire conſilia, ſi de iure Doctorum, & etiam in cœteris paribus, & Deuteron. cap 1. dicitur *Date ex vobis viros ſapientes, & gnaros, quorum conuerſatio ſit probata in tribubus veſtris, vt ponam eos vobis Principes,* F. Ioann. Sanctæ Mariæ de Politia Chri-

12 ſtian. capite 11. † & ſummi etiam gubernatores in tem-

pe-

peſtatibus vectorũ admonitiones audire ſolent, vt ex Mar. Tul.orat.3.in Philipp.ait Maſtrill.d.c.3.n.67

13 † Legimus apud Saluſtium in fragmentis, quod multa cura ſummo ineſt imperio, multi,ingenteſq;labores.Ideò Tacit.lib.1. Annal.recte ſenſiſſe eos putauit qui ſummæ huic poteſtati alios in curarum partem adiungendos exiſtimarunt, Tum quod facilius munia Reipublicæ ſociatis laboribus exequantur. tũ quia,vt Caſſiodo.ait lib.8.variar.epiſt.9. *melior æſtimabitur qui ſolus omnia non præſumit.* D.Grego.lib.12. epi-

14 ſto.17. dicens, † prudentes viros Regibus adhærere multorum ſolamen eſt,nam dum præſtandi ſibi locum ad animæ vtilitatem datum intelligunt,certum eſt quia mercedis cauſas vbi inueniant non poſtponunt Simanc. dicto libro 9.de Repub. c. 2. n.6.

15 † Dixitque Author Politiç de Regno cõtra Machiauell. li.1.de Principis conſilio. pagin.47. Quod prudentia temperata auctoritas, fundamẽta Principatus ſtabilia ſunt beneuolentiam, & obſequiũ ſubditorum Principi cõciliãt, viciſſimque Principem ſubditis,vt ſub eius fide beatè, ac tranquillè viuant, Atque hic non mediocris eſt boni conſilij fructus, ſed & ille quoque præclarus quod Principi bonam famam laudemque com

16 paret,† quam vtiq; magnam promeritus fuit Aſſuerus Rex Eſther.c.1. quia interrogauit ſapientes, qui ex regio more ſemper ei aderant,& quorum conſilio cuncta faciebat.

17 † Fateri enim ingenuè debemus,quod nemo ſanæ mentis negabit, Regna, & Ciuitates tunc pulcherrimè ab aliquo Principe gubernari,cum is ſibi peritos Reipublicæ adminiſtrandæ conſiliarios adhibet, nec vllum ferè ex tot retrò ſeculorum memoria Principũ,vel rebus bello geſtis clarum,vel ciuilis diſpenſationis moderatione charum reperiri,qui Rempublicam ipſe per ſe gerere ſemper voluerit,nullas non in rebus magnis, & memoria dignis aliorum ſen-

18 tentias requirens,† & ſi credimus Philoni Iudeo libro de creatione Principis factum illud Moyſis. Exodi. cap. 18. Numer.cap.11. de eligendis

ſibi vicarijs qui minora nego
tia tractarent exemplũ præ-
ſtat quod imitentur Poſtero-
rum Principes, vt aſſumant
ſibi viros conſiliarios ſpecta-
tæ prudentiæ, & iuſtitiæ, ti-
mentes Deum, abſque auari-
tia, & ab omni ambitione
alienos quorũ conſilio, & ope
ra onus ingens regiæ ſollici-
tudinis ſubleuetur, vt obſer-
uant Petrus Gregor. libr. 24.
de Republica, cap. 6. num. 1.
Simancas lib. 9. c. 2. n. 2. & 19
F. Ioa. S. Mariæ de Polit. Chri
ſtia. c. 9. Guiller: Barclaius, li.
1. contra Monarchomachos,
ponderans cap. mandata de
19 præſũptio. † & Homerũ Iliad.
55. introducentem Agamem-
nonem Regem conſilio ſem-
per conuocato de ſumma re-
rum ſtatuentem.
20 † Quibus alludunt ea quæ
ſcribit Beatus Chryſoſtomus
homil. 9. de laudibus D. Pauli
licet (inquit) *mirum in modũ*
ſapiens ſis, & proſpicias ea quę
oportet, attamen homo es, &
Conſiliario tibi opus eſt; Et
nonnunquam euenit, vt ſapiẽs
nõ videat quod oportet. & mi-
nor, & hebetior clarè, & cautè
ea proſpiciat. Sapiens ille
Moyſes qui tanta miracula
operatus eſt, non animaduer-
tit rem quam mortalium ple-
rique conſiderant. Socer autẽ
eius homo barbarus, & obſcu-
rus, ſtatim animaduertit. *Ita-*
que Conſiliarijs omnes opus
habent, etiam ſi Moyſi confer-
ri poſſint. Multa enim ſunt
quæ magni, & admirabiles vi
ri ignorant, quæ tamen parui,
& abiecti ſcire ſolent. glo. 1.
in cap. ad audientiã de con-
ſuet. l. potioris, C. de offic. Re-
ctoris Prouinciæ, l. 1. §. ſed ne-
que, C. de veter. iure enucle-
21 an. ibi; † *Cũ poſſit vnius for-*
ſitan, & deterioris ſententia,
& multos, & maiores in ali-
qua parte ſuperarę, vt obſer-
uant Abb. in cap. Capellanus
num. 3. de ferijs, Tiraqu. l. 11.
connubia. num. 4. Alciat. libr.
4. Parerg. iuris cap. 17. Zoa-
net. in l. vt vim, num. 106. ff.
de iuſt. & iure. Martinus Vra-
nius conſi. 16. num. 26. tomo
1. & conſi. 1. num. 4. tomo 2.
Pinel. in l. 2. C. de reſcin. ven-
dit. 2. par. num. 43. Dominuſ-
que apud D. Lucam, cap. 10.
ait. *Confiteor tibi pater, Domi*
ne Cœli, & Terræ, quod ab-
ſcondiſti hæc à ſapientibus, &
prudentibus, & reuelaſti ea
paruulis. quæ & alia ſimilia
in

in propoſito obſeruat Bouadilla, libr. 2. Politic. c. 6. nu. 7.

21 † Quæ omnia præcipuè attendi debent in his quæ regimen politicum Reipublicæ concernunt, aut bellicas tractationes. *Omnis prudens*, ait Caſſiodor. lib. 6. variarum, capit. 19. in formula Comitis Archiatrorum. *Conſiliū quærit, dum ille magis ſtudioſior agnoſcitur, qui cautior frequēti interrogatione monſtratur*. Quintilia. etiam lib. 2. inſtitu. oratoriar. inquit capit. finali. *Illud ſatis habeo dicere, nihil eſſe non modo in orando ſed in*

23 *vita prius conſilio*. † Platoq. lib. 3. ſeu in Theage, vel de ſapientia, ait Socratem dixiſſe, conſilium rem eſſe ſacram neque diuinius aliquid eſſe dequo quis conſulere queat, quam de inſtitutione ſui, atq; ſuorum in arte gubernatoria & idem Plato libr. 5. ſeu in Alcibiade, c. 1. dicens, Quod hominis ars, & ſcientia gubernandi Reſpublicas nulla alia dicitur, quam bonum conſilium, & quod conſilium bonum hoc vocatur, quo ad meliorem ciuitatis inſtitutionem, ſalutemque, ad cōſeruationem populi, & tranquillitatē pertinet, Ideo Hippol. à Collib. in lib. cui titulus Cōſiliarius c. 9. ex ſentētia Plinij Secundi lib. 7. epiſt. 14. Saturnino ait; *Nulla laudabilior philoſophia pars eſt, quam agere negotium publicū, cognoſcere iudicare, promere, & exercere iuſtitiam, quęq; Philoſophi doceāt in vſu habere*, obſeruat q. Io: Maria Catan: in cōmēt:

24 ad eum. † & Marcus Tullius in oratione pro lege Manilia, inter Imperatoris virtutes enumerat conſilium, dicens tales eſſe laborem in negotijs, fortitudinem in periculis, induſtriam in agendo, celeritatem in conficiendo, cōſilium in prouidendo, Petrus Gregor. lib. 24. de Republic. cap. 1. num. 1. & 3. cap. 2. numer. 2. & cap. 3. num. primo,

25 † probans quod Reſpublica ſit ſtabilis conſilio, ſuntque in hoc pulchra exhortatoria verba Matathiæ ad filios lib. 1. Machabæorum cap. 2. dicentis. *Vos ergo filij confortamini, & viriliter agite in lege, quia in ipſa glorioſi eritis. Et ecce Simon frater veſter ſcio quod* vir conſilij eſt, *ipsū audite ſemper, & ipſe erit vobis pater, et Iudas Machabæus*

fortis viribus à iuuentute ſua ſit vobis Princeps militiæ , & ipſe aget bellum populi: Bouad.li.2.de Repub.c. 6.n. 11.

26 † Quare Titus Liuius libro 36. ab vrbe condita ait. *Sæpe audiui eum primum eſſe virum qui ipſe conſulat quod in rem ſit, ſecundum eum qui bene monenti obediat. Qui neque ipſe conſulere, neque alteri parere ſcit, eum extremi eſſe ingenij.* Hipp. à Collib. vbi ſupra c. 31. ꝙ ex Heſiodo etiã tradit Adam Kellerius lib. 2. de officio iuridici politici, c. primo, pag. 229. his verſib.

Optimus ille quidem qui per ſe omnia noſcens
Conſilijs præuiſa ſuis meliora peregit,
Rurſus, & ille probus qui paret recta monenti.
Atqui nec per ſe valuit, monituſque refugit
Recta ſequi, cuiuſque vir eſt, hic muneris expers.

Iſocrates in orat. de pace,
27 vbi ait, † Non aliorum conſilia dumtaxat otioſè audienda ſunt, ſed ipſi quoque diligentiſſimè de rebus cogitare debemus, nam vt dicebat Onoſander in ſtragetic. cap. 3. Qui non adeo conſilij indigens eſt, vt ipſe ſibi incredulus, vſquequaq; diffidat, nec tam peruicaciter arrogans, vt ab nemine meliora promi poſſe exiſtimet, non enim dũtaxat conſulendum eſt, ſed & bono conſilio parendum, cœtero quin is qui de ſua vnius ſententia omnia gerit, ſuperbus magis quam ſapiens iudicandus erit, quia, vt dicebat Plaut. in Milite glorioſo, actu 3. ſcena 3. cuius meminere Simanc.lib.7.de Repub. cap.4. num. 14.& Bouadilla dicto capit.6. numer.octauo, *Nemo ſolus ſatis ſapit.*

28 † Quare meritò Philippus Cominæ.lib.primo commentar.inquit quod Principes nõ rarò à ſuis circumueniuntur, illi præſertim, qui præ faſtu,& arrogantia quæ ſit aliorum ſententia non auſcultant, nã qui ſe demittunt, ac libenter aliorum iudicia cognoſcunt ij minus falluntur. Idemque Philipp.lib.2.ait. Sæpe accidere, vt prudentes etiam viri labantur, & errent in dicendis ſententijs, quando, vel gratia, vel odio, vel æmulatione quadam impulſi diuerſum ab alijs dicunt, ſed non ſem-

per

per ſunt eodem animi vigo-
re. Si quis autem putet eos
qui ſic aberrant,& labuntur,
non eſſe Principum adhiben-
dos conſilijs, ille meminerit,
neminem eſſe omnium homi-
num qui non fallatur aliquã-
do; atq; ex affectibus aliquid
agat. Idemque in magno de-
liberantium numero,hoc bo-
ni ineſt, quod aliqui ſemper
exiſtũt qui quod ab alijs pec-
catum eſt emendant,atque
29 ſanant. † Et ita non vni, vel
paucis, ſed multis auſcultan-
dum Principi eſt, cui non eſt
dubium periculoſum eſſe
vnius dumtaxat quantumuis
intimi,& domeſtici ſequi con
ſilium,ex Philip.Comin.lib.1
cap.20. & 27. tradit Author
Politiæ de regno contra Ma-
chia.lib.1. de Princip.conſil.
theorem.2.pag.127. & ſeqq.
ſiue quod natura homines à
bono,& æquo priuatis ſtudijs
abducuntur, ſiue quia nemo
30 omnibus horis ſapit, † & vt
corporum ſic animorum ſunt
vices,cap. quia diuerſitatem
de conceſſ.præben. cap.ſicut
in ſacramentis, de conſecra.
diſt.4. l.item ſi vnus, §.prin-
cipaliter,ff.de recep.arbit.gl.
verbo *diuerſas* in cap. ſuper
literis de reſcrip.Terent.in
Phormio. actu 2.ſcena 4.di-
cens, *Quot homines tot ſenten-
tiæ*.Quintilian.declam.9.in
Gladiato. Polyb. lib.4. ibi.
*vſque adeo natura hominum
non ſolum corpora,verum etiã
animos diſſimiles finxit.* Ho-
rat. ſatyra 2. optimè etiam
tradidit Ariſtot. libro tertio
31 Politico.cap.12.† vbi ait,in-
credibile eſſe quenquam me-
lius videre duobus oculis, &
duabus auribus iudicando,&
duobus pedibus,duabuſq; ma
nibus agendo,q̃ multos mul-
tis,quamobrem Principes,ac
Reges, nunc quoque multos
ſibi oculos,multas aures,mul
tas item manus, atque pedes
faciunt,Simanc.dicto li 7.c.4.
n.6.& 12.& Bouadill. d.cap.
6.num. 8. qui adducunt illud
Homeri lib.10.Iliad.

. . . . Maior adeſt,& plena duobus
Pectoris, atque animi præſtantia,copia rerum
Vberior, vis conſilij præſentior omnis
Dum nunc hic,nunc ille aliquid quod, & vtile credit

In-

Inuenit, alter, & alterius ſæpè indiget vſu
At qui ſolus erit, ſi forte quid vtile rebus
Cogitet, inueniatque animo perſæpe labanti
Deficit, & timidum fugit omnis conſilij vis.

32 † nam firmius eſt conſilium plurium, quàm vnius tantum c. prudentia de offic. & poteſt. iud. delegati. c. fina. diſt. 20. c. fina. de ſent. & re iudica. l. ſi duo ex tribus, ff. de re iudi. c. fin. de recept. arbit. lib. 6 Bal. nu. 5. in l. iuris, C. qui admitti Thom. Gram. conſ. 157. quorum authoritate Cæſa. Vrſill. in additio. ad Afflict. deciſ. 1.
33 nu. 2. ait magis præſumi pro conſilio, & ſententia alicuius collegij, quàm vnius Doctoris particularis, nam facilius inuenitur quod à pluribus præſertim ſenioribus quæritur, c.
34 porro 84. diſt. Iob c. 10. † in antiquis eſt ſapientia, & in multo tempore prudentia Redin. de maieſtat. Principis, verbo *non armis ſolum*, fol. 15 num. 35. Bouadill. dict. cap. 6. num. 11.
35 † Et vulgo dicitur quod anchora vnica nō ita ſeruat nauim, vt plures demiſſæ, vt tradit Paulus Manut. in adagijs. pag 47. & 1690.
36 † Et illud quod dicitur plus videre oculos, quam oculum, non de oculo corporis tantū debet intelligi, ſed, & de oculo mentis, qui verè eſt oculus humanæ couerſationis, vt fęlicius ea contineatur, quò plures habuerit videntes, & perſpicientes oculos, nempè magiſtratus prouidos, æquos, & iuſtos, vigiles, & ſolicitos, vt intelligit P. Grego. lib. 4. de Republi. cap. 5. num. 46. Adam Keller. dict. lib. 2. de offic. iuridic. Politici. cap. 1. pag. 228. Bouad. alleg. lib. 2. c. 6. n. 9.
37 † Quæ præcipue in conſultationibus bellicis procedunt, vt in allegato cap. 20. Prouer: vbi Salomon dixit quod Cogitationes conſilijs roborantur, & bella gubernaculis tractantur, P. Grego. lib. 24. de Repub. c. 1. n. 3. dicens ex Euripide in Antiope.

Viri prudentia facit, vt bene habitentur ciuitates,
Itemq. familiæ; & ad bella eius magnum momentum eſt;
Conſilium enim ſapienter initum, multas manus
Vincit, imperitia verò cum multitudine deterius malum eſt.

quam

quam ſententiam,& ſi verbis aliquantulum diuerſis recenſet Plutarch.to.1.Moral.libro de Homero fol.54.

38 † Plerumque enim conſilio vincit in bello, qui armorum virtute inferior erat, vt tradunt Sósbech ad vſus feudo. p.15.nu 91.Cœpol.de imperato.milit. deligen. verſ.*virtutis etiã* nu.8.Tho.Actiacus tract.de ſcachorum ludo 5.q.

39 princip.num.71. † nam *cum diſpoſitione initur bellum, & ibi eſt ſalus vbi multa cõſilia*; Prouerb.c.24.vbi c.20. dicitur,quod cogitationes robuſti ſunt ſemper in abundantia omnis autẽ piger eſt ſemper in ægeſtate, vbi autem non eſt conſilium diſſipantur cogitationes,Prouer.c.13.Boua dill.dict.lib.2,c.6. num.22.& ſunt in hoc pulchra verba Hiſpanicæ legis,1.tit.21.partit.3.

40 † Quanto maior enim Princeps exiſtit,tanto facilius cadit ſi variarum cogitationum immergatur figuris,rectaque fidorum conſiliariorum non

41 amplectatur conſilia, † mala enim nullatenus ſequi debet, vt probat Bar.in l.1.§.ſi plures nu.10.ff.de exercit.actio. & in l.nemo iudex num.2.C. de ſent.& interloq.omn. iud.

42 nec fraudulenta, nam conſilium inſidiatoris amici conſilio prælatum ſummam rerum euertit,vt ait Ioan.Zonar.to. 1.Annal. pag.52. vbi tractat de ſimulata defectione Chuſi ad Abſalon,ad fruſtranda cõſilia Achitophelis, vt recenſet Hiſtor.ſacra lib.2.Regum, cap.16.& 17.facit c.denique 7.q.1.iuncta glo.verbo *conſilia* in c.1. diſt.84. & ſunt referti libri Bibliæ Sacræ, cuius loca quãplura congeſſit Author Polyantheæ nouiſſimè impreſſæ ſuper verbo *conſiliũ*

43 pag.261.† è quibus celebre eſt illud quod ex lib.3.Regũ, cap.12. adducit D. Ambroſ. lib.2.officio.c.18. Quod cum populus Iſrael poſt mortem Salomonis rogaſſet filiũ eius Roboam, vt releuaret ceruices eorum à ſeruitute dura, &paterni imperij temperaret auſteritatem,illũ ſpreto ſenili conſilio, de ſuggeſtione adoleſcentium reſponſum dediſſet huiuſmodi, quod,& onus adijceret ſuper patris iugũ,& leuiora grauioribus ſupplicijs mutaret.Quo reſponſo populi exaſperati reſponderunt,nõ

eſt

eſt nobis portio cum Dauid, neque hæreditas in filio Iſai. Vade in tabernacula tua Iſrael, nunc vide domum tuam Dauid, quoniam hic homo, neque in Principem, neque in Ducem erit nobis, itaque deſertus à populo, ac deſtitutus; vix duarũ tribuũ propter meritum Dauid retinuit obedientiam. Paralipomen. 2. c. 10. de quo tractans Eccleſiaſticus c. 47. verſ. 27. ait. *Et finem habuit Salomon cum patribus ſuis, & dereliquit poſt ſe de ſemine ſuo, gẽtis ſtultitiã & imminutum à prudentia Roboam, qui auertit gentem conſilio ſuo.* P. Greg. dicto lib. 24. de Republ. c 6. n. 1. verſi. *ſenes*, Simanc. d. li 7. c. 9. n. 2. & 3 & n. 29. & Idem P. Greg. dicto lib. 24. c: 3 nu. 1. vbi ex
44 Pythagoræ verſibus, † & Hierocle. ad eũ probant: malum conſilium generare damna, bonum vero gignere, & continere, perficereque virtutes, earumque eſſe matrem
45 nutricem, & cuſtodem, † præſertim ſi conſilium à viro iuſto, & timente Deum proficiſcatur, nam, vt dicitur Eccleſiaſtici c. 37. *Anima viri ſancti enunciat aliquando vera, quam ſeptem circunſpectores ſedentes in excelſo ad ſpeculandum* vt obſeruat in propoſito Bouad dicto cap. 6. n 33.
46 † Ex quo etiã maxima Principi laus conciliatur, nam, vt Iuſt. Lipſi. ait in notis ad li. 3. ciuilis doctrin. c. 2. ex Philip. Comin. lib. 3. Nullum maius indicium bonæ mentis Princeps poteſt oſtendere, quã vt adiungat ſibi, & familiariter vtatur viros virtute, & fama cœlebres, nam omnes ſtatim iudicabunt eum talem eſſe quales ij qui apud illum ſunt,
47 † Doceatque experimento, nec mollem, nec ſequacem nimis eſſe, nec refractarium ſapiatq; ipſe aliquid, & alios etiam putet ſapere poſſe, quã temperiem animi Homer: cõplectitur Iliad. 6. dicens, vt memorat Lipſ in not. ad li. 3. Politic. c. 8.

Ipſe ò Rex bene conſulito, & pareto viciſſim.

48 † Cum enim Principatus, & regna conſilio, prudentia, & robore quærantur eædẽ artes ad illorum conſeruationem ſunt

ſunt neceſſariæ, vt ex Saluſt. ſententia probat Lipſius lib. 2.ciuilis doctrin.cap.5 vbi in notis pro eadem ſententia ponderat Polyb. libr.1 hiſtor. dum quærit quare Hiſpaniæ tã cito amiſſæ fuerint à Carthaginenſibus. *Nam* inquit *aliter cenſebant quæri imperia debere, aliter ſeruari, nec imbiberant eos optimè retinere dominia quæ in iiſdem inſtitutis perſeuerant, quibus ea initio ſunt adepti. At verò illud clarum, teſtatumque exemplis eſt, quod homines adſequantur fælicitatem, benignitate in alios, & bona, de ſe opinione, iidem cum adepti quæ voluerant, ad iniurias, & impotentiam in imperijs delabuntur fit meritiſſimè, vt vna cum imperantium mutatione ipſi ſubditi ſe, & affectus mutent*, optimè Fabius Albergati lib.2. de Cardinalis officio
49 c.1.pag.58. † Hæc eo maximè ſunt conſideratione digna, nam in veritate rei, videre Principem aliquem potentia ſupereminentẽ non tã inclinat animos ad illius amorem, venerationemque, quam operatur in pluribus mærorẽ inuidiam, & æmulationẽ magnitudo talis, & ferè in omnibus deſideriũ occultum ſaltem videndi ipſum in interitum ire, vt eius ruina, vel calamitate potẽtiores fiant, vel maiorem libertatẽ adipiſcantur. Sunt enim multi qui nil aliud meditantur, ac ſingulari quopiam flagrant deſiderio quàm, vt humana, diuinaque ſeditionibus, belliſque turbentur, vt intentiones prauas quibus diu, noctuque implicantur, commouenturque aſſequi valeant, vt poſt Ariſtophan. tradit M.Tull.1. de
50 Orat.& lib.1 offic † vbi de C. Iulio Cæſare dixit, qui omnia iura diuina, & humana peruertit propter eum quem ſibi opinionis errore finxerat principatum: Imò ſi Princeps ipſe, aut Conſiliarij eius etiã antiquis experimentis fideles agniti, non reſpiciunt qualiter Reſpublica reparari, & cõſeruari debeat, nullo tempore boni euẽtus poterit vlla ſpes haberi.

SVMMARIVM.

1 *Princeps quanto potentior, & ſtatus ſui membra diuiſa habet, tanto magis eorundem*

dem

dem conſeruationi inuigilare debet, & quibus medijs id aſſequi valeat.
2 Alexander *Magnus quouſq; milites bene tractauit, omnia bella proſpere geſſit.*
3 *Eius interitus occaſio ex oppoſito cauſata.*
4 *Otiũ militiæ maximè aduerſari ex grauiſſimorum virorum teſtimonio oſtenditur ex num. 5. 6. 7.*
5 *Pax confirmatur, & paratur bello.*
6 *Epaminundæ Thebani celebris eadem de re ad Menaclidem reſponſio.*
7 *Belli tramites ex ſe duri, & quomodo reddantur faciles.*
8 *Militum in C. Iulium Cæſarem flagrantiſſimus amor; item fortitudo ex ipſius benignitate in ipſos orta.*
9 *Militis cuiuſdam in illum mira beneuolentia.*
10 *Belli, paciſq; deliberationem, maximi eſſe momenti, ſubiectis authoritatibus, & exemplis demonſtratur.*
11 Magnæ *res magno animo ſũt diiudicandæ.*
12 *Mithridates Rex Ponti falſi amici perſuaſu deceptus.*
13 *Principis boni finis, pax debet eſſe ſubditorum.*
14 *Pax omnia coniungit, & mater eſt concordiæ.*
15 *Pacis nomen eſt blandum, dulce, & ſuaue; & plura in eius laudem ex diuinis dogmatibus, præſertim deſumpta referuntur.*
16 *Pax debet eſſe vera, non ficta, & quomodo illa conſequi poſſit, ex plurimorũ illuſtrium Principum exemplis.*
17 *Ionathas Thryphonis fraudibus captus, & exercitus eius deletus.*
18 *Aman, & Regis Babylonis ſatrapæ in foueam quam alijs foderant iuſto Dei iudicio inciderunt.*
19 *Indubitata Catholici Regis victoria aduerſus hoſtes, & Rebelles ex quo diiudicari poſſit.*
20 *Piger in egeſtate ſemper eſt.*
21 *Belli occaſiones, dilationes nequaquam patiuntur.*
22 *Demoſthenis, Ciceronis, Iſocratis, & aliorum elegantia de hac re teſtimonia.*
23 Reipub. *Romanæ incrementũ vnde habuerit ortum.*
24 *Hiſpania ab antiquis, bellatrix nuncupata.*
25 *Hiſpani, Imperij Romani firmi-*

mitatem in maximum diſcrimen poſuerunt.

26 *Cur demum ab eiſdem victi ſint.*

27 *Viriatus Hiſpanus Dux per decennium bello defatigauit Romanos, & plures victor euaſit.*

28 *Authoris ad Regem Catholicum peroratio.*

29 *Chriſtiani in Ciuitate Theopolis commorantes vniuerſalem terræ motum diuinorum verborum virtute euitarunt.*

30 *Simili remedio eorundem primogenitos reddiderunt incolumes Iſraelitæ.*

ARGVMENTVM.

Princeps debet milites honoribus afficere, & præmijs, quantumque conferat in Ducẽ militum amor, & de pacis commodis ſi vera ſit non ficta, & doloſa, & de remouenda pigritia, occaſione ſeruanda, & Hiſpaniæ laudes, ac ad D. Regem Catholicum peroratio.

CONSIDERATIO XXI.

CVm ergò mecũ conſiderarem quid ad conſeruationem magni cuiuſdam Principis, vel potentiſſimi alicuius Regis pertineret, ex inopinato in mentem mihi venerunt circumſtantię iſtæ; quod quantò
1 potentior † S.V. Maieſtas fuerit, pluraq; paſſim, per Orbẽ diuiſa, obtinuerit regna; tantò maiori cura, & ſollicitudine cauere neceſſe habebit, eadem conſeruare ne in declinationem, aut rebellionem vertantur, quod hac ratione fiet, ſi S.R.V. Maieſtas fideliũ Conſiliariorum matura conſilia, amplexa fuerit; ſi veras militiæ regulas imitata fuerit; ſi bonos, ac ſtrenuos Duces exercitibus ſuis præfixerit; ſi integram demum rerũ actarum, agendarumq; ſummam militari experiẽtia moderatam, integerrimo ſuo cõſilio decernendam, exequendamq; commiſerit, quorum defectu ſtatus bellici turbati fue-

fuerunt,& etiamnum armorũ
ſuſpenſio,fuit,& in dãno eſt,
vt maiores aliquando ẽt Mo-
narchias dextruxit. Et ideò
D.Thom.li.3.de regim.Prin-
cip. cap.8. ait, quod Græciæ
2 Alexãder Magnus, † interim
cum Macedonas ciuiliter, &
cum veneratione tractauit,
milites eius antiquiores, &
Veteranos appellabat paren-
tes, proſperè oĩa in eius Mo
narchia ſuccedebant; Verum
3 † cum erga eos, ſe ingratum
oſtenderet, propinatum ei ve
nenum fuit, cuius præcipua
cauſa fuit, quia poſt victoriã
de Dario conſequutã, eiuſq;
filiam in vxorem ductam,res
belli paruipendere cępit,& ſe
delitijs tradidit,& ſic ſuimet,
& magnitudinis ſuæ oblitus,
vitam cum doloroſa morte
commutauit. Tacit.item ait
4 in lib. 12. Annal. † *Militares artes ſunt per otium ignotæ*,&
Thucydides lib.1.dicebat, ꝙ
5 pax, † bello magis confirma-
tur; otium vero ſemper belli
metum,& periculum coniun-
ctum habet.Plutarch.in Epa-
minunda ait; quod Menecli-
des inuidens gloriæ illius ſua-
ſit populo, vt pacem haberẽt
bello potiorẽ, cui Epaminun-
6 das reſpondit, † Fallis ciues
tuos, qui otij nomine eos ad
ſeruitutem vocas; Pax enim
bello paratur, nec eam tueri
licet, niſi ciues ſint ad bellũ
inſtructi. Alia quin etiã exẽ-
pla ſimilia adduci poſſent de
alijs Principibus Gentilibus,
& Chriſtianis, idemq; euenit
hiſce temporibus, eò quod
res militares non tantum in
precio habentur,ſed etiam,
tot vitæ periculis ſe expone-
re, ſanguinemq; ſuum profun
7 dere reformidẽt.†Duri enim
belli tramites ſunt, Redin.de
Maieſt.Princip.verbo,*non armis ſolum decoratam*, nu.68.
to.16.tract.ſi non ſit ſpes ho-
noris, & præmij, cum multo-
ties eueniat, vt exercituum
ſalus conſiſtat in honore, &
robore alicuius militis. Tali-
ter enim æſtimabat eos Iulius
8 Cæſar,† vt eos commilitones
vocaret,ac de ſtrenũitate, &
fortitudine laudaret,vt vltra
Plutar.in vita illius.Exemplũ
ꝑſtat Veteranus ille de quo
Seneca lib.5.de benefic.c.24
9 qui circa Sucronem, † aquã
in galea ipſi attulit ſiti con-
fecto;præmiaq; Veteranis tri-
buiſſe narrat Suetonius in C.
Iulio Cæſare c.38.&67. di-
cens

cens, Nec milites eos pro concione; ſed blandiori nomine Commilitones appellabat, habebatque tam cultos, vt argento,& auro politis armis ornaret ſimul, & ad ſpeciē, & quo tenaciores in pŕlio eſsēt,metu dãni amiſſionis eorũ.Diligebatq;eos,vſq; adeò, vt audita clade Tituriana, barbam,capillumque ſummiſerit,nec ante dempſerit,quã vindicaſſet, quibus rebus, & deuotiſſimos ſibi, & fortiſſimos reddidit,vt refert Sanct. Thomas de Regim. Princip. cap.10.dicens, Quod ſi aliqui in hoſtium poteſtatem perueniebant, vitam poſt habebant, ſi condonabatur illis, ſub conditione pugnandi,aduerſus Cæſarem.

Quare omnes boni Principes, in honore habere debent milites, & res bellicas tanquam ſtatuum ſuorum fundamentum: Quas res,cũ altius mecum perpenderem, auſus ſum illas, ea qua poſsũ, ac debeo humilitate,ante clemẽtes S.R.V.Maieſtatis oculos exponere, cum Cicerone
10 inquiens,† qui tanti momẽti eſſe duxit punctum mouendi bellum,aut faciendi pacem quod noluit,neq; conueniens eſſe cenſuit, vt Iulius Cæſar alterius in eo opinionem ſequeretur, vt conſtat ex oratione 1.de Repu. ordinanda, vbi Saluſtius ait, I*gitur quoniam tibi victori de bello,atq; pace agitandum eſt,hoc vti ciuiliter deponas, illa, vt quam iuſtiſſima, & diuturna ſit, de te ipſo primum, quia compoſiturus es, quod optimum factu eſt exiſtima.* Et hoc concernit,quod Seneca tradit li. 10
11 Epiſto.72. *Magno† animo de rebus magnis iudicandum eſt, alioquin videbitur illarũ vitium eſſe,quòd noſtrum eſt; ſic quædam rectiſſima,cum in aquam demiſſa ſunt ſpeciem curui, præfractiq; viſentibus reddunt animus noſter, ad vera perſpicienda caligat.* Cum quo excluduntur aliæ diuerſæ opiniones, quæ non ad aliud ſe protendunt, niſi quo modo, aut inuentionis aſtu, S.R.V. Maieſtas è dictis ſtatibus excludatur, & eradicetur.

Et quemadmodum ficti, atque falſi amici magni illius
12 Regis Mithridatis† effecere, vt per plurimorum annorum interualla hinc indè per aſpe

ros,& inacceſſibiles mõtes ſaltuſque oberraret, nullumque locum ſecuritatis, vbi à tot laboribus paulisper quieſceret, inueniret. Eodem etiã modo illi S.R.V. Maieſtatem per tot variorum, diuerſorumq; conſiliorum deſerta circumducere ſtuduerunt, vt per tã varios caſus,& rerum diſcrimina peregrinaretur.

13 †Et quia finis cuiuslibet boni Principis eſſe debet pax ſubditorum ſuorum ex diuino præcepto Zachariæ cap. 8. & Pſalm. 33. *Inquire pacem, & perſequere eam*; & Marci cap: 9. Et habetur in cap. ſit rector 43. diſtinct. & in proem. Decret: Rex pacificus, & Henric. Boich. in rub. de tregua, & pace, num. 9. Aluarot. in cap. 1. num. 5 de pace tenen. Paris. conſ. 106 num. 16. vol. 1. Camill. Borell. de præſtant. Regis Cathol. cap. 32. nu. 83. & ſeqq. & capit. 54. num. 18. Andreas Alciatus emblem. 177. vbi Claudius Minois in Commentar. Greg. Lop. in l. 9 titu. 1. p. 2. gloſ. 8. latè Proſper Farinac. in praxi crimin. part. 2. tomo primo, quæſtio. 107. num. 396 Andr. de Iſernia in cap. Quoniam diuina num. 3. de pace tenenda in vſibus feudorum, vt impleatur illud Iſaiæ cap. ſecundo, *Et ſedebit populus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, & in requie opu-*
14 *lenta*, † Pax etenim eſt, quæ omnia coniungit, atque inter omnia concordiam, connexionemque, & gignit, & abſoluit: itaque omnia eam expectant Sacer Dyoniſ. in lib. de diuinis nominibus, latè Symancas libr. nono de Repub. cap. 16 Caſſiodorus libr. primo, variarum Epiſtol. prima, Oldrad. conſi. 94. Cardin. Alban. in leg. congruit numero vigeſimo. ff. de Offic. Præſid. Elias Reuſnerus lib. tertio, artis ſtratagemmat. cap. ſecundo, pag. 478. Ludou. Montal. de reproba. ſententiæ Pilati, verſic. *vel ſecundo*, num. vndecimo, Michael de Aninio tractat. de vnitate ouil: & Paſtoris cap. decimo, num. 14. M. Mantua. libro tertio, Po-
15 lymat. cap. 6. † Nam vt dicebat Bartolom. Facius libro nono, Hiſtor. *Non modo pax ipſa dulcis eſt, ſed etiam ipſius nomen blandum, ac ſuaue. Hac enim agri, Vrbes, res priuatæ, & publicæ, hac regna* con-

conſtituuntur, & conſeruantur. Marcus Tullius in orat. Philipp. 8. Symancas libro nono de Repub.cap.16. Placidam ſiquidem pacem docent,ſancta Chriſti inſtituta, qui pacificos prædicauit, beatos, quoniam filij Dei vocabuntur, Matth.capite quinto, Pacem enim in terras attulit ipſe Deus pacis, & dilectionis cum venit in Mundum,& Angelico cantico illam nobis annunciauit, Lucæ ſecundo, & capite decimo, Pacem omnibus exoptandam edocuit Apoſtolos,cum aliquam intrarent domum. Hinc deniq; digreſſurus Diſcipulis ſuis pacem imprecatus eſt poſt Reſurrectionis ſuæ triũphum, Ioann. capite vigeſimo, Clichtoueus de Regis officio cap.16. fol.56. Vuarem.in meditam.pro fœderibus cap.ſecundo, numer.94. & ſequentibus, Petrus Gregorius libr.vndecimo,de Repub.cap. decimotertio, num. 6.Iaſon in proœm.Digeſt. Ioann. de Platea in leg. vnica, C.publicæ lætitiæ,&c.lib.12 Thomas Grammaticus in conſtitut.Regni Neapol.de cultu pacis, num.4. & Diuus Auguſtin. de verbis Domini, capite octauo, ait, Quod pax eſt ſerenitas mentis,tranquillitas animi, ſynceritas cordis,amoris vinculum,conſortium charitatis; Hæc eſt,quæ ſimulatas res tollit, bella cõpeſcit iras comprimit, ſuperbos calcat, humiles eleuat, diſcordes ſedat, inimicos cõcordat; cunctis eſt placida, neſcit inflari neſcit extolli, hanc qui accipit, teneat; qui perdidit,repetat; Qui amiſit, exquirat; Quoniam qui in ea non erit inuentus,à Patre eradicabitur; à filio exhæreditabitur; à Spiritu Sancto alienus efficietur,nec ad hæreditatem Dei poterit peruenire, qui teſtamentum pacis noluerit obſeruare. Hippoly. Rimi.in princ. inſt de teſtam. num.97. ait, poſt eundem D. Auguſtinũ de Ciuitate Dei, quod pax tantum ſit bonum, vt in rebus humanis nihil glorioſius, nihilque delectabilius ſoleat audiri, concupi-
16 ſci,vel poſſideri. † Iuſtum tamen erit,vt S.R.V. Maieſtas fictæ huiuſmodi paci, deniq; diffidẽs quam Demetrius toties ſub falſo prætextu ſibi obtulit,magnitudini,ac ſtrenui-

Digitized by Google

fati fortiſſimorũ ſuorum Ducum confidat, vt fecit excellẽs ille Machabæus Ionathas 1.Machabæo.cap.10.qui recordabatur malitioſæ peruerſitatis,quam Demetrius fecerat in Iſraël & quod tam grauiter eos afflixerat, amicitiã eius nequaquam acceptare voluit,nec illa,quæ pro obtinenda illa obtulerat; ſed cõplacuit ipſi, & Iſraelitis de Alexandro,eò, quod eis fuerat Princeps ſermonum pacis, ipſiſque auxilium ferebãt

17 cunctis diebus, † Nam præfati Duces ſemper fuerunt Populo Chriſtiano Principes pacis,ne id ſibi contingeret, quod Ionathæ qui fraudibus Thryphonis fidem adhibens exercitum ſuum dimiſit, retentis tribus tantum virorum millibus, de quibus duo millia in Galilæam remiſit, alios verò mille ſibi reſeruauit. Poſtquam verò Ptolomaidẽ ingreſſus eſſet, Ptolomenſes clauſerunt portas Ciuitatis, & comprehenderunt eum, & occiderunt omnes, qui cum eo ingreſſi fuerant; Tryphon quin etiam miſit exercitum, & Equites in Galilæam, vt perderent omnes ſocios Ionathæ, & ſic populus Dei magnam ex eo paſſus fuit afflictionem, vt habetur in dicto lib.1.Machab.cap.12.

18 † In dubia profectò ſpe lactor, quod Sacr. Reg. Veſtra Maieſtas hac via, paratoque tramite, abſque vllo dubio iuſtum ſuum propoſitum aſſequutura ſit, & quod periuris, & iniquis illis Rebellibus tandem eueniet, quod ſuperbo illi Aman cum Rege Aſſuero contigit, qui eodem illum in loco, quem in necem Mardochæi præfixerat, ſuſpendi iuſſit, vt habetur Eſther cap.7.& 8.& in lacum leonum, in quem Satrapæ effecerunt, vt mitteretur Daniel, demum accuſatores ſui cum filijs, & vxoribus miſſi fuere,& ab ipſis Leonibus,vſque ad oſſa conſumpti,Daniel.cap.6.& 14.ita, vt non incomptè dicere poſſimus de S.R.M.Veſtra quod Valerius Maximus in laudem Fuluij Flacci Proconſulis tradit lib.3.cap.8.§.1.*cuius conſtantia victoriæ quoque gloriam antecelluit. Quia ſi eum intra ſeipſum partita laude æſtimes, maiorem punita Capua,quam capta reperies.*

Ma-

19 † Magnum profectò ditiſſimumq;ſibi promittere à Deo Opt.Max.debet vt poteſt pręmium,dum S.V. Maieſtas ſecum perpenderit,quod ſolummodo pro honore eius, & exaltatione Catholicæ Eccleſiæ pugnat,vndè vera ſpes,& indubitata victoria reſultare poteſt, ideoque manus ſtrenuè extendat neceſſe eſt, & aures adinuentionibus,& pacis tractationibus, q̃ nec diu duratura, & vniuerſalis nequaquam futura eſt, omninò occludat;ſed animo regio,ac generoſo aduerſarijs, ac Vaſallis Rebellibus ſe ſe obuiam ferat, vt medijs tandem conuenientibus, ſine quibus omne vincendi deſiderium redditur vanum,glorioſam nan-
20 ciſcatur victoriam; † Namq; dicit Sapiens Prouerb. c.10. *Egeſtatem operata eſt manus remiſſa; Manus autem fortiũ diuitias parat; Benedictio Domini ſuper caput iuſti, & memoria eius cum laudibus*,& c. 20.*noli diligere ſomnum,ne egeſtas opprimat*. & c.21. *Cogitationes robuſti ſemper in abũdantia;Omnis autẽ piger ſemper in egeſtate eſt*.& cap.24. *modicum dormitabis pauxillũ manum conſeres, vt quieſcas, & veniet tibi quaſi curſor egeſtas,& mẽdicitas quaſi vir armatus*, & Eccleſiaſtici c. vigeſimoquinto.*Filius remiſ-*
21 *ſus euadet præceps* † Occaſiones autem belli, non patiuntur dilationem, & ſi cum tẽporis opportunitate oblata, hoſtibus non occurritur inciditur filũ cogitationibus fortium,ac ſtrenuorum Ducum, & exercituum,ex quo multoties fit, vt eorundem cogitationes,& ſtratagemmata,quibus cum hoſtem circumuenire propoſuerunt,impediãtur, & ſic in vicem exoptatæ victoriæ, luculentiſſimis dolorũ teſtificationibus occaſionem ſuamet culpa amiſſam lugere ac deteſtari cogantur,perpẽdentes, quod ob hoſtis aſtutiam, ac ſolertiam non facilè eiſdem ſimilis occaſio offeretur. Plura enim negotia opportunitate magis occaſionũ quàm viribus rectè confecta fuiſſe,teſtatur M. Tulli. apud Dionem lib.44. quod vt Iſocrates in Panegy.aduertit,in bello præſertim locum habet. Quia vt ipſe inquit,*ſemel*,ibi *neglecta occaſio, non niſi ſummis diſcriminibus recupera-*

Z 3 *tur*

Digitized by Google

tur, quod haud bene obſeruatum maximè offendiſſe Martianum aduerſus Zenonem Imperatorem pro Imperio decertantem, teſtatur Nicephorus libr. 16. cap. 22. ſubdens formalia, & notabilia hęc verba; *Celerrima Aquila eſt tēporis opportunitas, & occaſio, quæ ad pedes aduolans capi à quopiam poteſt: Sin auſugiat in altum aerem, eos, qui ſe per ſequuntur videt, neque vt ad*
22 *eos inducit in animum* † Et hoc eſt quod Demoſthenes dicebat in orat. 1. ad Philipp. *Nunquid igitur propterea illi res aduerſæ ſunt, aut Reipublicæ proſperæ, multum certè abeſt. Cum enim ille ſumptis poſt armis progreditur, omnes fortunas alacriter in diſcrimē adducens; Nos verò ſedemus poſtquam alij æqua diximus, alij audiuimus, fit, vt facta orationibus anteuertant, & omnes curent, non æquitates, quaſcunque tandem nos diximus, aut nunc dicemus, ſed ea quæ facimus oblata occaſiones non admittunt pigritiam noſtram, & moram. ità me Iupiter amet, & omnes Dij.* (dicebat Gentilis ille) *turpe, & indignum vobis, & authoritate ciuitatis, & rerum à Maioribus geſtarum gloria propter veſtrum ocium alios Græcos vniuerſos obijcere ſeruituti, atque ego memori mallem, quam huius conſilij eſſe authorem. Eſtis ſicut illi qui tempeſtatē maris quā ſperant contemplantur, & vnuſquiſque preces fundit, ne ipſe patiatur: Nullus autem curat ipſam præuenire.* Sic Li
23 uius ait lib. 22. Hiſtor. † *Audendo, & laborando creuit Reſpub. Romana Hiſce tardis, & ſegnibus conſilijs; Nam timidos appellamus cautos*, Eodem etiam modo poſſum ego dicere S.R.V. Maieſtati, quod audente, & laborante hac nobili, & ſtrenua Bellatrice (ſic
24 enim Hiſpaniam † appellauerunt Antiqui) creuit viribus enſis, & lanceæ, glorioſæ huiuſcè Monarchiæ magnitudo in maius etiam augmētum, quam Romanorum. Et licet verum ſit, vt & eſſe refert Velleius Paterculus dict. lib. 2. Hiſtor. Quod ſoli Hiſpa-
25 ni † inter omnes Mundi Nationes, in ſtateram, ac dubiū poſuerūt Imperij Romani ſtabilitatem, & quod per integrum quinquennium rectè diju-

dijudicari non potuit, qui fortiores eſſent, Hiſpani an Romani, eò, quod Hiſpanos non
26 † aliã ob cauſam victos fuiſſe conſtiterit; quã quod partialiter, & in parua dominia diuiſi fuerant, & quod Hiſpania ante quam ſubiugata fuit nequaquam agnouit ſuam potentiam, dum enim ſinguli pugnabant, vniuerſi vincebantur, vt euenire ſolet, teſte Tacito in Agricola, Ann. Robertus lib. 2. rerum iudic. cap.
27 11. † Et ſi audire volumus Iuſtinũ lib. 44. teſtatur, Hiſpanos Magno Viriato Duce, Romanos, per ſpacium decẽ annorum, varijs vbique victorijs fatigaſſe memorãt, Petr. Gregorius lib. 19 de Repub. cap. 1. num. 19. Patritius lib. 3 de regno cap. 6. Camill. Borrel. de præſtan. Regis Cathol. capit. 82. num. 17. Illum tamen non iudicio Populi electum; ſed vt cauendi ſcientẽ, declinandorumque periculorum peritum, ſequuti ſunt.
28 † Quocirca S. V. R. Maieſtas, abſque vllo dubio fidere poteſt nationi tam robuſtæ, ac ſtrenuæ, & fideliſſimis ſuis Vaſallis Hiſpanis, qui vitam, honorem, vxores, filios & ſanguinem, pro ſalute, & propagatione Patriæ, pro fide Catholica, & Regnorum S. R. Veſtrę Maieſtatis conſeruatione, profundere præſtò ſunt, atq; ex animo ſuſpirant, ac proindè primatum rerum, bellorumque gerendorũ ſummã, eiſdem liberè cõmittere poſſe quis dubitat? Inuictiſſimè ergò Rex, cauſam tuam agere, nõ vlterius differas, vt Monarchiæ tuæ tam præclarę, iniquos illos Rebelles perdomitos, magnitudini tandem tuæ ſubijcias. Non enim tuã tantùm; ſed Dei etiam, & Eccleſiæ Catholicæ causã acturum tibi perſuade, vt iuxta illud Pſalmiſtæ Pſalm. 43. *Gloriam regni tui dicant, & potentiam tuã loquantur*. cuius meminit Carol. Degraſſal. li. 1. Regal. Franciæ; ſperandum enim nobis eſt, quod dum exercitus Catholicus nomen Chriſti in cordibus inſculptũ tenet, procul dubio, terrę motus huiuſcè inconſtantis, & fluctuantis Antiochiæ, tandẽ ſedetur, vt ſcribit Nycephorus lib. 17. cap. 3. contigiſſe Ciuitati illi, quæ poſteà Theo-

29 polis † appellata fuit, cum Imperator Iuſtinianus, ſupra domorum illarum portas in ſcribi iuſſerat has literas; *Chriſtus nobiſcum, ſtate*: Si enim Deus pro nobis, quis contra nos? Diu. Paulus ad Rom.cap.8. Sicut etiam eue
30 nit filijs Iſrael, † Exodi cap. 12. Nam vt ipſorum primo geniti ſeruarentur, cum Aegyptiorum primogenita peritura eſſent, iuſſum fuit, vt limen ſanguine agni tingerēt, & hyſſopo aſpergerent, & ſuper liminare, & vtrumque poſtem. cap. Eccleſiaſticarum vbi glo. diſt. xj. cap. quid ſit ſanguis de conſecration. diſt. ſecunda.

SVMMARIVM.

1 *Dominia ex nulla alia re magnificētiora reddūtur quā ex religione.*

2 *Conſtantini Magni de Chriſtiana Fide, vbiq; obſeruanda, edictum.*

3 *Theodoſij Magni morientis ad filios de vera pietate colenda iuſſus.*

4 *Pietas in Deum Regnorum immobile eſt fundamentū ex Diuo Cyrillo.*

5 *Valentiniani, & Theodoſij cōſtitutio de Catholica fidei obſeruantia.*

6 *Iuſtiniani eiuſdem rei ſtrictū mandatum.*

7 *Religio tutior eſt Regnis quā arma.*

8 *Religione, & fortitudine ſimul iunctis Regna tutiſſima efficiuntur.*

9 *Impius nemine perſequente fugit, iuſtus ſemper eſt ſine timore.*

10 *Victoria diuina conſequi non poteſt ab ijs, qui Deum offendunt.*

11 *Victoriæ in bello non fortitudine, & multitudine, ſed diuino auxilio conſequuntur.*

12 *Iudæ Machabæi ad ſuos milites pia, & fortis exhortatio.*

13 *Dominiorum, & victoriarū collationem Deus ſibi reſeruat.*

14 *Ionathæ ad ſuum armigerum de diuina prouidentia elegans dictum.*

15 *Dei potentia ab humana lōge differt, ex Plutarco.*

16 *Lucani eadem de re ſententia.*

17

17 *Achior ad Holophernem notabile eiuſdem ſententia dictum.*
18 *Dei offenſa quãto grauior eſt, tanto infirmę ſunt aduerſus eum hominum vires.*
19 *Peccata faciunt populos in miſerias incidere.*
20 *Cyrus Rex ab Iſaya paſtor ſuus vocatus à Deo.*
21 *Romanam Monarchiã alias monarchias deſtruere debere à Daniele prædictũ.*
22 *Regna ex priuatis vitijs de gente in gentem transferuntur.*
23 *Balthaſſaris Babiloniæ Regis mira, & diuina viſio.*
24 *Nabucdonoſor Rex ob ſuperbiam Dei iudicio Regno priuatus, & quando recuperauit.*
25 *Pugnæ pro Dei cauſa alacriter ſunt acceptandæ,*
26 *Ioãnis Comneni Imperatoris Orientis dę capientibus in fauorem Catholicæ Religionis arma, pium dictum.*
27 *Veritas potens res eſt, & eius oppoſitum infirmum.*
28 *Victoriam Regi Catholico aduerſus rebelles Dei volũtate eſſe concedendam quo modo colligatur.*
29 *Ezechielis Prophetæ locus de vento Auſtro mentionem faciens, egregie declaratus.*
30 *Danielis locus alter de Rege Auſtri explanatus.*
31 *Iudæ Machabæi laudes inſignes.*
32 *Dei ad Moyſem verba in inſurgentes contra veram religionem.*
33 *Rebellium fortitudo ſtuppæ fauillæ aſſimilatur.*
34 *Diu Pauli verba. Peccantem coram omnibus argue, declarata.*
35 *Gubernator, vbi non eſt, Populus corruit.*
36 *Mundus ad ſui regimen regũ præſidio indiget.*
37 *Chriſtus pacem, & concordiã ſemper prædicauit.*
38 *Catholica Maieſtas Chriſti veſtigia imitari ſtudet.*
39 *Regnum diuina quędam res eſt, & omni alia re dignius.*
40 *Sine Imperio nulla res conſiſtere poteſt.*
41 *Regum obedientia antiquitus conſtituta.*
42 *Belgiæ à Iulij Cæſaris tempore ſuis ſuperioribus ſemper paruerunt.*
43 *Prouinciæ, quæ ſub Regum dominio eſſe cæperunt, de in-*

Digitized by Google

iure gentium ſub eorum dominio continuare debent.

44 *Vaſallus in extraneum iuriſdictionem prorogare non poteſt, abſq; ſui domini conſenſu.*

45 *Reipublicæ, abſque capite à Seneca deſcriptio.*

46 *Princeps eſt vinculum, cum quo Reſpublica coheret.*

47 *Iſraeliticus Populus Principe in eo exiſtente bene ſe habuit, eo verò mortuo male.*

48 *Micha facile in Idolatriam incidit, & quare.*

49 *Reges ad quem finem antiquitus fuerunt conſtituti.*

50 *Naturæ conditioni nihil, tam aptum quam imperium ex Platone.*

51 *Reges ſruendæ iuſtitiæ cauſa apud omnes mundi nationes conſtituti ex Cicerone.*

52 *Rex ſciētia, & probitate omnes excellere debet.*

53 *Iuſtitia, & æquitas firmiſſima Ciuitatum vincula.*

54 *Deus Abiæ Regi contra Ieroboam victoriam conceſſit, & quare.*

55 *Cap. 13. Paralip. locus quidã in verſ.* Nunc ergo, *explanatur.*

56 *Vita honeſta apud Deum plus operatur quã arma.*

57 *Deum colentibus omnia proſpera eueniunt, ſpernentibus vero aduerſa.*

58 *Deus proximus ſemper eſt ijs qui colunt eum.*

59 *Deus ſuis ſēper propitius eſt.*

60 *Chriſti aduerſarij neceſſe eſt, vt tandem ſuis pedibus ſubijciantur.*

61 *Deus, credentibus perfecto corde in eum miram fortitudinem præbet.*

62 *Improbitas timida res eſt, & ſuo teſtimonio conuincitur.*

ARGVMENTVM.

Religio quæ commoda Reipublicæ afferat, Deumque iuſtis victoriam frequentius tribuere, & de peccatorum diſcriminibus, regnaq; ex quibus cauſis de gente in gentem transferãtur, & de vtilitate regiminis Monarchici, & rebellium dedecore. ad quid etiam inſtituti Re-

ges

ges, Deumque præſtò eſſe illum recto corde colentibus.

CONSIDERATIO XXII.

1 CErtum † eſt, quod nulla alia res magis illuſtrat, aut magnificentiora reddit regna, & dominia, quam religio: Epiſtola inter claras, C. de ſumm. Trinit. & fide Catholica. Balduinus in prolegomena de iure ciuili pag. 75. & ſeq. Clemens Papa lib. 1. conſtitut. Apoſtol. vbi ait, *Lege Regum libros, vt intelligas, quot Reges qui iuſtè vixerunt, eos à Deo auctos fuiſſe, & ijs promiſſionem vitæ æternæ apud ipſum permanſiſſe; Quot verò Reges defecerunt à Deo, rebellione ſua breui tempore interijſſe, iuſto Dei iudicio, & vita eos priuatos fuiſſe, & pro requie, æternū*
2 *ſupplicium conſequutos* † Sozomenius libr. 1. Hiſt. Eccleſ. c. 8. vbi ait, Quod Conſtantinus Magnus edicto publico mandauit, vt omnes Religionem Chriſtianam colerent, & diuinum Numen ſtudiosè venerarentur. Nam qui in eo diligenter colendo ſtudium ſuum ponerent, his bona omnia affluenter ſuppetere ſolere; & quacunque ſpe bona inirentur, ex ſententia ſuccedere. At qui in Deo Optim. Maxim. non adorando delinquerent, res omnes, & publicè, & priuatim in bello, & in
3 pace euenere infeliciter † Nicephorus lib. 13. Hiſto: Eccleſiaſt. c. 1. refert Quod Theodoſius Imperator Maximus, in agone mortis, filijs ſuis nil aliud mandauit, quam, vt veram pietatem integram ſeruarent, per quam eos aſſeuerauit pacem habituros, & bella ſopituros, & trophęa reportaturos, & victoriā a Deo
4 conſequuturos eſſe, † D. Cyrillus in lib. de recta fide ad eundem Theodoſium, dicens *Glorioſa in Deum pietas, regijs honoribus immobile fundamentum eſt; Impij autem Reges miſere, ac mali, malè pereunt; Contra vero pietatis cultores ſine labore vincere ſolent, & aduerſarijs praualere.* Euagrius lib. 1. Eccleſiaſt.
5 Hiſtor. cap. 1. † Imperatores Va-

Valentinianus,&Theodoſius in Nouellis Theodoſij titu.2. dicentes,*Inter cæteras ſollicitudines, quas amor publicus peruigili cogitatione nobis indixit,præcipuam Imperatoriæ Maieſtatis curam eſſe perſpicimus,veræ religionis indaginem,cuius ſi cultum tenere potuerimus iter proſperitatis humanis aperimus inceptis.* Ijdē Imperatores Epiſto.17. inter Cyrilli Epiſtolas, *A pietate,* aiunt, *quæ in Deum eſt,* Reipub: *noſtræ conſtitutio pendet, & multa vtrinque eſt cognatio,& ſocietas:Cohærent enim inter ſe, & altera alterius creſcit incremento; ita vt vera religio iuſtitiæ ſtudio:* R*eſpublica verò ab vtriſque adiuta*
6 *reſplendeat;* † Theodoſius,& Valentinianus in Epiſtola ad Dioſcorum. Iuſtinianus de conceptione digeſtorum. Iu-
7 ſtinus † lib.11.Hiſtor.ait de Mida Rege quod Phrygiam religionibus impleuit, quibus tutior omni vita,quàm armis fuit Bieſius libr. 4.de Repub. Oſorius in Epiſtola ad Reginam Angliæ,D.Thomas li.2. de Regimin.Princ.cap.vltim. D.Baſilius Magnus concione 8.in Pſalm.32.Symanc. de
8 Repub.lib.3.cap.8.† Hinc dicebat Cardin.Baron.tom.10. Annal. Anno Chriſti 950. Quod ſimul iunctis religione & bellica fortitudine, ſemper accidere conſueuit, vt hoſtes cedant, cunctaque alia benè ſuccedant.Vinc.Gramig.libr. 1.de regimin. Tyrannico capit.5.

Poſtremò conſiderandum eſt, quod pugnatur contra violatores diuinarum, & humanarum rerum, † & vt ait, Salomon Prouerb.capite 28. *Fugit impius nemine perſequēte; Iuſtus autem,quaſi leo cōfidens,abſque terrore erit.* Et Ioſue cap. 1. dicitur, *Confortare,& eſto robuſtus, noli metuere,& noli timere,quoniam tecum eſt Dominus Deus tuus, in omnibus ad quæcunq; perrexeris.* Card. Bellarm lib.2 in vita S.Ioſue pag. 182.
10 † Quis enim ignorat,ait Bieſius,libr.4.de Repub.capit.7. quin victoria diuina quædā res ſit, quam conſequi nunquam debeant ij, quibus ob ſcelera Deus ſit infenſus. Videmus igitur optimos quoſque ea ſemper eſſe facillimè potitos, legimus in hiſtorijs, frequentiſſimè multos

tos

tos viros fortes à paucis, nec adeò bellicoſis eſſe ſuperatos. Quid ita ? Quia ſic Deo viſum fuit, qui, vt omnis fortitudinis vnicus author eſt, ſic alios animoſos, alios timidos reddit interdum gladios hominibus fortibus excutit; interdum timidiorum manus
11 ad ictum confirmat; † Veriſſimum igitur illud eſt apud Xenophontem libr. 3. de Pædia Cyri, victoriam nec multitudine, nec fortitudine parari; ſed qui freti Dijs immortalibus animoſius hoſtes inuaſerint, eos in prælijs eſſe ſuperiores, Frachetta de rat. ſtatus, & belli diſcurſu 56.
12 † Exemplo ſit pia, & fortis illa exhortatio Iudæ Machabæi ad ſuos, de qua lib. 1. Machabæor. cap. 3. *Facilè eſt concludi multos in manus paucorum, & non eſt differentia in conſpectu Dei liberare in multis, & in paucis; Quoniam non in multitudine exercitus victoria belli; ſed de cœlo fortitudo eſt, ipſi veniunt ad nos, in multitudine contumaci, & ſuperbia, vt perdant nos, & vxores noſtras, & filios noſtros, & vt ſpolient nos; ſed nos pro animabus noſtris pugnamus, & pro legibus noſtris, & ipſe Dominus conteret eos ante faciem noſtram.* Et Paulò poſt; *Erigamus deiectionem populi noſtri, & pugnemus pro populo noſtro, & Sanctis noſtris*: † Nam vt Propheta canit Pſalm. 44. *Dominus manu ſua Gentes expellit, populos conterit, per hũc hoſtes noſtros cornu petamus, huius freti Numine conculcemus inſurgentes contra nos*;
13
14 † Huic ſoli, vt Ionathas ad Armigerum ſuum dixit, 1. Regum cap. 14. *Non eſt difficile ſaluare, vel in multis, vel in paucis*: quinimo, vt vir ille Dei ad Amaſiam loquitur 2. Paralip. 25. *Si quis in robore exercitus ſui bella conſiſtere putat, Deus eum in manus hoſtium tradet*:
15 † Quippè cuius ſolius eſt, & adiuuare, & in fugam conuertere; dicitur enim Prouer. cap. 21. *Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſiliũ contra Dominum*: Homerusque libro 6. Iliados dixit. *Penes Deos autem eſt cui velint indulgere victoriã*, & Phalaris epiſt. 38. Cathanijs ipſos minatus dixit. *Indicam autem vobis bellum, non tam mea, quam*

quam Deorum gratia in quorum manibus eſt ſeruare omnia, & perdere: Et profectò ſi Plutarcho credimus in Coriolano pie, & grauiter aſſerenti. Dei potentia longè eſt alia, quam noſtra, quippe quę nullo pacto humanæ potentiæ, vel naturæ, vel motu, vel arte, vel viribus eſt æquiparanda, Reuſner. libro 2. artis
16 ſtratag. c. 2 † Vnde Lucanus lib. 7. Pharſal. dixit.

Cauſa iubet ſuperos melior ſperare ſecundos

Et Propertius lib. 4. Eleg. 6.

Frangit, & attollit vires in milite cauſa
Quæ niſi iuſta ſubeſt excutit arma pudor.

Iuſtus Lipſius lib. 5. ciuilis doctr. cap. 3. Onoſander in ſtragetico cap. 4. Camill. Borell. de præſtan. Regis Catho. cap. 32. num. 97. Bartholom. Philippus tractat: de conſil. & Conſiliarijs diſcur. 14. nu. 6. l. 2. titu. 23. par. 2. Et 1. Reg. c. 2. dicitur, *Non in fortitudine ſua; ſed Dei roborabitur vir.* Nàm fortitudo à Deo eſt Pſalm. 28. verſ. 9. Daniel 2. verſ. 20. Exodi 15. *Fortitudo noſtra Deus*, Neemiæ cap. 8. *Etenim Dominus eſt fortitudo*
17 *noſtra*, † Hic Achior Iudith. c. 5. Dixit Holoferni Principi militiæ Aſſyriorũ, vt perquireret ſi eſſet aliqua iniquitas & peccatum Hebræorum in conſpectu Dei eorum, & tũc poſſet aſcendere ad illos, quoniam traderet eos, vt ſubiugati eſſent ſub iugo potentiæ ſuæ; ſi verò non eſſet offenſio populi huius coram Deo ſuo, non poſſe illis reſiſti; Quoniã Deus illorũ defenderet eos, & inimici illorum futuri eſsẽt in opprobrium vniuerſæ Ter-
18 ræ; † Nam vt Iuſtinus ait libro 1. Hiſtor. *Quanto grauior offenſio Dei eſt, tanto nulla ſunt hominum aduerſus Deũ*
19 *vires*; † Et ſicut ait D. Thomas lib. 3. de Regim. Princip. c. 8. Peccatum efficit populos in miſerias, & calamitates incidere; vnde Horat. dicebat lib. 3. ode 6.

Di

Dij multa neglecti dederunt
Heſperiæ mala luctuoſa.

Lipſ.in notis ad lib. 1.ciui. doctr. cap.3. imò in eiſdem Imperatoribus,& Principibus Gentilibus idem S. Thomas probat,quod vitia, & peccata efficiebãt, vt honore prius amiſſo miſerabiliter demum, è thronis, & ſedibus ſuis ceciderint, multoque magis, ſi Principes Chriſtiani in eadẽ peccata inciderint, capite ſi Gens Anglorum,vbi gloſ.fin. diſtinct.56.Oldrad.conſi.72. Pineda lib.18. Monarch.Eccleſiaſt.cap.3.§.5. Paris de Puteo tract.de ſyndic.verbo *An liceat* cap. 3 nu.9.& idem procedit in Regnis,& Prouincijs,vt de Italia tractãtes quę Prouinciarum Domina ſolebat dici, vt per Rayneriũ de Foroliuio in lege etiam conditionis §. qui in Italia nu.1. ff.de manumiſſ. vindicta, & Hieron: de Monte de finibus regund.cap.4. nu.7. Martin. Laudenſ.de priuileg.quæſtio 20.Hieron. Præuidell.tracta. de peſte,& eius priuilegijs §. ad complementum nu.1.nominatim tradit. Idem Præuid. authoritate Baldi in leg. ex omnibus num.1. ff. de offic. præſ. vbi notabilia hæc verba reliquit ſcripta, *Italia non dicitur Prouincia, quia Domina Prouinciarum. Hodie verò eſt peſſima, & minima Prouinciarum propter partialitates quæ vertuntur in ea, & eſt pauperrima Prouincia, propter peccata hominum in ipſa habitantium, quia hodie in ipſa multi mali homines reperiuntur, prout manifeſtè apparet. Et dicitur quod Italia eſt bona Prouincia, & benedicta; ſed Italici maledicti ſunt, & peſſima gens reperitur MCCCCVIII. Baldus* à quo idem ſumpſiſſe videntur Archid. in cap.non vos 23.quæſt.5.Alberic: in l.3.C.ſine cenſu,vel reliquis Lancellott.Polit. de ſubſtitu. 7.quæſt.princ.part.6.numer. 4. & ſi authores præfati loquantur de illo ſeculo forſan declinante contrarium dicturi ſi in præſens ſeculum incidiſſent,in quo Italia religione,pietate,& alijs virtutibus claret.

20 † Quod autem ex aduerſo

Deus

Deus Principes etiam Gentiles,qui opera pietatis,& iuſtitię exercebant in hoc mũdò exaltaret,exemplum præſtat Cyrus de quo Eſaiæ c. 44. dicitur. Qui dico Cyro, Paſtor meus es & omnem voluntatem meam complebis, & cap.45. *Hæc dicit Dominus Chriſto meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, & ſubijciam ante faciem eius Gentes, & dorſa Regum vertam, & aperiam cum eo ianuas, & portæ non claudentur: Ego ante te ibo, & glorioſos terræ humiliabo, portas æreas conterã, & vectes ferreos confringam, & dabo tibi theſauros abſconditos, & arcana ſecretorum, vt ſcias quia ego Dominus, qui voco nomen tuum Deus*
21 *Iſrael.* † Et ſicut fecit Romanis, quibus maximas victorias, & ampliſſimum Imperium tribuit propter virtutes morales in eis floreſcentes,vt ex Diu. Auguſti. tradit Ioan.Botero.lib.1.dictorum memorab. pag. 48. quorum Monarchia conſumpſit alias, vt prædixit Daniel cap. 2. in quarto regno ferreo. Petrus Gregor.lib.6. de Repub cap. 13.num.24. Nam ſicut ferrum comminuit, & domat omnia, ſic Romanorum Regnum alia comminuit, contriuitque antequam vitijs, & priuatis affectibus corruptum fuit Daniel cap.11.Machab.
22 1.cap.4.& 8. † Nam ex his transferuntur regna de gentem in gentem & ab vna generatione ad aliam 2. Regũ cap. 3. & 3. Reg. capit. 11. & 14.& lib.1.Paralip.cap.10 Daniel c.4. & 6. Aggæi cap. 2. Eccleſiaſtici cap. 10. *Regnum de gente in gentem tranſfertur propter iniuſtitias, & iniurias, & contumelias, & diuerſos multorum dolos,* cap. ſi de rebus 23.quæſt.7.Caro: Degraſſal.libr.1.regal. Francię iure 1. pag. 10. vt contigit Regi Balthaſari Babyloniæ Monarchæ qui propter peccata ſua vidit manum ſcribentem in pariete aulæ regiæ occultis quibuſdam characteribus mortem, mutationem, & translationem regni eius ad Medos, & Perſas, vt interpretatum fuit à Daniele
24 cap.5. † vbi refert quid euenerit Nabuchodonoſori Babyloniæ Regi quando eleuatum fuit cor eius ad ſuperbiam, nam depoſitus poſtea

ſtea fuit de regio ſolio regni ſui,& gloria eius ablata ſibi, & habitauit cum beſtijs donec recognouit Deum. Ibidẽ cap. 4. & ibi D.Hierony. relatus in cap. quamobrem. 68 de pœnit. diſtin. 1. Bartholomæus Philipp. de Conſilio, & Conſiliarijs diſcurſu 16. numer. 2.

25 † E contrario autem, maxima cum fœlicis exitus ſpe, atque confidentia bellum acceptatur à Principe Chriſtiano, quãdo pro cauſa Dei pugnaturus eſt; ſic Deuteron. cap. 20. ſcribitur, *Si exieris ad bellum contra hoſtes tuos, & videris equitatus, & currus, & maiorem quam tu habeas exercitus multitudinem, non timebis eos: Quia Dominus Deus tuus tecum eſt:* †

26 Nam vt dicebat Ioannes Comnenus referente Nicæta Choniate in Annalibus, ei, qui pro populo Chriſtiano arma circumfert, Deus æternam hæreditatẽ tribuit, quam manſueti, atque Deo accepti conſequuntur, qui manibus eius robur, & vires addit, contra populos, qui bellis ſtudent, quique ſacroſanctum nomen Dei noſtri non

27 inuocant. † Quia vt Demoſthenes ait, in orat. de falſa legatione. Veritas eſt potens, contrarium infirmum, conſcientia proditionis eripit audaciam, linguam reprimit, obturat os, angit, ſilentium im-

28 ponit; † Proindè nequaquam dubitandum eſt, quin Deus Opt. Max. Sac. R. V. Maieſtati robur, vires, & glorioſam tandem victoriam contra peruerſum hunc Aquilonem cõceſſurus, ſit de quo Sacra Scriptura loquitur Ieremiæ c. 1. *Ab Aquilone pandetur omne malum*. Et cap. 4. 6. & 15. Zachariæ cap. 2. O, ò, *fugite de terra Aquilonis, dicit Dominus, quoniam in quatuor Ventos Cœli diſperſos vos dicit Dominus*, Et Sophonias Propheta cap. 2. ait, *Extendet manum ſuam ſuper Aquilonem, & perdet Aſſur, & ponet ſpecioſam in ſolitudinem, & in inuium, & quaſi deſertum, & accubabunt in medio eius Greges omnes beſtiæ Gentium*. Ezechielis cap. 26. Zachariæ cap. 6. Vbi Propheta ait, quod conuerſus leuauit oculos ſuos, & vidit quatuor quadrigas egredientes de medio duorum montium, &

Digitized by Google

in quadriga ſecunda, erant
equi nigri qui egrediebantur
in terram Aquilonis, &
Dominus vocauit illum di-
29 cens, † *Ecce qui egrediūtur in terram Aquilonis, requieſcere fecerunt ſpiritum meum in terra Aquilonis*, ſiuè Septentrionali, ac ſi diceret diuinus Propheta. Ecce egrediuntur Hiſpani iſti fortes, vt alios fideles iuuent, adhoc, vt requieſcat Religio, & Eccleſia Catholica in dictis ſtatibus Septentrionalibus, & in terris eorum, quæ iampridem turbata fuit, & abſque quiete
30 incedit inter eos, † niſi prò parte Auſtriacæ domus foueantur, protegantur, & conſeruentur, vt illud Ezechielis verificetur cap. 27. *Ventus Auſter contriuit te in corde maris*. Daniel cap. 11. *Et confirmatur Rex Auſtri, & de Principibus eius, præualebit ſuper eum, & dominabitur ditione*. Habacuc cap. 3. *Deus ab Auſtro veniet*. Sunt enim iſti de quibus Propheta Iſaias cap. 60. ait, *Minimus erit in mille, & paruulus in Gentem fortiſſimam*. Et Habacuc cap. 1. *Et ipſe de Regibus triumphabit, & Tyranni ridiculi eius erunt; ipſe ſuper omnem munitionem ridebit, & comportabit aggerem, & capiet eum, tunc mutabitur ſpiritus, & pertranſibit, & corruet, hæc eſt fortitudo eius Dei ſui*. Nam ſi ita eſt, & in Deo firmam ſpem habet poſitam, nequaquam dubitandum eſt de fælici euentu, & glorioſa victoria, ſicut Dominus Populo ſuo dicebat. Leuit. capit. 26. *Perſequimini inimicos veſtros, & corruent coram vobis, Perſequentur quinque de veſtris centum alienos, & centum de vobis decem millia. Cadent inimici veſtri gladio in conſpectu veſtro*. Guillelm. Roſſæus in epiſt. dedicat. libri de iuſta Reipublicę Chriſtianæ in Reges impios, & hæreticos authoritate. præſertim ſi iniqui illi Rebelles, & Tyranni intellexerint, quod S. V. R. Maieſtas exercitui ſuo
31 dixerit; † præclara illa fortiſſimi Iudæ Machabęi verba qui gloriam populi ſui dilatauit, & induit ſe lorica ſicut Gigas, & ſuccinxit ſe armis bellicis ſuis ad prælia, ſimilis factus eſt Leoni in operibus ſuis; & ſicut catulus leonis rugiens in venatione, cum

ca-

caſtra mouit, & illa collocauit ad Auſtrum ait, *Accingimini, & eſtote filij potentes, & eſtote parati in mane, vt pugnetis aduerſus Nationes has, quæ cõuenerunt aduerſus nos, diſperdere nos, & ſancta noſtra, quoniam melius eſt nos mori in bello, quam videre mala gentis noſtræ, & ſan-
32 ctorum*; Machab.lib.1.c.3. † & quod Dominus dixit Moyſi Numer.cap.25. *Tolle cunctos Principes populi, & ſuſpẽde eos contra ſolem in patibulis.* Idem occurit Oſea Prophetæ cap.5. *Principes Iudæi ijs ſimiles fuerunt, qui terminum mouent.* Itaq; *iram meã, aquæ inſtar in eos effundam*; *Ephraim verò conteretur in iudicio, quia impia mandata*
33 *ſequutus eſt*. † Et fortitudo Rebellium erit, vt fauilla ſtuppæ, & opus illorum, quaſi ſcintilla, & ſcindetur vtrumque ſimul, & non erit qui extinguat, Iſaiæ capite ſecundo.
34 † Hoc eſt quod protulit D. Paulus 1. ad Timoth. cap.5. *Peccantes coram omnibus argue, vt cæteri timorem habe-*
35 *ant*. † Et ne eueniat id qđ præuidet Sapiens Prouerb. cap.11. *Quod vbi non eſt Gubernator populus corruet*, Adã Keller.li.2.de offic. iurid. politici.cap. 1.nec ob aliud Philipp.Cominæ.lib.3 commen. pag.151. aſſerit, Parum eſſe præſidij poſitum in promiſcua multitudine, niſi contineatur aliqua neceſſitate, & imperio. Atque ideo inter ſigna deſolationis Regni Iſrael illa data ſunt à Deo. lib. Paralipom.2.cap.15.verſicul.3. *Tranſibunt autem multi dies in Iſrael abſque Deo vero, & abſque Sacerdote, & abſque Doctore, & abſque lege*, vt obſeruat Petr. Gregorius lib. 24. de Republic. capite ter-
36 tio, num.6. † Mundus enim opus habet Regibus, ad ſui regimen, vt ex plurimorum ſententia tradit Couarru. lib. practic.quæſt.capi.1. num.3. latè Symanc lib.3. de Republi.cap.4. Ideoque Sac.R.Veſtra M. conſiderare debet id, quod Chriſtus Dominus docet, Lucæ capi. decimonono, *Verumtamen inimicos meos, illos qui noluerunt me regnare ſuper ſe, adducite huc & interficite ante me*. Non loquar fortiſſimi Duces, de deſtructione inimicorum meorum

qualitercumque; ſed de crudelioribus illis hoſtibus qui noluerunt me regnare ſuper eos,quos coram ſe adduci iubet Deus,& occidi ante oculos ſuos, vt ſic de ipſis iuſta ſumatur vindicta. dicitur enim Pſalmo 17. *Perſequar inimicos meos, & comprehendam eos,& non conuertar donec deficiant,* & habetur in cap. ſi Eccleſia 23. quæſtio. quarta.

37 †Cum igitur Chriſtus, Dux verus cœleſtis militiæ, & agnus manſuetus humani generis,qui ſemper nobis, pacē, & concordiam prædicauit,vt qui eam inter Angelos,& homines ſtabilire curabat.Lucæ cap.2.10.19. & 24. Ioannis cap.20. D. Paulus ad Epheſios capite 2.& ad Romanos cap. 5. & 12. hunc rigorem aduerſus Rebelles inſinuauit eſſe ſeruandum. Iuſtum igitur erit, vt quilibet Princeps ab hac regula minimè diſcedat,aut aberret; præſertim

38 S.R.V.M.Catholica,† quæ in omnibus ſuis actionibus,tā externis, quam internis, veſtigia Chriſti imitari ſuſpirat, qui Prophetæ Samueli dixit 1.Reg.cap.8. Annuntiaret, populo Iſraelitico labores,in quos incidere debebat, propter inordinatam inſtantiam petendi Regem,dicentė tamen Domino; *Non enim te abiecerunt,ſed me;ne regnem ſuper eos* .

Cur ergò dubitabimus, ꝙ ſtatus Belgici Rebelles, ante oculos Dei exoſi non ſint,qui non ſolum Regem petunt;ſed etiam à legitimo eorundem Rege tā pio,iuſto, ac religioſo, recedere non erubeſcunt, diuagantes, iniquis libertatis habenis, per orbem circularem,peccatorum ſuorum,turpiſſimorumque ſacrilegiorū, quibus contaminati ſunt, & diſcedunt à Deo Creatore ſuo, & Sacræ Catholicæ Eccleſiæ ſuæ præceptis, in deſolationem propriam, ac filiorū ſuorum, ſecundum Diogenis ſententiam licet Gentilis viri, referente id Ioanne Stobæo ſerm. 46. de regno,vbi

39 inquit, † Regnum eſſe rem diuinam, nec aliam maiori laude dignam, quàm Imperium,& Regnum; Quia demum neceſſe eſt,vt aliquis in Rebuſpub: ſit ſuperior, Rex, & caput,vt ſapientiores Philoſophi docent, Euripides in

Ar-

Digitized by Google

Archelao:Herodotus in Tha-
lia:Seneca lib.2.de beneficijs
Claudianus li.7. Dio Caſſius
lib. 44. Auerroes tractatu 3.
in libros Platonis, & de Re-
pub.Euſeb. in orat. de laudi
bus Conſtantini: Georgius
Gemiſtus orat. 2.de rebus Pe
loponeſ.D. Gregor.Nazianz.
orat.3.de Theologia:Pius II.
in Bulla Retractat: Boer.tra-
ctat.de cuſtod. clauium n.71
Ioann.Anton.Rubeus conſil.
133.Symancas lib.3.de Re-
pub.cap.1.& 2.quo in propo
ſito ait Cicero lib.3.de legi-
40 bus, † Quod nulla res alia
iuri,& conditioni propriòr ſit
quàm imperium,& guberna-
tio, ſine qua nec domus vlla,
nec ciuitas,nec gens,nec ho-
minum vniuerſum genus ſta-
re, nec rerum natura omnis,
nec ipſe Mundus poteſt: Sy-
manc.dicto cap.1.num. 7. &
8.Mencha. in præfat. libri 1.
controu. illuſt. num. 119. &
124.Ioan.Stobæus Sermo.de
Republ.41.
41 † Et vt vlterius progredia-
mur ad ea,quorum notitiam
habemus,& ex vniuerſali ex-
perientia patet, quod omnis
antiquitas,Regibus ſuis ſem-
per, & vbique obedientiam
præſtitit;Bald. in tracta.ſchiſ-
matis col.10. verſ. *& eſt no-
tandum*.Oldrad.conſ.69.col.
2.in fine. Maranta de ordin.
42 iudic.3.p.nu.3. † Præſertim
Belgicæ Prouinciæ quę ſupe-
rioribus ſuis, ſemper obedie-
runt à Iulio Cæſare, & alijs,
vt Annales ipſarum teſtan-
tur,& Cornejus in Hiſto.bel-
lorum ſui temporis,& Hiero-
nymus Coneſtagius (*etiam ſi
in omnibus aduerſus Hiſpa-
nos partialis*) lib.1.Hiſt.pag.
43 4. † & quia Baldus ait,in l.
decernimus num.2. C.de ſa-
croſanct.Eccleſijs,quod Pro-
uinciæ quæ conſueuerunt o-
bedire,& regi per Principes,
& Reges,debent eſſe ſub eo-
rum dominio naturali, ideſt,
de iure Gentium l. ex hoc
iure,ff.de iuſtit.& iure. Et ſi
alius accipit ibi dominium,
contra voluntatem Regis,vel
Principis ille eſt Tyrannus;
44 ſubiungitque num.4.† Quod
quicunque ſub iuramento fi-
delitatis, eſt de iuriſdictione
alicuius; non poteſt illam
prorogare in alterum Iudi-
cem, Dominum, vel Populũ;
niſi Domino ſuo conſentien-
te,vt in tit. de prohibita feu-
di alienatione per Fridericũ

cap.

cap. Imperialem, §.final. gloſ.
quæ incipit, *l. qui alias*, ſuper
verbo *duos*, Bartol. in lege
prima, numer. 2. ff. de iudic.
45 †Non ſecum perpendunt,
mentis impotes, quod non ſit
aliud Reſpublica, vt Seneca
ait, li. de clementia, c. quarto,
quam paruulis onus graue, &
violentia crudelis; ſi tollere-
tur vita, & anima regiminis,
46 & imperij, † cum Princeps,
vinculum ſit, cum quo Reſ-
pub. cohæret, R*ege incolumi-
mens omnibus vna eſt*; *Amiſ-
ſo, rupere fidem, conſtructaque
mella. Diripuere ipſæ, & cra-
tes ſoluere fauorum*, ait Poe-
ta in lib: 4. Georgic. Symanc.
lib. 3. de Repub. cap. 4. nu. 14.
Et illi magis conuenit Reipu-
blicæ ſalutem tueri, l. nam ſa-
lutem, ff. de offic. Præfe. vigil.
Annæ. Robertus lib. 2. rerum
iudic. cap. 11.
47 † Principe exiſtente, popu-
lus Iſraeliticus bene ſe habuit
eo autem mortuo, ſine illo
peſſimè; vt exemplis ſumptis
ex libro Iudicũ, c. 2. & ſeqq.
tradit Pet. Greg. li. 5. de Rep.
c. 3. n. 27. & li. 13. c. 1. nu. 27.
48 põderãs c. 17. Iudic. † dũ red-
dit rationem, quare tam fa-
cilè Micha incidit in idolola-
triam, & fecit ſibi Idola, &
Sacerdotem, & ædiculas ſa-
cratas eis. *In diebus*, inquit,
illis, non erat Rex *in Iſrael*.
*Sed vnuſquiſq; quod rectum
ſibi videbatur, hoc faciebat*, &
idem repetitur cap. 18. & vl-
49 timo in fine † cum ad iſtum
finem, Reges fuerint inſtituti,
vt puniant, & reprimant ef-
frænatam malorum audaciã,
vt Bartolus ait, in dicta lege
ex hoc iure; Plato lib. 3. de
50 legibus; † *Nihil porro* (ait)
*tàm aptum eſt ad ius, condi-
tionemq; Naturæ, quàm impe-
rium, ſine quo nec domus vl-
la, nec Ciuitas, nec gens, nec
hominũ vniuerſum genus ſta-
re, nec rerum natura omnis,
neq; ipſe Mundus poteſt.* Mar-
cus Tullius lib. 2. offic. dũ ait,
51 † *Mihi quidem non apud Me-
dos ſolùm*, vt ait Herodotus;
*Sed etiam apud Maiores no-
ſtros, ſeruandæ iuſtitiæ cau-
ſa, videntur olim bene mori-
gerati Reges conſtituti: Nam
cum premeretur inops multi-
tudo ab his, qui maiores erant,
opus fuit capite, & Guberna-
tore, qui eos in æquabilitate
contineret.* Symanc. lib. 3. de
Repub cap. 4. Et fuit ſenten-
tia D. Iſidori lib. 3. de ſummo
bo-

Digitized by Google

bono cap.47.vbi ait, *Principes, Regeſque electi ſunt, vt terrore ſuo populos à malo coercerent, atque ad rectè viuen-*
52 *dum legibus ſubderent,*† Hieron. Vida lib.2.de Reipub.dignitate: *Imperium Gentium,* ait, *initio delatum fuit ad vnum,iuſtum ſimul, & ſapiẽtiem habitum, vt ille praeeſſet cœteris, exiſteretque vnus in Ciuitate, iuſti, & aequi cuſtos, ac vindex, quae ſunt firmiſſima vincula* Ciuitatum, *gereretque vnius Ciuitatis perſonam, & communi vtilitati ſeruiens, ciues ſibi ſubiectos aequitate, & fide defenderet; eſſetque cœteris virtutis ſpecimen.* Oſorius lib. 7.
53 de Regis inſtit. ait, † *A principio Reges creatos,vt miſeros, & afflictos à tyrannidis crudelitate liberarent, & vt iudiciorum ſeueritate ſcelera coercerent,& vnicuique quod ſuum eſſet tribuerent, & vim hoſtium propulſarent.* Symancas dicto cap.4.nu.11. & 12.

Haud quaquam dubium eſt,quin Deus Opt. Max. vbi fidem ſacram indubiam,ſpem firmam in Ducibus, ac militibus hiſce agnouerit; iuſtos illorum conatus fouere,ac gubernare, promptiſſimè futu-
54 rus ſit,† vt cum Rege Abia Paralipom: cap.13. contra Rebellem illum Ieroboam, & inſolentem eius exercitum, tot ſuperſtitioſorum virorum filiorum Belial, dicere queat; de quibus dici poteſt, quod Elias Achab Regi reſpondit, quod ipſi ſunt, qui Ieruſalem ſua rebellione turbant;Qui à Domino ſuo ad hoſtes,à Deo vero,ad Deos alienos, transfugiunt, vt habetur 3. Regũ capit. 18. & quia vt dicitur dicto capite 13. Paralipom.
55 †*Nunc ergo vos dicitis,quod reſiſtere poſſitis regno Domini cum multitudine Rebellium, & varijs Idolorum veſtrorũ hareſibus, quia deſtruxiſtis templa diuina, & Sacerdotes eius; Conſiderate quod Deus nobiſcum eſt; Nos quippè cuſtodimus praecepta Domini Dei noſtri quem vos reliquiſtis& in exercitu noſtro Dux Deus eſt, & Sacerdotes eius, qui clangunt Tubis, & reſonant contra vos; Nolite pugnare contra Dominum Deũ patrũ veſtrorũ; quia vobis nõ*
56 *expedit;*†Dicit quoq; Nicoeph.Greg.li.7.Hiſt.Rom. pag. 185.Pluris apud Deum fieri,

ho-

honeſtã,& inculpatã vitam;
57 quam vires armorum;† Omnia enim proſpera eueniunt timentibus, & colentibus Deum; aduerſa ſpernentibus vt habetur in orat. M. Furij Camilli ad Pop. Roman. de non tranſmigrando Veios apud Liui. lib. 5. ab vrbe cond. de quo Nicolaus Chauſinus in charact. ciuilis eloquentiæ lib. 13. pag. 563. Numina enim erroribus, atque peccatis inexorabilia fiunt, vt inquit Seneca lib. 1. de clemen. cap. 7. Annæus Rober. libr. 2. rerum iudicat. cap. 9. Nicæphor. Gregor. lib. 7. vbi ait ex ipſis factis homo diſcat, quæcunque cooperantem, & cõmilitantem non habent ſuper nam dexteram, his terram, & mare, & aerem aduerſari, tãquam fugitiuum aliquem Dei, & iuſtitiæ violatorem efficaciter perſequentia. Lipſi. in notis ad librũ 1. Polit. capi. 4. & lib. 1. Ciuil. doctr. capit. 3. & libr. 4. cap. 2. dicens poſt Ariſtot. Rethor. ad Alexandrum; Deum proniorem eſſe in eos qui maximè illum
58 colunt: † Deus enim, qui olim Iſraeli ſemen reliquit, ne ſua ſors penitus, Sodomæ, & Gomorrhæ inſtar, aboleretur, qui caſtigat, & rurſus medetur; qui percutit, & viuere facit; qui baculum peccatorum, non perpetuo, in ſortem iuſtorum, bacchari ſinit; Pſal. 124. ſed eorum gemitũs clementer exaudit, & è contra, reſpiciens templa ſua Hæreticorum manibus polluta, ac prophanata, Catholicique ſui gregis afflictionem reminiſcetur hæreditatis ſuæ, effuſione prætioſiſſimi ſanguinis vnigeniti ſui filij acquiſitæ, vineamque dextera eius plantatam, quam ferus Aper exterminare conatur: viſitabit, & cultores eius aduerſus deuaſtantium rabiem, ſua roborabit virtute, ſanctique populi ſui miſertus, victoriam tribuet, præſertim ſi leniter, & cum gratiarum actione, moleſtias, & illatas afflictiones perferant, neque ob acerbitatem illarum, eum à quo proficiſcuntur odio perſequã-
59 tur, † vt dicebat Euſtachius Theſſalonicenſis Antiſtes apud Nicætam lib. primo Annal. Andronici Comneni, & in Iſaacio Angelo lib. 1. vbi ait, Quod Deus qui curat omnia, vt omnium rerum Dominus

nus,qui humanas res mcderatur clementer, & omnium miſeretur; is res noſtras, lancibus impoſitas, omni bona ſpe firmabit, & nobis leniter caſtigatis; flagris hoſtes noſtros,multò atrocioribus,percutiet.

60 † Perpetuo enim ſtabit ſententia hæc,ꝙ licet coniurent cõtra Deũ oẽs Reges Terræ, & aduerſus Chriſtum eius. Pſalm.2. & Agnum noſtrum diripere conentur Pſalm.110 Neceſſe tamen erit tandem, vt manu cedãt, pedibus Chriſti ſubijciantur, & Agnum Regum Regem,& Dominum Dominantium, velint nolint confiteantur; Apocalip.c.19. Nam vt dicitur 2. Paralip. c.

61 16. † *Oculi enim Domini contemplantur vniuerſam terram,& prabent fortitudinẽ ÿs, qui corde perfecto credunt in eum.*vt refert Ribadeneira lib.1. de Princ.Chriſtian.contra Machiauell. & vt dicitur Eſdræ 4.cap. 15. *Non parcet Dei dextera, ſuper peccatores nec ceſſabit romphæa.ſuper effundentes ſanguinem innoxiũ ſuper terram; Exiet ignis ab ira eius, & deuorabit fundamenta terra, & peccatores quaſi ſtramen incenſum*; & Pſalmo 7. *conſumetur nequitia peccatoris, & diriges iuſtum ſcrutans corda, & renes Deus*, cap. nunquid de pœnit.diſtin. 1. Iuſtique ſpolia impiorum ferrent. Sapient. cap.10.cap.1. & 2.cap. quem admodum 23.quæſt.7. capit. relatum,ne cler.vel monachi. Paulus Arrighius tract. de bonitate Principis capit. 6.

62 † Improbitas enim res timida eſt,& ſuapte teſtimonio conuincitur,& arguente conſcientia,nihil boni ſpectat, vt ait Nicœt.Chonia.in Annal. Iſaacij lib.1.

Hic eſt (Sacra Catholica Maieſtas) paruus,& exiguus audaciæ meæ labor; imò interni, ac perpetui amoris, ac fidelitatis ſymbolum; quod ex innata clementia, & benignitate acceptum referat ẽt, atq; etiã humiliter obteſtor, ac deprecor eũdemq; ſub ſua protectione, ac tutela conſeruet; Is enim meus labor, nil aliud intendit, aut optat,quã vt S.R.V. Maieſtas, normam inde,& rationem pacis, aut belli gerendi, cum ſtatibus

INDEX

SENTENTIARVM

MEMORABILIVM.

In quo p. prior Partem. p. poſterior paginam. c. conſiderationem. n. numerum indicant.

A

ABYRON, Core, & Datban viui abſorpti fuere à terra, quod ſchiſma mouerant contra Moyſen Principem populi. Parte 2. conſideratione 2. numero 23. pagina 106.

ACHIOR ad Holophernem notabile de Dei potentia, dictum. p.2.conſ.22.num. 17.p.366.

ACHITOPHELIS conſilia, potius diuina, quàm humana videbantur. p.2.cõſ. 11.nu.54.p.235.

ADAMANTIS durities, animalis ſanguine molleſcit. par.2.conſ.1.num.33. p.83.

ADMONITIO, & patientia, debent vindictã præcedere.p.2.c.1.nu.5.p.76.

ADVERSA magnos probant, ſecunda fælices.p.1.c.3.n.9 p.48.

Aduerſitati ſi non conſulitur prouidenter, proſperitas in terram cadit p.1.c.4. n.18.p.62.

ÆGYPTII in coronis Regum, quare aſpidem depingi facerent.p.1.c.1.num. 50.p.18.

Aegyptij Principis curam ſignificabant per ſceptrum, ſupra quod ſtabat oculus apertus.p.2.c.14.n.9. p.267.

Aegyptiorum lege, lingua abſcindebatur reuelanti arcana Reipublicæ, par.2.c.4 num.14.p.153.

ÆSOPI apologus de lupis, & ouibus, recẽſetur, & applicatur.p.1.c.4.n.1.p.57.

AFFECTIBVS priuatis, omnis humanæ vitæ naſcitur pernicies.par.2.c.4.nu.7 pag.152.

AGAMEMNON Troyam breuius capturum dicebat, ſi habuiſſet decem ſapientes, & valentes conſilio, vt Neſtor & Vlyſſes.p.2.c.11.n.67.& 68 p.238.

Agamemnon Rex alijs dormientibus, vigilare ſolebat p.2.c.14.num.10 p.267.

Agamemnon Rex cum conſilio agebat ſemper de rerum ſumma. p.2.c.20.nu. 19.p.342.

AGESILAVS, vt rebelles puniret, Lycurgi leges abrogauit, & poſtea reſtituit.p.1.c.2.n.7.p.25.

Ageſilaus, qua vſus fuerit celeritate contra Satrapas Perſarum. ibid. num. 20. pag.28.

Ageſilaus, qua celeritate tranſierit cum exercitu contra Artaxerxem. ibid. nu. 34.p.32.

Digitized by Google

Ageſilaus dicebat, Regem virtute, & nō delitijs debere alios praecellere. pa.2.c. 11.num 5.p.224.

AIAX, & Hector hoſtes, donis ſibi mutuo datis perierē.p.1.c.4 n.12.p.61.

ALBA diruta fuit, ob rebellionem Albanorum p.1.c 2.n.43.p.35.

ALCIBIADES *celeriter occurrit rebellioni Bizantij p.1.c.2.n.19 p.28*

Alcibiades *quare violauerit pacem inter* Athenienſes & Lacedæmonios *, p.2.c. 13.n.14.p.252*

Alcibiades *cupidinem in clypeo depictū ferebat quantumuis Dux inſignis eſſet. p,2.c.16.n.9 p.282*

Alcibiadis ſe vna cum ſocijs ab Atheniēſibus *morti dicatum audientis magnanima verba, p.2.c.18.n.40 p.312*

ALEXANDER *Magnus, quid reſponderit* Ciuitati *dimidiam partem praediorum offerenti, p.2. conſid. 10. num. 35. p. 213*

Alexander *Magnus rogatus de ſucceſſore in* Regno, *digniſſimum vocauit, p.2 c.11.n 9. p.225*

Alexander *Magnus dormiens, habebat pilam eneam in manu, vt cadens ſuſcitaret eum, p.2.c.14.n. 10.p.267*

Alexander *Magnus, in aliquos ex Ducibus ſuis praecipuis, inuidia pruriebat, p.2.c.18 n.45.p.314*

Alexander *Magnus, quouſque milites bene tractauit, omnia bella proſperè geſſit, 2.conſi.21. num. 2. p.352. Eius interitus occaſio, ex oppoſito cauſata ibi n.3.*

ALEXANDER *Seuerus in conſiliū adhibebat peritiores rei, de qua agendum erat p.2. introd.n.11.p.59.*

Alexandri *Seueri, de antiqua diſciplina militari, notabile dictum, p.2.c. 18.nu. 15 pag.305*

ALPHONSVS I. *Rex Neapolis, quale dixerit eſſe Principis munus, p.2. c.2 nu.100.p. 122*

Alphonſus *Aragonius* Rex *Neapolis, aram Ioui poſitorio, quare erigendam cenſuerit, p.2.c.3.n.3. p.150*

AMAN, & *Regis Babylonis Satrapa in foueam quam alijs foderant, iuſto Dei iudicio inciderunt, par. 2. conſi.21.nu. 18 pag.356*

AMBITIO *humana, per damni metum inhibetur. p.2.c.18.n.35.p.310*

AMICI *vulnera, tolerabiliora ſunt, quā adulantium oſcula, par.2. conſider. 2. num. 114 pag.124*

Amici ſecretum qui celat, fidelis indicatur. p.2.c.4 n.18.p.154

AMITTERE, *grauius eſt, quàm non acquirere p.1.c.1.n.51 p.18*

AMVRATHIS *conſilium, Mahometi filio de fide ſeruanda, p.2.c.13.nu.42. pag 260*

ANCHORÆ, & *Delphini ſymbolum, quid ſignificet p.2.c.11.n.16.p.226*

Anchoræ plures melius ſeruant Nauim, quàm vnica, p.2.c.20.n. 35.p.346

ANDREAS *ab Auria, cum primum receſſit à Gallis, & adhæſit Imperatori Carolo V. illorum res in occaſum venere, p.2.c.17.n.6. p.294*

ANGERONÆ *ſimulachrum, ore obligato, erat ſilentij ſymbolum apud Romanos, p.2.c.4.n.19. p.155*

ANIMALIA *habent arma ad ſui tutelam. p.1.c.1.n.2.p.5*

ANIMA *viri ſancti, melius ſolet vera enunciare, p.2.c.20.n.45.p.348*

ANIMVS *fortis, & magnus, ex quibus agnoſcatur, p 1.c.1. nu.55.p.19*

Animus parua extollit, & ſordida illuſtrat, deſperatio verò fortitudinem minuit, p.2.c.10.n.5.p.203

Animus fortis, omni fortuna valentior, ibi nu.13.p.206

Animorum, vt corporum, diuerſæ ſunt vices, p.2.c.20.n. 30.p.345

ANTHALCIDAS *Ageſilaum Sauciū ſugillauit, quod Thebanos dimicandi artem docuiſſet, factis expeditionibus in Beotiam, p.2.c.16.n.45. p.290*

ANTIGONVS *dixit, Regnum eſſe ſplendidam ſeruitutem, par. 1. c. 1.nu. 45. pag.17*

ANTIOCHVS Rex, fidem non ſeruauit Machabæis. p.2.c.2.n.66.p.114.

AN-

ANTIOCHVS SOTER, *quid dixerit pugnās aduerſus Galatas, quos fudit Elephantorum ui.p.2.c.10. n.61.p.219*

ANTIPATRIS ad Alexandrum Magnum, ſi eum diligeret percontantem, notabilis reſponſio p.2.c.18.num.52 p. 317.

ANTIQVIS ineſt ſapientia, & in multo tempore prudentia. p.2.c.20.n.34.pag. 346.

ANTONINVS Philoſophus Imperator, *omnia cum conſilio agebat par.2.c. 20.nu.10 p.340.*

AOMANII Marcelli, & Numerij Equitij domus, propter crimen, dirutæ. p.1.c.2.n.70 p.42.

APHRICANVS quare Magnus appellatus, Fabius verò Maximus. p.1. c.3. nu n.23 p 52.

AQVÆ ſalſæ, & ſal inducunt ſterilitatē. p.1 c.2.n.39 p 34.

ARATRVM, quare inijciatur Vrbibus euertendis.p 1.c.2.n.56.p.37.

Aratro ſolebant ſignari muri Ciuitatum. ibidem.

ARCADIVS, & Honorius Imperatores *nullo metu adduci potuere, vt Arrianis fauerent.p.2.c 9.nu.25. p.194.*

ARCANA qui reuelat, ambulat fraudulenter.p.2.c 4.n.18.p.154.

AREOPAGITÆ Athenienſium Iudices, affectus mouere, Oratoribus prohibebant p.2 c.10 n.38. p.214.

ARISTIDES, iuſtus, cognominatus. p.1. c.1.n.33.p.14.

ARISTODEMVS, Cumanorum tyrānus illis abſtulit arma, vt ſecurus eſſet. p. 2. c.16.n.34.p.288.

ARISTOTELES, Alexandrum Magnū monebat, vt fidem ſeruaret.p.2. c.13.n. 49. p. 262.

ARMA, & inſignia rebellium, aboleri debent p.1.c 2 n.71, p 43.

Arma domeſtica, & ſeditiones ciuiles, perículoſiores ſunt, p.1.c.4.n. 10. p.60.

Arma ſine ſtratagemmatibus, & prudentia, ſemper in occaſum fuere. p.2.c.21. n.49.p.234.

Arma, & æquitas, ſunt cuſtodes Reipublicæ.p.2.c.16.n.11.p.283.

Arma ſunt neceſſaria militibus, nè de turpi fuga meditari cogitentur. ibid.nu.15.

Arma debent habere Ciues, vt ordine publico illis vtantur, & prò Reipublicæ beneficio.ibid.n.18. p.284.

Arma debent auferri rebellibus, & collocari in Armamentarium publicū.ibid. nu 19.

Arma ex publico Armamentario ſumpta fuere in ſeditione Saturnini reprimenda.ibi.n.22.p.285.

Arma ſunt auferenda rebellibus, nè valeant recalcitrare.ibi n 41.p.289.

Arma ſunt Aſylum Rerumpublicarum. p.2.c.17.n.1. p.293.

Arma illuſtrant, & extollunt Regna.ibid. nu.2.

Armorum tractatio, homines audaciores, & crudeliores reddit.p.2.c.16.num.2. p.281.

Armorum domini ſunt etiam mutationis ſtatus, vel Reipublicæ. ibid.n 4.

Armorum exercitio neglecto, multæ gentes pacis tempore pereunt p.2.c.18.nu. 12 p.304.

Armorum doctrina, tenaciter retenta, Romanis Imperium Orbis peperit. ibi. n.18 p.306.

ARTABANO Præfecto Xerxis Perſarum Regis, *ſpem regnandi tribuit Regis contemptus p.2.c.6 n.8. p.165.*

ARTIFICIVM magnum eſt, exemplis alienis in arte propria vti p.2.c.19. nu. 5. p. 328.

ASTVRES, & Cantabri, *fortiſſimæ Nationes Hiſpaniæ.p.2.c.18 n.70. p.321.*

ASSVERVS Rex *habebat ſapientes, qui ei aderant ſemper.p.2.c.20.n.16.p.341*

ATHENÆ ſerò lugere tyrannidem, eò quod Alcibiadi non crediderant. p. 2. c.1.nu.52.p.88.

Athenis Gymnaſium vbi arma, & litera

pariter exercebantur erat.p.2.c.18.nu. 9 p. 304.

Athenienſes ob inuidas relationes, Alcibiadis conſilio non obtemperantes, in Lacedæmoniorum ſeruitutem inciderunt p.2.c 18.n.39. p.312.

Athenienſium, & Romanorum fortuna variauit, aduerſantibus Alcibiade, & Coriolano p 2.Introd n.17.p.70.

Athenienſium puberes pro quibus pugnare iurabant p 2 c 3.n.21.p.130.

Athenienſium, de Salamina Inſula non recuperanda, deliberatio.par.2.c.19.n. 10. p. 330.

AVDAX qui reperitur in cauſa conſeruationis Reipublicæ, venia dignus eſt. p.1. Introd.n.4. p.2.

AVDENTES Fortuna iuuat, timidoſq; repellit p.2.c.10.n.9. p.204.

AVGVSTVS Cæſar, vultu & aſpectu ſolo exterruit legiones Actiacas.p.1.c.3. nu.11. p.48.

Auguſtus Cæſar, feſtinationem, & temeritatem Ducibus belli minimè conuenire dixit.p.2.c.11.n.14.p.226.

Auguſtus, Præfecto Vrbis cognitionem aduerſus ingratos tribuit.p.2.c.6.n.23 p.170.

Auguſti inſtitutum, circa præmia militibus danda.p.2.c.18 n.87.p 325.

AVLVS Fuluius iuſſit necari filium, eo quod factioni Catilinæ adhæſerat contra patriam p.1 c.2.n 69. p 42.

Auli Fuluij pax, Aphricæ tractata, à Romanis reiecta.p.2.c.15.n.10. p.274.

AVTHORIS ad Regem Catholicum peroratio.p.2.c.21.n.28.p.339.

Authores, libertatem conſcientiæ fouentes contra Religionem Catholicam, meritò damnantur.p.2.c.9. n.27. p.195.

B

BALDVINVS X. Flandriæ Comes contra Vaſcenſes Rebelles, quid fecerit.p.1.c.2.n 32.p.31.

BALTHASSARIS Babyloniæ Regis mira & diuina viſio. p.2.c.22. nu.23. p. 368.

BASILIVS Magnus Moraniæ Dux, Principatum Smolenzchi Sigiſmundo Poloniæ Regi abſtulit, eiq; varia bella intulit, & quare.p.2.c.19.n.16.p.332.

BEATVS nemo dicendus ante obitum p. 1 c.1.n.9 p.6.

Beatus iudicatur, qui ſapientiam inuenit. p.2.c.10 n.46. p.215.

BELGIÆ à Iulij Cæſaris tempore, ſuis ſuperioribus ſemper paruerunt.p.2.c.22. n.42.p.373.

BELGARVM rebelles fouentes, reprehenduntur.p.2.c.9 n.20.p.192.

Belgica rebellio, cōparatur Hidræ, & Antæoni.p.1.Introd n.2. p.2.

Belgicæ rebellionis, cauſa ex principalioribus fuit ſyncera conſilia non eſſe admiſſa.p.2.Introd.n.10 p.68.

Belgicarum rerum experti, qualiter bellū contra rebelles proſequi debere aſſerāt. p 2.c.6 n.34.p.172.

Belgici ſtatus, qui aliter obedientiam Regi præſtare noluerint, iuſto belli furore compelli debent.p.2 c.2 n 126 p.129.

Belgicorum ſtatuum miſeria & calamitas recenſentur.p.1.c.1.n.24.p.11.

Belgicorum ſtatuum rebelles, in quo confidant p.1.c 3.n.18.p.50.

Belgicorum ſtatuū, miſerabilis ſtatus poſt rebellionem recenſetur.p.2.Introd.n.2. pag 66.

Belgicorum ſtatuum plures ſeducti imaginibus libertatis, & ambitionis. p.2.c. 4 n.21.p.155.

Belgicorum ſtatuum cauſa agitur, ne Catholica fides ab eis eradicetur.p.2.con. 11 n 39. p.232.

Belgicorum rebellium, contra Eccleſiam obſtinatio taxatur.p.2.c.17.n.9.p.295.

Belgicorum ſtatuum, quoad rebellionē deformitas ponderatur.p.2. Introd.nu.2. pag.65.

BELLVM non propriè dicitur contra re-

re-

rebelles, ſed iuriſdictionis exercitium. p.1.c.2.n.3.p.24.
Bellum geſturus, præcedere debet, & anteire occaſiones, non ſubſequi. p.1.c.3. nu.17.p.49.
Bellum eſt ex atrocioribus remedijs. p.2. c.1.n.15.p.78.
Bellum quomodo fieri cõueniat, vt pax iuſta conſequatur. p.2.c 3.n.4.p.135.
Bellum quatenus fugiendũ, ex Polybij ſententia, & pax deſideranda. ibi.n.6.
Bellum gerendum, vbi religio periclitatur & pax colenda eſt, vbi Dei iacturã non facimus. ibid.n.7 p.136.
Bellum iuſtum, honeſtius eſt pace iniuſta ibid.n.8.
Bellum tutius eſt pace ſuſpecta. ibid.n.14. p.138.
Bellum pro religione, & fide, iuſtum eſt, & laudabile. ibid.n. 19.p.140.& num.36. pag.145.
Bellum licitum ſemper fuit prò aris, focis, patria, parentibus, filijs, & coniugibus ibid.n.20. p.140.
Bellum iuſtum eſt pro conſeruatione dominij. ibid.n.22.p.141.
Bellum, quare introductum. ibid.num.26. pag.142.
Bellum iuſtum eſt prò religione, & maieſtate Imperij. p.2.c.9.n.24.p.194.
Bellum ſi iuſtum eſt, nil refert aperto Marte, an ex inſidijs hoſtis vincatur. p.2.c. 11.n.41.p.233.
Bellum cum diſpoſitione initur, & ibi ſalus vbi multa conſilia. p.2.c.20.nu.39. pag.347.
Belli euentus varius, & à fortuna pendere ſolet. p.2.Introd n.9.p.67.
Belli aſſiduitate, rebellium vires minuẽdæ p.2.c.1.n.35. p.83.
Belli furor, per quem inobedientes reprimuntur, acceptus eſt Deo. p.2.c.2. num. 121.p.126.
Belli ſuſcipiendi authoritas, ad Principẽ ſpectat. p.2.c.3.n.24. p.142.
Belli in conflictibus, magis opus eſt promptitudine, & ingenij viribus, quam corporis. p.2.c.11.n.55.p.235.
Belli furor, quo tempore Mundum inuaſit p.2.c.18.n.26.p.307.
Belli rigor ad reprimendam liberam hominis naturam, inductus. ibid.num.27. p.308.
Belli tramites ex ſe duri, & quomodo redduntur faciles. p.2.c.21.n.7.p.352.
Belli, pacíſque deliberationem maximi eſſe momenti, ſubiectis, authoritatibus, & exemplis demonſtratur. ibi.n.10.p.353
Belli occaſiones, dilationes nequaquam patiuntur. ibid n.21.p.357.
Bello, & pace nec cũctatione, aut præcipiti feſtinatione vtendum. p.1.conſ.2.n.10. pag.26.
Bella violentiæ, & ſeruitutes fuere gentiũ iure introductæ. p.1.c.1.n.14.p.7.
Bella ſuſcipi debent, vt ſinè iniuria viuatur in pace. p.2.c.3.n.17.p.139.
Bella quæ ſint iuſta. ibid.n.18.
Bella conſeruant dominia Regum. ibid.n. 27.p.143.
Bella, & res præclare, prudentia, & conſilio geruntur. p.2.c.11.n.57.p.235.& c. 20.n.37.p.346.
Bella gubernaculis tractantur, & cogitationes roborantur conſilijs. p.2.c.11.n. 50.p.234.
Bellicæ res, prout aliæ, conſilijs indigent p. 2.c.20.n.22.p.333.
Bellicis in rebus, minoris momenti ſunt q̃ manifeſtè, quàm quæ bono dolo patrantur. p 2.c.11.n.42.p.233.
Bellicis in rebus, multa neceſſaria ſunt, ſed conſilium præualet. ibid.n.69.p.238.
BELLISARIVS Inuictiſſimus Iuſtiniani Imperatoris Dux, ob inuidiã miſerabiliter obcæcatus. p.2.c.18.n.47.p.314.
BONITAS non eſt, aut miſericordia, parcendo vni, alios in diſcrimen adducere p.2.c.8.n.7.p.184.
Bonus quilibet habet Detractores. p.2.c.18 n.44. p.313.
BRASIDA Lacedæmonius, quid dixeris

rit,ſcuto perfoſſo in bello.p.1.c.4.nu.13 pag.61.
BRVTI ſeueritas in filios recẽſetur, quod Tarquinijs fauiſſent.par.1.c.2.num.67 pag.41.

C

CAIVS Iulius Cæſar,diuina,& humana peruertit iura,propter Principatum quem ſibi finxit p.2.c.20.num.50. pag.349.
CAIVS Pompilius Legatus ad Antiochum,vt à bello contra Ptolomæum abſtineret,qualiter ſe geſſerit.p.2.c.10.nu. 31.p.212.
CALVMNIA nihil non audet tentare. p.2 c.17 n.10.p.295.
CAMBYSES ſpoliato templo,fratrem ſuũ fecit occidi.p.2.c.3.n.47 p.148.
CAMERACI in obſidione, qualiter ſe geſſerit Madama Balygij.p.2 c.16.nu. 48. p.291.
CANTABRI, & Aſtures fortiſſimæ Nationes Hiſpaniæ.p.2.c.18. num.70. pag.321.
CAROLVS VIII.Rex Franciæ,quid ſtatuerit in armorum materia.par.2.c.16. nu.38. p 289.
CAROLVS Emanuel Dux Sabaudiæ,dicebat,ꝙ in magnis periculis melior ſocius erat cor bonum,& forte.p.2.c.10.n.12. pag.206.
CAROLVS Vmenæ Dux, amiſſo prælio, quare Ciuitatibus, & Colligatis ſcripſerit ſe victorem euaſiſſe.p.2.c. 10. nu. 17.pag.207.
CAROLVS V.Inuictiſſimus Imperator, in exemplum ſumendus.p.1.conſ.4.nu. 22.p.63.
Carolus V.quid reſponderit Legatis Proteſtantium, & Rebelles non habere ius legationis,nec frui priuilegijs iuris ciuilis. p.2 c.2.n.12 p.101.
Carolus V.Imperator,dicebat,Principum negotia conſiſtere in conſilio, & executione.p.2 c.11.n.25. p.227.
Carolus V. Imperator, moderauit vexilla Ciuitatis Gandaui.p.2.c.16.n.6.p.281
Carolus V.Imperator,dicere ſolebat,quod ſi fides exularet à Mundo,debebat pœnes Imperatores eſſe. p.2.c.13. nu.44. pag.160.
Carolus V.bella iuſta geſſit contra rebelles p.1.c.1.n.38 p.15.
Carolus V.laudatur, ob celeritatem ad ſedandos Germaniæ motus.p.1.c.2.num. 37.p. 33.
CAROLVS Magnus,ſi dormiebat,vt quater,vel quinquies ſomnum interrumperet p.2.c.14.n.11.p.268.
Carolo Magno legatum miſit Saracenorũ Dux cum donis,pacem efflagitans. p.2. c.10 n.57.p.218.
Carolum Magnum,muros Ciuitatis Pampelonæ diruiſſe,qui tradat. p.1.c.2.nu. 54 p.36.
CARTHAGO propter rebellionem ſolo æquata,& diris imprecationibus obſtricta p.1.c.2.n.41.p.34.
Carthaginenſes,ad Aphricam ſubiugãdã Hiſpanorum militum virtute vſi ſunt, p.2.c. 18.n.67.p.321.
Carthaginenſium mercennarij effrenes effecti fuere,cum ſe timeri agnouerunt.p. 2.c.8.n.6.p.184.
CASSIODORI inſigne teſtimonium de pace refertur. p.2.c.18.n.11.p.304.
CATHALANORVM quorundam Baronum paces ignominioſæ cũ Mauris reprehenduntur.par.2.conſi.19.nu. 14.p.332.
CATHOLICVS non debet cum hæretico pacem habere.p.2.c.15.n.11.p.274.
CATO Ciuitatum Hiſpaniæ CisBætim fluuium muros dirui fecit.p.1.c.2.n.49 pag.36.
Catonis opinio contra Scipionem Naſica fuit,quod deleretur Carthago. p.2.c.6. nu.41.p.175.
Catoni ſtatua erecta,propter conſiliũ Carthaginis delendæ.ibid.n.42.

CE-

CECROPIDÆ, *quare Gubernatorem fingerent ex ſuperiori parte hominem, ex inferiori Draconem. part.2.conſid.11. num.26.p.228.*

CELERITAS *plurimùm confert ad res magni momenti fœliciter gerendas.p.1 c.2.nu 36.p.32.*

Celeritas prodeſt in expugnatione regionis extera, & in propria cunctatio.p.1. c.3.n.27.p.54.

Celeritas inimica conſilijs.par.2.conſi.11. nu.19. p.226.

CÆSAR *Auguſtus Nobiles Hiſpanos pro corporis ſui cuſtodia aſciuit.par. 2. c.18 n.66.p.320.*

*Cæſaris exercitus inuict*⁹*, maiori ex parte Hiſpanis cõſtabat. p.2.c.18.n.65.p.320*

CICERONIS *Demoſthenis, Iſocratis, & aliorum elegantia, de belli occaſionibus teſtimonia p.2 c.21.n.22. p.358.*

CYCICENI *propter ingratitudinem amiſere libertatem p.2 c.6.n.25. p.170.*

CINNINIENSIS *populi, magnanima ad Bruti Legatos ab eis tributũ requirentes, reſponſio. p.2.c.18.n.56.p.318.*

CYRVS *dicebat, quod non merebatur imperare, qui alijs melior non foret.p. 2.c. 11.n.7.p.225.*

Cyrus, Lydijs rebellantibus, abſtulit arma & viros fœmineis vti veſtibus coegit. p.2.c.16.n.31.p.287.

Cyrus Rex apud Iſaiam paſtor ſuus vocatus à Deo.p.2.c.21.n.2 p.367.

CIVITATES *iudicia acerrima, paſſe propter crimen læſæ Maieſtatis.p.1.c.2.n. 40.p.34*

Ciuitates, & Regna conſeruantur, ſi regantur à Senibus, & à Iuuenibus defendãtur.p.2.c.13.n.51.p.262.

CLADI *acceptæ forti animo obuiandum & meliora ſperanda.p.2.conſi.10.num. 28. p. 207.*

CLAVDIVS *Imperator, ingratos reuocanit in ſeruitutem.p.2.c.6.n.22. p.170.*

CLEMENTIA *Regis Catholici ergà ſtatus Belgicos, extollitur.par.2.c.1.n. 1.pag.75.*

Clementia inmodica Regum, ſibi, & ſtatibus ſuis damno eſſe ſolet.p.2.c.9.n.6. pag.189.

CLEOPATRA, *quare Aſpidi brachiũ protenderit ad internecionem. p.1.c.4. nu.8. p.59.*

CLODIVS, *quare ædes, & villas Ciceronis diruerit.p.1.c.2.n.58.p.38.*

COGITATIONES *roborantur conſilijs, & bella gubernaculis tractantur. p.2. c.11.n.50.p.234.*

COMÆ *ſecari ſolebant in funere parentũ p.2.c.17.n.8.p.294.*

COMMISSVM *in diuinam religionem, in omnium iniuriam tendit. p.2.c.3.n. 41.p.146.*

Committere cenſetur aliquis, quæ non corrigit.p.2.c.2 n.64.p.114.

CONCESSIBILIA *ea ſola ſunt, quæ poſſunt præſcribi, & è contra. p.2.c.2.nu. 39 p.110.*

CONDITIO *iniqua inferri non debet alteri per alterum par.2.c.12 n.12.p.243*

CONFÆDERATIO *quædam eſt inter Deum & homines p.2.c.9.n.38.p.198*

CONON *Athenienſis interpellatus de adorando Rege, quid reſponderit. p. 2. c.10.nu.33. p.213.*

CONSCIENTIÆ *libertas, & diſſimulatio, quæ damna cauſarunt Franciæ, & Belgio p.2.c.9.n.27.p.195.*

CONSILIVM *ſerum capere, miſerum eſt.p.2.c.1.n.46.p.86.*

Conſilium prauum, breui momento ſolet plura damna operari.p.2.conſid.9.nu. 31.pag.196.

Conſilium rectum vnius, viribus multorũ præualet p.2.c.11.n.51.p.235.

Conſilium vnicum rectum, magnam militum manum vincere ſolet.ibid.num.65 pag. 237.

Conſilium, vt eſt actus conſulendi, qualiter definiatur. p.2.c.20.n.1.p.338.

Conſilium eſt congregatio hominum ſelectorum ibid.n.2.

Conſilium capere, eſt de operabilibus ab homine. ibid. n. 3

Conſilium debent homines requirere in rebus maximè dubijs. ibid. num. 8. pag. 339

Conſilium capere, eſt prudentiæ regula ibid n. 4. p. 338.

Conſilium e'i res ſacra, maximè in arte gubernatoria. ibid. nu. 23. p. 343

Conſilium plurium, firmius eſt conſilio vnius. ibid. n. 32. p. 346

Conſilium inſidiatoris prælatum conſilio amici, quæ damna operetur. ibid. n. 42. pag. 347.

Conſilij mali damna, & boni commoda recenſentur. ibid. n. 44. p. 348

Conſilio, & prudentia, bella, & res præclare geruntur. p. 2. c. 11. n. 57. p. 235

Conſilio vincere ſolet, armorum virtute inferior p. 2. c. 20. n. 38. p. 347

Conſilia praua ſequenti, peſſimos effectus cauſantur. p. 2. c. 4 n. 2. p. 150

Conſilia meliora ea ſunt, quæ ignoraucrit aduerſarius. ibid. n. 11. p. 153

Conſilia, abſque fundamento ſolido, corruunt. ibid. n. 24. p. 156

Conſilia cauta, cum ratione potius, quàm proſpera ex caſu placere debent Duci belli ſapienti. p. 2. c. 11. n. 22. p. 227

Conſilia aliorū audiri debent, & ſuper illis cogitari prudenter. p. 2. conſi. 20. num. 27. p. 344

Conſilia praua, ſequenda non ſunt. ibid. n. 41. pag. 347.

Conſilia vbi multa, ibi ſalus, & bellum cum diſpoſitione initur. ibid. num. 37. pag. 346.

Conſilia fortiſſima, in aſperis ſunt tutiora, p. 2. c. 10. n. 12. p. 202

Conſiliorum publicorum enunciatores, capitali pœna puniuntur, p. 2. c. 4. num. 15 pag. 153

Conſilijs, quæ ſint neceſſaria, p. 2. c. 4. nu. 13. p. 153

CONSILIARII debent eſſe ſecreti, & cauti. ibid. n. 10. p. ead.

Conſiliarij praui taxantur. ibid. num. 22. pag. 155.

Conſiliarij Regum, cautiſſimi debent eſſe in conditionibus pacis, p. 2. c. 13. num. 16. p. 253.

Conſiliarij non conſulentes in communi, ſed priuatis affectibus incumbentes, reprehenduntur, p. 2. c. 4. n. 6. p. 151

CONSVLERE oportet lentè, conſulta verò feſtinanter exequi. p. 2. conſid. 11 num. 22. p. 227

CONSTANTINVS Monomachus, aduerſus rebellionem Scleri celeriter profectus, p. 1. c. 2. n. 35. p. 32

Conſtantini Imperatoris pulchrum factū in probanda fidelitate familiarium ſuorum, enarratur. p. 2. conſid. 3. num. 45. pag. 147

Conſtantini Magni, de Chriſtiana fide, vbique obſeruanda, edictum, p. 2. c. 22. n. 2. p. 363

CONSVETVDO, & obſeruantia, legis authoritatem habet. p. 2. conſid. 15. nu. 2 pag 272

Conſuetudo, eſt optima legum interpres. ibid. nu. 3

Conſuetudo, etiam in ciuilibus rebus prò lege ſuſcipitur. ibid. n. 2

Conſuetudinis mutatio, & ſi adiuuet vtilitate, nouitate perturbat. p. 2. c. 12. n. 2. pag. 241.

CONTEMNITVR nemo, niſi qui ſe prius contempſit, p. 2. conſid. 6. num. 4. pag. 165.

Contemptus validior, quàm odium ad deſtruendum dominia. p. 2. conſid. 19. n. 1. pag. 327

CONTRARIA, contrarijs curantur, p. 1. c. 3. n. 30. p. 55.

CONTVMACIA inferiorum, Imperantis lenitatem diminuit, p. 2. c. 9. num. 7. pag. 189

CONVICIVM feciſſe dicitur, qui alios incitauit, aut ſubmiſit, vt facerent, p. 2. c. 18. n. 37. p. 311

CORDA fortia, longa pace molleſcunt, 2. conſid,

2.conſid.6.num.37. pag.174
Cordis humani lepra,duplex eſt, propria voluntas, & proprium conſilium, p.2. c.20. n.7. p.339
CORE, Dathan, & Abyron viui abſorpti fuere à terra, quod ſchiſma mouerant contra Moyſen Principem populi. p.2. c.2 n.23.p.106
CORIOLANVS, cum ſeceſſit ad Volſcos Romani ad quem ſtatum fuerint reducti p.2.c.10.n.10.p.204
CORONÆ Regum, quare aculeatæ, & ſpinoſæ effingantur, p.1.conſi.1.nu.47. pag. 18.
CRIMEN læſæ Maieſtatis, non tantum contra Principem, ſed etiam contra milites eius arma capiendo, cõmittitur p.2.c.18.n.50 p.316
CRISTVS iniunxit diſcipulis, nè irent per vias gentium, nec intrarent Ciuitates Samariæ, p.2.conſid.2. num.22. pag. 106.
Chriſtus, pacem, & concordiam ſemper prædicauit. p.2.c.22.n.37.p.372
Chriſti aduerſarij, neceſſe eſt, vt tandem ſuis pedibus ſubijciantur. ibid.num.60. pag.377
Chriſtiani in Ciuitate Theopolis commorantes, vniuerſalem terræ motum, diuinorum verborum virtute euitarunt, par.2.conſid.21.num.29. p.360.
Simili remedio eorundem, primogenitos reddiderunt incolumes Iſraelitæ. ibid.n 30
CRVDELIS eſt, qui famam ſuam negligit, & dignitatem ſtatus ſui non defendit. p.2.c.2.n.79. p.117
CVLPÆ amplius creſcunt, quantò plus differtur punitio, part.2. c.1.num.10. pag. 77.
CVNCTATIO nociua eſt aduerſus hoſtē moroſum, & phlegmaticum natura. p.1 c.3.n.31.p.55
Cunctator cui cauta conſilia placeant, eligendus. ibid.n.22. p.52.

D

DAIOCES Phraortis filius, libertatis prætextu tyrannidem Medorum occupauit. p.2.c.9 n.19.p.192
DAMNVM maius euenit his, qui credidere pacibus fictis, quàm bello aperte laceſſitis. p.2.c.8.n.3.p.184
DANIELIS locus de Rege Auſtri, explanatus, p.2.c.22.n.30 p.370
DARIVS Rex, prauo conſilio Satraparũ, Danielem coniecit in lacum Leonum, p.2.c.4 n.1 p.150
Darij filius, Babylonijs rebellantibus abſtulit arma. p.2.c.16.n.32.p.288
DATHAN, Core, & Abyron viui abſorpti fuere à Terra, quod ſchiſma mouerant contra Moyſen Principem populi, p.2.c.2.n.23.p.106
DAVID Rex, victus, curabat nè inimici eius notitiam haberent. p.2.c.10.nu.15 pag.206
Dauid Rex, in bello quod ſuſcitauit Abſalon, precabatur Deum, quod intellectũ turbaret Achitophel Duci. p.2.c.11.nu. 53.p.235
DECEMVIRI Romanorum, decem legũ tabulas è Græcia attulerunt, p.2.c.10. n.51.p.216
DECIPERE ſe ipſum, res turpis eſt. p.1. c.3.n.19.p.50
DEDALI labyrinthus, prudentia, & fortitudine Theſei ſuperatus, p.2. Introd. nu.18.p.70
DELICTA, ſi negligenter omittantur, aperitur alijs via eadem committendi, p.2.c.6.n.13.p.166.
Delicta attentata, quando, & qualiter puniri conueniat. p.2.c.2.n.5.p.74
Delinquens admonitus, veniam non meretur, p.2.c.1.n.6 p.76
DELPHINI, & Anchoræ ſymbolum, quid ſignificet, par.2.conſid.11.nu.16. pag.226
DEMARATHVS Corynthio, Pythago-
ras.

ras Samo exceſſere, nè tyrannis ſerui-rent, p. 1 c. 2. nu. 26 p. 30

DEMETRIVS Rex pacis prætextu, quid molitus fuerit contra Sion, & Machabæis p. 2. c. 8. n. 2. p. 183

Demetrius, rebelles Antiochiæ arma proijcere compulit. par. 1. conſid. 16. nu. 27 pag. 286

Demetrij Regis Legati, qualiter fraudulentam pacem obtulere Machabæis, p. 2 c. 8 n. 1. p. 183

DEMOSTHENES, Athenienſium conſilium, qualiter reprehenderit, p. 2. c. 4 n. 25. p. 156

Demoſthenis conſilium, plus obſtitit Philippo Regi, quàm Græcia vniuerſa, p. 2 c. 11. n. 65. p. 237

Demoſthenis, Ciceronis, Iſocratis, & aliorum elegantia de belli occaſionibus, teſtimonia, p. 2. c. 21. n. 22. p. 358

DESPERATIO fortitudinem minuit, animus verò parua extollit, & ſordida illuſtrat, p. 2. c. 10. n. 5. p. 203

DESPICI nihil tutò poteſt in hoſte, p. 2. c. 14. n. 6. p. 266

DETRACTORES, quilibet bonus habet, p. 2. c. 18 n. 44 p. 313

DEVS ſolet permittere ſeditiones, ad maiorem Principum gloriam. p. 1. c. 1. nu. 56. p. 20

Deus, qualia præcepta dederit populo Iſraelitico ad bellum exeunti. p. 2. c. 2. nu. 1. pag. 98.

Deus, quantum iraſcatur Idolatris, & Rebellibus. ibid. nu. 17. p. 104

Deus reprobat, gloriam & regnum ſuum alijs tradentes. ibid. n. 75. p. 117

Deus, reprehendit paſtores, qui oues errãtes ad ouile non reducunt, ibid. n. 120. pag. 126

Deus, quare conceſſerit perpetuos religionis hoſtes. p. 2 c. 6. n 40. p. 175

Deus, obediri iuſſit Nabuchodonoſor Regi, p. 2 c 7. nu. 1. p. 177

Deus, vbi, & quando iuſſerit, ſtratagematibus vti. p. 2. c. 11. n. 48. p. 234

Deus, ſibi reſeruauit, dominiorum, & victoriarum collationem, p. 2. c. 22. nu. 13 pag. 365

Deus, Abiæ Regi contra Ieroboam victoriam conceſſit, & quare, p. 2. conſid. 22. nu. 54 p. 3 5

Deus proximus ſemper eſt ijs, qui colunt eum. ibid n. 58. p 376

Deus ſuis ſemper propitius eſt. ibid. n. 59

Deus, credentibus perfecto corde in eum, miram fortitudinem præbet. ibid. n. 61. pag. 377

Deus, populo ſuo quales victorias promiſerit contra inimicos eius, ibidem, n. 30. pag. 370

Dei, abſcondita iudicia nemo explorat, aut immutare valet, par. 1. conſid. 1. n. 39. pag 16

Dei, minæ terribiles ad Iſraeliticum populum, p. 2. c. 18 n. 17. p. 305

Dei potentia, ab humana longè differt, ex Plutarcho, p. 2 c. 22. n. 15. p. 365.

Dei offenſa, quantò grauior eſt, tantò infirmæ ſunt aduerſus eum hominum vires, ibid. n. 18. p. 366

Dei, ad Moyſem verba in inſurgentes contra veram religionem, ibid. num. 32. p. 371.

Dei potentia, magis in Principibus agnoſcitur, quàm in priuatis, par. 2. c. 13. n. 1. p. 249

Dei neglectus, multa operatur mala. p. 2. c. 22. n. 19 p. 365.

Dei beneficium eſt, agnoſcere quod eſt vitioſum, & mentem ad meliora conuertere. p 2. c. 9. n 31. p. 196

Deo proximus habetur is, qui maieſtatem eius vindicarit, p. 2. c. 2. nu. 106. p. 123 & c. 3. n. 40. p. 146.

Deum colentibus, omnia proſpera eueniũt, ſpernentibus verò aduerſa, p. 2. c. 22. n. 57. p. 376

DIADEMA regium, quàm graue ab aliquibus habitum, p. 1 c. 1. n. 43. p. 17

Diadema ſymbolum eſt maieſtatis, & gloriæ p. 2. c. 11. n. 31. p. 229.

DI-

Digitized by Google

DICÆRCHVS Philoſophus,probauit homini ab homine maiora mala obueniſſe, quàm aliundè, p.1.c.1.n.20. p.10
DIFFIDENTIA prudens, ſecurius ciuitatem cuſtodit,quam mœnia.p.2.c.14 n.1.p.265.
Diffidentia,eſt ſalutis cuſtodia,& ibi exẽpla Vlyſſis,& aliorum, ibid.n.3
DIO Caſſius memorat, Mæcenam Auguſto dixiſſe, quod antiquam religionem ſeruari faceret, par.2. conſid.9. num. 34.pag.197.
DIONYSIVS Siracuſanus Dionyſii filius, arma abſtulit illis, quibus fidebat parum,p.2.c.16.n.35.p. 289
DISCEDERE à norma, & regulis antiquis,periculoſum eſt, p.2.conſi.12. n. 7 p.242.
DISCIPLINA vigere debet in Rege, & aliis habentibus ſubditos, par.2.c.2. nu.105 p.123
Diſciplina contempta, omnia corruunt. p. 2.c.18.n.14.p.305.
Diſciplina cautelam,& indulgentia,inſolentem creat audaciam, pa.2.c.1.num. 19.p.79.
Diſciplinæ militaris commoda recenſentur,p.2 c.3.n.30.p.143
DISSIMVLANDVM non eſt cum peccatoribus in delictis eorum,p.2.Introduct.n.23.p.71
Diſſimulatio & conſcientiæ libertas, quæ damna cauſarunt Franciæ, & Belgio, p.2.c.9.n.27.p.195
DIVINA diſpoſitio, violari non debet humano furore,par.2.conſid.15.num.5 pag.272
DOGMATA Patrum antiquorum ſequenda, nec aduerſus ea quidquam innouandum.p.2.c.15.n.5. p.272
DOLVS,an virtus,quis in hoſte requirat,p.2.c.11.n.63 p.237
Dolus bonus in bello,qualis ſit.ibid.nu.41 pag.233
DOMINIA,ex nulla alia re magnificẽtiora redduntur, quàm ex religione, par.2.c.22.num.1. pag.363
DOMINVS,aut Pater,no querunt ex cõtractu,ſeruo,aut filio,ſed è contrario,p. 2.c.2.n.46.p.111.
Dominus corrigit,quem diligit, ibidem num.113.p.124.
DVX bonus vbi non protenditur leonina pellis,vulpinam adiicit,& quare, p.2 c.11.n.62.p.236
Dux belli, ex iuſta cauſa, inducias facere poteſt, p.2.c.15.n.14.p.276
Ducis, proprium officium eſt, hoſtis ingenium cognoſcere,p.1.c.3.nu.29. p.54 & p.2.c.4 n.12. p.153
Ducis alicuius defectus, ruinam Imperio cauſare ſolet.p.2.c.17.n 4. p.294
Duci belli ſapienti,cauta conſilia cum ratione potius,quam proſpera ex caſu placere debent p.2 c.11.n.21.p.227
Duci conuenient, prouidere, conſultare ſinè temeritate, militibus verò cupido pugnandi,ibid n.24
Duces,nil iuuat adeſſe,niſi prudentia, & ſtratagemmatum arte polleant,par.2.c. 11.n.40.p.232
Duces,aut Proconſules Romanorum inconſulto Senatu pacem facere non poterant.p.2.c.15.n.12. p.276
Duces inſignes,in rebus bellicis à diuerſis Regibus aſciti,& in bonore, & exiſtimatione babiti, par.2.conſid.17.nu. 7 p.294.
Ducum gloria eſt, victoriam ſinè periculo comparaſſe,p.2.c.11.n.43. p.233
Ducibus expertis in rebus Belgicis, fides adhibenda. p.2.Introd.n.3 p.66
DVELLVM apud Septentrionales,ordinarium erat,vt conuiuiũ inter amicos, p.2.c.11.n.1.p.223
Duella prohibita ſunt à iure, maximè ſi prouocatus ad ea ſit Rex.ibi.n.3.p.224

E

ECIVS *Romanorum Dux,vicit Attilam,p.2.c.17.n.5.p.294*

EF-

EFFECTVS *maximi momenti, ſolent cauſari ex leuibus, p.1.c.3.n.14.p.49.*
EIICI *debent, qui aduerſus ſtatum Eccleſiæ moliuntur, p.2.c.6.n.29.p.171.*
ELEAZARVS, *potius mori voluit, quàm legem transgredi, p.2. conſi.12. nu.17.p.245*
ELEMENTA *sūt principia totius corporalis compoſitiònis, part.1.conſid.1. nu.1. p.5*
Elementa naturæ, facultatum ferè contrariarum inter ſe illigantur, ibi.n.2.
ELISABETH, *& D.Ferdinandus Catholici Reges, Mauris Granatenſibus arma abſtulere.p.2.c 16.n.37.p.289*
EPAMINVNDÆ *dictum in fauorem exercitii armorum, recenſetur.p.2.c.17 nu.3. p.293*
Epaminundæ Thebani celebris reſponſio ad Menaclidem, de pace, p.2.c.21.nu. 6.pag 352
EPHORI *cenſuere, Ciuitatem æmulam deleri non debere, & quare, p.2.c.6.nu. 39.p.174*
ERRORES *eueniunt, & magna detrimenta ſequi ſolent, properando res, p.2 c.11.n.20 p.227*
EVRICVS *Gothorum Rex, iniuſtas paces repulit.p.2.c.3.n.37.p.145*
EXEMPLO *materiali melius, quàm verbis docetur, par.2.conſid.19.num. 4. pag 328*
Exemplo aliorum, homines erudiuntur, & cautiores fiunt.ibid.nu.5
Exempla magis, quam verba mouent. ibi. num. 3
Exempla plus valent, quam rationes.ibid. num. 4.
EXERCITVS, *cui præpoſitus eſt ſapiēs Imperator, commodius regitur, p.2. c. 11. nu.52.p.235*
EXIRE *debemus, & fugere à participatione malorum.p.2.c.2.n 15. p.103*
EZECHIELIS *Prophetæ locus, de vento Auſtro mentionem faciens, egregiè declaratus, p.2.c.22.n.29.p.370*

F

FABIVS *Maximus, transfugis manus abſcidit.p.1.c.2.n.68.p.42*
Fabius Maximus nō fuit tardus, ſed prudens, ac diligentiſſimus Dux, p.1. c.3. nu.20.p.51
Fabius Maximus, Hannibalem iuueniliter exultantem, patientia molliebat, ibi. nu.21.
Fabius, quare Maximus appellatus, Aphricanus verò Magnus, ibid.num.23. pag.52
Fabius habuit maximam aſſiſtentiam Populi Romani in bello contra Hannibalem, ibid.n.28.p.54
Fabius Maximus coactus fuit ſe reduci in Caſtra ab Hannibale, propter Hiſpanorum militum robur, ibid.n.26
Fabius Maximus, qualiter ſe habuerit cū Aliphanibus pacem recuſantibus.pa.2. c.6.n.31 p.172
Fabius Maximus, qualiter inuidia flagrarit aduerſus Scipionem, p.2.c.17.num. 12.pag.295.
Fabius Romanorum Legatus ad Carthaginenſes, quid fecerit, appoſitis ei duabus teſſeris, vna pacis, altera belli, p.2. c.10.num.30.p.212
Fabio Maximo conceſſa corona graminea ob ſeruatos ciues in Italia, par.2.c.11 nu.45.p.234
FACTIONES *bellicæ audacter aggredientibus ſolent fæliciter ſuccedere. p. 2.c.10.n.8.p.204*
FACTVM *honeſtum factorem beneuolū reddit, p.2.c.1.n.21.p.79.*
Facto turpi, quilibet cōmoueri debet, ibid. num.20
FACVLTAS *pro libito faciendi periculoſa eſt, p.2.c.12.n.21.p.246*
FAVILA *Pelagij Hiſpaniarum Regis Inuictiſſimi filius, patri diſſimilis, iuſto Dei iudicio ab Vrſo in venatione occiſus.p.2.c.19.n.22. p.334*

FOE-

FOEMINÆ *Illiturginorum* à P. *Scipione obſeſſæ, miro robore ſe habuere, p. 2. c. 16. nu. 50. p. 292*

FERDINANDVS, *& Eliſabeth Catholici Reges Mauris Granatenſibus arma abſtulere, p. 2. c. 16. n. 37. p. 289.*

FERÆ *ſi fortiter inuaduntur, conuertuntur in fugam, timidos verò deuorare ſolent, p. 2. c. 10. n. 6. p. 204*

FERRI *origo adducitur, & eius vtilitates, & quare dominetur auro, p. 2. c. 16. num. 7. p. 281*

FEROCITAS, *& ſeueritas debent contra rebelles exerceri, par. 2. conſid. 2. n. 133. p. 131*

FESTINATIO *eſt cœca, & improuida clara, certaque omnia non properanti, p. 2. c. 11. n. 18. p. 226*

FIDELIS *non erit hominibus, Infidelis Deo, & è contrario, par. 2. c. 3. nu. 44. pag. 147*

FIDES *in perpetuum inimico adhibenda non eſt, p. 2. c. 1. n. 64. p. 91*

Fides Romanis ſeruata à Saguntinis, qualis, & quanta fuerit, par. 2. conſid. 2. nu. 73. pag. 116

Fides, in omnibus, maximè in Principibus vigere debet, par. 2. c. 13. num. 17. pag. 254

Fides, eſt fundamentum iuſtitiæ, ibid. nu. 20. p. 255.

Fides, ſi amittitur, regimen deſtruitur. ibi. nu. 31. p. 257

Fides, eſt ſanctiſſimum humani pectoris bonum, ibid. n. 36. p. 258

Fides ſeruari debet inuiolata, etiam ſuſpitione, ibid. n. 45. p. 261

Fides pro numine colebatur apud Romanos, ibid. nu. 46

Fides, quas excellentias habeat, recenſetur, ibid. nu. 54. p. 263

Fidei ſeruandæ magna neceſſitas eſt inter mortales, ibid. n. 43 p. 260

Fidem fallere, graue eſt. ibidem num. 50. pag. 262

Fidem frangere, perfidum, & nefarium eſt, ibid. n. 53. p. 263

Fide ſublata, nil ſupereſt homini laude dignum, ibi. n. 40. p. 259

FIDVCIA *nimia, mortem cauſauit Alexandro Magno, & Iulio Cæſari, p. 2. c. 14. n. 7. p. 266*

FILIVSFAMILIAS, *ſi immoderatè donet, qualiter ei ſuccurratur, p. 2. c. 2. nu. 28. pag. 108*

Filij, pudore, & liberalitate ſatius retinentur, quàm metu. par. 2. conſid. 1. num. 6. pag. 76

FORMIDOLOSI, *& corde pauido, quare in bellum deſcendere prohibentur, p. 2. c. 10. n. 29. p. 212*

FORTIS *armatus cuſtodiens bona ſua, in pace poſſidet, par. 2. Introduct. num. 15. pag. 70*

Fortes contra Fortunam ſpei inſiſtunt, & calcari non poſſe oſtendunt, par. 2. c. 10 nu. 7. p. 204

Fortes, & ſtrenui, etiam contra Fortunam ſpem habent. ibid. n. 12. p. 206

FORTITVDO *eſt, eligere melius in periculo iminenti p. 1. c. 4. n. 17. p. 62*

Fortitudo, eſt finis virtutum, & ſinè prudentia temeritas, p. 2. c. 10. n. 49. p. 216.

Fortitudo fecit Romanos timeri, acquirere & conſeruare, ibid. n. 50

Fortitudo, eſt munimentum imbecillitatis humanæ, p. 2. c. 11. n. 12. p. 225

Fortitudo, quid ſit, adducitur, par. 2. c. 10. nu. 7. p. 204

Fortitudine, & religione ſimul iunctis, Regna tutiſſima efficiuntur, p. 2 c. 22. nu. 8. pag. 364

FORTVNA *leues mutationes habet, p. 2. c. 1. n. 40. p. 85*

Fortuna ſęuiens adiutrix euadit, dum robur animi in aduerſitatibus conſeruatur, p. 2. c. 10. n. 11. p. 205

Fortuna, quæ dedit, aufert, & quæ abſtulit, reddere ſolet, ſecundum Philoſophos ibid.

FRANCI *reſtiterunt Carolo Magno volenti Regnum Franciæ ſubijcere Imperio*

Digitized by Google

rio,p.2.conſid.2,nu.44. p.111
Francorum res in Occaſum venere, cum primum ab illis ſeceſſit Andreas ab Auria, & adhæſit Imperatori Carolo V.p.2.c.17.n.6.p.294
FRANCISCVS I. Rex Franciæ dicebat,quod licet in alijs deficeret fides, non tamen in Principe debebat deficere p.2.c.13. num.18. p. 254
FRAVDVLENTVS, lucrum amittit, p.2.c.13.nu.30.p.256
FRIDERICVS I. capto Mediolano, eius Mœnia dirui fecit, p.1.conſid.2. nu.45.p.35
FRIDERICI Marchionis Brandenburgenſis,& Iuliani Cardinalis S. Angeli exercitus vilis diſſolutio, p.2.c. 18.nu 81.p. 324
FVLMINA altos Montes, & Turres eminentiores feriunt,par.1.c.1. num.40 pag. 17
FVLVIA, Antonij uxor, qualiter ſe habuerit in bello Peruſino.p.1.c.2.nu.18. pag.28
FVRIVS Camillus, Veientanis rebellantibus,quid fecerit. ibid. nu.14.p.27
Furij Camilli celeritas contra Tuſculanos rebellantes,ponderatur.ibid.n.13
FVTVRA præcauenda ſunt.par.2.c.14 nu.3.p.265.

G

GALBA Imperator,Ciuitatum Galliarum,& Hiſpaniarum muros euertit. p.1.c.2.n.45.p.35
GENSERICVS,Ciuitatum Aphricæ muros,quare euerterit. P.1.c.2. num.48. pag.36
GENTIS, ſalus poſita eſt in bonis Ducibus,& probis:& rectis Conſiliarijs.p.2 .c.10.nu.3.p.203
Gentes non aſſuetæ ſeruire, alias ab iugo ſeruitutis reſilire inducunt.p.2.c.9.nu. 9. p. 190
Gentium quies, ſinè armis conſiſtere nequit. p.2.c.16.n.10. p.283.
GESTA egregia,magnam conflare ſolent inuidiam,ex Polybio. p.2.c.18. nu.43. pag.313
GOTHI,non egent,quod ipſis ſuadeantur certamina, quibus propenſionem habēt à natura.p.2.c.11.n.10.p.225
Gothi,puſillanimis præmia negabant. ibi. num.11
GRACCHORVM mors recenſetur, ob machinationes proditorias in patriam. p.1 c.2.n.65. p.40
GRATIANVS,Valentinianus,& Theodoſius Imperatores,quid aduerſus hæreticos ſtatuerint. p.2. c.9.n.26.p.195
GVBERNATOR, vbi non eſt, populus corruit.p.2.c.22.n.35. p.371.
Gubernatores, tempeſtatis tempore, ſolent audire vectorum admonitiones. p.2. c. 20.n.12. p.340
GVILLELMVS Siciliæ Rex,Ciuitatem Barenſem,quare euerterit. p.1.c.2. nu. 47.pag.35
GVILLELMVS Dux Mantuæ,artes bellicas Caſalenſibus interdixit,& quare. p.2.c.16 n.40.p.289.

H

HANNIBAL, propter Hiſpanorū militum robur,Fabium Maximum in Caſtra reduci coegit. p. 1. c.3. num. 26.p.54.
Hannibal riſit in luctu Carthaginis victæ, & quare.p.2.c.1.n. 54. p.88.
Hannibal è Fabij Maximi manibus in loco perdifficili,Hiſpanorum militum induſtria euaſit.p.2.c.18 n.68.p.321
Hannibalem,iuueniliter exultantem, Fabius Maximus patientia molliebat.p.1. c.3.nu. 21.p.51
HANNO, Carthaginenſibus conſuluit, pacem cum Romanis poſt bellum Cannenſe, cum intellexiſſet nullum Romanum ad Hannibalem transfugiſſe. p.2. c.10.n.21.p.108

HECTOR, & Aiax, hoſtes, donis ſibi mutuo datis periere. p. 1. c. 4. n. 12. p. 61
HECVBÆ dolor facie velata à pictoris ingenioſi manu ſignificatus. p. 1. c. 1. nu. 23. p. 11.
HELENA notata fuit, quod in funere mariti doloris ſignum non oſtenderit. p. 2. c. 17. nu. 8. p. 294
HENRICVS VII. propter ſeditionem, ara tro damnauit Ciuitates quaſdam Thuſciæ, & Italiæ. p. 1. c. 2. nu. 46. p. 35.
HENRICVS Imperator, prætendit Hiſpanias Imperio ſubijcere, & qualiter fuerit illi reſponſum. p. 2. c. 10. n. 59. p. 218
HENRICVS III. Rex Caſtellæ, dicebat, plus conferre Principibus ſapientum conſilia, quàm animoſorum arma. p. 2. c. 11. nu. 71. p. 239
HENRICVS III. Franciæ Rex, quid reſponderit hominibus miſſis à rebellibus Flandriæ petentibus ſuccurſus contra Regem Catholicum, par. 2. conſid. 9. nu. 20. pag. 192
HÆREDITAS, eſt perſona ficta, p. 2. c. 2. nu. 55. p. 112
HÆRETICI, gladio, & igne domari debent, quia facilius vincuntur, quam ſuadentur, p. 2. c. 6. nu. 17. p. 168
Hæretici reſpectu Eccleſiæ, & Chriſtianæ Reipublicæ ſunt ſicuti rebelles aliarū Rerumpublicarum. p. 2. c. 15. num. 11. pag. 274
Hæretici, non ſunt ſerui Dei, ſed Diaboli, & non debent eſſe ſub protectione Summi Pontificis, ibid.
HYDRÆ rebellium, ſunt capita amputanda. p. 1. c. 4. n. 19. p. 62
HIERVSALEM deſtructio, recenſetur, p. 2. c. 7. nu. 2. p. 177
HISPANIA, magnitudinem ſuam, & authoritatem conſeruauit, robore, & fortitudine Roderici Diaz à Viuar. p. 2. c. 10. nu. 58. p. 218
Hiſpania, ab antiquis, bellatrix nuncupata p. 2. c. 21. nu. 24. p. 358
Hiſpaniæ vaſtatio à Mauris, vndè ortum habuerit. par. 2. c. 18 nu. 3. p. 303
Hiſpaniæ ſunt ab Imperio liberæ, & quare p. 2. c. 10 nu. 60. p. 219
Hiſpaniarum Reges, per ſeptingentos annos bellà geſſere contra Saracenos. p. 2. c. 14. nu. 15. p. 270
Hiſpaniarum Rex, hæreditario iure eſt Rex Hieruſalem, p. 2. c. 19. n. 15. p. 335
Hiſpanias, quot Nationes dominatæ fuerunt, p. 2. c. 14. nu 14 p. 270
Hiſpani, quot victorias aduerſus Romanos habuerint, recenſetur. p. 2. c. 14. nu. 13. p. 269
Hiſpani, ab hoſtibus Belgis, Barbari, & Tyranni iniquè nuncupati, par. 2. c. 18. num. 18. p. 315
Hiſpani, viribus, & numero Romanis aliquando præſtiterunt. ibid. nu 54. p. 317
Hiſpani, niſi debitè in bello honorentur, operam ſuam nulli præſtant. ibid. num. 61. p. 319
Hiſpani, præmijs certi, ſtrenuè præliantur: ibid. num. 62
Hiſpani multoties fœdera Romanorum reſpuerunt, ibid. n. 72. p. 321
Hiſpani, cæteris nationibus audaciores ſunt, & quare. ibid. nu. 80. p. 323
Hiſpani, poſt expulſum tyrannicè, & Maurorum ope Alphonſum Don Froile Regis filium à Mauregeto, & infami poſtmodum à Mauris onerati tributo, demum à Ramiro Rege, Diuo Iacobo viſibiliter ſuffragante liberati ſunt. p. 2. c. 19. n. 12 & 13. p. 331. & 332
Hiſpani, Imperij Romani firmitatem in maximum diſcrimen poſuerunt. p. 2. c. 21. n. 25. p. 358. Cur demum ab eiſdem victi ſint. ibid. n. 26 p. 359
Hiſpanorum præſidia conſeruari conuenit in ſtatibus Belgicis, p. 1. c. 4. num. 2. pag. 57
Hiſpanorum, quot millia periere propter aliquorum Regum improuidam confidentiam, p. 2. c. 14. nu. 12. p. 269
Hiſpanæ iuuentuti progreſſus non deficerent, deletis Belgarum Ciuitatibus rebel-

bellibus,p.2.c.6. num.43. p.175
Hiſpanica gens,corpore ſano,agili, & robuſto; p 2.c 18.n.71.p.321
Hiſpanicæ gētis, à ſcriptoribus variæ laudes cumulatæ, ibid.n 78.p.323
Hiſpanicæ magnanimitatis ſigna, & trophæa vbique reperta, ibidem num. 58 pag 319
Hiſpanum robur vinci aſtutijs Belgarum rebellium,verecundum eſſet;p. 2. c.11 num.73. p.239
HOMERVS,quare dixerit,Ciuitatem, in qua erat Palladium ,nulla hoſtium vi expugnari potuiſſe; par.2. c.2.num.90 pag.120
HOMO creatus fuit ad imaginem Dei;p. 1 c.1.nu.3.p.5
Homo ſuperior eſt,& gubernator creatarū rerum,ibid.nu.4
Homo à natiuitatis inſtanti , eſt ſubiectus omni infortunio.ibid.n.6.p.6
Homo,eſt exemplum imbecillitatis , ibid. num. 8
Homo habet rationem pro armis,ibid.nu. 10 pag.7
Homo viuit in continua lucta, & palæſtra ibid. nu. 11
Homo,relictis armis rationis , meditatur alia artificialia vitæ contraria. ibidem num. 12
Homo,eſt maior hominis inimicus.ibid.n. 19.pag. 9
Homo homini non noceret,ſi naturalis lex obſeruaretur. ibid.nu.13. p.7
Homo, non eſt dominus membrorum ſuorum;p.2.c.8.nu.10.p.185
Hominis ſummum bonum , in religione conſiſtit,p. 2.c.3.nu.38 p.146
Hominis vnius virtus , quę bona operari ſoleat;p.2.c.11.n.65.p.237
Homini,diuinitus datum eſt, benefacere & veritatem ſequi; par.2.c.13.num.21 pag.255
Homini non poteſt eſſe amicus , qui Deo fuerit infidus,par.2.conſid.3.num.43. pag.147
Hominem,imbecillitas cingit.p. 1.c.1.nu. 2. pag.5
Homines ſunt ſuperarum rerum ſpectatores,ibid num.5.p.6
Homines habent inter ſe quandam cognationem, ibid.num.17.p.9
Homines,quare deberent eſſe inter ſe vniti,ibid.num.18
Homines,aciem mentis acuere ad formādum genus armorum,ibidem num. 15 pag. 8
Homines, facilè acquieſcunt Prudentioris conſilio p.2.Introd.n 13. p.69
Homines ,ad peccandum aſſueti, abſque grauibus pœnis non remouentur ab eis p.2.c.1.n.34 p. 83
Homines,de rebus dubijs conſilia præſtaturi à quibus debeant eſſe vacui, & liberi.p.2.c.4.n.6. p.151
Homines,licentia fiunt deteriores, p.2. c. 12 nu.20.p.245
Homines,nè alijs ſeruire cogantur , cogitationes bellicas obſeruare debent. p.2. c.16.nu.13.p.283
Hominum ingenia interdum aſperis remedijs experienda. par.2.conſid.1.nu. 16. p.78
Hominum aliquot ingenia, melius duro, quam facili freno reguntur.ibid.nu.62 pag.90
Hominum ſuperbiæ , magis naturale eſt belli furor,quam pacis tranquillitas. p. 2.c.18.nu.25. p.307
Hominum mores à paruis principijs magnas machinas extruere ſolent.ibid.nu. 31. pag.309
HOMVNCIONES, ſuperbia elati velut Gigantes contra ſuum Principem rebellarunt.p.1.c 1.nu.21.p.10
HONESTVM factum,factorem beneuolū reddit.p.2.c.1.nu.21 p.79
HONOREM,& gloriam propriam , non debet quis alteri tribuere,p.2.c.2.num. 74.pag.116
Honorem ſuum , & ſuæ dignitatis poteſt quis armata manu defendere.ibidem num.

Digitized by Google

num. 78. pag. 117

HONORIVS, & Arcadius Imperatores nullo metu adduci potuere, vt Arrianis fauerent. par. 2. conſide. 9. num. 25. pag. 194

HOSTIS improuiſus, facilius opprimitur p. 2. c. 1. nu. 48. p. 37

Hoſtis, eſt perniciosior fugientibus, p. 2. c. 10. nu 12. p. 206

Hoſtes, aliquando perferendi, quandoque aggrediendi ſunt, par. 1. c. 3. num. 25. pag. 53

Hoſtes ſubacti frenandi ſunt, nè recalcitrare queant, par. 2. conſid. 1. num. 57. pag. 89

Hoſtes vigilant, vt captent occaſiones opprimendi. p. 2. c. 14. n. 2. p. 265

HVMANI ſenſus, ex quibus maximè moueantur. par. 2. conſider. 19. num. 2 pag. 328

I

IACTANTIS ingenij, eſt ardore triũphandi Ciues in diſcrimen adducere p. 2. c. 11. n. 17. p. 226

IACTVRA turpiſſima eſt, quæ per negligentiam euenit, par. 2. conſid. 14. nu. 4. pag. 266

IANI templum plus ſexcentũ annis Romæ apertum & quare, par. 2. c. 18. nu. 29. pag. 308

Iani Templum ab Auguſto, tempore Natiuitatis Domini Noſtri Ieſu Chriſti clauſum, ibid. nu. 30

IDOLATRIA, & rebellio in Sacra Scriptura morte puniebantur. p. 2. c. 2. num. 18 pag. 104

IDONEVS, ſolus eſt ille, qui ſapit ea, de quibus agitur, par. 2. Introduct. num. 12. pag. 69

IEREMIÆ Threnor. cap. 4. ponderatur, p. 2. c. 3. nu. 34. p. 144

ILLITVRGINORVM fœminæ à P. Scipione obſeſſæ, miro robore ſe habuere, p. 2. c. 16. nu. 50. p. 292

IMPERATOR, in medela Reipublicæ ferrum vltimo loco adhibere debet. p. 2. c. 1. nu. 13. p. 78

Imperator, non concedit imperij iura. p. 2. c. 2. nu. 42. p. 110

Imperator in coronatione, quale iuramentum Summo Pontifici præſtet. p. 2. c. 2. nu. 97. p. 121

Imperator, & Reges domi clauſi, faciliter ab Aulicis decipiuntur, par. 2. conſid. 4 nu. 8. p. 152

Imperatoris virtutes, quæ ſint. p. 1. c. 2. nu. 8. pag. 26

Imperatores qui optimos Conſiliarios habuere recenſentur, laudanturque. par. 2 c. 20. nu. 9. p. 339

Imperatorum, & Regum nomen, munuſq; quale ſit p. 2. c. 7. n. 4. p. 278

IMPERATORIA virtus, conſilium eſt, p. 2. c. 20. nu. 24. p. 343

IMPERIVM Orientale cecidit propter diſſimulationem Imperatorum hæreſes ſufferentium: p. 2. c. 9. nu. 32. p. 197

Imperij firmamenta, in Religione Principis ſunt poſita, par. 2. conſid. 2. nu. 89. pag. 120

Imperij maieſtas, eſt ſalutis illius defenſio p. 2. c. 10. nu. 62. p. 219

Imperio ſummo multa cura ineſt, quæ ad miniſtris eget, par. 2. conſid. 20. num. 13. p. 341

Imperia ſacris ſeruiebant, apud Romanos p. 2. c. 2. nu 88. p. 120

Imperia, eodem tramite, quo acquiſita fuerunt, conſeruantur, par. 2. conſi. 18. nu. 5. pag. 303

Imperia magna, ignauia non continentur, ex Tacito, ibid. nu. 6

IMPERIALIS, & Regia poteſtas, ad quid inſtituta, p. 2. c. 2. nu. 87. p. 119

IMPIVS, ſi præualet contra iuſtum, ſequitur Iudiciorum peruerſio, par. 2. c. 4 nu. 23. p. 156

Impius, nemine perſequente fugit, Iuſtus ſemper eſt ſine timore, p. 2. c. 22. nu. 19. pag. 364

Digitized by Google

Impio non eſt auxilium præbendum, nec amicitia cum eo contrahenda, p.2.c.2 nu. 15.p.104

Impio, pietas ſeruanda non eſt.ibid.num. 15. pag.103

Impiorum verba,inſidiantur ſanguini. p. 2.c.4.nu.2.p.150

IMPROBITAS, nullo flectitur officio, p. 2.c.1.nu.7.p.76

Improbitas,timida res eſt,& ſuo teſtimonio conuincitur.p.2.conſid.22.num.61 pag.377

IMPVNITAS, vbi malis conceditur, ſequitur confuſio, & vitiorum eruptio. p.2 c.2 nu.118 p.126

Impunitatis ſpes,peccandi illecebræ ſunt, p.2.c.1.nu.11.p.77

INDVLGENTIA, inſolentem creat audaciam, diſciplina verò cautelam. ibid nu.19.p 79

INFERIORES,lege naturæ,ſuperioribus debent obedire,par.2. conſid.2.nu. 7 .pag.115

INFORTVNII genus, infœliciſſimum eſt,fuiſſe fœlicem.p.1.c.1.nu.52.p.18

INGENIVM plus poteſt,quàm vires.p. 2.c.11.nu.59 p.236

INGRATO, ſpes non poteſt haberi. p. 2.c.6 nu.28.p.171

INHVMANVM eſt, facere quod gratiam non generat, ſed victum oſtendit. p.2.c.1,nu.24.p.80

INIMICVS caueri poteſt,Amicus verò inſidiator ſecus. p.1.c.4.nu.10.p.60

Inimico, fides in perpetuum adhibenda non eſt p.2.c.1.nu.64.p.91

Inimico etiam ſe præcipitare volenti, eſt ſuccurrendum p 2.c.2.nu.115.p.125

INIQVITAS refrenatur, vltionis metu p.2.c.1.nu.11. p.77

INIVRIA, priuſquàm accipiatur, proſpicere conuenit. p.2.c.2.n.131.p.130

Iniuria,ſi inferatur vxori,ipſi,viro,& parenti actio iniuriarum competit.p.2. c. 8.num 8.pag.185

Iniuriæ vlciſci debent, nè aliæ nouiter fiant p.2.c.6.nu.20. p.169

INNOCENS credit omni verbo. par.2, Introd. nu.8 p.67

INSIGNIA,& arma rebellium, aboleri debent.p.1.c 2.nu.71. p.43

Inſignia,& ornamenta regia, quid ſignificent p.2 c.11 nu.29.p.228

INTERCEDERE non licet prò coniuratis aduerſus Rempublicam. p.2. c. 2.nu.25. p.107

INVASIO in Barbaros, & alienos moribus,& religione,licita eſt.p.2.c.7.nu. 8.pag.179

INVESTIGANDO quæritur quantūuis difficile p.2.c.11.nu.58. p:235

INVIDIA,vt plurimum viros excellentes perſequitur,& multa de ijs exempla p.2.c.18 nu 41.p.313

IOANNIS II. Luſitanorum Regis, pietas commemoratur, p.2.c.1.nu.4 p.76.

IOANNIS Comneni Orientis Imperatoris morientis ad Emanuelem filium, prudentia verba.p,2 c.18.n.24 p.307

Ioannis Comneni Orientis Imperatoris,de capientibus in fauorem Catholicæ religionis arma,pium dictum, p.2.c.22.n. 26.p. 359

IONATHAS,Tryphonis fraudibus captus,& exercitus eius deletus,p.2.c.21 nu 17.p.356

Ionathæ,ad ſuum Armigerum,de diuina prouidentia,elegans dictum. p.2.c.22 nu. 14. p.365

IOSVE vicit Reges pugnantes contra Iſrael p.2. c.1.n.31. p.82

IRA populi,licet cohiberi videatur, tādē ſolet erumpere. p.1.c.4.nu.11. p.60

ISAACIVS,excidium prædixit Valenti Imperatori, Arrianorum fautori. p.2. c.12.nu.15.p.244

ISOCRATIS, Demoſthenis, Ciceronis, & aliorum, elegantia de belli occaſionibus teſtimonia. p.2.c.21.nu.22. p.358

ISRAELITICVS populus, Principe in eo exiſtente benè ſe habuit,eo verò mortuo malè.p.2.c.22.n.47.p.374

Digitized by Google

Iſraelitici populi ſciſſio, & eius cauſa refertur.p.2.c.2. nu.20.p.105.
IVDAS Machabæus,laudatur,ob fortitudinem.p.2.c.16.n.14. p.283
Iudas Machabæus, & Sanſon ſoli, victorias egregias conſequuti fuerunt.p.2.c. 18.num.77.p.322.
Iudæ Machabæi,ad ſuos milites, pia, & fortis exhortatio.p.2.c.22.n.12.p.365
Iudæ Machabæi,laudes inſignes. ibid.nu. 53. p.375
IVGVM detrectantes, opprimendi ſunt, p.2.c.9.n.21. p.193.
IVGVRTHÆ Legatis, quid à Romanis reſponſum fuerit. par.2.conſid.15.nu. 9.pag. 273
IVLIANI Cardinalis S.Angeli,& Friderici Marchionis Brandenburgenſis exercitus vilis diſsolutio.p.2.c.18. nu. 81.p.324.
IVLIVS CÆSAR, celeriter compreſſit ſeditiones militum.p.1.c.3.nu.10.p.48.
Iulius Cæſar, Luſitanos, & Gallæcos vicit.p.2.c.6.n.32.p.172.
Iulius Cæſar, dimiſſa Hiſpanorum militũ cuſtodia,ab inimicis interfectus. p.2.c. 18.num. 64.p.320.
Iulij Cæſaris, ad milites tumultuantes, oratio adducitur.p.2.c.6.n.9.p.165
IVLII PACATI, notabile teſtimonium de gentis Hiſpanicæ laudibus.p.2.c.18. nu.79 p.323
IVRISDICTIONIS exercitium, dicitur propriè bellum contra rebelles p.2.c.3 num.23 p.141.
IVS diuinum,continet ergà Deum religio p.2.c.7.n.6. p.179
Iura publica, ſunt humanæ vitæ ſolatia, infirmorum auxilia potentum frena. ibid.n.16. p.181
IVSTINIANVS decreuit, quod arma reponerentur in publico Armamentario cuiuſuis Ciuitatis,p.2.c.16.num.23 pag. 285.
Iuſtinianus,Vicario Ponti, facultatẽ conceſſit, inquietos armis priuandi. ibid. num.26. pag. 286.
Iuſtiniani,de Catholicæ fidei obſeruantia, ſtrictum mandatum. par.2. c.22.num. 6.pag.364
IVSTITIA diuina, tarditatem ſupplicij, grauitate pœnæ compenſare ſolet. p.2. c.1.nu.29. p. 81.
Iuſtitia diſtributiua, tribuit vnicuique quod ſuum eſt. p.2.conſid.13.num.48. pag.262
Iuſtitia, & æquitas, firmiſſima Ciuitatum vincula p.2.c.22.n.53. p.375
Iuſtitiæ diuinæ, celeris prouidentia contra Apoſtatas,& rebelles Angelos recenſetur.p. 1.c.2.n.12.p.26
IVSTVS lætabitur, cum viderit vindictam in ſanguine peccatoris. p.2.c.2.n. 121. p.126.

L

LACEDÆMONII, victoria aſſequuta conſilio Bouem immolabant, ſi vi, & armis,Gallum,& quare.p.2.c.11.n. 44.p.233.
LANGVOR prolixior, grauat Medicũ. p.2.c.16.n.42.p.290.
Latroni,& facinoroſo,lachrymis coniugis & filiorum qui parcit,malè facit. p. 2. c.2.nu.116 p.125.
LAVDES qui meretur maximas, qualiter in admiratione ſit.par.2.conſid.13. nu.2.p.250.
LEGATI rebellium,non ſunt immunes, ſed poſſunt occidi. part.2.c.2.num.10. pag. 100.
Legati, nullatenus ad rebelles mittendi ſunt,ſed cogendi,vt arma deponant. p. 2.c.5.nu.7.p.161.
Legati Regis Demetrij, qualiter fraudulentam pacem obtulere Machabæis.p.2 c.8.nu.1. p.183.
Legatis Iugurthæ,quid à Romanis reſpõſum fuerit.p.2 c.15.n.9. p.273
LEX naturalis, ſi obſeruaretur, homo homini non noceret. p.1.c.1.n.13. p.7.

Lex Decemuiralis Romanorum,in materia religionis,adducitur. par.2.c.9.nu. 40.pag.198.
Legis,variæ diffinitiones,ex bonis Authoribus.p.2.c.7.n.15.p.180
Legis interpretatio,à Principe pendet.ibi. nu.17. p.181.
Legi iuſtæ & Principi optimo ſeruire,regnare eſt p.2 conſid.9. nu.11. & 13. p. 190 & 191.
Leges omnes,contra rebelles inuehunt. p. 1.c.2.n.4.p.24.
Leges dicuntur ſacratiſſimæ, quas debet Rex in corde habere,par.2.c.7.num.14 pag.180
Leges,quare ſint ſactæ. ibid.nu.16.p.181.
Leges primæ Romanorum, appellabantur Curiatæ.p.2.c.10.n.50. p.216.
Legum,decem Tabulæ à Decemuiris Romanorum è Græcia affertæ.ibid nu.52. pag. 216.
Legibus decem è Græcia à Decemuiris Romanorum affertis, à Romanis duæ aliæ tabulæ additæ.ibid. n.53
Legibus, & ſtatutis Canonicis, contraueniri non debet,pacis prætextu. par. 2.c. 9. nu.22. p.193.
LEONIDAS, dignitatem regiam aſſequutum ſe,gloriabatur quod alijs fores melior.p.2.c.11.n.8. p.225.
Leonidæ Græcorum Ducis,aduerſus Xerxem Perſarum Regem dimicare volentis,magnanimitas. p.2.c.18.num.74 pag.322
LEONIS ſignū,quare ponatur diſtans,& ſexaginta gradibus,diuiſū à ſigno Scorpionis.p.2.c.11.n.28.p.228
LIBERTAS magna,eſt ſub Rege pio,& iuſto.p.2.c.9.n.11.& 13.p.190.& 191.
Libertas, libertate perit. ibid.num.15. p. 191.
Libertas conſcientiæ,& diſſimulatio, quæ damna cauſarunt Franciæ, & Belgio. ibid.n.27.p.195
Libertas erroris eſt peſſima. p.2.c.12.nu. 22. p. 246.
Libertas conſcientiæ, omnium ſcelerum eſt mater.p.2.c.9.n.29. p.195
Libertatis,falſa ſpecies, malignitati ineſſe ſolet.ibid. nu.17.p.191
Libertatis prætextus,populum decipit, & ad rebellionem inducit. ibid. num.20. p.192.
Libertatem præ ſe ferunt,vt ipſam occupent poſtea,qui alicuius Imperium conantur euertere p.2.c.1.nu.27. p.81
Libertatem affectant, qui ſeruiunt inuiti. ibi.nu.38.p.84.
Libertatem inopinatam aſſequuti,ad maiora perpetranda, inſolentiores fiunt. p.2.c.15.nu.7. p.273.
Libertate,ex nimia,diſſoluta licentia exoritur p.2.c.9.n.16.p.191
LIBERTVS Eccleſiæ, propter ingratitudinem,reuocatur in ſeruitutem. p.2. c. 6.nu.24.p.170.
LICENTIA,eſt impudentiæ mater.p. 2. c.12 nu.18.p.245.
Licentia maxima, difficiliter moderatur cupiditatibus.ibid.nu.19
Licentia, fiunt homines deteriores. ibid. num.20.
LICINIVS Conſul, victus à Perſeo Rege Macedoniæ,quid reſponderit, compellatus de pace. p.2.conſid. 10. num. 19.p.207,
LYCVRGVS prohibuit ſtatuas, & picturas in loco habendi Senatus. p.2.c.4.n. 20.p. 155.
Lycurgus, leges ſuas ab Oraculo Apollinis reuelatas, fingebat. p.2.c.13. num. 4. pag.250
Lycurgus,prohibuit,bellum cum vna natione continuari. p.2.c.16.n.43.p.290.
LINGVA maledica, nec diuinis parcit operibus.p.2.c.17.n.11 p.295
LYSANDER,captis Athenis, muros euertit.p.1 c.2.n.53. p.36
LOCA Limitropha, non poſſunt in alium transferri.p.2.c.2.n.34. p.109
LVCANI ſententia,de Dei potentia.p.2 c.22.nu.16. p.366

IV.

Digitized by Google

LVGERE caſum, in quem, proprio deſectu incidimus, vituperio dignum eſt. p. 2. c. 1. n. 43. p. 86.

Lugentium ſcena in funeribus, qualis fuerit. p. 2. c. 17. n. 8. p. 294

L. DOMITIVS, cruci affigi fecit paſtorem quia venabulo aprum occiderat. pa. 2. c. 16. nu. 30. p. 287

L. FLORI, de Hiſpanorum fortitudine, inſigne teſtimonium. p. 2. c. 18. num. 55. pag. 317.

L. SATVRNINI, & M. Flacci ædes diruta, ipſis interfectis. p. 1. conſid. 2. nu. 59. pag. 38.

L. SICINII Dentati, mira in rebus bellicis fortitudo. p. 2. c. 18. n. 53. p. 317.

M

MACHABÆI, amicitiam iunxere cum Romanis, qui prò illis Legatos miſerunt ad Regem Demetrium. p. 2. c. 10. nu. 56 p. 217

Machabæorum, pulchra verba pro recuperanda patria, adducuntur. p. 2. c. 14 nu. 16. p. 270

MACEDONIÆ Monarchiæ fundamẽta, & euerſiones. p. 2. c. 18. n. 22. p. 306.

Macedones, aſſiduis certaminibus bellicoſi facti fuere. p. 2. c. 16. n. 44. p. 290.

MAGISTRATVS, omnes vires authoritatis, & potentiæ adhibere debet, vt Deus colatur, & adoretur. p. 2. c. 2. nu. 85. pag. 119.

Magiſtratus qui fuerint Romæ creati poſt exactos Reges. p. 2. c. 10. n. 54. p. 217

Magiſtratuum varietas, ordinis conſonãtiam inducit; ibid. nu. 55.

MAGNÆ res, magno animo ſunt dijudicandæ. p. 2. c. 21. n. 11. p. 353

MAIESTAS, eſt impatiens conſortis. p. 1. c. 1. nu. 37. p. 15

Maieſtas, & magnitudinis dignitas, eſt perſona ficta. p. 2. c. 2. n. 56. p. 112

Maieſtas Imperij, eſt ſalutis eius tutela. p. 2. c. 6. n. 11. p. 166

Maieſtas, proprijs carens viribus, parum ſecura eſt. p. 2. c. 16. n. 24. p. 285

Maieſtas Catholica, curam militum præcipuam habere debet. par. 2. conſid. 18. nu. 63 p. 320

Maieſtas Catholica, Chriſti veſtigia imitari ſtudet. p. 2. c. 22. n. 38. p. 372

Maieſtatis iura diuidi, aut alienari non poſſunt. p. 2. c. 2. n. 43. p. 110

MALVS impunitus, deterior efficitur. p. 2. c. 18. nu. 34. p. 310.

Malum naſcens, facilius opprimitur, inueteratum fit robuſtius par. 1. conſid. 3 nu. 3 p. 45.

Malum maximum Mundo, & Catholicæ Eccleſiæ ſequeretur, ſi in maieſtate D. Regis Catholici, vel punctus diminutionis crediti agnoſceretur. par. 2. c. 6. nu. 10. p. 165

Mala, ſæpè prò bonis amplectimur. par. 1 c. 1. nu. 57. p. 20

Malorum blandientium virus occultum eſt, & arridentis nequitiæ læta facies, ſed calamitatis plena. par. 1. c. 4. num. 3 pag. 57

Malorum æmulatio procliuis eſt, & quorum virtutes aſſequi non poſſunt, imitantur vitia p. 2. c. 9 nu. 3. p. 183.

Malorum conſortium, ſimiles efficit. ibid. num. 2. p. 189

MANDATVM Dei, eſt ſupra omne pactum p. 2. c. 2. n. 60. p. 113

MANVEL Comnenus, quàm celeriter occurrit Perſis. p. 1. c. 2. nu. 21. p. 28

M. ÆMILIVS Scaurus, aduerſus Saturninum, quid populo Romano dixerit. p. 1. c. 2. n. 30. p. 31.

M. MANLIVS Capitolinus, qualiter punitus, ob patriæ dominationem concupitam. p. 1. c. 2. n. 63. p. 39.

M. PORTIVS Cato, quid dixerit Senatui in coniuratione Catilinæ. p. 2. c. 6. num. 15. pag. 167.

M. TVLLIVS accuſatus fuit, quia Legatus ad Syracuſas, græcè fuerat loquutus. p. 2. c. 10. n. 37. p. 214.

M. CORIOLANI, *iniuſtè à patria in exilium pulſi,notabilia verba. p.2.c.18 nu.59. p.319.*

M.FLACCI,& L.SATVRNINI ędes dirutæ,ipſis interfectis.p.1.c.2.nu.59. pag. 38.

M. SERVILII viri ſtrenuiſſimi, ad Populum Romanũ,de Pauli Æmilij triũpho decernendo,oratio. par.2.c.18.nu. 57.p.318.

MARSI à Germanico victi,inuictos Romanos prædicabant. p.2.c.10.num.25. pag. 211.

MARTHORVM rupis defenſa à Comitiſſa Caſtri,& ſuis Damicellis contra Mauros. *p.2.c.16.n.49. p.291.*

MATHATHIAS laudatur,quia defendit decus Iſraelis.p.2.c.2.n.80. p.117.

Mathathiæ.*exbortatio ad filios adducitur p.2.c.3.n.35.p.145.*

MAVMETHES I.Turcarum Princeps. cur Aſiam, & totum Orientem vaſtauerit.p.2. c.19.n.15.p.332.

MAVRORVM intentio poſtrema deuaſtandi Hiſpaniam,ex præcedenti fluens p.2.c.18. nu.4. p.303.

MOECENAS,dixit Auguſto, quod antiquam religionem ſeruari faceret.p.2. c.9.nu.34.p.197.

MEDICAMENTA eadem, non omnibus conueniunt p.1.c.3.n.30.p.55.

MEDICVS curans phreneticum, & Pater indiſciplinatum filium corrigens, cenſentur diligere illos. p.2. c.2.num. 112. p.124.

Medicus *reprehenditur, qui nutrit morbum dilatione remedij,vt famoſius curare videatur p.1.c.2.n 9.p.26.*

Medici *periti,diſſimilibus morbis.diuerſas medicinas adhibere debent.p.1.c.3 nu.30.p.55.*

Medicorum *conſilium eſt, vbi leuia non proſunt, aſperiora adhibere remedia. p.2.c.1.n.12.p.78.*

MENDACIVM,illiberale eſt, veritas generoſa. p.2.c.13. n.22.p.255.

Mendacij *verba,abbominabilia ſunt Deo, & hominibus.ibid.nu.33.p.257*

MENS vna ſapiens,plurium vincit manus.p.2.c.11.n.70.p.238.

METELLVS Numidius, quid fecerit contra Saturninum Tribunum Populi Romani.p.1.c.2.n.27.p.30.

Metellus,*quid reſponderit* Iugurthæ, *de pace tractanti.p.2.c.5.n.4.p.160.*

Metelli,*celeritas contra rebellionem Vaccenſium,laudatur.p.1 c.2.nu.22.p.29.*

Metelli Romani *Conſulis in Aphrica degentis, fama, ob inuidiam à* C. Mario *falsò contaminata.par.2.conſid.18. nu.42 p.313.*

METVS ſigna,à Principe omnino remouenda.p.2.c.16.n.9.p.330

Metus *ſuſpitio, Principis exiſtimationem frangit ibid.*

MICHA, facilè in Idolatriam incidit, & quare.p.2.c.22.n.48.p.374

MILITARIS ars (vt reliquæ) perficitur meditatione.& intellectu.p.2.c.11. num.58.p.235.

Militaris *diſciplinæ, commoda recenſentur.p.2.c.3 n.30.p. 143.*

MILITIÆ cingulum indecens eſt, prius ſoluere, quam cedat victori præliorum aduerſitas p.2.c.10 nu.17.p.207

MILITARE ius,quæ contineat p.2.c.18 n.85. p.325.

MILITIS *cuiuſdam, in* C.Iulium *Cæſarem mira beneuolentia. par.2.c.21.nu. 9. p. 352.*

Militum, in C. Iulium Cæſarem flagrantiſſimus amor, item fortitudo ex ipſius benignitate in ipſos orta.ibidem num.8.

Militum qualitas, in bello magis,quam numerus eſt ſpectanda. p.2.c.18.nu.75 pag. 322.

Militibus, licet conueniat cupido pugnandi,Duci verò prouidere,cõſultare abſque temeritate.p.2.c.11.nu.24.p.227

Militibus,debita præmia ſemper aſſignandi,vt alacrius in hoſtes inuehantur.p. 2.

Digitized by Google

2.conſid.18.num.84. p.324
Militibus augeri, non minui præmia debent.ibid.n.85. p.325.
MINAE Dei terribiles ad Iſraeliticum Populum p.2.c.18.n.17.p.305.
MINÆRVA, Phidiæ propter perfectionem collocata in Arcis ſummitate.p.1. Introd nu.6.p.2.
MINISTER eſt Domini, percutiens malos.p.2.c.2.n.105.p.123.
Miniſtri Regis, & Tribunalia, fidem ſeruare debent, illius nomine præſtitam. p.2.c.13.nu.52.p.263.
MINOS, leges Cretenſibus traditas, à Ioue accepiſſe finxit.p.2.conſi.13.num.7. pag. 251.
MINOTAVRI effigies, quid portenderit in Romanorum ſignis. p. 2. Introd. n.19.p.70.& c.4.n.16. p.154.
MISERICORDIA, quando ſit iniuſta. p.2.Intrd.n.21.p.71.
Miſericordia haberi nō debet de obſtinatis, & impœnitentibus. p.2.c.2.n. 119. pag. 126.
Miſericordia non eſt, aut bonitas, parcendo vni, alios in diſcrimen adducere. p. 2.c.8 n.7.p.184.
Miſericors non eſt, qui vitioſis parcit, & fauet.p.2.c.2.n.111.p.124.
MITHRIDATES Rex Ponti, falſi amici perſuaſu deceptus.p.2.c.21.num. 12.pag.353.
MOYSES, ſolus à Deo leges duabus tabulis ſcriptas accepit. par.2.c.13.num.3. pag. 250.
Moyſes, cur vicarios elegit ad regimen populi Iſraelitici.p.2.c.20.n.18.p.341.
MOMENTIS minimis, maximæ mutationes ſolent euenire in Rebuſpublicis p.1.c.3.n.13.p.49
MONARCHA magnus, magis ſubiacet fortunæ.p.1.c.1.n.42. p.17.
MORBI accidētia poſt Chryſin, periculoſiora ſunt.p.2.c.1.n.59.p.90
Morbo naſcenti, occurrendum eſt.p.1.c.3. nu.4. p.46.
Morbo flagrantibus aſſidentes, contagium ſolent trahere.p.2.c.9.n.3.p.188.
Morbi inueterati, per dura, & aſpera coercentur.p.2.c.1.n.9.p.77.
Morbis, eſt periculoſa, immatura medicina.p.1.c.2.n.9.p.26.
Morbis extremis, remedia extrema adhiberi conuenit. p.2.c.1.n 14 p.78
MOTVS primi, remedijs medicis ſedari ſolent. p.1.c.3.n.7. p.47.
MVLTITVDO, leui ſententia eſt, & facilè mouetur huc, illucque. par.1.c.4. nu.5.p.58.
MVNDVS, tunc foret fœlix, quando Sapientes regnaſſent, aut Reges eſſent Sapientes.p.1 c.1.n.30.p.14.
Mundus, ad ſui regimen, Regum præſidio indiget.p.2.c.22.n.36.p.371
MVNITIO, tractanda eſt in pace, & otio.p.2.c.1.n.49.p.87.
MVRI Hieruſalem, fuere diruti.p.1.c.2. nu.52. p.36.

N

NABVCHODONOSOR fecit decretum contra blaſphemantes Deum Iſrael, quem adorabant Sydrach, Miſach, & Abdenago p.1.c.1.n.27.p.13. & p.2.c.2.n.123. p.127.
Nabuchodonoſor Rex, ob ſuperbiam, Dei iudicio Regno priuatus, & quando recuperauit. p.2.c.22.n.24.p.368
NATVRÆ humanæ eſt, conſueta diligere, & à nouitatibus abhorrere. p.2.c. 12.nu.5.p.242.
Naturæ conditionis nihil tam aptum, quā imperium, ex Platone.par.2.conſid.22 nu.50. p.374.
NAVCLERVS, qui non credidit ſignis tempeſtatis, miſericordia indignus cenſetur in illa.p.2.c.1.n.50.p.87
NEGANS fauorem oppreſſis, videtur Chriſtum negare.p.2.c.2.n.103.p.122
NESTORIVS, dixit Imperatori Conſtantinopolitano, quod daret ſibi cœlum, ſi ter-

terram purgaret hæreticis. p.2.conſid. 9.nu.33.p.197.
NOCITVRA quæ ſunt, debilitari conuenit.p.2 c.1.nu.35.p.83.
NOVITAS adiicit calamitatibus pondus & inexpectata plus aggrauant. p.2.c. 12.nu 8.p.242.
NVMA Pompilius,qua de cauſa Romanorum Regnum detrectaret. p.2.c.4. nu.26. p.157.
Numa Pompilius,Sacerdotibus creandis & religioni tractandæ animum applicuit.ibid.nu.27.
Numa Pompilius, propter religionem, & iuſtitiam creatus Rex, & nemo bellum ei intulit,propter eaſdem virtutes. ibid.nu. 28
Numa Pompilius, leges ſuas, communicatas ſibi fuiſſe à Dea Ageria,fingebat p.2.c.13.nu.6. p.251.
Numæ Pompilij tempore, fides,& iuſiurandum, propulſo legum,& pœnarum metu,Ciuitatem regebant.p.2.c.4.num. 28.p. 157.
NVMERII Equitij , & Aomanij Marcelli domus,propter crimen dirutæ.p.1 c.2.num.70.p.42.
NVMINA,inexorabilia redduntur,erroribus,atque peccatis.par.2. c.22.nu. 47. p. 374.

O

OBEDIENTIA , maximè debita Principi ſupremo,non præſcribitur p.2.c.2.n.35. p.109.
Obedientia debetur Superioribus , iure gentium.p.2.c.7.n.9.p.179.
Obedientia Regum,antiquitus conſtituta. p.2.c.22.nu.41.p.373
OCCASIO,eſt res magni momenti, & exiſtimationis,in hominum operibus. p.1. c.3.nu.16. p.49.
Occaſiones, ſeruandæ ſunt. p.1.c.3. nu.8. pag. 47.
Occaſiones paruæ,magnarum rerum cauſæ ſolent exiſtere.ibid.n.12.p.48.
Occaſiones, præcedere, non autem ſubſequi debet is,qui bellũ eſt geſturus ibid. nu.17.p.49.
OCVLI,quæ nimirm propè ſunt,diſcernere non ſolent.p.2.Introd.n.1.p.65
Oculi plures,magis vident,& plures manus operantur melius. p.2.c.20.nu.31. pag. 345.
Oculi mentis plures, ſunt veri Duces humanæ conuerſationis. ibid. nu.36. pag. 346.
OCCVRRERE in tempore,tutius eſt, quã poſt vulneratam cauſam remedium quærere.p.2.c.1.n.42. p.85
ODIA, non debent eſſe hæreditaria. p.1. c.1.nu. 26.p.13
OFFICIVM Ducis, proprium eſt , hoſtis ingenium cognoſcere. p.1.conſid.3.nu. 29. pag.54
OPERA bona ſilent,præmio deficiente, p.2.c.18.nu.33.p.310
ORPHÆI cithara cum ſaltatione Lycurgi,quid ſignificet.ibid.n.32. p.229
ORIENTALE imperium cecidit , propter diſſimulationem Imperatorum,hæreſes ſufferentium. p.2.c.9.n.32.p.197
ORMISDA,quid reſponderit Perſarum Regi, ſuadenti,quod Chriſtianam fidẽ negaret.p.2.c.3,n.44.p.147
ORNAMENTA , & inſignia regia , quid ſignificent.p.2.c.11.nu.29 p.228
OTIVM ex diuturna pace cauſatum,quot operetur incommoda. p.2. c.6. num.36 pag.173
Otium militiæ,maximè aduerſari,ex grauiſſimorum virorum teſtimonio oſtenditur.p.2.c.21.n.4.5.6. & 7. p.352
OZIAS Rex Hieruſalem,euertit murum Geth,Iabniæ,& Azoti. p.1.c.2. nu.51 pag.36

P

PACISCI,non licet contra libertatem Eccleſiæ,nec in præiudicium tertij.p.2 conſi.

Digitized by Google

conſid.12.num.10.p.243
PACTVM vnius, non debet alteri damnum afferre. ibi. nu.12
Pactum debitoris, creditori non nocet. p.2 c.2.nu.52.p.111
Pacta inire cum ſubditis rebellibus, indecens eſt, p.2.c.1.nu.3.p.76
Pacta inhoneſta, pulchrum pacis nomen demererentur. ibi nu.37.p.84
Pacta iniuſta ſunt, per quę iniurijs via aperitur, p.2.c.2.n.62. p.114
Pactis violatis, tollitur inter homines commertiorum vſus, par.2.conſid.13.num. 41.pag.260
PALLAS Dea, quomodo ab antiquis depicta, p.2 c 13 n.20.p.306
PARALIPOM.cap.13.locus quidam in verſ. Nunc ergo explanatur. par.2. c.22.num.55.p.375
PHARAO Rex Aegypti violauit fidē præſtitam Moyſi, & populo Dei, p.2.c. 2.nu.65.p.114
PHARAONIS in filios Iſrael implacabile odium, p.2.c.18.n.49.p.316
PARENTVM correctio in liberos, qualis, p.2.c.1.nu.8.p 77
PATER, aut Dominus non quærunt ex contractu filio, aut ſeruo, ſed è contrario, p.2.c.2.n.46.p.111
Pater, indiſciplinatum filium corrigens, & Medicus curans phreneticum, cenſentur diligere illos, ibid.num.112.pagin.124
Pater, qui corrigit filium, opus dilectionis facit, ibi.n.114
Pater inuitus, aſpero remedio manus adhibet contra filium, p.2.c.1.n.2.p.75
Patris, officium eſt, prò magno peccato paulum ſupplicij ſumere, p.2.c.2.num. 125.pag 128
Patres Sancti, nec verbum nouum in materia religionis admiſere, p.2.c.6.num. 18.p 168
Patrum antiquorum, dogmata ſequenda, nec aduerſus ea quidquam innouandū p.2.c.15.n.5.p.272
PATIENTIA, & admonitio, debēt vindictam præcedere. p.2.c...n.5.p.76
PAVLI AEMILII, Romanorum Ducis, magnanima aduerſus Perſei puſillanimitatem verba, par.2.c.19.nu.21. pag.334
D.PAVLI, verba, Peccantem coram omnibus arguē declarata, p.2.c.22.n. 34.p.371
PAVPER ſanus, & fortis, melior eſt diuite imbecillo p 2.c. 13.n.29.p.256
PAX Regni, etiam morte filij quærenda, & ibi exemplum Dauidis, & Abſalonis, p.2.c.1.n.18.p.78
Pax Eccleſiæ, & religionis vnitas, cuſtodiunt Regnum, p.2.c.2.n.98.p.122
Pax qualis appetenda, & qualis repudiāda, p.2.c.3 num.3. p.135
Pax iuſta, vt cōſequatur, bellum quomodò fieri conueniat. ibi.n.4
Pax deſideranda, & bellum quatenus fugiendum, ex Polybij ſententia, ibi.nu.6
Pax colenda eſt, vbi Dei iacturam non facimus, & bellum gerendum vbi religio periclitatur, ibid.n.7.p.136
Pax, tunc eſt facienda, cum ſub ea non latent bellum. & inſidiæ. ibid.nu.9
Pax, iniquis conditionibus facta, vix durabilis eſt. ibi.n.10 p.137
Pax, quæ implicitum dedecus, & ſeruitutem habet, repellenda, ibi.n.13
Pax, eſt bellum ſumere, cum non potes artibus pacis frui, ibid.n.16.p.139
Pax, & concordia, ab infidis, & rebellibus ſperari nequit, ibid.n.46. p.148
Pax, vt ſit firma, rebelles debent verè pœnituiſſe, & Superior ſuam authoritatem conſeruaſſe. p.2.c.10.nu.1. p.202
Pax, non poteſt eſſe firma, ſi ſubditi debilitatem in Principe agnouerint. ibid.n. 4.pag.203
Pax, cum inimicis, & rebellibus fieri debet, ſalua Regis authoritate, p.2.c.13 nu.11.p.252
Pax Auli Fuluij Aphricæ tractata, à Romanis reiecta, p.2.c.15.nu.10.p.274

Digitized by Google

Pax, impia eſt , quæ conceditur rebellibus,aut hæreticis,ibi.n.11
Pax diuturna, homines reddit imbelles, etiam ſi ſint nobiles, par. 2.conſi.18.n. 10. p.304
Pax,ſine armorum exercitio,fragilis,ibi. num.13.p. 305
Pax confirmatur,& paratur bello. p.2.c. 21.nu.5. p.352
Pax,omnia coniungit,& mater eſt concordiæ,ibi.nu.14. p.354
Pax,debet eſſe vera,non ficta,& quomodo illa conſequi poſſit,ex plurimorum Illuſtrium Principum exemplis,ibi.nu. 16. p.355
Pax,non poteſt in rebelli reperiri; p.2.c. 15.nu.11. p.275
Pax Mundi,quæ fuit ſub Auguſto Imperatore,non illius magnitudine fuit parta, ſed Chriſti poteſtate,par.2.c.18.nu. 30. p. 308
Pax,non meretur nominari,ex qua reſultat iniuſtitia, aut detrimentum animarum,p.2.c.3.nu 7. p.136
Pax,quæ eſt cauſa peccati,eſt imperfecta, & ſimulata, ibid.
Pax mūdana,imperfectionum,& vitiorū ſolet eſſe nutrix, p.2.c.6.n.38.p.174
Pacis tractatus,qualiter ſecuriores ſint,p. 2.c.1.nu.41.p.85
Pacis dulcedine,ad iniuſta deflectere non debemus, p.2.c.3.n.11. p.137
Pacis firmæ,via qualis ſit. ibid.num 32 pag.144
Pacis, ſolum nomen,cum rebellibus,regiā authoritatem minuit, p.2. conſid.6.nu. 1.&.2. p.164
Pacis,belliq; deliberationem maximi eſſe momenti, ſubiectis authoritatibus, & exemplis demonſtratur, p.2.conſid.21 nu.10. p. 353
Pacis nomen,eſt blandum,dulce,& ſuaue & plura in eius laudem ex diuinis dogmatibus,præſertim deſumpta,referuntur,ibid.nu.15. p.354
Paci,ſtudendum non eſt,cum veræ,ac orthodoxæ fidei pernicie, p.2.conſi.3.nu. 7.pag.136
Pacem,qui deſiderat,præparat bellum, ibid.nu.31. p.143
Pacem,qui tractant, debent eſſe multum cauti,prudentes, & ingenioſi, p.2.c.5 num.2.p.158.
Pace,& bello,nec cunctatione,aut præcipiti feſtinatione vtendum, p.1.c.2.nu. 10. pag.26
Paces fictæ aliquot recenſentur,& earum incommoda, p.2.c.3.n.33. p.144
PECCATA, faciunt populos in miſerias incidere, p.2.c.22.n.19. p.366
Peccatoris nequitia conſumetur,ibid.nu. 61.p.377
Peccatores in luce,veluti cæci progrediūtur,p.2.c.1.n.32. p.81
PERCVTIENS malos, miniſter eſt Domini,p.2.c.2.nu.105.p.123
PERICLES Athenienſis , ob inuidiam Primores Ciuitatis falſò inſequutus, p. 2.c.18.nu.46.p.314
PERICVLOSVM eſt, diſcedere à norma & regulis antiquis,par.2.c.12.num.7 pag. 242
PERICVLVM poteſt quis à ſe remouere & vim vi repellere. par.2.c.7.nu.11. pag. 179
Periculum , eſt æquale , poteſtatem viro maligno tribuere,vt gladium furioſo,p. 2.c.16.nu.1. p. 280
PERSÆ,capite puniebant introducentes peregrinam religionem, p.2. c.9.num. 39 p. 198
PERSEQVI non dicitur,niſi qui ad malum cogit,p.2.c.2.nu.109. p.123
PERSEVS Rex victus à Paulo Aemilio, vilipendio affectus,p.2.c.1.n.55.p.88
Perſeus Macedoniæ Rex,ob puſillanimitatem è Regno turpiter eiectus, p.2.c. 19.nu.18. p.333
Perſei Macedonum Regis , ſummam potentiam Romani milites paruifecerunt & quare,ibid.nu. 20
Perſeo,quid conſultum fuerit , oblata occa-

ca-

Digitized by Google

caſione belli cum Romanis.p.2.c.9.nu. 3.pag. 188

PERSVASIONES *falſæ, in ſcopulos im pingere faciunt credulos,par.1.conſid. 4.num.9.p.59*

PHILIPPVS II. *Rex, quid reſponderit Legato Imperatoris Maximiliani, in materia fidei, & religionis. par.2.c.2 nu.61.p.113*

Philippus II.*Rex fuit velut alter Salamō ſapiens.p.1.c.1.nu.31.p.14.*

Philippus II *H.ſpaniarum Rex,contra rebelles Flandriæ iuſtè mouit bellum p.1 c.1.nu.38.p.15.& p.2.c.9.num.24. pag.194*

PHILIPPI *Pulchri Galliarum Regis, bellum Comiti Flandriæ inferendi intentio,vndè nata p.2.c.19.nu.23.pag. 334.Idem Rex hac de cauſa à Bonifacio* VIII.*Summo Pontifice excommunicatus fuit ibid.n.24.p.335*

PHILOSOPHI *antiqui, in ortu puerorū flebant,& gaudebant in morte.p.1.c.1 num.7.pag.6*

PII IV. *Conſtitutio,circa delationem,& prohibitionem armorum, recenſetur.p. 2.c 16.nu 39.p.289*

PIETAS *Ioannis* II. *Luſitanorū Regis commemoratur.p.2.c.1.nu.4.p.76*

Pietas in Deum.Regnorum immobile eſt fundamentum, ex Diuo Cyrillo. p.2.c. 22.nu.4 p.363

Pietas eſt diſtringere illos, qui ſceleratis actionibus ſe immiſcuerunt. p.2.c.1.nu. 19.pag.79

PIGER,*in egeſtate ſemper eſt. p.2.c.21 nu.20.p 357*

PYTHAGORAS *Samo, Demarathus Corintho exceſſere, ne tyrannis ſeruirent. p.1.c.2.nu.26.p 30*

PIVS,*impium expellere debet. p.2.c.1.n. 63. pag.90*

PLATO,*rebellibus pœnam,vt ſacrilegis ſtatuit.p.2.c.2.nu.8 p.100*

Plato,conductores ſacræ Aræ, iuſſit ire ad Euclidem Geometram.par.2.Introduct. num 13.pag.69

Platonis lege,morte mulctabantur,qui inſcia Republica,bellum,aut pacem faciebant.p.2.c.15.nu.13.p.276

PLEBS,*ſua datura nouarum rerum cupida p.1.c.4.nu.4.p.58*

POPVLVS *Iſrael, grauiter à Palæſtinis oppreſſus,p.2.c.18.nu.2.p.302*

Populus corruit, vbi non eſt Gubernator, p.2.c.22.nu 35.p.371

Populi ira, licet cohiberi videatur,tandē ſolet erumpere,p.1.c.4.n 11.p.60

Populi bellantes cum viris bellatoribus, euadunt ſimiles illis,par.2.c.16.nu.46 pag.290

PORTIVS *Cato, ademit arma Hiſpanis cis Iberum fluuium.quorum plures pre dolore mortem ſibi conſciuerunt,p.2.c. 16.nu.29.p.287*

POSTHVMIVS *Tiburtus Dictator, Aulum Poſthumium,quia abſq; eius iuſſu cum hoſte dimicauerat, ſecuri percuti iuſſit.p.2.c.2.nu.125.p.128*

POTESTATIS *ſuæ limites, nullus poteſt excedere.p.2.c.2.nu.45.p.111*

Poteſtates Chriſtianæ,iuſtè commouentur aduerſus diſſipatores Eccleſiæ,part.2. c.2 nu.122.p.126

PRAVI,*bonitate Principum abuti ſolēt: p.2.c.1.nu 30.p.82*

PRÆCAVERI *debent ea,quæ euenire poſſunt,p.2.c.1.nu.42.p.85*

PRÆLATVS *remittere non debet, ſinè magna diſcretione, quæ in Dei offenſā commiſſi ſunt, p.2.c.2.nu.63.p.114*

PRÆLII *vnius infælici euentu, pauendum non eſt,nec haſta abijcienda, p.2. c.10 nu.17.p.207*

PRÆMIVM, *æmolumentumq; merentur,qui laborant,p.2.c.18.nu.33.p.310*

Præmij bellici deficientis, peſſimæ cauſæ conſequentiæ.ibid.nu.83.p.324

Præmio deficiente,bona opera ſilent,ibid. nu. 33.p.310

Præmia. ſunt nutrimenta virtutum, p. 2. introduct. nu.20. p.71

Præmia debita, ſemper aſſignanda militibus, vt bilarius in hoſtes inuehantur. p.2.c.18.nu.84.p.324

Præmia, augeri, non minui militibus debent. ibid. nu 85.p.325

PRÆPOSITI *ſpirituales, & ſeculares, curare debent, nè ſubditi corruptelam, quam libertatem dicunt, ſortiantur. p. 2.c.12.nu.23.p.246*

PRÆSENTIA, *ſecundum præterita debent regulari. p.2.c.19.num 6.p.329*

PRÆSIDIVM, *debile eſt in promiſcua multitudine, quæ neceſſitate, aut imperio non continetur. p.2.c.22.nu.35.pag. 371.*

PRÆSVMPTIO, *magis aſſiſtit pro ſententia Collegij, quam Doctoris priuati. par.2.c.20.num.33. pag.346*

PREVENIRE *armis quis poteſt, qui timet præueniri. p.2.c.2.nu.132.p.130*

PRINCIPATVS, *eſt ſummi laboris, & periculi. p.1.c.1.nu.48. p.18*

Principatus, fundamenta ſtabilia, quæ ſint. p.2.c.20.nu.15. p.341

Principatus, & Regna conſeruantur artibus, quibus ſunt quæſita. ibid. num.48 pag.348

PRINCEPS, *omni conatu, armiſq; debet rebelles proſequi, p.1.c.2.n.2 p.24.*

Princeps, non debet tollere præſidia militum, præcipuè in ſtatibus rebellibus. Apologus Æſopi de lupis, & ouibus applicatur. p.1.c.4.nu.1.p.57

Princeps, fidem rebellibus præſtare non debet, ſed arma auferre, & præſidia ſuperponere. p.2.c.1.n.39.p 84

Princeps, ſubditos non alienat, nec alterius imperio poteſt ſubijcere. p.2.c.2.n. 54. pag.112

Princeps, debet iuſtitia vti, vt fortitudo locum habeat. ibid. nu.83. p.118

Princeps, qui negat auxilium Eccleſiæ oppreſſæ, poteſt deponi. ibid. n.102.p.122.

Princeps, cum prouidenter eſt armatus contra rebelles, ſolet amicorum auxilia habere. p.2.c.9.nu.5.p.189.

Princeps, non debet admittere pacem, per quam Reſpublica ſubſannetur. p.2.c.10 num.2. p.202

Princeps debet eſſe animoſior, & fortior, quam ſubditi. p.2.c.11.nu.4. p.224

Princeps conſeruans authoritatem, diues cenſetur, & pauper ſi eandem amiſerit p.2.c.13.nu 32.p.257

Princeps, qui fidem regiam ſeruat, omnium corda ſibi deuincit. ibid. num.38 pag.259

Princeps, debet curare, vt vaſalli eius agnoſcant robur illius bellicum, p.2.c.16 num 8. p.282

Princeps, habenas obedientiæ nequaquã in vaſallorum arbitrio relinquere debet. ibid nu.17. p.284

Princeps, in rebelles nimium facilis, & indulgens, dignitatem propriam diminuit, & apud ſubditos ſuos, & alios etiã extraneos præſertim cõtemptibilis redditur. p.2.c.19.nu.1. p. 327

Princeps, ſi de re militari agitur, debet audire milites, ſi de iure Doctores. p.2. c.20.nu.11. p.340.

Princeps, ſi peritis vtitur Cõſiliarijs, Reſpublicæ fœliciter tunc gubernantur. ibi. nu.17 p.341

Princeps, non ab vno, vel paucis, ſed à pluribus debet conſilium ſumere, ibid. nu. 29. p. 345

Princeps, quantò maior eſt, quando facilius cadat. ibid. nu.40. p.347

Princeps, magnam laudem conſequitur, ſi vtitur probis Conſiliarijs. ibid. num. 46. pag.348

Princeps, in conſilijs non debet ſe mollem nec refractarium oſtendere. ibi. n. 47

Princeps, quantò potentior, & ſtatus ſui membra diuiſa habet, tantò magis eorundem conſeruationi inuigilare debet & quibus medijs id aſſequi valeat. p.2 c.21.nu.1 .p.351

Princeps, in Indijs nouæ Hiſpaniæ, qualiter inaugurari ſoleret. p.2.c.14.num.8 pag.266

Digitized by Google

Princeps debet eſſe conſiliatiuus, & habere antiquos, & ſapientes.p.2.Introd. num.11.p.69
Princeps, eſt vinculum, cum quo Reſpublica cohæret,p.2.c.22.n.46. p.374
Principis animus,nullis debet cedere aduerſis,p.2.c.10.nu.26.p.211
Principis lenitas,quæ damna cauſare ſoleat.p.2.c.11.nu.37.p.231
Principis ſimplex verbum,tantum valere debet,quantum iuſiurandum priuati.p.2.c.13.nu.18.p.254
Principis boni imperium, graue non eſt. ibid nu.24.p.256
Principis actus,ab omni malitia debet eſſe alienus.ibid nu.35.p.258
Principis promiſſiones, firmitatem propè diuinam habere debent.ibi.n.44.p.260
Principis maieſtas,armis, & legibus decorata eſſe debet.p.2.c.18.n.21.p.306
Principis magnitudo, non tam amori, quam inuidiæ,& æmulationi ſubiacet, p.2.c.20. nu.49.p.349
Principis boni finis, pax debet eſſe ſubditorum. p.2.c.21 nu.13. p.354
Principis eſt,in omni virtute populo præire,p.2.c.11.nu.4.p.224
Principi,& ſubditis officit,dignitatis regiæ neglectus p.2.c.6.n.7.p.165
Principi optimo,& legi iuſtæ ſeruire,regnare eſt.p.2.c.9.nu.12.p.190
Principi conuenit,vt reputetur veridicus p.2.c.13.nu 37 p.259
Principi, magis conuenit Reipublicæ ſalutem tueri.p.2.c.22 nu 46 p.374
Principem iuſtum & ſapientem habere contra ſe rebelles,mirandum eſt,p.1.c.1.nu.36 p.15
Principem,ſemel authoritatem amittere, eſt multum præiudiciale Regno,& ſtatui.p.2.c.6. nu.12. p.166
Principem,magis decet meliora ſcire,& plura, vt eius doctrina omnibus poſſit prodeſſe ſubiectis. p.2 c.11.nu.4.p.224
Principes prudentes, hoſtium naturam agnoſcere debent.p.1.c.4.n.15.p.61
Principes,qui ex ſua natura iudicāt alios facilè decipiuntur. par.2.Introd.nu.8. pag 67
Principes,fœdera,& pacta non ineunt in præiudicium vaſſallorum. p.2. c.2. nu. 53.pag. 112
Principes,qui remanſerunt poſt deſolatā Ciuitatem Hieruſalem,fidem non ſeruarunt Ieremiæ Prophetæ,ibid.nu.68. pag.115
Principes, debent rationem Deo reddere propter Eccleſiam,quam defendendam ſuſceperunt.ibid nu.84 p.118
Principes, in maxima reuerentia habiti fuere propter opinionē religionis. ibid. nu 91. p. 120
Principes,poteſtatem à Deo accepere ad Eccleſiæ præſidium.ibid.n 96. p.121
Principes,bella gerere debent, non ſolum pro vindicandis iniuriis, ſed pro authoritate,& fama conſeruandis, p.2. c.6. num.5. p.165
Principes, qui tolerant rebelliones, aliis occaſiones tribuunt rebellandi.p.2.c.9. nu.4 p.188
Principes,& Reges ſunt tamquam Dij in terris.p.2.c.13.nu.23. p.255
Principes ſunt Dei Vicarij in terris.ibid. nu.25. p. 256
Principes,capita ſunt regnorum ſuorum, ibid nu.26
Principes, ſunt publici parentes, ibidem num 27
Principes,ſua vigilia,omnium quietem curare debent,p.2.c.14.n.8 p.266
Principes, qui ſe demittunt in conſiliis, nec ſunt faſtuoſi, minus decipiuntur, p.2.c.2 nu.28.p.344
Principes,cum ſunt potentiores,magis inſidijs ſubijciuntur,& ideò plurium debent audire conſilia,p.2.c.4 n.8.p.152
Principum actiones,ad famam ſunt dirigendæ.p.2.c.2.n.81.p.118
Principum facta,multum differunt à factis priuatorum. p.2.c.13.n.1. p.249
Principum Rectores, ſunt prudentia, & vir-

virtus,& ſinè illis Reſpublica infirma. p.2.c.10. nu 39 p. 214

PRINCIPIIS *praui*s,*occurrendum eſt. p 1.c.3.nu.2.p.45*

PRIVATÆ *res offecere,& officient publicis conſiliis.p.2.c.4.nu.6.p. 151*

Priuatis *quæ licent,ſæpè non licent Principi.p.2.c.13.n.1. p. 249*

PRIVILEGIA *noua concedens rebellibus in pacibus, dat repudij libellum Maieſtati.p.2 c.9.nu.2. p.188*

Priuilegia *eccleſiaſtica firma permanere debent.p.2.c.12.nu.13.p.243*

PROCONSVLES,*aut Duces Romanorũ inconſulto Senatu,pacem facere non poterant.p.2.c.15. nu.12.p.276*

PROCVLI I.C.*de canem irritante ſententia à Vlpiano relata adducitur.par.2.c. 18.nu.37 .pag. 311.*

PRODITOR Regis,*dicitur proditor Dei p.2 c.3.nu.43.p.147*

PROPHETA *Dei à leone occiſus; quia non cuſtodiuit præceptum Dei,cum mitteretur ad exprobandum peccata Ieroboam p.2.c. 2.nu.21.p.106*

PROMISSA, *quando ex ſuperuenienti cauſa ſeruare non liceat.p.2.c.2. nu.69 pag. 115*

PROSPERITAS *in terram cadit,ſi aduerſitati non conſulitur prouidenter,p. 1.c.4.num.18.p.62*

PROVIDENTIA, *quantum temeritati præſtet,adducitur. p.1.c.3.nu.24.p.53.*

PROVINCIÆ, *ſicut armis defendendæ ſunt, ita legibus ſunt ordinandæ,p.2.c. 18.nu 7 p.304*

Prouinciæ,*quæ ſub Regum dominio eſſe cœperunt,de iure gentium ſub eorum dominio continuare debent.p.2.c.22.n. 43. pag 373*

PROVOCARE *nemo audet promptum ad vindictam p.2.Introd nu.16. p.70*

PRVDENS *vir inermis, formidabilior forti viro armato. par.2.c.10.num 47. pag.216*

Prudentes viros adhærere Regibus, magnum Reipublicæ bonum eſt. par.2. c. 20.num.14 pag.341

Prudentia, *& bonitas, deſiderantur in Principe. p.1.c.1 nu.34. p.14*

Prudentia eſt, *cauere, quæ non putantur emergere poſſe.p.2.c.1.nu.45.p.86*

Prudentia, *& acumen ingenij, virtutes propriæ Principis ſunt. p.2.c.10.n.39 pag.214*

Prudentia, *principium eſt omnium virtutum. ibid.nu.40*

Prudentia,*cœterarum virtutum Dux, & mater eſt.ibid nu.42*

Prudentia, *alias virtutes antecellit, vt viſus cœteros ſenſus.ibid.nu 43.p 215*

Prudentia, *eſt propria virtus Principum ibid nu. 44*

Prudentia,*tutiſſimus eſt murus, ibidem num 48*

Prudentia,*& conſilio, bella, & res præclaræ geruntur. p.2.c.11.nu.57.p.235*

Prudentia *in Principe,eſt ad modum artis Architectonicæ, & in ſubditis ad modum manu operantis. p.2. c.10.nu. 44. pag.215*

Prudentiæ *virtutem,reliquæ comitantur, ibid nu.41.p.214*

Prudentiæ *eſt, abſtinere à nouitatibus in omni regimine.p.2.c.12.nu.6. p.242*

Prudentiæ *regula, eſt conſilium capere. p.2.c 20.nu.4.p.339*

Prudentiæ *propriæ,non debet quis inniti ibid num.5*

Prudentiæ *eſt,præcauere inſidias, p. 2. c. 14 nu.3. p.265*

Prudentiæ *eſt,bene conſiliari. ibid.*

PVBLIVS CORNELIVS SCIPIO,*celeriter occurrit ſeditioni militum exortæ iuxta Sucronis ripas. p.1.c.2. num.23. pag 29*

PVBLIVS MVTIVS *Tribunus plebis, nouem eius Collegas comburi fecit.p.1. c.2.nu.66.p.41*

PVBLIVS ROMANVS, *quare in exiſtimatione habitus,ſuperſtitione conficta, p.2.c.13. nu.5.p.250*

Digitized by Google

PVBLIVS SCIPIO, celeriter occurrit rebellioni Mandonij, & Indibilis. p.1. c 2.nu. 23.p.29.
Publius Scipio, quid reſponderit Antiocho Regi, conditiones pacis proponenti p.2.c.5.nu.3.p.159
Publius Scipio, qualiter fuerit aſſequutus imperium in Hiſpania, poſt mortem patris, & patrui.par. 2.conſ.10.num.24. pag.210.
Publius Scipio laudatur, quod in bellis non fuerit cunctator, neq; præproperus p.2.c.11.nu.15 p.226.
Publius Scipio, diſtulit punitionem Caſtulonenſium, & Illiturginorũ, donec Carthaginenſes ex Hiſpanijs eiecit. p. 2. c. 11.num.34 p.230
Publius Scipio, Iouem Capitolinum conſulere fingebat, quando in Senatum ibat p.2.c.13.nu.9.p. 251
Publius Scipio, arma abſtulit Carthaginẽſibus, & claſſem ſuccendit. p.2.c.16.n. 35.p. 288.
Publius Scipio Aphricanus geſtorum gloria clarus, propter inuidiam voluntariè in exilium ſeceſſit p.2.c.18.num. 44. pag. 313.
PVBLIVS VALERIVS Publicola, contra Tarquiniorum tyrannidem, quid fecerit.p.1.c.2. nu.28. p.30
Publius Valerius, quid fecerit, vt ſuſpitionem tyrannidis, & rebellionis purgaret.ibid.nu.29.
PVBLIO ATTILIO primum conceſſus Sapientis titulus à Romanis. p.1.c.1.n. 32.p.14.
PVGNÆ pro Dei cauſa alacriter ſunt acceptandæ p.2.c.22.nu.25.p.369
PVNIRE, quando permittatur, & poſtea iudicium agere.p.2.c.2.nu.135.p.131.
PVNITIO, quãtò plus differtur, amplius culpæ creſcunt.p.2.c.1.nu.10 p.77.
PVRPVRA regia, quid importet. p.2.c. 11.num.30.par.228.

Q

Q. FABIVS LEGATVS Romanorũ ad Carthaginenſes, cũ teſſeræ, vna belli, altera pacis ei proponerentur, vtramq; ſumpſit electione Carthaginenſibus relicta p.2.c.5.nu.5. p.160.
Q. METELLI Macedonici Hiſpaniæ Proconſulis, Q. Pompeium inimicum ſuum ſibi ſucceſſorem minimè intelligentis, acta minus iuſtè recenſentur. p.2.c. 18.num.1.p.302
Q. SCÆVOLA, Iuriſconſultus de iure prædiatorio conſulentes remiſit ad Furium, & Caſſelium prædiatores. p. 2.Introd.nu.11. p.69
Q.SERTORIVS, à cerua alba, quam ſecũ adducebat, à Numeri prædicabat, quæ agenda, & quæ vitanda forent.p.ar.2.c. 13 nu. 8. p.251.
Q.SERVILIVS Conſul, cum Romani profligarentur à Volſcis, clamauit eos fugere, & victoriam aſſequutus fuit. p. 2.c.10.nu.16 p.205.

E

REBELLIO eſt ambitio excedens, & inordinata p.1.c.2.nu.1.p.23
Rebellio Belgica, comparatur Hidræ, & Antæoni. p.1.Introd.nu.2.p.2.& ead. p.c.4.nu.7. p.59
Rebellio, ſicut ignis facilius extinguitur in principio p.1.c.3.num.1.p.44.
Rebellio, quid ſit.p.1.c.4.nu.14.p 61
Rebellio, & idolatria in Sacra Scriptura morte puniebantur.p.2.c 2.n.18 p.104
Rebellio inducitur, ſubtrahendo ſe ab obedientia ſuperioris.p.2.c.3. nu.1. p.134
Rebellio, cui in principio non occurritur, excuſationem non admittit.par.2.c.11. nu. 38.p.231
Rebellio facti permanentis, non eget ſententia declaratoria. par.2.c.2.num.4. pag.98

Rebellionis cogitationi celeriter occurrẽdum, vt puniatur. par. 1. conſ. 2. num. 5. pag. 24
Rebellionis authores, celeriter à Principe puniendi. ibid. nu. 3. p. 32
Rebellionis Belgicæ, cauſa ex principalioribus fuit ſyncera conſilia non eſſe admiſsi p. 2. Introd. nu. 6. p. 67
Rebellionem dicuntur committere, curãtes inferri Principi, & ſtatui illius bellum p. 2. c. 3. nu. 2. p. 134
Rebelliones, non ſunt ſicut alia maleficia, ſed prouidentius caueri debent. p. 2. c. 1. nu. 42. p. 85
Rebellionum remedia, quæ ſint. p. 1. c. 2. num. 6. p. 25
Rebellionum oppreſſio, celerem feſtinationem requirit. ibid. nu. 11. p. 26
Rebellionum authores, ſanguine luere Reipublicæ conuenit. ibid. nu. 31. p. 31
REBELLIS incurrit ipſo iure pœnam mortis, & confiſcationis bonorum. p. 2. c. 2. nu. 5. p. 99
Rebellis poteſt à quolibet impunè occidi, ibid. nu. 6. p. 100
Rebellis notorius, impunè ſpoliatur. ibid. nu. 127. p. 129
Rebellis perdit ipſo iure dominium bonorum. ibid. num. 128
Rebellis poteſt impune offendi. ibid. num. 129. p. 130
Rebellis occultus, poteſt impunè occidi, ibid. num. 130
Rebellis, Ciuitas, aut priuatus amittunt Caſtra, & feuda. ibidem num. 134. pag. 131.
Rebellis populi, qui capiuntur, efficiuntur ſerui, & ad alium locum transferri poſſunt p. 1. c. 2. nu. 40. p. 34
Rebelli, nec ius reddi debet. p. 2. c. 2. num. 24. pag. 106
Rebelles, contra ſe habere Principem iuſtum, & ſapientem, mirandum eſt. p. 1. c. 1. nu. 36. p. 15
Rebelles, quare conueniat celeriter punire. p. 1. c. 3. num. 5. p. 46
Rebelles ſtatuum Belgicorum, in quo confidant. ibid. nu. 18. p. 50
Rebelles obſeruant, ſi conniuetur cum eis, vt peiora moliantur. p. 1. c. 4. num. 3. pag. 57
Rebelles, & ſeditioſos fouentes, vituperio digniſſimi. p. 2 c. 1. nu. 26. p. 81
Rebelles alterius Principis fouere, regiminis recti non eſt. ibid. nu. 28.
Rebelles, ſeueritate ſunt coercendi. ibid. n. 66. pag. 91
Rebelles non vtuntur iure belli, tanquam alij hoſtes. p. 2. c. 2. nu. 2. p. 98.
Rebelles Inferioris Germaniæ, non ſolum rebellionis, ſed etiam proditionis notã incurrunt, ac crimen. ibid. nu. 3.
Rebelles, non debent in iudicium citari, ſed celeri vindicta puniri, & Rebellionis factum ſufficit, abſq; ſententia declaratoria. ibid. nu. 4
Rebelles capti, poſſunt tamquam ſerui retineri. ibid. nu. 7. p. 100
Rebelles non fruuntur iure gentium. ibid. num. 9.
Rebelles non habent ius Reipublicæ. ibid. nu. 11. p. 101.
Rebelles, non habere ius legationis, nec frui priuilegijs Iuris Ciuilis. ibid. num. 12.
Rebelles perdunt priuilegia, & conſuetudines, & pro mortuis habentur, non habent Ciuitatis beneficium, nec ius Aſyli, nec eis eſt ſeruanda fides. ibid. nu. 13. p. 102.
Rebelles, quantũ fuerint exoſi Sacræ Scripturæ. ibid. nu. 14
Rebelles, admitti non debent ad pacta, & conuentiones. ibid. nu. 15. p. 103.
Rebelles ita exoſi ſunt, vt pro eis intercedi non liceat. ibid. nu. 24 p. 106.
Rebelles, ſunt acie vincendi, & bello certandum, ſi detrectetur imperium. p. 2. c. 3. nu. 25 p. 142
Rebelles ſubditi, tamquam Pyratæ, & latrones tractari ſolebant. p. 2. c. 5. nu. 6. pag. 161.

re-

Rebelles, quibus de cauſis domari, & puniri debeant.p.2.c.6.n.19. p.168

Rebelles merentur libertate priuari.ibid. nu.21. p.169.

Rebelles debent ſentire rigorem vltionis, ibid.nu.33. p.172.

Rebelles, quid prætendere ſint ſoliti. p. 2. c.9. nu.1. p.187.

Rebelles debent verè pœnituiſſe, & ſuperior ſuam authoritatem conſeruaſſe, vt ſit firma pax.p.2.c.10.n 1.p.202.

Rebelles non debent admitti ad reconciliationem, niſi prius arma deponant. p. 2.c.15. nu.6. p.272.

Rebelles non fruuntur legitimo hoſtium iure.ibid.nu.16.p.277

Rebelles, debent carere ſepultura.p.2.c.2. num.13 p.102.

Rebellium ſubditorũ violentiæ, eſt obuiandum iuſto bello p.1.c.1.nu.38.p.15

Rebellium, & Tyrannorum domus, ſolo æquari, & ſale aſpergi ſolebant. p. 1. c. 2.nu. 38.p.33.

Rebellium, & ſeditioſorum domus, prò execratione criminis, quare diruantur. ibid.nu.57.p.37.

Rebellium arma, & inſignia aboleri debẽt ibid nu.71.p.43.

Rebellium malitia, inſtar veneni frigidi eſt in corpore Reipublicæ.p. 1. c.4.nu. 7.pag.59.

Rebellium Hydræ, ſunt capita amputanda ibid.nu.19.p.62.

Rebellium vires minuendæ, belli aſſiduitate.p.2 c.1.nu. 35.p.83.

Rebellium legati, non ſunt immunes, ſed poſſunt occidi.p.2.c.2.nu. 10.p.100.

Rebellium infœlix caſus, ex Phyloſtrato recenſetur.ibid.nu.19.p.105.

Rebellium bona capi poſſunt, donec ad obedientiam debitam redierint. p. 2. c. 3. num.28. p.143

Rebellium paci non confidendum, ſed aduerſus eos bello certandum p.2.c.8.nu. 4 pag.184

Rebellium fortitudo, ſtuppæ fauillæ aſſimilatur.p.2.c.22.nu.33. p.371.

Rebellium conſuetudo, non eſt conſuetudo nec ſtatuta, ſunt ſtatuta. p.2.c.2.nu.13. pag. 102.

Rebellibus, Princeps fidem præſtare non debet, ſed arma auferre, & præſidia ſuperponere.p.2.c.1.nu.39 p.84.

Rebellibus, Plato pœnam, vt ſacrilegis ſtatuit.p.2.c.2.nu.8. p.100.

Rebellibus, nẽ valeant recalcitrare, ſunt arma auferenda.p.2.c.16 n. 41.p.289.

REGIMEN deſtruitur, ſi fides amittitur p.2.c.13.nu.31.p.257

REGIA, & Imperialis poteſtas, ad quid inſtituta p.2.c.2.nu.87.p.119.

REX CATHOLICVS, habet gubernacula in vtroq; Orbe.p.1.c.1.nu.22.p.10

Rex Catholicus, poteſt dici Imperator noui Orbis Orientalis, & Occidentalis. ibid.nu.29.p 13.

Rex ſapiens, Reipublicæ ſummum bonũ, ibid.nu.35. p.15.

Rex Catholicus, eſt Eccleſiæ columna. p. 1.c.4.nu.20.p.62.

Rex Catholicus imitari debet Gothorum Reges ſuos anteceſſores in robore bellico.ibid.nu. 21.

Rex, aures aſſuefactas veritati ſolet habere.p.2.Introd.nu.5.p.67

Rex non poteſt minuere ius dignitatis ſuæ, nec alij concedere, etiam cum iuramento.p.2.c.2.nu.26.p.107

Rex, eſt velut filius Maieſtatis ſuæ. ibid. nu.27. p.108.

Rex, eſt tamquã pater regni ſui. ibi.n.29.

Rex, Reipublicæ damna remouere, & bonum regni augere debet.ibid.nu.30.

Rex, ſi Rempublicam minuat, non meretur Rex dici.ibid.nu.31.

Rex, non poteſt efficere quicquam in damnum authoritatis, & gloriæ regiæ.ibid. nu 33.p.109.

Rex, non poteſt ſubditos liberare ab obedientia ſua.ibid.nu.49.p.111.

Rex, non poteſt facere quicquam in fraudẽ coronæ regiæ, & ſucceſſorũ.ibi.n.51

Rex,qualiter ſeruiat Deo,vt homo,& qualiter,vt Rex.ibid num.57.p. 112.
Rex,non debet periculo exponere fidem regno præſtitam,ibid.nu.58.p.113.
Rex,ſi gloriam ſuam alteri tribuat, eſt ac ſi libertatem traderet.ibi.n.77.p.117
Rex, qui ſedet in ſolio iudicij,diſſipat omne malum.ibid.num.101.p.122.
Rex,debet dare conditiones pacis, non recipere ab aduerſarijs.p.2.c.5.num.1. pag.158.
Rex,debet ſubditos ſuos reformare.p.2.c.7.nu.10. p.179
Rex,eſt lex viua,& legis anima.ibid.nu.12.p. 180.
Rex,debet habere in corde leges,quæ dicuntur ſacratiſſimæ.ibid. nu.14.
Rex, non poteſt membrum regni abſcindere.p.2.c.8. nu.9.p.185.
Rex, ſi duellum recuſaſſet, infamiæ nota afficiebatur.p.2.c.11.nu.2. p.223
Rex debet habere virtutes, fortitudinis, & temperantiæ ibid.nu.33.p.229.
Rex,debet habere virgam iuſtitiæ contra iniquos,& baculum manſuetudinis ergà pauperes, orphanos,& viduas, ac infirmos ibid.nu.35. p.230
Rex fæliciſſimus cenſendus eſt, qui fideles milites debitis præmijs cohoneſtat, & quare.p.2.c.18.nu.82 p.324
Rex, ſcientia,& probitate omnes excellere debet.p.2.c.22.nu.52 p.375
Rex,debet eſſe per ſe ſufficiens, & omninus ſuperexcellẽs.p.2.c.11.nu.4.p.224
Regis Catholici maieſtas, & prudentia quare debeat rebellioni Belgicæ totis viribus occurrere.p 1. Introd.nu.3.p.2
Regis Catholici clementia ergà ſtatus Belgicos extollitur.p.2.c.1.nu.1.p.75.
Regis gloria,in multitudine gentium conſiſtit.p.2.c.2.nu.76 p. 117
Regis poteſtas & Cognitoris ius, quare introducta ibid.nu.107 p.123
Regis officio incumbit,regni iura curare, & conſeruare.p.2.c.7 n.7.p.179
Regis verba, & ſapientum, quam vim habeant.p.2.c.13.num.28.p.256
Regis Tribunalia,& Miniſtri fidem ſeruare debent, illius nomine præſtitam. ibid. nu 52.p.263.
Regis Catholici indubitata victoria aduerſus hoſtes, & rebelles, ex quo diiudicari poſſit.p.2.c.21. nu.19. p.357.
Regi conceſſa eſt procuratio regni, non diſſipatio,p.2.c.2. nu.41. p.110.
Regi iuſto,nihil malignum aduerſabitur. ibid.nu.99.p.122.
Reges inſtituti,vt faciant iudicium, & iuſtitiam.p.1.c.1.nu.25.p.12
Reges,expoſiti ſunt, tamquam ſignum ad ſagittam.ibid.nu.41.p.17.
Reges,portare cenſentur oneroſum lapidẽ Siſyphi.ibid.nu.53.p.19.
Reges, nihil audire ſolent, niſi valdè elimatum p.2.Introd nu.6.p.67
Reges Chriſtiani,curare debent,vt temporibus ſuis,Eccleſia pacata ſit.par.2.c.2 num.86.p.119.
Reges,& Imperator domi clauſi, faciliter ab Aulicis decipiuntur. p.2. c.4.n. 8.pag.152.
Reges boni,ſacri dicuntur, propter iuſtitiam.p.2.c.7.nu.13.p. 80.
Reges,& Principes, ſunt tamquã Dij in terris.p.2.c.13.nu.23.p.255.
Reges, debent optimos Reges anteceſſores ſuos imitari.p.2.c.15.nu.1.p.271
Reges,ad quem finem antiquitus fuerunt conſtituti.p.2.c.22.nu.49.p.374.
Reges,fruendæ iuſtitiæ cauſa, apud omnes Mundi nationes conſtituti,ex Cicerone.ibid.nu.51.
Reges Catholici Hiſpaniarum, qualiter prouiderint,quod eſſent arma in Oppidis pro illorum defenſione par.2.c.18. nu.3.p.303
Reges,curare debent, quod eorum gloria ab alijs gentibus agnoſcatur,& prædicetur.p.2.c.21.n.28 p.359.
Regum proprium eſt, noctes agere inſomnes pro tranquillitate populi. p.1. c.1. num.46.p.18.

regum

Regum coronæ, aculeatæ, & ſpinoſæ, quare effingantur.ibid.nu 47.
Regum *corda ſeduci ſolent, ſermonibus fucatis p.2. Introd.nu.* 4. *p.*67.
Regum *piorum munus eſt Eccleſiam defendere, & ab ea damnatos coercere. p.2.c.2.nu.*95. *p.*121
Regum *officium eſt, facere iudicium, & iuſtitiam, ibid.num.*104 *p.*122
Regum, *& Imperatorum nomen, munuſq. quale ſit.p.2.c.7.nu* 4 *p.*178.
Regum *nimia clementia, ſibi, & ſtatibus ſuis damno eſſe ſolet. p.2. c.9.nu. 6.pag.*189.
Regum *obedientia, antiquitus conſtituta, p.2.c.22.nu.*41 *p.*373
Regum *conſilia reuelantes, quando, & qualiter puniantur p.2.c.4.n.*15.*p.*153
Regum *voluntates, & ſi optimæ ſint, multifarijs tamen de cauſis impediri ſolent & quare.p.2.c.19.nu* 8.*p.*330
Regibus *obtemperare, eſt pactum generale ſocietatis humanæ. p.2.c.2.num.*48. *p.*111.
REGNVM, *diuina quædã res eſt, & omni alio regimine dignius. p.2. c.22.nu. 39 pag* 392.
Regni *fundamentum, eſt religio, metus reuerentia, & cultus Dei. p.2.c.9.nu.*37. *pag.* 198
Regna, *& Ciuitates conſeruantur, ſi regãtur à Senibus, & à Iuuenibus defendãtur.p.2.c.*13.*nu.*51.*p.*262.
Regna, *& Principatus conſeruantur artibus, quibus ſunt quaſita.p.2.c.20.nu. 48.p.* 348.
Regna *ex priuatis vitijs de gente in gentem transferuntur.p.2.c.22.p.*368.
Regnorum *tria vera fundamenta, & quæ p.2.c.19 nu.19.p.*333.
RELIGIO, *& timor Dei, cuſtodiunt hominum inter ſe ſocietatem.p.2.c.2.nu.*94. *pag.* 120
Religio *neglecta, aut collapſa trãhit ſecũ Rempublicam. p.2.c.3 num.36.p.*146
Religio *antiqua ſeruari debet aduerſus nouatores hæreticos.p.2.c.9. num.*13. *pag.* 193
Religio *tutior eſt Regnis, quàm arma.p.2 c.22.nu.7.p.*364
Religionis *vnitas, & pax Eccleſiæ, cuſtodiunt Regnum p.2 c.2.num.*98. *p.*122
Religionis *perturbatores, publicè puniri debent.p.2.c.3.n.*42. *p.*146.
Religionis *mutatio, quę damna operata fuerit in Prouincijs, recenſetur.p.2.c.9. nu.29.p.* 195
Religionis *violatæ culpa, iuſta excuſatione caret.ibid.nu.*30. *p.*196
Religionis *falſæ defenſio, non excuſat.p.2. c* 18 *num.*51. *p.*316
Religionem *euertit, quiſquis libertatem religionum inducit.p.2.c.9.n.*28.*p.*195
Religione, *& fortitudine, ſimul iunctis Regna tutiſſima efficiuntur.par.2.c.22. num.*8. *p.*364
Religiones *diuerſas admittens, non cenſetur Deum toto corde diligere. p.2. c.9. num* 28. *p.*195
REMEDIA *noua, nõn ſunt in morbis tẽtanda, ſi veteribus poteſt ſuccurri. p.2. c.12.nu* 3.*p.*241
RES *ſunt maturè, & ordinatè peragendæ p.1. c.3.nu.*15. *p.*49
Res *nulla conſiſtere poteſt ſinè Imperiò, p.2.c.22.nu.*40 *p* 373
RESPVBLICA *ſalua fit, cum vigent cõſilia Senum, & arma Iuuenum.p.2.Introd.nu* 14.*p.*70
Reſpublica, *Principis frena ſi ruperit, magnum Imperio damnum infertur.ibid. num* 24.*p.*72.
Reſpublica *nulla diù quieſcere poteſt, ſi externum hoſtem nòn habeat. p.2. c.6. num* 38. *p.*174
Reſpublica *optima, vt conſeruetur, quę debeant effici p.2 c.9. nu.*35. *p.*197
Reſpublica, *armis protegitur. & æquitate cuſtoditur p* 2.*c.*18.*num* 8. *p* 304
Reſpublica *fit ſtabilis conſilio. p.2. c.20. num.*25. *p* 343
Reipublicæ, *vtiliſſima ſunt dicenda, &*

conſulenda.p.1. Introd.nu.5 p.2.

Reipublicæ, *optimus ſtatus eſt ſub* Rege *iuſto. p.2.c.9.num.14.p.191.*

Reipublicæ,*potiſſimum fundamentum eſt religio pura,ſyncerè culta. ibid.nu.36. pag.* 198.

Reipublicæ,*qui præſunt,ad quos fines debeant arma habere. p.2.c.16. num.20. pag.* 285.

Reipulicæ Romanæ *deſtructio,ex Velleio Paterculo p.2.c.18.nu.23. p.306*

Reipublicæ Romanæ *incrementum, vndè ortum habuerit. p.2.c.21. num.23. pag.* 358.

Reipublicæ,*abſq; capite,à Seneca deſcriptio.p.2.c.22.nu.45.p.374*

Reſpublicæ,*in quibus viguerunt affectus in caſum venere.p.2.c.4 n.5.p.151*

Reſpublicæ,*armis & viris florentes,ſunt inexpugnabiles.p.2.c.16.n.25.p.286*

Reſpublicæ *tunc fœliciter gubernantur, ſi Princeps peritis vtitur conſiliarijs.p.2 c.20.n.17.p.341*

REVETIMVR facilè ad primam naturã p.2.c.18.nu.28.p.308

ROBERTVS *Flandriæ Comes, Aſiæ Domitor appellatus. p.2.c.19. num.26. pag.336*

ROBOAM, *ob puſillanimitatem ſuam victus à Ieroboã.p.2.c.19.n.17.p.333.*

Roboam Rex,*propter malum conſilium Iuuenũ abalienauit à ſe decẽ ex tribus Iſrael.p.2.c.20.nu.43.p.347*

RODERICI *Gothorum* Regis *lachrymæ Hiſpanijs parum profuere. p.2.c.1. num. 56. p.86.*

RODVLPHVS *Imperator, plura Caſtra Franconiæ,& Alſatiæ,propter rebellionem euertit p.1.c.2.num.55.p.36*

Rodulphi *Imperatoris ſymbolum,* Regni Prudentia cuſtos*.p.2.c.10.n.45.p.215*

ROMÆ *antiquior fuit diſciplina militaris,charitate liberorum.p.2.c.3.num. 29. pag.143*

ROMANA Reſpublica,*qualiter carpere,& notare ſoleret Senatores,immunitatem à militia procurantes. p.2. c.18. num.83.p.324.*

Romanam Monarchiam, alias Monarchias deſtruere debere,à Daniele prædictum.p.2.c.22.n.21.p.368

Romana Vrbe creſcente, noua Imperia, Sacerdotia,& iura inſtituta fuere. p. 2. c.10.nu.53.p.216.

Romani,pietate, & religione potius, quã robore,& calliditate alias nationes, & gentes ſuperarunt. par.2. c.2. num.93. pag. 120

Romani etiam victi, pacem indecoram inire noluerunt. p.2.c.3 nu.5.p.135

Romani,ad quem ſtatum fuerint reducti, cum Coriolanus ſeceſſit ad Volſcos p.2. c.10.nu. 10.p. 204.

Romani,qualiter authoritatem ſuam conſeruarint in ſecunda fortuna Hannibalis.ibid.nu.20.p.208

Romani, nulla clade animi debilitatem oſtendere voluerunt, nec captiuos ab Hannibale redimere.ibi.nu.23.p.209.

Romani, etiam Græcis, & Aſiaticis latinè reſpondebant ibid. nu 36. p.213

Romani, qualiter ſe habuerint contra ſuperbiam Etruſcorum,& Vmbrorum. p.2.c.13 nu.15.p.253

Romani,etiam calamitatibus proſtrati, pacem tamen non faciebant cum rebellibus,aut inimicis armatis.p.2. c.15. nu. 8.pag.273.

Romani, terminum rebellibus præfigebãt ad deponendum arma.ibi.n.16 p.277.

Romani Ciues,arma olim priuatim non habuere.p.2.c.16.nu.21 p.285

Romani abſtulere arma Celtiberis. ibid.n. 29. p. 287.

Romani magis diſciplina, quam fortuna Imperium acquiſiuerunt.p.2.c.18.num. 16.p.305.

Romani,per annos ducentum in Hiſpania pugnarunt.ibi.nu.69.p.321.

Romani,in Cannenſi pugna, ab Hiſpanis militibus præcipua damna receperunt, ibid.nu.73. p.322.

Digitized by Google

Romani milites, Perſei Macedonum Regis ſummam potentiam paruifecerunt, & quare.p.2.c.19.nu.20.p.333.
Romanorum, & Athenienſium fortuna variauit, aduerſantibus Alcibiade, & Coriolano.p.2.Introd.nu.17.p.70
Romanorum taciturnitas,& eius Senatus extollitur.p.2.c.4.nu.18.p.154
Romanorum Imperium,in quale periculum inciderit,propter paces minus honeſtas.p.2.c.6.nu.16.p.167.
Romanorum res, quo ſtatu remanſerint, poſt cladem Cannenſem.p.2.c.10.num. 22.p.209
Romanorum leges à Regibus latæ, dicebantur Curiatæ.ibid.nu.51.p.216
Romanorum Imperium, magnificatum fuit,propter virtutes morales.p.2.c.22. nu.21.p.368.
Romanis antiquior fuit armorum diſciplina,quam liberorum charitas.p.2.c.18. num.19 p.306.
ROMVLVS finxit inueniſſe aram Dei CONSO.p.2.c.4.n.9.p.153.
Romulus Rex, fratrem Remum occidit, propter violatum præceptum. p.2. c.7. num.18.p.181.

S

SAGITTARII ſignum,ab Aſtrologis, quomodo depingatur,& quare. p. 2. c.11.nu.27.p.228
SAL,& aquæ ſalſæ, inducunt ſterilitatẽ, p.1.c.2.nu.39.p.34
SALAMINORVM Ciuitas, ob proditionem,& rebellionem ſubuerſa.ibidem num.42.p.35
SANCTORVM,eſt proprium, ſua ſynceritate alios iudicare.p.2.Introd.num.8 pag 67.
SANDROCOTVS, libertatis prætextu Indiam excitauit contra Præfectos Alexandri Magni.p.2.c.9.n. 18.p.191
SANITATEM nil æquè impedit,quàm remediorum crebra mutatio. part. 2. conſid.12.num.4. pag.242.
SANSON, & Iudas Machabæus ſoli victorias egregias conſequuti fuerunt. p. 2.c.18. nu.77.p.322.
SAPIENTIA,antiquis ineſt,& in multo tempore prudentia. p.2.c.20.nu.34. pag.346
Sapientiam qui inuenit, beatus indicatur, p.2.c.10. nu.46. p.215
Sapientiores habentur à Principibus, qui ad eorum ſenſum,& opinionem magis accedunt.p 2.Introd.nu.7.p.67
Sapientiſſimi etiam,Conſiliarijs egent,p.2. c.20.nu.20. p.342.
Sapientum verba, & Regis, quam vim habeant.p.2.c.13.nu.28. p.226.
SATHAN ſolet transfigurari in Angelum lucis,& vitia ſæpè incedunt ſub virtutum habitu p.1.c.1.nu.57. p.20.
SATRAPÆ Regis Babylonis,& Amã in foueam, quam alijs foderant, iuſto Dei iudicio inciderunt.p.2.c.21.nu.18 pag.356
SATVRNINVS Auguſtus, quid dixerit,cum purpura indueretur. p.1. c.1. num.49.p.18.
SAVL,Dei offenſam contraxit, quia miſertus eſt Agag Regem. p.2. Introdu. num.22.p.71.
Saul electus à Deo Rex, erat melior alijs filijs Iſrael. p.2.c.11.nu 6.p.224.
Saulis tempore, non erat Faber ferrarius in Iſrael,propter prohibitionem Phyliſtyum.p.2.c.16.nu. 28.p.286
SCELERA multiplicantur,impijs multiplicatis p.2.c.1.nu.17.p.78.
Scelera,dum non reſecantur,creſcunt. ibi. num.19.p.79.
Sceleratis, qui parcit,bonos perditum it, p.2.c.2.nu.110.p.124
SCIOTTIS rebellantibus ab Athenienſibus,alij ſimiliter rebellarunt.p.2.c.9.n 8.pag.190
SCRIPTVRA,inuenta eſt ad perpetuitatis memoriam.p.2.c.13.n.13.p.252.
SECVRITAS,frequentiſſimum eſt calami-

mitatis initium.p.2.c.14.nu.5.p.266.

SEDITIO *non dum adulta, melioribus cō ſilijs flecti ſolet.p.1.c.3.num.6.p.46*

Seditiones, ſolet Deus permittere, ad maiorem Principum gloriam.p.1.c.1.nu.56.pag. 20

Seditiones ciuiles, & arma domeſtica, periculoſiora ſunt.p.1.c.4.nu.10. p.60

Seditionum cauſæ, vt remoueantur, quibus remedijs vtendum ſit. p.2.c.11.nu.61.pag.236.

SELEVCVS, *ſub Mineruæ nomine habitus prudentiſſimus Locrenſium Legiſlator.p.2.c.13 nu.10.p.251*

SEMIRAMIS *egregia, & virilia facta memorantur.p.1.c.2.n.17 p.28.*

Semirami Aſſyriorum Reginæ, ſtatua quare, & quo habitu erecta.ibid.nu.16 pag. 27

SENATOR *prudens, quid proſpicere debeat in* Reipublicæ *periculo.p.2.c.1.num.47. p.86*

Senatores, ſimulationem, & diſſimulationē debent deponere. p.2 c.4 n 4 p.151.

SENATVS Romanus, *qualiter punierit M.Clodium, propter turpes paces p.2.c.3 nu.12. p.137*

Senatus Romanus, *in conſilium adduxit, an conueniret, Carthaginem euerti.p.2.c.6.nu.35.p.173*

Senatus Romanus, *reuocauit pacem, cum Samnitibus, & Numantinis contractā. p.2.c.15 nu.15 p.276*

Senatus Romanus, *quot Senatores miſerit Siciliam vſque ad inquirendam veritatem eorum, quæ aduerſus Scipionem, & exercitum eius ferebantur, p.2.c.17. num.13. p.295*

Senatus Romanus *cognita veritate, Scipionem laudauit, honoribus affecit, neceſſarijs ad bellum prouiſis, & contra Fabij inuidiam commotus fuit. ibidem num 13.p.297*

SENATVSCONSVLTI Velleiani facta in fraudem irruantur.p.2.c.2. num.59 pag. 113.

SENTENTIA, benignior, & clementior amplectenda p.2.c.1.n.2.p.75.

Sententia vnius, quandoque deterioris, multos, & maiores ſuperare ſolet. p. 2. c.20.nu.21 p.342

SEPTIMII Seueri Imperatoris morientis, circa præmia militibus danda, ad filios conſilium.p.2.c.18.nu.86. p.325

SERVITVS, iure gentium eſt introducta p.1.c.1. nu.16.p.8

SERVVS, illius quis eſt, à quo fuit ſuperatus p. 2.c.1.nu.58.p.89

Seruus, verberibus potius, quàm verbis eruditur ibid.nu.60. p.90

Seruus inobediens domino, quando, & qualiter puniendus ibid.nu.61

SESOSTRIS Ægyptiorum Rex, *quid fecerit, vt rebelles ſubditos effœminaret. p.2.c.16.nu.33. p.288*

SEVERITAS, & ferocitas, debent contra rebelles exerceri p.2.c.2.n.133.p.131.

SIGNVM Leonis, quare ponatur diſtās ſexaginta gradibus, diuiſum à ſigno Scorpionis.p.2.c.11.nu.28.p.228.

SINGVLI, dùm pugnant, ſolent vniuerſi vinci.p.2.c.21.n.26.p.359.

SOLON, ſtatuit magiſtratuum delicta celerius, quàm priuatorum punienda. p 1 c.2.nu.15. p.27.

Solon, nè obediret tyrannidi Pyſiſtrati, in Cyprum ſeceſſit exul ſpontè.ibid.nu.25 pag. 30.

Solon, præmio, & pœna Reſpublicas contineri dixit.p.2.c 7.num.5. p.178

Solonis ſententia, circa tyrannidem, & rebellionem opprimendas, adducitur p.1 c.2.nu 24.p.29

Solonis conſilium, quale in liberandis tyrannide Athenis.p.2.c.7.nu.3.p.178

Solonis, aſtuta inuentio, qua Inſula dicta Salamina recuperata fuit.p. 2. c.19.nu.11.p. 330.

SPARTANÆ Ciuitatis laus erat, quod omnes cogitabant, qualiter præcipere, & obedire deberent p.2.c.16.num.16. pag. 283

SPER-

SPERCHIES, & *Bulis Spartiatæ dediti Xerxi à Ciuibus, noluerunt ipſum adorare.p.2.c.10.nu.34.p.213.*
SPES *improbiſſimas conſequuntur inſperata aſſequuti. p.2.c.6.num.3.p.164*
Spes nulla firmior, quàm in bonorũ Principum ſponſione. p.2.c.13.nu.19. p.254
SPIRITVS *viri ſubſtentat imbecillitatem ſuam.par.2.c.10. nu.27. p.211.*
SPVRIVS *Caſſius. filium ſuum Tribunũ, quod legem Agrariam tuliſſet, necari fecit p.1.c.2.nu.61. p.39*
Spurij Caſsij Viſcellini, ex ſuſpitione concep:tæ dominationis, punitio recenſetur.ibid.num.60.p.38.
SPVRII SMETELLVS, *eadem de cauſa, grauiter punitus ibid.num. 64.p.40.*
SPVRII *Melij, recenſetur punitio. ibid. nu.62. p.39.*
Spurio Mellio, tyrannidis affectata damnato, bona fuere vendita, & in publicũ Aerarium redacta. p.2.c.2.nu.5. p.99
STRATAGEMMATA, *ſunt à iure permiſſa, p.2.c.11.num.46.p.234*
Stratagemmata, quæ propriè ſint, ibidem num.47.
SVBDITI *debent pugnare prò legitimo Principe, & non pro ſeditioſo, & tyrãno.p.2.c.1.nu.25.p.81*
Subditi rebelles, dicuntur, furtum ſui facere.p.2.c.2.nu.36.p.109.
Subditi, non tàm Regi, *quàm regiæ dignitati ſunt obnoxij.ibid nu.50. p.111.*
Subditi, ſi debilitatem in Principe agnouerint, non poteſt pax eſſe firma, p.2.c.10.nu.4.p.203.
Subditi rebellãtes rarò prò ſe præſumptionem habent, quæ prò Principe aſiſtit. p.2 c.18 num.51.p.316.
SVCCESSOR *in Regno, reuocat malè alienata, nomine Maieſtatis regiæ p.2.c.2. nu.32. pag. 108.*
SVPERARI, *quæ non poſſunt vnico impetu, ſuperantur paulatim. p.2.c.11.nu. 60.pag 236.*
SVPERIOR, *non poteſt pacta cum ſubditis inire, quibus reuerentia minuatur.p.2.c.2.nu.38.p.109.*

T

TEMERARIIS *locus, inter fortes negatur.p.2.c.11.nu.13.p.225.*
TEMERITAS *ſtulta eſt, & infælix! ibid. nu.23. p.227.*
THEMISTOCLES *Athenienſis, ob patriæ ingratitudinem ad Perſarum Regem Patriæ hoſtem confugit. p.2.c.18. nu.60. p.319.*
TEMPESTATIS *tempore Gubernatores ſolent audire Vectorum admonitiones. p.2.c.20.nu.12.p.340*
THEODOSIVS, *Valentinianus, & Gratianus Imperatores, quid aduerſus hæreticos ſtatuerint.p.2.c.9.nu.26.p.195.*
Theodoſij, & Valentiniani conſtitutio, de Catholicæ fidei obſeruantia. p. 2. c.22. num.5.p.363.
Theodoſij Magni morientis, ad filios de vera pietate colenda pceptum ibi.n.3.
TERENTII *Varronis temeritas, dãnũ irreparabile attulit* Romanis. *p.2. c.1. num.51. p. 88.*
THESALI, *& alij, qui propter ingratitudinem, libertatem amiſere, recenſentur. p.2.c.6.nu.27.p.171*
TIBERIVS, *quare diù recuſauerit Imperium* Romanum.*p.1.c.1.num.44.p.17*
Tiberius Imperator, euentus triſtes occultare ſolebat p.2. c.10.nu.14.p.206.
Tiberius Imperator, plura conſilijs, quàm telis & manibus geſſiſſe gloriabatur. p.2 c.11.nu.64.p.237.
TIMAGORAS *Legatus Athenienſis, capite punitus, quod Darium Perſarũ more adoraſſet.p.2.c.10.nu.32.p.213*
TIMIDI, *& ignaui formidine ad deſperationem properant.ibid.nu.12. p.206.*
TIMOR *Dei, &* Religio *cuſtodiunt hominum inter ſe ſocietatem p.2.c.2.nu. 94.pag. 120.*
Timore naturaliter afficitur, qui per tenebras

bras incedit.p.1.Introd.nu.1.p.2.

T.MANLIVS *Torquatus, filium ſecuri percuſſit, licet victorem, quod abſque eius licentia cum hoſte dimicauerat. p. 2.c.2.num.124.p.127*

TOLERARI *non debet, quod indignitatem, aut turpitudinem continet.p.2.c.2. num.82.p.118.*

TOTILAS, *Beneuentum vi captum mœnibus nudauit.p.1.c.2.nu.50.p.36*

TRAIANVS, *acerrimè vindicabat clades acceptas.p.2.c.6.nu.6.p.165.*

Traianus Imperator, reſcripſit Plinio, nè Collegium Fabrorum creſcere permitteret.p.2.c.16.nu.5.p.281

Traianus Imperator, laudatus à Plinio, circa præmia militibus danda.p.2 c.18 num.88.p.325.

Traiani Imperatoris, virtutes recenſentur.p.2 c.11.nu.36.p.231.

Traiano Imperatori, quid dixerit vidua, ſuper miniſtranda illi iuſtitia. p.1.c.1. num.18 p.13.

TRAIECTI *ad Moſſam, in expugnatione, fœminæ, vt fortes viri pugnabant p. 2.c.16.nu 47.p.281.*

TRASYBVLVS *optimus Ciuis, tyrãnide liberauit Athenas. p.2 c.1.nu.53.p.88*

TRIBVNALIA *Regis, & Miniſtri, fidem ſeruare debent, illius nomine præſtitam.p.2 c.13.nu.52.p.263.*

TRYPHONIS *perfidia aduerſus Machabæos, notatur, & ibi alia exempla. p.2.c.2.nu.67.p.115.*

TVRPE *eſt dicere, non putabam hoc ita euenturum.p.2.c.1. nu.44. p.86.*

Turpi facto, quilibet commouetur. ibid. nu.20.p.79

Turpiſſimum eſt, abijcere loca, quæ tenuimus, & ſocios, ac occaſiones p.2. c.6.n. 14.pag.167.

N

VALENTI *Imperatori, Arrianorũ fautori, excidium prædixit Iſaacius p.2.c.12.nu.15.p.244.*

VALENTINIANVS, *Theodoſius, & Gratianus Imperatores, quid aduerſus hæreticos ſtatuerint.p.2.c.9.n.26.p.195*

Valentiniani, & Theodoſij conſtitutio, de Catholicæ fidei obſeruantia. p. 2. c.22. num.5. p. 363

Valentiniano Imperatori, quæ damna euenerint, quia non exequutus fuit edicta contra Arrianos. p.2.c.12. nu.14. p.243.

VALERE *non poteſt, quod peruenit ad cauſam à qua non licuit incipere. p. 2. c.2.num.72.p.116.*

VALERIVS *Soranus Tribunus plebis, in crucem eleuatus, propter non ſeruatum ſecretum.p.2.c.4.nu.17.p.154*

VASALLVS *ingratus, beneficium amittit p.2.c.6.nu.26.p.170.*

Vaſallus, in extraneũ iuriſdictionem prorogare non poteſt, abſq; ſui Domini cõſenſu p.2.c.22.nu.44 p.373.

Vaſalli, non poſſunt ſe ſubijcere alteri, inuito Domino.p. 2.c.2.nu.37 p.109.

Vaſalli, reſpectu Domini, ſunt ſicut filij reſpectu parentis.ibid.nu 40. p.110

Vaſalli, deteriores fiunt, ob libertatem conſcientiæ.p.2.c.12. nu.16. p.245.

VENENA *mala, ſunt duplicis ſpeciei, calidum, & frigidum.p.1.c.4.n.6 .p.58.*

VENIÆ *facilitas, incentiuum delinquendi tribuit.p.2.c.1.num.65. p.91.& c.2. num.117.p.126.*

VERBA *generalia, & acceſſoria reſtringuntur ad qualitatem negotij principalis.p.2.c.2.nu.70 p.115.*

Verba illa, non veni mittere pacem, ſed gladium, *quomodo intelligantur, p. 2. c.3.nu.15.p.138*

Verba, & ſcripta, maiorem vim habent, quam ſimplicia facta.p.2.c.13.num.12. pag. 252.

VERITAS *generoſa eſt, mendacium illiberale.p.2.c. 13.nu.22. p.255.*

Veritas, eſt ſicut negotiatio lucroſa, ibidẽ num.34.p.258.

Veritas,omnibus rebus praeualet.ibid.nu. 47. p.261.
Veritas verborum adminiculis non eget, p.2.c.18.num.36 p.311.
Veritas,multoties à timore opprimitur. p. 2.c.19.nu.7.p.330.
Veritas,potens res eſt,& eius oppoſitum infirmum.p.2.c.22.nu.27 p.369.
Veritatis labium,firmum erit in perpetuũ p.2 c.13.nu.39.p.259.
VIÆ antiquæ, ſequendæ ſunt. p.2. c.15. num.4. p. 272.
VICTORIA tanquam res diuina, conſequi non poteſt ab ijs,qui Deũ offendunt. p.2.c.22.nu.10. p. 364.
Victoria,non datur,niſi pugna præceſſerit p.2.c.10 nu.17. p.207.
Victoriam Regi Catholico aduerſus rebelles, Dei voluntate eſſe concedendã, quomodò colligatur.p.2.c.22. num.28. pag.369.
Victoriæ in bello,non fortitudine,& multitudine,ſed diuino auxilio conſequuntur.p.2.c.22.nu. 11.p.365.
VILIORES,magis ſuperbiunt, aliorum timiditate.p.2 c.8 nu.5.p.184.
VIOLENTIÆ ſubditorum rebellium,eſt obuiandum, iuſto bello.p.1.c. 1. nu.38. pag. 15.
VIR ſinè conſilio, æquiparatur Ciuitati ſinè mœnijs.p.2.c.20.num.6.p.339.
Vir,ille dignus habetur, qui ipſe vtiliter conſulit,aut benè monenti obedit. ibid. nu.6. p.344.
Viris fortibus,res honeſtæ, præclaræque ſunt ſuſcipiendæ.p.2.c.10.n.28 p.211
VIRGA, eſt verbum directum regale plenum poteſtatis, & inſigne imperij, p.2.c.11.nu.35.p.230.
VIRIATVS, Hiſpanus Dux, per decennium bello defatigauit Romanos,& plures victor euaſit.p.2.c.21.n.27. p.359
Viriatus,recentis armis,pace violata, bellum cum Romanis renouauit p.2.c.16. num.3. p. 281.
VIRTVS,omni tempore firma,& trãquilla eſt.p.1.c.1.nu.54. p.19.
Virtus,amari facit etiam ignotos. p.2.c.1. nu.22. p.79.
Virtus in bello,non multitudo prodeſt. p. 2.c.18.nu.76.p.322.
Virtus,plerumque ſubiacet inuidiæ. ibid. nu.44.p.313.
VITA noſtra, religione conſtat. p. 2. c. 2. nu 92. p.120.
Vita honeſta, apud Deum plus operatur, quàm arma p.2.c.22.nu.56. p.375.
Vitæ ſtatus, fœlix eſt ſub optimo Principe p.2.c.9. nu.14. p.191.
VITIA,ſolent fallere ſub ſpecie virtutum p.1.c.1.num.57. p.20.
Vitia ſæpè incedunt ſub virtutum habitu, & Sathan ſolet transfigurari in Angelum lucis. ibid.
VITVPERIO dignum eſt, lugere caſum, in quem proprio defectu incidimus. p. 2.c.1. nu. 43. p 86.
VLPIANI I.C. ſententia,de vim armatam inferente.p.2.c.18.nu.38.p.312
VNITATEM Eccleſiæ,qui conantur diuidere, ſunt acriter puniendi. p.2.c.6. num 30. p 171
Vrbes illæ fœlices ſunt, quæ enſibus magis,quàm mœnijs muniuntur.p.2.c.16. nu.12. p.283.
VTILITAS euidens debet eſſe in rebus nouis conſtituendis.par.2.c.12. num.9 pag.243
Vtilitas euidens eſſe debet, vt contra antiquam obſeruantiam quid fiat. ibidem num.1. p 241
Vtilitati publicæ nullus valet contradicere,etiam cum iuramento.p.2.c. 2.num. 47. p.111.
VVLCANVS, cum claudus eſſet, quare fingatur illaqueaſſe Martem fortem & armigerum. par.2.conſid.11.num. 72.pag 239.
VVLGVS ſequitur vtentem liberalitate, iuſtitia, & fide. par.2.c.1. num.23. pag.80
Vulgi natura,eſt libertatem concupiſcere.

par.2.c.9.num.10.p.190
Vulgi, notabilis deſcriptio, ex Saluſtio, & Guicciardino.p.2.c.18.num.32.pagin. 303.
Vulgo nihil modicum eſt, & eius natura recenſetur.par.1. conſid.4.num. 16. p. 61.
VXORI, ſi iniuria inferatur, ipſi, viro, & parenti actio iniuriarum competit.p.2. c.8.num.8.p.185.

X

XERXES, magis victus fuit Conſilio Themiſtoclis, quàm armis Græciæ. p.2.c.11.nu.56.p.235.

FINIS.

Laus Deo, Beatiſſimæq; ſemper Virgini Mariæ.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google